

62

No A
1 - 340

97 C 10

27a 6.

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	A ✓
Sección	10
Tabla	
Número	340

7 10

Nº 1
24-133

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
GRANADA

El Sr. Josef de Lerua
de la Comp^a de Jesus
compro este libro.

Abique Labore Nihil. Mydori ci deplis coris =
B. 1560

THEATRVM

VETERVM RHETORVM,

ORATORVM, DECLAMATORVM,

QVOS IN GRÆCIA NOMINABANT

Μουσικῶν, εἰρηστικῶν,

LIBRIS QVINQVE.

IN QVIBVS OMNIS EORVM DISCIPLINA, & aditendi ac docendiratione, morésque produntur, vitia detrahuntur, & magni vtriusque lingue illustrentur & emaculantur Scriptores.

Auctore LVDOVICO CRESOLLIO
Americo è Societate IESV.

Soy de Christiano
dues
(Soy de Christiano)

de Salazar Alar

PARISIIS,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, Via
Iacobea, sub Ciconijs.

M. DC. XX.

Cum Privilegio a Sacra Casaræ Maiestatis, & Christianissimi
Francorum Regis.

10
11
12
13
14
15
16
17

El Sr. Josef de Serra
de la Comp^a de Jesus
compro este libro.

Abique Labore Nihil. Mydru ci depl: uore =
B. 1560

THEATRVM

VETERVM RHETORVM,

ORATORVM, DECLAMATORVM,

QVOS IN GRÆCIA NOMINABANT

Σοφιστὰς, expofitum

LIBRIS QVINOVE.

IN QVIBVS OMNIS EORVM DISCIPLINA, & dicendi ac docendi ratio, morèsque produntur, vitia damnantur, & magni vtriusque lingua illustrantur & emaculantur Scriptores.

Auctore LVDOVICO CRESOLLIO
Armorico è Societate IESV.

Soy de Christoual

dues

(Soy ij Granadan)

de Salazar Alar

Soy Sepa

PARISIIS,
Sumptibus SEBASTIANI GRANOISY, via
Iacobeæ, sub Ciconijs.

M. DC. XX.

Cum Privilegijs sacrae Caesaræ Maiestatis, & Christianissimi
Francorum Regis.

Handwritten text at the top of the page, partially obscured by a stain.

Handwritten text on the left side of the page, appearing to be a signature or name.

Handwritten text on the right side of the page, appearing to be a signature or name.

Handwritten text on the left side of the page, appearing to be a signature or name.

Handwritten text on the right side of the page, appearing to be a signature or name.

AMPLISSIMO VIRO
D. NICOLAO
VERDVNO
SENATVS PARISIENSIS
Principi.

P v s hoc quaecun-
que, tuum in sinum,
tanquam in Palati-
num Apollinis Tem-
plum euolare gestit, Praeses am-
plissime: non tam vt inde mu-
tuetur gloriam, decus, & aterni-
tatem, qua donare facile potes,
quam vt tuo amplissimo nomini
consecretur & honori. Tu enim
tuo merito es dignissimus, cui vt
Gallico Μισογέτη, longè antiquo
ā ij

illo Palatino Apolline, cognitione
sapientiâque prestantiori, omnes
omnium ingeniorum fœtus reli-
giosè deferantur. Merito inquam
tuo: nam si velut in Theatrum
inducimus eam vetustam Rhetor-
um nationem, qui ornatum ele-
gantissima orationis adinuenisse
primi dicuntur, atque eloquen-
tiam in omnium luce populorum
singulari ingenij commendatione
docuisse, si diuertimus in histo-
riam prisce ævi, si excutimus Græ-
cos Latinosque scriptores, & eo-
rum doctissima monumenta illu-
strare, atque enodare conamur:
quis melius ijs de rebus censere po-
test, quàm qui omnes gentium
annales, & Philologiae arcana
ingenij magnitudine continet; qui

Atticam eruditionem & venu-
statem consequutus est; cui deni-
que in augusta Curia & sapien-
tissima, ut principem honoris lo-
cum, sic eloquentia principatum
communi omnes iudicio detule-
runt? Id ego reuerens assentandi
suspicionem minimè dicerem, ni
splendida earum rerum & quo-
tidiana essent documenta, que
declarent, pauca in humanis tibi
esse ignota, in ijs verò ad qua
animum appellere voluisti, facile
omnium esse primum atque per-
fectum. Sicenim Senatusconsulta
pronuntias, ut non modo vete-
rum leges ac omne ius cognoscere
videaris, sed magna mentis ora-
cula fundere, & è beatis animi
cimelijs tam varia & abstrusa

depromis, ut operosum sit dicere,
vtrum magis Græca eruditione,
quàm Latina lingua humanitate
& cognitione præcellas. Itaque de
te verè dicam, quod de Iouio cla-
rissimo viro S. Paulinus: Om-
nium poetarum floribus spiras,
omnium oratorum fluminibus
exūdās, Philosophiæ quoque fon-
tibus irrigaris, peregrinis etiam
diues literis Romanum os Atti-
cis fauis imples. Equitatem verò
sic tueris & attollis Eunomia
Mystes, & Themidis Hierophan-
ta, ut te omnes Simonideum illum
esse τῆς ἀληθείας, aut ut Mercurium
in quadro Veritatis consistere fa-
teantur. Sed inter animi tui de-
cora, & beatissimæ vitæ insignia,
nihil fortè gratius hominibus &

amabilius lucet, quàm singularis
tua illa humanitas, quæ facile
omnes alliciat, neminemque re-
pudiet & aspernetur. Hac studia
plurimorum exsuscitavit, qui
cum viderent te meritissimò in
ἐργασίας παρδείας numerari, quod Iu-
stinus Martyr imperatoriam
laudem esse putat, existimarunt
te dignissimum unum esse, cui
honestæ mentium lucubrationes
& doctrinarum specimina dedi-
centur. Est illa mihi ratio com-
munis cum multis studij huius of-
ficiique deferendi, qui sciam tuo
patrocinio latos & erectos habere
quo se tueantur, & in quo tuti
conquiescant. Est enim Hippo-
cratis Coi dictum sanè verissi-
mum, prestantes viros presidio

esse consueuisse hominibus, neque
turres aut mœnia propugnacula
esse populorum, sed σοφῶν αἰδρῶν
σοφὰς γνώμας. Sic euenire necesse
est, ut quod tuo politissimo iu-
dicio comprobaueris, id positum
extra omnem aleam, hominum
aliorum iudicium & reprehensio-
nem minùs vereatur. Quæ si om-
nia nunc deessent, quæ perma-
gnam habere vim ad concilian-
das voluntates aiebam, tua ta-
men in religiosos omnes Ordines
tam clara insignisque beneuolen-
tia facile prouocauisset, ut te
appellarem, & hoc laboris inge-
niùque mei monumentum Ἐδεῖτο
βωμῶ quasi tibi litaturus impo-
nerem. Itaque minùs vereor, ne
me ullus reprehendat ut auda-

cem, nimirumque importunum,
qui te magnis rebus impeditum
interpellare voluerim, & has te-
nues commentationes amplitudi-
ni tuæ dedicare. Quin potius spero
futurum, ut equi omnes probent
hanc meam siue tui ornandi vo-
luntatem, siue grati animi atque
obseruantiaē testificationem. Tibi
certè cuius in omnem partem nota
est bonitas & benefici animi ma-
gnitudo, gratam & iucundam
fore confido.

A. T.

Deditissimus

LVDOVICVS CRESOLLIVS
è Societate IESV.

TOTIVS OPERIS

DIVISIO ET

διανομία.

OC veterum Declamatorum Rhetorúmque Theatrum quinque in libros tribuitur, quorum

PRIMVS agit de Sophistis deque illorum arte generatim : de antiquitate, deque ipsis initijs & progressionem : de primorum Sophistarum excellentia & inuentis : de honoribus illi artificio delatis : de fine eiusdem, & cur tandem Sophisticae in contemptum odiumque venerit.

SECUNDVS LIBER vnum genus Sophistarum complectitur, quod Philosophorum similitudinem habuit, nominatum *Εεστηκόν* & *Contentiosum* : vbi Sophisticae illorum captiones & laquei, & perplexa arguendi consuetudo clara in luce ponitur.

TERTIVS de secundo genere tractat Sophistarum, qui doctores fuerunt eloquentiæ: & primùm considerantur publicè *Declimantes*. Explicatur *ἑπιδείξων* materia multiplex, apparatus, pompa, theatrum, auditoria, &c. & ipsorum declamantium cultus, actio, pronuntiatio, styli ornamenta, plausus, aliæque.

QUARTVS de iisdem in Schola *Docentibus* memorat. ubi quis *Sophisticus* thronus, quòdve illi adiunctum salarium, quæ legendorum Professorum ratio, quæ inauguratio, quæ *Μελέται* Scholarum siue declamationes & communes exercitationes, quæ discipulorum conditio & varietas, & similia copiosè explicantur.

QVINTVS *Ἠθικὴς χαρακτῆρας* seu *Vitia* continet, quibus olim vt plurimùm fuisse infames Sophistæ.

Atque in his non modò quod est proprium disputationis conquisita varietate explicatur, sed ritus quoque antiqui, & varij subinde scriptores Græci Latini que illustrantur, vel etiam emendantur, adeò vt in multis Commentariorum vicem obtinere possint.

INDEX CAPITVM
SINGV LORVM LIBRO-
rum, in quo totius Disputa-
tionis imago relucet.

LIBER PRIMVS.

CAP. I.

R

RÆFATIO.

Quid Sophista sit apud Græcos & Latinos. res ad ipsa cubilia reuocata, deducta inde gradatim. Solon primus donatus eo nomine: plurimi, quòd esset inuidiosus, obtentu aliarum artium id dissimularunt. In Ciuili iure Sophista & Rhetor distincti. Pindarus, Tatianus, Pandectæ illustrantur.

II.

Discriminati & compositi accuratiùs ῥήτορες, σοφιστής, πολιτικός, φιλόσοφος, vnde lux superioribus. Notata D. Gregorij Nazianz. versio, & aliquot eius loca exposita. πολιτικοὶ apud Ciceronem & Rhetores Græcos diuersi.

III.

Ciuiles seu πολιτικοὶ qui nominati. λέξεως πολιτικῆς autor. Sophistarum πολιτικός ἄρνας Athenis. Oratio Themistij Βασανίτης. Dicta sapientum de Sophistæ & Philosophi discrimine.

IV.

Antiquitas Sophistices, & cursus quidam illius atque progressio. Sophistarum Heroica proles Ioue prin-

cipe: quem in eo genere consecuti Æolus, Sisyphus, &c.
Ætates 4. Sophistarum notata. Δεσότης πολιτικὴ mi-
grauit in Sophisticen. Romani Imperatores eam artem
insigniter promouerunt.

Quanta gloria & nominis exsultatione primi in
Græcia Sophistæ præstiterint. Φιλοσοφία Platonis: quid
in quoque ex principibus illis arguerit. Hippiæ κεινο-
λογία. Καλλιολογία Prodicī. Cur Socratis μωκὴρ ῥητορῶ-
μυθος. Gorgias aureus in Pythij templo: eius ora-
tiones dictæ λαμπάδες. Γόργια quid. Apud Thessalos
ῥητορθεύειν est γοργιάζειν. Illius laudata ῥητορεία & Sty-
lus.

V.

Num primi Sophistæ artificium dicendi adinuenerint.
Pericles quomodo πλεωτάτος εἰς τὴν ῥητορικὴν. qui scri-
pserint τὰς καλουμένας πύχας. Antiphontis ἰμπνσις
ἀκροάσεως. quid sit inuentum ab vnoquoque Sophistarum
ad locupletandam eloquentiam. Diodorus Sic. & M.
Tull. illustrati. Emendati Philostratus & Suidas.

VI.

Ars Sophistarum à multis laudata, & Sophistæ ipsi
honorati. Dicti ὀπισθημοὶ. ars eorum ποιητικὴ. Reges
appellati. Pompa excepti à Ciuitatibus. vt Genij culti.
etiam in honore apud Christianos.

VII.

Genera honoris quædam memorantur quibus affecti
Sophistæ. Statuæ publicæ & priuata Hermæ. ἀκροατῶν
ὀπισθός. in Tribubus Ciuitatum inscriptio. Decretæ le-
gationes & præsertim βασιλικοὶ ἀρεσβείαι. Immunitates
ē legibus, annonæ, dignitates. in palatiis honor. Musei
οπισθός. Δωρεῖαι Imperatorum & δῶρα. Tractoriæ, &c.

VIII.

Appellationes quædam honorificæ quibus ornati
olim Sophistæ fuerunt, velut in tabella ante oculos po-
nuntur.

IX.

Cur Sophistæ nomen & res tota in inuidiam &
offensionem inciderit, causæ duæ explicantur. Prota-

X.

goras in exilium actus, eius monumenta combusta. Eloquentia Sophistarum inuidiosa. Lege prohibiti causas agere. Unde eorum in iudicijs δάρος. dicti γορτευσί. cur Amor nominatus à Platone Sophista.

XI. Tertia causa iusti odij in Sophistas. Ἡτῶν λόγος quis. eius autor Protagoras. Exercitatio Sophistarum ἡπὸ γυμναζέων λόγων. Reprehensum id artificium à sacris prophanisque, & in maledicto positum. Sophistarum institutum τὰ μεγάλα μικρὰ, & μικρὰ μεγάλα ποιεῖν. Id dicentibus vitale & à Rhetoribus exceptum.

XII. Causa alie tanguntur cur Sophista odiosi. Eorum ars ἀλαζονία. Eiecti è Græcia, lege & edicto Regum, Ciuitatum, Rerumpubl.

XIII. Variæ appellationes recensentur quæ odium & contemptum eorundem significent. Δεινοὶ ῥήτορες in malam partem. Γόρτες qua ratione vocati Sophista. an magia infames. Emendatus Aristophanes.

XIV. Quid proprie Ars Sophistica verus complectebatur, & cur dictum à doctissimis Sophistarum ἔργον δῖπλον duplex videlicet esse munus operamque.

XV. Finis Sophistica ἐκπληξίς, hoc est ingens audientium stupor & admiratio, quem dicendo multi consecuti sunt. quid sit ἐκπληξίς, δαίμων, stupor. in eum finem adhibita ab iisdem κάρη, ῥαβδῶδες, πέλαια, δαίματα, &c. Emaculatus Philostratus.

LIBER SECVNDVS.

CAP. I.

DIVISIO quedam Sophistarum. An Philosophie nomen sustinuerint quesitum. Eorum περιηγησιώσων φιλοσοφίαν, & ῥητορικῆν φιλοσοφίαν. quos melis Philosophiam prætexerent. Omnes φιλομαθῆς διὰ τιολὴν φιλοσοφίη. Civilis scientie ἀληθινὴ φιλοσοφία.

Sophista cur μετρία, Hippocentauri, ἑπίμηξι νομι-
nati. illustratus Gregor. Naz. aliique.

Insincera & umbratica atque inanis fuit Sophistica
Philosophia. Proprium vera Philosophiæ contemnere
pecunias. Sophistæ δόξοσοφοί, ἐν σοφοῖς φαῦλοι. Eorum
Philosophia φαρμακική, εἰδωλοποιμπική, κακοτεχνία, ματαιο-
τεχνία, κλεπίλική, ψευδοπειθεῖα, τόπος σοφία, &c. Plato
& Clemens Alex. emendati.

Sophistarum propria philosophandi ratio aperitur.
Ἐριτικοί, ὑπλοηκοί, ἀγωνισαὶ περὶ λόγους. Contentiosi, liti-
gatores furiosi, &c. Res ipsa variè Græcis Latinisque
descripta. Ἐριτικὴ propria hereticorum, quod expressum
à D. Augustino. Sophistæ λέξεις ἡρούωτες, ventilantes
syllabas, &c.

Sophisticae captiones & argutiae variè à doctissimis
scriptoribus explicatae. nodi, nexus, vinci, retia, ansæ,
laquei, labyrinthi, &c. Aristoteles cur sepia dictus.
Emendatus locus D. Hieronymi, & alij illustrati
complures.

De eadem re dictum. Illustratus Themistius aliique.
Captionum Sophisticarum duo genera, alterum in am-
bagibus fallaciosis, alterum in contortis interrogatiōn-
culis. Quid sit minutiloquium apud S. Irenæum.
Haeretici πικροὶ ζήτηται.

Sophisticarum captionum formæ quaedam propo-
nuntur, Crocodilites, Electra, Opertus, Vitis, Ceratina,
&c. Eas plagas Stoici texuerunt. ἐρωτᾶν λόγους. Inter-
rogationes nominatae captiones. Lex prisca Dialectico-
rum in disputando. Philetæ Coo perniciosâ captio So-
phistica. Argutiæ aramearum etis. similes, inutiles.

Quis primus Sophistas Ἐριτικούς profeminaverit. Quibus
potentes fuerint in captionibus. ἀντιελεγκτικὸν illis tri-
bitur & inuictum genus disputandi. aduersus eorum,

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

dem argutias se docti studiosè comparabant. Reprehensè
 ab omni scriptorum genere Eristici. ἐρωτικά σοφίσματα.
 Vindicatur Athenæi locus, illustrantur alij.

LIBER TERTIVS.

- CAP. I.** SECUNDVM genus Sophistarum in docenda aut
 Sostentanda eloquentia versantium. Λογοδαίδαλοι.
 Rhetorici, Professores, disertores, διδασκαλοὶ ἀκρίσειας,
 & pluribus alijs nominibus vocati. Declamare ali-
 quando laudare. Technici an minuti tantum artium
 doctores. ἐν λόγοις βριυῶ.
- II.** Alie quedam eloquentium Sophistarum appella-
 tiones illustratae. Λογογράφοι. Proprium Sophistarum
 scribere. λογογράφος & λογοποιός an differant. quis pri-
 mus Logographus. quæstus ex ea re. Logographi odio-
 si. ijdem in iure Tabularij. Sophista Σοφιστής, Scho-
 lastici, Principes huius sæculi, Tractatores.
- III.** Sophista Rhetorici aut πλανήται, hoc est vagi & erro-
 nes, aut σαδιστοί, diutiùs videlicet vno in loco mo-
 rantes. Erudite peregrinationes antiquorum. ἰσορήτοι
 quid. ἡγορήματα. Cur vagarentur Sophista. ἀεὶ ὄρα ὄρα
 πτε, φθόρονς, erratici. ἀεὶ ὄρα ὄρα in iure qui. Pan-
 dectæ illustrantur. erronee etiam quidam poetæ. Alia-
 nus & Hesiodus, alij, consenuerunt in patria.
- IV.** Vagorum Sophistarum concertatoria declamationes.
 ἐπαγέλλαι ἀκρόασι, αἰπὴν ἰατρῆται. Niger è Sophistico
 certamine interijt. Victi abiecti, victores letitia effe-
 rebantur, plausu & alijs honoribus excepti. Cur incun-
 da sit hominibus ἐραστὴ, ex Aristotele.
- V.** Declamationes ad pompam seu ὄμιλεις Sophista-
 rum. δεῖξαι ὄρα. ὄμιλεις πρὸς τὸν λαόν. Ostentatio.
 frivola iactatio. dicere populo. ἀκρόασις quid: ex aut
 publica

publicæ aut priuatæ. ἐρασιμῶν ἀκροάσεις. Ἐπιδείξεις ἐμιμ-
δοί. Prodicī Ἐπιδείξις περὶ πικρῶν δρασχμοσ. Sophisticus
ille mos damnatus. quid in iure Ostentatio vulgaris.

Ἐπιδείξεις Sophistarum in Olympijs. Ολυμπικοὶ λόγοι.
Is conuentus ad conciliandam famam idoneus, vbi
etiam παιδεύσεως ἀδλα. Philosophi quoque in eo se osten-
tabant. De quibus rebus Olympicae orationes. Locus
in quo vulgò habebantur. Philostratus emendatus.

Celebres Ἐπιδείξεων materiae in quibus Sophistæ se
ostentabant. Laus Deorum, hominum, ciuitatum. Pa-
negyrici Imperatoribus Consulibusque dicti à Professo-
ribus eloquentiæ. Panegyricorum mendacia. Funebres
orationes Sophistarum. Vituperationum quoque Ἐπι-
δείξεις.

Ἐπιδείξεις de Marathone, Salamine, &c. Campus
Rhetorum vbi omnia καλωπίσματα siue ornamenta sua
explicabant. Cur Sophistæ id argumentum studiosè arri-
puerint. Tropæa Marathonia, templum Euclia, ἑορταὶ
ob victoriam & publica Encomia. Eam laudem Ma-
rathonis plerique ineptè obtrudebant, eo nomine à do-
ctis illusi.

Materiae infames celebrium Declamationum, quæ
Græcis ἀδδξοί, ἀδδξοί, φῶλαι, ἀποποι, πονηραὶ ἕποθεοίς.
eæ propriae Sophistarum. quinam earum inuentores.
assumebantur exercendi ingenij causa vel ostentandi.
Indiculus earum materiarum. quidam id studium re-
prehendunt.

Aliæ Ἐπιδείξεων materiae colliguntur, Florida, γῶ-
μαι, bella, historia, &c. Quis hominum concursus in
Ἐπιδείξει Libanij. ἕωλα μελετῶν. non solum sua, sed
aliena quoque scripta Ἐπιδεικνύμενοι recitabant.

Extemporales Ἐπιδείξεις, siue Declamationes subi-
tarie ad pompam, quæ ἑξιδία siue ἀποχέδιοι λόγοι.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

Istius inuenti parens Gorgias. Parati olim Sophistæ de
quaque re dicere. Id ἐπιχρῆμα notatum ab eruditis.
ἄσβλασται. Multi olim repentini. quidam à scholis αὐ-
τοκταξεν remouent. ἐμείν. vomere de subitanea di-
ctiōne. Emendatus Irenæus.

XII.

De apparatus publicæ Declamationis ad pompam
instituta, & primū de loco, is fuit θέατρον. θεατρομαχία
Rhetorum. κατεκώπτεροι. πομπικώπτεροι. Theatra Sophi-
starum tum publica tum priuata. Agrippæum. audito-
rium Capitolinum. Athenæum. Ædes comodatæ ἄσβλα-
στοὶ ἐπιδείξεις. Solennis aliquando Declamatio in Curia &
Basilica.

XIII.

Auditorij Sophistici delineatio. Cunei, anabathra,
orchestra, ἑρῶνος ὑψηλὸς dicentium. quorundam Sopho-
rum nulla subsellia. Puluini Sophistarum. reprehensa
eorum κατὰ κλίσεις seu mollior sessio. sedentes vt pluri-
mum dicebant. Thronus quoque excelsus magistratuum
& Episcoporum. ὑψηλὸς ἀπλὸς de sublimi ἑρῶνω. Emen-
dati Eunapius, Gregor. Naz. & Cyrillus, plures illu-
strati.

XIV.

De inuitatione ad publicam Declamationem ea res
variè explicata. ἀγέροντες de circulatoribus Sophistis.
ἀγύρται & ἀγέροντες vnde appellati veteres athleta.
ὑποκοπεῖν. formulæ inuitationis. inuitare per nuntios. In
crastinum aut diem perendinum facta vulgo inuitatio.
quantum appetere auditorum frequentiam. magna
solicitudo dicturi Sophistæ.

XV.

De ingressu in publicum auditorium. deque vestitu &
cultu Sophistarum. Lori accedebant ad dicendum &
veste conspicui. annulus decori. quis primus è Sophorum
numero sordes in vestitum induxit. ἀνοποδισία Sophi-
starum. alter humerorum neglectus. vngues ferini. Is
squalor index vanitatis irrisus. quid sapientes de vestitu
philosophico senserint.

De tribonio seu Pallio Sophistico. quis eius color, & quomodo à philosophico discreparet. ἀθημαενοὶ & repentini in pallium inuolantes. quo ritu dabatur pallium Athenis. δέχεται τὸν πέλιον. ἐψηχαμένοι. initiationes & παλαί Sophisticae. honoris causa tributum Sophistae nomen.

XVI.

Qualis fuerit publicè declamantium Sophistarum Actio. salutatio & conciliatio beneuolentiae. Sophistarum ὄμιλος. ἐπιχρῶσεν in oratione & κροαίεν. Eorundem ὀμι. ἀκμαίεν, πρῶθεν, βαχχῶθεν, κορυβαίεν. quid sit ὀμι in re Sophistica. Tribuebant sibi ἐνθουσιασμὸν seu diuinum afflatum in dicendo. Pleraque autorum loca emendata, illustrata.

XVII.

De pronunciatione Sophistarum & vocis in declamando flexione. Tria maxime in eo genere notata. Quid Rhythmus linguae. φαλισμός. balbuties. plasma. λαρυγίεν de Sophistis usurpatum. λαρυγίαν, λαρυγισματα. Eorundem Tragacantha, λικώητος. πρῶσταγυγί. Cantus in dicendo & timula declamatio. Id olim Asiaticorum proprium. Tatianus, Plutarchus, alij emaculati, illustrati.

XVIII.

Alia publicae Declamationis adiuncta, & quid perfecta Declamatione fieret expositum. Superba illorum ostentatio in verbis, in gestu. ὑψιάεν. ἀερίεδα. in unguis erigi. φιλοπυία Demosthenis. Post Declamationem osculis, laude, gratulatione excepti: speciosa pompa honorificè domum reducti.

XIX.

De plausu declamantibus Sophistis dato: ubi de tota plaudendi & acclamandi apud Veteres ratione enucleatè fusèque differitur.

XX.

I. Quid sit plausus, & quibus nominibus dicatur. κρότος & ὄρουτος quomodo differant. κρότος in statua Sardanapali quis. aduersa acclamatio.

II. Præter manuum plausum & clamorem, alia quædam ab auditoribus fieri ad laudem solita. Erumpere, subsultare, circumagi furenter, vestes mouere, &c.

III. Sophistas plausuum atque laudum fuisse audistimos. Dio Prusæus illustratus.

IV. Quàm frequentes fuerint in Declamationibus plausus, quàmque vehementes. Illustratus Gregorius Magnus aliique.

V. Quæ acclamations fieri solitæ ad dicentium laudem tum apud Græcos tum apud Latinos. Emendata Luciani versio.

VI. Interdum clamor tantum ἀσχυρος fuit plaudentium: is qualis fuerit explicatur.

VII. silentium auditorum nonnunquam ad Declamantium laudem. Intentionis silentium & ἡσυχία δὲς.

VIII. Empti plausus & dati ἐν ᾧδῶν ἑλεμῶν. In eam rem chorum domesticum habuerunt. Eunapius emendatus.

IX. Quibus in locis plausus dari consueverit. Emaculatus Lucianus. De plausu Christianis in templis dato accuraté.

X. Prohibitus aliquando Sophisticus plausus, damnatus hominum sapientum iudicio & repudiatus.

XXI.

De stylo Sophistico generatim. Eius mirabilis elegantia & pulchritudo variè à scriptoribus adumbrata, & composita cum Iunone, Sirenibus, auro, purpura, margaritis, &c. πομπή, κομψία, &c.

XXII.

Duo quidam fontes Sophistarum vnde mirificum orationis genus exuberavit. Σοφιστικὸὶ ἔνοιαι siue animi conceptus noui, suaves, mirabiles. hinc ᾠδοζολογία,

Σωματολογία. In eorundem oratione ὄρμη, vnde orie-
batur σεμωλογία ἔμπους. Sæpe lenior fuit spiritus in ver-
borum flumine. Horoscopus Sophistarum. Plures autores
emendati, illustrati.

De multiplici Sophistica dictionis ornatu, & pri-
mum de verborum delectu. XXIII.

I. Verba Sophistarum mollia, meretricia, florida.

Propter orationis ἀφοδῆτω nominati Sophista.

II. Vocabula poetica Gorgias primus adhibuit,
deinde plerique omnes. Pater Sophistarum Ho-
merus, mater Tragædia. Id studium reprehensum.
Plato illustratus.

III. Tumida & διδυεαμῶδης Sophistarum dictio.
Tumidum oppositum sano. hinc orationis insania,
furor, παρὲν θυπος. vomicus morbus. fanatici
Oratores. Gregor. Nyssen. emendatus.

IV. Prisca verba & obsoleta. Eorum vsus apud
Sophistas. μορμολύχεια, Σαύματα, περπλογια,
monstra & portenta verborum.

V. Nouata verba. Sophi & Sophista διρετὰ λόγων.
Τεχνολογομεδῶν scientia. Detorta à communi lo-
quendi ratione vocabula Rhetorum. ψυχὸν seu
frigus in dicendo & γρηῖτον. Tertullianus leni-
ter emendatus, illustratus Gregorius Nazianz.

VI. Attica vocabula in penu Sophistarum. lau-
dati vulgo ἀτιμιζομεν. nimia affectatio illusa.
Iidem Rhetores Platonicas & Demosthenicas
vocalas studiosè captabant. Luteus Plato.

De figuris Sophistarum. Gorgias in ijs princeps. XXIV.
quantum exornent orationem. aliquot exempla. Iis
abusi permulti. Inde frigus, τὸ μειεσμῶδες, ἀεὶ βία, ca-
cozelia, quæ docti viri illuserunt.

Concinnitas in oratione Sophistarum, quantum in ea XXV.

delectationis aucupium. fallit aures animumque elaborata concinnitas. exemplis id illustratum. Sophistæ in hoc genere consecrando nimij & eo nomine reprehensi.

XXVI.

Exquisitum periodorum artificium in apparatu Sophistarum. Scalpta, rafa, & tornata periodus. Rotundus orator. Orbis seu ὠκυλος propè definitus circino. In quadrum directæ sententiæ modulamenta orationis & ὀρθομία. quales numeros ambirent Sophistæ.

XXVII.

Quid κρότος, ἦχος sine ἦχῳ in dictione Sophistarum. ea res variè à scriptoribus explicata. Sophistæ amantes sonoritatis. τυμπανίζεν in oratione & κρότωνας pulsare. νεαρονίης Stylus. κλύπος, κρόπος, ῥυθμός lingua. λαμπερὸν ἦχον quid. Scriptores quidam illustrati, emendati.

XXVIII.

Quid magni viri de stylo Sophistarum senserint. Laudatur à quibusdam, ab alijs carpitur. Sancti Patres duas ob causas illum repudiant. Ea de re quædam illorum effata atque sententiæ. Hæretici κέρμα Sophistico vsi. Emendatus Gregorius Nazianzen.

LIBER QVARTVS.

CAP. I.

SOPHISTÆ professores quonam modo lecti fuerint. Thronus Sophisticus Athenis Imperatorum beneficio stabilitus. quando id primum factum, quisve primus illi eloquentiæ ludo præfectus. ἡγεστῶτες Ἰσῶριου lecti aut Imperatoris iudicio aut Principum suffragijs. Nominum professio. inauguratio. ἀναγορευθεῖσαι σοφιστῶν, ἰδρυθεῖσαι, &c. Ἀκρωτήριον ἡγεστῶν διδασκαλείον, &c.

II.

Docentium Sophistarum discrimen quoddam atque varietas. quidam nominati ὑπελίστεροι, alij δειωτότεροι, eminentissimi. hi regnare dicti. φιλοπρία & con-

tentio ἀποσοφιστῶν. Ab ipsa iuuentute quidam in so-
phisticum thronum euecti.

Quæ salaria Throno Sophistico adiuncta fuerint.
Imperatorum ea de re constitutiones, & quis primus
honorarium Sophistis attribuerit. Ἰσόρος duplex Athe-
nis, πολιτικός & σοφιστικός. Philostrati versio tribus locis
emendata. Ipse varijque autores illustrati. Ἀνθολογία
Sophistarum.

De schola docentium Sophistarum. Ea vel publica
vel priuata. de vtraque notatum. Ordo sessionis in
auditoribus, qui æris campani sono aduocati & di-
missi è schola. Quoties in die Sophistæ docuerint. qui-
dam scholas duas complexi.

Quid in scholis Sophistæ profiterentur. Antiquissimi
scientias omnes complexi. Mediæ ætatis doctores orbe
humanitatis definiti. Ἰνστιτούτα tradebant, Grammaticæ
magnam partem, poeticam, historiam, eloquentiam.
ῥητορικοί ῥήτορες. Sophistæ plura quàm Latini Rhetores
docuere.

Scholarum exercitationes apud Sophistas. Μελέται
sive ἀσκήματα τῆς ῥητορικῆς, Declamationes vmbra-
tiles. quis declamandi primus autor: eius rei cupidi
olim Sophistæ. Rhetoris proprium declamare. commet-
tare. ἐμπροπιδεῖν ἐν ῥητορικῆς. Puerorum Scholasticæ
declamationes. in ijs plausus. augent eloquentiam.

Declamationum Scholasticarum varietas atque di-
uisio. Suasoriæ inter rudimenta dicendi. quid πῶμα.
πασμαδικοί λόγοι. figmenta Rhetorum, eorum autor
Æschines. Controuersie colorata, ἐχρηματοποιεῖται, figu-
rata. figura causidicorum. figurati morsus. suspiciosa
actio. silentium & significatio in Controuersia, & in
silentio κλειστόν. quando figuranda oratio. Primus id fecit
Iscus. Illustratus Gregorius Naz. alijsque.

III.

IV.

V.

VI

VII.

VIII.

Modus ἡ οἰκονομία Declamationis Scholasticae exponitur. Praefatio qualis, postulare controuersiam. θεωρῶν, θεωρησία, diuisio. Quorundam ambitio petentium à quo uerbo inciperent. Initium à iurciurando. ὄρος in declamatione. οὐκ ἔστιν ἰσοθέσις. Digressiones in plausibilem locum. Quae probabantur in Sophistarum declamatione.

IX.

Vulgares materiae declamationum in schola. ἑπιδαλάμιοι λόγοι ἡ μονωδία Sophistarum. Ἐπιθροῶν certamen. Suspectae illustrium uirorum laudationes propter Sophistas. fictae declamationes de summis uiris ex omni antiquitate. ῥήματα Christianorum. θεωρημάτια Sophistis à uiris principibus obiecta.

X.

Sophistae ob discipulos gloriosi. quanto ardore eorum multitudinem affectarent. hinc fatalis inter illos inuidia. quibus artibus conciliarent discipulos. Atheniensium Sophistarum in ea re consuetudo miranda. Σοφιστομανιώτες, θεωρηταγωγοὶ κηρυμάτων. Illustratus Plutarchus, Τζετζες, aliique.

XI.

Inter auditores Sophistarum discrimen. quidam simpliciter discipuli, alij etiam sectatores, qui dicti ἀπόλογοι, ὀμιληταί, ἐπιτροί, ἑρασταί, τέκνα. Prodeuntem Sophistam comitabantur ἡ dicenti plauderant. Bionis ambitio ἡ commentum. Lege coercita iuuenum affectatio, ἡc. Laertius aliique illustrati.

LIBER QUINTVS.

CAP. I.

PROPRIA nota Sophistarum ἡ ἀλαζονεία ἡ tumidi animi elatio. Illorum ars φιλαωτές καὶ ἀλαζονίαι. ambitiosi inuitores eloquentiae. à sui laude vulgò exordia orationum ducebant. ante scipiones ἡ trabeas ponebant Sophistae nomen. Exempla quaedam Sophisticae ἀλαζονείας.

Arrogantes Sophistarum pollicitationes ἔπαγγελ-
ματα. Eorum commune elogium πάντα εἰδέναι. nolebant
videri à quoquam didicisse. Communi sapientum voce
illorum vanitas reprehensa.

II.

Auaritia Sophistarum in docendo. quis Musam pri-
mus effecerit mercenariam ἔ Mercurium ἐμπολεμον.
Sophi φιλοχρηματι. Cupiditas Sophistarum variè à
doctis expressa. Ἀλιεῖς σοφιστῶν. iidem venatores. So-
cratis κωνηέσιον quale. ἀρετὰ de flagitio. magna mer-
cede nihil discere miseradum. Illustratus Lucianus, ἔ c.

III.

*Quantam mercedem peterent ab auditoribus So-
phistæ.* Varia illa fuit, μῶλαι, χιλιαί, ἔ c. Vnde orta
varietas. Scholæ ῥηγετηραι ἔ διδασκαλικῶν. Merces vul-
gò semel data. nonnunquam pro singulis lectionibus,
quæ ἐρατικῶν ἔ ἐμμισθοῖ ἑπιδείξεις siue ἀκροάσεις. Osten-
tatio Sophistica, ἔ λαμβανῶ ἑπι τούτῳ τῆς ἀραγῶσιματι.
Quorundam in discipulos tenuiores benignitas. Suidas,
Plutarchus, aliique emendati, illustrati.

IV.

*Alij quidam modi quibus pecuniam consciebant
Sophistæ, ἔ auaritiæ sordes exponuntur.* Acromitis
data pecunia. Calendarie strenæ ἔ Saturnalitia spor-
tula. ἑπιπέσοι λόγοι. fæneratores Sophistæ. pactio de
mercede cum syngrapha. eorum in probandis nummis
ἀρετικῶν. docendo opulenti facti. Rhetorice villa He-
raclidis.

V.

*De crudelitate Sophistarum in extorquenda à dis-
cipulis pecunia, quos eo nomine variè excruciabant.*
Castigandorum adolescentium modi. ἀποτυμπτωρίζεν.
παμπρίζεν. Solea castigati pusiones. Scutica, βυροῖνη,
taurea. Ea ex anguilla, vel canino aut bubulo corio.
Lenis ferula cur dolorem infligat magnum. qualis fe-
rule verberatio. Pueri olim castigati ampelopraso, porri
scapo ἔ caule, myrto, malua folijs, palma, ἔ c.

VI.

VII.

Amplius de adolescentium castigatione dictum.
*Ærumne olim puerorum in studijs. παιδεία cur disciplina dicta. potestas Præceptorum in discipulos. ἀρεσ-
παιδαλθεῖν pueros apud Themistium ἔκαστα χροδέναι
ἐν ταῖς βασίταις. ad palum deligari ἔν verberari. Vo-
luntaria Sophorum supplicia. paxillus cur in os inie-
ctus. φιμός. Epigrus. fune, ferro, ligno, spongia, panniculis os damnatus obturatum.*

VIII.

De Sophorum ἔ Sophistarum impura libidine. flagitiosi præceptores quantum iuuentuti noceant. Spurcus Socrates. Cinædus Prodicus aliique. Amicula Sophistarum ἔ scorta. Plato dictus Σάτων, qui obscenos impiè collocavit in cælo. Phraota Indici Regis dictum. Veteres Sophi ἔ Sophistæ adulteri. Lex in Græcia laudabilis. δούμα δέντις.

IX.

Alienorum scriptorum fures Sophistæ. Autolyçi. Æsopÿ gracculi. Declamatores Romani sacerrimam eloquentiam violantes. Veteres Sophi diuinorum dogmatum fures. Lauerniones quoque Poetæ. Exemplis illustrata omnia.

X.

Vanissimi Sophistæ ἔ mendaciorum consarcinatores. ῥιτόρων πῆχιν ἀεὶ τὸ ψεύδεσθαι. qualia fuerint aut in quibus Sophistarum mendacia. Veritas ὀπίκτος ἔ propugnaculum philosophiæ. Sapientes quanti eam fecerint. S. Basilius emendatus, illustrati alij.

XI.

De importuna Sophistarum loquacitate. βαπταεῖζεν. In balneis quoque se ἔ sua tinniebant. Thrasy-machus Sophista cur dictus balneator. Iis attributa cymbala Dodonæa, crotala, δωδεκάκρουων σύμα. Sanctorum Patrum ea de re testimonia. Emendatus Eginbartus.

XII.

Sophistæ maledicentissimi, in conuitiando exercitati. Eorum ἀεὶ χροὶ λοιδορεῖται, quarum artem factitabant. φαλλοῖδοροι. ἀγίρωχοι. Ars Sophistica ὕβειζεν. λοι-

δοξα eorundem acropolis. Impudentes habitus, mores
Rhetorum qui dicantur. Ipsorum maledicentia repre-
hensa. Proprium quoque hereticorum id vitium.

Contentiosi in disputando Sophistæ. Eorum quæ-
siuncula, λογομαχία, clamores, sibili. Γλώττι πολε-
μιζεν. cum ranis comparati. audientium febres, disci-
pulorum perniciēs. Damnata eorum consuetudo. σκυ-
λάκια. Canicula. latrare.

XIII.

De inuidia Sophistarum in Condoctores. Hesiodi
versus καὶ κερμαὶς κερμαί, &c. è mente sapientum
explicantur. Ομόπλοιοι quomodo ἀπίπλοιοι fatalis So-
phistis inuidia. Ea de re quid viri grauiissimi censuerint.

XIV.

FACULTAS R. P. PRO- uincialis Societatis I E S V.

Stephanus Charletus Prouincialis Socie-
tatis I E S V in Prouincia Franciæ, po-
testate ad id mihi facta ab admodum R. P. N.
Preposito Generali Mutio Vitellesco, faculta-
tem concedo, vt Ludouici Cresolij è Societate
I E S V sacerdotis, Theatrum veterum Rhero-
rum, Oratorum, declamatorum, &c. expo-
situm libris quinque, & quorundam erudito-
rum iudicio probatum typis mandetur. Datum
Parisius 11. Iunij anno Domini 1619.

STEPHANVS CHARLETVS.

*Summa Priuilegij S. Cesareæ Majestatis
Vicarij.*

FRIDERICI V. diuina fauente clementiâ Comitis Palatini Rheni, Sacri Rom. Imp. Electoris & Archidapiferi, in partibus Rheni, Sueuiæ & juris Franconici Prouisoris & Vicarij, Ducis Bauariæ, Comitis Veldentiaë & Sponheimensis, diplomate cautum est, ne quis *Theatrum veterum Rhetorum, Oratorum, Declamatorum, &c. expositum Libris quinque*, auctore Ludouico Cresfollio Armorico è S. I. citra consensum ac voluntatem Sebastiani Cramoisy Bibliopolæ Parisiensis Iurati, intra Sacri Rom. Imperij fines, imprimat, vel alibi impressum adducere & venundare audeat per integrum decennium, sub pœna decem marcharum auri, prout in Originali plenius exprimitur. Perscriptum Heidelbergæ, vltima die Iulij, anno Domini millesimo sexcentesimo decimonono,

FRIDERICVS Comes Palatinus Rheni, &c.
sacri Romani Imperij Vicarius.

Ioannes Christophorus de Grun *Ad mandatum serenissimi Domini*
Elect. Palatinatus Cancell. *Vicarij proprium.*

Summa Priuilegij Christianissimi Regis.

LVDOVICI XIII. Franciæ & Nauarræ Regis Christianissimi autoritate concessum est Sebastiano Cramoisy Bibliopolæ Parisiensi Iurato, typis mandare & venalem habere librum qui inscribitur, *Theatrum veterum Rhetorum, Oratorum, Declamatorum, expositum libris quinque*, &c. aliisque cuiuscumque conditionis interdictum est intra decennium, vt patet in diplomate Regio dato Turoni 6. Iulij. 1619.

Subsignato,

RENOVARD.

THEATRI VETERVM
RHETORVM, ORATORVM,
Declamatorum, quos in Græ-
cia Σοφιστὰς nominabant,
LIBER PRIMVS.

PRÆFATIO.

SCRIPTORES multi Græci
Latinique eorum hominum
meminerunt, qui sunt nomi-
nati Σοφιστὰς, plenaque sunt Phi-
lologorum monumenta gra-
uissimis hominum iudicijs, qui
tanquam è tribunali voce & tabella de illo ge-
nere eloquentium pronunciauerunt. Eorum
vitæ ab elegantissimis Rhetoribus memoriæ
posterorum & æternitati cōmendantur: artem
quam ijdem factitarunt, quaque omnium gen-
tium famam, & communem existimationem
aucupati sunt, quidam laude & honore perse-
quuntur, damnant alij, & aperta ludificatione
proscindunt. In illis quidem exagitan dis Dia-
logi Platonis aliquot, Lyceique scholæ, Iso cra-

tis, Themistij, & aliorum orationes infumuntur. Quorum scripta cum in manibus sint, & eruditissimorum hominum quotidiano studio & contentione volutentur: mirum sanè videatur, extitisse hactenus neminem, qui eam gratiam à studiosa iuuentute inierit, vt Declamatorum illam agendi rationem vno quopiam in Syntagmate via & ratione sit complexus. Et tamen res quidem est meo iudicio & lectu iucunda, & digna adolescentiæ institutione, & quod facilè doctiores iudicabunt, ad cognitionem antiquitatis opportuna. Sunt enim multa in veterum Commentarijs ex intimo Sophistarum penu, artificioque deprompta, in quibus harere iuuetutem est necesse, nisi quidpiam de consuetudine eorum Rhetorum & institutione libarit. Ego verò non me frustra laborem hunc meum impensurum putauj, si qua ratione possem efficere, vt iuuentus ad bonarum artium studia & humanitatis elegantiam efflorescens, tanquam in tabella contueretur, quæ sit illa natio Sophistarum in veterum monumentis famosa, quæ dicendi, quæ docendi ratio, quæ studiorum exercitationes, quæ vita, qui mores fuerint: si denique illorum characteres vt Theophrasti penicillo expressos bono in lumine collocarem. Quæ tractatio plurimos omnium ætatum scriptores, Græcos & Romanos illuminabit, de Sophistis multa memorantes: cum præsertim ita mihi res elaborata fuerit, vt variorum autorum collatione, illustrior omnium rerum facies appareat. In quorum autorum locis studiosissimè componendis, nec

me labor à suscepto consilio reuocauit, quod plurimis fore vtile gratúmque videbam; nec delicatorem quorundam fastidium, qui testimoniorum aggregationem & varietatem, vt Mercurij acervos, non nisi λιθολοιῶτες prætereunt. Quinetiam eo lubentius ad hanc Diatribam & Notationes animum applicui, quòd viderem doctissimos alioqui viros in Græcis libris Latinè vertendis fuisse delusos, minimèque sensum affecutos, quòd ad ea quæ Sophistarum sunt propria, neque stylum neque animi cogitationem retulissent: quod suis locis *σὺν θεῶν* significabitur. sed ne vitio laborare ipse videar & *διαζορέα* Sophistarum, rem ipsam aggrediar, à nomine, vt fieri amat, exorsus.

Quid Sophista sit apud Græcos & Latinos. res ad ipsa cubilia reuocata, deducta inde gradatim. Solon primus donatus eo nomine: plurimi, quod esset inuidiosus, obtente aliarum artium id dissimularunt. In civili iure Sophista & Rhetor distincti. Pindarus, Tatianus, Pandectæ illustrantur.

C A P. I.

Artifices dicti
Sophistæ.

Atè patuit in vltima antiquitate *Ῥητορ* nomen, & ad eos omnes accommodabatur, qui peritiam & vtile quodpiam artificium ostenderent. *Σοφιστής*, ait Suidas, *πᾶς τεχνίτης*. rationem tangit Herychius, nam *πᾶσαν τέχνην Ῥήτωρ ἔλεγον*. Sed præsertim ijs hominibus tributum fuit, qui animi ornamentis excellerent, quorum ingenij monumenta atque decora plurimum haberent in vulgo vtilitatis aut suauitatis, quomodo Medici fuerunt, & Musici, & Poëtæ propriè nominati Sophistæ. Athenæus cùm de illis memorat, qui Musicam eximiè tenerent, *πάντες*, inquit, *τὸς χρωδῖς τῆ τέχνη ταύτῃ Ῥητορὲς ἀπεκάλουον*. Omnes hac vientes arte nominabant Sophistas. Subijcit Æschyli testimonium;

Εἶτ' οὐδ' σοφιστὴς καλὰ Ῥητορῶν χέλω.

Deinde probè testudinem pulsans Sophista.

Quo eodem modo sumit Anaxandrides Poëta

Musici.
Athenæus l. 14.

vetus de Musico loquens. *Ad Argam*, inquit, te certaturum volo mittere prius exploratum, ἵνα ἢ σὺ νικᾷς τὸς σοφιστὰς ἢ φίλε, *Sophistas amice queas ut vincere.* De Medicis est apud Suidam: ἰδὼν αἰς τὴν ἰατρικὴν ἔργα, *Medici* νόσοις ἡμέτερον σοφιστὴν ἄκρον. *aduersus dolores & morbos summum fieri Sophistam.* Sed in hoc genere laudis & elogij gloriosi, lucent omnino eminentque Poëtae, qui primi animi sui cogitationes literis mandasse feruntur, inusitato eo quidem tempore dictionis lenocinio, & indoctæ plebis incredibili voluptate. Ij cum mentis impetum suæ, diuinitus afflatæ, ad defendendos ciuium mores contulissent, nominati sunt imprimis *σοφρονισταί*, veluti modestiæ præceptores, & σοφισταί, *ut πεπαιδευμένων coryphæi.* Ex hoc more doctissimus & religiosissimus Clemens Alexandrinus in *Protreptico* Ὁράμιον σοφιστὴν appellauit *Clem. Alexand. initio Protrept. & aliàs sæpe.* Pindarus cum clarorum hominum laudes canit, *Pindaro lux.* *Ex heroibus*, inquit, *strenui bellatores famam reportarunt pro lucro, &c.* *Pind. in Isthm. od. 5.*

Μελέτων δὲ σοφιστῶν

Διὸς ἔκαστε προσέβαλλον σέβιζόντες.

Sophistis quoque Iouis voluntate declamationis materiam præbuerunt. Animaduersiones in Athenæum volunt hoc loco σοφιστῶν nomine Poëtas intelligi: quod non planè damno ego quidem atque reijcio, nam & vetus Scholiastes eo nomine donatos fuisse Poëtas ait: Sed quid obstat, quominus hîc intelligamus soluta oratione & dicendi copia clarissimos, qui res Heroum cum ipsa æternitate magnifico genere dictionis æquarent? Nam & Pindarus hîc disertè ponit μελέτας

Cassiod. in Ailien.

quæ propriæ fuere Sophistarum, & aliâs idem ipse prorsæ orationis scriptores, quos λογίς vocat, disertos videlicet & elegantia principes, ad poëtas adiungit, ad illustria hominum facinora prædicanda. sic enim vates in Nemeis:

Pindar. in Nemeis od. 6.

Γαροχοθρήων γδ ἀνέραν
ἀοιδὸν ἔ λογίσι τὰ καλά
σφιν ἔργα ἐκόμιζαν,

vertunt: nam vita functionum hominum præclara opera poëta & profæ scriptores ipsis sermonibus imposuerunt. Quos hîc λογίς, in priori loco meo iudicio nominarat σοφιστᾶς, eo sensu quo dicti sunt illi, Rhetores in dicendo politi, & præsertim in laudando exercitati. quæ causa fuit cur Sidonius Apollinaris elegantissimo vir iudicio Sophistam appellarit *panegyristam*.

Sidon. l. 4. ep. 1.

Sed ut redeat vnde paululum aberravit oratio, à poëtis abiit τῷ σοφιστοῦ nomen ad viros graues & sapientes, qui lucem ingenij sui & cognitionis alijs impertirent. Qua ratione primum omnium, quod quidem monumentis

Sapientes.

Solon 1. Sophista.

Isocr. or. ἀνελδοσ.

annalium sit proditum, Solonem indigitatum fuisse constat. sic enim de illo scribit Isocrates: Σόλωνος μὲν τὸν πρῶτον ἦν πολὶτὴν λαβόντα πρὸ ἐπινομίῳ τῷ τῷ, πρῶτον ἠξίωσαν τῆς πόλεως ἔσθ. Solonem, qui primus ciuium hoc cognomen sortitus fuit, (de Sophista loquitur) gubernatorem ac principem ciuitatis esse voluerunt. Idem propè dixit The-

Themist. or. 4.

misti: ὅτι μὲν δὴ πάλαι σεμνὸν τε τῷ ἔ ἐπ' ἀξιώσει, καὶ ὅτι Σόλωνος σοφιστὴν ἀνόμαστον, &c. quòd igitur olim honorifica ac plena dignitatis fuerit appellatio, Solonem

Tatian. or. contr. Gent.

appellabant Sophistam. Tatianus eundem σοφιστοῦ nomine intellexit, cùm ita loquitur: *Itane ab-*

*surdum existimatis, καὶ πὺν οἰκεῖον ὑμῖν σοφιστὴν, μὴ εὐλογεῖν
ἀεὶ πάντα (mallem πάντα) διδασκαλοφίους.*

Qui eadem tempestate fuerunt homines, aut deinde floruerunt, eruditi & intelligentes, atque artium scientiam consecuti, cū Augustius Sophistæ nomen existimarent & gloriosius, ne in suorum ciuium offensionem inuidiamque inciderent, alijs quibusdam nominibus inobscurare conati sunt, & in vulgo dissimulare. nam quidam, vt monuit Plato in Protagota, obtendebant poësim; alij sacrorum & oraculorum appellationem. Iccus etiam Tarentinus & Selybrianus Herodicus cū perfecti absolutique forent Sophistæ, artem suam appellarunt Gymnasticam. Pythodes etiam Chius Sophista doctissimus aliique multi sub Musicæ artis velamine Sophisticam facultatem occultauerunt. hi omnes, ait Plato, ob deuiran. *Plat. in Pro-*
dam inuidiam, *ταῖς τέχαις ταῦταις ἀπαπέσμαιον ἰαγ.*
ἐχθίστατο, harum artium obtentu, vt velo ac parapetasmate quodam sunt vsi. Id fecisse quoque Damonem *ἀπὸ δὲ οἷα σοφιστὴν* ait Plutarchus, vicum *Plutarchi. in*
fanè de summis vnum, qui Pericli dux fuit ad *Pericl.*
politioem humanitatem: cūque foret eloquentia & peritia singulari, se tamen vocabat musicum, vt specioso hoc nomine ἡπιερὸπῆται
πῶ δ' ἄν' ἴτε, eximiam dicendi facultatem & Sophisticam occultaret. neque hoc mirum, cū id ipsum primis temporibus in Philosophia contigerit, vt autor est Maximus Tyrius, cū nimirum *Dissert. 29.*
ὁ φιλόσοφος, βαρὺ ἔσθαι τοῖς πολλοῖς ἀκουσμα, graue & molestum esset vulgo nomen philosophi. Itaque primi illi sublimium rerum doctores, poë-

S THEATRI RHETOR.

Dissert. 15. p.
156.

tas se nominabant, vt ipsa carminis suauitate pellicerent animos & tenerét. Nonnulli etiam, quod aliàs animaduertit idem Maximus, *occulta sacra*, alij *mysteria* disciplinam suam appellabant; quidam fabularum; alij musices, alij postremò diuinationis nomine eam induebant: quod Platonis credo imitatione Sophus ille Tyrius prodit.

Sophistarum
aurca seges.

Verùm enimvero cùm temporibus Socratis illa elegantium hominum seges erupisset, qui veluti gloriæ in Circo, summa ingeniorum contentione decurrerent, tantum abest vt dissimulandum esse putarent, vt auidè omnes sibi id nominis adsciscerent. Itaque tum maximè celebrari cœpta est Sophistæ appellatio, & totius rei fama longè fusa: quæ diuturna esse potuisset, si terminos cupiditati illi suæ posuissent. sed cùm nimium se in opes ingurgitarent, cùm ea pollicerentur quæ præstarent minimè, atque adolescentiam in fraudem inducerent; inuisum nomen effectum est, & σοφιστῆς habitus ἀπαταιῶν, διδάσκαλος πανόργος, *fallaciosus, doctor versipellis*, vt ait Hesychius. Hinc illi tum Sophistæ nominati, qui sapientiam venderent, qui se gloriôsè venditarent, qui speciosa oratione fucum facerent: illi præsertim qui à scriptoribus ἀλιόνομοι & ψιστικοί vocantur, qui contorris & fallacibus conclusiunculis impune animos audientium illuderent, de quibus alio loco dicetur vberius. In eos stylum acuit Plato sæpe, & multi alij, philo'sophia & humanitatis cognitione nobiles: idque malum ortum primùm in Græcia, in alijs quoque oris terrarum pullu-

Iauit. Sanè apud Hebræos istiusmodi quoque Hebræorum
 fuere Sophistæ, quos sacra opinor historia *Li-* Sophistæ,
bertinos appellat, homines promptos ad refel-
 lendum, ad contendendum & agitandum pa-
 ratos: de quibus agens Occumenius, ait illos *Occumen. in e.*
πρὸς σοφιστικὴν τὸ κράτος διποροῦντο παρ' ἑβραίοις, in 7. Act.
 Sophistica apud Hebræos veluti familiam du-
 cere.

Tandem σοφιστὸν nomen in ijs conqueiuit qui
 docerent eloquentiam, quorum plurimi sin- Eloquentiæ
 gulis atatibus summa in ea re gloria præstite- Doctores.
 runt, & monumentis annalium celebrantur.
 Hinc apud Suidam: λέγεται ὁ σοφιστὴς ἢ ὁ δι-
 δασκαλός, ὡς σοφίζων, dicitur Sophista ἢ magister, vt
 qui sapientiam doceat. opinor sumpsit à veteri
 Scholiaste Aristophanis: σοφικαί, inquit, νόσ τοῖς In Arist.
 διδασκαλίας, ὡς τοῖς διήοις σοφίζονται. eos Plutarchus *ρεφέλ.*
 σοφιστὰς λόγων eloquentiæ Doctores nominat, & In Lycurg.
 Thucydidis Græcus interpres τοῖς διδασκαλοῖς ἢ *l. 3. Thuc.*
 βελήων προσκλημάτων, rhetoricarum questionum ma-
 gistros. Atque hætenus sit à nobis notatus hu-
 ius nominis veluti quidam cursus in Græcia.

Quod ad Latinos attinet, tenuis omnino Sophista apud
 fuit in Italia ante M. Tullium Sophistarum Latinos quis.
 mentio: rem ipse ignorare minimè potuit, vt
 qui plurimos audiuisset in dicendo præstantes,
 & parandæ eloquentiæ causa totam Græciam
 Asiâque peragrasset. Duobus igitur fere mo-
 dis Sophistæ nomen accipit: primo, pro *caupo-*
ne doctrinarum sopho & διὰζόνι, vt in Academicis
 qq. cùm de Anaxagora loquitur: *Quis fuit hic?* *Academ. 2.*
num Sophistes? sic enim appellantur ij, qui ostentatio-
 nis aut quæstus causa philosophantur. Pari modo

Senec. ep. 29.

In Orat. ad
Brut.

l. 1. Offic.

grauissimus auctor Seneca, *illos, inquit, mihi circulatores sophistas qui philosophiam honestius neglexissent, quàm vendunt: sumit deinde pro disertis hominibus, qui flosculos omnes orationis carpant & delibent, atque omnia dicendi lumina cōsectentur.* Itaque in Oratore perfecto, cum de stylo oratoris disputat, huius dulcem & temperatam orationem distinguit à molli & umbratili copia Sophistarum, quæ lepore & veneribus redundet, atque aded pictum & expolitum ornamentorum genus refert ad fontes Sophistarum. eisdem libris de officijs appellat *Rhetores*, sic enim ibi, *hinc Rhetorum campus de Marathone, Salamine, Plateis, &c.* quam fuisse communem materiam *Philosophorum Sophistarum*, in qua iuueniliter exultarent, potest videri. Idem l. de Orat. sunt *Rhetorici doctores*, & aliàs *doctores*, qui artes rhetoricas exponunt. Ab his rhetoricè dicere, est Sophistarum more pereleganter, compositè, illuminatè, admirabiliter dicere. *Potest id quidem* (inquit, de Finib.) *fusè & copiosè & omnibus electissimis verbis grauissimè que sententijs rhetoricè & augeri & ornari.* veteres id *rhetorissare* dixerunt, ut est apud Nonium.

Illustraneur
Pandectæ.

In iure tamen civili Sophista & Rhetor distinguuntur, sic enim ponitur D. de excusat. l. 6. *Grammatici, Sophistæ, Rhetores, Medici qui peritiorum vocantur, &c.* à tutela requiem habent. Accursius & alij præterea quidam minorum veluti gentium interpretes per Sophistam Dialecticum hinc intelligunt: quod esse falsum alijs è legibus ostendi potest. Est enim Rhetor hinc pro-

priè qui dat eloquentiæ præcepta Latinè, Sophista qui Græcè; quo vno, in iure distinguuntur. Nec audiendus est hoc loco vir in iure interpretando clarissimus, qui Rhetorem potius eum esse dicit, qui eruditionem habet, siue doceat, siue non doceat; Sophistam autem qui in dicendo occupetur: nam & hoc ita probat, vt minimè probet, & refelli potest è duorum Imperatorum lege, quæ Cod. de stud. liberal. Urb. Ro. ponitur, & disertè illam habet distinctionem quam posui: hæc Imperatorum est sanctio: *Habeat igitur auditorium specialiter nostrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, grammaticos verò decem: in his etiam qui facundia græcitatatis pollere noscuntur, quinque numero sint Sophistæ, & grammatici æquè decem.* Hic locus mendosus est in vulgatis libris, legitur enim *facundia grauitatis*, vbi quidam Glossarum auctores corrigendum putant *garrulitatis*, alij *grauatis*, &c. sed rectè in Cod. Theodosiano *facundia græcitatatis*, quod viri doctissimi retinent. Sensus illius Edicti clarus; Genera duo professorum eloquentiæ facit; Oratorum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, hoc est Rhetorum qui Latinè doceant; & Sophistarum qui facundia græcitatatis pollentes, Græcè nimirum instituant. Et ne quis fortè cum Accursio per Sophistam intelligi velit Dialecticum, subdunt Imperatores, ad hos humanitatis præceptores vnum esse addendum, qui *philosophiæ arcanari-metur.* Alius igitur philosophus à Sophista. Quod autem hoc loco Oratores ponuntur pro

Cuiac. ad l. 6.
D. de excus.

Rhetor. &
Soph. docto-
res eloquen-
tia.

Rhetoribus, id tritum est in legibus, vt Cod. de Profess. l. 11. D. de excus. l. 6. D. de stud. lib. vr. R. Cod. Theodof. de med. & pr. l. 11. vbi vox *Oratoris* pro facundiæ magistro sumitur.

Sic igitur hoc fere certum quod aiebam, vulgò in iure Sophistam poni pro Græco eloquentiæ professore. Vulgò dixi, quòd etiam quemlibet aliquando significet, seu Græcum, seu Latinum, qui dicendi artificium tradat: quo modo sumitur Cod. de profess. cùm sic edicunt Imperatores, *Grammaticos tam Græcos quàm Latinos, Sophistas & Iurisperitos, in hac regia vrbe professionem suam exercentes, &c.* Quemadmodum etiam *Rhetoris* nomen vtrumque genus aliquando complectitur, vt Cod. de profess. & med. l. 2. & 11. & D. de excusat. l. 6. §. 8. quare semper in vetustis scriptorib. ad *Rhetoris* nomé discriminis causa quidpiam adiungitur. vt videlicet intelligatur, de Græcone an Latino sermo fiat. Tertullianus, *Rhetor Latinus Phosphorus nomine.* Sueton. in Vespasian. *Primus è fisco Latinis Græcisque Rhetoribus annua centena constituit*, hoc est Rhetoribus & Sophistis. Sic Cod. Theod. de med. & pr. l. 11. *Rhetores Atticæ Romanæque doctrine.* Addam & istud *ἢ παρὸς αὐτῶν*, Rhetoras viros digniores Sophistis, hoc est Latinos Græcis eloquentiæ doctoribus. Sanè eodem Cod. Theod. eodémque tit. Grammatico Latino viginti, Græco verò duodecim tantùm annonæ præbentur.

Tertull. l. cōtr.
Valent. c. 8.
Suet. c. 18.

Professor eloquentiæ.

Sed vt à iure abeamus, apud alios quoque Latinitatis autores, *Sophista* eum significat, qui in docendo artificio dicendi versetur. Ita sumit Iuuenalis.

— hęc alij sex

Iuuenal. Sat. 7.

*Vel plures vno conclamant ore Sophistę,
Et veras agitant lites.*

Proprie *μελετών* artifices Declamatorēsque intelligit, & vt ait vetus Scholiastes, *professores.* vt & Fab. Quintilian. l. II. *Urbanę*, inquit, *Flauius Virgilius* interrogauit de quodam suo *antisophiste*, quot millia *passuum* declamasset. Hinc apud Aufonium in quadam epistola, *Sophistica*, nominantur ornamenta oratoria. & aliās, *Nam poeticam*, inquit, *vel sophisticam lenitatem* (mallem lenitatem) *necessitas obseruationis exclusit*: ait sibi deesse illam dulcedinem & concinnitatem propriam *Sophistarum*: *sophistę*, ait D. Augustinus, *appellantur Latinarum literarum elegantissimi auctores.* Qui *αεροψυδάσμοσ* viasque ad eloquentiam traderet, eum *Sophistam* appellauit Priscianus. Et quoniam eorum *Rhetorum* propria videbatur esse eloquentia, *Sidonius Apollinaris* laudans *Consentium*, *elegantia nobilem & plurimarum artium choragio circumfluentem*, nominauit *Sophistam*.

*Iuncta est femina quę domum ad mariti
Prisci insignia transferens Ionini
Impleuit trabes larem Sophistę.*

Sed vulgò *Sophistam* pro sapiente ponit atque *Philosophus* philosopho, vt ep. i. l. 4. sic *Tertullianus* *Sa-Sophista.*
mium Sophistam pro *Pythagora* lib. de *Anima*: l. de an. c. 24.
& in *Apologetico*, *Quis poetarum, quis Sophistarum, qui non omnino de Prophetarum fonte potauerit?* In *Apolog.* 6.
Eadem mente *Prudentius* *barbatos Sophistas*, cū vellet dicere *Philosophos*, *carminibus suis inseruit.* l. 2. in *Symmach.*
Atque hactenus honorifica est

appellatio, gloriaque tribuitur: sed quemadmodum in Græcia, sic etiam apud Latinos id nominis in inuidiam est adductum, nec nisi odiosa contumelia imponitur. Quare Boëtius Sophisticen nominat *Cauillatricem*: & quæ ab illa generantur Sophismata, Seneca autore Cicerone dixit *cauillationes*, nimirum *quæstionculas* ut ipsemet exponit *vastras*, quæ necuntur fructu nullo. Hinc Sophistæ & Sophistici, versipelles & plani, qui lingua ingenioque abutantur ad inobscurandam veritatem, & decipiendas hominum mentes argutula machinatione. Eleganter Gregorius Turonensis: *B. Domnolus rogauit Regem, ne permetteret simplicitatem illius inter Senatores Sophisticos, aut iudices Philosophos fatigari.* Hæc de nomine.

Senec. ep. III.

Discriminati, & compositi accuratiùs, ῥήτωρ, σοφιστής, πολιτικός, φιλόσοφος, unde lux superioribus. Notata D. Gregory Naz. versio, & aliquot eius loca exposita. πολιτικοί apud Ciceronem & Rhetores Græcos diuersi.

C A P. II.

Q UOD sit discrimen inter Rhetorem & Sophistam apud Latinos, paulò antè monuimus, quòd Latinus ille fuerit doctor, hic Græcus. Quod ita est intelligendum, ut tamen aliquando, in Italia quidem, vnus & idem

& Græcas haberet scholas, & Latinas, & in vtroque genere orandi laboraret. nam cùm in toga Latinè declamauiſſet, mox ſumpto pallio, quaſi perſona mutata, redibat in ſuggeſtum, & Græcam orationem fundebat. Ex eo genere fuit Sabinus Clodius homo minimè malus, ſed minimè bonus in dicendo, quem Seneca pater *Senec. contro.* lineamentis expreſſit: de quo Seuerus Caſſius, *26.* cùm ab eius auditione rediret, interrogatus quonam modo dixiſſet, venuſtiſſimè reſpondit, *Μαλε ε καλως.* Nunc ſubit in mentem querere, num etiam apud Græcos inter *ρήτορα* & *σοφιστην* aliquid ſit discriminis: ex cuius rei cognitione, haud exigua opinor lux ad ſcriptores magnos intelligendos accedet.

Et quidem fuiſſe diſtinctos, multi autores *Ρήτορα & Σοφιστης* & ijque eruditiffimi haud obſcurè ſignificant. Aureus Chryſoſtomus cùm vellet oſtendere apud Græcos, antiquos omnes ſapientes, qui doctrinam excoluiſſent, à veritate aberrauiffent, ſic numerare incipit, *ε Γοφισταί, η ρήτορες, η φιλόσοφοι, η συγγραφεύς,* *In c. 2. 1. ad Corins.* &c. & in ep. ad Theſſalon. veterum calamitates, inquit, narrant *η ποιηται, ε ρήτορες, η σοφισταί, η λογογραφοι παντες.* *In c. 1. 2. ad Theſſ. & homel. 3. in 1. ad Cor.* Aliàs ſimilia reperit. eandem habet diſtinctionem Apollonius Tyaneus apud Philoſtratum: *καλα ε σοφοις μδν, ποιητικην, μεσαικην, αστρονομιας, σοφιστας, η τω ρητορων πικ μη αγραμεις.* *Philostr. l. 8. c. 3.* Sapientes autem artes appello ceu poeſim, muſicam, aſtronomiam, Sophiſtas, & rhetores non circunforaneos. Dion item Pruſæus negat ſe vel *ρήτορα*, vel *σοφιστην* eſſe. Eſt eadem apud Gregorium Theologum diſtinctio, cuius locum eo proferam libentius, quòd, opinor, doctus interpres non *Dio. orat. 12.*

clarè satis eum expresserit : agit de Magni Basilij laude, quem maiori præditum eruditione quàm pro ætate fuisse contendit, & hoc modo illustrat : ῥήτωρ ἐν ῥήτορι, ἢ ἀπὸ τῆς σοφιστικῆς Σχολῆς, φιλόσοφος ἐν φιλοσόφοις, ἢ ἀπὸ τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ δογματικῆς, πρὸ μέγιστοι ἱερῶς χριστιανῶν ἢ ἀπὸ τῆς ἱεροσωμῆς, virtutunt, Rhetor inter Rhetores, etiam ante Sophisticam exedram &c. Sanè ego sic maluissem, Orator inter oratores, etiam ante scholas & declamationes Sophistarum, &c. Sophistæ etenim qui tum fuerunt doctores rhetorici, hoc spectabant, ut oratores efficerent in dicendo perfectos, hoc est ῥήτορας, qui que in foro & curia, dictionis suæ elegantiam possent ostendere. Sensus igitur eruditissimi Gregorij est, Basilium adolescentem tam præstanti fuisse ingenio & orationis copia, ut etiam priusquam ad Sophistas & eloquentiæ scholam accederet, iam esset orator : quem admodum & priusquam philosophiæ mysterijs initiaretur, iam philosophus erat, & ante consecrationem, sacerdos : quæ postrema explicationem illam nostram eximie comprobant. Atque ex hoc loco iam quædam elucet discriminis ratio inter ῥήτορας ἢ σοφιστῆν apud Græcos : viam hic pandit & directas regiones ad eloquentiam, ille iam peritus & paratus ad agendum orator. Et quidem ita videntur appellati etiam Sophistæ ῥήτορες, propter mirabilem in dicendo vim & facultatem qua pollebant. Sic Nicetem clarum Sophistam & probatum Smyrnei honoris causa nominabant ῥήτορα, ut ait Philostratus, apud quem etiam Herodes Atticus dicitur ποικιλώτατος ῥητόρων. Diodorus Siculus

Gregor. Naz.
Or. 20,

I discrimen
inter ῥήτορα &
σοφιστῆν.

Philostr. de vit.
Soph.

Diodo. Sicul. l.
12.

culus de Gorgia Sophistarum veluti parente,
 Γοργίας ὁ ῥήτωρ δεινότητι λόγου πολὺ πλεονέχων, &c. Gor-
 gias orator qui dicendi facultate plurimum præstitit.

Sed hæc differētia tam nota est, tam-
 que in mediō posita, ut superuacaneum
 esset monere, si sola fuisset. Verūm cū
 ῥήτωρ non modò apud Græcos eum signi-
 ficet de schola politum, & iam in orando
 perfectum; sed præterea illum, qui non minùs
 quàm Sophista, ad docendam iuuentutem, &
 aperiēdos eloquentiæ fontes adhiberetur, qua
 ratione inter se differrent quærebam. Nam id
 quoque munus fuisse τὸ ῥήτορος, D. Chrystosto-
 mus Dauidis cantum sapientiámque expo-
 nens clarè significat, vbi de ijs loquitur qui ado-
 lescentiam erudiunt: ἔκ εἰς μουσεῖον ἀπίεσθαι δεῖ, ἔδὲ
 γυμνασίᾳ ἀναλίσκειν, ἔδὲ παιδαγωγῶν μισθῶσαι, ἔκ ῥήτο-
 ρων, ἔκ σοφιστῶν. Non est eundem in Musæum atque
 Gymnasium, non consumendæ pecuniæ, non condu-
 cendi pedagogi, Rhetores, & Sophistæ, ut hanc di-
 cendi artem discas. An igitur Sophistæ plus ali-
 quid quàm Rhetores in docendi muneribus
 complectebantur, quod Romæ aliquando
 valuisse meminimus? Nam cū eloquentiæ
 sint plurimæ exercitationes, in quibus Roma-
 na iuuentus erudiebatur, de ijs temporibus lo-
 quor in quibus ingenuæ mentes ad studia hu-
 manitatis ciuium approbatione se confere-
 bant: cū sint, inquam, oratoriæ scholæ medi-
 tationes plurimæ atque variæ, ut Proso-
 pœiæ, Laudes, Suasoriæ, Declamationes, The-
 ses, Controuersiæ, Loci communes, & quæ
 Deliberatiuæ nominantur & Iudiciales, aliæ-

S. Chrystost. in
 Psal. 4.

que eius generis; Sophistæ, hoc est facundiæ Græci Magistri, hunc omnem declamandi complexum tuebantur. Rhetores autem Latini, tantum partem. Causa est, quod Grammatici in eorum munerum partem inuolauissent, apud quos etiam Protopopæiæ & Suasoriæ declamabantur, quæ propriæ tamen videbantur esse Rhetorum. Vnde fiebat quod animaduertit Quintilianus, ut Græcis prius, quam Latinis Rhetoribus pueri parui committerentur. Sed hoc discrimen in Græcia valere non potest, apud quos Latini Rhetores haud opinor docuerunt. Hic mihi differentia quædam obijcitur, quam notasse videor apud eruditissimum Gregorium Nazianzenum, ut *ῥήτορ*, cum quidem ad docendum refertur, sit politicus veluti eloquentiæ professor, qui præcepta modò communia explicet: *σοφιστής* autem qui præterea plurimarum artium scientiam complectatur, & dictionem mirabilius exornet, omnibus luminibus pictam, flosculis & copia redundantem. Nam commendans Eudoxio Rhetori Nicobulum adolescentem affinem suum, *Velim*, inquit, *eum à nobis accipias*, τὸ μὲν ῥητορικὸν ἔειον τῷ πατρὶ χειρὶ δίδωμι, τὸ δὲ σοφιστικὸν ἡμῖν. *Rhetoricam quidem tantam patri, Sophisticam autem nobis largiturus.* Hic enim meo iudicio per *ῥητορικὸν* intelligit ciuiliū rerum gnarum & facundum interpretem, & iudiciorum candidatum, qualem genitor Nicobulum suum cupiebat: per *σοφιστικὸν* verò præterea doctum, elegantem & concinnum oratorem, qui Gregorij & summorum virorum expectationi at-

Fabius l. 2. c. 1.

2. Discrimen.

Greg. Naz. ep.
117.

que eruditis auribus inseruiret. Atque hoc eodem in sensu grauissimus Tertullianus Sophistæ nomen accipit, pro præstanti nimirum viro, qui excellenti varietate & copia notiones animi sui explicet, cùm Miltiadem nominat, *Ecclesiarum Sophistam*, os veluti atque tubam religionis, qui sanctos ritus singulari iudicio & eloquentia confirmaret, qualem esse dicemus Lactantium Firmianum, aliósque stylo diuinos atque doctrina. Quo fortè modo Claudianus etiam Mamercus D. Augustinum nominauit *Sophistam*. Hoc ipsum aliàs quoque idem ipse Nazianzenus opinor significat in literis ad Sophistam Adamantium, cui cùm quædam rhetorica mitteret, monet vt illis Sophisticam adiungat, quasi quædam illustriora ornamenta. *Τὴν* verò, inquit, *σοφιστικὴν καὶ τῆς σοφιστικῆς μὴ μικρολόγως μὴδὲ ἀνάδρωως, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπιδεικτικῶς καὶ θηλαίως, Sophisticen adhibe, non minutè & ignauè, sed perquam ambitiosè ac splendide.* Sic intelligo Iulium Pollucem diligentissimum *ὀνομαποθέσαν*, qui cùm magistros *ἐπισημῶν ἱερωτέρων* veluti sub signis decuriat, ita Rhetorem à *Sophista* seponit, vt Rhetorem eundem faciat cum *πολιτικῶν*. Verba illius hæc sunt, *ῥήτωρ, ῥητορικὸς ὁ αὐτὸς καὶ πολιτικὸς, σοφιστὴς, &c.* & paulò post *ῥητορὸν εἶναι αὐτὸς ἐστὶν πολιτικὸν ἐστὶν*, & distinguit ab eo *σοφιστὴν ἐστὶν*. Nec repugnat Iulius Pollux M. Tullio qui *πολιτικὸν* distinguit à Rhetore: sic enim illum scribere memini de L. Torquato, quem *tu non tam citò Rhetorem dixisses (etsi non deerat oratio) quàm vt Græci dicunt πολιτικὸν.* Alio enim quodam modo sumit *πολιτικὸν* Cicero, nimirum

Ecclesiarum
Sophista.
Tertull. contr.
Valent.

Mamerc. l. 2. de
stat. ar. c. 10.

Poll. l. 4. c. 1.

Cic. in Brut.

Qui apud

Cicero.

pro graui & honesto ciue & prudenti qui con-
 filio rep. moderetur, quales barbati olim fue-
 re Patres conscripti & qui deinde consecuti
 sunt eorum similes, in dicenda sententia po-
 tiùs maturi & religiosi, quàm floridi, copiosi,
 redundantes. Et quoniam huius rei cognitio
 non modò plena est honestissimæ voluptatis,
 sed ad veterum intelligenda monumenta pro-
 pè necessaria, age paulò altiùs repetamus
 quàm breuissimè fieri poterit, & deinde vi-
 deamus quod est proprium nostræ quæstio-
 nis, quid πολιτικός à Sophista & præstantissimo
 dicendi artifice dissentiat.

*Ciuiles seu πολιτικοὶ qui nominati. λέξεως πολιτικῆς
 autor. Sophistarum πολιτικὸς ἔθνος Athenis.
 Oratio Themistij βασιανῆς. Dicta Sapientum
 de Sophistæ & Philosophi discrimine.*

C A P. III.

Sapientes
 πολιτικοί.

VIT tempus aliquando, cùm
 præfides reipub. viri, vt Tire-
 fias apud manes, sic inter ciues
 omnes alios sapere soli vide-
 rentur. Illi honoris causa πολι-
 τικοὶ nominati fuerunt & σοφοί,
 quod magni autores meminerunt : & qui dein-
 de prodierunt magnarum artium magistri,
 quòd sententias proponerent ad ciuilem rem
 accommodatas, dicti sunt πολιτικοὶ Philosophi,

Πολιτικοὶ
 Philosophi.

vniversarum rerum publicarum nomine, vt loquitur Cic. l. 3. de
 M. Tullius de Orat. lib. tertio Eorundem fuit Orat.
 munus fundare vrbes, leges condere, poli-
 tiam administrare, directis vijs ad portum otij
 & felicitatis prouehi. Et quoniam sententiam
 sæpe suam de pace, de bello, cæterisque nego-
 tijs exponebant, oratores ijdem habebantur:
 quod his verbis declarare videtur Fabius ope-
 ris sui initio. *Cùm vir ille verè civilis (πολιτικός) &*
publicarum priuatarumque rerum administrationi ac- Fab. prof. Ope-
commodatus, qui regere consilijs vrbes, fundare le- ris.
gibus, emendare iudicijs possit, non alius sit profe-
ctò quàm Orator. Sed officia illa tandem fuere
 distincta, vt Orator non sermonem modò ha-
 beret tacitæ mentis interpretem, sed copiam
 & vbertatem, & magnum vsum humanitatis
 atque doctrinæ: politicus verò tametsi impa-
 ratus ab eloquentia, propter cognitionem ta-
 men ciuitatis, morum, consuetudinis, & tra-
 ctandi rationem, ciuitati esset adiumento & in
 rebus civilibus occuparetur; cuius artem *σπουδή-*
ειον σιώεσιν vocauit Plutarchus veluti *prudenciam* Plut. in The-
negotiosam. Hoc fere modo sumit Cicero, cùm *mistol.*
 Torquatium *πολιτικόν* nominat potius, quàm
 rhetorem. Eodem sensu dixit aliàs se neminem
 cognosse M. Cælio *πλιπιδότερον*: & scribens ad *l. 2. ep. famil.*
 Atticum, *ἀπολιπιδότερον* nominauit totius reipub. *l. 8. ad Att. ep.*
 ignarum, & re gèrenda propè hospitem &
 peregrinum. Græci autem cùm oratorum ge-
 nera duo facerent, alterum *πολιτικόν ῥήτορα* di-
 cunt, quem paulò antè Iulius Pollux distingue-
 bat à Sophista: qua de re prout sumus polliciti,
 nunc agendum.

Genus dicēdi

πολιτικόν &c.

σοφιστικόν.

Herm. l. 2. de
form.Politici gene-
ris dicendi
autor.Isocr. contr.
Sophist.

Certum est enim & πολιτικοῖς fuisse numeratoꝝ inter dicentes, & φροσιν quandam esse, quæ propriè πολιτικὴ nominetur, seclusa ab ornatissimo & splendidissimo dicendi modo, quem plerique σοφιστικόν dixerunt. In utroque genere præstitere multi è Græcia, de quibus in monumentis annalium proditur. Hermogenes de Æschine: Ο ἢ Αἰσχίνης πολιτικός μὲν ὄντι, εἴπερ ἕτερός τις, σοφιστικός ἢ ἢ γάρυρος, &c. Gregorius presbyter in vita S. Gregorij Nazianzeni, ait par illud eruditionis Basilium & Gregorium utraque in forma dictionis excelluisse, & habuisse πολιτικῆς λέξεως καθαρότητα, & ῥητορικῆς τὸ τῆς φροσύνης κάλλος, & forensis dictionis puritatem, & Rhetoricæ elegantia pulchritudinem. Generis Politici autorem fuisse ferunt Antiphontem Rhamnusium, de quo ἡ δὲ ἰδέων scriptor ita refert: παρῶτος λέγεται τὸν μετελθεῖν τὸ εἶδος, ἢ ὅπως δὲρετῆς ἢ ἀρχαῖος ἡγεῖται τὸ πῶπου τὸ πολιτικοῦ. Dicitur primus coluisse hoc genus, atque omnino autor est huius characteris politici; quippe antiquissimus inter illos decem Græciæ Oratores fuit. Excepit eam deinde formam & mirificè excoluit Demosthenes, sic ut docti eloquentiæ præceptores, istius generis eum specimen & exemplar fuisse velint. Quin & schola fuit Athenis πολιτικῶν λόγων, delectique magistri, quos pollutos avaritiæ sordibus haud minùs quàm Sophistas, aut ipsius artis ignaros, pungit oratione sua Isocrates: ποῖς, inquit, ποῖς πολιτικοῖς λόγοις ὑποσχουμένοις ἀξίον ὀφειμῆσαι, καὶ γὰρ οὐκ εἶναι τῆς μὲν ἀληθείας ἕδραν φρονήσεων, ἢ γεωῶται ἢ τῶν ἑῶν πλεῖν τέχνης, &c. Sunt etiam accusandi civilium orationum magistri, qui cum & ipsi veritatem ne-

glegant, hoc artis esse putant, &c. Subdit eos tam esse vœcordes, vt cùm deteriores orationes scribant, quàm aliqui indocti habeant ex tempore, oratoriam tamen artẽ eamque absolutam polliceantur. Hinc πολιτικός ῥόγος in principe Græciæ ciuitate, cui qui præesset istius facundiæ professor annuo salario talentum accipiebat. De Apollonio quidem Sophista Atheniensi ita Philostratus: *Docuit Athenis τὸ l. 2. de vit. Soph. πολιτικοῦ ῥόγου θεωρητὸς ἐπὶ τῶν λαόντων, ciuili suggesto talenti salario præfuit.* Ad politicam eam scholam regendam maximè adhibebantur, qui vel causas in foro egissent, vel priuatis & Scholasticis declamationibus ad illud genus dictionis animum appulissent: qualis Apollonius ille quem nominavi, de quo idem autor, *καὶ τὰ δικαικὰ καὶ τὰ ἀμφὶ μελέτων ἢ μεμπτός, ciuilium rerum forensiumque sat peritus, & minimè ineptus in declamando: & paulò post, θεωρητὸς ὃ καὶ τὰ πολιτικὰ ῥόγος.* Itaque Sophista vt plurimum utroque genere valuerunt. De Nicete Philostratus, *τὸ μὲν γὰρ δικαικόν, σοφιστικῇ πρὶ ἀελβοῦν ἐκόσμησε, τὸ δὲ σοφιστικόν κέντρῳ δικαικῷ ἐπέρρωσεν. Iudiciale genus Sophistico quodam amictu ambituque exornauit, contrà verò Sophisticum iudiciali aculeo corroborauit.* De Anriocho: *πῶ ἰδέαν τὸ λόγου δικαικῆς καὶ σοφιστικώτερος, σοφιστικῆς δὲ, δικαικώτερος.*

In quibus autem πολιτικὴ oratio discrepet à Sophistica seu panegyrica, docet Hermogenes lib. 2. de formis, vbi etiam vltimi huius generis venustissimi exemplar dicit esse Platonem. Quod an verum sit non disputo: hoc addo, ex magnorum autorum sententia, multùm Sophi-

Hermogenes l. 2. καὶ ἰδέ.

Philosophi &
Sophistæ dif-
criminata.

Clem. Alex. l.
1. Strom.

Themistij
βασιανιστῆς.

stam à Philosopho differre : qua de re quid viri
grauissimi sentiant , hoc extremo loco mo-
nendum proposueram. Plato negat esse Philo-
sophos nominandos , sed ὁμοίως τῆς φιλοσόφου.

Clemens Alexandrinus lib. 1. Strom. ex subie-
cta materia petit eorum differentiam : ἥδ' ἐν

τρῶν οἱ ποιηταί, καὶ τῆς λέξεως οἱ σοφισταί, καὶ ἥδ' συλλογισμῶν
οἱ διαλεκτικοί, καὶ οἱ φιλόσοφοι τῆς κατ' αὐτὰς θεωρίας ἀν-
πλαμβάνονταί. Poetae modos , dictionem Sophistæ,

Dialectici syllogismum , & Philosophi apprehendunt
eam quæ ad se pertinet contemplationem. Alio ta-

men loco magnam esse ait similitudinem inter
Philosophum & Sophistam , & proinde quasi

Lydio lapide esse vtendum ad eos discernen-
dos. Itaque Themistius primam suam oratio-

nem , qua de vero genuinòque Philosopho
disputat , nominauit βασιανιστῆν , planè illius do-

ctissimi Patris imitatione , cuius locum animo
intuebatur : eum hîc proferam in gratiam

Themistianæ editionis : πολὺ πειρος ἔπος τῆς ἀληθείας
ἰχθυότης, καὶ τῆς ὄντι πολύμητις δίκην τῆς βασιανῆς λίθου, ἡ δ' ὅτι

αὐτῆς, διακρίνειν πεπιστευμένη τὸν νότον ἀπὸ τοῦ ἰθαγγῆος χρυσίον,
καὶ ἰκανὸς ὢν χωρίζειν ὁ πολὺ ἰδρύς ἡμῶν καὶ γωστικός, σοφι-

τικῶ μὲν φιλοσόφου. Vult dicere hominem mente
& iudicio præstantem qui multorum rerum

cognitionem perceperit , instar Lydij lapidis,
qui verum aurum ab adulterino distinguit,

Sophistam à Philosophia posse discernere : qui
vnicus & verissimus scopus est orationis The-

mistij.
Sed pergo alias differentias exquirere inter
Philosophum & Sophistam. Alcinous ait dif-

Alcin. de doct.
Plat. c. vii.

ferre τὸ ὄπω καὶ ὕλη. moribus quidem, quòd mer-

cede doceat iuuenes , & videri magis quàm esse bonus honestusque velit : materia autem , quòd Sophista *ὡς εἰ τὸ μὴ ὄν* versetur , atque ita tenebras ne appareat qualis sit sectetur. Maximus Tyrius virtute separat , *μιμῆται* Max. Tyr. Diss.

πυ καὶ φαρμακοπώλης ἰατρὸν , καὶ συκοφάντης ῥήτορα , καὶ σο- *sert. 10.*

φιστῆς φιλόσοφον : agyrta imitatur medicum , sycophanta oratorem , Sophista Philosophum. Sed *περὶ αἰρέσει*

proposuo distinguitur Orator à Sycophanta , *πέλει* sine medicus ab agyrta , *ἀρετῇ* virtute Sophista à Philosopho. Aliàs dicit Sophistam

esse *κόλακα τῷ φιλοσόφῳ*. Denique Hermogenes *Idem Dissert. 4.*

distinctionem ponit *ὄν τῇ ἀγνοίᾳ* in vi dicendi , quòd Sophistarum *ἀγνοίης* sit tantum *φαινομένη*

καὶ μὴ ὄσα , apparens & non vera. Quanquam è *Hermeg. l. 2.*

veteribus Sophistis multi genus quoddam Philosophiæ professi sunt , de quibus suo loco memorabitur. *παρ. ἰδέων.*

Antiquitas Sophisticae, & cursus quidam illius atque progressio. Sophistarum heroica proles Ioue principe. δειότης πολιτικὴν migravit in Sophisticen. Romani Imperatores eam artem insigniter promouerunt.

CAP. IV.

I. Aetas Sophistarum heroica.

OMERVS quem propter excellentis ingenij magnitudinem omnium artium fontem esse dixerunt, ad Iouem diuū & hominum parentem Sophisticae prima initia retulit. Nam de Gnos-

so & Minoë, laudans ita canebat.

Τοῖσι δ' ἐν Κνωσὸς, μεγάλη πόλις, ἔνθα ἦ Μίνως
Ἐννέαιρος βασιλεύει, Διὸς μέγιστος ἰαεὺς.

Iuppiter Sophista.

Quam laudem esse maximam quaque nihil magnificentius dici queat Plato opinatur, & poëtae locum diuinitus sic illustrat. Οἱ μὲν γὰρ ὁ Ζεὺς

Plato in Minoë.

σοφιστὴς ὄντι, καὶ ἡ τέχνη αὐτὴ παρακαλεῖται ὄντι, πολλαχῶς καὶ ἄλλοι θεοὶ, ἅτερ καὶ ἑνὶ αὐτοῖσι. λέγει γὰρ τὸν Μίνω συγγενέσθαι ἐνάτω ἐπι τῷ Διὶ ἐν λόγοις, καὶ φοιτᾶν παιδευθησομένον ὡς ἐπὶ σοφιστοῦ ὄντος τῷ Διὶ. hoc est, quod enim Iuppiter Sophista est, eaque ars præclarissima, cum alibi saepenumero, tum hoc in loco, vel maxime patet. Nam Minoem annos nouem cum Ioue colloquutum inquit, ad eumque disciplinae gratia proficisci solitum, quasi Iuppiter Sophista sit. Atque huius rei argumentum ex ipsius Poëtae verbis ducit: ὁ αἰρεῖ

namque sermones sunt : ὁμοεισῆς autem est in sermonibus congregiendus : Minos itaque annos novem (alij nono quoque anno malunt) ad Iouis antrum erudiendus accessit. Æqualis Ioui

Platon Sophista.

Pluton, quem Ἀδην Græci vocant, non alius item fuit, quàm præstans & diuinus Sophista. Sanè ipsum nominavit Socrates τέλειον σοφιστήν, perfectum

Plat. in Cratyl.

Sophistam, qui, inquit, ἀπὸ τοῦ πάντα ἑ καλὰ εἰδέναι ἄδης ἐκλήθη, vel certè ἀπὸ τοῦ δέειν ἢ vinciendo, quòd eorum neminem qui ad se abeunt, & ne Sirenas quidem ipsas redire patiatur, non vi quadam adhibita, sed exquisito genere orationis & suauitate : ἕτω καλὸς πιας ὅπιστά τε λέγει λόγους ὁ Ἄδης, adeò pulchros elegantisque sermones dicere nouit Pluto. Hoc Aristides quoque Sophista notauit Platon. 2. Quem, inquit ponit sapientissimū Deum Plato, ὅς ὅμοιας ἀληθείας πάντων ἀποκρίσασθαι ἔμελλεν, perfectum vique Sophistam vocauit. Ab his principibus qui deinde sunt cōsequuti insignium rerum effectores, celeberrimi hac arte fuerunt & famosi, qualis

Aristid. 10. 3.
Plat. 2.

Æolus quem πολυῦσπον ideo vocant : hinc αἰολον Græcis hoc est ποικίλον, varium, versutum, veteratiorum. Lycophon de Cassandra.

Æolus.

Ἐλυσε χρισμάτων εἰς ἅρην αἰολον ἑώρα.

Αἰολον, inquit Scholiastes, διὰ τὴν ποικιλίαν ἢ ἕσπερον χρισμάτων, ἀπὸ τοῦ παλαιῦ Ἀϊόλιου πολυῦσπον ὄντος. Sisyphus item Sophista, hinc apud eundē Lycophronem Calchas dicitur σισυφῶς, id est σοφός, ait Græcus interpres : ἐπὶ ἢ ὁ Σίσυφος σοφός, ἢ πανεργάτης, quia versutus homo fuit Sisyphus atque vaserrimus. ea causa Æschines or. περ. Ἰσθμ. προσβ. vocauit Demosthenem Sisyphum, vt callidum veterato-

Sisyphus.

*Aristoph. in
Acharn.
Proteus.*

Tzetzes hist. 44.

*Eunap. de vit.
Soph.*

*Schol. Arist. in
Nub.*

Hercules.

in Euthydem.

*Heroes.
Plato in Cra-
tylo.*

rémque Sophistam. Et Aristophanes Sophisticos dolos nominat Σιούφος μηχανάς. Sed in ea re plurimum excelluit *Proteus*, quem Αιγύπτιον σοφιστήν nominat Plato in Euthydemo, & D. Basilius Magnus homil. 24. Tzetzes autem cum de eo memorat, cum varias opiniones retulisset, ait fuisse illum ῥήτορα ἀγνότατον ἀρεπώντως γεγραφότα, disertissimum Rhetorem eximie scriptitantem. Ab hoc edocti facundiam Ægyptij & Sophisticam elegantiam, diu fuerunt in honore & gloria, & communi apud omnes existimatione. Itaque Eunapius de Eusebio loquens Alexandrino Sophista, qui Romæ docuit, τὸ γὰρ, inquit, ἔστι ῥητορικὴν ἱκανῶς ποιοῦτον εἶπεν ὅτι ἦν Αἰγύπτιος. quod ad oratoriam facultatem attinet, id dixisse satis sit quod Ægyptius fuerit. Sane callidi ad excogitandum & struendum semper habiti Ægyptij. Æschylus,

ἀγοὶ πλέκειν πᾶς μηχανὰς Αἰγύπτιοι.

Et αἰγυπτιάζειν est ὑπόβουλα πλάττειν, ut ait Scholiastes Aristophanis, hoc est subdole & malitiosè quidpiam machinari. *Hercules* præterea non tam clava, quàm singulari copia dictionis admirabilia multa præstitit, ut cum superior fuit Hydra σοφιστρία ἕσθι, ait Socrates, cui propter sapientiam pro vno sermonis capite amputato, multa repullulabant: & Cancrum Sophistam etiam alium confecit, hominem mari & nauigio delatum. Denique antiquissimi *Heroes* Sophistæ omnes fuerunt, ut Academiae magister opinatur: sic enim in Cratylō disputat: ἕρωας dici ab εἶπεν, à dicendo, quòd sapientes Rhetorésque fuerint, scilicet

facundi & ad interrogandum differendumque promptissimi : & concludit, ὡς ῥητόρων ἔσσι σοφιστῶν ἄλλος γίγνεται τὸ ἠρωϊκὸν φύλον. Unde rhetorum Sophistarumque genus heroica proles existit. Atque hæc illius artis prima est veluti ætas, quam in vltimam æui memoriam referunt.

Quòd si licet è diuinis literis aliquid depromere, Sophisticam illam in decipiendo positam & cauillatricem, non è fabulis poëtarum, sed ex Mosis oraculis, cum ipso mundo natam reperiemus: cùm infandus humani generis hostis serpente indutus, argutando & excogitata blandiloquentia Euam in fraudem induxit. Serpens, inquit Moses, erat callidior cunctis animalibus: vertit Aquila πανόρην, D. Hieronymus versipellem. hoc est propriè veteratorem Sophistam, qui autore Hesychio est ἀπαπών καὶ πανόρην. Hinc D. Gregorius Nazianz. or. 14. Dæmonem vocat σοφιστὴν τῆς κακίας, Sophistam struendæ malitiæ primarium. Sanctus autem Basilius homil. 22. pag. 548. eundem appellat πρῶτον ἔξ μεγιστον, ἔξ ἀόξετον τῆς κοσμητικῆς σοφίας σοφιστὴν, primum & maximum & inuisum mundanæ sapientiæ Sophistam. Rupertus l. 3. in Gen. odibilium Sophistarum maximū. Eiusdem deinde serpentis cantum spiritumque hauserunt, qui in sacris monumentis Pharaonis Magi dicuntur, & sapientes quos LXX. Interpretes nominarunt σοφισταί. Quos sicut & Pharaonem ipsum D. Basilius ait esse primarij illius improbiq; Sophistæ μαθητὰς ἔξ ζιλωτὰς, discipulos & amulatores. Diro illius afflatu contaminari etiam fucere, quotquot hæctenus varijs temporibus insanierunt hæretici, πανόρῆται Sophistarum,

Dæmon Sophista.

Genes. 3. 1.

Rupert. l. 3. c. 7.

in eo præfertim genere volutati, quod ἐπεισόδιον
appellant. Sed quoniam ea de re agendum est
suo loco vberius, plura non addam: illuc redeo.

Post illam primam aetatem quam Philolo-
gorum testificatione definij, sonitus illi ma-
gnifici huius artis, & dicendi vis mirabilis arti-
ficiũque siluit tantisper, & inobscurata est
gloria: donec Solone & quibusdam aliis vita
functis, qui sapientes habebantur, euigilarunt
quidam excitati que sunt ad eloquentiam & so-
phisticam instruendam, sed ita sanè modicè &
tenuiter, vt illius non dicam splendor, sed exi-
gua scintilla micuerit. Rem Plutarchus attigit in
hunc modum, cùm de Mnesiphilo refert qui
ἐν ἀγορῇ πολιτικῇ summus erat. Hic, inquit, ciui-
lem prudentiam est amplexus, & tenuit velut sectam
ex successione Solonis, ὡς οἱ μὲν τῶν τε διακονῶν μίξαντες
πῆλαις, ἢ μεταγενέστες ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τῶν ἀσκησάντων
ἐν τοῖς λόγοις, σοφιστὰς προσσηγορεύθησαν. quam sequen-
tes cum artibus confuderunt forensibus, & ab actũ
rerum traiecerunt meditationem ad verba, vnde So-
phistæ sunt appellati. Sed res vt dixi mansit obscu-
rior, vsque ad æuum Socratis, quo vberissima
quædam seges, non vt Cadmi olim ferrea, sed
Rhetorum planè aurea enata est, qui Sophistæ
nomèn propè in cælum laude & prædicatione
sustulerunt, quæ veluti secunda possit dici
ætas. De qua peritè M. Tullius & more suo
elegantè. Sed vt intellectum est, inquit, quantam
vim haberet accurata & facta quodammodo oratio:
tum etiam magistri dicendi multi subito extiterunt:
tum Leontinus Gorgias, Thrasymachus Chalcedonius,
Protagoras Abderites, Prodicus Cius, Hippias Eleus

2. Ætas So-
phistarum.

Plutar. in The-
mist.

Cic. in Bruto.

in honore magno fuit, alijque multi temporibus eisdem, &c. Diu laus illa splendorque effloruit, etiam longè & latè fusus abusque Græcia in Asiam, cùm Rhodi constitutum fuit emporium humanitatis. sed Mars tandem inhumanus Mineruam Atheniensem afflixit. Nam à Sylla Romano duce, penitus afflictâ prostratâque ciuitate Græciæ clarissima, quam *κορυφαίη τις ἐμάδος* iure quidam appellant, quàmque primam in orbe terrarum fuisse docti viri prodiderunt, deinde vexata ab alijs, Musæ fractæ debilitatæque iacuerunt.

Sed reffloruit iterum Sophistica sub Imperatoribus præsertim Adriano, Antoninis, & quibusdam alijs qui liberalium artium cognitionem hominûmque studia benevolentissimè promouerunt: quam tertiam ætatem me non inuito quis appellet. Nam Adrianus Imperator Athenas instaurauit bellorum turbinibus afflictas, & ornauit, & ita impensè Græcis studuit literis & Latinis, vt cum disertissimo quoque rhetore contenderet, vt Silenus apud Iulianum Cæsarem non sine ratione *σοφιστήν* nominet Adrianum. Tum igitur maturitas quædam visa est efflorescentis eloquentiæ, & quod historiæ scriptores notant, ætas illa tulit *πολυτόπληθος ἀνδρῶν σοφῶν*, magnum sapientium virorum prouentum. Tum Dio Prusæus, Phauorinus Gallus, Herodes Atticus, tum Scopelianus, Polemo, Hermogenes, alijque multi viguerunt, quorum vitam Lemnius Philostratus literarum monumentis prodidit. Hinc Antoninus Pius Imperator *ζητητικὸς* factus, ait Dio: M. Aurelius

3. Ætas Soph.

Pausan. in Attic.

Herodian.

Dio l. 70.

Antoninus Herodis Sophistæ auditor *ἐκ πολλῆς εὐσεβείας*, propter multā literarum exercitationem imbecillior corpore (tanta fuit studiorum appetitio) ad Hermogenis scholam auditoriūmque se conferebat, vt Sophistam illum adolescentem, sexdecim tantūm natum annos, summa omnium admiratione differentem audiret. Ille idem inter præcipuos amicos & familiares habuit *λογίης*, eloquentiæ & humanitatis laude claros, ait Herodianus: ille Polemonem Sophistam vnum primarium suum nominabat *ἐὺμεβλον* consiliarium, vt Philostratus monuit: ille præfecturam Ægypti concessit Heliodoro Sophistæ, propter *ἐμπειρίαν ῥητορικῶν*, vim & facultatem ad dicendum, vt est apud Xiphilinum. Hinc salaria constituta, præbitæ annonæ, decretæ immunitates, *ἴσπρος* stabilitus, ornati Professores.

4. Ætas Soph.

Iterum Suada elanguit, & luscinia illæ vocales longo interuallo vix auditæ: successit quarta veluti ætas Sophistarum, post Magnum Constantinum publicæ quietis fundatorem, qua tempestate fuere magni Rhetores Proæresius, Iulianus, cæteri, quorum vim in dicendo mirabilem Eunapius est profecutus. Sanè tum ingens fuit concursus ex omni propè orbe terrarum Athenas, quas sibi *aureas* dicit fuisse Gregorius Nazianzenus, vbi tot ingenia è varijs nationibus delecta, æmulatione laudis & gloriæ ad studium acuebantur. Præter eos qui celebrantur ab Eunapio, alij fuerunt bene multi eo etiam tempore, sed fortè ideo sunt ab eo prætermisisti, quòd religioni se Christianæ dedidissent. Inter cæteros multis laudibus vt eloquen-

Orat. 20.

eloquentiæ antistes & clarum decus literarum
 effertur à Basilio magno Sophista Leontius,
 quem tanti fecit ille Pontifex & iudicio & eru-
 ditione maximus, vt cùm libros contra Euno- *S. Basil. ep. 83.*
 mium scripssisset, eos ad Leontium, vel com-
 probandos, vel castigandos mitteret. Nominat
 etiam quosdam Gregorius Nazianzenus, ad
 quos sanè cùm mittebat affines suos erudien-
 dos, & eloquentia illa victrici instituendos, de-
 clarauit celeberrimi nominis fuisse, & magna
 existimatione in Græcia: quibus etiam quodam *Greg. Naz. ep. 194.*
 in loco tribuit *ῥητορικῶ ὑψιλότι καὶ διαφύσειον ἦχῶ-
 σαν*, dicendi facultatem sublime quiddam & cano-
 rum tinnientem. Scio quidem alijs temporibus at-
 que locis alios quoque fuisse præstantes exi-
 miósq; Sophistas, qui memoriæ suæ præco-
 nem non inuenerunt. Certè in Gallia Rhetores
 fuisse ab omni memoria claros & nobiles, & *Strab. l. 7.*
 Massiliæ Academia docet, quam Romani præ-
 ferebant Athenis, & Ara Lugdunensis, & He-
 duorum scholæ, & nominati Aufonio profes-
 sores, & auditoria Gallicana laudata à multis,
 & denique tot in omni genere ingeniorum
 monumenta declarant. Sed non id ago vt in-
 gradiar in hunc sermonem immensum & infi-
 nitum: hîc sufficiat breuiter cursum trium-
 phantis veluti Sophisticæ delineasse.

*Quanta gloria & nominis existimatione
 primi in Gracia Sophistæ præstiterint. Φι-
 λοσοφία Platonis, quid in quoque ex prin-
 cipibus illis arguerit. Hippiæ κενολογία. καιμι-
 κολία Prodicī. cur Socratis μικτήρ ῥητορὸμικτος.
 Gorgias aureus in Pythij templo: eius ora-
 tiones dictæ λαμπράδες. γόργια quid. Apud
 Thessalos ῥητορδεν est γοργαίzen. Illius lau-
 data ῥητορεία & stylus.*

CAP. V.

REMOTIS Poëtarum fabulis & quæ supra de heroica Sophistarum ætate protulimus, primi omnium confessione Sophisticam sunt professi Leontinus Gorgias, Protagoras Abderites, Prodicus Ceus, Hippias Eleus, Thrasymachus Chalcedonius, Polus Agrigentinus, Tisias & alij quidam, quorum nomen in annalium monumentis æternæ hominum memoriæ consecratur. Qui quoniam tantæ artis satores inuentorésque fuerunt, institutum nostrum petit, ut quales & quanti fuerint in dicendo, strictim videamus.

Aio verò mihi videri magnos quosdam fuisse viros, singulari & propè diuina facultate orationis, qui magnitudine & facilitate ingenij res potuerunt excogitare subtiliùs, & easdem co-

pla magna & lautissimo dictionis instructu ornare. Plato quidem illos vexat, qui homines gloria & pecuniis supra omnem hominum opinionem locupletatos, earundem ipse restas, rum appetentissimus, non nisi limis oculis, & inuito animo contuebatur. In omnibus generatim sordes auaritiæ, inutilem & fallacem disputandi rationem carpebat: in singulis velliebat etiam quædam, & florem ipsum infringebat. Nam in Thrasymacho, vt animaduertit S. Basilius, τὸ θρασύ τε ἰταμόν, audaciam & temeritatem perstringit: in Hippia τὸ κῆρον τῆς δόξης τε καὶ χαῦνον, leuem animum & remissum: in Protagora τὸ ἀλαζονικό τε καὶ ὑπερόγκον, arrogantiam & tumorem. Sed taciti animi cupiditatem, & Platonis inuidentiam, doctissimi quidam homines aperuerunt. Plato, inquit Dionysius Halicarnassensis, scripsit contra Sophistas ἐκ τῶν τῶν βελήτων, sed ἀπὸ φιλοψυχίας. Philostratus quadam epistola de Platone Sophistisq; disputans idem notat, Plato, inquit, φιλοψυχίας μὲν πρὸς αὐτὸς εἶχεν, ἐπεὶ δὲ ἐπὶ ἀλλοτρίων ἕλκοντες μικρὰς τε καὶ μεγάρας πόλεις, τὸν Ὀρφέως καὶ Θαμύρε τρόπον, studio quodam ambitionis ægrè ferebat, quod obambularent magnas paruasque ciuitates pariter demulcendo ad Orphei & Thamyra modum.

Nolo vitijs, si quæ in illis hominibus fuerunt, patrocinari, & arcem veluti in cloaca exædificare. Scio quosdam reprehendi à summis viris. Maximus Tyrius Hippia tribuit κενολογίαν, orationis vanitatem, fortè non iniuria: nam cum foret in Græcia omni clarus, & iucundæ gloriolæ titillatione efferretur, de se multa fundebat.

Plato in *Hippia*
Cic. 3. de orat.
Apuleius in *Flo-*
rid.

Ambitiosi
vulgò elo-
quentes.

Pausan. in
Chal.

Symmach. ep.
37. l. 1.

Sidon. l. 8. ep. 13.

Plat. in *Gorg.*

Idem in *Men.*
Max. dissert. 7.

In Olympijs, in conuentu ipso Græciæ, profi-
teri est ausus, nullius se rei ignoratione teneri;
nec se modò cognitionem habere excellentium
doctrinarum, sed earum quoque artium, quæ
mechanicæ vilēsque nominantur: itaque annu-
lum quem haberet, pallium quo amictus, foc-
cos quibus indutus esset, se sua manu confe-
cisse. Ambitionem hîc quidem video eruditi
animi & vigentis, sed in eo ipso diuitis ingenij
præstantiam videre licet, omnia suo veluti si-
nu comprehendentis. Itaque à Græcis fuit co-
gnominatus *σφοδς*, ait Pausanias. Fuerunt & alij
ostentatores gloriosi, fateor; nãuus ille elo-
quentium est communis, autore Symmacho
v. c. cuius illud est oraculum, *successu enim elo-*
quens insolecit: & Sidonius Apollinaris præstans
quiddam atque eximium in Nouetio prædicat,
quòd foret *sine iactantia literatus.*

Alia fuere quorundam vitia, quæ non mihi
mens commendatione obtegere; hoc dico,
mirificos illos fuisse homines in dicendo, qui
nouum & inusitatum eloquentiæ splendorem
in Græciam intulerunt. Hoc si negat Plato, in-
gratus, & Socrates qui gloriari est ausus, se Po-
lum & Gorgiam conterruisse, & dedisse in ru-
borem, vix ieiuni animi notam potest effugere.
Habuit enim ille Sophistas præceptores huma-
nitatis & facundiæ, & vt est in Menone, Pro-
dicum audiuit summum virum, cui à Maximo
Tyrio vt propria dos ingenij atque linguæ *καλλι-*
λογία tributa est. Itaque Socrates ab eo institu-
tus, sic primis temporibus eloquentiæ deditus
fuit, vt illam etiam post doceret, quippe *ὁ πρῶτος*

ῥητορικοῖς δὲνός, vt ex Idomenco refert Diogenes Laërtius: quæ causa fuit cur à Timone in Sil- *Laert. in Socrat.*
 lis, *μικτὴρ ῥητορὸμικτος ἰσθαλιὸς* illi tribuatur, &
 ab Alcuino *Philosophus Rhetoricus* sit dictus. *Alcuin. dipt. de*
 titus autem fuit à xxx. Tyrannis *τὴν γὰρ διδασκαλίαν* *Rhet.*
λόγων, dicendi artem docere, autore Xenopho-
 te. Et verisimile est, eam ob causam Nilusum ab
 Aristophane, & Sophistam nominatum, vt qui
 modū etiam doceret, quo *causa inferior posset fieri*
superior. An igitur fuit æquum, eum hominem
 irrideri à Socrate, à quo vim illam dicendi per-
 cepisset? Hunc Prodicum primum Sophisticam *De Prodic.*
 artem professum quidam aiunt, cuius laude in-
 citatus Gorgias opportunum tempus arripuit,
 quo ad eam nominis gloriam perueniret, quam
 deinde est consecutus. Prodicus enim nullo
 fretus artificio dicendi, quod quidem esset
 mandatum literis, sed eximia quadam natura
 excellentique iudicio, cū quædam bellè ex-
 cogitauisset, quæ mirabiliter illius temporis
 hominibus placuerunt, quale est illud de Her-
 cule adolescente, quem mulieres duæ exqui-
 sita orationis varietate ad se pellicerent, cœpit
 Græciæ vrbes singulari omnium voluptate &
 nominis sui existimatione lustrare.

Quanquam Protagoram sunt qui vetustio- *De Protago-*
 rem esse putent: eum sanè Plato *ωσπερὸν Γοργίῳ ἢ* *1a.*
Προδικῶν, Gorgia & Prodicum anteriorem fuisse con-
 tendit. Hic igitur inter primos signum adole-
 scentia sustulit ad eloquentiam acri & inflam-
 mato studio prosequendam: quam apud eos
 delitescens, qui, vt verbis vtar Plutarchi, *Plut. in Them.*
τὴν καλλεργίῳ σοφίαν, siue δὲνότητι πολιτικῶν exer-

cerent : sed tum quidem nudam, incomitatum,
 & omnibus ornamentis spoliatam, ipse mundo
 veluti muliebri dotaram, omni instructu or-
 natuque regio insignem, planè *πρωτον Πρωτον*,
 in medios hominum cœtus induxit. Pende-
 bant ab eius ore beati iuvenes & inhiabant vt
 auidam sitim explere cupientes, & fortiùs
 quàm Gallici Ogmij catenulis detinebantur,
 quos non modò dulcissimæ orationis cantu &
 mellea suavitate, sed multiplici omnium artium
 varietate pascebat. Quippe audierat Persarum
 Magos, vt quidam volunt, à quibus de Deo
 déque cœlestium rerum cognitione multa per-
 ceperat : quidam malunt *γραμματα* scribam fuisse
 Democriti; quæ non satis cohærere videntur.
 Hoc constat, & ingenio illum fuisse diuino,
 & non vulgarem habuisse maximarum ar-
 tium intelligentiam. Hermias in irrisione gen-
 tilium Philosophorum, Protagoram philoso-
 phantem inducit, & hæc illius profert axioma-
 ta : *Πρωταγόρας ἐφέλκει με φάσκων, ὅρος ἢ κρίσις τῶν
 πραγμάτων ὁ ἀνθρώπος, &c.* Quod eius quoque
 effatum Sextus Empiricus Pyrrhon. hypoth. l.
 i. attulit : *Protagoras, inquit, vult πάντων γενιμάτων
 μέτρον, omnium rerum mensuram esse hominem.* Atque
 vt intelligamus hominem fuisse in suo genere
 perfectum, Plato memoriæ prodidit quadra-
 ginta illum annos Sophisticam artem docuisse.

Hermias.

*Sext. Emp. l. i.
 c. 32.*

Plat. in Menon.

*De Tista &
 alijs.*

*Arist. ὄψ. ε-
 λέγχ. l. 2. c.
 ult.*

Post hunc multi artificio dicendi clarissimi
 floruerunt, & eodem quidem sæculo, vt antea mo-
 nebamus, de quibusdam loquens Aristoteles,
*Τισίας, inquit, μὲν τις ὁρώπις, Θεοδόμαχος δὲ μὲν
 Τισίας, Θεόδωρος δὲ μὲν τῶντι.* Academiae magister

cùm recenſet chorum eum χρυσαίαν ἀνδρῶν (liceat de illis dicere quod de Saturni αὐο canit Heſiodus) Prodicum Ceum, Gorgiam Leontinum & Polum Agrigentinum coniungit. Longum eſſet de omnibus dicere, Gorgiam omittere non poſſum, quem vnum omnium coryphæum puto fuiſſe.

Is legatus è Sicilia miſſus Athenas, orationem habuit in Olympijs numeroſam & concinnam, & omnibus luminibus diſtinctam, qua nihil vnquam fuit viſum admirabilius. Exordium duxit ab eorum laude qui primi tales inſtituerunt conuentus: meminit Ariſtoteles & Fabius Quintilianus. Id initium fuit commendationis illius apud Græcos, qui eo dicente obſtupeſcebant, & Mercurium ſe audire opinabantur. Qua de re Pauſanias ita memorat, ἀ-

De Gorgia.

Ariſt. in Phil.
ab. l. 3. c. 8.

Pauſanias.

Hλιακ. β.

δοκίμησαι ἢ Γοργίαι λόγων ἕνεκα, ἐν τῷ πανηγύρει τῇ Ολυμπιᾷ φασι, ἕ ἀφικόμενοι καὶ πρεσβείαν ὀμοῦ Τίτια παρὰ Αἰθναίους. Gorgiam aiunt ſumma gloria celebratum fuiſſe in Olympijs propter eloquentiam, &c. Nec diu poſt etiam Pythicam habuit orationem, quæ quantam in vulgo admirationem fecerit, è Philoſtrato licet intelligere: χρυσαίαν, inquit, ἀνέθηκεν ἐν τῷ τῷ Πυθίῳ ἱερῷ, aureus in Pythij templo erectus eſt. Itaque nullo non dignus honore viſus Athenienſibus Gorgias, qui cùm multa excogitarent ad ornandum hominem, inuſitato artificio dicendi & copia diuina triumphantem, tum viſum eſt omnibus, vt eos dies, quibus habitæ orationes ab eo fuiſſent, εὐρηταί, feſta, & orationes ipſas λαμπάδας nominarent. Et rectè meo iudicio Lampades, nam & ſplendorem ha-

- Orationes buit maximum, & faces omnium pectoribus
 Gorgia Lam- subdidit ad diuinum illud genus orationis con-
 pades. fectandum: hinc subitò imitandi cupiditate in-
 censu Thucydides, Plato, Isocrates, Aristoteles,
 Gorgia imi- alij, qui dici vix potest, quantum ex eo profe-
 tadores. cerint. Critias & Thucydides acceperunt à
 Gorgia *μεγαλόφωνον ἔ τῶ ὄφρῶ*, ait Philostratus,
 Philostr. in hoc est magnificentiā quandam & altitudi-
 epist. nem exaggeratā & amplissimā orationis. Plato τῆς
 Gorgia καὶ κατασκευῆς ἐξουδῆς, vt est apud Dionysium
 Halicarnasseum, nouam lucem dictioni suæ
 Panegyricam orationem *μετεπιτοχῆναι ἐν τῆς Gorgia*
 Plutar. in vita. *τῆς Λεωντίνης ἔ τῆς Λυσίας*, è Gorgia Leontini & Lysia scriptis
 transtulisse: sic videlicet furtum honestè nomi-
 nauit. Aristoteles verò quidquid habuit Rhe-
 torici artificij, id Gorgia debuit totum, quod
 est à D. Hieronymo animaduersum: *Legimus,*
 D. Hieron. apol. inquit, *O eruditissimi viri, in scholis paruere &*
 adu. Iouin. *Aristotelea illa de Gorgia fontibus manantia.* De-
 nique omnes qui tum aliquid in dicendo po-
 tuerunt, & mirati & æmulati sunt Gorgiam:
 factumque inde est, vt quoniam illius propria
 esse videretur cultæ orationis elegantiā, figuræ
 luminosæ maximè atque pulcherrimæ *τῆς γοργίας*
 Gorgia quid. nuncuparentur. Et vt solet euenire in asotis, vt
 si quando in nouum genus cupediarum, & scu-
 tellam dulciculæ potionis inciderint, intem-
 perantiùs se oppleant: ita multi illis *γοργίαις*
 illis eloquentiæ delitijs insaturabiliter inhiantes,
 in eas se auidiùs ingurgitabant. Platonem
 certè quidem ait Dionysius Halicarnasseus *ἔ τῆς*
 Ep. ad Pomy. *μῆτις ποιητικῆς καὶ ἐκβαλλεῶς ἀνδρίας, ἔ τῆς μάλιστα τοῖς γοργίαις*

ἀειπρὸς ἢ μετριοδῶς ἐναερῶεσθαι, figuris poeticis & maxime Gorgiana illa pompa iuueniliter & intempestiue luxuriari. Qui etiam doctissimus historicus aliàs scribit, Prodicum Ceum, Gorgiam Leontinum, & Tisiam, habuisse μέγα ὄνομα ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ σοφίᾳ, magnum in Græcia nomen propter sapientiam. Rectè ait generatim in Græcia: neque enim eximius ille Gorgias de quo loquimur, vni tantum ciuitati atque oppido lucem ingenij sui facundiæque impertijt: abijt aliquando ad Thessalos, à quibus vt λόγιος quidam Ἐρμῆς diuinis propè honoribus fuit exceptus, & vt gratam illius memoriam in posteritatem omnem honorificè propagarent, communi omnium doctorum consensione decretum est, vt ῥητορῶειν appellaretur γοργιάζειν, quòd illum vnum omnium hominum Rhetorem existimarent eo nomine dignum & gloria. Quare non sine causa Maximus Tyrius cùm in Sophistarum mentionem incidisset, τὸ γοργίᾳ ῥητορείᾳ prædicauit: nam præter summum in orando artificium, duo quædam habuit dictionis ornamenta, noua, eximia & diuina, quæ singulari industria iuncta, & concinnè sociata, mirificam vim haberent ad mulcendos animos, penitúsque capiendos. Eminebat enim sublimitas quædam regia plena dignitatis, quam attigit Isidorus Pelusiota, cùm ait Gorgiam πολιτικοῖς λόγοις, hoc est civili orationi adiunxisse τὸ ὑψηλὸν ἢ τὸ τραγικὸν, altum quoddam, magnificentum & tragicum dicendi genus. Efflorescebat in eius oratione venustas, ex omnium elegantiarum specie, & pulchritudine venerum admirabiliter col-

Dion, Halic. in
Isocrat.

Γοργιάζειν.
Philostr. in ep.
ad Aug.

Isidor. Pelus. l.
2. ep. 42.

Themist. or. 7.

lecta, de qua memini sic proditum fuisse à Themistio: καὶ τοὶ Πρόδικος ἐδὴ καὶ Γοργίας πολυτελεῖς τε ἐπέδεικνυτο καὶ γέμοντες ἡδονῆς λόγους. Prodicus & Gorgias sanè ornatissimas atque omni suauitate plenas orationes ostentabant. Sed de phrasi quidem politòque stylo eorum Principum, aliàs erit commodior dicendi locus. Hæc pauca vt inductorium gustum libare volui, vt à primo limine salutemus eloquentium hominum facundiam, qui acri & fæcundo ingenio, & luxuriante copia differendi, Sophistarum nationem progenuerunt.

Num primi Sophista artificium dicendi adinuenerint. Pericles quomodo πλεῖστα εἰς τὴν ῥητορικὴν. Qui scripserint τὰ καλλοειδέα τέχνας. Antiphontis ὑπὸνθεῖς ἀκροάσεις. Quid sit inuentum ab unoquoque Sophistarum ad locupletandam eloquentiam. Diodorus Siculus & M. Tullius illustrati: emendati Philostratus & Suidas.

CAP. VI.

VI primi eloquentiæ doctores bene dicendi artem excogitarint, quæri inter homines eruditissimos video, neque satis inter eos conuenire. Nonnulli, vt Plinius & Suidas, Pherecydem orationis inuentorem esse volunt, vel Cadmum Milefium: alij Empedoclem,

qui tamen Poëtica venustate potius de arcanis & sublimibus rebus disputauit: quanquam eius auditores fuerunt Corax, Tisias, Gorgias, summi viri & in agendo excellentes. Fortè Pericles primus in Græcia videatur oratorium opus, vt longè operosissimam elegantissimamque picturam, bono in lumine collocauisse: sic enim de illo Suidas, Περικλῆς πρῶτος γραπτὸν λόγον οἱ δικαστικῶν εἶπε. *Pericles primus scriptam orationem in iudicio habuit.* Et quidem à Platone dicitur πάντων τελευτά-
 πος εἰς τὴν ῥητορικὴν ἡμέραν, *perfectissimum fuisse oratorem*: vnde fuisse nominatum ὀλύμπιον ait Plutarchus, & in eius labris leporem habitauisse, dictum est suauissimè ab Eupoli. Dubitari tamen potest, num ille ingenio fretus & naturæ præstantia, quam eruditus Anaxagoræ disputationibus acuisset, sine vllò dicendi artificio, admirabilia illa præstiterit quæ feruntur, an via quadam & ratione in orando sit vsus. Nam Plato quidem ait Periclem ex Anaxagoræ consuetudine mentem atque exercitationem ἐπι τὴν αἰσῶ λόγων τέχνῳ, *ad eloquentiæ artificium præclare traduxisse*: contra Cicero nullam doctrinam tum dicendi fuisse contendit. Mihi verò dubium nullum est, quin Sophistas Pericles audierit longè politissimos, à quibus si non perfectionem quandam artis ceperit, plurimum tamen in concionando sit adiutus. Nam Damonis fuit auditor, quem historiae monumenta nominant ἄκρον σοφιστὴν, *summum Sophistam* (quique propter excellentem animi prudentiam ostracismo fuit Athenis eiectus) & cum primis clarissimis illis versatus, qui lumina sue-

Pericli vnde eloquentia.

Plat. in Phedr.

Cic. in Brus.

runt Sophistarum. Quippe ferunt eum cum Protagora solidum vnum diem aliquando consumpsisse in quæstione vna disputanda. Est igitur vero simile, è iucunda cum eloquentissimis hominibus congressione, hausisse Periclem nescio quem venustatis colorem illis temporibus insuetum, quo mirificè in concionibus se in ciuium beneuolentiam infundebat: licet fortè non præceptiones artis vllas, quæ quidem literarum monumentis prodita forent sequeretur. Rectè etenim obseruauit in Thucydidis vita Marcellinus, non solutam omnem orationem τῆς ρητορικῆς ἐστὶν, hoc est non Rhetorico artificio compositam & instructam esse: quod veluti opinione sua comprobans M. Tullius, scribit quosdam præclarè locutos, qui tamen ornare nondum poterant ea quæ dicebant.

Cic. l. 3. de orat.

Atque vt in eo progrediamur quod cœpi-
mus, & primos eloquentiæ artifices inquiramus, Græci cùm mentem in vltimam antiquitatem intendunt, primum artis scriptorem aiunt esse Antiphontem Atheniensem. Is auctore Plutarcho τῶν ὀπίσθεν ρητορικῶν τέχων ἑξήνεγκε ἡνὸς μὲν ἀρχῆς, cùm excellenti ingenio præstaret, primus oratoriæ artis præcepta inuenit. Sic autem ferunt euenisse, vt cùm ingenij motus haberet ad percipiendum celeres & acutos, & solutum & expeditum genus orationis, eam ipsam promptæ mentis facilitatem ad mœrentium hominum dolores mitigandos accommodaret. Nam ἀλυπίας, hoc est indolentiæ artem est professus, habuitque in clarissimis vrbibus, vt Phi-

De Antiphonte.

Ars ἀλυπίας.

Iostratus nominat, *ἡ πενθεὶς ἀκροασις*, disputatio- *Philost. l. 1. de*
 nes veluti quædam *amuleta luctus*, quibus ho- *vit. Soph.*
 mines mærore afflitos oratione solabatur. Id
 quoniam incredibili suauitate efficiebat, *Nestor*
 est appellatus. Eundem ait Quintilianus ora- *Fab. l. 3. c. 17.*
 tionem primum omnium scripsisse & nihilo-
 minus artem composuisse. Et quidem citat
 Ammonius eius locum *ἐν πέγῃ*, verb. *σημείων*.
 Quæ omnia de Antiphonte Rhamnusio intel-
 ligenda sunt, cum duo fuerint eiusdem nominis
 Antiphontes eloquentia nobiles, vt Hermo- *Hermog. l. 2.*
 genes animaduertit. Ego verò qua ratione *de formis.*
 præclarum id inuentum tribui illi homini ve-
 rè possit, haud sanè video. Imprimis enim An-
 tiphontis genitor fuit Sophilus, vt Plutarchus
 meminit *Ἐρσις*, qui non modò filium, sed
 plurimos illustribus è familijs adolescentes, at-
 que inter illos Alcibiadem in cognoscenda hu-
 manitate instituit. Itaque Sophilum doctissimi *Philost. de vit.*
 quidam scriptores *διδάσκον ῥητορικοῦ λόγων* no- *Soph.*
 minant: quomodo igitur primus in ea re filius
 Antiphon dici potest? Præterea Suidas de An-
 tiphonte ita scribit, *ἦρξε τῷ δικανικοῦ χαρακτήρος*
μὲν Γοργίου, post *Gorgiam*, inquit, &, vt notauit
 Plutarchus *ὀλίγου νεώτερος αὐτοῦ*, paulo ætate posterior
eodem.

Liceat igitur mihi arbitrari, vel opinari po-
 tiùs & dicere, Sophistas illos coryphæos, quos
 superiori capite memorauimus, vel instituisse pri-
 mos artem, vel eam mirabiliter exornauisse.
 Quos æmulati deinde plurimi, cum tantæ glo- *Antiquissimi*
 riæ cupiditate raperentur, artes & ipsi adorna- *arris Rhet.*
 re cœperunt. Nam præter Antiphontem, Ly- *scriptores.*

has eadem ætate scripsit quoque *πέχας ῥητορικάς* quique fuit paulò post Isæus, reliquit etiam *ταῖς ἰδίαις πέχαις*, ait Plutarchus. Isocrates primùm id studium reprehendit, & apertè quadam oratione carpit scribentes *ταῖς καλλιγράμμαις πέχαις*. Postea tamen dulcedine laudis victus ad eam ipsam rem animum appulit: itaque sic de illo Tzetzes; scripsit *λόγους βασιλικούς, πέχαις, & παρανέσεις*. Sequutus Aristoteles laurum ex eodem mustaceo appetijt, qui etiam plures alios eiusdem artificij scriptores meminit: laudat enim *Κημίωτου πέχαις, πέχαις Παμφίλου*, &c. qui Pamphilus idem ipse opinor est, quem M. Tullius ad Coracem & Tisiam adiungit, cùm de fundata & certis præceptionibus comprehensa eloquentia disputat.

Iam igitur opinionationem nostram de Sophistis primis stabiliamus, doceamúsque brevissimè, quid ab illis in oratoriam facultatem, vel constituendam, vel ornandam sit profectum. Diodori Siculi clarum est illud testimonium de Gorgia: *ἔστιν ἡ πέχαις ῥητορικάς ἀρχαῖος θεῖος, & ἡ πλὴν σοφιστικῶν ποσῶν τοῖς ἀλλοῖς ἑστέθειται*, &c. vertunt, *hic varias dicendi artes primus invenit*, &c. Illud *varias*, omnino superfluum est, & obscuriorem reddit sensum, nec satis animadvertit Interpres Græcum morem: vocant enim artem rhetoricam *ταῖς πέχαις*, vt constat è Plutarcho, Isocrate, alijs: Cicero tametsi vt plurimùm dicat artem dicendi, Græcos tamen imitatus, de Isocrate ita loquitur, *totùmque se ad artes componendas transfulisse*: vbi per artes vnicum dicendi artificium intelligit. Sed ad rem. Ille

Plutar. in vit.

Or. contr. Sophist.

Tzet. chil. 9.

L. 2. Rhet.

L. 3. de Orat.

Diod. Sic. l. 12.

Lux Diodoro & Tullio.

idem à Pausania dicitur Gorgias, ἀριστῶτα δὲ Πausan. ὅτι
 μὴ ἐπιπλῶ λόγον περὶ τοῦ ἠδὲ μὲν ἐς ἅπαν, primus exer- Ηλιακ.
 citationem rhetoricam, & declamationem tam penitus
 abiectam & incognitam in adolescentium usum reuo-
 casse, qua nihil dici potest ad parandam elo-
 quentiam vtilius. Quid dicam de illis tribus
 ornamenti ab eodem ipso Gorgia diuinitus ex-
 cogitatis, quibus omnis illuminatur & distin-
 guitur oratio? Audiamus Siculum Diodorum Diod. Sic. l. 12.
 rursum; περὶ τοῦ ἐχρήσατο τῶν λέξεων σχηματισμοῖς περὶ το-
 πῶν, & τῆ φιλοπείθῃ διαφύσειν ἀπὸ τῆς, &c. pri-
 mus eximias dictionis figuras adhibuit, &c. Quæ
 præterea sint ab illo inuenta ad splendorem,
 & elegantissimam speciem dominantis facun-
 diæ, cum scriptores alij, tum Philostratus mul-
 tis verbis explicat lib. 1. de vita Sophistarum.
 Huius inuitante & extimulante gloria, Peri-
 clem Olympium nouis luminibus ornatiorem
 in dicendo factum, vero simillimum esse dice-
 mus, si cogitemus quid Thucydidi euenerit
 eius æquali, quo cum ciues diu consilio & au-
 thoritate moderatus est: nam qui eius vitam
 annaliu[m] monumentis consignauit, ait eum
 παρὰ τῆς Γοργίᾳ ἀπὸ τῆς ἐξ ἑαυτοῦ ἐπιπλῶ τῆς ὀνόμασι
 ἀκριβολογίᾳ secutum. Marcell. in vit.

Pergo de alijs dicere. Socius fuit Gorgiæ
 Tisias & cum eodem legationem obiit, vt me- De Tisias
 minit Pausanias: an hic igitur quidquam ad
 rhetoricum artificium contulit? non dubita-
 uit Socrates hunc autorem inuentoremque
 tantæ rei facere: sic enim quodam loco ex- Plat. in Phad.
 clamat: φεῦ, δὴνός γ' εἶκεν ἀποκεκρυμμένῳ τέχνῃ
 ἀδούρειν ὁ Τισίας, &c. O quam callidè abstrusam artem

adinuenisse videtur Tifias, &c. Hunc audiuit Lyfias inter Græciæ oratores clarissimus, qui nisi dictionem adamasset iudicio maturo dimensam & eximiè κεκολασμένω, eminere faciliè inter omnes potuisset. Thrasymachus item Sophistes è primis vnus dicendi facultatem mirificè locupletauit: primus enim κῆλον & ἀείδον in orationem inuexit, autore Suida; primus intellexit, etiam in soluta oratione, dum versum effigeres, modum tamen & numerum quendam oportere seruari: igitur ad illum numerosæ orationis principia referuntur. Theophrastus primum illum memorat induxisse συσφιύσσαι τὰ νοήματα ἐ σρογύλωσ ἐκφύσσαι λόγῳ. De hoc eodem sic in Phædro Plato: ἦν γε μὴδ οἰκτρῶων ὅπ. ἦρας ἐ πνίδω ἤκοιδῶων λόγῳ κεκρατικέαι πέχη μοι φαίνεται τὸ τῷ Χάλκηδόνι ἀίνος, hoc est, in commiserationibus autem à senectute ἔ pauupertatē commouendis Chalcedonius orator excelluit. Χάλκηδόνιον vocat Thrasymachum: malè proinde est in Philostrato, Καρχηδόνιος, Carthaginensem. Rectè apud Suidam Θεασύμαχος Χάλκηδόνιος σφισής. malè autem facit eundem μαθητὸς τῷ Πλάτωνος φιλοσόφῳ ἐ Ἰσοκράτῳ τῷ ρήτορῳ, hoc est Platonis Isocratisque discipulum. Peritè M. Tullius libro de Claris Orat. posteriorem Isocratem illo ponit: & alio loco, Thrasymachus ἔ Gorgias, qui primi traduntur arte quadam verba iunxisse. Sed hæc satis, nam alia quæ à quoque Sophistarum diuinitus excogitata sunt, prodit Socrates.

De Thrasymacho.

Cic. in Orat.
Dionys. Halicarn.

Emendati
Philostr. &
Suid.

Cic. in Orat.

in Phædro.

Ars Sophistarum à multis laudata, & Sophiste ipsi honorati. Dicti ἑπιστήμονες. Ars eorum ποιηλῆ. Reges appellati. Pompa excepti à ciuitatibus. Vt Genij culti. Etiam in honore apud Christianos.

CAP. VII.

V M M A quondam in gloria fuerunt qui Sophisticam artem profitebatur: siue illos intueamur primos veluti architectos huius tanti operis atque studij, qui omnium propè artium

dignitatem ingenij sui amplitudine complexi, de omnibus rebus disputabāt, quos Philostratus πρῶτοι σοφιστεύσαντες ἐν τῇ δόξῃ τῆ φιλοσοφῆσαι nominat: siue oculos intendamus in eos, qui postea consecuti sunt, eloquentiæ magistri, & in docenda bene dicendi facultate admirationi omnibus fuerunt, quos idem Philostratus αὐτῶς κρείως θεωρηθέντας σοφιστὰς, verè & propriè nuncupatos Sophistas. Neque enim hîc de illis ago, qui facundia abusi, & ingenio malitiæ studijs erudito, propter sordes & veteratoriam in agêdo calliditatem, Sophistarū nomen odiosum effecerūt, de quibus à me plenius suo loco explicabitur. Est igitur verissimum quod Themistius animaduertit, ὅτι πάλαι σεμνὸν τε ἰὼν καὶ ἐπ' ἀξιώσει, quòd Sophistæ plena olim dignitatis & honoris fuit appellatio: sic enim omnes existimabant, tam

Sophistæ honorati.

Themist. or. 4.

politos in dicendo, tamque abundantes incredibili rerum varietate, qui iuventuti admirabilia quædam pollicerentur, magnos quosdam esse oportere, & reipub. fructuosos. Illos proinde Atheniensis Hippocrates ἅπασαν ἑπιστήμω

ἑπιστήμους.

Plato in Protag.

νας vocabat, *omnis eruditionis compotes*, qui res ad sapientiam pertinentes intelligerent. Nam rogatus quem Sophistam intelligeret, ἐγὼ, inquit, ὡς περ ποιῶμα λέξῃ, πᾶν ἔστι πᾶν ἅπασαν ἑπιστήμω φημι. Quo mihi effato significare videtur, neminem id nomen sustinere pro dignitate posse, qui non inde ab adolescentia pectus suum omnium propè scientiarum varietate compleuerit. Itaque Marcus Byzantius eloquentia clarus, de hac arte apud se reputans, & ut verbis utat Philostrati, ὡς πολλὴ ἢ ποικίλη, *quàm varia sit atque multiplex*, cum Iride illam componebat.

Philostr. l. I. de Soph.

Iris quædam Ars Sophistarum.

Si quis enim in Iride colorem tantum vnum intueatur, erit quidem quo reficiat oculos, & splendore illo ut circino dimisso recreetur. At si omnes spectet colores ea temperatione coniunctos, & cælesti velut manu discriminatos, tum rem totam mirabitur longe vehementiùs & iustiùs. Quod idem euenire illi necesse est, qui Sophisticæ artis pulchritudinē animaduertet, non doctrina tantum vna, sed complurium varietate constantem. Hinc illustria eruditissimorum elogia, qui huius artificij gloriam laudibus in cælum euehunt & omnibus anteponunt. Himerius quidem apud Photium, alios homines lógè inferiores Sophistis opinabatur,

Sophistæ Ἀλκιμάχου ἑπίφρασα.

quos honoris causa nuncupabat Ἀλκιμῶν ἑπίφρασα, qui ipsum Codrum aurea profapia & nobili-

tate superarent: & in quadam elegantissima oratione, quam in Phœbum Procōsulis filium dixit, Scholam Sophistarum nominat τὰ βασιλῆα μουσείων, *regalia veluti Musarum domicilia.*

Ita verò creuit dignitas & huius artis existimatio, vt amplissimi honoris loco & commendationis, doctissimis hominibus tribueretur Sophistæ appellatio. Æliano, cùm in Italiæ sinu Græcis fuisset Latinisque literis studiosissimè imbutus, qui tum præsides ei rei fuerūt atque omnium coryphæi, nomen Sophistæ detulerunt. Sed homo vel cōsciùs imbecillitatis suæ, vt qui tantum sustinere dignitatem non posset, vel modestiæ retinens, id decus honestè recusauit, & se potiùs ad scribendum contulit. Eius amici & qui in senatu eloquentium censebantur, mirati plurimùm sunt, eum ὄνομα ἕτοιμὸν μέγα δὲ, ait Philostratus, *tantum nomen & tam gloriosum abnuere voluisse.* Sic D. Gregor. Nazian. verè opinor τὸ πολυμήθεν σοφιστικὴν *nominauit, celebratissimam artem Sophistarū.* Quin fuerūt etiam aliqui sapientiæ nomine celebrati, qui Sophistam esse plus propè ducerēt, quàm Romæ triumphare, quàm scepro & diademate potiri. Qua fuisse in opinione puto Libanium, cui cùm magnus Imperator honorificum genus dignitatis, nimirum Aulæ, seu palatij præfecturam obtulisset, quæ non nisi clarissimis hominibus deferri consuevit, gratias egit Imperatori, & munus repudiavit, vt ait Eunapius, cùm diceret τὴν σοφιστικὴν εἶμιλλονα, *Sophistam esse quiddam gloriosus atque maius.* Ab hac mente non longè abhorret Themistius, qui paria propè aiebat esse philo-

In Sophistæ nomine quanta dignitas.

Philostr. l. 2.

Greg. Naz. or.

14.

Themist. or. 4.

- Sophistæ Re-
ges.
*Eunap. in Iu-
lian. & in Pro-
eres.*
- Proem. 99.
Hebraic.*
- Lucian. ἐν ῥητ.
διδασ.*
- Pompa ex-
cepti.*
- S. Chrysoft. in
ep. ad Ephes.*
- Culti vt Ge-
nij.*
- Liban. decla.
29.*
- sophum & Imperatorem. Et quidem vulgo So-
phistæ Reges nominabantur. Eunapius de Iulia-
no Sophista, ἐπεγράμει τῷ Αἰτωλῶν, regnum veluti
quoddam Athenis obtinuit: & aliàs de similibus
doctoribus, ἐπὶ λόγοις βασιλείᾳ εἶχον. Sic doctissi-
mus Gregorius Naz. in ep. Themistium βασιλείᾳ
τῶν λόγων vocat: & S. Hieronymus Ciceronem,
Regem oratorum. Ruffus Sophista Herodem At-
ticum nominabat δεσπότῳ καὶ ἐκλιῶν γλώτῳ, &
λόγων βασιλείᾳ dominum, Græcorum linguam, & Re-
gem eloquentiæ, vt est apud Philostratū l. 2. Apud
Lucianū qui bellum nobis exhibuit eloquen-
tiæ præceptorem, Ad hunc, inquit, si accesseris,
confestim Rhetor eris egregius, βασιλεὺς ἐν τοῖς λόγοις, καὶ
πέδημα τε ξυάνῳ τῷ λόγου, rex eris eloquentiæ, orationis
moderans quadrigas. Hi reges cū in oppida &
ciuitates ingrederentur, fiebat omnium cōcur-
sus ad nouum & iucundum spectaculum, quasi
heros, aut quispiam fortunatus in pace aut bel-
lo princeps adesset. S. Chrysoftomus Iulianū
Monachum laudans, cōfert ingressum illius in
ciuitatem, cum Rhetorum & Sophistarum ad-
uentu, docetque longè splendidiorē factum
fuisse omnium concursum, ad sanctum virum
cōtuendum: πύπου εἰς τὰς πόλεις ἐμβόηγοντες, σπανιάκις
δὲ τὸ πρὸ ἐγγύεσσι, ἔπε ῥητῶν, ἔπε σοφιστῶν, ἔπε δὴ καὶ πρὸς
εἰσελαύνοντες, ποιαὶ τι τις ἐγγύεσσι συσροφῆ, hoc ingrediente
ciuitates, quod rarò fiebat, neque Oratoribus, neque
Sophistis, neque vllō alio ingrediente tantus fiebat con-
cursus. Quiddam etiam longè magnificentius,
atque ad laudem & commédationem illustrius
dixit Libanius, nimirum Sophistas non tan-
quam reges fuisse habitos, sed ὡς ἀστὴρ δαίμονας παρὰ

Ἐχούσων μαζοιδίους ἐπὶ ταῖς λόγους, velut genios & augustioris formæ indigetes vbiq̄ue gentium admirationi fuisse, ob excellentem & mirabilem dicendi rationem.

Itaque eorum fama longè disseminata per regiones orásque omnes terrarú, etiam barbaris hominibus in extrema India positis, acrem & honestam cupiditatem iniiciebat videndi Sophistam & cõueniendi: quod si fieret, haud exigui boni accessionem fieri sibi credebant.

Amitrochates ab vltimo Oriente, tria quædam quæ plurimi fieri didicerat, per literas ab Antiocho petijt, & ad se mitti postulauit, dulce vinum, caricas, & Sophistam, empta omnia sua pecunia. Rescripsit autem ad Indum illum Imperatorem sic Antiochus: *Vinum dulce, & caricas ad te nos mittemus; sophistam verò apud Græcos vèdi leges prohibent.*

Non barbarus sed Græcus fuit, specimen ingenij veræque laudis Phocion, qui pro ingentibus muneribus petijt ab Alexãdro sibi donari Echecratidem Sophistam; tanti hominem faciebat. Cautus ille in tyrannide Dionysius minor, aliquid etiam ex ea gloria Sophistarum, vtilitatis capiebat: Sophistas enim alere multos ferebatur, cupiens *δὲ κείρων μαζοιδίας*, ait Plutarchus. Hinc Luciani pulcherrimum illud elogium, *σεμνότατον ἔ πανδημον ὄνομα σοφιστῆς. Sophista nomen est cum primis honorificum, & omnium ore celebratum.* Et ne quis fortè id in prophanis tantùm hominibus verum esse putet, possum ostèdere etiam in luce Christianæ religionis eos habitos in honore & cõmendatione fuisse. Nam in publica disputatione Manetis Patriarchæ Manichæorú cù Archelao Episco-

Athenæus l.

14.

Ælian. l. x.

Plutar. in apophib.

Lucian. in Rhet. præc.

Epiphani. hæref. 66.

po Catholico in Mesopotamia, constituti sunt communi iudicio quatuor iudices, inter quos vnus fuit Sophista, qui rem obscuram & perdifficilem autoritate & sapientia sua terminarent.

Genera honoris quaedam memorantur quibus affecti Sophista. Statuae publicae & privatae Hermæ. ἀρκαίου ἑνὸς ἑοῦς. in Tribubus ciuitatum inscriptio. Decrete legationes & praesertim βασιλεῖσι ἀποπέλειαι. Immunitates è legibus, annonae, dignitates. In palatijs honor. Musei ἀνάσσει. Δωρεαὶ Imperatorum & δώρεα. Tractoriae, &c.

CAP. VIII.

Statuis honorati publicis.

MULTA honoris & commendationis genera animaduerti, quibus antiqui gloriosos illos eloquentiae & humanitatis promouendos insignire voluerunt. Statuis imprimis ornabantur, haud vulgari testificatione laudis & gloriae, ut ad perennem hominum memoriam in amplissimis vrbium locis diutissime haerent. Atque ut omittam quod parenti Sophistarum Gorgiae solidam ex auro positam fuisse statuam ferunt, in eo Graeciae loco, quo nullus potuit esse splendidior: certè in hoc genere vicit omnem expectationem quod Sophistae Proaeresio contigit. Nam cum eum Imperator Romam ire voluisset, do-

micilium imperij atque gloriæ, vt pulchritudinem illius vrbis, & nondum obsoletam maiestatem videret, ita senatum populúmque deliniuit, inusitata numerosæ dictionis suauitate & lenocinio, vt de illo eximiè ornando cogitarent. Statuam igitur, ne suauissimi hominis memoria moreretur, pari magnitudine & colosseam celeberrimo in loco ponendam curât, cum magnificentissimo hoc elogio: REGINA *Eunapius.*
 RERVM ROMA REGI ELOQVENTIÆ. Athenas inde redeuntem donis plurimis cohonestauit Imperator, insulas non paucas numero neque exiguas concessit: primariam dignitatem adiecit, vt *Σβασιλεύς* vocaretur. Consimili etiam honore cohonestatus fuit Aristides, sed à Smyrnensibus, qui locarunt ei simulachrum in foro, cum hac nobili epigraphe, *Σμύρνης οἰκιστῆ*, *Philost. in vita.*
Smyrnæ conditori. Reliquos prætereo. Eorum item imagines in priuatis bibliothecis & porticibus collocabantur, vt istius admirandæ *Priuatæ illo-*
 cundia specimina. Certè Herodis Attici pater *rum imagi-*
 in xystis & curriculis domus suæ, habuit *gines.*
πάλαι ῥητόρων Σμῆας, vt meminit in Scopeliano Philostratus. Quod studiosius ab auditoribus discipulisque factum par est credere: qui etiam magistris doctoribúque suis, non minùs quàm Numinibus libare consueuerunt: *ἢ ἀκροατῶν ἐπιχόσας* vocat Theophrastus lib. de Temulécia. *Athen. l. 10.*

Decreta verò ciuitatum multa sunt, & plenissima honoris testificationes, ex quibus liceat intelligere, quid de illa disertorum hominum natione sentirent. Ciuitate publicè donabantur, per Græciam tribubus inscribebantur;

Philostr. in
Hipp.
Luc. in Bis ac-
cus.

quod honoris causa euenisse dicunt Hippiaë,
qui φυλαῖς ἐνεγράφη πόλεων μικρῶν τε ἢ μεγάλων. Lu-
cianus de Rhetorica loquens, à qua se ornatum
fatetur, *Ille*, inquit, ἐς τοὺς ἑλληνας ἐνεγράφη, ciuita-
tibus Græciæ me ascripsit.

Quòd si fortè causa esset grauior, in qua
propter negotij magnitudinem, omnibus in-
genij viribus atque eloquentiæ opus foret,
rum verò è lóginquis etiam regionibus aduo-
cabantur Sophistæ, si commodè id fieri po-
tuisset, qui in ciuium luce, in oculis populo-
rum, velut in theatro latè resonante, vim suam
in dicendo mirabilem panderent. Memini hic
Polemonis in choro Sophistarum æuo quidem
suo facilè omnium clarissimi, quem Sardes
euocauit Smyrna vir Lydorum opulentissi-
mus, vt patronus esset in ea causa, in qua de
bonis eius omnibus agebatur. Egit Polemo, &
omnium expectationi respódit, cùm vndique
magni fierent concursus ad audiendum: nec
tam mihi videtur, vt est in Oraculo, ἀργυρέας
λόγους, quàm aureis pugnasse atque in eo iu-
dicio contendisse: nam ferè mille & quingen-
tos aureos nummos pro vna dictione domum
reportauit.

Legationes
decreta.

Diodor. l. 12.

Quid dicam quòd Legati à ciuitatibus sint
publico iudicio delecti ad res magnas cõficien-
das? parùmne docet quantum nomen, quanta
eorum existimatio fuerit? Gorgiam ait Dio-
dorus Siculus missum legatum à Leontinis ad
Athenienses, cùm illo præstantiorem haberent
neminem, atque omnia ex animi sui sententia
confecisse: *Ἰαμμαδίντα ἐν τῇ Ἀθῆναις ἐπὶ τῆς ῥήτο-*

εἰκῆ, cū magnam sui admirationem Athenis dicēdi solertia artificioque mouisset. Hippias negat apud Platonem se otiosum esse posse. Nam Elicentes, inquit, ciues, cū aliquid negotij tractandum est cum alia quapiam ciuitate, mihi præ cæteris legationes committunt, idoncum me iudicem ac nuntium existimantes eorum quæ apud singulas ciuitates dicuntur, &c. Id Socrates ait esse, τὸ τῆς διουσίας σοφὸν πὲρ τελέων αἰσθητῶν ἔστι, verè sapientis & perfecti viri proprium. Imperatoris Adriani temporibus, Sophistæ ad eum multi è diuersis nationibus legati sunt missi, non sine ingenij gloria & ciuium vtilitate. Marcum vidit Sophistam Byzantium reip. suæ causam agentem, eumque, vt Philostrati verbo vtar, ἠγάσθη, admiratione prosequutus est. Vidit & Polemonem pro Smyrnæis legatione fungentem, à quo fuit ita oratione captus & constrictus, vt vno die mille myriadas in Smyrnæorum ciuitatem impenderit. Scopeliani etiam βασιλεῖσι πρεσβεΐαι multæ memorantur, sed vna eminent, quam è communi totius Asiæ concilio suscepit. Vetuerat enim Imperator vllas vites esse in Asia, & quæ iam essent, euellendas, & funditus exinaniendas mandarat, quòd in vino seditionem agitare visi fuissent. Res ergo tam difficilis, tamque ardua, digna vno Scopeliano videbatur, qui tanquam Orpheus Thamyrisque deliniret Imperatorem. Et quidem ira mouit orbis Dominum, vt omnia quæ voluisset, plus verò etiam consequeretur. Sed in eo genere plurima sunt exempla quæ prætermitto.

Plato in Hipp.
Ma.

Honoratos quoque Sophistas in edictis Imperatorum video atque legibus; quod quia dissimulari non potest aut negari, genus puto commendationis longè clarissimum. Quod Themistius significare videtur, cùm ita scribit: *Sophistam leges ἐπιμὼν ὑπολαμβάνουσι, ἢ ἔπιπνυ ἀρχεῖον τῆ πολιτείας. honori ac dignitati ducunt, nec reipub. prorsus inutilem arbitrantur.* Imprimis ergo vacationem à muneribus habent in legibus: nam D. de excusat. l. 6. §. 11. πὴν ἐν Ρώμῃ σοφισθούσα ἢ σαλαεῖω ἢ ἢ χρεῖς σαλαεῖς ἀφείων ἔχει, &c. *Sophistam qui Romæ docet, siue gratis, siue ob mercedem doceat, vacationem habere à Diuis Seuero & Antonino est constitutum, perinde quasi in patria proficatur.* Aliàs annonæ illis & commoda lege definiuntur. Et nimirum iudicio antiquitatis Sophistica directum iter iannaque fuit ad dignitates. Quum magna Romæ sub Imperatoribus doctorum & professorum affluxisset copia, adèd floruit (verba sunt Tranquilli) vt nonnulli ex infima fortuna in ordinem senatorium, atque ad summos honores processerint. Magnificè Imperatores duo in Cod. Theodosiano edicunt, vt Sophistæ qui viginti annos cum laude docuerint, maximis honoribus & dignitatibus perfruantur: vbi etiam duo nominantur Sophistæ, Martinus & Maximus, qui codicillis Comitium ordinis primi honorati dicuntur. Ea ex lege Themistius, τὰς δέλωσις, videlicet aureis Imperatorum literis eximios honores cōsecutus est, qui vt ipse de se ait, εἰκοσὶν ἐνιαυτοῖς totos annos viginti, Cōstantinopoli docuerat. Quod institutum esse antiquissimū Fabius Quintilianus ostēdit,

Themist. or. 4.

Honorati legibus & edictis Imperat.

Sueton. de clar. Rhet.

Cod. Theod. de Profess.

Fab. in Pref. oper.

qui impetratā studijs suis quietem ait, quæ per viginti annos erudiendis iuuenibus impenderat. Ex eodem Codice, eorum etiam qui sunt ex vicarijs, dignitate potiuntur. Vicarij autem, cùm, vt aiunt legum Interpretes, Duci & Comiti æquipararentur, fiebant illi Duces & Comites, non sine amplissimæ dignitatis significatione. Hinc illa in Aulis Imperatorum, eorum hominum dignitas & veneratio. Eugenius quem Arbogastes propè inuitum ad tyrannidem impulit, sub Theodosio Imperatore Sophistes fuit, in palatio cum primis honoratus, ita, inquit Zosimus, eruditus, ὡς ἐϋρηπειακὸν ἐπαλεῖσαι βίον, ἢ ἀρετῶναι διδασκαλεία, vt ἑορατοριὰν profiteretur, ἑ σχολὰν ἀπερῖει. Addit eundem summo fuisse in honore apud omnes, ἐξ ἐπαδείας ἰσοεβολῶ; atque omnino est necesse plurimum illum potuisse, qui subitò magnos exercitus, & dilecta superbissimo copias sibi obediētes inuenerit.

Zosim. l. 4.

Neque verò honorandi id genus, quod etiam ab Imperatoribus manabat, aut tenue, aut silendum puto, cùm Sophistas in Museo velut in Prytaneo ali iubebant. Museum autem, vt Græci Rhetores monent, τραπέζα Αἰγυπτία, ξυγκάλεσαι πρὸς ὅν πάση τῇ γῆ ἐνομιμοῖς. Ægyptia mensa fuit, quæ ex omni orbe terrarum eloquentissimos quosque viros conuocabat. Adrianus Imperator cùm Dionysium Milesium Sophistam non humilium gentium satrapam designasset, adiunxit etiam illum equestris ordinis hominibus, ἢ πρὸς ὅν τῷ Μυσίῳ ἀπυρροῖς, ait Philostratus: qui etiam de Polemone memorans sic inquit: Imperator κα-

Musei στήσις.

Philostr. l. 1.
de vit. Soph.

πέλεξεν αὐτὸν καὶ τῶν τῶ Μουσείῳ κύκλῳ ἐς τὴν Αἰγυπτίαν σίτησιν, *annumeravit in Musei circulo & ad mensam Ægyptiam admisit.*

Sed cum plurimæ sint honorandi rationes quibus Dynastæ & imperiorum Domini Sophistas ornarunt, tum ferè omnes ad duo veluti capita reuocari posse videntur, nimirum ad δωρεάς & δῶρα, de quibus in Adriano Tyrio Sophista meminit Philostratus. Marcus, inquit, Imperator Sophistam Adrianum miratus eum magnum effecit δωρεαῖς τε καὶ δώροις. Tum subiungit, Ἔoco autem δωρεαῖς, publici victus honorarium (ita reddere malo στήσις, quàm vt vulgo vertunt sportulas stipendiæve, nam omnino τράπεζαν Αἰγυπτίαν intelligit) prærogatiuas, immunitates, Pontificatus, & cætera quæ viros illustrent. Δῶρα verò, aurum, argentum, equos, mancipia, & quæcunque diuitiarum nomine censentur. Quibus quidem omnibus & Adrianum & omnes ex gente illius expleuit. Hæc latinus Philostratus l. 2. de vit. Sophist.

Δωρεαί, &
Δῶρα.

Traкториæ.

Idem l. 1. in
Polem.

Ad hæc addi possunt Traкториæ & publici cursus euectio, quæ nonnunquam terra & mari Sophistis concedebatur. Donauit sanè Polemoni Traianus Imperator ἀπλήν πορθέειν δὲ καὶ γῆς καὶ θαλάττης, liberam & immunem terra marique vehiculationem, quam illustrium & honoratorum hominum priuilegium fuisse constat. Ad extremum ipsi Imperatores & principes in repub. viri auditoria Sophistarum atque scholas præsentia sua cohonestabant. Pompeius tot gentium, & nationum victor & triumphans Rhodum cum venisset, πάντων μὲν ἡκροάσασθαι αὐτὸν σοφιστῶν

Plutar. in
Pomp.

ἡ δὲ δωρεάν ἐκείτω ἑλάττω ἔδωκε, autote Plutarcho. Hermogenes ea fuit exiftimatione facundiā adolefcens & pænè puer, vt ad eum audiendum quindecim tantùm annos natum Marcus Imperator fuma cupiditate accederet. Auditorium igitur ingreffus diuite orationis copia promptum fufpexit, ἡ δὲ δωρεάς λαμπροῦς ἔδωκεν, ait Suidas. Plura exempla proftant in hiftorijs, fed omittantur.

Appellationes quedam honorifica, quibus ornati Sophiftæ olim fuerunt, velut in tabella ante oculos ponuntur.

CAP. IX.

VBET hîc attexere compellationes perhonorificas Sophiftarum, quibus aut vulgi aut eruditorum hominum iudicio donabantur, vt etiam inde conftet, quantum gloria & communi opinione præftiterint. Fuerunt autem illæ eiusmodi, vt nec maiores, nec illuftriores quæri debeant, neque fingi cogitatione poffint. Non enim nominati modò fuerunt à diuinitate fermonis ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΙ, quod Tyrtamo cõtigit Θεόφραστοι elegantiffimo Peripateticorû; fed quod multo eft magnificentius, ΘΕΟΙ. Proærefium Θεοί γὰρ ἀpellabant quidam, ait Eunapius. Quo ex more M. Tullius *Deum in dicendo Cralfum nun-*

Θείοι.

cupat. Iidem dicti sæpiùs ΘΕΙΟΙ, *divini*: θεῖος ἀνὴρ Polemon apud Philostratum de vit. Soph. l. 2. θεῖος Ἀπολλώνιος de Tyaneo in vit. l. i. c. 15. Sic Clemens Alexandrinus Adhort. ad Gent. Theocritum vocat θεῖον σοφιστήν. Hæsit ea quoque Platoni appellatio, quem præterea Lucianus in Fugit. ἱερόν, Athenæus l. 15. ἱερωτάτων appellat.

Ἱεράοι.

Ολύμπιοι.

Dicebantur etiam ΟΛΥΜΠΙΟΙ, *cælestes*, ut Pericles apud Plutarch. in vit. quem etiam Athenis Δία, Ἰουῆ nominabant, ait Liban. Declam. 29.

Δαιμόνιοι.

Μακάρειοι.

ΔΑΙΜΟΝΙΟΙ σοφιστῶν, *divini*, apud Themistium orat. 1. & alibi sæpe. ΜΑΚΑΡΙΟΙ, *beati*. Iulian. Imper. πρὸ βασιλ. Ἀκηκόατε πολλὰς τῶν μακάρων σοφιστῶν, &c. Isidor. Pelus. l. 3. ep. 154. Hapocran Sophistam vocat μακάρειον. Arrian. in Epict. l. 2. c. 1. Socrates relinquebat scriptiōnem πῶς μακάρειοις, hoc est Sophistis.

Θαυμάσιοι.

ΘΑΥΜΑΣΙΟΙ, *admirandi*. S. Gregor. Nazianz. ep. 117. Apollonius quoque Tyaneus Scopelianum Sophistā ὡν θαυμασίους ἔταπεν. Philost. in Scop.

Βασιλῆες.

ΒΑΣΙΛΕΕΣ, *Reges*. Romani vocarunt Proæresium βασιλῆδόν τε λόγων, *Regem eloquentiæ*. Lactant. divin. Instit. l. 3. c. 17. Socrates & Plato qui velut reges habentur Philosophorum. Hinc apud Ciceronem dominatio regnūque iudiciorum, cum in foro triumphat eloquentia. Sed de hac appellatione pluribus actum superius cap. 6.

Σοφοί.

ΣΟΦΟΙ, *sapientes*. Hippias ὁ λεγόμενος ὑπὸ ἑλλήνων ἠγέσθαι σοφός, ait Pausanias in Eliac. Eundem Plato in Protagora vocat σοφώτατον τῶν ἑλλήνων, &c. in Phædro Thrasymachum aliόσque Sophistas nominat σοφῆς λέγειν, *sapientes peritόσque in di-*

cedo. Docent me ἴσαι λέγειν οἱ σοφοί, hoc est Sophistæ apud Hermogenem lib. de form. Hinc S. Paulus 1. Cor. 1. σοφίαν λόγου, & σοφίαν κόσμου vocat, vt explicat Theodoretus, πῶς δόξασι, δέλεαρ τῆς ἀπάτης, dulcem eloquentiam, fraudis illicitem, vel vt ait Cyrillus πῶς δόξασι, ἥτοι αὐτὸ τὸ τῆς λέξεως ἀνδρῶν, facundiam, siue ipsum dictionis florem & venustatem, vt animaduertit Oecumenius in eum locum D. Pauli. Vbi videtur sumi in malam partem pro suauī & mellita callidorum hominum δόξασι ad decipiendum composita. Sic apud Euripidem in Oreste,

Οὐ σοφός, ἀληθὴς δ' εἰς φίλους ἔφει κακός.

Vbi Græc. Scholiastes, σοφός, ἀπὸ τῆς σοφίας, ἥτοι ἀπαπίων, hoc est *sophista* siue *impostor*. Hinc σοφός pro mago. Apud Euripid. in *Medea* vers. 285. & in *Phœniss.* ver. 1265. σοφοὶ λόγοι à Scholiaste explicantur μαγικοί. Cæterum eam sapientum appellationem inuidit Ilocrates Sophistis ad Nicoclem scribens; σοφοὺς νόμιζε μὴ τοῖς ἀκριβῶς ἀλλὰ μικρῶν ἐπιζοντας, ἀλλὰ τοῖς δὲ ἀλλοῖς τῶν μεγάλων λέγοντας, μηδὲ τοῖς τοῖς ἄλλοις διδασκαλίαν ἰσοσχυσμένους, &c. Vbi duabus notis iisque perspicuis Sophistas describit. Hic adiungam vt insigne ad pulchritudinem emblemata, Lactantij animaduersionem, *diuin. Instit. l. 4. c. 1.* Ait enim beatissimis temporibus cum vigeret inter homines Dei cognitio, neminem fuisse nominatum sapientem, cum omnes tum essent. Postea clarissimam illam lucem caligo & tenebræ comprehenderunt, & quod huic prauitati consequens erat, postquam, inquit, sublata sapientia est, tum demum sibi homines sapien-

tum nomen vindicare cœperunt. Addit verò tradi septem fuisse, qui primi omnium, quia de rebus naturalibus quærere ac disputare sunt ausi, sapientes haberi appellatique meruerunt. Certè ab vno Solone profluxit eorum hominum natio atque secta, qui, ut Plutarchus meminit, τῷ καλλιθέῳ ἑφίῳ persequabantur, & diutissimè fuere nominati σοφοί, quousque in eiusdem nominis possessionem Sophistæ inuaderent.

Iisdem plurima fuere imposita nomina quæ singularem dictionis elegantiam & mirabilem suauitatem ostenderent. Dicti enim sunt à Platone & Cicerone λογοδαΐδαλοι, à picta & exposita orationis varietate. Hinc Aufonius *Logodædalia*, vocat poliundæ orationis artificium, in Thecnoπægn.

Et Logodædalia studet modò quid nimium? trux.

Ἀηδόνες.

ἈΗΔΟΝΕΣ, *Luscinia*. De suauissima enim oratione dicitur ἀηδών Euripides in Hecuba,

Σπύδαζε πάσαι ὡς ἀηδόνος σῆμα

Φθογὰς ἰεῖσα.

Annitèrè omnigenos velut os luscinia sonos emittens. Dionem Chrysostomum vocabant ἀηδόνια σοφιστῶν, *lusciniam sophistarum*. Libanius Declam. 29. Socratem etiam nominat ἀηδόνια. Et Euripides eundem πῆσοφον ἀηδόνια μουσαῖν, ut est apud Laërtium l. 2. S. Gregor. Nyssenus verè dixit Magnum Basilium sanctissimum & eloquentissimum Pontificem τῷ ἁγῷ δογματῶν χρυσῶν ἀηδόνια. Eodem modo Cinesias apud Aristophan. dicitur λιγύμωδος ἀηδών, *suauidica philomela*.

Σειρήνες.

ΣΕΙΡΗΝΕΣ, *sirenes*. Nam ut est apud Pausaniā

in Attic. Consueuerunt etiamnum λόγων τὸ ἐπι-
 ρωτὸν Σειρήνι εἰκάζειν. Hinc Philostratus de Iso-
 crate: Siren quæ Isocratis Sophistæ monumento, ca-
 nentis speciem præ se ferens insidet, πειθὰ κατηγορεῖ
 τῷ ἀνδρὶ, facundi hominis suadelam arguit. Euna-
 pius de Eustachio Sophista, τῷ μουσικῶν ἐκ
 ἀπίχρ σφρήτων. Sophista quoque Damascius in
 eadem re, ἰσχυρὸν λόγων ἀμείχρον καὶ σφρήνα διγλωσσίας di-
 xit, insuperabilem orationis vim ἔχειν eloquentiæ Si-
 renem. Synesius Herculiano viro docto & di-
 ferto γλυκεῖαν Σειρήνα τῷ λόγῳ, suauissimam sermo-
 num Sirenem attribuit ep. 138. Euripides pro de-
 lenificis sermonibus callidorum Sophistarum
 vsurpauit in Andromache.

Κατὰ κλίμασι τὰςδε σφρήτων λόγῳ
 Σοφῶν, πανέργων, ποιητικῶν καὶ κηρυκτικῶν, &c.
 Ego verò audiens istos Sirenium sermones
 Callida, veteratoria, varia loquacitatis.

ΚΟΜΨΟΙ ῥήτορες, Belli ἔτι venusti Rhetores. Iulia Κομφοὶ ῥήτο-
 nus Imperat. or. 3. Panegy. ἀποτορνθῶν τὰς ρέσ.
 παλιόδοξοι καὶ ἀπὲρ οἱ κομφοὶ ῥήτορες. Libanius De-
 clamat. 6. Οἱ κομφοὶ ῥήτορες οἷς ὁ βίος λέγειν, venusti
 oratores quorum in dicendo vita occupatur. S.
 Gregor. Nazianz, or. 27. Ἀλλ' εἰδὲ τῷ κομψῶν πε-
 καὶ ἡδέων ἐγὼ, καὶ οἷος κολακεία κλέπειν τὴν ἀννοίαν, sed
 neque de numero sum elegantium ἔτι festiuorum in
 dicendo, &c. Themistius orat. 7. Nōstræ
 quoque orationes, sunt Mnemosynesac Iouis
 fætus, καὶ ἀπὲρ οἱ κομφοὶ πε δεινοὶ καὶ φιλοποι-
 Γμορες.

ΓΛΩΤΤΑΙ, Linguae, hoc est oratione pollen- Γλωτταί-
 tes, & incredibili homines facundia. Rufus
 Sophista Herodem Atticum nominabat Εμνή-
 E

των γλώτται. Pericles dictus in Græcia μέγας τῷ γλώτται, ait Philostratus. Themistius orat. 12. Dionem aureæ dictionis Rhetorem vocat τὸν χρυσοῦ τῷ γλώτται, aurea lingua præditum. Philostratus de lingua Polemonis Sophistæ: Alij ἐπὶ πύλαισι θεμελιεύουσι τῷ γλώτται, ὡσπερ ταὶ τῆ Νείλου ἀναβάσεις, ipsius linguam vlnis veluti Nili ascensus dimeiuntur. Ea mente M. Tullius nuncupatur *Lingua*, de quo Seuerus Cornelius in Epicedio:

Conticuit Latine tristis facundia lingue.

Et Plinius l. 7. eum *Lingua lauream meritum* ait. Hinc de re incredibili, *linguas superare Sophistarum*. Philostratus de Varo adolescente: Persuaserunt illi adulatores περιπύουσι ταὶ τῆ σοφιστῶν γλώτται, ὅπῃτε μελιτώη. Hinc apud Aristophanem τῆ γλώττη πολεμίζειν, *bellare lingua*. Et nimirum eos homines liceat appellare γλωσσάσπιδας lingua armatos & vndique leptos & munitos, quos delineat, cùm de vi & maiestate eloquentiæ differit, M. Tullius l. 1. de Orat. *Quid autem tam necessariam, quàm tenere semper arma quibus, vel ipse reclus esse possis, vel pronocare improbos, vel te vlcisci lacepsitus?*

Ερμού λογίῃ
τύποι.

ΕΡΜΟΥ λογίῃ τύποι, *Mercurij præsidis eloquentiæ τυπι*. Proæresium quidem, vt autor est Eunapius, cùm in cœtu eruditissimorum hominum causam vnam orasset, & flumine quodam orationis & copia omnes obstupescisset, quidam appellabant θεόν, alij vero Ερμού λογίῃ τύπον. Callistus item orator dictus Ερμῆς λόγιος. Poëta vetus in Antholog. l. 4.

Εἰς τὸν Καλλίου τοῦ ῥήτορος, οἱ δὲ παρ' αὐτῶν

Ερχόμενοι, Ἐριμὴ ἀνένδετε τῆς λογίης.

Sic Aristides coryphæum Demosthenem prædicans, ὃν ἐγὼ φαίλω αὐτὸν Ἐριμὸν πρὸς λογίης τύπον εἶναι ἀνθρώποις καταλαθεῖν. Quò respiciens Synesius de

Marciano loquens ep. 101. αὐτὸν εἶπε Θεραπειῶν Αἰεσι-

δῶν Ἐριμὸν λογίης τύπον εἶναι ἀνθρώποις ἐδῶν ἐπιλοθῆναι, μόλις

αὐτὸν ἐπύχον τῆς ἀξίας, ὅτι πλέον βεῖν ἢ τύπος. Quem si ante

Aristidem Mercurij scientiarum præsidis tyrum ad

homines peruenisse dixissem, non essem eius meritum

affectus, plus est aliquid quàm tyrus. Hinc Euna-

prius eleganter Porphyrium nominat Ἐρμαϊκῶν

σειρῶν, Mercurialem catenam. Ad eandem opinor

vim spectat, quod de Aristocle dicebatur So-

phista, quem Herodes Atticus vocavit Ἀθηναῖος

ψήφον, Minerva suffragium, cùm illa ex veterum

opinionè, doctis quoque elegantibusque præ-

sident. Et Iulianus Imperator ep. ad Iamblichum, eum non modò Mercurium, verùm

etiam Ἀθηναῖον appellat. Suauitatem quoque in

dicendo melleam atque dulcem arguit, quòd

Antiphon dictus est Νέστωρ in Plutarcho & Phi-

lostrato. Et Ælianus μελίγλωσσος & μελιφθόσος

apud Suidam. Nec abhorret quòd Theodotus

Sophista fuit nuncupatus ῥητορικῆς ὀφελος, oratio-

nis artis emolumentum.

ΛΟΓΙΟΙ vocantur à Pindaro, Diserti, facundi. Λόγιοι

ΣΑΛΠΙΓΓΕΣ, Tubæ, propter vim & conten-

tionem in dicendo, quæ resonet altiùs ani-

mòsque permoueat. Sic Diophantus apud Eu-

napium, Proæresium vocabat σαλπιγγῆα Μηνδικῶν

Ἑσπερίων. A Philostrato dicitur Polemonis ἰδέα

πρὸς ἡχοῦσα ὡσαύτῃ ἢ ὀλυμπικῇ ἑλπιξί, forma oratio-

nis Olympicae tubæ modo clarè sonans. Laudans grauiſſimum Athanaſium Gregorius Nazianz. *μεγάλῳ σάλπιγγι τῆς ἀλιθίας* nominat, quòd cœlestis eloquentiæ vi & impetu veritatem propugnauiffet. Idem quoque eruditiffimus Gregorius ep. 194. Sophistarum proprium eſſe ait in laudando *παρὶ Τυρρηνικαῖς ὑπερφωνεῖν σάλπιγγας*, *Tyrhenicas etiam tubas cantu ſuperare.* Sic Accurfius iuris Interpres Cod. de ſtud. lib. Ciceronem eloquij Romani tubam indigitauit, & S. Paulinus Iouio grandiloquo & magnificè in dicendo reſonanti, dat tubam vocis perſonam. epiſt. ad Iouium. Eleganter etiam Caſſiodorus oratorum eloquentiam ait *clafſicum canere.* Ad hanc in dicendo magnificentiam ſpectat, quòd Sophiſtam Polemonem quidam mirantes aiebant illi eſſe *δωδεκάκρονον σῶμα*, *os duodecim canalibus ſcaturiens.* Eandem ob cauſam D. Baſilium Nazianzenus appellat *μεγάλῳ φωνῷ* *magnam vocem*, orat. 20. pag. 372.

Alia quædam video eſſe nomina quæ magnam autoritatem Sophistarum & venerationem declarent: quale eſt *Patris* nomen, quod ſacris & prophanis hominibus olim tributum videmus honoris cauſa. Rabbi Moſes Ægyptius lib. 3. ſui Ductoris cap. 55. glorioſum id teſtimonium Rabbīnorum & veluti oraculum de Moſe profert: *Dixerunt*, inquit, *de Moſe magiſtro noſtro, Pater in ſapientia, Pater in lege, Pater Prophetarum.* Ita Ioseph in Genef. Pater nominatur Pharaonis, hoc eſt doctor & magiſter. Sanè hoc ſolemne fuit Hebræis, vt Doctores ſuos nominarint Aboth, id eſt Patres. Iubal di-

citur pater canentium cithara, hoc est primus Doctor, Genes. 4. Sic Carolus Magnus Patrem vocabat Alcuinum à quo literis fuisset imbutus. Sed ad rem.

ΠΑΤΕΡΕΣ dicebantur Sophistæ. Eruditissimus Gregorius Nazianz. ep. 111. eloquentiæ Magistros quos Athenis audiuerat, κοινὸς πατέρες τῶν λόγων, *communes eloquentiæ patres* nominat. Et or. 1. in Julian. σοφίας ἢ παιδευσεως πατέρες. Apollonium Tyaneum Lacedæmonij dixerunt νέων πατέρες, *adolescentium patrem*, ut est in eius vita, l. 4. Herodes Atticus cum audiendi Polemonis cupiditate flagraret, eum complexus, πόπι, εἶπεν, ὦ πάτερ, ἀφρασύμεθα' σου; *quandonam te audietus, o Pater?* Sic Thessalum Hippodromum, ut in eius vita prodit Philostratus, glorioso nomine vulgò πατέρα τῶ ἐπιμηκῶ, *cæterus Græci aut ipsius Græciæ Patrem* nuncupabant. Timocrates etiam πατὴρ γλώττης nominatur apud eundem.

ΔΕΣΠΟΤΑΙ, *Domini*, quæ appellatio regum Δεσποται. quiddam sonat & augustum. Rufus quidem Perinthius Herodem Atticum Sophistam eximium qui Romanos Imperatores literis & humanitate imbuerat, vocabat δεσπότω. Sic apud Hebræos Domini siue Dominatores dicebantur aliorum magistri atque doctores, propter dicentium autoritatem. Ita sumit diuinus Isaias c. 28. 14. Et alludens ad eam consuetudinem S. Paulus 1. Timoth. 2. prohibet mulieri docere & dominari in virum, hoc est Domini instar ius docendi autoritatēque sibi sumere. Qua de re doctè ut solet Pineda noster lib. de Salomone.

Διδάσκαλοι.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ, *Præceptores*, καὶ ἑοχίω. Iamblichus apud Eunarium διδάσκαλος θιότατος. Sic honoris causa nominatus ab Herode Scopelianus διδάσκαλος. Et inter auditorij plausus & laudationes, cum Antipater Sophista Hieropolitanus diceret, acclamabant auditores θεῶν διδάσκαλον, quod Seueri Imperatoris filios instituisset: quæ laus & σφῶς, & βῆ, & γίως, aliásque acclamationes, quæ dicentibus fundebantur, æquabat. Philager quoque Cilix dictus fuit ἄξιμα διδάσκαλος, exemplar magistri dicendi.

Χρηστοί.

ΧΡΗΣΤΟΙ, *Boni & probi* à Platone in Conuiuio dicti.

Dio Chrysoströmus propter abundantiam exquisitæ orationis vocabatur Αμαλθείας κίρας τῆς λόγῳ, vt autor est Philostratus. Herodes Atticus, alter Demosthenes. Longinus βιβλιοθήκη ἔμφυχος ἢ περὶ παπυῖ μυστίον, quemadmodum Socrates περὶ παπυῖ ἀγαλλμα σοφίας, vt meminit Eunapius. Marcellus Arcadij Imperatoris magister nuncupatus, κόσμος ἀπάσης ἀρετῆς, vel vt aptius dicam, αἰτ Suidas, ἔμφυχος ἀρετῆς, virtus quædam animata. Aristides Sophista dictus à Thoma Scholastico ἀστὴρ ῥητορικῆς, splendidissimum astrum eloquentiæ, in Antholog. Græc. l. 4. Sed de honoratis nominibus hæc satis,

Cur Sophistæ nomen, & res tota in inuidiam
 & offensionem inciderit, causæ duæ expli-
 cantur. Protagoras in exilium actus, eius
 monumenta combusta. Eloquentia Sophi-
 starum inuidiosa. Lege prohibetur causas
 agere. Vnde eorum in iudicijs *Sophistæ* dicti
 γονταίεν. Cur Amor nominatus a Platone
 Sophista.

CAP. X.

SOPISTAE nomen tandem
 in inuidiam & hominum offen-
 sionem incidit: fuitque tempus,
 cùm illi ipsi qui Sophisticâ ar-
 tē profitebantur, vix se tamen
 nominare Sophistas auderent,
 cùm acres in dicendo Philosophi & periti alia-
 rum artium id doctrinæ genus arguerent. So-
 cratem in ore & hominum prædicatione fuisse
 monet Ælianus, cùm propter alia, tum ma-
 ximè, ὅτι τις σοφιστὴς ἤλεγχεν, ἔδεν ὑγιὲς οἶπας, ἔδεν π
 αουδαῖον ἢ εἰδόπαις ἢ λέγονται, quod Sophistas arguebat
 Vanitatis, & qui nihil honesti scirent neque dicerent.
 Etiam Themistius inuisum esse nomen Sophi-
 stæ prodit & Academiæ & Lyceo: καὶ ἔφασι τις
 ἀνακτόροις προσέειπεν τὸν αἰδοῦν αὐτοῦν ὅς τιν π ὄνομα
 ἀγαπᾷ καὶ ἑκέρχεται, nec in penetralia admitendum
 esse illum, qui hoc nomen amplecti volet, ac re ipsa fa-
 ctisque comprobare. Inquirendum igitur nobis hîc
 est, quæ illius odij causæ fuerint, & vnde sa-

Ælian. l. 2.
 var. hist.

Themist. or. 4.

Etum, vt Sophistæ compellatio, quæ perhonorifica fuit aliquando, deinde irrita, probro & contumeliæ habita fit.

r. *Causa odij.*

Imprimis è factoribus huius artis & inuentoribus quidam, cum ingenij gloria studioque florent, impias quasdam, vt tum quidem ferebatur, de Diis opiniones inuexerunt, quæ populi animos superstitione irretitos plurimum ab alienarunt. Protagoras enim è Sophistis antiquissimis vnus, cum, vt quidam volunt, à Persarum Magis in religione fuisset institutus, docere palâ est ausus, non esse veros illos Deos, quos in Græcia publicis honoribus colerent: labi homines & multum offendere, qui falsa & anili opinione ducerentur. Diagoras quoque Atheniensis Phrygiæ disputationes ediderat, in quibus communia veterum numina illudebantur, de quibus sic Tatianus Assyrius: *Diagoras Atheniensis erat, sed quòd mysteria apud Athenienses prophanaisset punitus est, ὃς τοῖς Φρυγίοις αὐτὸς λόγους ἐπισηζῶντος, ἠέλικας περιποίησεν.*

Protagoras
αἰθερος.

Diagoras.

Tatian. or. cont.
Gent.

Lactant. de
fals. rel. l. 1. c. 2.

Hos duos in eadem causa iungit Lactantius: *Protagoras, inquit, qui Deos in dubium vocauit, & postea Diagoras qui exclusit, & nonnulli alij qui non putauerunt Deos esse, quid aliud effecerunt, nisi vt nulla esse prouidentia probaretur: Viuebat quoq; illis temporibus Anaxagoras, quem D. Irenæus vocat irreligiosum, hoc est αἰθερος, cuius vox, stylus, oratio cum eodè ferretur, minueretq. cœlestia, multos habuit inimicos. Hinc plebs in Sophistas comotior, hinc in circulis dictæ contumeliæ, & in scenis comœdiisq. ludus, ioci, maledicta creperunt. Hoc perspicuè docet Libanius, cum de po-*

Anaxagoras.
Iren. l. 2. c. 19.

pulāri loquitur odio in sapientes, λέγει τῶντων τῶν Liban. De
 αἰσῶς τῶς σοφιστῶς ὀργῶν, τῶν Αναξαγόρα, τῶν Πρωταγόρα, τῶν
 Διαγόρα, igitur horum in Sophistas iracundiā memorat,
 in Anaxagoram, Protagoram, Diagoram. Longiūs
 prouecta est ardens & ignita populi iracūdia:
 nam Anaxagoras in carcerem est coniectus, &
 pænè lapidibus obrutus ab Atheniensi populo,
 vt memorat Eusebius: quem Pericles ciuium *Euseb. l. 14. de*
 beneuolentia fretus & autoritate summus, vix *prepar. c. 5.*
 eripere tamen potuit, cū palam esset confes-
 sus se illius esse discipulum, & Sophista vti fa-
 miliariter. Protagoras autem per præconem in
 exilium eijcitur, scripta ab illo volumina com-
 buruntur, & fuligine propè dicam illa atque *Laërt.*
 fumo Sophistarū existimatio maculatur. Ipse
 verò in ea fuga naufragio perijt, vt Sextus Em- *Sext. Emp. ad-*
 piricus suis monumētis cōsignauit, qui Ceum *uers. Mathem.*
 quoque Prodicum τῶς ἀρετῶς adnumerat. Hinc
 Anytus & Melitus qui eruditionem crudeli
 exitio deuouissent, ansam arripuerunt accu-
 sandi Socratis, quem μαρὸν σοφιστῶν nomina-
 bant. Hinc coactus etiam Aristoteles migrare
 Athenis, & Chalcide scholam & domicilium
 collocare, ob decreta quædam Philosophiæ
 ἀ νόμιμον εἶναι ἀπὸν Ἀθηναίων, quæ impia esse Athe-
 nienses putabant, ait Origenes contra Celsum. *Origen. Philo-*
 Atque hæc mihi causa vna videtur odij popu- *cal. c. 18.*
 laris in Sophistas.

Alia quædam causa petitur ex artificio & 2. Causa odij.
 dicendi exercitatione, quæ quo fuit in ijs ho-
 minibus illustrior, eo inuidiosior videbatur.
 Quam video causam explicatam à Philostrato,
 cū exponit cur notatus in Comœdia

*Philosf. in An-
tiph.*

fuerit Antiphon; ait enim inter alias artes & eloquentiam hoc esse discriminis, quòd in ijs liceat cuique pro ingenij magnitudine studioque excellere, eosque maximè populus veneretur, qui earum artium perfectionem & abso- lutionem consecuti fuerint. E medicis coluntur maximè, inter musicos admirationem illi faciunt, qui alios suo in genere artificioque præcellunt. In Rhetoribus non tenetur ea ratio: *ῥητορικὴν ἐπαγύουσι ἰδοὺ, ὑποτιθέουσι δὲ ὡς πικρῶρον,*

oratoriam quidem artem laudant homines, sed ean- dem suspectam habent, ut callidam, & veteratoriam fraudis officinam. Itaque idem ipse scriptor

Idem in Isocr.

cùm de Isocrate memorat, ait illum abstinnisse à concionibus, tum quia voce destituebatur, tum etiam *ἔξ τῆς ἐν Ἀθῆναις φθόρου,* invidia metu, quæ Athenis maximè illis aduersabatur, qui reliquis sapientiùs dicerent.

*Quanta elo-
quétia Soph.*

Et quidem non defuit ratio cur Sophista- rum eloquentia foret suspecta: summo enim fuit lenocinio artificioque polita, quæ audien- tes caperet, & in suam veluti potestatem do- minationemque redigeret, si præsertim illos primos intueamur coryphæos, à quibus So- phistarum nomen in Græcia propagatum est, quos mirari homines non æmulari potuerunt. Illi fuerunt tanta ingenij abundantia, tanta ubertate & flumine in dicendo, ut deesse nun- quam posset oratio. Gorgias verè opinor glo- riarì solebat, nullo modo sibi deesse posse quod diceret, quamcumque rem expolire fuisset aggressus, ut memini dicere Aristotelem. Socrates eandem vim tribuit Protagoræ. *Al-*

*Arist. l. 3.
Rhet.*

*Plat. in Pro-
tag.*

diui, inquit, posse te copiosè, quoties libitum est, loqui, ὄντως ὡςτε πῶι λόγον μὴδέποτε ἔπιλασπῆν, sic ut reuera deficiat te nunquam oratio. Fuit autem eorum hominum oratio tam concinna, tam musica, tam artificiosè composita, vt γοητικόν, magicis veluti præstigijs ducere auditores suos dicerentur. Illi igitur & qui postea consequuti sunt multi, eiusdem artis scientes atque facundia, si quando in forum aut senatum venirent rem aliquam suasuri, an verendum non fuit, ne pulverem in hominum oculos iniicerent, ne fucum facerent, ne in iudicio pro animi sui sententia regnarent?

Itaque Athenienses cùm in Sophistis magnam in dicendo facultatem & peritiam omni artificio eruditam inesse viderent, eos foro at-

que iudicij prohibuerunt, quòd ius iniqua oratione vinceret, & iusticiam sæpe violarent. Nam ad agendas causas adferebant domesti-

cam eamque diuturnam exercitationem, qua facillimè patronorum omnium contentionem eludebant.

Ῥήσεις γὰρ αὐτοῖς, (ait Iulianus Imperator de Sophistis) ἐκ τῆς τοῦ λόγου μελέτης, & ὅτι

τῆς πρὸς τὰς ἐπιδείξεις συνουσίας τὸ παρῶν ἐν δίκῃ, nam è dicendi continua exercitatione, et ostentanda facultatis consuetudine, inest illis in foro iudicijque audacia. E quotidiana illa meditatione fiebat, vt non modò, quod summo oratori tribuit Homerus, ἠφάδαε, sed orationis flumina effunderent, quibus actores atque Iudex obruerentur.

Atqui vt sapienter apud Euripidem Polynices:

Ἀπλῆς ὁ μῦθος τῆς ἠμύθιας ἔφου,

Κοῦ ποικίλων δειτ' αἰδιχ' Ἰμλωθυμάτων.

Philost. l. i. de vit. Soph.

Prohibiti causas agere.

Iulian. Paneg. l. i.

Eurip. in Phœniss.

Est veritatis simplex oratio, nec indiget variegatis ijs lacinijs & circunductionibus Rhetorum. Quin potius, ut idem mox subdit, mala causa quam tueri æquitas non potest, *φάρμακον δένειν Σοφῶν*, *pharmacis opus habet subtiliter excogitatis*, & callida machinatione temperatis. Quibus cum abūdarent Sophistæ, cum in ijs componendis omne vitæ suæ tempus contererent, cum ijsdem in aliorum perniciem abuterentur; an mirandum sit, inuidiosos in Græcia illos fuisse, & nomen ipsum à veteri gloria ad contemptum & humilitatem abiectum? Nam ij profectò habebantur, qui verborum specie atque pompa, ut *Σαυμαστῆσι* in theatro, omnium oculos & mentes eluderent. Itaque

Ludiones Sophistæ.

veteres Ludiones quosdam qui comica festiuitate fructuum imitabātur fures, & populum delectabā, vulgò nominauere Sophistas, quos Spartani Decelistas tanquam mimos & scenicum apparatus instruentes, Sicyonij Phallophoros, Itali in magna Græcia Phylacas nominabant, ut est apud Athenæum. Ob eandem

Athen. l. 14.
Or. 33.

fortè rationem Gregorius Nazianz. ingeniosissimus atque doctissimus eosdem vocat *κωμῆσαι λόγων ἀπειρίας*, qui verbis, ut *aleæ* in ludo, insolenter oculos perstringerent. Et alio quodam loco eorum scientiam ita describit: *πῶς ἐν λόγῳ κερδύλω καὶ δὲ βίβλωσθιαις γρηπύουσαι*, quæ in verbis sita est ac per linguæ facundiam velut prestigias offundit. Socrates etiam in Euthydemo de duobus Sophistis, *γρηπύουσι ἡμᾶς*, prestigijs, inquit, suis nos

Idem or. 23.

illudunt: qui etiam aliàs venustè Amorem *σοφιστὴν* nuncupat, callidum quendam metuen-

In Coniis.
Amor Sophistæ.

dumque Rhetorem, hominibus fucum facientem, atque ut interpretatur Maximus Tyrius, ὀπίθευς, γόντα ἀπεχῶς, insidiantem, præstigiatores verissimum: vel, ut eundem appellauit Sappho, μωδοποιῶν, struendæ orationis & concinnandæ dolo-
 fissimum artificem. Hoc si tantum fuisset à veteribus animaduersum notatumque in disciplina Sophistarum, cum nemo æquo animo decipi, & in fraudem induci velit, fuit sanè causa, cur transfennas & retia illa metuerent, & vel nomen Sophistarum horrerent: cum præsertim viri grauissimi, ne quis imprudens caperetur, id serio denunciarent. Memini enim Themistium sapientiæ laude clarissimum, multis audientibus publica in oratione ita monuisse: πῶς τῆ ἀπειρία τῆ ἡμετέρας ὀπίθεται αὐτῆ ἢ γυναικία, planè imperitiæ nostræ id genus præstigiæ insidias struunt. Cumque in exquisitiore loquendi ratione peregrinos esse nos atque hospites animaduertunt, Voculas obtrudunt, &c.

Differ. 8.

Themist. or. 1.

Tertia causa iusti odij in Sophistas. Ἡπῶν λόγος quis. eius author Protagoras. Exercitatio Sophistarum ἡπῶ γυμνασίην λόγον. Reprehensum id artificium à sacris prophanisque, & in maledicto positum. Sophistarum institutum τὰ μεγάλα μικρά, ἢ μικρά μεγάλα ποιεῖν. Id dicentibus utile & à Rhetoribus exceptum.

CAP. XI.

ALIA quædam fuit causa iustissimi odij in Sophistas, quam præcipuam quidam fuisse putant, quòd nimirum se docere profiterentur, idque palmarium in arte sua ponerent, quonam modo causa inferior & iniusta, fieri posset dicendo superior. Græci dicunt τὸν ἡπῶ λόγον κρείττω ποιεῖν. Hoc decreto nihil mihi videtur esse perniciosius, nihil præsentius ad extinguendum ius omne, & humanam societatem violandam. Nam si fas licet ingenio perumpere, si Rhetorum excogitatis rationibus, & callido artificio conceditur, Themidem ipsam Eunomiámque affligere, nihil iam obstat quominus Sycophantis plena omnia videamus, & vita, salus, bonaque innocentium consccleratorum hominum libidini permittantur. Quid

Tzet. hist. chil. sit autem ἡπῶν λόγος, sic exponit Io. Tzetzes:

II.

Ἡπῶν λόγος κατέστηκεν ὁ πρὸ ἀδελφεύων.
Πομάκις ὃ & ὁ ψυδής, μισὶ δῆμνύων λόγος,

Ἐν ᾧ μὲν ὁμῶς ἦπλιται. Ὁ δὲ τεχρίτης ῥήτωρ
 ἔχον τῶτον δεξιὰ μὲν τὸν ἦπλον αὐτῶν λόγων
 δεξιὰ μὲν ῥητόρων βελτιότης αὐτῶν τεχρίων τὸ δένος,
 εἴτε νικᾷ τις ἔχοντας τις κρείττονας τὸν λόγον, &c.

Vult dicere, ἦπλον λόγον esse causam, quæ sit vel imbecillior altera minúsque probabilis, vel etiam falsa & iniusta, qua quis sit in negotio inferior; eam autem sumens in manus artificio suo fretus Rhetor, & de schola politus Sophista, dicendo facit, vt longè firmior atque iustior probabiliórque videatur.

Inquiri deinde in inuentorem huius arti. *Quis inuen-*
 ficij, & à plurimis ait nominatum fuisse Pla- *tor.*
 tonem, quos ille meritò ἀσκέτους vocat. Putat
 verò ex animi sui sententia fuisse Homerum,
 quòd de iisdem rebus contraria ipse scripse-
 rit: nam

Τὸν παροφθαλμῶς τις φασκοῖς ἑρᾶφοντα πατρὸς
 ἦπλον λόγον λέγουσι τὰ φιλοσόφων ῥήη.
 Apertè in manifestis scribentim contraria
 ἦπλον λόγον vocat Philosophorum natio.

Sed non magis huius rei inuentor Homerus
 quàm omnium artium, quarum semina &
 δείγματα quædam apud eum reperiuntur. Me-
 lius eruditi Protagoræ id tribuunt: ita enim
 clarè Stephanus de vrb. *Protagoram ait Endochus,*
 τὸν ἡστω καὶ κρείττω λόγον πεποιμέναι, καὶ τις μαθητῶν
 δεδεδυχέται τὸν αὐτὸν λόγον ἐ ἐπαυεῖν, inferiorem ἔ
 superiorem instituisse sermonem, ἔ discipulos docuisse
 eundem ἔ vituperare ἔ laudibus extollere. Idem
 habet Aristoteles, & post eum Agellius, qui
 Græca illa τὸν κρείττω λόγον, &c. ita vertit, *causam*
infirmiorem potiorem efficere: Quintilianus autem,

Steph. an. in
Αἰδίου.

Arist. 2. Rhet.
Agell. l. 5. c. 3.
Fab. l. 2. c. 16.

Cic. in Brut.

peiores causas facere meliores: Cicero causam inferiorem & superiorem dixit. A Protagora deinde alij Sophistæ capientes, eandem etiam ἐπαγγελίαν venditarunt. Id vniuersim antiquæ

Lact. l. 5. diu.

Inst. c. 1.

eloquentiæ propositum esse innuit Lactantius. Eloquentia, inquit, sæculo seruit, populo se iactare, & in rebus malis placere gessit: siquidem veritatem sæpius expugnare conatur, ut vim suam monstret. Dis-

Plut. de malig.

Herod.

seriè Plutarchus, πῶς τὸ σοφιστικὸν ἐφέτα πρὸς βλατίαν ἢ δόξαν, εἶναι ὅτι οἱ λόγοι κοσμεῖν τὸν ἥπλον τῶν ἀλαμβανόντων. Sophistis quidem concessum est lucri aut gloriæ causa sententiam peiorem sumere defendendam. Et ea de re fuisse in scholis haud obscuram exercitationem, è Iuliano religionis perduelle cognoscitur, qui diu atque multum in Sophisticis eruditus, cœpit impiam Græcorum sapientiam aduersus Christianam veritatem in frequenti cum fratre disputatione tueri, eo prætextu, ὡς τὸν ἥπλον γυμνάζων λόγον, quasi inferiorem controuersiæ partem exercitationis causa tuere-

Gregor. Naz.

or. 3.

tur, ut eloquentissimus Gregorius Nazianzenus meminit. Et antiquior illo Carneades eandem consuetudinem expresserat, qui Romæ cum audientibus Galba & Catone Censorio maximis tunc oratoribus, de iustitia copiosè disseruisset, postridie eam disputationem contraria disputatione subuertit, & iustitiam quam laudauerat sustulit: non quidem, ut ait Lactantius, philosophi grauitate, sed quasi oratorio exercitij genere in vtramque partem disserendi.

Lact. l. 5. c. 15.

Ceterum id inuentum Sophistarum, multi graues sapientésque viri, & superbum, & improbum

probum esse pronunciarunt. Aristophanes im- *Aristoph.*
 primis id in scena illudit, sic enim de Sophistis: *ὁ Νεφέελ.*

Οὐπι διδάσκουσ' ἀργυρεῖς, ἢ τις διδάσκει

λέγοντα νικᾶν ἐν δίκῃ καὶ ἀδικίᾳ.

& aliàs apertius, *Liunt penes illos esse sermonum*
duo genera, Τὸν κρείττον' ὅς τις ὄσι ἐν τῷ ἡθίῳ.

Et inferiorem quidem, inquit,

Νικᾶν λέγοντά' φασὶ τὰ δίκαια.

Liunt vincere perorando iniquissima.

Inter illa capita quibus in mortem actus est

Socrates, hoc erat princeps, quòd doceret τὴν

ἡθίῳ λόγον κρείττω πειν, vt Plato, Maximus Ty-

rius, Ælianus, aliique referunt. Etiam in Co-

mœdia ventilatus Antipho, quòd λόγους καὶ τὸ

δικαίως ἔσκειμύροις venderet, ait Philostratus. Ob-

iecit hoc Græcis oratoribus Tatianus, *ῥητορικὴν*

μὲν γὰρ ἐπ' ἀδικίᾳ & συκοφαντίᾳ συνεστήσαθε, μισθὸν

παραδοκόντες ἢ τὸν λόγον ὑμῶν τὸ ἀπεξέστιον, & πολλὰς

τὸ τῶν δικαίων, αὐτῆς ἐν ἀγαθὸν πεισῶντες, hoc est,

Rhetoricam iniustitiæ calumniæque ministram effecistis,

dum libertatem sermonis vestri mercede vanundatis,

Et sæpius eandem rem, nunc iustam, aliàs iniustam

statuistis. Hoc ipsum in Rhetoribus arguit Sextus

Empiricus, cùm artium professores oratione

sua insequitur. M. Tullius cùm modestissimè

loqui vellet, id doctorum eloquentiæ consi-

lium arrogans nominauit. Satisne igitur fuisse

causæ videtur, cur Sophistæ malè audierint,

& communi bonorum iudicio sint vexati, qui

Iustitiæ, vt cum Pindaro loquar, ὕψον πῆχος

suffodere, penitúsque subruere meditarentur?

Hinc enim, vt ait Aristoteles, δικαίως ἐδουλέρασθε

αἱ ἀνθρώποι τὸ πρῶτον ἔργον ἐπ' ἀνέμῃ, meritò molestè fe-

Philost. l. i. de

Soph.

Tatian. or. in

Græc.

Sextus Empir.

aduers. Ma-

them.

Cic. in Brut.

Arist. l. 2.

Rhet.

rebant homines Protagoræ professionem, nimirum
 τὸ τὸν ἥτιω λόγον κρείττω ποιεῖν. Nam profectò illo
 dominante artificio, iura omnia tum diuina
 tum humana polluentur. Et tantò antè poëta
 Euripides, clarissimo in theatro, eorundem
 hominum inuentum arguerat. Non decebat,
 inquit, homines plus posse lingua quàm res &
 negotia:

Eurip. in He-
 cub.

Καὶ μὴ δυνάσθαι, τὰ δίκ' ὅ' λέγειν ποτε.

Neque posse iniusta bene eloqui vnquam.
 tum subdit de autoribus illius artificij,

Σοφοὶ μὲν οὖν εἰσὶ οἱ τὰς ἡκρίβωκότες,

Ἀλλ' ἢ δυνάσταντες εἰς πλοῖς εἶναι σοφοί.

Illi σοφοὶ ταῦτα ἡκρίβωκότες non sunt alij quàm
 Sophistæ qui in eo docendo verfabantur: ne-
 que tam laudis quàm contumeliæ causa no-
 minat σοφός. Nam in Medea negat esse illos sa-
 pientes, quin potius πλείστην ζημίαν ὀφλισκαμέναι,
 maxima multa dignos videri.

Idem in Med.
 vers. 580.

Γλώσσῃ γὰρ ἀνθρώπων τὰ δίκ' ὅ' ἀδικεῖν

τολμῶς παύσσειν· ἐστὶ δ' ἢν ἀγαν σοφός.

Nam cum gloriatur se dicendo posse ornare iniustas
 causas,

Audet fallere: non est autem admodum sapiens.

Et sanè res fuit tam inuidiosa in Græcia, vt
 quicumque plus aliquid posse in dicendo vi-
 derentur, ijs æmuli hoc maximè in maledictis
 obijcerent: Lysimachus cum in ius appella-
 uisset Isocratem, minimè id filuit, vt Rhetor
 idem significat: νῦν ἢ λέγει μὲν, ὡς ἐγὼ πρὸς ἡτοῖς
 λόγοις κρείττωι δυνάμει ποιεῖν, &c. nunc me inquit
 inferiorem causam dicendo posse facere superiorem
 sui. Id autem genus orationis χαλεπώτατοις λόγοις

Isocr. τὸν αἰ-
 ἰδός.

Græci nominabant: sic enim est apud Suidam, *χρησιώτατοι λόγοις, κλέψαι διωαιδούς.*

Qui cautiùs inter illos modestiùsque loquebantur, docere se aiebant, quonam modo res exiguæ possent in immensum augeri oratione, maximæ autem deprimi atque imminui. Quod Isocrates cùm de vi eloquentiæ disputat, sic expressit: *τὰ τε μεγάλα ταπεινά ποιῆσαι, καὶ τοῖς μικροῖς μέγεθος προσθεῖναι*, magna dicentibus extenuare, & exiguis addere magnitudinem. Id autem Sophisticæ artis fuisse proprium, testatur grauis autor S. Basilius scribēs ad Libanium. Quid, inquit, non dicet vir Sophista, & talis Sophista, cui in confesso est id artis esse proprium, *τὰ μεγάλα μικρὰ ποιῆν ὅποτε βάλεται, καὶ τοῖς μικροῖς προσθεῖναι μέγεθος*; Plato etiam id expressè de Gorgia & Tisia, *τὰ σικκεῖ, μεγάλα, καὶ τὰ μεγάλα σικκεῖ φαίνονται* ποιῆσαι διὰ ῥώμιον λόγον. Huc spectat, quod de iisdem ait Iulianus Imperator: *οἱ δὲ τῆς τήχης ἀπολαύσῃ φασι ἐν τῷ διδάσκειν καὶ τῶν μικρῶν μείζονας ἀγγίζειν, καὶ τὸ μέγεθος ἀφῆεν τῶν ἔργων τῷ λόγῳ.* Tum ipsos se artificio suo credunt, cùm aut exiguas res ampliores dicendo facere, aut de rerum gestarum magnitudine detrahere aut minuere potuerint. In eam rem aiunt (verbis utar M. Tullij) scriptas fuisse & paratas à Protagora rerum illustrium disputationes, quæ nunc communes appellantur loci: quod idem fecisse Gorgiam, cùm singularum rerum laudes vituperationesque cōscripsisset, quòd iudicaret hoc oratoris esse maximè proprium, rem augere posse laudando, vituperandoque rursus affligere.

Hoc si tantùm Sophistæ proposuissent, mi-

nimè sanè reprehenderetur, neque in eam hominum offensionem venissent, quòd sit utile bono & præstanti oratori, res per se expetendas ita posse augere dicendo, & amplificare, vt etiam quodammodo pulchriores & amabiliores videantur: quod item valet sæpe in mi-

Theon in Pro-
gymn.

Greg. Nyss. de
vit. Thamus.

Plutarch.

Dion. Halicar.
Senec. consol.
ad Pol. c. vlt.

Liban. Progy.

nuendo. Itaque Theon putat ῥήτορος ἔργον εἶναι, τὸ αὐξήσαι τὰ ἀποδεδογμένα, vel, vt ait Gregorius Nyssen. τὰς ἐπιωξήσεις τῶν σαυμαίων διὰ πινος ῥητορείας ὅτι τὸ μείζον ἡμάρτον, res amplas atque præclaras arte quadam dicendi amplificando in maius extollere. Et Isocrates aliquando interrogatus, quid esset Rhetorica, respondit, τὰ μὲν μικρὰ μεγάλα, τὰ δὲ μεγάλα μικρὰ ποιῆν, autore Plutarcho. Certè id præstare eximius orator debet, quod egregij belli duces, quos volebat Isocrates πρὸς Ἑλλάδα μεγάλῳ ἐν μικρῶς ποιῆν, vt animaduertit Dionysius Halicarn. in eius vita. Hanc vim Polybio oratori tribuit Seneca his verbis: *Postest quidem eloquentia tua quæ parua sunt approbare pro magnis, rursus magna attenuare & ad minima deducere.* Talem quoque pingit Vlysssem Libanius, quem tantum in dicendo fuisse vult, vt potuerit τῆς δυνάμει τῶν λόγων πάλιν εἰς ἀσπρέφειν, eúmque Oratorem tanquam è schola Sophistarum sic expressit: *Ὅταν δὲ εἶπω ῥήτορα, ἀνδρῶπων λέγω τὰ μεγάλα μὲν ἱκανὸν ὄντα μικρὰ δεῖξαι, τὰ μικρὰ δὲ μεγάλα. Ἐὰν τὰ μὲν ἀδικὰ δίκαια, τὰ δὲ δίκαια ἔπιαντα.* Oratorem autem cum dico, hominem dico, qui valeat de magnis facere parua dicendo, deque paruis magna, itémque de iniustis iusta, & de iustis contraria.

*Cause alie tanguntur cur Sophista odiosi.
Eorum ars διαζών. Eiecti è Grecia lege &
editto Regum, Ciuitatum, Rerumpubl.*

CAP. XII.

LTIMAM causam illius odij Ob vitia o-
eamque latè patentem repeto à diosi.
vitijs, quæ in plurimis Sophista-
rum & multa & grauissima fue-
runt. Erant enim contentionis
appetentes & φιλόμαχοι in disputando, quisque
argutis subtilibusque verborum strophis veri-
tatem ipsam opprimerent. Quo vno modo fe-
re iam Latini Sophistæ nomen vsurpant, pro
eo videlicet qui captiones habet dialecticas, &
sermonem, vt cum Sidonio Apollinari dicam,
propter hamata syllogismorum puncta tribulosam,
quique vt in arena gladiator Secutorem, sic
retibus suis æmulum & contortis cõclusiuncu-
tis implicet & inuoluat. Genus id Sophistarum
dicebatur olim Σισκός, de quo nos postea vbe-
riùs suo loco dicemus. Inter vitia, eminebat
elati animi non ferenda superbia, & popula-
ris iactatio, qua sibi omnia summa tribuebant.
Ab ea vulgò dicti διαζώνες, arrogantes & gloriosi
ostentatores, inflati, insolentes, & vt cum Suida
multa simul dicam διαζονοχαυροφλόδοι. Eos vo-
cabat grauissimus Tertullianus, *homines gloriæ* Tertull. in A-
& eloquentiæ solius libidinosos: & aliàs, *famiæ ne-* polog.
gotiatores. D. Hieronymus *gloriæ animalia:* The-

Themist. or. 1.
Agell. l. 5.

Idem l. 18.

Suidas.

Dio Prus. in
Diogen.

mistiis è Platone, φρονιμαλισμοῦ ἐμππλαιδύοις, insolenti arrogantia plenos. Agellius vnum ex illis suis coloribus pingens, nugator, ait, atque in Græca facundia gloria iactabundus. Qui alio quodam in libro id vitium propriè nominat σφισία. Helius Melissus, inquit, maiore in litteris erat iactantia ἢ σφισία, quàm opera. Hinc ars ipsa à sapientibus explosa, irrisa ab eruditissimis, & hominum ludibrio obiecta. Nec timuit cōfiteri Lemnius Philostratus Sophisticam esse πῆχτω φίλων ἔδραζονα, artem cæco amore sui ἔοσηntatione gloriosa plenissimam. Huius contagionis fugiendæ gratia Iidorus vir summus & sapiens, Rhetoricam vt aliquem libidinis scopulum vitabat. Nam de illo sic Damascius apud Suidam: Οὐδὲ τῆ ρητορικῆ προσέχε τὸν νοῦν, ὅτι καὶ λόγου ἀξίον, τὸ σελαρὸν αὐτῆς ἔ τὸ δαζονικὸν βλαβηδῆς ἔ μωσῆας. Neque mentem ad Rhetoricam appulit, tametsi dignam studio ἔ aestimatione; veritus, atque adedò prosequutus odio inflati animi spiritus, atque superbiam, quæ illam artem comitatur. Itaque Dio Chrysostomus elegâter ait in Prometheo expressam fuisse quandam Sophistæ imaginem ὑπὸ δόξης ἀπονομῆς, ardore quodam incredibili laudis ἔ gloria miserè pereuntis: quem hepate vehementer intumescente, si quando videlicet laudaretur, rursum autem deficiente, si quis eum vituperaret, assumens Hercules, ἔπαυσε τὸ τῶς ἔ τῆς φιλονεικίας, à fastu ἔ contentione liberavit.

Fuerunt & alia quædam vitia in Sophistis, vt immanis quædam auaritia atque sordes, & diuitiarum cupiditas, sic vt etiam miscros ado-

lescentes quos erudiebant, ad palum deligarent, tanquam in equuleo torquerét, crudelissimè excruciant ad pecuniam extorquendam: qua de re grauem & aculeatam habet orationem Themistius. Impuri etiam multi ferebantur, quorum scholæ non modestiæ & pudoris, aut honestæ humanitatis, sed impudiciæ fuerunt quædam officinæ. Sed de his similibusque næuis, plenius disserendum nobis erit suo loco, cùm Sophistarum *χρακτικας* exponemus. Hæc igitur quæ hactenus memorauimus, iustum odium in Sophistas creauerunt, qui rem plurimorum laudibus & prædicatione commendatam, & reipub. vtilem dehonestauerunt. Verè dixit Isocrates, multos *πρὸς τοὺς λόγους χαλεπῶς ἔχει, διὰ τοὺς Ἐκαταστῆτας & τοὺς ψευδοδιδασκῆτας.* Fallaciloquos intelligit Sophistas.

Isocr. in Nicæcle.

Hinc non modò singulis hominibus, sed regnis etiam & nationibus inuisi Demetrius è suo regno, Athenienses ex Attica, lege & edicto Sophistas pepulerunt, vt scribit Carystius in historicis Commétarijs. De qua item re Alexis Comicus, Demetrium, inquit, bonis multis Dij cumulent ac legum latores:

Eiecti ex urbibus & regnis.

— *διὸπ τοὺς τὰς ἡμῶν λόγων*

ὧς φασὶ δυνάμεις ὡρᾶδιδόντας τοῖς νέοις

Ἐς κόρυκας αἶψαν φασὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς.

— *quandoquidem eos qui orationis,*

Vt aiunt, vires iuuentutem edocent,

Iusserunt in malam crucem abire ex Attica.

Idem sensus fuit Cretensium, apud quos legum lator clarissimus Thales aditu insulæ prohibuit eos, qui in dicendo se iactant & arro-

ganter sibi placent, hoc est Sophistas ἀγαζόμενοι,
 ait Sextus Empiricus aduersus Mathematicos.
 Aditu quoque Laconiae fuere prohibiti, vt his
 Plutar. in Ly- verbis notat Plutarchus: ἡ δὲ ἐπίσταρις τῆς Λακω-
 γωργ. νικῆς, ἢ ὀφιστῆς λόγον, ἢ μάστις ἀγυρικὸς, ἢ χεῖρα ἑταιρῶν
 ἔσφραξις, &c. Et Chamæleon apud Athenarum:
 Lacedæmonij, ἢ περὶ σιένται ἕτε ῥητορικῆν, ἕτε φιλοσο-
 φίαν, διὰ τῆς ἐν πῶς λόγους σοφιστῶν φιλομύμιας, καὶ ἐπι-
 δας ἔ ἀκαίροις ἐλέγχαις, nec Rhetoricem, nec philoso-
 phiam admittunt, propter Sophistarum in dicendo am-
 Plutar. in La- bitionem, rixas, & importunas cauillationes. Itaque
 con. Instit. Cephisophontem professum de quauis re per
 diem integrum se posse dicere, vrbe eiecerunt,
 dicentes, Boni oratoris esse orationem rebus
 æqualem habere. Ex alijs quoque ciuitatibus
 nonnunquam eijciebantur, vnde bellum Stra-
 tonici acroama, qui summopere se mirari
 aiebat Satyri Sophistæ matrem, quòd men-
 ses decem illum vtero tulisset, quem decem
 Athen. l. 8. dies ferre posset nulla ciuitas: quo ioco Athe-
 næus conuiuas suos hilarauit.

Varie appellationes recensentur, quæ Sophistarum odium & contemptum significant. Δεινοὶ ῥήτορες in malam partem. Τόντες qua ratione vocati Sophiste: an magis infames. Aristophanes explicatus.

CAP. XIII.

INC varia compellationes ortæ sunt atque nomina, quibus artem Sophistarum eruditi, eòsque ipsos haud probati studij autores doctorésque insectantur. Operæ pretium me facturum spero, si velut breui in indice eas appellationes heic colligam, non omnes, sed quæ in mentem stylumque venient.

Dicebantur igitur ΔΕΙΝΟΙ ῥήτορες, *vastri, malitiosi*: de qua re Philostr. in Antiphonte, *δεινοὶ ῥήτορες*, inquit, appellant, *ἐν δὲ φημιον ἐπινομίαν πηδέραιοι, & cognomen imponunt minus honestum.* Itaque Alexander Magnus Demosthenem per contumeliam nominabat *δεινὸν ῥήτορα* & γὰρ *α* apud Dionem Chrysostomum or. 2. *δεινός*, inquit Hesy chius, *ἐστραμμένος, παύερτος*: & Plato *δεινὸν* scribit esse *κακόν*, quomodo in malam partem sumitur. Nam sæpe laudi seruit, vt *δεινός ῥήτωρ* & *δεινός λέγων*, bonus & præstans orator. sic *Πρωταγόρας σοφός* & *δεινός ὅτιν αὐτῶν*, apud Platonem in Protag. Cuius imitatione Dio Prusæus in

Δεινοὶ ῥήτορες. Veteratores callidi.

Euboica loquens de Aduocatis, ἔδὲ αὖ πῶς σοφῆς
 τε ἔθνη δίκαστάφοις πῆ σιωπῆροῖς μισθῶν πῶσι
 ἐπαγγελουμένοις βοηθήσιν. Nisi fortè sequiùs hìc
 ἄνοις ponat: nam eosdem caufidicos postea
 γλωσσότεχνας vocat, nimirum Sophistas qui
 mercenario linguæ artificio abutantur.

Γλωσσότεχνας.

Γόντες.

Præstigiato-
 res, Magi.

ΓΟΝΤΕΣ, præstigiatores. sic Demosthenes
 Æschinem vocabat ἄνοιον, ἔθνη καὶ σοφιστήν. Lu-
 cian. in Piscat. è Sophis nugatores dixit, γόντας
 ἔθνη ἀπαπάνας. Libanius Declam. 9. φιλοσοφῆν ὅτι
 χρῆ πῶς γόνος ἔθνη καὶ τὰ ἕξαινα πολυπραγμονεῖ. Sapien-
 tiæ studium quis aggreditur? incantator euadit, &c.
 Amorem Plato quem habitu Sophistarum in-
 duit, nominat φαρμακία, γόντα, σοφιστήν. Hinc ars
 Sophistarū γοντία, quam breuiter ita circum-
 scribit Iudæus Philo l. de congr. erud. λογικῆ
 σοφισμάτων ὕψις ὁσὶν πιδανότητι κατὰ γοντιύσα,
 arguta sophismatum inuentio præstigijs faciens per
 coniecturas quasdam persuasibiles. Eandem ait So-
 crates in Euthydemo esse ἣδ' ἐπωδῶν τέχνης μὲν,
 artis incantatrici particulam. Sed hæ præstigiæ in
 artificiosa orationis vi atque illecebris erant
 positæ, &, vt loquitur doctissimus Pater Gre-
 gorius Nazianz. orat. 26. τῆς ὀργάνης τὰ γον-
 τιύματα: quanquam & verè præstigiatores at-
 que Magos fuisse aliquando Sophistas, mo-
 numenta annalium produnt. Suis enim audi-
 toribus κερὸν φῶν ἐδίδωκε καὶ λήθη, vt Apollonius
 Tyaneus monebat, quæ ad flagitiosos amores
 conciliandos valere aiebant. Hinc Dionysius
 Milesius Sophista Chaldæorum artibus suos
 docere artificium memoriæ ferebatur: itaque
 γοντιύων ἐν μισθίοις διεβόηθη, vt meminit Phi-

Iostratus l. i. de vit. Soph. qui etiam lib. 2. in eiusdem flagitij suspicionem venisse Adrianum Sophistam ait, quem purgare tamen conatur, quòd nullus vnquam eruditus ἐς γυήτων ἰπαρχεῖν πέρας, præstigiatorum Magorumve artibus fuerit addictus. Sic contrà ipsi Magi nominati Sophistæ. Eruditissimus Tertullian. lib. de ieiun. de coniectoribus loquens, circa somnium, inquit, Regis Babylonis omnes terrentur Sophistæ. Et lib. de idololatr. c. 9. Post Euangelium nusquam inuenias aut Sophistas, aut incantatores, aut coniectores, aut Magos nisi planè punitos. Item in Exodo Magi Pharaonis appellantur σοφισταί, & Iulius Firmicus sub eodem sydere ponit Vates, Magos, Sophistas.

ΑΠΑΘΗΛΟΙ, ἀπατεῶνες, deceptores. Hesy- Απατεῶνες
chius, σοφιστής, ἀπατεῶν, διδάσκαλος πειθοῦργος. Simi- ἀπαθηλοί-
lia Suidas, additque ὡς εἰς τὸ σοφίζεσθαι, ὃ ὅτι λό-
γος ἀπατῶν. Aristophanes ait Nubes plures
βόσκον σοφιστῶν, vbi Scholiastes, σοφιστῶν, inquit,
οἱ ῥήτορες ἔοσι ἀπατεῶνες. In eadem fabula Socra-
tes ait se à nubibus didicisse περσείαν ἢ κροῦσαν,
hoc est ψευδολογίαν, ἀπάτην, fallaciloquentiam, frau-
dem: ita Græcus Interpres. Themistius orat. 1.
eisdem vocat ἀπαθηλοὺς ἔθλαζοῦσας. sed hoc fre-
quens apud scriptores.

ΑΛΑΖΟΝΕΣ. Multas ob causas ita voca- Αλαζόνες
bantur, sed præsertim quòd in theatro erant
Thrasones gloriosi, & in pollicitationibus ven-
tosi & impudentes, vnde apud Hesychium,
θλαζῶν, ἰπαρήφανος, ψεύσης. Certè Sophisticæ nota
est θλαζοτεία, de qua dicam copiosè libro quin-
to, & Sophistis identidem id obijciatur.

Vulgi morem expressit Themistius orat. 4. his verbis : Ο γὰρ σοφιστής, ἐ-θλαζών, ἢ ὁ κενυτόμος, οὐκ εἶδεν ἴω, vbi rectè nominat conuitia.

Κακοδαίμο-
νες.

ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΕΣ. *Miselli, infelices.* Clemens Alexandr. Strom. l. 1. τῶν τῆ γυνῶ ἐπαρρόμηροι τῆ πύρρη οἱ κακοδαίμονες σοφισταί. Et Diogenes apud Dionem Chrysostr. or. 4. de regno : κατὰ τὴν βίον ἀπὸ τῶν κακοδαίμοσι σοφισταίς. Synesius ep. 153. κακοδαίμονεστέροις σοφισταί nominat. Aristophanes describens Sophistas sic habet :

— τῶν θλαζόντων

Ὡν ὁ κακοδαίμων Σωκράτης ἔ Χαίρεφών.

E quibus est misellus Socrates & Chærephon.

vbi vertunt malè, quorum genius est Socrates.

Πολυπαραγμο-
νες.

ΠΟΛΥΠΑΡΑΓΜΟΝΕΣ. *Curiosi.* Timon Sillographus apud Laërt. l. 9.

Εσπετε γυνῶ μοι ὅσοι πολυπαραγμοσύνες ἐστέ σοφισταί.

Isocrates orat. contra Soph. ait illos minimè dubitauisse profiteri se doctores πολυπαραγμοσυνῶν ἔ πλεονεξίας, curiositatis & auaritiæ.

Γαράζηνοι.
ψευδώνυμοι.

ΓΑΡΑΖΗΝΟΙ ἔ ΨΕΥΔΩΝΤΜΟΙ, *adulterini & falsò nominati sophi* dicuntur Themistio or. 1.

Γαράσημοι
ρήτορες.
ἀδοίμοι.

ΓΑΡΑΣΗΜΟΥΣ *ρήτορες, adulterinos, Oratores,* vocat Demosthenes pro Ctesiph.

Isocrates in Panathenaic. ἀδοίμοις ἔ πονηροῖς σοφισταίς, *obscuris improbòsque Sophistas :* & aliàs sæpe ἀγέλαοις *gregarios.* Agellius l. 17. ἀπάιδευτον, *imperitum Sophistam.*

ἀγέλαοι.
ἀπάιδευτοι.

Υπόζυλοι.

Hermogenes l. 1. de form. non sine contumelia nominauit ὑπόζυλοις σοφισταίς, *subligneos Sophistas.* Pari propè modo vocabant Dimar-

Hordearij.

chum *κεῖνον Δημοδείω, hordeaceum Demosthe-*

nem, ob tenuem illius summi oratoris, & imperfectam similitudinem, quam exprimebat. sic M. Cœlius L. Plotium Gallum *hordearium Rhetorem* appellabat, eum deridens vt inflatum, ac leuem & sordidum, ait Sueton. de claris Rhetor.

Aristophanes iocans aiebat Sophistam λεπτοτάτων λήρων ἰδέα, subtilium esse nugarum antistitem.

Acerbiores sunt appellationes quæ sequuntur. Aristides enim to. 3. dixit κατὰ πύσους σοφισαί, Κατὰ πύσους. despiciatissimos, sceleratos Sophistas. Sanctissimus Chrystost. hom. 20. in epist. ad Ephes. αἰδρας περιβολιμαίους, homines triobolares. Lucian. in Philopatrid. Τελοκατάεσις σοφισαί, ter sepiusque execrabiles. Tzetzes Chiliad. 7. σοφὰ κατάρματα, sapientiae piacula. Philostratus malos quosdam Sophistas enumerat, qui, inquit, fuerunt ἀθύρματα κατάρματα ἢ Ἐλλήνων μάλλον ἢ σοφισαί λόγου ἄξιοι, ludi Græcorum & quisquilia. S. Irenæus l. 1. c. 5. Ο περονες σοφισταί vituperabiles, vel vt est in Græco textu, κακ' ἐλεγχεαί ὡ ληρολόγοι σοφισαί. Idem l. 4. vocat peruersissimos σοφιστας. ληρολόγοι

Quid propriè ars Sophistica vetus complectebatur. Et cur dictum à doctissimis, Sophistarum ἔργον διπλόν, duplex videlicet esse manus operámque.

CAP. XIII.

In Sophistice
duo palma-
sia.

*Clem. Alexad.
lib. Strom.*

ET VS illa Sophistica ob quam multi admirationi fuerunt, non fuit tantum vnus artificij cognitio, sed plurimarum artium complexus. Præsertim autem, vt docti homines meminerunt, duas artes complectebatur, ad ostentationem & victoriam accommodatas, *ὡς μὲ περὶ τὸ πρῶτον ῥητορικὴν, ὡς τὸ ἀγωνιστικὴν δὲ, τὸ δεύτερον.* Ab eloquentia, *διωλοδικόν,* à Dialectica *ῥωτηρικόν* mutuabatur, genus videlicet orationis vel fufum & copiosum, vel acutis & contortis conclusiunculis subtile. Quare, vt ait doctissimus Clemens Alexandrinus, Sophistarum ἔργον διπλόν esse voluerunt, hoc est opus gemino artificio constans, rhetorico atque eristico. Illo priori utebantur ad pompam & orationis præstigias, quibus in fraudem suos auditores induebant, vnde Sophistæ *ψυχαραγοὶ ὑγλαστοὶ*, delenifici, suauidicique nominati. *Αἱ λέξεις αὐτῶν ἦν σοφιστικὴν ῥητορικὴν καὶ πλοιοὶ τοῖς πολλοῖς,* ipsæ dictiones Sophistarum præstigijs multos irretiunt, ait idem grauissimus Pater Stromat. lib. i. Alterum autem genus adhibebant in disputationibus, in quibus incautos, & verò etiam de

schola sapientes nonnunquam mirabiliter vexabant; ita lubrici insinuabant se, quatiebant, implicabant. Itaque Sopho Abderitano

Plutar. l. 1.
Symp. q. 1.

εἰδαιπῆς & ἰμανπλικπῆς bene & signanter appellati, quasi vitiligatores tortuosi, multiplici nexu irretientes. A Luciano dicuntur propo-

Lucian. ἐν
Δεσπῆ.

nete soliti δουξόδου & λαβυρινθώδης βρωπῆς, inextricabiles & labyrinthicas interrogationes. Et alio in loco Sophistas ait habere sub pallio εἶεν, ἢ κρο-

Idem in Dial.
Μορτωρ.

σῆξιόν, ἢ ἐρωτήσεις ἀσπύρους, & λόγους ἀκακιστώδης & ἐνοίας πολυπλόκοις, contentionem, vanitatem, questionis ambiguas, spinosas disputationes, perplexas involutasque noiones. Socrates ea gratia Proteos appellabat: Plato in Em-

πὸν Πρωτῆα, inquit, μιμῶδον τὸν Αἰγύπτιον σοφιστὴν ἰθυδεν. γρηπύοντε ἡμαῖς, Protei Aegyptij illius Sophistae more praestigijs nos illudunt.

Igitur vt in summa dicam, ars Sophistica illa vetus eloquentiam & philosophiam complectebatur, vel Rhetoricam philosophantem.

Aristoteles propè Rhetoricam Sophisticam expressit, cum ait ῥητορικὴν ἀρχαίον ἐστὶ, τὰ μὲν ἀκακιστῆ, τὰ δὲ σοφιστικῶς λόγοις. Hæc duo si coniunxeris, efficies quiddam angustius, quam sit vulgaris communium Rhetorū disciplina. Per Sophisticos sermones, intelligit dulce quoddam genus orationis, pictum, elegans, illecebrosum: cuius gratia Olympiodorus Sophisticam artem similem aiebat esse adulteræ. Sicut enim illa, inquit, blandis sermonibus ac dolosis iuuenes lactat; ita & hæc stultos venatur irretitos syllogismorum laqueis & fagenis: ac sicut illa molli contrectatione animam frangit, fractamque deuincit; ita hæc mala eadem

Arist. l. 1.
Rhet.

Olympiod. in
c. 7. Eccles.

adducit titillanti orationis conceptu. Vbi duo quædam illi tribuit, & τὴν πειθὴν ἐ dicendi facultate petitam, & τὸ ἐπεικτικὸν haustum ἐ Dialectica. Quam eandem ob causam dicti aureo

S. Chrysof. l. Chrysofostomo λόγων ἀμαχοι σοφιστῶν, in verborum
contr. Gent. contentionibus inuicti, cūm τὸ ἐπεικτικὸν siue ἀρρητικὸν

Photius.

spectaret: & meo iudicio rectè Adamantij nominarentur, quemadmodum Origenes Ἀδαμαντιῶς dictus fuit, ὅτι ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐφίκεσαν ἕς δὲ δὴσσε λόγους, quòd rationes quas colligaret, adamantinis quibusdam quasi vinculis non abjimes videntur, vt ait Photius. Aristophanes paulò vberius atque distinctiùs quæ coagmentent illam

Aristoph. in Nubib.

artem exponit. Nubes, inquit,

Γνώμην, & διὰ λῆν, & νοῦν ἡμῖν παρέχουσα,

Καὶ περατῖδον, & πειλῆν, ἢ κρῆσιν, ἢ κατὰ λυψιν.

Vbi Scholiastes Græcus, ostendit, inquit, ἃ ὅσων συνέστηκε ρητορικῆ· ἐ quot ἐσ quibus rebus Sophistarum

Septem in arte Sophistica notata.

constatur Rhetorica. Septem veidò sunt quæ hîc numerantur. 1. Per γνώμην intelligit φρόνησιν, ὡς πᾶ δειόντα νοεῖν, prudentiam & calliditatem in excogitando. 2. Per διὰ λῆν, in explicando facilitatem, siue λόγων ἐμπειρίαν. 3. Νοῦς ponitur pro iudicij maturitate atque mente. 4. Τραπῖα, vt ait Græc. Interpres, est περατολογία vel ψευδολογία, scilicet incredibilia & communem rationem exuperantia dicere, quæ fidem non mereantur. 5. Πειλῆν significat πειλολογία, πειλοφρασιν, fluxum & copiam orationis, stylique vbertatem redundantem, qua quidque exponitur. 6. Κρῆσις est ἀπάτη & πειλολογισμός, fraus quæ fucato orationis nitore, vel futili ratiocinatione & veteratoria decipit. 7. Κατὰ λυψιν significat

significat ὄρεσιν vel πύχλω, inuentionem, artis comprehensionem. Ait igitur poëta eorum omnium σύστημα esse artificium Sophistarum.

Finis Sophistica ἐκπλήξις, hoc est ingens audientium stupor & admiratio, quem dicendo multi consecuti sunt. Quid sit ἐκπλήξις, γάμος, stupor. In eum finem adhibita ab iisdem καμὰ, ἀρξάδοξα, πῆλα, θαύματα, &c. Emaculatus Philostratus.

CAP. XV.

INIS hic artis fuit, auditores incredibili quadam admiratione defigere, quod eruditissimus

Στωματεὺς lib. i. animaduertit: *Clem. Alexād.*

πίλος, inquit, αὐτῆς, ἢ ἐκπλήξις,

audientium stupor & admiratio. Itaque Iulianus *Iulian. Paus.*

Imperator ait Sophistas dicere solitos, *κατὰ γρ. 2.*

λασον eum esse oratorem, qui ἐκ ἐκπλήξιν, ἢ ἐκ

θαύματα ποιῆν ἐν ταῖς λόγοις σφόδρα ἐπιχράν, qui neque

in stuporem homines rapere, neque mirificum quid-

dam dicendo facere contendat. Nihil potest esse

illustrius ad eum finem explicandum: quem

etiam eleganter expressit acutissimus & ve-

nutissimus Plato, apud quem Socrates audi- *Plat. in Euthy.*

tis Sophistis: Nos, inquit, ἐκπληξιδροὶ ἐσσιπῶμεν. *dem.*

Ἰναὶ ἢ ἡμαῖς ὁ Εὐθύδημος ἐκπληξιδροῖς, ἢ ἐπ' αὐτῶν

θαύματα ποιῶν αὐτῶν, &c. id est, quasi stupidi conticui-

mus. Cum autem nos admiratione defixos videret *Euthy.*

thydemus (Sophista) quo in maiorem insuper sui admirationem traheremur, &c. Eodem sensu dicuntur *δαῦμα ἐμβόηεν πῶς αἰροαταῖς*. Ita Libanius Vlysem ait *δαῦμα τῆς ἐαυτοῦ δεινότητος ἐμβόηεν πῶς ἐνομοῖσις*, stupore summa sua vis in dicendo perculisse aduersarios. Quare de Sophistis qui vetera nobis monumenta reliquerunt, id spectasse fere omnes, aliquos etiam consecutos aiunt. De

Diod. Sic. l. 12

Gorgia Diodorus Siculus, *πάλ' ἐνὶ τῷ τῆς λόξεως ἔκπληξεν τοὺς Ἀθηναίους*, nouo peregrinòque dicendi artificio Athenienses adèd cepit vt stu-

Dionys. in Ly-
sia.

pore quodam percellerentur. De eodem Dionysius Halicarn. Athenis legatione fungens: *κατεπληξάτο τοὺς ἀκούοντας ἐν τῇ δημοκρασίᾳ*. Adriano Sophista Romæ differente, omnes eum audiebant, ὡς περ θύσσομοῦσαν ἀνδρῶνα πτωὺν Ὀυγλωπίδου ἐκπληξίονδροι, non secus ac suauissimam lusciniam, inuisitata facundia obstupescēti, vt est apud Philostratum de vit. Sophist. De Hermocrate Sophista idem, *ἐκπληξεν εἰς πῶς πολλοὺς ἔφθεν*. Rem augens Lucianus dixit *ὡς περ ἐκπληξίονδρου*, apud quem Rhetor ὀξαζώι, Audieris, inquit, omnes *ὡς περ ἐκπληξίονδροις πάλ' ἡμᾶρα ἔ' ὑμνοῦντας*, in nostris incredibiliter obstupescētos, &c. Pleni sunt testimoniorum veterum libri, qui hoc ipsum significant; vnum ad-

Philost. in vit.

Apoll. l. 6. c. 7.

Interpres corruptit. Cū ille Sophus apud Gymnosophistas elegantem orationem habuisset, eius vitæ scriptor ait in omnibus *φαινεσθαι ἐκπληξίον*, stuporem apparuisse, ἐφ' οἷς ἐρρωμενῶς *περὶ καὶ ζωὴν ὁμοίαν ὁξαλεγεμενῶς ἤκουσαν*, ob ea quæ vehementer & facili orationis cursu [vertunt benecolæque, quasi esset *σὺν ὁμοίᾳ*] ab Apollonio dicta

audierant. Vidit hanc vim M. Tullius, & dif- Cic. 3. de Orat.
fertè more suo ante oculos posuit his verbis:
*In quo igitur homines exhorrescunt? quem stupefacti
dicentem intuentur? in quo exclamant?*

Et sanè hoc diuini & præstantis oratoris est
proprium, quod Demostheni tribuit Longi- Longin. *ἀρετὴ*
νους, quem ait τὸν ἀκροατῶν ἐκπλήξαι, non So- *ὑψοῦς.*
phistarum more fabellis concinnè & mirabi-
liter explicatis, & speciosissimo choragio, in
quo diligenter elaborabant, sed πᾶς δεινότησι καὶ
πῶς σφοδρῶς πάθει. Et Aristoteles cùm explica- Arist. l. 3.
Rhet.
ret plurimum in causa posse, si orator eo mo-
do afficiatur, quo cæteros velit affici, ita sub-
iungit, διὸ πολλοὶ καὶ πλήθισι τοῖς ἀκροαταῖς θορυβου-
πες, id est, vt interpretatur Petrus Victorius, Pet. Vict. in
Arist.
quasi tumultu quodam & trepidatione excita-
ta, ipsique vehementer perturbati, statu men-
tis mouent, & tanquam attonitos reddunt
auditores. Sed alio quodam modo Sophista:
neque enim perturbando reddebant attoni-
tos, sed delectando & exquisito flore oratio-
nis suauissimè coloratæ, & illa θαυμασιότης, de
qua paulò antè dicebamus. Rem poëtica ve-
nustate Claudianus expressit:

— iam dulce loquendi

Pondus, est attonitas sermo qui duceret aures.

De Iuliano Pelagiano Sophisticè agente ma-
gnus Augustinus. *Videris, inquit, illius artis ver-
bis ad hoc vti, vt eis inflatus attonitos facias impe-
ritos, volendo videri esse quod non es.* Atque ex his
cõstare satis potest, esse τέλος Sophisticæ dictio-
nis ἐκπλήξιν. Quem eundem etiam poëtis Lon- Longin. *ἀρετὴ*
ginus summo vir iudicio tribuit; sunt enim *ὑψοῦς.*

Claud. de con-
sul. Mant.
Theod.

S. Aug. l. 3.
contr. Iul.

illi finitimi Sophistis, & propè pares ornandi generibus & incredibilium rerum tractatione, ὅτι τῆς μὲν ἐν ποιήσῃ φαιλασίας τέλος ἐστὶν ἐκπληξίς.

Et ne quis fortè ignoratione huius vocis teneatur, quid sit ἐκπληξίς, Clemens Alexandrinus cui pauca in orbe scientiarum fuere igno-

L. 2. Strom.

ta, sic exponit: Ἐστὶ μὲν αὖτὸ ἐκπληξίς, φόβος ἐκ φαιλασίας ἀπωήδου, ἢ ἐπὶ ἀπεροδοκίῃ φαιλασία, ἢ πρὸς ἀγνήϊας, φόβος δὲ ὡς μεγρόπι, ἢ ὄνει, ἢ θαυμασιότης ὑπερβολήσῃ. Sumpsit ab Aristotele Topicor. 4. ubi etiam dicitur θαυμασιότης ὑπερβολήσῃ, in-

Themist. or. 1.

credibilis quædam admiratio. Id Themistius nominat θαμβος, Sophisticum velut theatrum pingens: τί κάθουσι ἐκπληξίμων; τί δὲ συνέχευε ὑπὸ θαμβοῖς; quid sedetis admiratione defixi? aut

Plat. in Ione.

quid stupore attoniti estis? sic etiam Plato de auditoribus recitantium poëtarum, συνθαμβουώμεται πῆς λεγομένων, sunt ijs quæ narrantur obstupefacti. Est verò θαμβος Latinis stupor, tametsi fortè in ea significatione M. Tullius non adhibeat:

Macrob. l. 1.

Saturn.

sed Macrobius non modò vocem, sed rem quoque ipsam sic eleganter extulit: Cùm fecisset loquendi finem, omnes in eum affixis vultibus admirationem stupore prodebant. Neque tacitus semper hic fuit stupor, nam ἐκπληξίμων proprium fuit πιδᾶν, βοᾶν, &c. vt Libanius significat

Isidor. Pelus. l.

2. ep.

apud Isidorum Pelusiotam: scribens enim ad eloquentissimum Chrysostomum, Eximiam, inquit, orationem tuam legi multis, nemòque fuit, ὃς ἐν ἐπίστατι ἐβόα, ἢ παντὰ ἔδρα ταῖς ἡδὲ ἐκπληξίμων, qui non exiliret, & clamorem ederet, eaque omnia faceret quæ homines admiratione perculsi & attoniti facere solent. Sic Quintilianus M. Tul-

lium in Corneliãa cultu & ornatu orationis *Fab. l. 2. c. 3.*
consecutum ait, vt *populus Rom.* admirationem
suam non acclamatione tantum, sed etiam plausu
confiteretur.

Ad hunc autem finem obtinendum multa
studiosissimè adhibebant, quòd fructum suæ
dictionis in eo magnum & expectandum col-
locarent, si eos qui audirent, possent ad ma-
gnam admirationem traducere. Hoc qui di-

Admirabilia
Sophistarum.

cedendo non fuisset consecutus, vix dignum
oratoris nomine aut Sophistæ putabant. Qua
in opinione fuisse videtur M. Tullius qui in
epistola quadam ad Brutum sic inquit: *Nam*
eloquentiam quæ admirationem non habet, nullam
iudico. Quod effatum protulit Fabius & sen-

Fabius l. 2.

tentia sua comprobauit. Et nimirum est ve-
rissimum, quod Dionysius Longinus aiebat,
in dicendo semper dominari τὸ θαυμάσιον, ad-
mirabile. Igitur Sophistæ in eo elaborabant ve-

hementissimè, vti adferrent *καμὰ, ἀδράδοξα,*
περὰ, θαυμάσια. Isocrates enim ait illos *ὡδὲ τῶν*
ἑπιπέων λέγειν, ὡδὲ ἂν μηδεὶς ὡς πρὸς εἰρηκεν, de *37.*

Isocr. in Pane-
g. 37.

rebus à nemine priùs tractatis dicere instituisse. Iure
autem reprehendit Longinus τὸ ὡδὲ τὰς νεώστες
καμὸσπουδον, studium nouitatis in insuetis & in-
auditis animi notionibus exquisendis, in qui-

Καμὸσπουδον.

bus, vt idem ait, illi solebant *κορυβαλιζῶν,* insanire.
De iisdem ita Iulianus Imperator: *οἱ μὲρ ἐπίδειξι*
πνὰ μῶδον ἔμδῆστω τοῖς ὡδῶσιν ὀππιοηθέντα φῆσαν, αὐτοῖ
στωθέντες τὰ ζείω τοῖς ἀκούοντας ψυχολογισάντες πλέον
θαυμάζοντες. Illi cùm fabulam aliquam à nemine prio-
rum excogitatam, atque à seipsis repertam attulerint,

Iulian. or. 1.
Panegy.

Παραδοξολο-
γία.

Philost. l. 1. de
vit. Soph.

Τέτρα.

Liban. declam.
37.

Θαύματα.

Or. 2. Panegy.

Illust. de vit.
Phil.

Greg. Nyss. in
vit. Thaum.

et auditores suos ipsa nouitate detinuerint, maiori
in admiratione versantur. Ipsorum item propria
fuit ῥητορική, iam inde à Gorgia, quem
πατέρα τῆς ῥητορικῆς τῆς σοφιστικῆς vocat Philostratus,
de quo memorans sic inter alia, ὁρμῆς τε γὰρ πῶς
σοφιστικῆς ἤρξε καὶ ῥητορικῆς, &c. Concitata ora-
tionis et admirabilium dissertationum Sophistis au-
tor fuit. Sophista Critias qui multis post sæcu-
lis fuit, id studium est imitatus, de quo idem
Philostratus, τὸ ῥητορικῆς ἔργον ἐπινοήσας, ῥητο-
ρικῆς δὲ ἀπαγγέλλας, Κελεύει ἀγῶν. Res mirabiliter
animo concipere, atque easdem mirabili modo enun-
ciare, Critia curriculum est et contentio. Sic Nice-
tes è Smyrnâ Sophista ῥητορικῆς ἐπινοίας con-
fectabatur. Iam quod tertio loco posui, τέτρα,
constat ex Aristophane in apparatu Sophisti-
co poni περατίαν, & disertè Libanius vocat
σοφιστικὰς περατολογίας, portentiloquos. Et Lucianus in
Philopat. ait περατολογίας φιλοσόφων ἐκπλητίζον τιὰ
ἐξάνοισιν. Similia propè sunt quæ ultimo loco
posui θαύματα, quæ videtur Iulianus Paraba-
tes nominare ἀπίστα, incredibilia, cùm sic ait
de Sophistis: μόνα γὰρ τῶν ῥητορικῶν ἐργῶν ζηλωτὰ φασι, καὶ
απουδῆς ἄξια καὶ πολλῶν ἐπιγῶν, ὅποια δεῖ μέγιστος ἦδη
ποιῆν ἀπίστα εἶναι. Ea sola facinora dicunt amulan-
da, studio et prædicatione dignissima, quæ propter
magnitudinem iam quibusdam incredibilia videan-
tur. Hinc apud eundem aliàs θαυμαστικῶν ἐν
πῶς λόγους. Illustrius de Platone, πηλασμένα θαύ-
ματα εἰδῶς. Peritè S. Gregorius Nyssenus lau-
dem aggrediens miraculorum opificis Gre-
gorij: εἰ μὲν ἐφίκοιτο τῶν θαυμάτων ὁ λόγος, ἐκπλητίζε

πῶς ἀκόλου πάτως τις κατόρθωσαι. Nam si affecta
 quidem oratio mea fuerit admiranda, rerum gesta-
 rum commemoratione prorsus obstupescient audien-
 tes. Hinc discipuli & auditores Sophistarum
 dicti *Ἰασηαῖοι*, vt *Ἰασηαῖος* apud Helychium
 est *μανθάνει*.

THEATRI VETERVM
 RHETORVM, ORATORVM,
 Declamatorum, quos in Græ-
 cia Σοφιστὰς nominabant,
 LIBER SECVNDVS.

*Divisio quadam Sophistarum. An philosophiæ
 nomen sustinuerint quesitum. Eorum πανε-
 πτημοσύνη φιλοσοφική, ἔριτες καὶ φιλοσοφούσα.
 Quot modis philosophiam pratexerent.
 Omnes φιλεμαθῆς dicti olim philosophi. Ci-
 vilis scientia ἀνηθὴν φιλοσοφία. Sophiste cur
 μέδουσα, Hippocentauri, ἑπίμητι, nominati.
 Illustratus Gregor. Nazianz. aliisque.*

C A P. I.

*Furneb. l. 4.
 adu. c. 2.*

V RNEBVS genera duo So-
 phistarum ait fuisse, vnum Dia-
 lectico, alterum simile oratori-
 bus, qualis, inquit, Leontinus
 Gorgias fuit. De Gorgia perspi-
 cūè dissentit à Philostrato, qui Sophisticam

cum duplicem esse diceret, ἀρχαίαν ἢ δευτέραν, Antiquam philosophiæ cognitione nobilem, & secundam (ita eum appellare maluit, quam Nouam, quod vtraque sit vetustissima) illius prioris Gorgiam Leontinum principatum obtinuisse contendit. Et sanè primos illos Sophistas omnium gentium literis atque linguis celebratos, tum plurimos qui deinde varijs sæculis in eiusdem nominis communionem venerunt, non fuisse vna eloquentia contentos, sed, quod attigi quoque superiùs, magnarum artium intelligentia floruisse, puto verissimum. Nam Dionysius Halicarnass. veterem Sophisticam nominat φιλόσοφῶν ῥητορικὴν, Philostratus autem ῥητορικὴν φιλοσοφίαν, Rhetoricam philosophantem, vel philosophiam eloquentia gloriosam. Itaque Hippias σοφῶν cognomine perhonorifico donatus fuit in Græcia, ut ait Pausanias, & in Thrasymachi Sophistæ monumento fuisse hoc inscriptum videmus.

Dion. Hal. ad
Annæ.

Sophistarum
Rhetorica
Philosophas.

Sophistarum
mater philo-
sophia.

Πατέρις Χαλκεδῶν, ἢ ὅτι πέχη σοφία.

Chalcedon patria est, sed fuit ars sophia.

Suidas quoque Prodicum Ceum, & Hippiam Eleum nominat φιλοσόφους ἔ σοφιστὰς. Dionysius Halicarnass. Protagoram inter φυσιολόγους reponit: atque ab illo & Gorgia πανεπιστημοσύνην φιλοσοφικὴν institutam fuisse, genus videlicet quoddam philosophiæ ad omnium rerum scientiam pertinentis. Quod idem propè de iisdem Sextus Empiricus asseruit. Eusebius in Chronic. Gorgias, Hippias, Prodicus, philosophi insignes habentur. Eruditissimi sanè viri de Sophistis memorantes, non dubitant dicere cum Plutarcho,

Dion. Halic. in
Isocr.

Plut. de profes.
virs.

Max. Tyr.
Dijf. 16.

Themist. or. 1.

Plutarch. or.
viii.

Dio Prus. or.
6.

Philosophiam illorum esse matrem. Maximus Tyrius politus & elegans de omnibus loquens generatim, τὸ πᾶν σοφιστῶν γένος, inquit, τὸ πολυμαθές τῶν, ἔ πολυλόγον, ἔ πολλῶν μετὸν μαθημάτων. *Multif. ij nostri illi Sophista, sermonibus abundantes & multarum scientiarum varietate ornati.* Auo Themistij fuere multi Sophistæ, qui vt ipse quadam oratione scribit, non modò se philosophos gloriarentur, verùm etiam πρὸ ἀφορέτου φιλοσοφίᾳ ποιεῖσθαι, *summum philosophiæ genus profueri.* Neque enim exiguis finibus cognitionem suam terminatam esse cupiebant, sed gloriose sibi arrogabāt illustrium artium scientiam, sic vt de quacumque re proponeretur, putâ de Medicina, Geometria, cæterisque, haberent in promptu certa quædam vocabula, è siu illius artificij deprompta, quæ audientibus obtunderent. Declarat id Plutarchus lib. de tuenda sanitate. Cùm reprehendit σοφιστικῶς ἔ διεξῆρας ἐν σαύτης ἔ παρεμπιπώς ἔ κοιότηας λαλοῦντα ἔ παρεπιδεικνύμενοι ἰατρικῶν ὀνομάτων ἐμπειρίᾳ, *qui Sophistarum more & superuacanea curiositate, instantias, incidencias, communitates in ore habeat, & medicarum vocum peritiam eruditionemque ostendet.* Quod genus hominum iusto fastidio infimulabat Diogenes, vt est apud Dionem Prusæum: μάλιστὰ δὲ, inquit, ὑβρίζε πρὸς σοφιστῶν τοῖς σημείοις ἔτ) θελοῦντας, ἔ πλέον πᾶν τῶν ἄλλων εἰδέσθαι οἰομένους. *Vituperabat autem præsertim Sophistas, qui venerationem in vulgo captarent, & se plus quàm reliquos homines scire opinarentur.*

Sit igitur hoc fere certum, quamplurimos Sophistarum philosophiæ nomen ambijisse, &

sustinuisse aliquando: quod tribus quatuorve modis fieri potuisse video. Nam olim quidem *οἱ φιλοκάλους & φιλομαθῆς* omnes, virtutis ac doctrinae studiosos, communi quadam vulgi consuetudine nominabant *φιλοσόφους*, ut Graeci animaduertunt. Hinc Isocrates eloquentiam vocat *τὴν αἰεὶ πρὸς λόγους φιλοσοφίαν*, & Rhetoras *οἱ αἰεὶ τὴν φιλοσοφίαν διατελούντες*, & in Busiride *φιλοσόφους*. De illo scribens Dionysius Halicarn. ait *πλεῖστον ἐπὶ φιλοσοφίᾳ χρηματίσασθαι*, docenda eloquentia diuitias comparauisse.

Omnes *φιλομαθῆς* dicti philosophi.

Isocr. in Paneg. 39.
Id. or. ad Philip.

Deinde multi cum philosophiam attigissent, neque vellent ad illius scientiae perfectionem contendere, aut aliam potiore esse putarent, ad Sophisticam se conferebant. Quod videtur Menedemus dicere in Plutarcho, qui aiebat eos qui ad scholam Athenas venient, primum *σοφῆς*, deinde *ἡμέτεροι φιλοσόφους*, mox *ρήτορες*, ad extremum *ιδιώταις*. Hi ad dubios perplexosque mæandros, & inamœnum veluti philosophiae cantum, cum dictionis elegantiam adiungerent, famam bene dicendo aucupabantur. Itaque Scholiastes Aristophanis circumseribit Sophistas, *ὅσοι τῶν φιλοσόφων ῥητορικῶς ἐχράσαν*, Philostratus autem, *τῶν φιλοσόφων οἱ σὺν θύροισι ἐμυλωδόντες*, qui in philosophantium numero facilem habent orationis copiam & leporem.

Plutar. de prof. virt.

Εν Νεφελ.

Philost. l. i. de vit. Soph.

Tertio, quidam cum Sophisticam artem factitarent, in *ἐλαστικῷ* genere versati, in exco- gitando versuti, captionibus Dialecticis armati, linguae volubilitate instructi, auaritia atque laudi velificantes suae, quod nominis inuidiam

obtegerent, philosophiæ insignia iactabant.

Aristid. 10. 3.

Hos describit Aristides; ἔστι πῶς τῆς φιλοσοφίας
ἀφημίαν προσκομίζοντες, ὅσα τῶν κλέων οἴονται
πᾶνδον· ἐπιπᾶ γὰρ ὁμοιωθεὶς αὐτῷ λέοντος ὑπερκαυλῆ.

*Hi prætento philosophiæ decore, sese putant quæ tuius
latent celare posse, dein pro leone astuta vulpes emer-*

*Phil. 1. de cõgr.
erud.*

git. Philo Iudæus eos homines vocat ἐν φιλο-
σοφία λογοπώλας ἔ λογολήγες, qui in philo-
sophia

verba tantum venditant & venantur. Invidet

Max. Tyr.

Dissert. 37.

ut sapientiæ larvas Tyrius Maximus: ἐν ἑνὶ αὐτοῦ

πρὸς τὸν Ἐπιλογοφίμου λέγει, ῥήματα ἔ ονοματὰ, ἢ τέχνας

λόγων, ἢ ῥήτορας ἔ εἰδῆς, ἔ σοφισματα. ἔ τὰς ἐν

πύκνις ἡγορεῖσθαι, ἔ χηρῶν ὄρεῖν τὴν διδασκαλίαν πᾶσι

ἡμῶν μετὰ τῶν σοφιστῶν, &c. si quis in verbu ac nomi-

nibus, aut in artificiosis orationibus, aut refutatione

argumentorum, aut contentione mutua, aut fallacijs,

similiamque rerum studio philosophiam inesse velit,

non magno magistrum negotio inuenire posse videor:

Sophistarum plena sunt omnia. Res hæc ubique obuia

ac in oculos passim incurrit. Quinetiam dicere non

verear plures esse qui doceant hanc philosophiam,

quàm qui discant, &c.

Denique Sophistæ non modò eloquentiam,

sed ciuilem quoque scientiam docere se profi-

tebatur, quam Dionysius Halicarn. vocat ἀληθι-

νῶν φιλοσοφίαν, veram philosophiam: à quo mea opi-

nione sumens Iustinianus, initio Pandectarum,

Vlpiani stylo, iuris ciuilitis scientiam esse dixit

verissimam philosophiam. Talis fuit Dio Chry-

solomus, de quo Photius in hunc modum:

Hic fuit Pasocratus filius, σοφιστὴς ὃ ἔ φιλόσοφος πᾶσι

παιδεύουε, Sophista & philosophus vitæ instituto. Talis,

ut quidam opinabantur, Themistius, de cuius

*Dion. Halicar.
in Isocr.*

*Ciuilis do-
ctrina veriss.
philosophia.*

Themist. or. 13.

ut quidam opinabantur, Themistius, de cuius

orationibus aiebant, ὅτι φιλοσοφῶν πικύιδροι, ἔμπα-
 μοῦλοντες εἰς τοὺς ῥήτορας, quòd cùm philosophari se
 simulent, ad oratores tamen degenerant. Tales &
 alij de quibus vniuersim Iulianus Imper. 50- *Iulian. in epist.*

phista, inquit, τὸ καὶ σφᾶς εἶναι φασὶ τῶν πολιτικῶν φι-
 λосоφῶν, ad se publicam philosophiam pertinere con-
 tendunt. Hi cùm summo ardore gloriae incen-
 derentur, & spinas subtilium disputationum
 minùs ad pompam facere putarent, corollas
 adhibebant, ex omnium flosculorum varietate
 contextas, & exquisita orationis lumina, vt
 insignes in oratorio campo & gloriosi decur-
 rerent. Illi dubiam appellationem sui efficie-
 bant, num philosophi, num Sophistæ nomi-
 nandi viderentur, cùm neque scholæ semper
 essent philosophicæ, nec oratio tenuis & inor-
 nata, sed quiddam è dissimillimis rebus con-
 flatum. Itaque Prodicus, vt ait Plato, eos ho-
 mines appellabat ἠδύεα, cōfines, intermedios,
 artiumque proxenetas: ἔπι τῶν εἰσιν, ὡς Κεῖτων,
 ἔς ἔφι Προδίκου ἠδύεα φιλοσόφῳ τε αἰδέρις ἔ πολιτικοῦ.

*Plat. in Eu-
thyd.*

Cuius fortè imitatione eloquentissimus Nyf-
 senus Gregorius de ijs hominibus loquens
 quos vulgò nominamus *Politicos*, ὡς αἰετ π ἠδύεοι

*Greg. Nyss. or.
in suam ordin.*

ἠδύεοι τε καὶ πολιτικῶν ἠδύεοι, καὶ ἀμφοτέρω εἰσι καὶ ἠδέτε-
 ροι, velut cōfinium inter nos & hostes facti, & vtra-
 que sunt, & neutrum.

Lucianus consueta festiui-
 tate nominavit *Hippocentaurus*; sic enim apud
 illum agit philosophia, *sophistarum genus* nescio
 quo pacto mihi suppallulauit, neque mea absolute
 emulans, neque tamen penitus discrepans, sed ὅτι τὸ
 ἰσσοκένταυρον ἦν ὡς αὐτῶν π ἔ μικτὸν, ἐν μέσῳ δια-
 ζουμένης καὶ φιλοσοφίας πλαζόμενον, vt *Hippocentaurorum*

*Lucian. ἐν
δοκτ.*

*Hippocen-
tauri.*

- genus, compositum quiddam atque mixtum, in medio
sophisticae & philosophiae palabundum. Quæ causa
 Dio or. 4. *fuit cur Dio Prutæus dixerit τὰ ζυωγαίματα*
σοφικῶν ποροσηκῶτα τοῖς κενταύροις, scripta sophista-
 S. Aug. l. 15. *rum non absimilia videri Centauris. Sic Faustus Ma-*
 contr. Faust. c. *nichæus impiè Catholicos vetus & nouum*
 1. & 9. *Testamentum simul complectentes Hippocen-*
 Laërt. l. 9. *tauros nominabat. Eandem ob causam alij So-*
phistas nuncupauere μίκτοις & μέσοις. Timon
quidem apud Laërtium Protagoram dixit ὀμι-
μίκτον.
Πρωταγόρας τ' ὀμιμίκτος ἐειζέδραμι θύ εἰδώς.
 Agell. l. 5. c. 3. *de quo sic Agellius; Protagoras in syncerus quidem*
philosophus, sed acerrimus sophistarum fuit. Sic
 Greg. Naz. or. *Gregorius Nazianz. non pietatis minùs quam*
 21. *eloquentiæ antistes, Georgium Cappadocem*
hæreticum vocat τέρας ὀμιμίκτον, ὃν τὸ ἦν ἡμῶντων
ἡνώσκειον, monstrum dubium ac permixtum, cuiusmo-
 Or. 19. p. 289. *di mularum genus esse constat. Pari modo patrem*
 Biformes. *suum adhuc morantem in Hypsistariorum im-*
pietate, nominauit διφουῖν, biformem. Talem no-
bis Eratosthenem pingunt historiæ, qui post
μειγνύει & Sophisticas declamationes quas edi-
 Strab. l. 1. *dit, contulit se tum ad historiam, tum ad Geo-*
graphiæ studium celebrandum. Fuit enim, ait
Strabo, μέσος τῷ τε βυλαιδῶν φιλοσοφεῖν & ἢ μὴ
παρρησιῶτος ἐχειεῖν ἑαυτὸν εἰς τιτὸν ὑποκοιν τῶντις,
ἀλλὰ μόνον μέχρι ἢ δοκεῖν προγιόντος, medius inter eum
qui philosophari vellet, & eum qui non auderet se ei
dare instituto, sed ἐὸ δυνταξάτ προγερετεται, vt phi-
losophari putareται. Tot igitur modis philoso-
phiæ nomen sibi arrogabant Sophista.

*Insyncera & umbratica atque inanis fuit
Sophistica philosophia. Proprium vera phi-
losophiæ contemnere pecunias. Sophista
δοξόσοφοι, ἐν σοφοῖς φαῦλοι. Eorum philosophia
φλοῦταική, εἰδωλοποιητικὴ, κακοτεχία, ματαιοπηχία,
κλεπτικὴ, ψευδοπειδεία, τῶτος σοφία, &c. Plato
& Clemens Alexand. emendati.*

CAP. II.

NON vnus modò Protagoras
philosophus *insyncerus* fuit, vt
eum vocat Agellius, sed omnis *Agell. l. 5. c. 5.*
illa Sophistarum natio inanem
quandam & fucatam atque um-
bratilem philosophiam, non ἀληθινῶ germanam
exercuit, vt grauissimi ex omni antiquitate
viri pronunciant, qui duas præcipuè ob causas
veram illis philosophiæ rationem denegaue-
runt. Nam ad fordes inanis avaritiæ, aliæque
flagitia, cognitione abutebantur : quod à phi-
losophi grauitate alienum est; & in rebus ex-
ponendis, verisimiles tantùm rationes vrge-
bant, è quibus opinio potiùs, quàm intelli-
gentia propria philosophiæ gigni solet. Hinc
verè & sapienter D. Chrysostomus, πῖ γὰρ ὄρεῖν
εἰπέ μοι φιλοσόφος; ἢ χὲν ἢ χρημάτων ἐ δόξης καὶ τιφρονεῖν;
*quid est quæso Philosophi proprium? non diuitias &
gloriam inanem pro nihilo putare? De qua re Ius
ciuile differit omnino egregiè, quantum ali-*

i. Causa cur
insynceri phi-
losophi.

S. Chrysost.
hom. 21. in ep.
ad Ephes.

Verè philosophantes pecuniam contemnunt. *si studiosè contendant de re familiari, tam inae ostendunt facillè se non esse philosophos, ut est D. de excus. mun. l. 6. §. 7. Et D. de vacat. mun. l. in honor. §. Philosophi, grauis hæc sententia ponitur,*

Vlpian. D. de Verè philosophantes pecuniam contemnunt. Vlpiani extr. agn. l. 1. §. 4.

quoque est illud oraculum *D. de extraord. cogn. Philosophos hoc primùm profiteri oportet, mercenariam operam spernere.* Irridet proinde Seneca circulatores Sophistas, qui philosophiam venderent, & alij caupones illos & mangones appellauerunt. Cùm igitur tam illiberales fuerint Sophistæ, & infinita cupiditate ad cumulandas opes raperentur, ut ostēdetur suo loco à nobis vberius: an non prima hæc causa iusta videtur, cur vera philosophiæ ratio à præstantissimis hominibus illis adimeretur?

2. Causa.

Altera causa fuit, quòd in scholis explicandis, & disputationibus eruditis, probabilitatem sequerentur, atque omnia sic oratione colorarent, ut quæ falsa essent, illa homines non nimis docti nec arguti, & credibilia, & verissima esse putarent: ex quo necesse fuit prauitatem opinionum, & fædos errores turbulentosque generati. Hinc *δοξόσοφοι* olim nominati, de quibus Clemens Alexandrinus ita scribit: *Οἱ μὲν οὖν δοξόσοφοι κεληρῶσι οἱ τῶν ἀληθῶν ὑπερβαίνειν νομίζοντες, &c.* ubi etiam eodem ait *παιδαίσι ὅμοις ὑπερχοῦμασι σκοπέζην τῶν ἀληθῶν* & probabilibus tantum argumentis inobscurare veritatem. Et eodem libro, *ὑπὸ δόξολογίας πίνων ἐπιπλεῖν ἐκείοντες ἡατελέσαι, δῆλοι γεγονότες ὡς τῷ δοκεῖν μᾶλλον ἢ τῷ φιλοσοφεῖν πρᾶξιούτας.* Inani ergo sapientia

*Δοξόσοφοι.
Clem. Alex.
strom, l. 7.*

pientia opinione elati perpetuò litigant, apertè osten-
 dentes, se curare non tam ut sint, quàm ut videantur
 esse Philosophi. Hunc imitatus Synesius ait So-
 phistas *δοξῶν αὐτ' ὀφινθείας ἐραυίζεσθαι*, in disputa-
 tionibus suis opinionem pro veritate corroga-
 re, & eorum ratiocinationes non mentis &
 scientiæ factus esse, *δοξῆς ὃ ἀπόπου ἢ φαντασίας ἡμῶν*
ἰδρῆς, sed ex absurda opinione & aberrante phantasia
 prodijisse. Quæ causa etiam fuit cur viri omni
 exceptione maiores eorum artem *φανταστικὴν πο-*
 inarint, quam *στρωματικὴν* libro primo sic de-
 finit, *διδωμὶς ὅτι φανταστικὴ διὰ λόγων δοξῶν ἐμποικητικὴ*
ψευδῶν ὡς ὀφινθῶν, est facultas phantasmatica falsas opiniones
 pro veris oratione ingenerans. Sumpsit à Platone
 qui Sophistam scribit *ἁπλὴ τὸ φαντασμα ἀπατῆν, ἢ*
τὸ πῆχλω εἶναι πᾶσι ἀπατητικῶν αὐτῶν, circa phantasmata
 deceptorem quemdam esse, eamque artem decipiendi
 astutiam esse nominandam. Quod hîc *φαντασμα*, in
 Politico nuncupavit *εἰδωλον*, vbi ridens vocat
 Sophistas *εἰδωλων πρεσβυτας*, vertunt non rectè
εἰδωλοποιη-
 Liruarum ingentium præsides; dicerem simulacrorum
 inaniū præsides: *εἰδωλα* enim vocat inanes imagi-
 nes quæ pro veritate obtruduntur: qua ratione
 in Dialogo *ἁπλὴ τὸ ὄν*. Sophisticam artem *εἰδωλο-*
ποιητικῶν πῆχλω, imaginariam artem, vocauit, simu-
 lachrorū videlicet effectricem. Peritè Lucianus
 & *Πλατωνικῶς*, Sophistas aiebat habuisse tantum
 umbrā philosophiæ, & *ἀσπερες πῆ ἢ ἀμυδροὶ εἰδωλον*,
 euanidam quandam obscuramque imaginem: neque
 minus eleganter Gregor. Nazian. ait eos *παύζεν*
ἁπλὴ τῶν τῆς ὀφινθείας σκιῶν, circa virtutis umbras ludere.

Atque ex his clarissimorum hominum testi-
 monijs constat Sophistarum philosophiam, in-

sinceram, quod initio dicebamus, & inanem fuisse, vmbra tantum, laruam & effigiem, non veram germanamque philosophiam. Itaque multi *κακοτεχίαν* eam dixerunt, hoc est, ut ait Quintilianus, *prauitatem artis*, quam Maximus Victorinus ita circumscribit: *κακοτεχία ἀ malitioso fastu in id quod persuadere querit intenta, plerumque ad peruertendam nititur veritatem.* Aristoteles apud Clementem Alexandrinum, *κλεπτικὴν Sophistarum τέχνην*, vertunt *furandi artem*, melius *decipiendi*: est enim *κλέπειν* fucum facere, præstigijs veluti quibusdam oculos animosque fallere: hinc apud Rhetoras Græcos *κλέπειν τὴν ἀκρόασιν*, abdito artificio iudicum aures animumque fallere. Eruditè Iustinus Martyr de Sophistis, ait aures minimè dandas *λόγων ἀπατέλλοισι τέχνης, πιθανῶς ἢ πισευπηθῶς λέγουσι*, dicendi artem profitentibus, & verbis ad permouendum atque persuadendum cōpositis vtentibus. Reddit continuò rationem, *τὸ πο γὰρ, ἴδιον ἢ ἢ δηγῆσαι κλέπειν ἐθελόντων*, hoc enim propriū eorū est qui subducere malitiosè veritatem atque inobscurare cupiunt. Eodem sensu apud Isidorum Ægyptium virum doctissimum *τῆ δηγῆς συσκιαζειν*, sermonum artificio veritatem obnubere. Cæcumenius in Act. Apost. dixit *τὸ δηγῆς κρύπτειν. Σοφιστῶς*, inquit, *ποιεῖ γνήσιος καλῶσι, ὡς τὸ δηγῆς δι' ἀπάτης ἢ σοφιστικῆς κρύπτοντας*, Sophistas præstigiatores appellant, vt fraude ac fallacijs veritatem obnubilantes. Hinc Cebes Thebanus in Tabella sapientiæ coloribus illuminata, Sophistas ponit apud *Ψυδοπαυδείας*. Eosdem Euripides dixit *ἐσ σοφῶς φωνῶις*, inter sapientes nullius pretij, qui

Fabius l. 2. c. 15.
Max. Vict. l. de
Gramm.

l. 1. Stromat.
Κλεπτικὴ.

Iustin. Parenes.
ad Gr.

Isid. Pelus. l. 3.
ep. 215.

Oecum. in c. 7.
Act. Apost.

Cebet. Tabula.

Eurip. in Hip.
polyt.

concinne dicant apud vulgus.

— οἱ γὰρ ἐν σοφίᾳ

φῶλοι, παρ' ὀχλῶ μοισιχότεροι λέγαν.

S. Greg. Naz. σοφίς τὰ ματαία, inani sapientia glorioſos: & aliâs eorundem disciplinam vocat, νόθοι σοφίαν, πῶ ἐν λόγῳ κειμήλιον, καὶ δι' ἐβζλωπίας γρηπύσαν, adulterinam sapientiam, quæ in verbis sita est, ac per linguæ facundiam velut præſtigias offundit. Aristoteles verò πῶ φανομήλιον σοφίαν, ἔσαν ἢ μὴ, sapientiam quæ videtur, cum reuera non sit. Isidorus Pelusiota ματαιοτεχίαν καὶ κακοτεχίαν, inanisſimi ſtudy prauitatem. Origenes contra Cellum πανέρηρον Ὁφισίαν πολλῶ ἐχρυσαν πῶ πιθανότητι, versutam sapientiam quæ multam habeat probabilitatem. Damascius eleganter in vita Iſidori philoſophi, id eſſe aiebat, τὰ μὲν ἔξω φιλοσοφεῖν, εἶσω ἢ τὰ τῆς ψυχῆς ἀπορεῖν, exteriùs quidem philoſophari iuculenter, intus autem propriis animi bonis egere ſcientiâque vera deſtitui. Et fortè sine inuidia dixit Ælianus Gorgiam Leontinum & Protagoram ſumma quidem in gloria fuiſſe apud Græcos, opinione ſapientix longè & latè ſparſa, ſed eos tamen à vera ſapientia tantum abeſſe, quantum pueros à viris. Liceat igitur in eos homines id conijcere quod olim Comicus in Zenonem.

Φιλοσοφίαν κεντὸ γὰρ εἶπὲ φιλοσοφεῖ.

Philosophiam inanem, ſophus hic certè docet.

S. Greg. Naz. or. 13.

Or. 34. p. 556.

Ariſt. 1. 1. Elen. c. 1. & c. 11.

Iſidor. Peluſil. 3. ep. 185.

Photius. Origen. in Philocal. c. 18.

Ælian. 1. 1. ποικιλ.

Sophistarum propria philosophandi ratio aperitur. Εειστικοί, αἰτιολογικοί, ἀγωνισταὶ περὶ λόγους. Contentiosi, litigatores furiosi, &c. Res ipsa variè Grecis Latinisque descripta. Εειστικὴ propria hæreticorum, quod expressum à D. Augustino. Sophistæ λέξεις ἑρριώπεις, ventilantes syllabas.

CAP. III.

PROPRIVM genus philosophiæ Sophisticæ fuit illud, quod à veteribus dicebatur Εειστικόν : nam Sophistas ἰδίως καλεσθῆναι εἰστικούς, ita propriè fuisse nominatos Alcinous de

*Alcin. de doctr.
Pl. c. 6.*

doctrina Platonis animaduertit; quales, inquit, fuerunt Hippias & Euthydemus. Res fanè complurium est scriptorum monumentis celebrata; Latini verbum ex verbo, Contentiosos nuncupant: quod è sanctissimo & doctissimo

*S. Hieron. in c.
3. ep. ad Tit.*

Hieronymo licet intelligere, qui Commentarijs in D. Paulum ita loquitur: *Hi qui in eo totos dies & noctes terunt, ut vel interrogent vel respondeant, vel dent propositionem, vel accipiant, assumant, confirment atque concludant, quos Contentiosos vocant, &c.* Et paulò pòst: *si igitur illi hoc faciunt, quorum propriè ars contentio est, &c.* Idem significat par ingenio & doctrina magnus Augustinus Cresconio respondens Grammatico, qui eloquentiam reprehenderat ut damnatam à

*S. Aug. l. 1.
cap. 17. Crisost.*

Platone, & è moratis ciuitaribus eiectam. *Hæc,*
 inquit, non est eloquentia, sed *sophistica* & *maligna*
professio (κακοτεχία exprimit) quæ sibi proponit non
 ex animo, sed ex contentione (ἐριστικὴν notat) vel
 commodo, pro omnibus, & contra omnia dicere. *Se-*
neca nominauit *Cauillatores*: vnde scitè *Petrus* Petr. Damian.
Damiani, *Cunctos sane Rhetores cum suis Syllogismis* Opusc. 11. c. 1.
 & *sophisticis cauillationibus indignos hac quæstione*
decerno. *Isocrat.* τὸ ἐπὶ τῆς ἐριδος δὲ τῆς ἑστῆς, vno Isocr. contr.
 verbo *Contentiosos*, litium artem facitantes. Soph.
Lactantius grauiori dicto nominat *litigatores* Lactant. l. 3.
furiosos, quasi dictum *Isidori Pelusiota* in ani- diuin. In. c. 8.
 mo habuisset, qui eisdem vocat *Σοφιστικοποιῶτας.* Isid. Pelus. d. 3.
Hinc eruditissimus Augustinus eorum istam ep.
 artem vocat *libidinem rixandi*, & *puerilem offen-*
tationem decipiendi aduersarium. *Themistius* ἀγ- D. Aug. l. 2. de
 νιστὸς ἀπὲρ λόγους, τὴν ἐριστικὴν ἔχοντας τέχνην, in dicendo doctr. Christ.
pugnaces, & *contentionis arte praduos.* *Clemens* Themist. or. 4.
Alexandr. δὲ ἀλεκδικοὶς ἀπὲρ τὰ σοφιστικὰ ἀρχομεβροῖς, Clem. Alex.
dialecticos in puluere Sophistico volutatos. strom. l. 1.
 Hoc ge-
 nus *Plato* nominat *ἀπλοζικόν*, & illudit copiosè
 in *Sophista*: vbi etiam dicuntur *ἀπίπιτιν δῆνοι*,
πὸς τὸ δῆσις ὃ, πὸς τὸσι ἀπὲρ ἀπὲρ δὲ ἀπὲρ, in contradi-
 cendo *valentissimi*, & eius artus ita scientes, vt &
 alios possint efficere in eadem re *promptos* & *expe-*
ditos. Ab *Isocrate* quoque & *Aristotele* dicun- Isocr. de permit.
 tur *ἀπλοζικοὶ*, ad *contradicendum apti.* Itaque san- Arist. l. 1. Topi.
 ctus *Augustinus* quem nihil latuit bonarum c. 12.
 literarum & humanitatis, *Cresconium* dixit D. Aug. l. 1.
ἐριστικῶ illo genere batuentem, *suscipere* atque *exe-*
rere cōtradictionem. Atque his tot nominibus (nec
 iam plura in eam cogitationem intento mihi
 quidem occurrunt) *Græci* *Latinique* scripto-

res Sophisticæ philosophiæ duces amatorēsque insigniunt: sed frequentius nominant *ἑριστικῶν* Contentiosos, vel etiam nomine communi, Sophistas, quemadmodum *ἑριστικῶν*, Sophisten, & *ἑριστικῶν* agere, Sophisticè argutari sæpe dicunt. Rem verò ipsam in iisdem monumentis luculenter expressam habemus.

Eristici enim Sophistæ fuerunt, qui acutis & contortis interrogationibus, aut conclusivulis fallacibus, ut retibus involuere aduersarium connitebantur, seu captarent voculas, seu falsa pro veris verisimilitudine picturata obtruderent, siue insolubilia necterent, siue ignaros captionibus illuderent. Quò fiebat ut in conuentu multitudinis imperitæ, æmulos & antisophistas de gradu & opinione deiecisse, & subtili argutatione triumphum gloriosè deportauisse viderentur: cùm alioqui fraus & mendacium, & nihil aliud quàm versuti animi excogitatio, fallaciloquentia septa & munita, & ut ab illis aliquid mutuer, cataphracta, in minus cautos & nihil tale cogitantes, à latere atque insidijs impressionē fecisset. Hæc omnia magnis autoribus illustranda sunt, qui, ut dixi, literarum monumentis ab omni propè hominum memoria, illa nobis expresserunt. Grauiissimus sanè Tertullianus eorum Dialecticam vocat *artificium struendi & destruendi versipellem, in argumentis operariam contentionum, molestam etiam sibi ipsi. graphicè πικρῶν ἑριστικῶν* describit. Cuius etiam quandam effigiem paucis delineat in operibus Luciani Cleodemus: *Nihil, inquit, isti adferunt præter πικρὰ δόγματα, & ἐρωτήσας*

*Tertul. aduers.
heret. c. 7.*

*Lucian. in
Comi.*

μόνον ἢ ὀνήματα φιλοσόφων, *verbula misera, & tantummodo interrogatiunculas figurásque siue gestus philosophorum.* Plato cùm eos vocasset *τοὺς παρὰ τὰς ἐπειδαι* Plat. in Sophist.
ἑσπουδακότας, qui nimirum in vna contentione concertationeq; verborum tabernaculum vitæ suæ collocarent, disertius rem eandem postea definiens, Sophistas ait esse hominum genus occupatum *ἐν ἐπεικῇ τέχνῃ, ἀπλογοικῇ, ἀμφισβητητικῇ, μαχητικῇ & ἀγωνιστικῇ.* Et aliàs eum quem propriè appellat Sophistam ait, *βραχέσι λόγοις ἀναγκαζέοντα τὸ πρὸς ὁμολεγερόμενον ἀναπολογεῖν αὐτὸν αὐτῶν*, qui minutis quibusdam captiunculis cogit ipsum cum quo disputat, sibimet in sermonibus cōtradicare. Quem doctorem vestigiis suis premens Themistius, hoc discrimen statuit inter Politicum, Concionatorem popularem, & Sophistā, quòd primus ille cum audientium commodo, flumine orationis copioso vtatur: secundus nihil præter strepitum popularem quærat. *σοφιστὴς δ' αὐτῶν (Πλάτωνι) βραχέσι λόγοις ὡς τὸ πλὴν ἢ πρὸς ἓνα αἰπίπαλοι ἐσκουασιδρός.* At Sophista Platonis opinione, astricti contortique sermonis, ad vnum modò aduersarium decipiendum intentus & comparatus est. Atque vt hæc tabella complurium autorum testimonijs vt coloribus emineat, nam lubet *τοὺς ἑπεικοὺς & ἐπεικῶν* bono in lumine collocare, *Isocr. in Heleno.*
περατίαν πλὴν ἐν τοῖς λόγοις ἕκλετ' ἔχον πρὸς ποικιλίῳ, genus quoddam præstigiarium, quod se verbis alios conuicere profiteatur. *Liban. dec. 6.*
 Libanius etiam breuiter & dilucidè, *κομφοὶ ῥήτορες οἷς ὁ βίος λέγειν ἢ ἀπλέγειν*, belli & venusti Rhetores quorum vita omnis in dicendo & contradicendo occupatur: *ἀπλογοικῶς* vt perspicuum est depingit.

Ea subtilis ingeniorum contentio, si cum
 honesta moderatione suis se continuisset fini-
 bus, minimè reprehendenda fuisset; acuit enim
 hominum ingenium & excitat, cum voluptate
 atque fructu, & copiam notionum parit. Et
 mea opinione sapienter aiebat Seneca, impli-
 catas argumentationes, quarum solutio impe-
 rito sit difficilis, habere aliquam voluptatem;
gentant enim, inquit, *acumen animorum*, & inten-
 tionem excitant. Sed alia fuit Sophistarum
 mens atque ratio, neque tam in aperienda ve-
 ritate, quàm in sui ostentatione laborabant.
 Nam cum immensa gloriæ cupiditate incende-
 rentur, non magnopere illis curæ fuit, quæ aut
 quomodo æmulis proponerent, sed hoc vnum
 studebant, ut vicisse, & trophæa veluti alto in
 loco statuisse viderentur. Venustè apud Arria-
 num Epictetus, *ἡ ἐπιπέσει ἀποβλημάτων ἑπιπέσει*, occa-
 siones duntaxat ad euomendam questiunculam suam
 captant. Plato liquidius, *ὄχι ἕνεκα λόγου ἔ, πᾶν λέγειν*,
πρωτὸς ὃ ῥήματα ἀποτιχόνται, quibus nihil pensi est quod
 loquamur, sed singula captant obijciuntque vocabula.
 Hoc proprium est hæreticorum ingenium, hæc
 ingenta malitia, in impiis opinionibus tuen-
 dis hoc *ἑρισμῶς* genere impotenti animi impetu
 gloriari, & omisso rationis lumine, apud in-
 doctam multitudinem inutili *συναμαχία* dicta
 impia ventilare, hinc fraus & pertinacia, & in-
 susceptis erroribus animi elati & superbi obsti-
 natio. Quod expressit D. Augustinus, causas
 oratione memorans, quæ illum diutiùs in Ma-
 nichæorum fæce tenuissent: *Atherum*, inquit,
quòd quædam noxia victoria panè mihi semper in

Senec. l. 5. de be-
nef.

Arrian. l. 2.

Plat. in Eushyd.

Hæretici
ἐν ἑρισμῶ
volutati.

D. Aug. l. de
duob. anim.

disputationibus proneniebat, differenti cum Christianis imperitis: quo successu creberrimo gliscebat adulescentis animositas, & impetu suo in pernicitiae magnum malum imprudenter vergebat.

Ex illa Sophistarum cōtentione turbulentæ animorum perturbationes oriebātur, finisque ut plurimum earū fuit, disputationum *φύρεσθαι* & *φύρεσθαι*, & *τὰ πλεονεκτήματα λοιδορησάντας* & *λοιδορηθέντας ἀπερχέσθαι*, confundi & confundere, & mutuis conuicijs proscindi, ut ait Epictetus. Sed diuinè S. Basilii eorum mores ante oculos posuit, cum ait propè deuorare & deglutire, quos *ἐλεγκτῆ τέχνη* oppresserint. Ipsi, inquit, alienorum dogmatum antistites, *διὰ τῆς διαλεκτικῆς ἢς μηχανασμῆναι τυχεύουσι*, & *πάντες τῆς ἐν λόγοις ἰκανότητος*, *ἠπιδόντες πρὸς ἀφιλοσόφους* & *πολλοὺς ἢ ἀνθρώπων*, *οἰοῦντες κατὰ πιννοῖσι πρὸς ὁμοιοτρόφους*, per captiosas argutias dialecticæ, in qua sunt vehementer exercitati, omni verborum volubilitate ceteros expertes philosophiæ opprimentes, plerisque homines perinde atque captiuos deuorant, & ut ita loquar deglutiant.

Non igitur mirum si tam odiosum fuerit nomen Sophistarum, qui caullationibus istis atque strophis non minùs efferebantur, quàm si magnum Persarum Regem hasta, & gladio superassent: præsertim cum in ea ipsa re, illis vijs rationibusque vterentur, quas nemo eruditus & præditus humanitate potuit concoquere. Nam in syllabis apicibusque hærebant, argutisque nugis dictionum, quas torquebant pro animi sui libidine, ad stabiliendam prauitatem opinionum, & cognitionis lumen extinguendum: ἢ ἀνομάτων, ait Aristoteles,

Arrian. Epict.
l. 2.

S. Basil. in 6.
6. Isai.

Ventilare syllabas.

Θηρολέξαι,
&c.

Arist. l. 3.

Rhet.

τῶν μὲν σοφιστῶν ὀμφοθυμίας χηΐσμοι, ὧδε τῶντα γὰρ
παύροισι. *Nomina quæ sunt ambigua Sophista conue-*
niunt, ex illis enim fallaciter et malitiosè concludit.

Or. 3.

S. Gregor. Nazianz. Iulianum Imperatorem
alloquens, quem aliàs vocauerat Sophistam,
ὧ δεῖ ταῖς ὀμφοθυμίας ἔχων σὺ, ὁ *ambiguarum vocum*
captator. Hinc dicti verborum aucupes, siue,
vt est apud Agellium, λέξις θηροῦντες: quo etiam
modo apud Clementem Alexandrinum ζητήσις
ἐλεγκτικὰς ἐκπορεύοντες, λέξιθίων θηροῦντες, *questiones*
machinantes plenas sophisticæ contentionis, vocula-
rum aucupes. Suidas θηροῦντα λόγων, & θηρολόγας
vocauit. Apud quem etiam est prouerbiū,
θηροῦντες σοφιστῶν, *piscatores sophistæ*, id est, captato-
res verborum, & aucupes syllabarum argutuli.

Agell. l. 2.

Clem. l. 1.

strom.

Or. 18. in fin.

S. Gregor. Naz. appellat θηροῦντα ἢ συλλαβῶν ἐ
συνέχειν. M. Tullius *captationem verborum* dixit
in Partitionibus: & S. Hieronymus eleganter
ventilare syllabas. Prosper Aquitanus, *Pondera*
locutionum, numeros syllabarum insidiosus scrutator
euentilet. Has verborum captiunculas Max. Tyr.
dixit esse ἕτερον ἀναρωτῶν, *genus repreh-*
endenti molestissimum.

S. Hieron. in
Chronic.Contr. Collat.
c. 1.

Max. Tyr.

Dissert. 20.

Sophisticae captiones & argutiae variè à doctissimis scriptoribus explicatae. Nodi, nexus, vnci, retia, anse, laquei, labyrinthi, &c. Aristoteles cur Sepia dictus. Emendatus locus D. Hieron. & alij illustrati complures.

CAP. IIII.

OPHISTÆ illi, quos diximus *Εεσμοις*, obscuris utebantur & flexuosis modis argumentationum & mæandris, quibus velut ab arce, & sublimi tholo sapientiæ, alios illudebant, illudendi ipsi à sapientibus, & Sophistica illa in tela, quam impeditè & perplexè ordiebantur, se nimia & inanissima gloriatione iactabant. Rem non melius hîc expressero, quàm si è doctis veterum monumentis, vt è beato & referto cimelio, pulcherrima dicta eruam, quibus inanem illam disputatricem, & pinxerunt, & iustissimis aculeis punxerunt. M. Tullius Sophisticum illum agendi modum aliquando nominat *tortuosum disputandi genus*, modò *captiones dialecticas, aucupia verborum, literarum tendiculas*, interdum *flexiloqua verba & obscura, fallaciloquentias*. Gregorius Nyssenus haud eruditione minor quàm virtute, dici vix potest, quanta varietate & elegancia, in Sophistam Eunomium disputans, rem eandem

- Συμφοράσμα-
τα ἀφικτα.** expresseſſerit. Octauo libro appellat φοβρα ἢ ἀ-
φικτα τῶ συλλογισμῶν συμφοράσματα, formidabiles et
ineuitabiles ratiocinationum conclusiones. Quæ sanè
ranta auiditate excipiebantur à Sophistis, qui
in εἰσιτικῷ dicendi genere versabātur, vt in Pla-
tonis Euthydemo glorientur, semper se Σωτῶν
ἀφικτα, quæ vitari nequeant obijcere petitiones. Idem
sanctissimus doctor eodem libro, ταῖς ἀγύταις
ἀνάγκαις, inquit, διασπύζοντας τὸν λόγον, insolubilibus
necessitatibus constringens sermonem. Et lib. 9. ἐφο-
δὸν διαλεκτικὴν nominat, incursionem dialecticam.
Lib. 10. σοφοποιημένα ῥήματα vertunt docta verba:
malim captiosa et dolosa, more Sophistarum,
de quibus maximè ibi loquitur. Sed nihil ve-
nustius quàm quod ponit libro 12. Hic, in-
quit, πικίλως ἐμπυρρίζων τῇ τῶ σοφισμάτων εὐροφῇ
εἰ διαφόρων τεχνολογῶν τὸ ἀγνῶστον ἐκκρίπτει τὸ διάνοισιν
τῶ ἕκαπατῆτων. Hic quasi de scena et theatro-bella-
tor, variè exultans et tripudians versutus argutijs, et
de ingenito Sophisticè disputans, eludit hominum in-
telligentiam, quos fraude et canillatione decepit. Cle-
mens Alexandrinus l. 2. Strom. vocat πάγας αἴς
οἱ πολλοὶ τῶ σοφιστῶν ποῖς νέους ἐμπλέκοισι, laqueos qui-
bus Sophistæ adolescentes implicant. Theophrastus
in Characterib. πλοκάς ἢ παλιμοχίας. S. Chry-
sostomus Serm. contr. Ignau. κατὰσθεθῶ συμ-
πλεγμένῳ, apparatus artificiosè implexum. Et in 2.
epist. ad Corinth. συμπλοκὴ σοφισμάτων. Nyssenus
or. 7. contr. Eunom. μειρακλιώδη πλοκὴν τῶ σοφισμα-
τος, *sophismatus puerilem plexum*. Hinc Latinis dicti
quoque implicare. Sidonius Apollin. l. 4. Expli-
cat vt Plato, implicat vt Aristoteles. Sed copiosè et
elegātissimè l. 9. Dogmati si repugnauerint, mox te

magistro ligati vernaculis implicaturis in verba sua
 præcipites implagabuntur, syllogismis iuxta propositio-
 nis vncatis volubilem tergiversantium linguam inha-
 manibus, dum spiris categoricis labricas quaestiones Spiræ cate-
 innodas. Eadem mente Cicero l. 3. de finib. im-
 plicatum & tortuosum sermonem vocat: & Quin-
 tilianus disputatricem facultatem ait versari
 in implicando & illiciendo. Quo sensu quoque
 Martialis l. 9. ep. 47. inexplicitos Platonas dixit.
 Sic Hippias aiebat Socratem σοφιστικῶς agētem
 πλέκειν λόγους, captiunculas implicare & texere. Se-
 nec. ep. 49. Veritatis simplex oratio est, ideoque illam
 implicare non oportet. Euripides apud Clemētem
 Alex. μετεωρολόγων σκολιάς ἀπάταις, tortuosas fallacias
 superbiloquentium sophistarum. Aristophanes in
 Acarnan. σκανδαλίθρα ἐπιῶν, laqueos verborū, quos,
 ait Græcus Interpres, Rhetores in foro necite-
 rent, ξωάπλοτες σοφιστοῖς τοῖς ῥήμασι, rotunda verba
 copulantes. Et in Ranis ἀλινδῆθρας ἐπιῶν, id est
 & πλοκάς ex Scholiaste. Iulianus Parabates in
 Cæsaribus διαλεκτικῶν κισκιδάας, dialecticorum effi-
 gia & ludificationes. S. Hieron. l. 3. contr. Iulian.
 Dialecticæ artis astutiam. Idem aduersus Helui-
 dium, Dialecticorum tendiculas & Aristotelis spi-
 neta. S. Gregorius Nazianz. orat. 10. διαλεκτικὰς
 σοφίας ἢ κομψίας, captiones logicas & argutias. Et
 aliàs vocat philosophorum πιδανότηας, vertunt
 argutias. Irenæus l. 2. aduers. hæres. pithanolo-
 giam. Aristoteles de reprehens. Sophist. c. 17.
 ἀδρακρῶτες, Sophistarum captiones. Eunapius in
 Maximo διαλεκτικὰς μηχανὰς ἢ πλοκάς, dialecticas
 captiones, nexus, & labyrinthos. Tertullian. ad-
 uers. Valent. ambiguitates bilingues. Fabius Quin-

Exquisite
ambiguita-
tes.

Ἀμφιβολίας.

Orationis
sinus.

Nodi.

Ἄπρος σρο-
φῆ.

Tortæ argu-
tiarum stro-
phæ.

Ἐλικῶ.

Στραγγυίας.

Ἐρκως λόγων.

Βρόχοι.

Ἀγκυλοὶ λό-
γοι.

Ἀνῆ, vnci.

til. c. 10. exquisitas ambiguitates, vt doctissimus Stromateus lib. 5. ἀμφιβολίας ἢ σοφισμάτων: de quibus ita Seneca ep. 45. De istis captionibus dico, quo enim nomine potius sophismata appellem? & ep. 49. verba dubie cadentia. Photius in Eulogio σοφισμάτων ἢ πρὸς ἑλεάσματα, Sophisticas assertiones captionisque. D. Ambros. in cap. 5. Lucæ, verborum complexiones, & quasi quosdam orationis sinus, & disputationum recessus. Seneca epist. 82. artificij veternosissimi nodos. Rex sapiens in diuinis literis σροφῆς λόγων dixit. Plato in Euthydemo ἀπρὸς σροφῶν, perplexam ambigamque stropham. S. Hieronym. l. 2. in Ruffin. tortas argutiæ strophas: vbi Marianus Victorius malè correxit totas. Sic idem eruditissimus pater alio in loco, spinas Cleanthis, & contorta Chryssippi. M. Tull. Academica 4. Contorta & aculeata quædam sophismata, sic enim appellantur fallaces conclusiuncula. Plautus in Perf. contortuplicata nomina. Euripides in Andromacha, ἑλικῶ, tortuosa. Gregorius Theologus or. 35. στραγγυίας δογμάτων, tortuosos dogmatum Sophisticorum nexus. Seneca ep. 48. distorta verba. Tu mihi verba distortes & syllabas digeris, &c. Gregorius Nazianz. orat. 20. ἑρκῶς λόγων ἄρκως, argumentorum laqueos, è quibus difficilius sit elabi, quam è labyrintho. Cyrillus Alexandr. βρόχοι ἀπίπτως, imposturæ laqueos. Lucianus in Bis accus. ἀγκυλοὶ λόγοι & λαβυρινθοὶ ὁμοίως, incuruos sermones, & labyrinthis similes. D. Augustinus scitissimè vocat ansas & vncos arte perplexitatis insertos, l. 1. contr. Iulian. Quid enim, inquit, nobis prodest, quòd nescio quas ansas atque vncos, arte nescio cuius perplexitatis

inferitis, ne simplicia pateant, & clara luceant? Et eleganter Tertullianus lib. de anim. c. 18. tormenta crucianda simplicitatis & suspendenda veritatis. Tzetzes Chiliad. 11. nominavit λαβυρινθούς, Labyrinthi: propè est vt dicat cum eruditissimo Augustino *artem perplexitatis*. Fuit enim labyrinthus perplexum & impeditum maximè opus, & vt ille ipse describit, φοβερίοι πολυέλικτον, implicatissima custodia: additque, ἐγὼ δ' ἑσπικώτερον ἀνόπλιε ρητόρων τὰ χεῖδουργῶν νοήματα νῦν λαβυρινθούς ἐφλω, subitò agentium rhetorum cogitationes nunc labyrinthos dixi. Socrates solebat appellare δίκλυσον rete. Δίκλυσον S. Gregor. Nazianz. carm. de vita sua, πλεκταίας Γλεκταίας σοφισματων, nexius *sophismatum*, & Lucian. in Bis accus. τὸ λόγον πλεκταίας, *verborum retia*. Sidor. Retia. nius Apollin. de Aristotele:

Argumentosis dat retia syllogismis.

Fulgentius præfat. l. 1. *Aristotelis syllogisticum verbiloquium*. S. Hieron. in ep. ad Tit. *Dialectici quorum Aristoteles princeps est, solent argumentationum retia tendere*. Hinc ipse quoque Aristoteles cognominatus *sepia*, quòd atramentum veluti Sepia.

effunderet, & oculos illuderet, vt Interpret illius prodit Themistius: & illius similes dicit à Pythagora Melanuri. Euripides in Hecuba vocat τὸν λόγον δῆρματα, hoc est μηχαναὶς λόγων, Εὐρήματα λόγων. ait Scholiastes. Epictetus apud Arrianum lib. 4.

1. πεπλεγμένοι συλλογισμὸν, quem opponit δὲ λόγῳ. Πλέκειν συλλογισμὸν. Sic lib. 4. c. 6. dixit πλέκειν συλλογισμοῖς: aliàs vocat θεωρήματα δύσκολα, propositiones difficiles & δύσκολα θεωρημα. perplexas. Isocr. or. ad Philippum δυσχερείας τὰς ρήματα. πῶς ποῖς σοφισαί, inamænas difficultates & tricas σοφιστῶν. Gregorius Theologus or. 24. τὰς φησὶ λόγων κλοπαί, fraudes & furta verborum.

*De eadem re dictum. Illustratus Themistius
aliique. Captionum Sophisticarum duo ge-
nera, alterum in ambagibus fallaciosis,
alterum in contortis interrogatiunculis.
Quid sit minutiloquium apud Irenaeum.
Haeretici μικροὶ ζήτηται.*

C A P. V.

ASDEM Sophistarum captio-
nes Themistius orat. 1. nuncu-
pat σκοπινᾱ κ̄ λοβᾱ ρήματᾱ τῆς Δε-
σοτέλους διαλεκτικῆς, vbi illud λοβᾱ
est omnino corruptum; tenta-

Κολοβᾱ.

bam aliquando κολοβᾱ, neque enim semper
enuciationes & dicta Sophistarum plena fue-
runt & perfecta, sed trunca & malitiosè im-
minuta, & quod sequi necesse est, ambigua
& obscura: vnde 2. Rhetoric. ait Aristoteles,
fieri in oratione κολοβόν, propter sermonis ἀπ-
λησαν. Et Zeno inter Sophisticas captiones re-
ponebat ἐμπεῖς deficientes, vt est apud Laërtium.
Agellius item l. 1. inter laqueos Dialecticorum
ponit σκαζύσεις θωέλαις, claudicantes. Potuit igitur
dicere Themistius σκοπινᾱ κ̄ κολοβᾱ ρήματᾱ.
Nihilominus probo maximè λοξά, obliqua, tor-
ta, flexuosa, quales vulgò fuere Sophisticæ ar-
gumentationes. De Plotino Eunapius, πῶς λοξὰ
κ̄ ἀνιγματοῦδες ἢ ἢ λόγων βαρῆς ἐδοκεῖ κ̄ δυσήκουος, ob-
dictionis obliquam & ab ænigmatum obscu-
ritate

Λοξά ρήμα-
τα.

firmitate non alienam rationem grauior & à populari captu disiunctior videbatur. Sic apud D. Hieron. Præfat. in Iob, *Obliquus apud Hebraeos totus liber fertur & lubricus: vbi obliquus,* Obliquus sermo.
 nihil est aliud quàm *λοξός.* Arnobius item l. 3. responsa Apollinis *λοξά,* vocat *obliquata, dubia,* Obliquata
 & *obscuritatis submersa caligine,* & Martianus Capel. *obliquis ambagibus vaticinia:* Lycophron *λοξά* orac.
ἐπι, Cassandra vaticinium nominat. Lucian. in Philopatt. *τὰ ἢ πικρῶ,* ait esse *ἀμφίλοξα, ambigua & obliqua.* Quæ velut interpretans Diomedes sic habet lib. 3. *Metra quæ sunt tortuosis obscuritatibus implicata, ac multarum rerum diuersitate perplexa.* Vetus interpres Iuuenalis diceret *deuia;* sic enim ad Satyram 1. *Tam deuia Iurisperitorum responsa sunt quàm Apollinis: deuia responsa sunt* Deuia.
λοξά, vnde & Apollo ipse *λοξίας.* Græci eodem sensu dicunt orationis *παρασμών, obliquitatem,* quam Photius in Demosthene aliquando repertam prodit. *Ælian. in Var. de Socrate: Habuit, inquit, ἀνηματώδης ἔ παραίσις λόγους.* Aristophanes dixit *γανασμοῖς ἢ ἐπῶν,* hoc est *παρασμοῖς ἔ ἀπάται,* ait Græcus Interpres. Huc refertur quod ait Plato Cancerum Sophistam, ab Hercule summo heroe atque sapiente victū prostratūque fuisse: Cancri autem proprium est in obliquum ferri atque decipere, Tertulianus l. 5. contr. Marcion. vocat *subtililoquentiam hominum fallaciam.* Sic poeta Græcus in Antholog. Nicostratum appellat *σικανδαλμοφρασίην ἀπυλάτης σοφίας,* *subtilia effluentem.* Seneca ep. 45. *subtilissimam collectionem,* & ep. 117. *solertissimas nugas.* Nysenus Antistes or. 7. contr. Eunoy. *Subtilissima collectio.* *Nugæ solertissimæ.*

Λιάση συλ-
λογ.
Γαργά.

συμορισμῶς αἰάγην τὰς χεῶδας ἀκροῖς περιβομβήσαν,
 syllogismorū necessitatem circum aniles aures bombilā-
 tem Socrates in Euthydem. ἤ μαθημάτων παιδία,
 ludos quosdam in disciplinis, quod, inquit, isti homi-
 nes nominum varietate & differentia ὑποσκελιζόντες
 ἔ αἰατῆ ἄντες, quasi apposita tibia supplantantes &
 prosternētes, alios rideant & illudant, eorum more qui
 sedere volentibus πὰ σκολύδρια ὑποσώπντες, furium
 subsellia subtrahunt. Huc fortasse respiciebat Se-
 neca cū eadem vocavit *Lusoria*, quasi batuen-
 tium rudes ad ostentationem ventilatas. Gen-
 tium Apostolus Ephes. 4. appellat κωβείαι, ut
 Clemens Alex. 13. Strom. notavit. Theodoretus
 sumptam esse vocem ait, ab ijs, qui talis lu-
 dunt, in quo plerumque solet esse fraus & cal-
 liditas. Galli propriè nominarent *piperie*. Quo
 sensu D. Greg. Nazian. or. 52. elegantissimè
 vocat ψηφολογικὴν περατεῖαν, vñ ieu de gobelers. Et
 quasi interpretans Seneca ep. 45. *prastigiatorum*
acetabula & calculos. Cæterū in disputando
 nonnunquam utebantur fusa & laciniōsa ora-
 tione. Plato in Protagora μῦθοι, *fabulam* vocat,
 morēmque Rhetorū esse ait, σμικρὰ βωπθέντες
 δολιχὴν καὶ ταπεινοὶ ἔ λόγου, ut breue quiddam inter-
 rogati, *prolixam* producant orationem. Gellius, *am-*
bages fallaciosas nominat: Isidorus Pelusiot. 1.3.
 epist. ἐξ ἀκκλων πᾶν ἐρμηνεύειν, *per ambages*
 quasdam & circuitum explicare, hoc est fallaciter
 & obscure; cui opponit σιωπῆς ἔ σαφῶς dice-
 re. S. Leo ep. ad Pulcheriam vocat *circumlocu-*
tionēs. Remotis, inquit, *circumlocutionibus* quibus
 obscurari veritas solet. Sæpius autem breuibus &
 acutis interrogationibus vrgebant. Aristoteles

Lusoria.

Μῦθος.

Ambages fal-
laciōsæ.

Διὰ κύκλων
dicere.

de repreh. Soph. c. 12. ait fraudes Sophistarum sæpe oriri ἐκ τῆς πυνδαίνεσθαι πρὸς, ἢ ὁμοίως ἐρωτήσεως, ex certo percontandi modo, & per interrogationem. Quo modo intelligendus est Plato in Sophista, cum ait eos vti βραχίστοι λόγοις ad eum cum quo disputant irretiendum. Lucianus ἐν διακαστρ. rem variè expressit; nunc enim vocat δυσύλλαβα ἐρωτήματα, nunc μικρὰ ἢ κομματικὰ ἐρωτήματα, interdum ἰχνὰ ἢ λεπτά, & aliàs βραχίστας λόγους ἀναπλέκειν ἢ συλλαβίζειν. Laërtius in Zenon. μικρὰ λογαριαστικὰ φιλοσόφων. Agellius l. 18. c. 1. minuta & nodosa. S. Irenæus l. 2. aduers. hæres. dixit *minutiloquium circa quæstiones*, aitque esse Aristotelicum, hoc est, me quidem interprete, Sophisticæ Dialecticæ proprium, quemadmodum Iustinus Martyr κακοτεχνίαν Aristotelis nominavit. Pari modo Gregor. Nazianz. or. 23. μικρολόγοι σοφίᾳ dixit: Claud. Mamert. de stat. an. l. 2. c. 7. *nexiosissimas quæstionum minutias*. Qui apud Irenæum legunt *multiloquium*, de tanti viri elegantia iudiciòque deruunt. Luculenter in hanc rem Seneca ep. 82. *Verba mihi captiosa componis, & interrogatiunculas nectis*, D. Paulus 1. Timoth. 6. vocat ζήτησις & λογαριαστικὰς, vbi maxime de hæreticis loquitur, quorum propria est Sophisticæ & disputatrix malitia. Itaque Cyrillus Alexandrinus in Ioelem eos vocat πικροὺς ζήτηταις, peracerbos quæstionum architectos, & πολλοὶ οὐνοῖων ἐμπιπλάσθους, fallacibus inuentis abundantes. Tertullianus lib. de anim. apud philosophos ait esse *propagines quæstionum, implicationes expeditionum*. Græcus Theologus Nazianz. or. 14. 211.

S. Ambr. l. l. de fid. c. 3.
 Insidiosæ interrogatio-
 nes.

utiles quæstionum stiones. Et S. Ambrosius tor-
 menta quæstionum, l. 1. de fide. S. Augustin. l. 1.
 contra Crescon. nominavit *insidiosas interrogatio-*
nes, quibus incautorum assensiones captantur. Sed
 hæc quidem nimis multa plurimi fortè opi-
 nabuntur: ego istam locorum animaduersio-
 nem minimè inutilem fore putabam.

Sophisticarum captionum formæ quædam pro-
ponuntur, Crocodilites, Electra, Protago-
tion, Opertus, Vtis, Ceratine, &c. Eas pla-
gas Stoici texuerunt. ἐρωπῶν λόγους. Inter-
rogationes nominatae captiones. Lex prisca
Dialecticorum in disputando. Philetæ Coo-
perniciosa captio Sophistica. Argutiæ ara-
nearum telis similes, inutiles.

CAP. VI.

Themist. or. 14.

Sophisticum
 lorum fræ-
 nûmque.

Lucian. in vit.
 ault.

VM verò captionibus libentes
 vterentur, tum eas studiosissimè
 quærebant & assiduè ventila-
 bant, quæ Themistius σοφίσματα
 nominat δυσμήχανα ἢ πανόρα, mo-
 lesta & improbè concludentia: quòd nimirum sic
 aduersarios constringerent, vt nulla propè
 concederetur sui commouendi facultas. Ita-
 que argutas & implicatas illas conclusuncu-
 las cum loro componit, quo Midæ plaustrum
 erat colligatum. Chrysippus apud Lucianum

vocabat φρενών, frænum, quo videlicet os illis obstringebat, cum quibus disputaret, vt ne mutire quidem possent. Timon Sillographus nominauit δεσμά τῆς ἀπάτης & πειθοῦς, imposturae & faciundiae vincula: laudat enim Pyrrhonem quòd ea vincula Sophistarum nodosque per-ruperit.

— κενεοφροσύνης τε σφιστῶν

Καὶ πάσης ἀπάτης πειθοῦς τ' ἀπελύσας δεσμά.

Huiusmodi autem nodi & captiones in veterum monumentis plurimæ reperiuntur, quales sunt Crocodilites, Electra, Ἐσκεκαλυμμένος Oper-tus siue Inuolutus, Vitis, Ceratina, Ψυδδοδρος, Men-tiens, Κυελεύων Dominans, Sorites, Φθακρός Caluus, Ἀργός λόγος, Θριζόντες λόγοι, Διαλυθάνοντες siue Ἰαλεληγότες, Ἐλλειπτεῖς καὶ ἄποροι, Μεταπίπτοντες, Ρῥαί-νοντες, Ηουχάζοντες, Παρηγιοντες, &c. Hæc & simi-lia in Stoicorum officina procudebantur, olim ab argutis & ociosis hominibus excogitata, quòd in vna maximè Dialectica cuperent excellere, hoc est, vt cum Fabio Quintiliano lo-quar, disputatrice, cuius proprium est in argu-tando refellendòque versari. Cicero 4. Aca-dem. de Sorite & Pseudomeno: *quas plagas ipsi contra se Stoici texuerunt.* Quare Dialecticam sibi ipsi esse molestam aiebat Tertullianus, adeò-que fuit necesse, vt Stoici, ne captionibus ipsi suis caperètur, ἰάματα quædam peruestigarent, quibus occurrerent fallaciloquentijs & argu-mentationibus tortuosis: meminique me le-gere quatuor ab illis genera cautionum fuisse inducta, (ἀπορροπίωσιον, ἀεικασίματα, ἀσχηγέζιδον, ἀμα-ταιότηα nominant,) quibus armati & instructi,

Stoici captio-
num archi-
tecti.

facile se ab istis laqueis expediebant.

Sed ad rem. *Έεριστοι* Sophistæ ijs maximè delectabātur, & si quando fieri commodè potuisset, ea in disputationem inducebant. Animadvertit Lucianus eos putatos fuisse *καλλιτικούς*, *Triumphales*, qui vaserrimi in ijs texendis acutissimisque fuissent. In genere dicuntur *ἀπερα*, perplexæ argumētationes, à quibusdam *ἀπειρίας*, ab alijs *ἀπροι έρωτήσης*: & communi vno nomine *Σοφίσματα* vel *Έρωτήματα*. Hinc apud Lucianum in *Hermotim*. *έρωτήματα*, π' ἤν' αἰσώλων, & *σκέμμα σοφιστικόν*, ponuntur simul vt synonyma & *ισοδυναμῶστα*. Frequens sanè est apud scriptores *έρωτῶν λόγους*, hoc est nodos illos argumentationū atque retia nectere, quod aliàs Græci dicunt *περιπίνειν* & *περιθέναι σοφίσματα*. Verus Comicus de Eubulide dialectico:

— *Εὐβουλίδης κεραῖνας έρωτῶν*

Καὶ ψυδέσ' ἀμαρόσι λόγοις ποὺ ρήτρες κυλίων.

— *Eubulides Ceratinas interrogans [nectens]*

Et mendacibus tumidisque verbis Rhetores versans.

Interrogationes struere.

Etiam Latini *Interrogationes* vocant. Seneca ep. 48. *scilicet nisi interrogaciones vaserrimas struxero*, &c. & epist. 82. *verba mihi captiosa componis, & interrogatiunculas nectis*. Sic M. Tullius Soriten *captiosissimum genus interrogationis* vocavit. Et lib. 4. de *fiuib.* *pungunt quasi aculeus, interrogatiunculis angustis*. Cæterùm ea quæ paulò antè enumeravi *Sophismata*, nomen habuerunt vel à fabella quadam, vel à similitudine, vel à materia, vel à modo, vel à fine, & huiusmodi alijs: eoque spectabant ferè omnia, vt cogèrent vnumquemque sibi ipsi contradicere, vt

Απερα.

Έρωτήματα.

Έρωτῶν λόγους.

Interrogatiuncula angustæ.

monuit Plato in Sophista, vel vt perplexi ambigūque hærent: vnde apud Lucianum *ἡ ἀποκείλον ἐρωτᾷ*, sic interrogationem nectere, v. operosissima difficillimaque sit responsio.

Κροκόδειλος apud Lucian. in Vitar. auct. vel *Crocodilites*, vt est apud Aphthonium, *κροκοδείλιος*, ab eo Crocodilo nominatum genus captiōis fuit, quem aiunt raptam à se puellam deuotare cupientem, ea lege matri se promississe redditurum, si mulier verum diceret, quidquid ipse de reddendo puero constituisset: *ἀπορος* omnino captio. Nam si mulier respondisset, *reddes*, quia reddere ipse non statuisset, vera non dixisset: Contrà si dixisset illa, *Non reddes*, reddere non debuit, alioqui vera non fuisset responsio: quidquid igitur illa diceret, *Crocodilus* non fuit redditurus. Quintilianus lib. 1. c. 10. hoc genus ambiguitates *Crocodilinas* vocauit: nominari etiam *ἀπίονα* quidam moent. Simile est illud *Protagorion*, de quo Agellius l. 5. Noct. Attic. cap. 10. Paria scribit de Corace qui mercedem ab adolescente repetebat Sextus Empiricus aduersus Mathematicos.

Ἠλεκτρα sumptum è theatro est *ἐρώτημα*. *Electra*. Nim Agamemnonis illa filia, cuius fortem & constantem animum pinxit Euripides, rogata num fratrem nosset: Optimè se nosse aiebat: num illum cum quo loqueretur; id negabat. Atqui ille cum quo agebat, eius erat frater. Eundem igitur & norat & non norat. Huc collineabant Sophistæ. Huius generis memi-

nerunt Laërtius in Euclide, & Syrus Dialogo-
rum scriptor *ἢ βίων παλαιός.*

*Ἐγκεκαλυμ-
μένος.*

*Opertus siue
Involatus.*

Similis est λόγος κεκαλυμμένος, vel vt fre-
quentiùs dicitur ἐγκεκαλυμμένος, Opertus. Quæro
num patrem tuum noris? Et maximè qui-
dem. Num etiam hunc pallio tectum & nu-
lutum? minimè verò nisi videam. Atqai hic
Pater tuus est: patrem igitur nosti & non
nosti. Nugæ Sophisticæ. Vel etiam dicitur O-
pertus, cum clam irrepo & quibusdam posi-
tis, quod volo efficio. Libet concludere de-
cem esse pauca hoc modo, An non duo effi-
ciunt pauca? Videtur. An non tria? Similiter,
An non quatuor? Conceditur. Igitur & de-
cem: nam vnum, duo, tria, quatuor, efficiunt
decem. Atque hoc mihi Zenonium argumen-
tum potius videtur, quàm quod positum est à
Laërtio in Zenone, cum hoc ipsum explicat.
De hoc genere captionis scripsit libros duos
Chrysippus. Apud Themistium or. 14. philo-
sophi opus dicitur *τις ἐγκεκαλυμμένος σκοπεύειν.*
Inuentorem illius fuisse Cronum Diodorum
prodit Laërtius: *πρῶτος δὲξας ὑρικήναι τὸν ἐγκεκα-
λυμμένον, &c.*

Οὐπίδες.

Οὐπίδες quoque ex Homericæ poësi hausti &
callido ingenio ab Vlysse quasi penicillo efficti
meo iudicio fuerunt. Ait Cyclops iniuriam sibi
factam, neminem autem iniuriam fecisse: quæ
sunt αἰτίαι Sophistica. Vridis meminit loco
superiùs laudato Euphrades Sophus, & Dio-
genes in Zenone. Chrysippus, vt est in eius
vita, de laqueo illo tortuoso, primùm quidem
libros octo, deinde vnum elaborauerat.

Inter captiones numerat *Ceratinas* Quinti-
 Ceratinæ. Ilianus lib. 1. κέρατα & κεράπνον λόγον quidam no- κεράπνης.
 minant, alij κεράπνω, quidam etiam κεράπιδας, Κεράπιδες.
Cornua. Nomen habuit à materia syllogismi,
 quem in ore frequens habuit Chrysippus, ut
 est apud Laertium hoc modo: Εἴπ' ἐν ἀπέλαβες,
 ἄπ' ἐξ ἄς. Κέρατα δ' ἐν ἀπέλαβες· κέρατα δ' ἄρα ἔχας. Ver-
 tit Latine Seneca ep. 49. *Quod non perdidisti ha-*
bes; cornua autem non perdidisti; cornua ergo habes.
 Vbi vir grauissimus acutam delirationem vocat.
 Habet & totidem verbis Agellius l. 18. c. 2. vbi
 etiam in conuentu eruditorum proponi solita
 huiusmodi captionis solutionem memini-
 tit. Meminit quoque illus Sextus Philosophus
 Pyrrhon. hypothes. l. 2. c. 22. Et certè in cre-
 berrimo fuisse vsu ex antiquis monumentis
 intelligimus. Accessit quidam aliquando ad
 Diogenem Sophista, συλλογιστικῶδης ὅτι κέρατα ἔχας,
 qui argutiolam hanc de cornibus obtruderet:
 at ille manu frontem attingens, *Equidem illa, in-*
quit, non video. Quò respexit fortè sophus Ro-
 manus ep. 45. his verbis: *Qui interrogatur an cor-*
nuā habeat, non est tam stultus ut frontem suam tenter,
nec rursus tam ineptus & hebes, ut non habere se
nesciat, quod tu illi subtilissima collectione persuaseris.
 Autorem huius argumenti quidam faciunt
 Chrysippum, alij Ebulidem, non nemo Phi-
 lonem, alij alios. Et ne quis fortè miretur eas
 fallaces & minutas conclusiunculas fuisse etiam
 viris magnis obiectas, qui specimen eruditio-
 nis philosophiæque ediderant; ea lex fuit pri-
 scorum Dialecticorum, ut etiam acuti & ar-
 gutuli, nisi præsentī ingenio essent atque

prompti, aliquando caperentur. Id vel eo potest intelligi, quod Agellius memorat lib. 18. c. 13. E Platonis sinu quidam audacior Diogenem aggressus sic ἡρώτισεν, Quod ego sum, id tu non es. Diogenes annuit. Tum ille, Homo autem ego sum: hoc etiam concessit: conclusit ad extremum Dialecticus, Homo igitur tu non es. Elusit vim argumenti Diogenes; Hoc quidem, inquit, falsum est; & si verum id fieri vis, à me incipe. Prisca verò lex illa Dialecticorum, propter quam solutio captionum difficilior esse videbatur, hæc fuit, vt doctissimi viri prodiderunt, vt interrogato fas non esset aliud respondere, quàm simpliciter aiendo aut negando: qui aliud quidpiam addidisset, is impolitus & totius disciplinæ ignarus habebatur. Hinc orta ea consuetudo hominum elegantium qui rectissimis studijs operam dabant, vt in cœtu adolescentium erudito, huiusmodi captiones proponerentur, in quibus enodandis, cum laude & omni prædicatione animi sui nervos intenderent, quo paratiores forent postea, si quis è medio Sophista Cornua prætenderet. Quem morem eodem ipso capite laudat Agellius. Ea lex durior visa, quòd Sophista illa abuti solerent ad labefactandam hominum innocentiam: vt cum ita laqueum suum nectebant; Quæro abs te desierisne facere adulterium, an non. Hoc omnino est quod in Platone, Σωτὴρ ἀφύλακτα, insolubilem conclusunculam illigare: nam seruata Dialecticorum ea lege, seu concedas siue neges, te fuisse vel esse adulterum confitebere. Additum igitur fuit ad le-

Prisca lex Dialecticorum.

Exceptio legis.

gem, non esse captiosis interrogationibus respondendum. Sanctissimus autem Gregorius Nazianz. orat. 31. licere vult ἀποπρωτέροις ἀπερωτήμασι λύειν τὰ ἀποπρωτέριον ῥωτήσεων, questionum absurditatem, absurdioribus interrogationibus solvere: idque proprium Sophistarum esse innuit, quos ibidem σοφοὺς ἑμαίματα nominat.

Alia quædam argutiarum species veterum monumentis nobilitata fuit, ψευδολόγος λόγος, quem M. Tullius *Mentientem* reddidit, quidam ψευδολόγον dicunt, alij Græcum nomen Latine usurpant. Quid, inquit Seneca, *me detines in eo, quod tu ipse Pseudomenon appellas, de quo tantum librorum compositum est?* Chrysippeos fortè commentarios intelligit, quos in indiculo suo ponit Laertius: qui etiam huius captionis meminit in Euclide & in Zenone. Epictetus apud Arrianum dixit ψευδολόγοις ῥωτῶν, *Mentientem proponere*. Philotas, ut est apud Athenæum lib. 9. ζῆτῶν τὸν καλέμενον ψευδολόγον ἢ λόγον interijt, in cuius Epitaphio hoc fuit:

Ἐῖνε Φιλιππῆς εἰμι, λόγων ψευδολόγός με
Ωλεσε.

*Hophes, Philetas sum, mendax & captiosaratio
Me perdidit.*

Κυεβίων, quem *Dominantem* quidam vocant, Κυεβίων.
fuit etiam inter vncos & laqueos Sophistarum, Dominans.
de quo scripserat commentarium Antipater, quem qui legerit, fiet ἀκαρότερος ἔ φλυαρότερος, longè quàm antea ineptior, ut ait bat Epictetus apud Arrian. l. 2. c. 19. Vulgò iactatum hoc genus fuisse liquet è Plutarcho l. 1. Συμπ. q. 1. qui eos reprehendit, qui etiam trahunt in conui-

uia τὸν κωιδύοντα. Huius captioneis autores facit Themistius Philonem & Heliodorum, quorum, inquit, præclara sunt monumenta, ὁ Κωιδύων ἔσ' ὁ κερεινός. Sed nescio tamen an in Heliodoro sit mendum: nam quod ad κερεινός attinet, non Heliodorum, sed Diodorum eius fuisse inuentorem prodit Laerius lib. 2.

Μεταπίπλοντες.
Περάγοντες.

Μεταπίπλοντας sæpe nominat Arrianus in Epicteto, vt l. 2. c. 21. συλλογισμοὶ διαλύεσι μεταπίπλοντας. & cap. 2 l. 3. μεταπίπλοντας ἠρωτῶσαι. Meminit etiam pag 253. 275. 334 facit quoque sæpe mentionem τῶν περαγόντων, vt lib. 3. c. 2. & cap. 21. Exercuisti, inquit, te in συλλογισμῶν, quomodo se habeant μεταπίπλοντες, quomodo οἱ τῶν ἠρωτῶσαι ἀναίνοντες.

Tres autem disputantium laqueos è frequenti quæstione de fato sumptos nominat Plutarchus lib. de fat. his verbis: Ἀργεὶ δὲ καὶ θερίζοντες λόγῳ ἔσ' ὁ ἀργεὶ τὴν εἰμαρμένην ὀνομαζόμενος, σοφίσματα ὡς ἀληθῆς, &c. Ignaua autem oratio ἔσ' Μετens, ἔσ' is qui de fato appellatur, reuera fallaces sunt conclusiuncula è disputatione de fato tractæ. Habet quoque Ἀργὸν λόγον M. Tullius l. de fato, & disertè inter captiones numerat. Appellatur quidem à Philosophis, inquit, ἀργὸς λόγος, &c. Nominis rationem post paulò subiungit: Rectè genus hoc interrogationis ignauum atque iners nominatū est, quòd eadem ratione omnis è vita tollitur actio. Paria dicit Origenes l. 2. cont. Celsum: Ἀνά ἔσ' ὁ ἀργὸς καλέμενος λόγος ἄφισμα ὢν, &c. Vbi idem cum Cicerone ponit exemplum. De alijs (nam longiorem me sentio) meminit Diogenes Laerius. Atque de his vniuersim dici potest quod Aristò pronuntiabat, λόγῳ δὲ λεκτικῶν, captiones

franearum telis esse persimiles, quæ etsi quid artificiosum indicare videantur, inutiles sunt. Cæterum de Paralogismis Sophistarum, & fallaci argumentandi ratione videndus Aristoteles 1. *ἀεὶ ἕτερον*.

Quis primus Sophistas εἰσικὸς profeminauerit. Quàm potentes fuerint in captionibus. *Ἀνέξελεγκτικὸν* illis tribuitur, & inuictum genus disputandi. Aduersus eorundem argutias se docti studiosè comparabant. Reprehensi ab omni scriptorum genere Eristici. *Ἐρωτικὰ σοφίσματα*. Vindicatur Athenai locus, illustrantur alij.

CAP. VII.

HVBVLIDES Milesius in εἰσικῆ nobilis, & in veteri æuo celebratus fuit, quod tortuosos interrogandi modos in disputando sit machinatus, Pseudomon, aliosque plures de quibus superiori capitulo loquebamur. Eum igitur ea causa Comici perstrinxerunt, & εἰσικὸν Εὐκλιδίου, Contentiosum nominauerunt. Neque tamen inuentor ille fuit εἰσικῆς, nam à sinu Euclidis prodierat, docti viri, quem secutum etiam aiunt Contentiosum disputandi genus. Timon certè ait illum Megarensibus ἐμβολῆν λύσταν ῥισμοῦ, contentionis rabiem inuexisse. Quare hunc quidam putant

ἑλεσικῶν fuisse parentem & fatorem, à quo in
 lucem geniti Sophistæ, in rabiosa illa conten-
 tione vitam propè omnem contererent. Fa-
 teor Euclidem eam aliquando studiorum ra-
 tionem fuisse complexum, quem videns So-
 crates *ἑπουδακότα πρὸς τοῖς λόγοις ἑλεσικῶις*, nimirum
Contentiosæ artis studiosum, reuocauit, cùm So-
 phistarum inanitatem illi explicuisset. Sed in-
 uentorem illum *ἑλεσικῶις* fuisse non puto. Sci-
 mus enim Euclidem diligentissimum fuisse au-
 ditorem Gorgiæ, quem priùs in eodem μα-
 ταιοτεχνίας curriculo volitasse ferunt. Dionysius
 Halicarnassæus à Gorgia & Protagora τοῖς ἑλεσι-
 κῶις & φισικῶις manasse prodit, primùmque Iso-
 cratem se ad ciuiles orationes transtulisse.
 Eiusdem etiã meminit Aristoteles, & signi-
 ferum quendam fuisse huius artis haud obscu-
 rè innuit: ἤν, inquit, πρὸς τοῖς ἑλεσικῶις λόγοις μι-
 θαρνούστων, ὁμοίᾳ τις τῷ παιδείῃς τῆ Γοργίᾳ παραμα-
 τία, institutio Contentiosorum similis erat Gorgiæ
 tractationi. Socrates in Hippiam id inuentum
 referebat, si modò verum est, quod scribit Ar-
 rianus in Epicteto: Socrates, inquit, εἰ τις
 λέξειδον ἤτι, ἢ θεωρήματα, ἀπὸ γὰρ πρῶτα γέρον, πρὸς
 Ἰππίαν. Si quis oratiunculas requirebat, si disputatiun-
 culas, ad Protagoram ablegabat, ad Hippiam. Sed do-
 ctissimi autores quos libè sequor, huius studij
 architectum aiunt fuisse Protagoram Sophi-
 starum omnium antiquissimum. Præter ea quæ
 hæcenus allata sunt, clarè Diogenes Laertius
 τὸ αὐτὸ ὀπιπλάσιον ἦν ὅς τῶν ἑλεσικῶν ἐξυνησεν. Tralatium
 Contentiosorum genus profeminavit. De eodem Sui-
 das, τοῖς ἑλεσικῶις λόγοις οὔρε, &c. Hinc à poetâ

Dion. Halic. in
 Isocr.

Arist. de Soph.
 5. ult.

Arrian. l. 3.
 c. 5.

Protagoras
ἑλεσικῶν
 autor.

Sillographo ειλκιδραμ βῶ ειδῶς dicitur: & inter ipsius commentarios, numeratur πῆχῃ ειλκιδραμ.

Ad huius principis ductum se accommodauerunt, atque in huius artificij communionem societatemque venerunt, Gorgias, Hippias, alijque facundiæ primi illi institores atque lumina: tum deinde natio omnis Sophistarum, latè per vrbes & prouincias dissipata, qui dici non potest quantum in eo genere potuerint. Præsertim verò si ad naturam & celeres ingeniorum motus, scholæ pertinax & continua quoque meditatio accessisset, etiam doctos & ingeniosissimos impedissent. Naturam dixi, quòd ea plurimum in hac re possit, vel Titò Annio teste, qui sine commendatione doctrinæ, Gracchum tamen alloqui promptum & audacem, & eximium oratorem, acumine & subtilitate illudebat, de quo sic Plutarchus: *ἐν πῶ λόγῳ, ὡς εἰ τις ἐρωτήσῃς τὸ ἀποκρίσῃς ἀμαχοῦς εἶδὲ δοκῶν,* *Plutarch. in Gracch.*
in dicendo interrogationum & responsionum incomparabilibus præcellere argutijs habitus. Græci verò cùm aëris atque loci conditione acuti fuerint, atque, vt ait M. Tullius, contentionis cupidiores quàm veritatis, cùm etiam in id studium incubuissent, quid moliri & efficere non potuerunt? Certè Philo Iudæus sermonibus Sophistarum tribuit τὸ ἀεὶ ἐλέεσθαι, non facile posse conuinci. Et S. Basilius eo nomine vocat *δυσμαχῶταί τις ῥήτορας.* Aristoteles etiam doctissimos ab ijs irretitos monet: *ὅτι πῶν ειδῶται ἐμποδίζοιαι τοῖς τοῖς λόγοις:* Sophistæ his argutijs vel scientem quoque impediunt. Id quoque D. Augustinus testimonio *Philol. I. quis diuin. rer. her. S. Basil. homil. in id, Attende tibi p. 349. Arist. de reprob. Soph. c. 8. S. August. l. 2. de doctr. Christ.*

suo comprobatur: sunt, inquit, multa quæ appellantur sophismata, falsæ conclusiones rationum, & plerumque uia veras imitantes, ut non solum tardos, sed ingeniosos etiam minus diligenter attentos decipiant.

Itaque Philosophi ne se in eos laqueos aliquando induerent, plurimum in ijs intelligentis otij laborisque ponebant. De Sopho Demonacte sic quidem Lucianus: *πρὸς τὴν ἀπόρρην τῆς ἐρωτησίων πάλιν ὁ σοφιστὴς παρεσκύβατο*, aduersus tortas & captiosas quæstiunculas egregie fuit instructus & paratus. Socrates ea causa, teste Plutarcho, eum suum in agendo modum excogitauit, ὡς αἰσθητικὸν φάρμακον, purgans veluti medicamentum, quo Sophistarum inutiles contentiones & nugas elueret. Epictetus apud Arrianum: *πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμναζομένης*, aduersus quæstiunculas Sophistarum nos diligenter exercemus. Et alio in loco: *Τὴν ὁσὴν ὀφείλουσιν εἰς τὰ σοφισμῶν*, in eo ut ne quis te arguijs de gradu deiciat. Hinc Clemens Alexandrinus monet sapientiam esse τὴν ἀσπίδα, muro & lorica muniendam, ne Sophistæ in eam temere possint irrumperere: & aliàs, oportet, inquit, arguendi & refellendi genus persequi, ἐνεκα τῆς αἰδομένης τῆς ἀπατηλῆς διακρίσεως τῆς σοφιστικῆς, ut Sophistarum fallaces repellantur opiniones. Vbi Dilecticam maximè commendat, quam Plotinus, per regulam veritatis, ait præclarè mendacium & Sophismata cognoscere. Ad eam ut plenissimum armamentarium fugit Aristoteles, ut Sophistas liberiùs volitantes comprimeret.

Cæterùm ab omni hominum memoria viri grauissimi

grauiſſimi τῶν ἐπεισοίων ſuis dictis atque ſententijs
 cōdemnauerunt. Epictetushuiusmodi quidem Damnati
 homines ad reſtim & crucem mittit. *Volo, in-* Eriſtici.
 quit, probè intelligere, quid Chryſippus dicat, *ὡς τὸ*
Ἰουδομαρτυρῶν, de ſyllogiſmo Mentiente: ἐκ ἀπὸ γῆρας τῆς
ἐπιβολῆς τῶν τῶν τῶν; quin te ſuspendis cum hac animi
tui inductione, ὁ miſer? Plutarchus ex Platone vo- Arrian. l. 2.
cat σκυλάκια rabioſas caniculas: οἱ δὲ ὡς περ τὰ σκυλάκια τὸ
ἔχειν ἔσπευξαν χεῖροντες ἐπὶ τῶν ἐπεισοίων, ἔσπευξαν
ἔσπευξαν τὸ σφίσιματα χερσῶσι, alij catulorum in inorem ra- c. 17.
ptando & laniando gaudentes, ad lites, captiones
obſcuras, & ſophiſmata ſe conferunt: mox ſubdit, Plut. de profec.
 plurimos Dialecticorum, cū ſubtilem & ar- virt.
 gutam diſputandi rationem cognouiſſent, in
 Sophiſticum illud genus, tanquam in Scyllam
 aut Charybdim incidiſſe. Seneca ſæpe carpit:
Multum, inquit, illis temporis verborum cauillatio Senec. ep. 45.
eripuit, & captioſa diſputationes, quæ acumen irritum
exercent. & aliàs, diſputatiunculis inanibus ſubtili- Idem ep. 117.
tatem vaniſſimam agitare. Inanes vocat diſputatiun-
culas, quemadmodum Iſocrates ἀχρηστοίς, inutilis. Iſocr. in Helen.
 Themistiussophiſmata, ὧν χαλεπὴ καὶ ἡ ζωὴ ἐπιπέσει, ἀχρηστος Themist. or. 14.
 ἢ ἡ ἐπιπέσει, quorum & intelligentia difficilis, nec vtilis
 notitia eſt. Athenæus autem ἀφωφελῆ ἔπιſματα, in-
 fructuoſa. Locum Athenæi proferam, quòd
 vulgò malè illum accipiant & deforment. Stil-
 pon aliquando inter potandum Glyceram
 arguit, quòd iuuenes corrumperet: at illa,
 Idem vobis, ὁ Stilpon, crimen obijcitur; σὲ τε γὰρ λέγουσιν Athen. lib. 3.
ὅτι φθίρειν τῶν ἐπιποχάροντας σοὶ ἀφωφελῆ ἔπιſματα ἔ-
πιſματα διδάσκοντα, ἐμὲ τε ἀσάπτως. Quæ ſic verto;
 Nam eos qui te aduunt, inutilibus amatoris que argu-
 tijs, quas doces, te non minùs quàm me, corrumperò

Vindicatus
Athen. locus.

Venerij So-
phi.

Idem l. 4.

Lib. 13.

Lib. 5.

loquuntur omnes. Doctus Interpres ἑρωπικὰ σοφίσματα reddidit interrogaciones & argutias, quæ fuisse ἑρωπικὰ, & quidem ita legendum putat Casaubonus, sed frustra. Vult Glyceria significare, non modò Musas in scholam philosophi, sed Cupidinem etiã introire. Itaque auditorium philosophi comparat cum cella scorti. Sic enim subdit continuò, μηδὲν οὐδ' ἀφ' ἑρῆν ἔπιτελοῦντοίς & κακῶς πάροισιν, ἢ μὲν φιλοσοφῆζην, ἢ ἐπαίεσθαι, nihilque referre ijs qui sic in miserias incidunt ac pereunt, an apud philosophum degant, an apud scortum. Quæ sanè comparatio nulla esset, nisi de amatorijs quæstiunculis Sophistarum loqueretur. Nec est vt miretur Casaubonus, attribui Philosopho ἑρωπικὰ σοφίσματα. Potuit enim meminisse, quod est apud eundem Athenæum lib. 4. qui locus hunc illustrabit maximè, vbi agitur de Stilpone. Ait Persæum Cittiensẽm Philosophum dialogos composuisse, ex Stilponis & Zenonis Commentarijs continnatos, vbi quæstiunculas multas ponebat, quando in conuiuium formosi adolescentes formosæque virgines perducendæ sint, quando venustate & gratia commendabiles admittendi, de obsonijs, de basijs osculisque pulchrorum, & ἀπὸ ἀφροδισίων, vt additur li. 13. Diptosoph. Hæc autem corrumpere iuuentutem, idem autor, ne alium testem quæramus, perspicuè lib. 5. significat, vbi eũm Socratem memorasset, cum Critobulo de pulchritudine contendente, iudices posuisse puerum & saltatricem, & φιλήματα iudicium basia, victoriæ præmium esse voluisse, hoc addit: πῶς οὐκ ἔστιν ἡνείκεν ἀπυλῶν ἑνὸς ἐκ ἑπιτελοῦν-

ἔπειτα μάλλον, &c. quis ergo iuuenum, cum in hac inciderit, non obteretur & perdetur potius, quam ad virtutem proficiat aliquid? Sed è diuerticulo in viam redeamus.

Non prophaní modò scriptores, verùm etiam diuinitus illuminati, arguendos sibi ἑερισμοίς, & repudiandos putauerunt. Isidorus Pelusiota illos pungit atque insimulat, qui doctrina & dicendi facultate abutuntur ἐς ἑερίδας & μάχας, in huiusmodi contentiones plenissimas inanitatis. Eruditissimus Gregorius Nazianz. qui multis quidem in locis, sed præsertim Athenis, eorum hominum studium inutile & molestum cognorat, morbo isti populari medicinam adhibet, monétque vt pestilentem illam auram fugiant: οἱ ἀπὲρ λόγους μὴ σπόδρα τοῖς λόγους διαρρέειν, μηδὲ σοφιστεῖα ἀπειλά & ἰσθρὸν πρὸν λόγους μηδὲ νικᾶν ὀπιθυμεῖτε πάντα καλῶς, &c. Qui literis operam datis, ne doctrinæ atque eloquentiæ vestræ magnopere confidatis, nec immodicè & sophisticè plusquam ratio postulat vos efferatis, nec in rebus omnibus vincere male cupiatis, &c. S. Augustinus cauendam esse ait, libidinem rixandi, & puerilem quandam ostentationem decipiendi aduersarium, & illa quæ nominari dicit Sophismata. Quorum cum exéplum vnum attulisset, tum addidit grauissimè: Quod genus capiosarum conclusionum, scripturâ quantum existimo detestatur illo loco, vbi dictum est, Qui sophisticè loquitur, odibilis est. Atque hætenus de Sophistarum illo genere qui Philosophorum potius similitudinem quàm oratorum habuerunt.

SS. Patrum de
Eristicis iudi-
cium.
Isidor. Pelus. l.
1. ep. 412.

S. Greg. Naz.
orat. 9°

S. Aug. l. 2. de
doctr. Christ.

THEATRI VETERVM
 RHETORVM, ORATORVM,
 Declamatorum, quos in Græ-
 cia nominabant Σοφιστὰί,
 LIBER TERTIVS.

Secundum genus Sophistarum in docenda aut ostentanda eloquentia versantium. Λογισταί-δαιλοι. Rhetorici, professores, disertores, διδασκαλοὶ ἀσκήσεως, & pluribus alijs nominibus vocati. Declamare aliquando laudare. Technici an minuti tantum artium doctores. Ἐν λόγοις βιωῶν.

C A P. I.

SOPHISTAS in duo genera superius diuisimus: primum eorum qui Philosophorum similitudinem habuerunt; alterum qui oratorum. Vtrumque genus expressit D. Augustinus lib. 2. de doctrin. Christ. Nam cum Sophistas libidine qua-

dam rixandi, & decipiendi aduersarium studio infano ferri dixisset, in quo nostros illos contentiosos ponit ob oculos, subdit: *Quanquam etiam sermo non captiosus, sed tamen abundantius, quàm gravitatem decet, verborum ornamenta consectans, sophisticus dicatur.* Alludit ad utrumque item genus S. Hieron. his verbis: *Non Rhetorici S. Hieron. l. campum desideramus eloquij, non Dialecticorum ten- aduers. Helvid. diculas, nec Aristotelis spineta conquirimus.* Et eius præceptor eloquentissimus Gregorius Nazianz. in Carminibus,

Greg. Naz.
homil. 3.

*Καὶ τῆς πρεχούσης ῥητῶν δὲ γλωπίας,
Δεπῆς πειρίμας φιλοσόφων ἀσκούειρος.
Colensque studia volubilis facundiæ,
Et quæ docentur à Sophis subtiliter.*

Iam vno de genere, hoc est illis philosophantium larvis, quantum satis esse videbatur, egimus. consequens nunc est, vt de altero disputationem ordiamur. Certum autem est Sophistas in ostentanda vel docenda eloquentia operam suam posuisse, quo modo Sophistæ nomen in iure vulgò sumitur: illiusque generis omnes fuerunt, si duntaxat paucos excipias, quorum vitam Lemnius Philostratus, & Eunapius Sardinianus posteritati reliquerunt. Fuit enim tempus aliquando, cùm non alij quàm Sophistæ publicè eloquentiam docerent, & adolescentiam tum præceptionibus & μελέταις, tum etiam dicendo & τῆς ὀμιλίας ad bene dicendi gloriam excitarent. Quos video plurimis nominibus, & à Græcis, & à Latinis fuisse donatos, quæ prout in stylum incurrent, hîc à me ponentur.

10 THEATRI RHETOR.

Λόγιοι. Λόγιοι imprimis nominantur à Pindaro in Nemeis, periti & eloquentes.

Λογοδαίδαλοι. Λογοδαίδαλοι à Platone in Phædro, quod etiam M. Tullius in Orat. perpetuæ memoriæ commendavit, hoc est orationis concinnandæ & pingendæ elegantissimi artifices.

Σοφιστήρες. A Tzetze dicuntur σοφιστήρες ῥήτορες, & aliàs iuncta voce σοφιστήρες, Chiliad. II.

Ῥητοικοί. Ῥητοικοί à Themistio or. I. & Philostrato de vit. Soph. Sic Libanius vulgò dicebatur ῥητοικός, dicendi magister & eloquens: Ipse in epistola quadam ad Eustathium philosophum: ἐγὼ μὲν γὰρ ἰδέσθω πτε ἑμαυτὸν ἡμιστάμω ῥητοικόν· σὺ δὲ ἰδέσθω πτε με ἐπὶ ὅσῳ τῶν καλῶν. Ego quidem nunquam me dicendi magistrum reputavi: tu verò nunquam eo me nomine appellare desisti.

Rhetorici. Apud Ciceron. I. de Orat. Quæ arte sua rhetorici illi doctores complecterentur. Hincmarus de S. Remigio, Egregius rhetoricus Remigijs. S. Hieron. de script. Eccl. Eusebius Emisenus elegantis & rhetorici ingenij. Eunapius in Proærelio, ὡς πτω ῥητοικῶν περὶ μέρῳι, in oratoria facultate extriti viri, vel, ut Sidonius ait Apollinaris, tribacissimi. Luciano dicuntur ῥητόρων παῖδες, Rhetorum filij, oratores, eloquentiæ magistri.

Τεπεμεδρω
ὡς πτω ῥητο
εικῶ.

Ῥητόρων παῖ
δες.
Professores.

Professores dicuntur Latinis. Glossarium vet. Professores, σοφισταί. Profiteor, διμασία διδάσκω, σοφιστεύω. Hinc apud Sueton. Rhetores dicti Professores. Vlpianus studiorum tantum liberalium præceptores nominandos ait Professores, inter quos primum obtinet locum Rhetor, negatque eo nomine appellandos Philosophos, quòd professio mercedem in-

creatur, quam Philosophi non debent appetere. Sunt hæc eius verba: *An & Philosophi Professorum numero sine? & non putem, non quia non religiosa res est, sed quia hoc primum profiteri eos oporteat, mercenariam operam spernere.* D. de extraord. cog. l. 1. §. 4. Hinc profiteri ἀπλῶς est docere literas apud Paulum I C. D. de vac. & exc. num. l. 9.

Dicebantur etiam olim *Disertores*. In vet. Lexico Græcolat. Σοφιστής, *disertor, Sophista*, fortè *disertor* à disserendo. Disertores.

Declamandi magistri, apud Fabium Quintil. l. 2. c. 1. Quo modo S. Basilus ep. 142. Libanium vocat ἀσκήσεως διδάσκαλον, videlicet propter μήετας quas docebant, quemadmodum idem sanctus Pater iuuenem in ipso ætatis flore eloquentiæ operam dantem, ait ἐπι λόγων ἀσκήσασθαι versari, ep. 201. & Dionys. Halicarn. ἀσκήματα ἰηπεικῆς, declamationes appellat. Hinc etiam *Declamatores* vocantur. Apud Ciceronem, *declamator* è ludo; & aliàs, *declamatorio* sit opere *iectatus*. Et quia in panegyricis & prædicandis ludibus sæpe versabantur, hinc factum, ut *declamare* aliquando sit laudare. Gregorius Turonensis peritè l. 7. c. 35. Nonnulli, inquit, arrepti à demone per energiam debacchantes martyrem declamabant. Et l. 2. Extat epistola Sidonij in qua eum declamatoriè collaudavit. Cassiodorus de diuin. lect. c. 19. de B. Cypriano, libellum declamatoria venustate conscripsit. Declamandi magistri. Διδάσκαλοι ἀσκήσεως.

Διδάσκαλοι sæpe nominantur apud Philostratum aliòsque, ut superiùs à nobis significatum est. A Platone l. 2. de rep. πειθοῖς διδάσκαλοι.

Περθεύς δι-
δάσκαλοι.
Doctores.

persuasionis & facundiae magistri. Doctores à Latini-
nis. Cic. 1. de Orat. summus ille doctor istius discipli-
nae Apollonius. Cassiodor. l. 9. Var. Doctores elo-
quentiae Romanae.

Φροντισαί.

Φροντισαί, Iulius Pollux l. 4. c. 6. ait Sophistas
perinde ac Philosophos nuncupatos fuisse
φροντισαί, & eorum scholas & auditoria φροντισαίαι.

Præceptotes
eloquentiae.

Præceptores eloquentiae apud Fabium l. 2. c. .
M. Tullius l. 3. de Orat. iidem erant viuendi præ-
ceptores atque dicendi.

Τεχνίται λό-
γων.

Τεχνίται λόγων. Expressit 1. de orat. Cic. Ex
qua Graeci dicendi artifices & doctores reliquerunt.
Libanius in legat. ad Iulian. ἢ τοῖς μὲν ὄντι φαύλων
μαθηταῖς σοφιστῶν, ἢ ἐνὶ ἡμέτεροις περὶ τὰς ἀγαθοῦς ἐν
malorum Sophistarum discipulis non licet
bonos sermonis artifices euadere? Quinti.

Τεχνικοί.
Dicendi arti-
fices.

ἀπλῶς nominat artifices: sic enim l. 11. Tolli autem
manum artifices supra oculos vetant. τεχνίται intell-
git artis oratoriae magistros. Iidem Τεχνικοί
Agellius l. 17. Rhetoricus quidam Sophista vniuersi
linguae callens, haud sanè ignobilis, ex istis argutulis
& minutis doctoribus, qui τεχνικοί appellantur, atque
in disputando tamen non impiger. Minutos vocat
doctores, vt etiam sumens opinor ab illo
Caelius Rhodigin. l. 14. quod non semper est
verum. Nam in laude ponit Eunapius in Iu-
liano: Ἀψίνες, inquit, Λακεδαιμόνιος Σοφί-
στα δόξαν ἔχων τεχνικῶδ' ἔπος, vertunt, professoris libe-
ralium artium nomen adeptus. Sic apud S. Basilium
ep. 197. δοκεῖ γὰρ μοι ὄντι τεχνικῶν τις τὸ σὸν πρῶτον
ὑποδῆς. Sic in Platone οἱ περὶ τοῖς λόγοις τεχνικοί, di-
cendi artifices. Et Tzetzes Chiliad. 11. Rhetorum
Technicorum eloquentiam & robur in dicen-
do prædicat.

Δείξαι ῥητόρων βυλιθεῖς ἢ περικῶν τὸ δένος.

Technici etiam dicuntur à Latinis. Quintil. Technici. lib. 2. cap. 13. præcepta eloquentiæ vocat decreta Technicorum. D. August. in Rhetor. Quæstiones λογικῆ non ex verbi, sed ex rationis significatione, appellatæ sunt à Technicis. Maximus Victorinus Technicos interpretatur artium traditores lib. de Gram. Dicuntur & περχολόγοι. Aristot. 1. 1. Rhetor. ἐνιοὶ ἢ περχολογοῦτων, nonnulli artis magistri. Mediæ ætatis scriptores Latini artigraphos nominant, vt Albinus Flaccus Alcuinus sæpe 1. de sept. art.

Γαιδεύται Gregorio Nazianz. or. 20. Γαιδεύου- Γαιδεύται.
πες Philostrato 1. 2. de vit. Soph. & rem circumscribens, δὲ γνώσκοντες τοὺς ῥητορικοὺς ἢ λόγων, doctrinæ dicendi peritissimi.

Vocantur ab Euripide μεμνηνται λόγων, in- Μριμνηται
dagatores artificisque sermonum, in Medea: λόγων.

& in Hecuba, κόπες ἡδυλόγοι, id est ῥήτωρ, ait Græcus Scholiastes, suavis in dicendo Sophista.

A Dionysio Halicarnass. ἀγωνισαὶ λόγων ῥητορικοῦ. Αγωνισαὶ λό-
Lacones vocabant μωθηταὶ apud Plutarch. in γων ῥητορ-
Laconicis: ἀειφρασικῶς eosdem expressit ele- κῶν.

gantissimus Gregorius Nazianz. or. 20. Οἷς βίος Μωθηταί.

ὅτιν ὁ λόγος, quibus vita est oratio: quod idem habet Libanius Declamat. 6. ἀνεχόμενοι ἢ κομίζων
ῥητόρων, οἷς ὁ βίος λέγειν τε καὶ ἀνυλέγειν, venustos oratores illos tolerantés, quorum in dicendo & contra-
dicendo vita occupatur. Sic D. Basilius de So-

phista, ἐν λόγοις βιοῦν dixit epist. 151. Præterea ἐν λόγοις

idem Nazianzenus Antistes epist. 210. μαζέτω βιοῦν.

ἢ πὸ καὶ πέρην ποιησάμενος, αἰεὶ π λαλεῖν ἔ εαυτὸν
δρακίωται διὰ ἢ λόγων, qui omne studium atque ope-

ram in ea arte collocat, ut semper aliquid profert, ac sui magnificentum specimen edat in sermonibus.

Alia quaedam eloquentium Sophistarum appellationes illustrata. Λογογράφοι. Proprium Sophistarum scribere. Λογογράφος & Λογοποιός an differant. Quis primus Logographus. Quæstus ex ea re. Logographi odiosi. Iidem in iure Tabularij. Sophistæ Συγγραφεῖς, Scholastici, Principes huius seculi, Tractatores.

CAP. II.

Λογογράφοι.

VNT alia quæ reperiuntur nomina eloquentium Sophistarum, de quibus hîc etiam breuiter subijciam. Autores Græci identidem meminere ἡ το-
λογογράφων, mihiq̄ue dubium nul-
lum est, quin ut plurimum Sophistæ intelli-
gantur. Est enim proprium Sophistarum opus,
scribere. S. Basilus epist. ad Leontium So-
phistam, illud meo iudicio verè, καὶ τί γὰρ ἕδερ
ἔργον σοφιστοῦ, ἢ τὸ γράφειν, non aliud Sophistæ opus
videtur, quam ut scribat. Quod Plutarchus etiam
animaduertit in libel. de fort. Alex. Nec Py-
thagoras, inquit, neque Socrates, nec Ar-
chelaus, aut Carneades nobilissimi Philosophi
quidquam scripserunt, sed in otio vitam agen-
tes τὸ γράφειν παρέειπαι πῆς σοφιστῆς, scribendi munus
sophistis relinquebant. Hinc peritè apud Ioan.

Tzetzen, ῥήτωρ ὁ λογογράφος. Cùm autem varias
 ob causas scribi olim orationes consueverint,
 quas Magnus Maximus studiosè persequitur, *Maxim. apud*
 tum fines maximè duos propositos fuisse vi- *Suid.*
 deo λογογράφους, nimirum ἐπίδοξιν & ῥητορικῆν,
facundia ingenique ostentationem, & lucrum. Sic
 enim Isocrates aiebat, orationes quæ non ab *Isocr. or. ad*
 ipso oratore pronunciantur, sed recitantur, *Philip.*
 vulgò πρὸς ἐπίδοξιν ἢ πρὸς ῥητορικῆν γράφονται.
 Prioris generis fuere laudationes, secundi ci-
 uiles orationes. Scriptas ab ijs fuisse laudes
 hominum excellentium, grauis autor prodit
 Aristoteles. Æmulantur, inquit, homines vul- *Arist. l. 2.*
 gò eos, ὧν ἔπαινοι & ἐγκώμια λέγονται, ἢ ὑπὸ ποιητῶν, *Rhet. c. II.*
 ἢ λογογράφων, quorum laudes & encomia dicuntur,
 aut à ποιητῶν, aut scriptoribus orationum. Scribe-
 bantur & iudiciales causæ ab ijsdem, quæ non-
 nunquam à magnis oratoribus illudebantur.
 Æschines aduersus Timarchum: καίτοι λογογρά-
 φος γέ τις φησὶν ὁ μηχανώμενος αὐτοῖς πλεῖστολογία,
 ἀναγνῶν με λέγειν ἑαυτοῦ, atqui logographus nescio
 quis, à quo scriptam habent orationem, me pugnan-
 tia dicere contendit. Hos autem iudicijs ope-
 ram suam nauantes, λογογράφους propriè dici
 consueuisse Grammaticorum est opinio. λογο-
 γράφος & λογοποιός differunt, ait Ammonius:
 Logographus enim est, ὁ ποιῶν δικαστικὰ λόγια γράφων,
 qui civiles orationes scribit: Logopœus autem, ὁ λό-
 γους πηλὰς & μύθοις συντάξας, qui alias orationes fa-
 bulasve componit. Vtrumque nomen tribuitur
 Sophistis à Platone in Euthydemo: καὶ γὰρ μοι
 εἶπε δύο ἄνδρες αὐτοῖσι οἱ λογοποιοῖ, ὅταν συγγενώμεθα αὐτοῖσι
 ὑποσφοῖσι ὡς Κλητίᾳ δοκοῦσιν εἶναι, &c. Etenim isti ora-

tionum scriptores, ὁ *Clinia*, quoties ad eos accessi, mihi videntur supra reliquos mortales sapientes, ipsaque eorum ars diuina penitus et excelsa. Et alio in loco ait Sophistas πῶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις μάχην κρη-
 λῆται, iudicalem pugnam probè tenere, atque adeò docere vnumquemque posse, λέγει τε ἐ συζητήσασθαι λόγους εἰς τὰ δικαστήρια, tum scribendis tum perorandis causis. Etiam apud Romanos λογογράφοι. L. *Aelius*, vt est apud Suetonium, cognomine stylo fuit dictus, quòd orationes nobilissimo cuique scribere solebat.

Sueton. de
Gram.

Quinam
principes
λογογράφοι.

Id institutum manauit ab Antiphonte, qui primus ciuibus suis orationes scriptitauit, quibus in iudicio vterentur, vt Plutarchus autor est: quem secutus deinde *Lysias* in eo genere præstitit, τοῖς πολλοῖς λόγοις οὐκ ἔδει· de quo apud *Ciceron.* in *Bruto*, Tum fuit *Lysias* ipse quidem in causis forensibus non versatus, sed egregiè subtilis scriptor atque elegans. Illius in ea re iudicium prædicat *Fabius l. 3.* *Iphicrates* *Lysia* orationibus vsus, sæpe victor in iudicio fuit. Reus *Socrates* elaboratam ab eo orationem noluit accipere: itaque fuit oppressus ab *Anyto*, cui *Sophista Polycrates* accusationem instruxerat.

Fab. l. 3. c. 8.
Idem l. 2.

Suidas.

Isocr. in Pan-
ath.

Magnum ex ea re quæstum faciebant Sophista, atque etiam vulgi opinione commendabantur. Scribit enim *Isocrates*, multos πῶ χαφῶ πῶ ἴδ' λόγων βέδοκμεῖν, orationum scriptione magnam fuisse laudem consecutos. Idem orat. τῶρ. ἀλλοῦσ. ait fuisse πῶ πολλοὺς plurimos, qui in eo genere operam suam ponerent. Itaque res in contemptum abiit, & hominum sapientum reprehensionem. *Plato* quidem ait quen-

Plato in Pha-
dro.

dam virum grauem διὰ λαιδορίας appellauisse
 Lyfiam λολογραφον: additque multos præstan-
 tes in repub. viros, timuisse orationes scribe-
 re, posterisque relinquere, μή σοφισταὶ καλῶνται,
 ne Sophistæ per contumeliam vocitentur. Carpebat
 eam scriptitationem Epictetus. In quo, inquit, *Epict. l. 2. c. 2*
 elaboras? ἐν λοξήδῳις, in oratiunculis conficiendis. Si *apud Artian.*
 sapias, relinque illa τὰ σοφιστὰ, et Socratem imitare,
 qui hanc scribendi consuetudinem relinquebat πῶς
 μακαρίους, beatis illis Sophistis.

Sed præsertim res in summam inuidiam
 adducta est, cùm isti orationum architecti,
 collectis ex eo munere summis diuitijs, glo-
 riosius efferrentur. Quæ causa fuit cur eos
 iusto conuicio λοξεμπόροις, & καπηλῶις ἢ λόγων Periodos cau-
 vulgò nominarent, hoc est nundinatores oratio-
 num, periodos cauponantes. Scholiastes Euripi-
 dis in Hippolyt. explicans ea verba, σίτοις κα-
 πῆλθε· ἐν λόγοις, inquit, ἐμπροθύς, κατὰ τὸ οἱ λε-
 γόμενοι λοξεμπόροι, & μὴ κατὰ φύσιν φιλοσοφῶντες,
 ἀλλ' οἱ πῶς λόγοις καπηλῶντες. Talis fuit Polycra-
 tes cuius orationem Anytus ἐμωδάσατο, grandi
 pecunia redemit, autore Themistio: Talis Di-
 narchus χεῖματα ἢ λόγων εἰσπραττόμενος, scribun-
 dis orationibus locupletatus, ait Plutarchus. Tales *Themist. or. 4.*
 innumerabiles alij, à quorum se numero cau-
 tē subducit Themistius. Non ego, inquit, in *Plutar. in vit.*
 officina sedeo πτωχάκιων λογάεια μικρὰ ἢ μεγάλα,
 exiguas siue magnas orationes venditans, neque mihi
 ex eodem opere quæstum proposui. Atque hætenus
 de Logographis, qui alio quodam modo in
 iure sumuntur, nimirum pro genere quodam
 scribarū. Est in lib. 10. Codic. Titulus de scribis,

logographis & censualibus. In veteri Lexic. λογογράφος, *Tabularius*: & paulò post, λογοποιός, *tabularius*.

Συγγραφεῖς.

Sophistæ quoque nominati Συγγραφεῖς, quòd numerosè & concinnè orationes scriberent, & præsertim in laudationibus eximie componendis, facundiæ & ingenij sui vim

Plat. in Sym-
pos.

proderent. Certè Plato ait χειροῖς σοφιστῶν καταλογᾶσθαι συγγραφεῖν ἐπαίνοις, *soluta oratione sophistas laudes heroum celebrasse*. Itaque nominantur ab

Isidor. Pelus.
l. 3. ep.

Isidoro Pelusiota συγγραφεῖς inter illos, qui homines, aut pulcherrimarum rerum dignitatem, flore & venustate orationis prædicare solent: ὡς, inquit, καὶ λογογράφοι, ἃ πιπιταί, καὶ ῥήτορες, καὶ συγγραφεῖς ἀνυμνεῖσι.

Strabo de Dionysio Attico Apollodori discipulo, καὶ γὰρ σοφιστῆς ὡς ἰανός καὶ συγγραφεὺς καὶ λογογράφος. Eodem modo

Themist. or. 5.

sumit Themistius orat. 5. & συγγραφεῖς cum poëtis iungit, & facit in eo similes, quòd sermones habeant ἐσκευασμένους πρὸς ἡδονὴν, *ad voluptatem artificiosè compositos, qui delectent*. Hinc doctissimus idemque sanctissimus Hieronymus, insulsum ineptumque scriptorem Iouinianum, epistola quadam sua ἀγράμματον συγγραφεῖα nominavit.

Scholastici,

Scholastici etiam dicti fuere Sophistæ. Apud Tacitum seu Fabium Dial. de orat. *At nunc adolescentuli nostri deducuntur in scenas scholasticorum, qui Rhetores vocantur, &c.* Quo nomine non declamatores modò intelliguntur, verùm etiam de schola politi, & dicendi omnibus ornamentis abundantes. Vnde apud D. Hieronymum ep. ad Nepotianum, *Quædam scholastico flore depinximus*. Et in cap. 1. ep. ad Ti-

zum *scholasticam elegantiam* dixit, pro eximio quodam ornatu apparatusque dictionis. Iulianus Augustus in epistol. Percontabar μήτις φιλόσοφος, μήτις σχολαστικός, ἢ περὶ βῶνιον ἢ χαλκίδιον φορών, &c. In Concilio Sardicensi Can. 10. Si quis σχολαστικός ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, ἐ foro *scholasticus*, Episcopus fieri dignus habeatur. Vbi Zonaras exponit περὶ λόγους χαλκίζοντα, qui in dicendi studio operam suam ponit. Theophrastus eo fortè modo se nominabat σχολαστικὸν apud Laërtium. M. Tullium erudita & speciosissima eloquentia veluti exultantem, ciues sui nominabant σχολαστικὸν, vt ait Plutarchus. Gennadius in Catalogo, Prosper homo Aquitaniæ regionis sermone *scholasticus*, id est culta, eleganti, & ornata dictione præditus. Hinc *scholasticè dicere* idem est quod rhetoricè & oratoriè exornare. Nunc scholastici nuncupantur docti & sapientes qui arcanas Theologiæ disputationes eruditè & subtiliter exponunt. Quo modo Serapion, vt meminit S. Hieronymus, ob elegantiam ingenij, cognomen *scholastici* meruit. Alij etiam Patres pro egregiè perito id nomen sumunt. S. Paulinus epist. ad Severum, *scholasticis & secularibus literis Græcè iuxta ac Latine diues*. Sic Alcuinus l. 2. contra Felic. Vrgel. Iuencum poëtam vocat *doctissimum Hispaniæ scholasticum*. Sed vt eas acceptiones omittam, quæ non sunt huius disputationis, hæsit tandem scholastici appellatio in ijs hominibus, qui fictas lites & controuersias declamabant, & in eorum etiam auditoribus, vt apud Senecam, Autorem Dialogi de orat. aliòsque: factumque est tandem, vt nomen in

D. Hieron. de
Script. Eccles.

Senec. *præfat.*
l. 3. *Controv.*

contemptionem venerit, ijque dicti scholastici, qui in stylo & oratione scholam olerent, & iuuenilem quendam apparatus. Seneca patet de Albutio, *Timebat ne scholasticus videretur.* Sueton. de eod. *Declamauit vario modo splendide atque ornate, tum ne vsquequaque scholasticus existimaretur, circumcisè & sordide, & tantum non triuialibus verbis.*

Principes huius sæculi.

Diuinissimus Paulus eos *Principes huius sæculi* vocat 1. Cor. 2. vbi Theodoretus, *Principes huius mundi appellat sophistas, poetas, philosophos & oratores, vt qui ex eloquentia, in hac vita sint clari & illustres: vel, vt ait S. Chrysostomus, intelligit φιλοσόφους, ῥήτορας, λογογράφοις.* Paulò antè idem Apostolus illis attribuit *ὑποχρῶ λόγου ἢ σοφίας* quibus verbis Theodoretus significari putat *eloquentiam & dicendi artem:* D. Hieronymus autem *pompaticum eloquentiæ sermonem.*

Tractatores.

Tractatores ijdem nuncupati. Apud D. August. in libris nuper editis aduersus Iulian. hæreticus sanctissimum illum Doctorum vocabat *Tractatorem Pænum*, hoc est vt v. c. Cl. Mænardus exponit, *sophistam.* Et quidem paulò post eodem sensu ponitur, *disputator Pænus.* Sed hoc modo pertineret hæc appellatio ad Sophistas, captionibus & quæstiunculis fallere solitos, de quibus actum est superiùs. Vnde *retractatus* apud Tertullian. in Apologet. subtiles sunt disputationes Sophistarum: *Eædem, inquit, materiæ apud hæreticos & Philosophos voluntantur, ijdem retractatus implicantur.* Sed ex vsu Ecclesiæ, *Tractatores* etiam dicebantur viri eloquentes, qui in hominum cœtu bonis verbis

bis sententiam suam exponerent. Ita sumit in epistola ad D. Augustinum Secundinus: *Et quamvis tractator multa dixerit, quæ teneat apud se auditor, tamen à tractatore non recesserunt.* D. Cyprianus: *sublimes materia sublimium ingeniorum exigunt tractatores.* Petrus Chrysologus serm. 91. *Vacat humanus sermo, filet prædicatio tractatoris: vbi Tractatorem vocat Euangelicum oratorem: siue, vt appellat Concilium 5. Oecum. To. 2. Contil. Constant. eruditum sermocinatorem.* Qua ratio-
P. 542.
 ne etiam hoc nomen in Sophistas eloquentiæ doctores conuenire potest. Ita sanè Cassiodorus meo iudicio sumit 8. lib. Var. ep. 12.

*Sophistæ Rhetorici, aut πλωῖται, hoc est, vagi & erronei, aut σαδιστοί, diutius videlicet vno in loco morantes. Erudite peregrinationes antiquorum. Ιστοῖται quid. Χρῶσι μά-
 νια. Cur vagarentur Sophistæ. Πῆμιτοῦπις, & φλόγοις, erratici. Περίοδωται in iure qui. Pandectæ illustrantur. Errones etiam quidam poëta. Hesiodus & Ælianus consenuerunt in patria.*

CAP. III.

EXPLICATIS nominibus eorum Sophistarum, qui eloquentiam humanitatemque tractabant, quæ fuerit eorum varietas, nunc videndum. Et occurrit mihi quidem imprimis diuisio,

L

Themist. or. 4. quam Themistius attulit : alios enim facit *πλανήτας, vagos & oberrantes*, alios *σαδιαίους, vna in vrbe commorantes*: de priori illo genere primo loco exponamus. Fuit hoc quondam illustrium ingeniorum proprium, vt multas vrbes atque regiones inuiserent, & cum bona venia sapientum, hoc vtile & gloriosum esse putarent. *Peregrinationes eruditæ.* *Strab. l. 1.* *Strab. l. 1.* *Peregrinationes*, ait Strabo, sunt *ἀποδημίαι ἕνεκ εἰς πρόνοιαν*, ad conciliandam prudentiam valent plurimum. Quæ causa fuit, cur Poëtæ, inquit, summos Heroas atque omnium præstabilissimos canant *ἀποδημίσαντας ποταχὸν ἔκ πληθύνειν*, alia regna & longè positas nationes obeuntes. Id maxime liberale opinatur Epicætetus, & naturæ hominum accommodatum, non stirpium more vno in loco hætere, sed *θέας ἕνεκα*, cognitionis gratia, visendi alias regiones causa obambulare: quod fecisse inquit Vlysses quoque accepimus, qui

Ῥομάων δὲ ἀνθρώπων ἴδεν ἄστια ἔκ νόον ἔγνω,

Multorum mentes hominum cognouit & vrbes.

Et ante hunc, ferunt Herculem perlustrasse terras omnes, contemplantem iniurias hominum, & obseruantem eos, qui æquitatem & ius colerent,

Ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ θνομίω ἐφορᾶντα.

Sed præsertim eos laude & hominum prædicatione commendari video, qui parandæ eruditionis causa, & honestatis, in alias se oras terrarum contulerunt. Equidem soleo mirari, ait Lactantius, quod cum Pythagoras, & postea Plato, amore indagandæ veritatis accensi, ad Ægyptios & Magos & Persas vsque penetrassent, &c. In eo ge-

Lactant. l. 4.
s. 2.

nere Solonem Plutarchus, aliósq; reponit *Plutarch. in Solon.* multos, qui πολυπειρίας ἕνεκα ἔξ ἰσοείας, ad colligendam plurimarum rerum cognitionem, sunt diu atque multum peregrinati. Id qui facerent honestissimorum studiorum causa, ἰσοῦσσι dicebantur. S. Chrystomus explicans ea verba *D. Chryst. in Ascendi Hierosolymam ut ep. ad Galat.* viderem Petrum, non dixit, inquit, ἰδεῖν, sed ἰσοῦσσι *ἰσοῦσσι* ἦσαν Ἐἴπον, ὅτι οἱ παῖς μεγάλης πόλεως ἔξ λαμπροῦς καταμανθάνοντες λέγουσι. Itaque Iulianus adolescens qui postea fuit Imperator, cum impias iam opiniones imbibisset, & de fato ipso imperij Magos vellet, aliósq; infandos homines consulere, quos in urbibus esse Græciæ multos cognorat, honestissimam causam abeundi obtendit Constantio Imperatori, κατ' ἰσοείαν τῆς *S. Greg. Naz. or. 4.* Ελλάδος, ἔξ ἧς ἐκείσε παιδεύθηται, ut Græciam eiusque *scholas* viseret.

Non dubito quin Sophistæ multi eundem morem institutumque tenuerint, quod scirent à totius antiquitatis luminibus adamatum, & doctorum hominum voce atque literis celebratum fuisse. Certè Eunapius, Sophista & ipse non de multis vnus, illam hominum eruditorum cupiditatem, & visendæ Græciæ studium eleganter nominavit *ἑυνάπιον* *Χρυσῆς* *μανία.* *μανία*, aurcam insaniam. Deinde constabat eloquentia præstantes & gloria viros, eam dicendi facultatem, quæ teneat animos, & mirabiles efficiat, non tam ex intimis penetibus hausisse, quàm per varia domicilia literarum sparsam disseminatamq; parauisse. Quare Nazianzenus Gregorius honesta facundiæ spe *Greg. Præst. in vii.*

cimen, adolescens, primùm Cæsaream, de-
inde in Palæstinam, mox Alexandriam in Æ-
gyptum, tandem Athenas se contulit εἰς σπου-
δαίον τῆς σοφίας, vt eruditus quidam aiebat, hoc
est sapientiæ & doctrinæ coaceruandæ causa.

De se item memorat Themistius, studiosè
multas abs se vrbes Græciæ perlustratas, &
longiùs quàm Socratem peregrinando fuisse
proiectum, vt diues, & multiplici doctrina-
rum varietate locupletatus, Mnemosynæ the-

Themist. or. 4.

sauros in alios deinde effunderet: ὁμοίᾳ εἶνεκεν,
vestra causa, sic enim auditores suos affatur,
πολλὴν γὰρ ἐπήληγον, ἔ πολλαὶ πόλεις μεγάλας τε καὶ ὀλίγα-
μονας, terræ plurimum, plurimásque ciuitates obij,
amplas illas atque magnificas.

*Cur obex-
rarent So-
phistæ.*

Non sic autem vulgus Sophistarum, qui
per vrbes, non tam scientiæ, quàm gloriæ pa-
randæ causa, neque vt cæteris commodum vti-
litatémque adferrent, quàm vt summas collig-
erent pecunias vagabantur. Institutum id fuit
primorum Sophistarum, à quibus ars & facul-
tas nouæ istius eloquentiæ, ad summum decus
& hominum opinionem fuit euecta, de qui-

*Liban. declam.
29.*

bus ita Libanius: Προμαγοράμ, Γοργιάμ, Προδι-
κούμ, Θρασύμαχουμ, alios Sophistas, ὁ μὲν δὲ ὄντι
παῖ χυεῖον εἶλεκεν, ὡσπερ ὁ θαλὸς τὰ πεινῶντα πωλεῖται,
lucrum ad omnia loca, vt pecudes famelicas ramus,

*Plat. in Pro-
tag.*

trahabat. Id quoque Plato memoriæ commen-
darat, à quo dicuntur Sophistæ οἱ τὰ μαθήματα
πωλεῖοντες καὶ τὰς πόλεις, ἔ πωλοῦντες ἔ καπιθῶντες
τὰ δέι (legerem αὐτῶ) ὄπιδουμοῦν, *qui varias per
vrbes disciplinas venales circumferunt, & cauponan-
tes eis qui emere cupiunt. Et in Sophist. definit*

Sophistam eum qui doctrinam nummis commutaturus vrbes varias circuit. Hoc primum fecisse Prodicum ait Philostratus, qui quæstio- *Philostr. l. 1. de vit. Soph.*
περιφοιτῶν τὰ ἀστυ, lustransque ciuitates, Orphei & Thamyridis in morem, omnium animos incredibili suauitate orationis lenocinióq; mulcebat. Hunc igitur aliósq; principes non exiguo numero secuti sunt, qui huiusmodi auream messem obambulando colligerent.

Multi verò non tam pecuniam appetentes, quàm gloriam, maximas ciuitates adibant, vt orationibus omnibus dicendi luminibus ornatis, & declamationibus exquisito artificio pictis & variegatis, sui admirationem excitarent, & facundiæ suæ vim industriamque proderent: quod Græci *ἐπιδείξιν ποιῆσαι* dicunt. Quare Theopompum *ἐπιδείξας ποικίλων* iustrasse omnes vrbes Græciæ, autor est Photius. *Photius.*
 Et Synesius Dionem Chrysofostomum ait *Synes. in Dion.* per Italiam Asiámque multis in locis certatorijs sæpe declamationibus pugnauisse pro victoria. De Sophista Ptolemæo Naucratile Philostratus: *Ad multas certè gentes profectus, Philostr. l. 2.*
ἔν τε ἐν πλείοις πόλεσιν ἐπιστὰς, nullibi locorum gloria suæ iacturam fecit, neque expectatione sua minor vnquam visus est, sed ὡς περ ἐπὶ λαμπροῦ ὀχμαλῆς τῆς φήμης, perinde ac illustri famæ vehiculo inuectus, per ciuitates & oppida transfuit. Atque hi quidem tamen popularis auræ captatores, & nimiùm gloriosi, tamen audiebantur, & curiosum adolescentum ingenium dicendique amorem excitabant.

Aliud fuit vagorum Sophistarum genus, qui nec ita à doctrina comparati, & opibus inhiantes, nil præter vanas pollicitationes, & pictæ rectoria linguæ adferebant. Quos

Themist. or. 1.

Isocr. in laud.

Helen.

Agell. l. 9.

Προδευταί.

Cuiacius in eum loc.

Senec. ep. 88.

Circulatores Sophistæ.

Can. 57. Con- cil. Laodic.

πλωήτας per oppida vagantes infectatur oratione sua Themistius, quos etiam ἐν τῇ πόλει ἀερισουῖστας vocat, in ciuitate oberrantes, Isocrates φθύροντας erroneos Sophistas. Sic Agellius palliatum quendam Sophistam illusum ab Herode Attico, erraticum hominem vocat. In iure dicuntur ἀειοδευταί, sic enim est D. de excus. l. 6. Grammatici, Rhetores, Sophista, Medici qui ἀειοδευταί vocantur, &c. Vbi quidam eam vocem tantum ad Medicos referunt, qui domos circumceant: mihi verisimile est, referri etiam ad alios posse, & maximè ad Sophistas: quare Antoninus Augustinus ibi vertit *circumsforaneos*, vulgatus interpret *circuito*res. Fauet omnino Seneca qui *circulatores Sophistas* nominat, qui philosophiam vendant. Idem de Appione Grammatico, qui sub C. Cesare, inquit, tota *circulatus est Græcia*. Aliàs *circulantem Sophistam* nominat: sic habe istam vim dicendi rapidam atque abundantem, aptiorem esse *circulanti*: ἀειοδευτῶ mihi sanè videtur pingere, vagum & erroneum declamatorem. Sic etiam in Concilio Laodicensi ἀειοδευταί, certum genus veluti Episcoporum dicuntur, διὰ τὸ ἀειέρχεσθαι, μὴ ἔχοντες καθέδραν οἰκείαν, quòd huc illuc continendis in officio fidelibus vagentur, nec vllibi propriam sedem edramque habeant, ait Zonaras. Gregorius Tholosan. l. 15. Syn- tagm. iur. nominat *ambulatorios*, & vt vulgò,

inquit, vocantur, portaturos Episcopos. In Concilio Prouinc. Constantinopolit. sub Leon. *To. 2. Concil. Pap. i.* nominantur *Viatores*. In iure quoque interpretando fuisse homines erraticos & circulantes intelligimus, quos edicto suo Iustinianus repressit. *Audiuimus*, inquit, in *Alexandrina splendidissima ciuitate, & in Casariensium, & in alijs quosdam imperitos homines deuagari, & doctrinam discipulis adulterinam tradere, &c.* Hinc eleganter Ausonius *vagam operam* dixit de Rhetore, qui varias vrbes lustrans eloquentiam docuerat. *Auson. de sedat. Rhet.*

Quumque vagantem operam diuisæ impenderis vrbi. Etiam inter poetas similes quidam Sophistarum, qui honoris aut diuitiarum cupiditate vagi esse voluerunt. Euripides in Macedoniam, Æschylus & Simonides Syracusas ad Hieronem profecti sunt. Homerus *ἑποδημῶσας ἐπὶ μακρότατον*, vt ait Pausanias, *τῆς Ἰωνίας τῆς πρὸς Ἰταλίαν*, in vltimas terras peregrinatione suscepta, non regum familiaritatem, vt alij poeta, appetijt, quod potentium hominum opes posthaberet gloria, quam sibi apud omnes gentes maximam comparauit. Contra Hesiodus *ὄνω τῆς πατρῴας*, vt est apud eundem Pausaniam, cum varios eos cursus errorisque defugeret, maluit in patrio solo conuolascere. Ælianum Sophistæ nomen commertum, ea quoque rarij. Quidam laudauerunt, quod è patria nunquam excesserit. Huiusmodi verò hominem nunquam solo natali relicto peregrinatus, significantes Ægyptij, Onocephalum pingebant, quia

*Horus Apoll.
in Hierog.*

vt ait Horus, ὅτι ἀκούει πρὸς ἰστορίας, &c. nec vllam audit historiam, neque nouit quæ apud exterarum gentes sunt.

Cæterum cum hîc quoddam genus Sophistarum, Themistium secutus, nominauit *πλαῖνται*, vagos & erroneos; eos præsertim intelligi volo, non qui varijs in urbibus docuerint à republica euocati, vel delecti à principibus, aut sponte in ea industria occupati, quales multos fuisse meminimus summis honoribus ornatos, sed qui ad exiguum tempus circumerrabant, aut quærendarum opum causa, quas sæpe inanissimis pollicitationibus aucupabantur, cum se noua & hæctenus inusitata & mirabilia docturos promitterent, aut vt ingenium & eloquentiæ magnitudinem ostentarent, tum prompta & subita dictione, tum etiam meditata: aut denique vt cum Sophistis, qui in illis ciuitatibus morarentur, publica declamatione certarent. Hoc vltimum eodem orationis cursu hîc illustremus.

Vagorum Sophistarum concertatoria declamationes. Ἐπαγγέλλων ἀκρόασις, αἰτῶν ἰσοδοσιῶν.
Niger è Sophistico certamine interijt. Victi abjecti, victores letitia efferebantur, plausu & alijs honoribus excepti. Cur iucunda sit hominibus ἐκτιμῆ ex Aristotele.

CAP. IV.

SOPHISTÆ quos paulò antè vagos nominabamus, si quam scirent pulcherrimam ciuitatem curiosis hominibus abundantem, à studiis humanitatis minimè alienam, theatrum esse opinabantur ingenio suo dignū, in quo laxis facundiæ habenis volitarent. Eò igitur se conferebant, & cupidè etiam excipiebantur à multis, qui peregrinis auditionibus inhiantes, velut auidam sitim explere cupientes, hauriebant noua & admirabilia Sophistarum. Statim verò atque in aliquam urbem venissent, ingens adolescentium numerus affluebat, si præsertim alicuius nominis foret Sophista, de quo priùs quidpiam inaudiissent. Id Themistius perspicuè significauit, *Themist. or. 4.*
 Ἐπελθόντες ἀφ' ἑσπερίας, ἐκκρέμανται ὀδύς, ὡς ἀπὸ τῆς λίθου τὰ σιδήρια. Nam simulatque Sophisticum pallium aspexerint, statim ex eo veluti ex magnete ferramenta dependent. Si nullus præterea esset in vrbe Sophista, vel ex tempore pro animi sui arbitrio disputabant, eaque re promptam & expedi-

Florida Apulei.

Plat. in Apolog.

Declamationem indicere.

Ἐπαγγέλλειν
ῥητέτω, vel
ἀκρόασιν.

tam linguæ volubilitatem ostentabant, vel ἑπιδεδίξιν in aliud tempus opportunum pollebantur. Hoc expressum videmus in Apuleio Pœno, qui cùm venisset Carthaginem, *Florida* illa sua habuit omnibus veneribus illuminata, museo lepore tincta, sūma industria meditata. Aliâs autem ad extemporalem dictionem inuitatus, *De genio Socratis* summa laude varietatēq; differuit. In iis autem orationibus, vel urbem, in qua tum loquebantur, exquisito præconio exornabant, vel de suo ingenio atque studio, & multiplicitate eruditione gloriabantur, aliôsque deprimebant. De primis autoribus Sophistarū loquens Socrates, *Gorgias*, inquit, *Leontinus*, & *Prodicus Chius*, & *Hippias Eleus* ad singulas profecti ciuitates, adolescentibus quibus liceret in patria suorum se ciuium disciplinæ gratuitò commendare, persuadent ut se aliorum disciplina relicta sectentur, &c.

Quòd si in iis locis ad quæ diuerterent, esset aliquis doctor humanitatis & eloquentiæ, quem docta pubes sequeretur, illi subitò declamationem indicebant & dicendi certamen: Græci id dicunt ῥητέτω ἐπαγγέλλειν, vel ἐπαγγέλλειν ἀκρόασιν ἑσθῆς λόγου, item ὑπόθεσιν αἰτίων, & παροχέουσαι ὑποθέσεις. Philostratus etiam habet διαδοῦσθαι τὸν ὑπὸ ῥητέτης ἀγῶνα πρὸς σοφιστήν, instituere, suscipere, aggredi, vel indicere certamen declamationis. Plutarchus vocat σοφιστικοὺς ἀγῶνας πρὸς ἀμύλλαν ἐπιδηματικῶν, sophisticas concertationes ad ostentationem comparatas: & alio loco dicit eas fieri ὑπὸ δόξης ἔ φιλοπρίας, propter gloriam & ambitionem. Exempla sunt apud Philostratum in vitis Sophistarum plurima, de Marco Byzantio, Po-

lemone, Dionysio, Herode Attico, aliis; & præsertim morem hunc luculenter expressit, in Alexandro Peloplatone Sophista, qui fuit apud Antoninum Imperatorem graciosus. Hic cum Athenas aliquando venisset, subitò ci- Philostr. l. 2. de vit. Sophist.
uium motus factus est, ἐρέοντων αὐτὸ τῆς ἀκροάσεως, vit. Sophist.
qui cupidi essent illius audiendi: subitò ipse ἐπήγγειλε τῶν Ἀθηναίων ἀντιοχεῖοις λόγοις. Habuit orationem quæ laudes vr̄bis continebat, & purgationem apud Athenienses, quòd nunquam antea ad ipsos accessisset, Tum progressus ad *μυθήτω*, quam proposuit Herodi Attico primario tum Athenis Sophistæ, quem iuventus omnis sequebatur, optionemque dedit, vt vel ipsam audiret, aut exhiberet alteram.

Cæterùm qui esset ea ratione prouocatus ad declamandum, non potuit sine famæ & ex- Certamen detrectare infame,
stimationis suæ detrimento id defugere; vnde non leuia incommoda sequebantur, & interdum quidam in ea re sunt immortui. Cui rei illustrandæ breuem narratiunculam è Plutarcho subiiciam: qui cum doceret periculosam Plutar. de sanis tuend.
esse vocis contentionem post cruditatem & defatigationem, & plurimis id Rhetoribus Sophistis̄que solere contingere, sic narrat. *Oratoriam artem in Galatia docens Niger forte fortuna spinam piscis deglutiuerat, cum subito foris superuenit alius quidam Sophista, & declamare cepit. Ibi Niger ne silentio suo concedere palmam videretur metuens, etiamnum spina in faucibus hærente declamauit & ipse. sed inde inflammatione graui exorta paucis post diebus interiit.*

Qui victi fuissent, anteaactæ vitæ gloriâ, deic- Victi inter

rentes.

Isidor. Pelus.
l. 2. ep.Aristot. 2. rhet.
c. 23.Plutar. l. de
prof. virt.Eunap. de vit.
Phil.Victores ge-
scentes.Arist. l. 1. rhet.
c. 11.

tionem animi sui & mœrorem solari conabantur: πολλοὶ τῶ σοφιστῶν, ait Isidorus Pelusiota, ὅς τῆς παρὰ τὴν ἀρετὴν δόξης καὶ συμβαίοντος ἡπίας ἀεισεύλειν περιώνται. Multi Sophistæ per eam gloriam, quam priùs adepti sunt, detrimenta ea, in qua postea victi incidunt, obtegere conantur. Et quidem victos in disputationibus Sophistas, non esse penitus reiiciendos, Aristoteles cùm disputat de argumento à pari, significat hoc exemplo; Si neque Imperatores sunt mali quòd vincuntur saepe, neque Sophistæ. Itaque Aristippus, cùm aliquando in disputatione Sophistica, fraude circumuentus ab audaci & veteratore fuisset, eumque exultare, & insolentiùs efferri conspiceret, Ego quidem ab eo, inquit, suaviùs te qui me refelleris dormiturus. Simulabat ille fortè animi æquitatem, qua minimè perfruebatur. Sanè quosdam impatientiùs id tulisse meminimus: de Prisco sic Eunapius, *Liebat in disputationibus victum non mitescere magis, quàm qui veritatis vim oppugnet, & voluptatibus corporisq; delitius fractum efferari, ac rationis literarumque hostem pariter & philosophiæ osorem euadere: eam ob causam plerumque dicere supersedebatur.*

Iam verò qui vicissent, nimio scilicet opere triumphabant sui præcones mirifici, & genio indulgentes suo. Nam vt verissimè dixit Aristoteles: τὸ νικᾶν ἡδὺ, vincere suave & incundum est, quòd victoria excellentiam quãdam significet, & in hominum animis concipiatur quãdam opinio de se magna, qua cæteris se præstare putant. Quare, vt ibidem ait Philosophus, tam iucunda sunt hominibus ἢ δικαιοσύνη ἢ ἑστία, &

forenses & Sophistica concertationes, quod ubi sit contentio, ibi quoque victoriam consequi oporteat; qua superiores gaudent, & ij maxime, qui diu atque multum in iis studiis versati sunt. Hinc perspicuum est quantis lætitiis & voluptate inceserint contentiosi & acuto præditi ingenio Sophistæ, qui operam industriamque posuissent in tortuosis conclusiunculis ediscendis: vel qui studio eloquentiæ florentes, quoddam veluti regnum Declamationum tenebant. Certè victores plausu fuisse exceptos ait Isocrates: *Leeta, inquit, est oratio & laudata, & cum plausu excepta, ἡ πετυχηκὸς ἡ ἀνὰ τοὺς οἰκατοῦσι ἐν ταῖς ὁμιλίαις, & ea consecuta omnia quæ successum declamationum sequuntur.* Sed mirabilius quod de Sophista Proæresio victore meminit Eunapius; *Cuncti qui aderant, & στήθα τῷ Θεῷ προσελάμβανον καὶ τὰ πόδια ἀγαλάματος ἐνθεῖν, &c.* Circum-lambendo Sophistæ pectus velut simulachrum alicuius Dei, alij pedes, alij manus deosculabantur: nonnulli Deum, quidam Mercurij eloquentiæ præsidis typum nominabant.

Isocrat. in Parnathen.

Eunap. in Proæresio.

*Declamationes ad pompam seu ἑπιδείξεις Sophistarum. Δείξεων hora. Ἐπιδικεῖαι. Παινηροῖ-
ζεν. Ostentatio. Frivola iactatio. Dicere po-
pulo. Ἀκροάσις quid. Ea aut publica aut pri-
vata. Ἐξωνική ἀκροάσις. Ἐπιδείξεις ἑμμυδοῖ. Pro-
dici ἑπιδείξις πικτικονταῖ δραχμῶς. Sophisticus
ille mos damnatus. Quid in iure, ostenta-
tio vulgaris.*

CAP. V.

ICTVM olim fuit eleganter à
Lucilio,

*Scire est nescire, nisi id me
scire, alius scierit.*

Sapiens poëta naturæ ipsius
venam attigit, quæ lenocinio quodam hono-
ris & gloriæ, si quid fortè prædicandum vi-
deatur, nescit regere, sed in aperta potiùs luce
ponere, atque venditare gestit. Eâ causâ fuit
olim commune hoc artificum, adhibere δειξεις
suarum artium in civium luce & conspectu, ut
propter in eo genere præstantiam, commen-
dationem in vulgo haberent. Id fecisse quidem
poetas Rhapsodos ait Athenæus; *Lysanias*, in-
quit, primo libro de Iambicis poetis scribit, *Mnasionem*
rhapsodum λέγει ἐν τῷ δειξεῖν, ostentationis gratia
cùm sui specimen ederet, iambos quosdam è simonide
recitasse. Tempus autem τῶν δειξεῶν fuisse πληθύνουσις
ἀρχαῖς, cùm nimirum frequentissimus fuit ho-
minum cœtus in foro, idem scriptor aliàs pro-

Δείξις artifi-
cum.

Athen. l. 14.

Idem l. 6.

dit, apud quem ita Cynulcus; *si ad sermones audiendos inuitatus fuisset, non ignorabam veniendum fuisse* *πληθύνσης ἀγορῆς, pleno foro; ὕτως ἰδρ' ἢς ἴδ' σφῶν τιῶ ἴδ' δεῖξέων ὡρεῖν ἐκώλει, tempus enim harum ostentationum ac disputationum, sapiens quidam ita vocabat.* Hac in re non postremi fuere Sophistæ, imò omnium acerrimi, qui vsque ad eò se nihil scire putabant, nisi eos scire, alij scirent, & laudibus & commendatione prosequerentur.

Prodibant igitur in publicum, & concinna quapiam oratione omni artificio composita, ingenij sui lumen, & singulare eloquentiæ decus venditabant. Id à Græcis ἐπίδειξις ποιεῖσθαι *Επίδειξις* dicitur, & ipsa declamatio ἐπίδειξις, hoc est Sophistica recitatio, & oratio ad pòpam & ostentationem comparata. Dionysius Longinus vocat τὰ πομπικὰ ῥητόρων, *Longin. ὡρ. ὕψους.* Iococrates ἐπίδειξιν παρδύσεως. *Isocr. or. de Big. S. Greg. Naz. carm. de vit.* Apud S. Gregorium Nazianz. est λόγους δεῖξαι, in munere Sophistico eloquentiæ specimen dare. Hinc Sophistæ dicti ἐπίδεικνύσασαι & ἐπίδεικνύμετροι, cùm theatro conuocato eloquentiam suam promunt & ostentant, vt Æschines apud Rhodios ἀέγνωτε τοῖς Ροδίοις τὸν κτ' Ἰκτισφῶντος λόγον ἐπίδεικνύμετρος, ait Plutarchus. Hinc etiam gloriolæ aucupes, qui omnibus in rebus venditare se magnificè cupiant, dicti à Græcis ἐπίδεικτικῶν ἢ φασιλιῶν. In Sophistis illud idem fuit πανηγυρίζειν, vt apud Aristidem: εἰ μὲ οὐδὲ κεχρησμένον πινὰ ἀκούσασαι λόγον ζητῆτε, ὡσπερ ἠνίκ' αὖ πανηγυρίζων τὸν λαῶν. *Arist. to. 3. or. 3a* Si igitur elegantem & incundam aliquam speratis vos orationem audituros esse, quemadmodum cùm in conuentibus publicis dico ad pompam. Παρηγητῆρ ἐς λόγων

- ὀμδὲξίη*, ait Philostratus. Latini τὴν ὀμδὲξίη proprie vocant *Ostentationem*. Quintilianus de Egressionibus disputans, in aliquem lætum ac plausibilem locum quàm maximè fieri possit fauorabiliter excurrere, ait in forum venisse ab *ostentatione declamatoria*, hoc est à Sophistarum epidixi. Et lib. 2. Si verò in *ostentationem compararetur declamatio*, &c. Et paulò post, in eo genere ait permitti adhibere plus cultus, omnémque artem non confiteri modò, sed *ostentare* etiam hominibus in hoc aduocatis. Macrobius *eloquentia ostentationem* nominat lib. 1. Saturn. Seneca filius *studiorum liberalium vanam ostentationem*. Seneca parens *friuolam iactationem*. Labienus orator, inquit, *declamare audiente populo, turpe & friuolæ iactationis putabat*. & aliàs, *Vorsienus Montanus adeò nunquam ostentationis declamauit causa*. Dicebatur quoque *venditatio*. Cicero Tuscul. 2. *Mihi quidem laudabilia videntur omnia, quæ sine venditatione, & sine populo teste sunt*. Illustriùs Autor ad Heren. *Comparata, inquit, oratio artificij significandi, ingenijque venditandi, & memoriæ ostentandæ causa*. Sic Plinius major *scientiæ venditationem* nominauit, M. Tullius *Rhetorum pompam*, Seneca *disputationes preparatas & effusas audiente populo quæ strepitum habeant*. Latini id ipsum quoque aliquando vocant *dicere populo*, hoc est *ὀμδὲξίη πειδὲξ*. Seneca senior præfat. l. 3. *Controu. de Albutio, Per totum annum quinquies sexiesve populo dicebat*. Idem est *declamationem populo committere* apud eundem in epitom. *Contr. de Asinio Pollione, Ille triumphalis senex ἀποδοσὶς suas nunquam populo commisit*. Vbi notanda
- Ostentatio.*
Fab. l. 4. c. 3.
- Idem l. 2. c. 10.*
- Macrob. præfat. lib. 1.*
Senec. ep. 59.
- Senec. præfat. l. 5. contro. & præf. lib. 4.*
Friuola iactatio.
- Venditatio.*
- Cornific. l. 2.*
- Plin. l. 29. c. 1.*
- Senec. ep. 38.*
- Senec. præfat. l. 4. epitom.*

tanda vox ἀκρόασις, quæ apud Latinos æquè ac Ἀκρόασις
 Græcos susceptam publicè disputationem & quid.
 ad pompam declamationem significat: dici-
 turque aliquando ἀκρόασις ἑπιδηκευική, aliquando
 σοφιστικὴ. Phauorinus apud Agellium: *Rationes Agell. l. 2. c. 22.*
omnium vocabulorum effudissem, nisi multa iam
prorsus omnibus vobis reticentibus verba fecissem,
quasi fieret à me ἀκρόασις ἑπιδηκευική. Sic apud Lu-
cianum, tempus consumere εἰς ἀκρόασιν σοφιστικὴν, meth.
in declamationem sophisticam. Suetonius de Crate Sueton. de illust.
Mallote, Plurimas ἀκρόασις subinde fecit, assidueque Grammat.
differuit. Ἀκρόασις vocat declamationes, publicas
disputationes, illustriores expositiones multis
audientibus. Quare quod vulgò vertunt libro-
rum Aristotelis inscriptionem, περὶ τῆς φυσικῆς
ἀκρόασις, Physicæ auscultationis libros, mallem om-
nino disputationes de natura dicere, vel scholas, eo
videlicet modo, quo Cicero Philosophorum
scholas nominat eruditas eorum disputationes.
 Est tamen interdum ἀκρόασις idem quod audi-
 torium, vel audientium cœtus. D. Chrysostr. *S. Chrys. hom. 9.*
 ad pop. Antioch. Propterea, inquit, non sen-
 tio dicendi laborem, τῶν τῆς ἀκρόασις κουφίζομενος
 κέρδη, auditorum lucro releuatus.

Porro Sophisticæ ἀκρόασις, siue ἑπιδηκευική, aut Duo genera
 publicæ fuerunt, aut priuatæ: harum meminit ἑπιδηκευικῶν.
 Plato cùm Prodicum ait ἰδίᾳ ἑπιδηκευικῶν ποιῆσαι,
 hoc est, domi & priuatim apud suos vendi-
 tandæ eloquentiæ causa dicere. Et doctissimus
 Gregorius Naz. de ostentatoribus Sophistis
 loquens: *Greg. Naz. Carm. de vitio sua.*

Τῶν μὲν γὰρ εἰς τὴν ἐπιδηκευικὴν οἱ λόγοι,
 ἐν μετρητικῶν συλλόγοις & πλάσμασιν.

Horum enim ad ostentationem est oratio,

In cœtibus adolescentium atque fabulis.

Philostr. in
Predic.

Ἐρατικῆ ἀ-
κροάσεως &
ἔμμιθοι.

Laert. l. 2.
Illustrius de
Phil.

Mirabilis Pro-
dici ἑπίδραξις.
Aristot. l. 3. rhet.
c. 14.

Plato in Cratyl.

Suidas.

De publicis illa sunt Philostrati: ἑπίδραξις ἐπιείκως
Πρόδικος ἀειφονιστὴς τὰ ἄλλα, Prodicus specimen eloquen-
tiæ suæ dabat lustrans ciuitates. Præterea in iisdem
Sophistæ aut captabant tantum gloriam, no-
minis famam, ingenij commendationem, aut
lucellum ab vnoquoque audientium repe-
bant: quales nominatæ fuerunt ἑρατικῆ ἀκροάσεως,
vel ἑπίδραξις ἔμμιθοι. Sic Athenion Sophista di-
citur apud Athenæum l. 5. ἑρατικῆς ποιησάμενος
ἀκροάσεως. Menander apud eundem l. 6. huc allu-
dens, Μικρὴς τίθημι συμβολὰς ἀκροάμενος. Symbolam
ego exiguam pro auscultatione hac conferam. Laer-
tius Æschinem ait Socraticum ἔμμιθους ἀκροάσεως
ποιεῖσθαι, vertunt, auditores sibi mercede quasiuiffe:
obscurè dictum; nam mercede quærit audito-
res, qui dat sportulas vt Itali recitatores, aut
frumentum vt Themistius: Æschines autem
non dabat, sed accipiebat mercedem. Prodi-
cum ferunt exhibere solitum ἑπίδραξις πεντηκοντά-
δραχμον, cuius meminit Aristoteles, ita nomi-
natam, quod qui eam declamationem audi-
rent, pendere drachmas quinquaginta con-
sueuerint. Plato qui rem eandem memorat,
ea causa δραχμιάσαν ἑπίδραξις nominauit. Suidas
de Prodicto: Hic primus πέντε πεντηκοντάδραχμον
ἐπίδραξις ἐποίησατο. Mirificā sanè fuisse necesse est,
planèque auream illam Cei oratoris declama-
tionem, pro qua singuli qui adessent, quatuor
nostros coronatos & regales præterea Ibericos
duos pendere debuerunt: hanc enim summam,
si nostri æui numerandi rationem intueamur,

drachmæ illæ quinquaginta efficiunt.

Cæterùm Sophistas habuisse frequentes olim *An frequentes*
ὀπιδείξεις, è Cæsare Iuliano facillè intelligas, qui *ὀπιδείξεις*.
 eos propter vsum & consuetudinem istiusmodi
 orationum promptissimos & audacissimos ait
 fieri ad dicendum: *ὡδέστι γὰρ αὐτοῖς*, inquit, *ἐκ τῆς* *Iulian. paneg. το*
τὸ λέγειν μέγας, *ἢ τῆς πρὸς τὰς ὀπιδείξεις συνουσίας τὸ*
ἔαρπτεν ἐν δίκῃ. Et tamen hoc institutum senti-
 tiis suis viri omnium grauiissimi repudiaue-
 runt. Epictetus imprimis, vt reipub. literatæ *Epict. in Enchirid.*
 Censor, minimè adeundas ἀπροσῆτος ὀπιδεικτικὰς
 monebat; hoc enim est illius sapientis effatum,
εἰς ἀπροσῆτος ἑνῶν μὴ ἦκε, κινδὲ ῥαδίως παρέλθῃ. Ad reci-
 tantes pompamque Sophistarum ne accede, neque his
 facillè intersis. Sanè ab illa venditatione & iacta-
 tione populari alienus maximè fuit Isocrates:
εἶχε δὲ διγορευτῶς πρὸς ὀπιδείξιν, refugiebat ostentatio-
 nem, ait Plutarchus. Synesius pulchrè & sa- *Plut. in τοῖς*
 pienter, *τὸ κηρύττειν ἑαυτὸν ἢ πάντα πρῆν ὑπὲρ ὀπιδεί-* *Rhet.*
ξείως, ἢ ἑφιάς, ἀλλὰ σοφιστίας ὅτι. Praeconem sui esse, *Synes. de don.*
 atque ad pompam & ostentationem facere omnia, non *Astrol.*
 sapientiæ est, sed sophisticæ versutiæ. Denique leges
 quorundam in ea re licentiam inanitatèmque
 represserunt: nam cùm viderent Imperatores,
 etiam Romæ, quosdam os suum publicè osten-
 dentes, venditantèsque facundiam, qui ta-
 men in numero professorum minimè cense-
 rentur, sic edixerunt; *Vniuersos qui vsurpantes sibi* *Cod. de stud.*
nomina magistrorum, in publicis magistrationibus cel- *liber. l. vnic.*
lulisque collectos vndique discipulos circumferre con-
suuerunt, ab ostentatione vulgari precipimus amo-
ueri, &c. Vbi ostentationem vulgarem Glossæ malè *Ostentatio*
 interpretantur *conuersationem cum laicis: doctior vulgaris.*

quidam Interpretes ad marginem, *Ostentationem vulgarem* dici ait, *quam vulgus ambit atque affectat.* Putem ego intelligi declamationem publicam ad illiciendos adolescentes accommodatam, aut publicam docendi functionem: quæ quia Capitolini auditorij dignitatem splendorém-que potuit imminuere, dominorum lege prohibetur.

Ἐπιδείξεις Sophistarum in Olympijs. Ολυμπικὸὶ λόγοι. *Is conuentus ad conciliandam famam idoneus, ubi etiam παιδείσεως ἀθλα.* Philosophi quoque in eo se ostentabant. De quibus rebus *Olympicæ orationes.* Locus in quo vulgò habebantur. *Philostratus emendatus.*

CAP. VI.

Dionys. ἐν τίχ.

DIONYSIVS Halicarnasseus in Panegyricis dominati maximè eloquentiam prodit: quòd in eorum quæ exponuntur varietate & copia, latè patens veluti aperiatu stadium, in quo possit disertorum hominum vbertas elegantiaque excurrere. Id præstanti vir ingenio & sapientia Gregorius Nyssenus vidit, & diuinitus exposuit, ad Hierium scribens virtutum omnium splendore collucentem: σοὶ μὲν, inquit, πάντες σοφισταὶ ἢ ἔ λογογράφοι πλὴν τῆ λέξι πάντως ἐπιδείξονται διώαμιν, οἷόν ἐστιν εὐδοκίαν τῆς πλάττειν ἢ ὅτι σὺν δαυμάτων ἐνδραδέοντες. *Dicendi quidem vim, qua quisque præditus fuerit,*

S. Greg. Nyss. de infant.

Sophistæ omnes & rerum scriptores facillè tibi, veluti in stadio quodam, per amplitudinem admirabilium tuorum facinorum discurrentes, utique demonstrabunt. Subdit rationem, quòd eximium & copiosum dicendi argumentum dicendi peritis & eloquentibus propositum, quasi in altum attollere soleat vnâ cum rerum magnitudine, & magis quodammodo sonoram & grandiloquam efficere orationem. Itaque non mirum si auidi laudis & gloriæ Sophistæ, qui venditare facundiam suam vellent, ad hoc genus ἑπιδείξεων & panegyricas orationes cupidè se contulerint. Quod eorum studium perspicuè declarat Iso- *Isocr. in Paneg.*
crates, qui Panegyricum scribens ipse, Non sum nescius, inquit, ὅτι πολλοὶ τῶν παρρησιαστικῶν ἢ σοφιστῶν, ἐπὶ τῶν τοῦ λόγου ἄρμυστων, eos qui se nominari Sophistas volunt, huiusmodi argumentum solere arripere.

Fiebat autem illud maximè in Olympiis, & totius Græciæ celebritate, vbi idem Isocrates *Idem or. de Bigis.* alio loco ait fieri ἑπιδείξεις πλέπυ, & ῥώμης, & παιδύσεως, *Panegyrici in Olympijs.* opum, virium, eruditionis, præsertim eloquentiæ, quam Athenienses incredibili semper studio coluerunt. Atque adèd in Panegyri. ait præmia in iisdè certaminibus fuisse proposita, non modò ταχέως & ῥώμης, ἀλλὰ & τῶν λόγων, *S. Hieron. l. 1. in Iovin.* celeritatis & virium, sed facundiæ quoque & literarum. Primi igitur & parentes aliorum Sophistæ eos conuentus adibant, vt luminoso aliquo panegyrico, & omnis eloquentiæ flosculis redimito se ostentarent, & famam sui nominis emererentur. Qui id fecerit princeps nominatur Gorgias, cuius meminit ἑπιδείξεως D. Hieronymus, *Iovin.*

scriptorésque alij multi, vbi dicitur *Ξενοφών τοῦ λόγου*, vt cum Siculo Diodoro loquar, inaudito genere orationis, omnes in admirationem sui rapuisse. Eius orationis gemmeum veluti exordium in ipsa ara æternitatis docti homines inscribi voluerunt; plures enim meminere, vt Aristoteles, vt Fabius Quintil. & alij: idque Maiorum laudem continuïsse dicunt, quòd eos conuentus sapientes instituisent. Antiphon & Hippias antiquissimi quoque Rhetores, demulserunt Græciam in Olympijs, vt ait Philostratus; quos secuti recentiores, in solennibus illis Græcorum certaminibus, sibi decus & nomen quæsierunt. Hinc inscriptæ orationes *Ολυμπικοί λόγοι, παναθηνάϊκοι, & πανηγυρικοί*, vt Rhetor monuit Hermogenes: fuitque Sophistis in eo genere propositum, heroum laudes celebrare, commendare patriam, suadere concordiam, excitare omnes ad tuendam dignitatem, barbarosque subigendos. Qua in re quantum eloquentia & copia dicendi valuerit, perspicuum est, & Aristides eloquentissimus inter Sophistas, cuius opera sunt in manibus, asseruit. *ἐπὶ γὰρ μάλλον αἱ πανηγύρεις ἢ τὰ τῆς εἰρήνης ἄσπλετα τὴ παρ' αὐτῆς (ῥηπικῆς) κόσμος ποιεῖ δέονται. τὴν δὲ αἰσῶν δὲ αὐτῆς πρῶτον, &c.* Conuentus enim solennes, & pacis festiuitates, magis etiam eius (Rhetoricæ) ornamentum requirunt, atque etiam Deorum & heroum honores, & quæ præclaris viris iure debentur laudes. Hæc enim omnia peruenit & exornat, vbique æquè decora, &c. Itaque ipse Aristides qui tempore M. Antonini Imperatoris vixit, *ὅτι δὲ ἔτι* habet ad Græciæ ciuitates: & de Hippodromo Sophista Larissæo, qui iisdem

*Arist. in Rhet.
fab. 3. c. 8.*

*Hermog. l. 2. de
form.*

Aristid. to. 3.

temporibus eloquentiæ ludo præfuit Athenis, ita Philostratus; *Non neglexit ire ἐς τὰς ἑὴν Ἐκκλησιῶν πανήγυεις, ἀλλ' ἐδάμυζεν ἐς αὐτὰς, ὅτι δειξέων ἕνεκα, & τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι.* *Frequentavit Græca solennia speciosarum recitationum causa, atque ut notus esset omnibus.* Nam inter ea quæ fiebant in Olympijs, numerat Apollonius Tyaneus apud Philostratum *σοφίσματα, διαλέξεις ἢ τέχνας πλείστας, additque: τὰ ἑὴν ἀουδαίων ἀουδαγῶματα, ἢ τὰ ἑὴν ἐμπορίμων ἐμποριμῶματα ἕξυκαλεῖ πανήγυεις & ζωοικίαι.* *Studiosorum enim studiosissima quæque, & elegantium elegantissima, in unum cogit & cumulat panegyris.*

Latere igitur nemo potuit doctus, & mirabili quodam eloquentiæ genere ornatus, in communi illo theatro Græciæ, vel potius orbis terrarum: ad eò verum est quod ait Suidas, *Olympia ἐκκλησιῶν διακομιζέσθαι λόγους, gloriosis & arrogantibus Græcorum sermonibus celebrari consuevisse.* Nec fuit postrema laus Sophistarum in Olympica illa panegyri & celebritate, quam Strabo nominat *sacram & omnium maximam,* *exquisito aliquo artificio & dicendi suauitate coronam oblectauisse.* Hinc poeta Græcus Antipatrum oratorem commendans, petendum esse testimonium laudis à communi Græciæ cœtu dicit, ubi ille quondam eximium florem orationis, & ingenij vim ostentauiſſet.

Ἀντίπατρον ῥητήρος ἐγὼ τὰ φος· ἠλίκα δ' ἔπει

Anthol. l. 3.

Ἔργα, Παρεκκλησιῶν πύθιο μῦθου εἰς.

Nec Philosophi huius laudis expertes esse voluerunt, sed venditabant sese in Olympijs, & in omnium luce volitare cupiebant. De Empedocle Laertius; *Quando, inquit, ad Olympia ve-*

Laert. l. 8.

nibat, in se cunctorum vertebat ora, vt nullius in communi hominum sermone tanta quanta Empedoclis fieret mentio. Apollonius quoque Tyaneus qui Pythagoreo instituto quinquennium totum siluit, os tamen aperire in Olympijs, gloriolamque voluit captare dicendo.

Olympicæ orationes de Concordia.

Pindar. Nem. od. 6.

In vis. Apollon. l. 4. c. 10.

Locus Declam. in Olympijs.

In ea pompa dicentium, de varijs quidem agebatur rebus, sed vulgò de Concordia ciuitatum, vt paulò antè attigimus; quales orationes fuere Gorgiæ, Antiphontis, Aristidis *ἁπλοῦς*, Apollonij *ἁπλοῦς κοινωρίας*: vel maiorum inclyta facinora prædicando memorabant; quod esse munus poëtarum, *ἡ λογιῶν* & Oratorum vel Sophistarum, ait Pindarus, & Isocrates in Panegyrico, qui tamen tam illustria parentum facta tot & tanta esse dicit, vt nullus vnquam *μητέ ποιητῶν, μητέ σοφιστῶν* sit eorum magnitudinem celebrando assecutus. Vel denique è media sapientia depromebant, quod lumine orationis vestirent. Sic Musonius Tyrius, & Herodes Atticus Sophista, qui sub Adriano Imperatore docebat eloquentiam, in Olympijs multa eximè dixerunt *ἁπλοῦς μεσοτήτης*, de laude mediocritatis. Sophus Tyaneus in Olympijs disseruit *ἁπλοῦς σοφίας τε, ἔ ἀνδρείας, ἔ σωφροσύνης*, &c. vt ait Philostratus in eius vita.

Locus autem vnde huiusmodi orationes haberentur, fuit vt plurimùm gradus templi Iouis Olympici. Sophista Lemnius in quadam epistola de Gorgia, *Ολυμπίασι διελέχθη καὶ τῷ βασιλέων ἀπὸ τῆς τῆς νεῶν βεβήλιδος*: vbi Interpres non fat commodè meo iudicio vertit è templi repagulis; gradus maluissem dicere aut crepidinem: nam

quæ hîc βῆσις, in vita Apollonij dicitur κρητις. Apollonius, inquit, de virtutibus, ἀπὸ τῆς κρητιδος τῆς ἐν τῷ δειλέῳ, stans in templi crepidine disputa-
bat. Philostratus item de Polemone Sophista hymnum sacrum in Olympijs recitante, ἀπὸ τῆς κρητιδος τῆς ἐν τῷ δειλέῳ πολλά ἐ θαυμάσια, ἐ tem-
pli crepidine multa & admiratione digna disseruit. In Pythijs tamen Gorgias ἀπὸ τῆς βωμοῦ, ex ara,
mirabilem illam orationem habuit, propter
quam aureus stetit in eo templo.

Celebres ἐπιδείξων materia in quibus Sophistæ
se ostentabant. Laus Deorum, hominum,
ciuitatum. Panegyrici Imperatoribus con-
sulitibusque dicti à Professoribus eloquen-
tiae. Panegyricorum mendacia. Funebres
orationes Sophistarum. Vituperationum
quaque ἐπιδείξαι.

CAP. VII.

AMILIARE & commune
argumentum earum oratio-
num, quibus ad pompam ute-
rentur Sophistæ, fuit Laus
atque Vituperatio. Viam iam
inde præiuerat Gorgias, quem
ferunt singularum rerum laudes vituperatio-
nésque conscripsisse, quòd iudicaret hoc ora-
toris esse maximè proprium, rem augere

Cic. in Brut.

- posse laudando, vituperandoque rursus affligere. Huiusmodi orationem vulgè nominant Panegyricum. Glossæ Isidor. *Panegyricus, laus in promptu dicta*: sed oportet laudem esse quandam eximiam atque mirabilem, vt hoc nomen tueri possit. In eo genere cum primis adulescentes erudiebant, vt Plutarchus animadvertit: quod ille vocat *πανηγυριστὴν ὃν ταῖς χελαστικαῖς μελέταις*, quæ res viro grauissimo displicebat: vnde alio quodam in loco *πανηγυριστικῶν λήρουσ*, *nugas panegyricas* appellat, quibus assuescendi minimè adulescentes videantur. Morem omnino Sophistarum attingit, qui delectandi placendique studio inflata quædam, & *περὰ μειρακίῳδιν* studiosissimè colligebant, plena inanis & friuolæ iactationis. Itaque Nysenus Gregorius, vir haud maior vitæ sanctimonia quàm eloquentia & humanitate, dixit eleganter *κομπῶδιν ἢ ἐγκομίῳν ἔστιν*, morem laudandi inflatum & redundantem, qui cum sana dictione, seueroque iudicio, nullum habet commercium. Et tamen, vt paulò antè aiebam, hoc commune fuit *ὀπιδείξεω* argumentum, in laude panegyricisque versari, in iisque se nimium quantum, vt propriè dicam, iactare.
- S. Aug. l. 4. de doct. Christ.* Doctissimus & sanctissimus Augustinus de iucûda elocutione disserès; *Appetunt, inquit, eam, qui lingua gloriantur, & se in panegyricis, talibusque dictionibus iactant.* Tam proprium id eorum fuisse putat Sidonius Apollinaris, vt oratorem *Panegyristam* nominet: vt non sit mirum, si in illis delitijs & dicendi voluptate, quosdam animus vitæque defecerit. De Eteoneo lo-
- Quid Panegyricus.*
- Plutarch. de audis.*
- Idem ῥῥ. πρὸς ἀγωγή.*
- S. Greg. Nysen. or. de S. Basil.*
- Sidon. l. 4. ep. 1.*

LIBER TERTIVS.

quens Aristides, sic habet: *Eloquentiam & Aristid. to. 2. eruditionem adeo amabat, ut eorum studio sit im-* in *sanct. or.*
mortuus, πανηγυρικὸν & μυστικὸν βωῶν, cum panegy-
ricum & declamationes recitaret.

Laudationes autem Sophistarum & pane- Triplex ge-
gyricos in tria maximè genera disperditos vi- nus cele-
deo: aut enim prædicabant Deos & Heroas, brium Pane-
aut claros viros, aut illustres ciuitates: in qui- gy.
bus ingenij nervos omnes contendebant, ut

καθόδοις ὁμοίαις haberent, & floridam elocutionem, & insuetam & mirabilem elegan-
tiam, quibus ornamentis stupefacti audien-
tium animi caperentur. Et quod ad laudem Laus Deo-
Deorum quidem attinet, sic disertè Plato, rum.

Atqui si vis, ó Eryximache, quærere, inuenies pro- Plat. in *Con-*
fecto, τίς γένους σοφισαί, Ηρακλέους μὲν & ἄλλων [θεῶν] *nis.*
ἐπαίνοις κατὰ λόγον συζησάσθην, bonos & peritos so-
phistas oratione soluta Herculem aliósque laudasse.

Fabius item quasdam materias esse ait ad so- *Quintil. l. 3.*
lam compositas ostentationem, ut laudes Deo- *c. 7.*
rum virorumque, quos priora tempora tulerunt.

Nec difficile arduumque foret id exemplis antiquitatis illustrare. Cui rei vel Aristides vnus sufficiat, cuius habemus hymnum in Iouem, & iustas orationes in Mineruam, Bacchum, Sarapim, Æsculapium & alios, quibus superstitione implicatus diuini numinis vim tribuebat. Hic verò Antalcidæ memini Lacedæmonij principis, à quo Sophista bellè fuit irrisus, qui delicatam à se compositam orationem, Rhetorum pigmentis artificiosè illusam, floribusque variegatam, dicere in laudem Herculis gestiebat: de quo sic Plu-

Plutarch. in
Lacon. apoph.

tarchus: σοφιστὴ δὲ πρὸς μέλλοντος ἀγανώσκον ἐτάρχον
 μὲν Ηγεκλέους, Τίς γὰρ αὐτὸν, ἔφη, ψέχῃ; *quis enim,*
inquit, eum vituperat? Idem propè fecit Apol-
 lonius Tyaneus, cùm incidisset in iuuenem,
 qui in schola Sophistica politus, dulcem &
 magnificam orationem in Iouis Opt. Max.
 commendationem elaborauerat: hunc enim
 σεμνωτόμορον, *opere suo tumefactum, & δοκίμοσφδ,*
 vt verbis vtar Philostrati, & se gloriosè ven-
 ditantem repressit, quòd diceret, verisimile
 non esse, vt qui mediocris hominis fortu-
 nam stylo & cogitatione non æquaret, is Io-
 uis Opt. Max. decora & immensitatem, pro
 dignitate commendare posset.

Laus homi-
num.

Sed in hominum prædicanda excellentia,
 sæpiùs artem & dicendi copiam explicabant
 Sophistæ: quo in genere, etiamnum inue-
 niuntur Panegyrici dicti Regibus, & dynastis
 luculenti, è quibus liceat intelligere, quid
 ipsi poliundæ orationis & elegantix artifices,
 & Suadæ filij præstiterint. Huiusmodi lauda-
 tiones speciosas Imperatorum dixit aliquo-
 ties Themistius ἐπιδημιόμορος, & id fieri vulgò
 ab illis eloquentiæ doctoribus ait, à quibus
 tamen suam in dicendo rationem distinguit:
 quòd illi vnam modò aurium delectationem
 intueantur; ipse verò è lege philosophiæ, plu-
 rimum etiam vtilitatis adiungat. Imò etiam
 Panegyrici, in quibus, absentium Imperato-
 rum laudes magnificentius vberiusque fuis-
 sent expositæ, deinde ad eosdem mitteban-
 tur: quod à se factum prodit ipse quem no-
 minaui Themistius, qui cùm Senatu popu-

Themist. or. 12.

Absentibus
quoque dicti
Panegyrici.

Themist. or. 13.

loque audiente, amplissimo in hominum cœtu, de Augustis orbis dominis multa exquisito artificio dixisset, eam deinde *coronam* (sic Panegyricum suum appellat) non ex auro, inquit, obrizo, sed è Platonis Aristotelisque flosculis intextam Imperatori misit: vbi quoque suam illam orationem vocat *Hymnum*; quo sic Principem recreatum ferunt, vt statuam illi ex ære collocaret.

Hoc autem munus celebrandi oratione Dynastas, Reges, Consules, proprium fuisse illorum, qui in schola facundiæ profiterentur, optimus autor & eloquentiæ magister dicit Augustinus, qui Mediolani in florentissima ciuitate, Bauto ni Consuli, laudem Calendis Ianuarijs, in magno hominum conuentu, pro sua, inquit, *tunc Rhetorica professione recitauit*. S. Hieronymus epistola quadam sua, *Doctissimi quique Græcorum Regum suorum ac principum laudes accepta mercede dicebant*. Ea res multa in historiam mendacia ludibriûmque importauit, cùm Rhetores non tam elaborarent, vt vera dicerent, quàm vt ea quæ subtiliter excogitauissent, iucundè & mirabiliter in audientium animos immitterent. Sanctissimus Augustinus in Confessionibus: *Cùm pararem recitare Imperatori laudes quibus plura mentirer, & mentienti faueretur ab scientibus*. Itaque vitis sapientibus improbata est ea consuetudo, & præclarè meo iudicio Lactantius: *Id faciunt, inquit, qui apud Reges etiam malos panegyricis mendacibus adulantur: quod malum à Græcis ortum est, quorum lenitas instructa dicendi facultas*

Panegyrici à professorib. eloq. dicti.

D. August. l. 3. contr. lib. Petil.

S. Hieron. ep.

21.

Aug. l. 6. conf. 6.

Lactant. l. 1. de fals. reb. c. 15.

tate & copia, incredibile est quantas mendaciorum nebulas excitavit. Quæ fortè causa fuit cur Alexander Severus minimè ambitiosus Imperator, laudationum id genus repudiavit, de quo sic Lampridius: Oratores & poetas non sibi panegyricos dicentes (quod exemplo Nigri Pescennij stultum dicebat) sed aut orationes recitantes, aut facta veterum libenter audiuit. Cuius Principis ævo, cum multi essent non modò in Græcia, verùm etiam in Italia Sophistæ, qui delectis viris audientibus, publicè laudes pronunciant Alexandri Magni, Pompeij, Cæsaris, & aliorum virtute præstantium, qui rem communem moderati olim fuissent, eos cupidius audiebat idem Imperator, ut ex memoria Annalium cognoscitur.

Lamprid. in
Alexand.

Funebres
orationes.

Plat. in Me-
næxem.

Or. 10. sub
missum.

Longin. ap.
v. 4.

Neque modò viuos panegyrico, verùm etiam mortuos funebri oratione *προς ἐπι-
δείξιν* studiosissimè comparata laudabant. De qua re Plato, Non, inquit, temere, sed *ἐν πολ-
λοῦ χρόνῳ λόγῳ παρεσκευασμένοις*, longiori tempore composita & concinnata oratione tam egregiè mortuos laudant, ut dum & quæ sunt & quæ non sunt de aliquo prædicant, verborum elegantia auditorum animos quasi præstigijs veneficijsque quibusdam fallant, &c. Id vocat S. Gregor. Nazianz. *ἐπι-
δείξιν πῶσα δὲ τὴν συμφορῶν*, vel ex ipsa calamitate materiam ostentationis arripere: vbi etiam id in communi fuisse consuetudine significat. Hyperides in eo genere fuit illustris, de quo sic Longinus: *τὸν ἢ ἐπιπέριον ἐπιδεικτικῶς, ὡς ἐκ
οἷοι εἰς πρὸς δῆλον δέδεικε*. Funebrem orationem cum tanta ostentatione composuit, ut nesciam, an quis-

quam alius similem potuit efficere. Sed est in manibus istiusmodi orationis speciosissimum exemplum, apud Sophistam Aristidem, in funere Eteonei adolescentis; qua nihil pictius, & ornatius esse puto, vel inuentorum elegantissima varietate, vel dicendi modo veneribus redundante: & me quidem iudice, museum poëtarum leporem, naniásque dulces & amœnas suauitate superauit.

Ad extremum in claras vrbes Panegyrici Laus vrbiũ. fuere Sophistarum, ad ostentandam eloquentiam; quod fieri sæpe ab illis innuit Philostratus in Polemone: & perspicuè Aristides vltima oratione, cùm de se loquitur in hunc modum: *Quam panegyrim, quem conuentum prætermisimus, τὸ μὴ ἔκοσμήσασιν τὴν πόλιν ἐν τῷ μέσῳ; quin Urbem publicè laudaremus, quamquam gloria non indigebamus?* Et quidem eius distinctæ & elegantissimæ sunt orationes in Romam, in Smyrnam, in alias: quæ Rhetorum studium in eo argumento declarant. Apud Athenæum etiam Pompeianus memoratur Sophista, *δειξὶν λόγων δημοσίᾳ ποιητὸς, καὶ ἑκτόμιον διεξέρχουδρος τῆς βασιλευσῆος πόλεως, qui eloquentiæ vim publica declamatione ostentans, Romam vrbiũ reginam laudaret.*

In vituperando quoque ὑπερίξεις adhibuerunt. Eratosthenes sanè qui reliquit *ῥητορικὰς* rhetoricas, quas ornate & σοφιστικῶς elucubraverat, aduersus poëtas sæpe declamauit, cùm ostenderet maximè in Homero, *πῶς ἔζηγηταὶ φλυαροὶ ἔσθ, καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν, ἔνι νυγatores fuisse interpretes, ἔνι ποῆταν ἴψυμ, ait Strabo. Dio*

Aristid. to. 2.

Aristid. to. 3.
or. vlt.

Idem to. 1.

Athen. l. 3.

Vituperationum ὑπερίξεις.

Strab. l. 1.

etiam Prusæus dedecora philosophorum, & nugantis sapientiæ labes in hominum luce explicuit, cõmunique theatro ἑπιδεινύμενος: cùmque multas orationes, tanquam ex Amaltheæ cornu emisericit, eam tamen quæ esset contra Synes. in Dion. philosophos, Synesius autor est, πᾶν τὸ θεῖον ἡγεῖται καὶ τῆς χείρας, omni genere venustatis gratiaque affluere.

Ἐπιδείξις de Marathone, Salamine, &c. Campus Rhetorum, ubi omnia κειμηλίσματα siue ornamenta sua explicabant. Cur Sophistæ id argumentum studiosè arripuerint. Τροπæa Marathonia, templum Euclie, ἑορταὶ ob victoriam, & publica encomia. Eam laudem Marathonis plerique ineptè obtrudebant, eo nomine à doctis illusi.

CAP. VIII.

NULLA res fuit tam cupidè à Rhetoribus, & maiori contentione celebrata, quàm Marathon, quàm Plateæ Salamisque, quàm Heroes illi quos Μαραθωνομάχοι indigitabant, quòd eorum laus omnes opes orationis, vim eloquentiæ artificiùmque reciperet. Quare Plutarchus eam materiam Sophisticæ scholæ propriam fuisse refert; πὴν δὲ Μαραθῶνα καὶ πὴν Εὐρυμέδοντα καὶ τὰς Πλαταιάς, &c. Mara-

Plutar. in precept. polit.

Marathonem, Eurymedontem & Plateas relinque-
 mus in scholis Sophistarum: additque earum re-
 rum commemorationem *παιὲν οἰδεῖν ἢ σπουδῆς* *ἔργων*
ἔλαττων τοῖς πολλοῖς, inflare plurimorum animos, &
 inani arrogantiâ complere. Eandem M. Tullius *Cic. i. offiè*
 Rhetorum campum nominavit, sic enim loqui-
 tur: *Rhetoruta*
campus.
 Que magno animo & fortiter excellentèrque
 gesta sunt, ea nescio quomodo quasi pleniorè ore lau-
 damus. Hinc Rhetorum campus de Marathone, Sa-
 lamine, Plateis, &c. Rhetores hîc appellat So-
 phistas: hinc *Rhetoricari*, Sophistico more dicè-
 di copia & cōcinnitate exultare. Peritè S. Hie-
 ron. *Rhetoricari sumus & in morem declamatorum*
S. Hieron. ad
vers. Heluid.
 paululum lusimus. Eodem modo *ῥητορῶν* sumunt
 Græci. Hinc etiam locus *Rheticus*, aptus vide-
 licet ad splendorem orationis atque flosca-
 ricus.
 los & iucundam amplificationem capiendam:
 Quintilianus *locum plausibilem* vocat, Aristides
 orator *κεχρημένον*. Doctissimus Hieron. l. i. ad-
 vers. Iovin. *Extulit se quasi in locum Rheticum,*
& facit apostrophen, &c. Hunc eundem cam-
 pum Sophistis attribuit Gregorius Nazianz. *S. Greg. Naz.*
ep. 131.
 ad Ablaium scribens; cuius locum, quod exi-
 miè rem explicet, lubet hîc apponere. So-
 phistics, inquit, amore te flagrare audio, ac miri-
 ficum quiddam existimare, graviter ac magnificè lo-
 qui, excelsum vultum præferre, altè ac sublimiter
 ingredi, atque ingentes tuos spiritus in Marathonem
 & salaminem, illa inquam vestra ornamenta tende-
 re, nihilque aliud quam Miltiadas & Cynegiros &
 Callimachos & Telemachos cogitare, ac denique
 omnibus rebus sophisticè instructum esse. Idem in *idem ep. 191.*
 epist. ad Sophistam Adamantium: *Apud vos*

magno in honore ac pretio sunt Cynegiri & Callimachi, ac Marathonis & Salaminis tropæa, ob quæ & felices vos ipsos esse existimatis & felicitatem adolescentibus adferre.

Cur orationes de Marathonone frequentes.

I. Causa.

Hermog. l. I.
de form.

Causæ verò cur tam auidè hoc argumentum Sophistæ arripuerint, maximè duæ proferri possent. Imprimis enim res fuit perquam illustris, in oculis barbarorum, in conspectu Græciæ summa admiratione perfecta, quæ omnes exornationum locos posset capere, & ut ait M. Tullius, pleniore ore laudari. Nam quæ de rebus insignibus & præclaris instituitur oratio, habet *σεμνότης*, gravitatem, ut auctor est Hermogenes: Velut, inquit, *ἢ τίς ἐν Μαραθῶνι μάχης, ἢ τίς ἐν Πλαταιαῖσιν, ἢ τίς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας εἴ τις λέγῃ, ἢ τὸ Ἄθω, ἢ τὸ Ἐλλησπόντου, ἢ τὸ πειούτιον*, si quis de Marathonio prælio dicat, aut Plataensi, aut navali ad Salaminem, aut de Atho monte, aut de Helleffonto & similibus. Quibus in verbis ea breuiter enumerat Sophistarum, ut nomen à Gregorio Nazianzeno mutuet, *καλλωπίσματα*, orationum veluti monilia & ornamenta, quibus *ἑπιδείξει* coronare suas consueuerunt. Vidit hoc etiam eruditissimus Sidonius Apollinaris, & poëticè exposuit:

Sidon. Panegy. in Neron.

*Namque in corpore fortium virorum
Laus est amplior, amplior cicatrix
In castris Marathonij morantum.*

Agell. l. 3.

Huc alludens venustè Agellius, *Pulchrum, inquit, Dij boni facinus Græcarumque facundiarum magniloquentia condignum.*

2. Causa.

Alterà causa est, quòd nullum fuit ora-

tionis genus tam iucundum Atheniensibus, quam speciosa eorum certaminum prædicatorio, quæ beati apud omnes videbantur. *ἐν δὲ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης*, inquit Isocrates, *ἢ Σόλωνος ἢ Σόλωνος* Isocr. or. ad Philip.
μῦθον ναυμαχίας, &c. ἅπαντες αὐτῶν εἰσομαχίαν. Sed
 cum ob Marathoniam pugnam & nauale ad Salaminem prælium, tum eo potissimum quod pro salute Græciæ suam urbem nostri ciues reliquerunt, vniuersi eam celebrant. Aliæ res fortiter in bello gestæ, aliæque victoriæ propè omnes, communes toti Græciæ fuerunt: Marathonij verò triumphum proprium opus Atheniensium, ait Suidas. Atque in hanc rem venustè Maximus Tyrius: *Deme Atheniensibus velocem illum ad Marathonem cursum, mortemque quam oppetere ibi, & Cynegiri manum, & Polyæli cladem, & Callimachi vulnera, nihil præclarum Atheniensibus relinquit, nisi fortè Erichthonium aut Cecropem, fabulas meras, nec fide digna nomina.* Et Aristoteles l. 2. Rhet. negat Athenienses bene laudari posse, nisi teneamus in Salamine naualem pugnam, & in Marathone prælium: quod quilibet à proprijs laudari debeant, ea verò sint Atticorum propria. Itaque multa machinati sunt Athenienses ad eius pugnae memoriam (qua nihil adhuc est nobilius, ait Æmylius Probus) in posteritatem omnem transmitendam. Nam in eo victoriarum campo insigne monumentum & trophæa posuerunt cum hoc epigrammate:

*Ἐπιπέδον ἡρωμαχῶντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι
 Ἐκτείναν Μήδων ἐντὲα μωραΐδας.*

*Attica Graingenis gens propugnans Marathone
Persarum fudit myriadem nouies.*

Hinc eleganter Critias circumscribens Atticam, ἡ, inquit, τὸ καλὸν Μαραθῶνι κατέσχετο ἔσπεροι, *quæ pulchrum in Marathone trophæum posuit.* Præterea in eodem ipso loco delubrum exædificatum est opere magnifico & eleganti, *Euclia*, hoc est famæ & gloriæ perennitati sacrum, vt annales Græciæ meminerunt, nisi *Euclæ* nuncio victoriæ malis tribuere. Indicta quoque celebritas perpetua & solennis, qua tantæ rei lætitia renouaretur: *τὴν μὲν τῶν Μαραθῶνι μάλιστα ἀρχὴ τῶν Ἀθηναίων ἐορταζοῦσιν*, ait Plutarchus; *Marathoniam pugnam hodièque Athenienses solenniter celebrant.* Alio loco diem nominat: *Sextam Boedromionis diem, hodièque Athenæ festam celebrant, memoria Marathoniae pugnae.* Denique quod maximè ad nostram rem pertinet, institutæ hominum eloquentium declamationes, qui astricta & soluta oratione clarissimos illos triumphos concinerent. Qua de re quid pijsimum doctissimisque Cyrillus Alexandrinus Antistes memoret, hîc apponam. *Dicunt Athenis maximè eloquentibus & facundis anniuersarios agones institutos, qui pro Græcis periclitati, obstantes Barbarorum insolentiæ, numero minores fuere bellatorum innumerabili turba, & cum vincere non possent, pro victoria contenderunt, ne minùs uiliter morerentur, memorias & encomia apud illos consecuti.* Addit per eos quoque iuratum: *Quidam, inquit, dicunt, Non per progenitores qui in Marathone*

Templum
Euclia.

Plutar. contr.
Epicur.
Idem de glor.
Atheniens.

Anniuersarij
agones in
Marathon.

Cyroll. l. 10.
contr. Iulian.

Iuratum per
Maratho-
nios.

occubuerunt, non per eos qui Salamine naufragium sunt passi, &c. Demosthenem omnino intelligit, cuius illud iusiurandum est in orat. pro

Poëta laudat.

Coron. De Poëtis Ammianus Marcellin. *Sonent Hectoreas poëta veteres pugnas, fortitudinem Thessali ducis extollant, longæ loquantur atates Sophanem & Aminiam & Callimachum & Cynege- rum Medicorum in Græcia fulmina illa bellorum.*

Ammian. l. 25.

Etiam Philosophi lauream ex eodem musta- ceo petebant, quos reprimit Epictetus, *Nône, inquit, quando recitando plurimum admirationis captasti, si quis eleganter te alicui affirmet recitasse historiam Xerxis, &c. id nimirum ἀκρόασις φιλοσοφῆς esse putabimus?* Itaque non mirum, si

Item Philo-
sophi.

Arrian. l. 3. c.

23.

nostri illi gloriosi ostentatores eloquentiæ, sæpe in eo campo volitarent. Præiit ingeniosissimus & venustissimus Gorgias, *ὀρθότατος τῶν Μυθῶν Ἑπηύων ἐπηύοις*, ait Philostratus, in laudandis Medorum tropæis est immoratus.

Sophistæ
maximè.

Secutus eandem orationis delicias fuit Iso- crates in Panegyrico, Plato in Menexeno, veteres alij omnes, qui Suadam coluerunt, quos Sophistæ imitati recentiores, bellis istis & magnificis amplificationibus referferunt omnia. Aristides multa sæpe exquisito artificio de illo argumento pronunciat; Himerij Polemarchicus in eo totus est consumptus, ut

Arist. in Pane-

gyr. 10. 1. &

10. 3.

videre est apud Photium. De Scopeliano Philostratus: *In illustribus causarum argumentis fuit mirabilis, & longè magis si Medorum causas in quibus Xerxes Darique inerant declamaret.* Subdit paulò post, cum in iisdem consuesse βακχεύειν

Photius.

Philost. l. 1. de

111. Soph. 223

videre est apud Photium. De Scopeliano Phi-

lostratus: *In illustribus causarum argumentis fuit mirabilis, & longè magis si Medorum causas in quibus Xerxes Darique inerant declamaret.* Subdit paulò post, cum in iisdem consuesse βακχεύειν

Eunap. in Dio-
phan.

Ἐ οἰέσθω, impetu veluti bacchico agitari. Sophista quoque Proæresius quid in ea re præstiterit, ex Eunapio licet colligere, quem Diophantus cùm funebri oratione prosequeretur, sic exclamavit; ὦ Μαραθῶν ἔ Σαλαμῖν νῦν σσιγῆθε, εἰδὼ σέλαπυλα ἢ ὑμετέρων Ἑπταίων ἀπολωλέκατε; nunc silentio obrata iacetis Salamin atque Marathon: quanta egenim vestris tropæis arque victorijs tuba interijt?

Ridicali So-
phista.

Sed vt solet in suauitate mellis contingere, vt qui plus æquo illo saturetur, in vitiositatem incidat: ita Sophistis eueniebat sæpe, vt blandiente illa materia elati, & effusè lasciuientes, omni fere in causa importunè Marathonium duellum occinerent. Festiuum est

In Antholog.
l. 2.

Lucillij epigramma in Meneclum Rhetorem, qui mercede cùm fuisset ab actore conductus, vt porcellum in iudicio repeteret; de porcello nihil quidem ille in causa, sed de Xerxe, Othryade & Thermopylis multa magnificè & gloriosè dixit, & in canoris Sophistarum nugis in omni oratione est versatus: hinc vulgò id iactatum, Ἄλλα λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον. Alia Meneclès, alia porcellus. Lusit &

Lucian. ἔν ῥῆ-
ῶν. διδρακ.

in Rhetorem suo more facetè Lucianus, quem instituit vt quàm maximè sit ineptus: ὅτι πῶς δὲ, inquit, ὁ Μαραθῶν ἔ ὁ Κωλέζρος, &c. In omni autem oratione sit Marathon, & Cynegirus, sine quibus nihil fiat: sempèrque Athos nauigetur, & Hellespontus pedibus teratur, & sol à Persarum sagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi existat, & Othryadæ literæ legantur, &

*salamis & Artemisium & Platea, multa hæc & studiosius inculcata. Ita Lucianus; vbi tanquam breui in tabella videre licet, quæ frequentius Marathonia illæ tubæ resonarent. Hinc Ptolemæum Naucraticem Sophistam *Μαραθῶνα ἐπιτομαζον*, Marathonem cognominarunt, vt ait Philostratus, quod opinor in omni genere *Philostr. l. 2.* causæ, è Marathoniam corona semper aliquid decerperet, & Salamine velificaretur. Eisdem illudens Aristophanes ait, *νικῶ ἐν Μαραθῶνι με- Aristoph. in γάλως ἐχλωποκευπέϊν*, victoriam ad Marathonem *equit.* magnifice crepare. Sed non modò proprium Sophistarum id certamen fuit; sed commune Atheniensium omnium studium atque ambitio, quam Theopompus lib. 25. rerum Philippi, vt est apud Theonem Sophistam, illudebat; multa enim de Græcis barbarisque hominum mendacio inuoluta fuisse: *ἐπὶ δὲ τῷ ἐν Μαραθῶνι μάχῳ ἔχ ἅμα πάντες ὑμῶσι γενημένοβλεω, ἔ ὄλα δῆλα, φισιν, ἢ Αθῆναιῶσι πόλις δῆλαζονδῆεπι, ἔ ὄλα κρέετα πῶς Ἐλλῶας.* Præterea ne Marathoniam quidem pugna æquè celebratur ab omnibus, quæque alia, inquit, gloriosè prædicare, quibusque fucum facere Græcis ciuitas Atheniensium consuevit.*

Materia infames celebrium declamationum, que Græcis ἀδόξοι, ἀγέδοξοι, φαῦλοι, ἀπομι, πομπαι ἰσοθέουσι. Ea propria Sophistarum. Quinam earum inventores. Assumebantur exercendi ingenij causa, vel ostentandi. Indiculus earum materiarum. Quidam id studium reprehendunt.

CAP. IX.

STENTABANT se quoque Sophistæ in leuissimis rebus prædicandis, aut etiam malis, & humano generi perniciosis; quas materias Græci vulgò ἀδόξοι nominant, & ἀπίμοι ἰσοθέουσι, Agellius infames materias vel inopinabiles: quidam vocant ἀγέδοξοι. Tzetzes inter laudes ἀδόξοι & ἀγέδοξοι subtiliter distinguit; ἀδόξοι ἐσώμιον, inquit, est, ut si quis flagitiosum libidinis genus, aut ebrietatem commendet: ἀγέδοξοι verò quod præter hominum existimationem opinionemque dicitur, ὡς τὸ πέντε ἐπαρτεῖν, δύναντο, &c. Vulgò tamen confunduntur, & sæpius ea duo genere communi τῶν ἀδόξοι nomine comprehenduntur. Fuit autem ea laudandi ratio propria Sophistarum, ut Philostratus in Dione significat; Quæ, inquit, de minis serijs rebus à Dione conscripta sunt, μὴ μικρὰ ἠρώματα, διὰ πομπικὰ. Ἐπισὸν γὰρ τὸ κὶ ὑπὲρ τοῖσιν ἀνοδοῦσιν. Ne quis lenia hæc aut parua censeat, verum potius so-

Tzetzes Chil.
II.

Philost. l. I. de
vit. Soph.

phistæ accommodata: Sophistæ siquidem ea quoque studiosè tractanda sunt. Isocrates ait eosdem in eiusmodi argumentis μέγα ὀρροεῖν, placere sibi vehementer, in iisque se gloriosè venditare: atque illius instituti autores facit Protagoram, Gorgiam parentes Sophistarum, Zenonem & Melissum, qui res omnium opinione incredibiles, sibi tuendas defendendâsque putarunt, aut oratione refutandas, quas superiorum temporum sententiæ constabiliissent.

Isocr. in Helen. encom.

In hanc igitur sui ostentandi viam apertam, & illustrium hominû vestigiis protritam, studio magno ingressi & ambitione Rhetores, etiam veteres eloquentiæ coryphæos, in hac rerum exilium prædicatione superare moliebantur.

Cur infames materias laudarent. 1. Causa.

Quod doctissimi viri notarunt ab ijs factum, vel exercendi ingenij causa, vel copiæ ostentandæ. Vtramque causam Lactantius diuinè

Lactant. l. 3. c. 23.

complexus, diuin. Instit. l. 3. ait quosdam prudentes & scios mendacia defendenda suscipere, ut ingenia sua in malis rebus exercent vel ostentent.

Sed elegantissimè Agellius, *Infames materias siue ἀδόξους ἰστορίας*, veteres, inquit, adorti sunt non *Sophistæ solum, sed philosophi quoque: & noster Phauorinus oppidò quàm libens in eas materias dicebat: vel ingenio expurgificando ratus idoneas, vel exercendis argutijs, vel edomandis vsu difficultatibus, &c.* Notat idem Quintilianus, cum

Agell. l. 17.

Fab. l. 2. c. 17.

quærit, an sit ars eloquentiæ; Equidem, inquit, illos qui contrâ disputarunt, non tam id sensisse quod dicerent, quàm exercere ingenia materie difficultate credo voluisse. Ad hanc exercitationem reuocatur illud dogma Sophista-

rum, *καὶ τὸ ἥϊσιος λόγου*, de quo superius multa exposuimus; & Protagoræ id institutum, qui aiebat, *de omnibus rebus in contrariam partem disputari posse.*

2. *Causa.*

Plutarch. de audien.

Neque modò exercitationem quærebant Sophistæ, verùm etiam, vt dixi, ostentationem, & eximiam ab ijs laudem, qui suauitate orationis delibuti audirent: quod expressit eruditè Plutarchus: *ὅπου γὰρ ἐλέγου πινὲς ἐγκόμια ἔπιπυρῆ, ἔτι δὲ Δία χύτρας ἐπιδοκίμυδροι, πιθωνόπιπας ἐν ἀμοιβῆσιν,* quando enim quidam vomitus, febris, atque adeò ollæ laudationibus publicè declamatis, non expertes fuerunt approbationis? Vbi notandum id eos fecisse *ἐπιδοκίμυδροις*, videlicet in orationibus, speciosissimè ad pompam & speciem elaboratis. Sic enim existimabant, vbi deficit materia, propter improbitatem, aut tenuitatem, haud satis ad dicendum idonea, ibi regnare oportere eloquentiam, quæ tenere animos audientium queat, celerèsq; ingeniorum motus ostendi, in quo laudem positam esse omnes fateantur. Hinc Ennodius eruditè de Fausto, qui Commum, rem vt ipse putabat exilem & despiciatam, miris laudibus extulerat; *Tanti, inquit, fuit diuitias facundiæ, in rebus laude carentibus ostentare.* Hinc igitur petitæ ab illis sæpe *ἐπιδοκίμεις*, ex hoc veluti spineto dumis impedito; rosas legere, & corollas sibi texere v oluerunt, vt persuaderent omnibus, *ὡς εἰ καὶ πονηρῶν παραμαίτων ἔχουσι πλεῖστον, καὶ ἄλλο καλῶν καὶ ἀγαθῶν ῥαδίως ἐπιπρίσσει.* sc, *cùm de rebus adeò improbatis verba suppetant, ad res præclaras exponendas luculenta oratione facile abundaturos,* ait Isocrates. Nam moris est eloquentibus

Isocr. in Helen.

viris (verba sunt Apollinaris Sidonij) *ingeniorum* Sidon. Apoll.
facultatem negotiorum probare difficultatibus, & illic
stylum peritum quasi quendam fecundi pectoris vomerem
figere, ubi materiae sterilis argumentum, velut
arida cespitis macri gleba ieiunat.

Itaque reperti sunt in vltima antiquitate, qui *Indiculus ma-*
 omnem vim ingenij consumerent in laudando *teriarum in-*
 sale; quod ridet Plato in Conuiuio. Gorgias *famium.*
 omnibus orationis copijs efficere & probare
 molitus est, nihil esse in rerum natura, quod verè sit.
 Molam eximie laudauit Pittacus, qui in choro
 Sapientum Græciæ fuit positus; quod de eo
 refert Ælianus *ποικιλ. isop.* lib. 7. Quidam publicè
 declamauerunt in opum & exulum vitam magis
 expetendam esse quàm hominum ceterorum:
 quam *ἀποπνύσαντες* & *ἀφροδίζον* nominat
 Isocrates. Dio Prusæus ingeniosissima laude
 exornauit *psittacum*, Polycrates *mures*, Lucianus
muscam, Michael Psellus *pulicem*: quem opinor
 imitari voluit Cælius Calcagninus. Clitarchus
 scripsit laudes *τῆς τινδιδόδος* *teredinis*, quæ exiguum
 est animal simile api: scripsit autem, vt
 ait Ioannes Tzerzes, *ἡ Ἰνδιῶς ἢ ἐπιρροδίας*, stylo *Tzerz. chil. 7.*
 magnifico & elato,

ὧς εἴ πορ ἀεὶ λέοντος ἔρασε τῆ Νεμείας,

Ἐἴρ' οὐδ' ἔτι ταύρου τῆ Κρητὸς ἐκείνῃ τῷ πυρρονίῳ, &c.

Perinde ac si de leone scripsisset Nemeæo,

sive de tauro illo Cretæ ignem spirante, &c.

Omnes Atticorum arculas & pigmenta Rhetorum
 adhibuit Phauorinus ad *febris quartanae*
 prædicationem, vt autor est Agellius, qui illius
 docti hominis *ἐπιδείξιως* particulam habet. In
Thersite etiam laudando sudauit, vt Polycrates

Fab. l. 2. c. 17.

in *Buliride* & *Clytemnestra*: quod memorat Fabius lib. 2. Synesius multis laudibus celebravit caluitium; Aristophanes *paupertatem*: Eliensis adolescens *podagram*, *surditatem*, *cæcitatem*, ut refert in vita Apollonij Philostratus. *Somni* & *mortis* scriptæ etiam sunt laudes, ait Quintilianus l. 3. c. 7. Alcidas mentem meo iudicio intelligit, quem scripsisse ἐκχρόμοι τριάντου accepimus. *Mortis* & *fatuitatis* encomium quidam exhibuerunt. Etiam reperti qui *vomitum*, *febres*, *ollas* magnificè & disertè prædicarent ex Plutarcho. Quidam *ouum*, alij *asellum* tardam & languidam pecudem, Dio Chryostomus κρόντα, *culicem*, non nemo *scarabeum*, alij alia sibi omni orationis elegantia & varietate ornanda sumpserunt. Horum opinor omnium communis illa vox fuit atque sensus;

In tenui labor, at tenuis non gloria.

Reprehensum
id studium.

Sed tamen totum id studium repudiavit, & oratione laceravit Isocrates. In Panathenaico non sine animi indignatione scribit, quosdam ἐγκαμάζειν τὰ φαυλότατα τῶν ὄντων, & ἀδανομοτάτους τῶν γρηγορέων, res omnium vilissimas, aut mortalium nequissimos laudare: idque, ut ibidem ait, ἐν πανηγύρεσσιν, in *celebritatibus*, ut ostendat fuisse ἑπιδείξας. In *Buliride* vocat πονηρὰς ὑποθέσεις, *improba argumenta*: & in *Helena* Encomio τὰ ἐρηγὰ ἐν τοῖς λόγοις γρηγορέω, *ineptias in eloquentiæ studium inuectas*, quarum paulò post exempla etiam ponit, ut cum, inquit, laudant τὰς βομβολίτας, & τὰς ἀλάς, & τὰς τοιαῦτα, *apiculas, salem*, & quæ sunt eius generis. Synesius quoque nominavit σοφιστικὴν ἀπειροκαλίαν, *sophisticam insolentiam*, & φιλόπριμον

Synes. ep. 147.

ἰσχυρῶς, ambitiosæ gloriæ contentionem: vbi de sale disputat, & omnino vir doctissimus respicit ad ea, quæ ex Platone & Isocrate posuimus, quî Sophistarum in laudando sale studium illuserunt. Sed indignum maximè videbatur, quòd quæ essent in primis vtilia, præclara, & inter homines glorianda, nonnunquam ea dicendo æffligerent. Quam haud obscuram notam Sophistarum epistola quadam sua prodit Libanius: sit, inquit, & hoc studij tui, vt neque vituperes ea quæ laude sunt digna, ἵνα μὴ σε τὸ σοφιστικὸν φέρον εἰς σοφιστὰς ἐμὲ δόξῃ, ne te res ista in album sophistarum abijciat. Sic Carneades ἑμιδελήσεως Romæ, cùm lumen ingenij sui & eloquentiæ vult ostentare, in amplissimo hominum consessu vituperavit iusticiam.

*Liban. ep. ad
Basil.*

Aliæ ἑμιδελήσεως materia colliguntur, Florida, γῶμαι, bella, historia, &c. Quis hominum concursus in ἑμιδελήσει Libani. ἴσως ἰδύεται. Non solum sua, sed aliena quoque scripta ἑμιδελήσεως recitabant.

CAP. X.

RERVNT & aliæ ἑμιδελήσεως materiae summa in varietate positæ, vt è doctorum hominum monumentis licet colligere. Non abs re fuerit si delectas quasdam hîc apponam, vt quod est nobis in hac disputatio;

Florida qua-
lia.

Ἐπιδείξεις
Maximi Tyrij
& aliorum.

ne propositum, illa omnia veluti Rhetorum
mysteria commodiùs illustremus. Libera igitur
maximè fuere materia huius pompæ: & in
genere dici potest, id argumentum vnum-
quemque ad dicendum arripuisse, quod variè
& mirabiliter, nouè, iucundè, & elegantissima
copia tractari posse videretur. In eo genere
felicissimus excogitando & ingeniosissimus
Apuleius fuit: nam Carthagine vrbe admodum
eruditissimis hominibus referta, sumpsit ad
ostentationem Florida, vbi tanquam in specu-
lo antiquitatis Sophisticum morem mihi no-
tare videor. Nam curiosa quædam attingit &
ἄγλαδδῶρος ἐννοίας, dulces fabellas, narratiuncu-
las plenas suauitatis, quas variè intexit, vt in
Phrygio parapetasmate multis coloribus va-
riegato: tum dictio ipsa est concinna, nouis &
inclinatis artificiosè voculis vt stellulis irra-
dians, & contextu ipso orationis *ὑπὸ πύσσου*, præ-
stigijs velut quibusdam audientium animos
deliniens, & vt breuiter dicam, vt in scena,
choragium luculentum exponit Sophistica
pompa dignum. Sunt in manibus Maximi Ty-
rij sermones, sanè politi & veneribus affluen-
tes, quos opinor magnam partem, *ἄγλαδδῶρος*,
fuisse ab illo *σοφιστικῶς* omni industria elabora-
tos: vnde & in vtramque partem saepe dispu-
tat, & quod vna Dissertatione stabilijt, prox-
imè deinde consequente refutat, & efficit con-
trarium. Qua in re hoc etiam habet Sophisti-
cum, quòd Sophista minimè videri vult, quos
aliquando in Sophistico argumèto contemnit.
Vt cum in laude voluptatis versatur, priusquàm

omnes orationis copias & elegantiam explicet, *Quæ vulgò, inquit, à Sophistis obijciuntur voluptati, Maxim. Tyr. Sardanapali luxus, Medicæ delitiæ, mollietis Ionica, Dissert. 32. mensæ Siculæ, Sybaritica tripudia, Corinthiæ meretriculæ, hæc omnia, &c.* Sophista Himerius, cuius nonnullæ declamationum reliquiæ etiamnum inveniuntur, à summis viris & cupidissimis audiendi rogatus, vt *ἐπίδειξιν* exhiberet, primò *Photius* quidem ille recusavit, post tamen in auditorium plenissimum ingressus, exhibuit in hoc argumentum, *ὅτι σπάνια τὰ καλά, quæ pulchra sunt, esse rara.* Romæ aduersus Chaldaeos & Genethliacos, Phauorinus eximia & illustri oratione differuit, exercendi vel ostentandi gratia ingenij, vt scribit Agellius. Autor est Synesius, doctum & eloquentia nobilem Sophistam de Epistolarum vsu publicè declamauisse, & *ὅτι αὐτὸ ἦν πλεῶν ἢ θαυμασίων λόγων σοφιστῆς ἔπαρθεον ἐπεποίητο, quod ipsum multorum ἔσ' admirabilium sermonum argumentum sophista ille instituerat.* *Agell. l. 4. c. 1. Synes. ep. 137. Athen. l. 9.* Antiphon Rhetor habuit orationem de *Pauonibus*, magis pictam, variam & elegantem, quàm Iunoniæ sint aues. De bello Troiano, de Agamemnone Regum Rege, de magni Ducis iracundia, de tropæis, de victorijs dicebant eo delinimento orationis, & suauissima copia, vt quod notauit Themistius, incredibili voluptate perfusi auditores, à liberis illa suis addiscivellent. Sophisticas etiam declamationes, quos *πλασματικοὶ ἢ γυμναστικοὶ λόγοι* nominant, publicè interdum, & corona inuitata exhibebant. Quod imprimis incredibili hominum commendatione fecit Libanius, eo omnium *Celeberrima Libanij ἐπίδειξις.*

S. Basil. ep. 158.

Id. ep. 160.

concurſu ad audiendum, vt non modò ſtudioſi literarum, ſed vacuis officinis ſellularij quoque opifices accurrerint. Cuius rei famâ cum clariffimis hominum ſermonibus Antiochiâ Cæſaream vſque perlata fuiſſet, Magnus Baſilius doctiſſimus & religioſiſſimus Antifteſtes dedit literas ad Libanium, plenas gratulationis atque laudis, & declamatoriam illam actionem *ἑπιδείξει λαμπρὰν ἄγαν*, ſpecioſiſſimam & valde illuſtrem appellat, & eiufmodi fuiſſe ait, *ὡς πάντας μὲν σπουδαμίην*, &c. vt omnes contento ſtudio accurrerint: neminem enim expertem illius orationis eſſe voluiſſe, nec magiſtratus, inquit, honore præditum, neque delectu & catalogo militari clarum, nec opificio addictum; quin etiam mulieres ad ſpecimen id eloquentiæ properaſſe. Fuit autem illius declamationis argumentum, *Morofus homo qui vxoris loquacitatem non ferens mori deſtinauerat*: ficta res, qualia in ſcholis *πλάσματα* & *ἡδοποιία* agebantur. Libanius ergo hominis mores diuinitus effinxerat, quæ cauſa fuit, cur demirans S. Baſilius hominis artificioſum, dicat in omni orbe terrarum vnum eſſe Libanium, qui *ἐμπροσω λόγον*, ſpirantem ſermonem efficiat, *ὁς μόνος τοῖς λόγοις ψυχῶν ἐχρηρίσται*, qui ſolus eloquentiæ animam largitus eſt. Atque ex his paucis, quæ fuerit *ἑπιδείξεων* celebritas, aliqua ratione poteſt intelligi, cum Libanium videamus commouentem omnem urbem, & vt magni viri verbis vtar, *ἐν ταῖς μὲν ἑταῖς ἐμπομπύοντα*, in declamationibus triumphantem.

In eo genere *ἑπιδείξεως* potuit eſſe hoc incommodum, quòd Sophiſtæ quidam eandem habeant

habebāt variis in locis declamationem: qui dicebantur *ἑωλα μὲν τῶν*, declamare pridiana & vetera, *ἑωλα μὲν τῶν* prius videlicet à se dicta, & propterea cachinnos irridentium minimè effugiebant: quod Philagro Athenis contigit, qui cùm famam *Philostr. l. 2 de vit. Soph.* extemporalis dictionis aucuparetur, & iam olim à se recitata pronuntiaret, in conuentu plurimorum adolescentium, & præsente ipso Herode Attico summo viro & Sophista fuit illusus.

Nonnunquam alienum etiam opus *ἑπιδεδυμένον* recitabant: quod factum ab Æschine Rhodi, monumentis annalium est proditum, qui Demosthenis orationem in magna civium corona, non sine omnium admiratione & voluptate pronunciauit. Hoc idem de se memorat Synesius, qui rogatus cùm doctissimi cuiusdam viri opus nobilissimum & grauissimum recitaret, & magnitudine ingenij & orationis copia de suo quædam in pròptu adderet, scriptis iis simillima, *φόροτος ἦρθη πολὺ καὶ κρότος ἐρράγη* mox ingens ab omnibus strepitus plaususque concitatus est. Idem cùm à Pylæmene doctissimas literas accepisset, *Statim*, inquit, *Græcum in Libya theatrum auditoriumque instruxi, condicens omnibus, ut ad eruditas literas audiendas conuenirent, &c.* Sed ne sim longior in speciosarum Declamationum materiis persequendis, addo hoc vnum; factas etiam fuisse à Rhetoribus *ἑπιδηξίς* in historia. Philostratus de Antiocho Sophista, *ἑπιδηξίς ἐν ἱστορίᾳ πεποίηται λέξεως ἢ καὶ ἱστορίας*, specimen declamationis exhibuit in historia, & dictionis & narrationis, vt in ea quoque opera honesti studium emineat.

Alienorum
publica recitatio.

Synes. in Diem.

Idem ep. 100.

Philostr. in
Antioch.

*Extemporales ὁμιλίαι, siue declamationes
subitariae ad pompam, quae ἄροισι, siue ἀποχέ-
δοι λόγοι. Istius inuenti parens Gorgias,
Parati olim Sophistae de quaque re dicere.
Id ἐπίχεμα notatum ab eruditis. Προβήματα.
Multi olim repentini. Quidam à scholis
ἀποχεδίζεσθαι remouent. Εμείν, vomere, de
subitaria dictione. Emendatus Irenaeus.*

C A P. XI.

Repentini
ἀροισι decla-
mantes qui
Graecis Lati-
nisque.

ID E M etiam Rhetores ad
ostentandam prompti ingenij
vim & linguae volubilitatem,
orationem habebat ex tempo-
re: Graeci ἀποχεδόν nominant, &
interdum etiam τὸ ἔπιμον, quod
Philostratus opponit φρονίσματα, aliquando
θεωρήματα: subitariam dictionem vocat Celsus, extem-
poralem Fabius Quintilianus: Cicero l. i. de
orat. subitam & fortuitam orationem, quam op-
ponit commentationi & meditationi. Apuleius ea
ipsa vocat schedia, incondita, subitaria, fritiola, de
repentino oborta: sequae ex tempore dicentem,
repentinum: cui opponit praeparatum, quemad-
modum apud Hermogenem in Methodo
ἐσκεμμένον ἢ κείν, & ἀπὸθεν λέγειν opponuntur, hoc
est paratum venire ad dicendum, & dicere ex tempo-
re. Apud Isocratem ἀποχεδίζεσθαι ex aduerso
respondet τῷ φρονίζειν, vt apud Philostratum
χεδίσσασθαι & ἐκπνήσασθαι λόγον. & in Plutarcho ἐκ τῷ

ἀφ' ἑαυτῆς, siue ἐκ τοῦ ἀφ' ἑαυτῶν λέγειν, & κἀπα-
 ρηγεῖν. Sic apud Latinos subito dicere & dicere
 meditata, sibi ex aduerso respondent, Orator
 qui ea dicendi ratione vitur, Xenophonti di-
 citur ἀποχευλαστής, Philostrato ἀποχευλος: sic enim
 de Antipatro, ἀποχευλος ὃ ὦν, ἔδ' ἐφ' ἑπισημάτων ἠδύγεν
 Martiali extemporalis:

Extemporalis factus est meus Rhetor.

Martial. l. 5.

Atque hinc mihi obiter emaculandus est D. Ire-
 næus apud quem sic habetur l. 1. c. 1. *Ut idiotæ*
patent ex illa temporali declamata controuersia: le-
gendum enim extemporalis: quod exprimens

ep. 55.

sanctus Epiphanius dixit ἵνα ἕτοιμος μελετημένῳ
 ὑπόθεσιν. Sæpe autem huiusmodi ὀρθοειδέεις ex

Themist. or. 8.

tempore fieri solitas, clarè significat The-
 mistius, his verbis: Non enim tam peritus
 tantâque facultate præditus sum, ὥστε ἀποχευλαστέιν

ὡσπερ ἐπιχευλαστέιν, καὶ δὲ οἱ δαίμονιοι σοφι-
 ται, vt è re nata subitoque picturas perficiam, quod

Sophistæ nostri illi admirandi solent. Atque aded
 veteres omnes Rhetores, id studium veluti

eximium decus & gloriandum putauisse au-
 tor est Hermogenes. In genere, inquit, iudi-

Hermogen.

ciali, tametsi paratus ad dicendum veneris, ex-
 temporalem tamen dictionem præ te feras,

quod veteres omnes faciunt: χευλαστέιν δ' πάντες
 ὑποκρίνονται χευλαστέιν, qui cum scriptas orationes ha-

beant, tamen videri volunt ex tempore dicere.

Autor χευλαστέιν λόγου est incertus: quidam Anaxi-
 menem fuisse volunt, vt Suidas; alij, Gorgiam;

Quis autor

id referunt quidam in Æschinem: Periclem
 alij malunt, à quo χευλαστέιν πηγὰς λόγων ρυῖναι φασι,

χευλαστέιν

πηγὰς ὀρθοειδέεις ὀρθοειδέεις αἰνῶν, vt habet

- Philostratus, qui subdit quosdam opinari id esse τὸ Διχόνυ ὄρημα. Sed verius est vt princeps in ea re putetur Gorgias, cuius rei magnum hoc argumentum edunt, quòd ille primus Athenis in communi theatro dicere est ausus, *προβόηετε*, *Proponite*: cùm significaret nihil esse penitus in hac rerum vniuersitate, quod non animo & scientia comprehenderet, sc̄que paratum de re qualibet dicere ex tempore. Id fuit Sophistarum ἐπαγγελμα, de quo Aristoteles in Rhetoricis, & Plato in Gorgia; ἐκέλευεν, inquit, ῥωπῆν ὁ, πὶ πρ βόηοιτο τῷ ἔνδον ὄντων, & πρὸς ἅπαντα ἐψηδῆσθαι. *Iubebat quærere quæ quis vellet in auditorio, tum se ad omnia resposurum pollicebatur.* Quod imitatus M Tullius, *Ponere*, inquit, *iubebam de quo quis audire vellet, & id aut sedens aut ambulans disputabam.* Meminit Quintilianus Gorgiæ: *Gorgias quoque summa senectutis id quærere auditores de quo quisque vellet, iubebat.* Ab hoc principe ea manauit in alios consuetudo, vt notauit M. Tullius; *Eorum erat iste mos, qui tum Sophistæ nominabantur, quorum è numero primus est ausus Leontinus Gorgias in conuentu poscere questionem, &c. quod paulò post vocat audax negotium & prope impudens, nisi in scholas quoque philosophiæ id penetrasset.* Plutarchus id suo quoque tempore fieri consueuisse docet, cùm de modo audiendi disputat: ὅταν δὲ τοῖς ἀκούοντασ ὁ λέγων ῥωπῆν & προβόηειν κελεύσῃ, vbi verò is qui dicit, auditores quærere, & ponere de quo disputetur iusserit, &c. propriè dixit *προβόηειν*, nam Sophistæ consueverunt dicere, *προβόηειν*, vt superius è Philostrato monuimus.

προβόηετε

Plat. in Gorg.

Cic. l. Tuscul.

Fab. l. 11. c. 11.

L. 2. de Finib.

Plutarch. de audiend.

Fuit igitur ea dicendi ratio in laude aliquando posita, audientibusque iucunda, vel quòd habeat admirabilitatem insuetam, non communem omnibus, vel quòd celeres ingeniorum motus arguat vberes & copiosos ad explicandum, & ad inueniendum acutos. De qua re sic Dialogi Autor de corrupta eloquent. *Extemporalis audaciæ atque ipsius temeritatis vel præcipua iucunditas est: nam ingenio quoque, sicut in agro, quanquam alia diu serantur atque elaborentur, gratiora tamen quæ sua sponte nascuntur.* Hinc imensus quorundam ardor & huius laudis cupiditas: de Attico sanè Herode ita Philostratus: *ἢ ἢ μὲν γὰρ τὸ αὐτοχρηστικὸν μᾶλλον, ἢ τὸ ὑπαρτικόν, ἢ τὸ πρῶτον δοκεῖν.* Extemporalem orationem magis amavit, quàm aut Consul esse, aut à Consulibus originem ducere videri. In eo genere præstitisse multi feruntur apud Græcos, vt Polemon, vt Scopelianus & Phauorinus, aliique apud Philostratum. Atque id studium olim Tarfi maximè celebratum, quæ doctissimis alioquin hominibus, & omnium artium cognitione florebat, suis monumentis Strabo inferuit. Apud Latinos etiam quidam memorantur, qui è subita illa dictione laudem obtinuerint. Plinius de Isæo declamatore & Sophista, quem sæpe audierat; *Summa ipsius est facultas, copia, vbertas: dicit semper ex tempore, sed tanquam diu scripserit.* Honoratus Massiliensis Episcopus, vir eloquens & absque ullo linguæ impedimento ex tempore in Ecclesia declamator, ait laudans Gennadius. De L. Vini-
cio in hunc modum Seneca; quo nemo in agendis causis præsentius habuit ingenium, quidquid longa

Αὐτοχρηστικὸν
cur in laude.

Autor de corr.
eloq.

Subitariae di-
ctionis stu-
dium.
Phlostr. in Po-
lemone.

Strab. l. 14.

Plin. l. 2. ep. ad
Hept.

Gennad. in
Catal. illust.
Senec. l. 2.
controv.

cogitatio illi præsitura erat, prima intentio ei dabatur ex tempore causas agebat. De hoc eodem eleganter Augustus; *Vnus Vinicius ingenium in numero habet.* Romæ denique fuisse, qui extemporali declamatione famam colligerent, & præstantis ingenij gloriam aucuparentur, è Petronij verbis liquet: *Ingens, inquit, scholasticorum turba in porticum venit, ut apparebat ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasoriam exceperat.*

Petron.

Fabius l. 2. c. 4.

Plutar. de educ. liberor.

Ἐπιποθέων
est εμεῖν,
vomere.

Greg. Nyss. or. 9. in Eunom.

Synes. in Dion.

Damnat Fabius hanc exercitationem in adolescentibus, & extemporalem garrulitatem, circulatoriæ verè iactationis esse ait. Repudiat & Plutarchus: *οἱ δὲ ἀποχέδου τῶν λόγων πολλῆς βύχρειας & ραδιθυρίας εἶσι πολλοί, &c.* Orationes ex tempore habitæ plenæ sunt multæ leuitatis atque vanitatis, neque initium habentes aptum, neque finem. Sophistæ quoque elegantes atque docti id futile, & iuuenilis plenum temeritatis esse putauerunt. Aristides eloquentia nobilis cùm à Marco Imperatore ad subitam declamationem invitaretur, *Hodie, inquit, propone, & cras audies: ἢ τὸ εἶπερ τῶν ἐμῶντων, ἀλλὰ τῶν ἀλεξουῶντων, neque enim ex ijs sumus qui vomunt, sed qui accuratè faciunt.* Vbi nota tralatione est vsus. *εμεῖν, vomere,* hoc est temere leuiterque effutire quod in buccam venit. Sic eruditissimus Gregorius Nyssenus de Eunomio; *ἀλλὰ πάντα τὰ βραῦτα ἡγροίας χάρις ἐπιμέσθη τῆ λογογραφῶ, sed omnia talia sine iudicio scriptitator hic noster euomuit.* Consimili tropo Synesius: *Νοῦν enim sermonem interiùs fouet, ὅτι καὶ ἡμεῖς εμεῖν διαλέκην, cui quotidie enomendus est: & paulò post de extemporali facul-*

tate, ὁ ἀεὶ ἄριστος εἰς δῆμον εἰπὴν, ἀδωδέως ὁμιλοῦν, qui in populum expedite dicendi facultate valet, ad rem aliquam sedula animaduersione considerandam imbecillus est. Itaque ab ea leuitate sapiens Epictetus absterret: μὴ ταχέως, inquit, πρῶτα τῶν ἰδιώτων ὁμιλοῦντε, ne te leuiter apud imperitos ostenta in fundenda subito oratione: & hoc quasi oraculum adiungit, μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος βλάδης ἀξέμεστος, ὁ ἴσ' ἔπεισας, magnum enim periculum est enomere, quæ non concoxeris. Sed quoniam necesse est oratorem aliquando è re nata loqui, & quidpiam non ineleganter exponere, atque vt Plutarchi verbis vtar, ἡδὲ ἀεὶ ἀλλοτρίων τῶν λόγων, dicendi magistri de paranda extemporali facultate præcepta reliquerunt, qua de re copiosè Fabius *Fab. l. 10. c. 7.* Quintilianus lib. 10. Cicero illam in adolescentibus exercitationem, vt non penitus damnat *Cic. l. de orat.* & conuellit, ita præponit curam & commutationem: Sic enim 1. de Orat. Crassus: *Quamobrem in istis ipsis exercitationibus, etsi vtile est etiam subito sæpe dicere, tamen illud vtilius, sumpto spatio ad cogitandum atque accuratius dicere.*

e apparatus publicæ Declamationis ad pompam institutæ, & primùm de loco. Is fuit
Ἰατρῶν. Θεατρὶοὕατα Rhetorum. Θεατρὶοὕατροι.
Ρομπικῶντροι. Theatra Sophistarum tum pu-
blica tum priuata. Agrippæum. Audito-
rium Capitolinum. Aibeneum. Ædes
commodatæ τῶδῃς Ἰνδελῆεῖς. Solemnis aliquan-
do Declamatio in Curia & Basilica.

CAP. XII.

DIXIMVS de materia, & nonnulla declamationum varietate, quæ ad pompam celebritatè que à Sophistis & eloquentiæ ostentationem exhibebantur: nunc illarum apparatus oratione pingendus, & imprimis de loco dicendum videtur. Locus igitur in quo splendida illæ Rhetorum Ἰνδελῆεῖς habebantur, à Græcis nominatur vulgò Ἰατρῶν. Et in Theatris quidem olim dominabatur eloquentia cùm ad populum conciones haberentur, præsertim Athenis, vt annalium monumentis refertur. Quò respicere visus poeta, cùm de principe oratorum illa canit:

Juuenal. sat. 10.

— quem mirabantur Athenæ

Torrentem & pleni moderantem fræna theatri.

Et verò qui deinde consecuti sunt oratores, in iis communium spectaculorum locis, nonnunquam specimen eloquentiæ dedisse, facilè

ostēdi potest. Nam Themistius orationis quam *Themist. or. 16.*
 σοφιστικῶς elaborauerat, auditorem ait esse po-
 pulum, *χωρίον δ', locum verò, ἡία Ἔβρ.* Apuleius
 de se idem significat, cū splendido apparatu
 Florida illa sua recitauit: sic enim habet: *Nam Apuleius Flo-*
or. 4.
or. 4.
 pro amplitudine ciuitatis frequentia collecta, &
 pro magnitudine frequentia locus delectus est, &c.
 & paulò pōst, eum locum esse dicit, in quo
 aliās mīnus hallucinatur, Comædus sermocinatur,
 Tragædus vociferatur, funerepus periclitatur, præsti-
 giator furatur, histrio gesticulatur, &c.

Sed latiùs theatri nomen patet, cū de
 loco recitātium Sophistarum quæritur: signi-
 ficat enim auditorium frequens, & magna ho-
 minum multitudine celebratum. Ita Synesius *Synes. in Dicht.*
 Dionem Prusæum qui ab aureo dictionis flu-
 mine *χρυσσοῦρου* nomen obtinuit, ait *κόλει Ἰτα-*
λικῆ καὶ Ἀσιατικῆς ἡατρῆς ἰδύμετος ἐναγωνίζουσαν, Italiae
 atque Asiae theatra elaboratis declamationibus obtu-
 disse. Idem Synesius alio loco, *δείκνυσθαι ἐν τοῖς*
ἡατρῆσι τοῖς λόγοις, in auditorijs siue in cœtu
 & frequentia, tanquam in scena, venditare
 pictam & omni artificio expolitam oratio-
 nem. Sic Themistius auditores suos dicit à se *Themist. or. 1.*
 collectos & cōuocatos *εἰς ἡατρῆς Μουσῶν.* Et aliàs:
Gaudet, inquit, plurimum eloquentia & ἀγαλλεται *Idem or. 7.*
ἡατρῆσι ἐκκλησίαις, & exultare in Græciæ theatris so-
 let. Hinc *ἡατρῆκόν* factum ad pompam & osten-
 tationem & ad captandam popularem auram
 accommodatum. Quo modo Eunapius So- *Eunap. de vit.*
 phistam Libanium ait idoneum *πρὸς τέρψιν ἡα-* *Soph.*
τελεγοπέραν, & eadem propè significatione Chry-
 santhium nominat *πυμπικῶς τέρψ.* Sic Laëtius *Laërt. l. 4.*

Bionem dictum ait fuisse *ῥητορὸν*, ad pompam videlicet aptum audientiumque voluptatem. Contra S. Gregor. Nazianz. negat se *ῥητορὸν* & *παρρηγορὸν*, ad theatricam quandam ostentationem compositum. Et de se iuxta Basilioque agens orat. 20. *ὃ δὲ ἀπὸ αὐτοῦ καὶ εἰρησὶ ῥητορικῆς, ἢ οἱ ἑπιδικάζουσιν*. Et elegantissimè in epistolis eas Rhetorum iactationes vocat *ῥητορικὰ*, & *τῆς οὐλοῦν πύργια*, theatricas nugas. Nec absimili modo Dionysius Halicarnasseus figuras quibus Sophistæ utebantur, appellavit *ῥητορικὰ γήμετα*.

Latini quoque Sophistarum auditorium, & splendidum illud orationum spectaculum dixere *Theatrum*. Auctor Dialogi de orator. *Te ab auditorijs & theatris, in forum & ad causas & ad vera prælia voco*. Seneca; sicut in theatrum voluptatis causa ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur. Plinius epist. ad Sever. *Sicut olim theatra malè musicos canere docuerunt: ita nunc in spem adducor posse fieri, ut eadem theatra bene canere musicos doceant*. Vbi vir doctus ludit in ambiguo: nam priore loco theatra popularia intelligit, posteriore Oratorum; per musicos enim oratores significari Cataneus interpret autor est. Monebo hîc tamen, *ῥητορ* cùm de recitatione agitur, non modò locum, sed cætum quoque ipsum significare, non quemlibet, verùm splendidum & veluti ad pulcherrimum & iucundissimum spectaculum aduocatum: qualis nimirum illa eruditorum & curiosorum fuit multitudo, quæ ad Sophistas audiendos cõuenire solebat. Quò allu-

Gregor. Naz.
or. 27.

Idem or. 20.

Ep. 67.

Tacit. de orat.

Senec. ep. 108.

Plin. l. 2. ep.

dens Synesius, cùm Cyrenensibus docti hominis epistolam plenam elegantia publicè legere vellet, & ciues ad audiendum suos inuississet, ait se *ἡγεμονία μου θέατροῦ ἐπὶ λιθῶν ἐλλωμιόν*, vult dicere se Græcum morem imitari voluisse in splendore & magnificentia declamationum, vbi celeberrimi fuere cœtus audientium. Græci Patres etiam concionem populique in audiendo frequentiam vocant *θέατρον*. D. Chrystomus Antiochiæ differens gaudet sibi *λαμπρότερον τὸ θέατρον ἡνέδαται καὶ πλείω τῶν ἀκροαθῶν αὐτοῦσαν*. Idem homil. i. de proud. *ἐν ἀγίῳ χορῶ, & θέατρον ἰουδαϊκῶ, & συλλόγω θεοσεβῆ*. Sed ad rem. In claris & magnis ciuitatibus celebria fuere theatra *πρὸς ἐπιδείξεις*, & eiusmodi speciosam ostentationem. De Smyrna sic Aristides; *θέατρον τε ἀπώτων κατὰ τε ἀγῶνας, & τὰς δῆλας ἐπιδείξεις, ἀμύθητος ἀφθονία*: theatra autem varia tum ad certamina, tum ad alias ostentationes comparata, magno sunt numero. Athenis quoque fuisse non pauca docet Himerius, cùm propter Sophisticam artem in magno hominum conuentu gloriatur: Ego, inquit, & pater apud vos Sophistæ fuimus: num in eo genere præstiterim, vos scitis: λέγω γὰρ αἰεὶ, καὶ πῶ ἐμὴ πολιτίαν ἔχει τὰ θέατρα: dico enim identidem, & meam institutionem theatra loquuntur. Et nominatim Agrippæum theatrum fuit Athenis, Sophistarum declamationibus celebratum, de quo sic meminit Philostratus: *sophista Alexander profectus Athenas, extemporalem declamationem cupidus eum audiendi est pollicitus: interim ad theatrum in Ceramico, quod quidem Agrippæum nominatum est, sunt*

Synes. ep. 100.

Hom. 10. ad Antioch.

Theatrum Smyrnenſe. Aristid. to. 1.

Himer. in Areopag.

Agrippæum,

Philostr. l. 2. in Alexandr.

congregati. Idem clarissimas duas Philagri declamationes memorās, alteram ἐν τῷ Ἀγερπίῳ dicit habitam, alteram ἐν χειρὶ βάλυμειῳ. vertunt, in artificum pratorio, quod iuxta portas Ceramici fuit inædificatum.

Auditorium
Capitolij.

Cod. Theodof.
de stud. lib. l. 3.

Athenæum.

Dio l. 73.

Lamprid. in
Alexand.

Philostr. in
Adriano.

Privata Thea-
tra.

Eunap. in Iu-
liano.

Iam Romæ quoque fuisse auditoria Sophistarum publica, seu theatra, monumenta annalium referunt. Codex vterque Theodosij & Iustiniani ponunt in Capitolio tit. de stud. liberal. vbi lege Imperatoria circūforanei quidam ab ostentatione vulgari amouentur; oratores autem, quos, inquit, Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, in Capitolij auditorio comprobantur. Sed præsertim Athenæum fuit speciosis Rhetorum orationibus deuotum: Athenæum autem Romæ nominabatur ἐπὶ τῆς ἐν αὐτῷ πεπευθευμένων ἀσκήσεως, ait Xiphilinus ex Dione. De illo sic Lampridius in Alexandro: *Ad Athenæum audiendorum & Græcorum, & Latinorum Rhetorum, vel poetarum causa frequenter processit.* Græcos rhetoras appellat Sophistas. Philostratus de Adriano Sophista, qui Romæ summa gloria thronum Sophisticum est moderatus: Subitò, inquit, ac declamationem fore denunciauerat, Senatores, equites, omnes ὄρμη, ἐξέρπου ἐς τὸ Ἀθηναιῶν δέμῳ μεσθί, contento cursu & studio inflammato in Athenæum conuolabant. Nempe, vt paulò antè dixerat, omnes eum audiebant, ὡς θεσμοῦσαν ἀνδρῶν, vt suauissimam Iulianiam.

Fuere porrò non publica tantùm, sed priuata quoque theatra dicentium, vt disertè meminit Eunapius, qui loquens de ædibus Iu-

liani Sophistæ, ait adiunctum fuisse theatrum
 proportionem domicilio respondens, ἢ δημοσίων
 θεάτρων εἰς μίαν, in modum & faciem publici thea-
 tri exstructum. Et paulò post ait eo tempore So-
 phistas ἐν ταῖς ἰδιωτικοῖς θεάτροις docuisse. Quo
 modo intelligendus Philo Iudæus videtur, de
 scholis philosophorum agens: τὰ τε ἀγοάτεια,
 τὰ τε θεάτρα πληροῦται, διεξέρχεται δέ, &c. plena
 sunt theatra & auditoria, & philosophi continuo de
 virtute copiosè verba faciunt. Quod verò ait Eu-
 napius, priuatum huiusmodi theatrum non
 dissimile fuisse δημοσίων, in quibusdam verum
 est, non in omnibus: quod Plutarchus signifi-
 cat in Pompeio, qui Mitylenen veniens docto-
 rum hominum theatra sua præsentia coho-
 nestauit: ea de re ita scribit, ἠδὲ τὸ πρὸς θεάτρῳ,
 ἀνευχεράλατὸ τὸ εἶδος αὐτῶν & τὴν τύπον, ὡς ὁμοίον ἀγο-
 ρασταῖος τὸ ἐν Ρώμῃ μείζον τε & σεμνότερον, delecta-
 tus (Pompeius) theatro, delineauit effigiem &
 figuram eius, quò Romæ simile excitaret grandius &
 excellentius.

Philo de quar.
 crud.

Plutarch. in
 Pompe.

Interdum solebant ad ἐπιδείξεις conducere
 aulas grandiores & palæstras, aut à magnificis
 hominibus vtendas accipere, vt innuit Theo-
 phrastus in Character. vbi ait hominem illum,
 quem pingit blandum, ἀνιδίον παλαστρῶν κόνιν ἔχον,
 areolam puluere palæstrico respersam conce-
 dere solitum ταῖς σοφισταῖς, &c. idque πρὸς τὸ
 ἐπιδείκνυσθαι, ad declamationis pompam & osten-
 tationem. Sic Romæ fuisse quosdam locuple-
 tes, qui domum suam recitantibus præberent, ait
 Plinius lib. epist. 8. cui Iuuenalis pulchrè suc-
 cinxit:

Theoph. ἀγο.
 ἀρεσκ.
 Aulæ com-
 modaræ.

Iuuenal. Sat. 7.

— at si dulcedine famæ

Succensus recites, Maculonis commodat ades.

Declamatio-
nes in Curijs
& Basilicis.

*Apul. in Apo-
log.*

Nonnunquam in ipsa Curia fiebant eloquen-
tium ἑπιδείξεις. Docet id Aristides, tom. 2. qui
cùm haberet orationem de Concordia à se
multo artificio elaboratam, ciuitati imprimis
agit gratias, ἢ τὸ βυλδουτιερον τις λόγους παρέχεται,
quæ sermonibus illis Curiam præbet. Idem etiam
factum aliquando in Basilicis Apuleius signi-
ficat: *Differo aliquid postulantiibus*, inquit, *amicis*
publicè: omnes qui aderant ingenti celebritate Basi-
licam, qui locus auditorij erat, complentes, &c.

Auditorij Sophistici delineatio. Cunei, ana-
bathra, orchestra, ὄργανος ὑψιτῶς dicentium.
Quorundam Sophorum nulla subsellia.
Puluini Sophistarum. Reprehensa eorum
κατὰ κλιτος, seu mollior sessio. Sedentes ut
plurimum dicebāt. Thronus quoque excel-
sus Magistratum & Episcoporum. ὑψιτῶς
ἀπὸ τοῦ de sublimi ὄργανο. Emendati Euna-
pius, Gregor. Nazianz. & Cyrillus: plu-
res illustrati.

C A P. XIII.

Tacit. de Orat.

LECTUM locum Sophistæ ador-
nabant, ut audientes commodè
posset capere, & ipse non sine
dignitate pronunciare. Auctor Dia-
logi de Oratorib. id vocat *extruere auditorium.*

Sic autem extruebant, vt in medio promiscua
 subsellia ponerentur, ad parietes anabathra,
 quæ vetus Scholiastes Iuuenalis gradus superio- *Scholiast. ad*
 res scansiles vocat: Sidonius Apollinaris *Athe-*
 nai cuneos, & subsellia cuneata, vt Ennodius cre- *Sat. 7.*
 pantes plausu cuneos, Apuleius sedilium circumse- *Sidon. l. 9. ep.*
 rentiam: Sidonius iterum, scamna, vt lib. 9. Offi- *Ennodius pref.*
 cij, inquit, nostri est, auditoribus scamna compo- *car. 8.*
 nere, & preparare aures fragoribus intonaturis. E- *Apuleius Flor.*
 picictus nominat βάτρα, & rem eleganter ex- *4.*
 primit apud Arrianum in hunc modum; Vt *Arrian. l. 3.*
 autem hoc consequi valeant, δει πδύωαι χύια βάτρα *6. 23.*
 & ἑξακονθύωαι πικὸ ἀκουστέροις, mille poni subsellia
 oportebit, & conuocari quàm plurimos auditores.
 Sic Themastius in auditorio suo βάτρα fuisse *Themist. or. 4.*
 meminit, in quibus auditores sederent: & ne
 lapideos fortè gradus cogitaremus, alio loco
 pro iisdem posuit ξύλον. Eunapius vocat σαρ- *Eunap. in Pre-*
 δας. Athenis, inquit, minutotum Sophistarum νύσ *ares.*
 & facultas, μέγιστὸν σαρδων & τὸ βήματες fuit: vbi
 τὰ σαρδων vertunt, Tribunalium subsellia; melius
 meo iudicio fuisset, auditorij subsellia. D. Gre- *Gregor. Naz.*
 gorius Nazianz. dixit ὑπερβίαις & ὑπερβίαις, sub- *or. 3.*
 sellia tum altiora tum humiliora.

Commune hoc scholarum omnium fuit,
 & auditorij quasi proprium, vt sedilia com-
 ponerētur, exceptis pauculis Sophis, qui illum
 sessionis apparatus genio quodam suo con-
 temperunt; qualis Menedemus, de cuius audi-
 torio ita Laërtius: ὅτε γυῶν πᾶξιν πρὸ τῶν παρ' αὐτῶν *Laërt. l. 2.*
 βλέπει, ὅτε βάτρα κύκλω δέκειντο, &c. neque vllum,
 vt fieri solet, circa illum ordinem vidisses, nec sub-
 sellia erant per gyrum disposita, &c. Socrates quo-

Plutarch. an
sem ger. resp.

Idem l. non
post vi. inc.
sec. Epic.

Senec. ep. 76.

Orchestra.

Iuuenal. Sat. 7.

Thronus So-
phistarum.
Plutarch. de
audiend.
Plat. in Pro-
tag.

que libero fastidio ea omnia repudiavit, gra-
uissimo teste Plutarcho, ἕτε βάρβα ἦς, ἕτε εἰς
θρόνον καθεύδων, &c. Cum neque poneret subsellia, ne-
que thronum conscenderet, &c. Et tamen illi ipsi,
qui ab inambulando habuere nomen Peripat-
etici, aliquot spatijs confectis, ἐν τῷ βάρβα
sedebant, vt lib. aduersus Epicurum monet
idem Plutarchus: εἶδοναι κατεπιώσων τὸν ἀξιόπαλον,
ἢ καθεύδων εἰς θρόνον ἐν τῷ βάρβα καθεύδων, &c.
placuit finem deambulandi facere, & pro more nostro
in subsellijs confidentes, &c. Hinc ἐν τῇ ἑλῆ καθεύ-
δωνος apud Epicurum, id est discipulus vel au-
ditor, & sedere, est inter auditores censer. Se-
neca de schola Philosophi: In eo loco, in quo vir
bonus discitur, paucissimi sedent.

Verum vt de Sophistis conficiamus, cura
illis fuit maxima, vt theatrum auditoriumque
haberent cuneis aptè instructum. & peroppor-
tunum ad audiendum. Ornatissimo verò in
loco fuit Orchestra, siue, vt quidam nominant,
tabulatum, & in eo cathedræ honestiores, tum
ipsius sedes oratoris. Rem delineauit in thea-
tro poetico exædificando Iuuenalis:

Nemo dabit Regum quantum subsellia consens,
Et quæ conducto pendunt anabathra tigillo,
Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.

In ea parte longè eminebat dicentis pulpitem,
quod Græci θρόνον vocant. Plutarchus de So-
phistis: ἀναστάντες γὰρ ἐπὶ τῷ θρόνῳ ἢ ἀποθέουσι τὰ
βιβλία, &c. Socrates de Hippia Sophista: *Vidi*
Hippiam Eleum καθεύδων ἐν τῷ κατασκευρῷ περὶ τῶν ἐν
θρόνῳ, ἀπὸ αὐτῶν ἢ ἐκείνων ἐν τῷ βάρβα, &c. in
aduerso porticus vestibulo in throno sedentem; circum
autem

autem in subsellijs alij sedebant, &c. Pingit aliqua ratione theatrum Sophisticum.

Fuisse autem huiusmodi *sedem excelsam*, aliisque cathedris longè sublimiorem, multi autores produnt. Apud Themistium *sedere* ἔμν *Themist. or. 1.*
 θρόνῳ πρὸς ὑψηλοῦ μάλα σοφιστικῶς ἔσβαρῶς, in
sublimi quodam folio sophisticè inprimis et arrogan-
ter. Diceret cum Persio,

sede leget, celsa.

Pers. Sat. 1.

Quemadmodù Ion apud Platonem, se despi-
 cere ait auditores ἀώθεν ἀπὸ τῆς βήματος, *supernè*
à suggesto. Hinc eleganter S. Gregorius Naz.
 scribens ad Eutropium Rhetorem, καὶν σε ὑψη-
 λὸν αὐτῆς οἱ θρόνοι φέρονται, ac si te rursus throni *subli-*
mem ferunt. Et epist. III. εἰ καὶ κατωτέρω σοφιστικῶν S. Greg. Naz.
 θρόνων καθήματα, licet *infra Sophisticos thronos desi-*
deamus. Eam ob causam ludens Aristophanes, *Aristoph. in*
 κρεμαῖθρῳ vocavit, cui insedisse ait Socratem: *Nub.*
 διὰ τὸ μετέωρον εἶναι αὐτῶν κρεμαῖθρῳ, quòd *pendere*
sublimiùs, ait Græcus Scholiastes. Et aliàs no-
 minat πᾶρρον pari ioco, quod esse μετέωρον ἰκεῖον
 εἶναι ὃ δὲ κελεύει κοιμῶνται ait Interpretes, hoc est,
sublimem quandam perticam in qua solent cubare
gallinæ. Vulgò id commune docētium omnium
 fuit. Zacharias Scholasticus de Ammonio phi- *Zachar. in*
 losopho. Ipse autem nobis, velut ij qui exponunt ora- *disput.*
 cula, *Aristotelis philosophiam,* ἐν ὑψηλῷ πρὸς βήματι
 σοφιστικῶς μάλα καὶ σβαρῶς καθήματος, in *sublimi quo-*
dam suggesto Sophisticum in morem sedens, magni-
 ficè explicabat. Hæc altitudo ministra fuit at-
 que nutrix arrogantia, qua Sophistæ opinio-
 ne sui inflati digito cælum videbātur attinge-
 re. Itaque peritè Gregorius Theologus So-

*Gregor. Naz.
ep. 41.*

phistico throno iungit supercilium: ἢ Ἰσθίων
 ἔ τις ὄφρως ἀιζωρήσαιδρ, thronis & supercilio ces-
 simus.

- Hunc thronum variè nominatum à Græcis
 Latinisque video. Arrianus in Epictet. vocat
 πούλινον, quòd in exedris atque sellis ad com-
 modiores sessionem essent puluini. Sic dispu-
 taturus apud Ciceronem Crassus poposcisse
 puluinos dicitur; quemadmodum Plato l. 1.
 de repub. (quòd forè intuebatur M. Tullius)
 Cephalum collocat ὅτι πινος προσκεφθῆαι τε ἔ
 δίφρου. Communem fuisse morem, vt sedenti-
 bus sternerentur προσκεφθῆαι, è Theophrasti
 Characteribus liquet: vnde & Praxinoe Theo-
 critea sellæ iubet iniici πούλινον puluinum. Sanè
 in doctorum hominum velut supellectili nu-
 merari videmus puluinos. Theodoretus histor.
 Eccles. l. 4. de Eusebio in exilium abeunte,
 Seruus eum sequebatur cum cervicali & libro. S. Am-
 brosius ep. 56. l. 7. videtur appellare plumatium.
 Et in veteribus ὀμυλίας θρονας. simul nominan-
 tur Ἰσθίοι & προσκεφθῆαι. Cicero epist. 18. l. 9.
 famil. de ludo loquens eloquentiæ quem in
 Tusculano suo instruxerat: sella tibi erit in
 ludo, tanquam hypodidascalo proxima: puluinus
 eam sequetur. Est ergo veri simile, eo So-
 phistas ad pompam & splendorem vsos, vel
 quòd essent nimium molles & delicati; quo
 nomine malè audijisse videtur Isocrates, quem
 aiunt habuisse κρόκος διάβροχον προσκεφθῆαι, croco
 imbutum puluinum. Heliodorus in Æthiopicis,
 id vocat μαλθακὴ κατὰ κλισίαν, mollem accubitum,
 Athenæus κλισιόν. Atque hoc forè in Sophistis

olim reprehēdebat Socrates, de quo sic Maximus Tyrius: *καμοδοῖ ἄνθρωποι καὶ κατὰ κλίον σοφιστοὶ*, *Max. Tyr. Dissert. 8.*
ille habitum & discubitum sophista perstringit.

Eandem sedem appellarunt *διφρον*. Plutarchus circunferibit ita Sophistas, *ποις ἄπο τοῦ διφρον ἡγελεγεμῆδους*. Philostratus & Eusebius in Hieroclem *διφρον* etiam nominant, vbi de Iarcha apud Indos sapientum coryphæo, quem sedisse aiunt ἐπὶ ὑψηλοῦ τοῦ διφρον, *in altissimo throno*. Alij *σκιμποδα* vocant. Suidas: *σκιμποεις, φιλοσόφων κατέδρα*. Hinc Socrates apud Aristophanem in Nubib.

Κάθισε πίνωυ ἐπὶ τὸν ἰσὸν σκιμποδα.

D. Hieronymus *sellam sella*, inquit, *posita Her- D. Hieron. l. 2.*
magoram nobis & Gorgiam exhibes Leontinum. *in Russin.*

Dicebatur quoque apud Latinos *Cathedra*. Iuuenalis de Rhetoribus Sat. 7. *Sella.*
Cathedra.

Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ.

Sic apud Sidonium l. 7. *literarum cathedras tenere*. Et l. 4. ep. 5. *cathedrarios* appellat oratores vulgares, quemadmodum Seneca *philosophos cathedrarios*: *ἑπιδίφροισι* dicuntur Græcis. Cyrillus aduers. Iulianum: *subindicauit Escalapius remedia opinor, ὡς ἑπιδίφροισι ἰατρῆσι*. vertunt, *sicut medici curules*; malim, *cathedrarij*, nisi quis *inertes* velit interpretari aut *circumforaneos*. *Sidon. Apollon. Cyrill. l. 7.*

Pulpitum quidam vocant, vt Martialis: *Pulpitum.*

— *& circum pulpita nostra*

Et steriles cathedras basia sola crepant.

Vulgò à Græcis *βήμα* nominatur. Hinc Themistius de Sophistis *ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ βήμα*, *in suggestum ascendere*. Libanius idem hominum *βήμα.*
Themist. or. 4.
Liban. declam. 8.

genus pingens, sic ait: *αἱ δὲ δεινοὶ λέξαν, ἔβοαν, ἔκαρπούμενοι τὸ βήμα, viri ad dicendum & clamandum exercitati, & suggesto perfrientes.* Doctè rem expressit Gregor. Nazianz. & quæ diximus de auditorio Sophistico repræsentat, cuius locum doctissimi Interpretis versio inobscuravit: sic enim habet de Iuliano Imperatore differens; *διδασκεια ἔδρ' ἰδρύσασθαι καὶ πᾶσαν πόλιν ἔποιμος ὡς βήματα ἢ ἔπεδράς καὶ ὑπεδράς, Ἑλλωικῶν τε δογμάτων ἀναγώσας καὶ ἀναπίυξας.* Eruditus Bilius ita vertit: *Scholas quidem in omnibus civitatibus, & sacraria, subselliæque partim altiora, partim humiliora extruere parabat, prophanorum etiam dogmatū lectiones & explicationes instituere.* Quòd βήματα vertit hīc sacraria, haud scio qua ratione cum schola & subsellijs conuenire possit: malim ego quidem *suggestum*, aut, vt Græcè dicam, *thronos*, in quibus doctores illi sapientiæ considerent.

Porrò Sophistæ vulgò declamitabant sedentes, nisi fortè in grauiori quadam amplificatione exurgerent. Id docet in Sophista Philost. de vit. Scopeliano Philostratus: *διζέγετο δὲ ἀπὸ ἔδρου τὸ θρόνον ἔξω ἀβρότητα ὅτι ἢ ὀρθὸς διελέγετο, ἔπιπροφωτῶ τε ἔρχεν ὁ λόγος καὶ ἐπὶ ῥῶτος.* E throno delicatè mollitèrque differebat; quando autem rectus dicebat, conuersionis acumine & robore pollebat oratio. Idem in Polemone, solitum eum ait *ἀναπιθεῖν τὸ θρόνον ὅταν ταῖς ἀκμαῖς τῶν ὑποθέσεων, ἐ throno in causarum vigore exilire.* Seneca de Albutio declamatore; *Incipiebat enim sedens, & si quando illum produxerat calor, exurgere audebat.* Erat enim in sessione, quædam autoritatis & digni-

Gregor. Naz.
or. 3.

Philost. de vit.
Soph.

Senec. præfat.
l. 3. conerou.

ratis significatio, quam appetebant studiosissime: τὸ καθήμεναι, inquit suauissimus Chryso- *D. Chrysof. in*
 mus, & τὸ δικαστικὸν & τὸ βασιλικὸν, ipsum sedere, *Psal. 7.*
 & iudicium dignitatem & regiam quandam maiesta-
 tem innuit. Ad tuendam eandem autoritatem,
 & augendam, thronum habuerunt, vt dixi,
 ὑψηλὸν sublimem, vt principum & magistra-
 tuum amplitudinem & maiestatem imitaren-
 tur. Nam D. Gregor. Nazianz. eruditè inter *S. Greg. Naz.*
 magistratuum insignia ponit θρόνον ὑψηλόν, & car- *or. 20.*
 mine de vita sua vocat ὑψὸς ἀρχικόν. *Suggestum*
 imperij vocat S. Ambrosius in *Psal. 61.* Sic in *Sublimis*
 iure ciuili κόμιστα τὸ ὑψηλοῦ βήματος, *Comitem Con-* *thronus quo-*
 sistorianum, siue primi Ordinis in l. vlt. *Cod.* *rum olim*
 qui nul. pos. Et in lege Honorij & Theodof. *proprius.*
Cod. Theod. Vicarij sedis excelsæ. Themistius *Themist. or. 11.*
 de Imperatore: καλιόντα ἐκ τοῦ θρόνου ἔξ ὑψηλοῦ, ἐ
sublimi solio descendentem. Ex eo more factum, vt
 ὑψηλὸς tantum sine alterius adiunctione, pro
 excelfo throno ponatur. Heliodorus in *Æ-* *Heliodor. 1. 9.*
 thiopic. εἰς δὲ πλεῖν ὑστέραιον ἐφ' ὑψηλοῦ παρεκαθή-
 μδρος ὁ Ἰσδάωτης, *postridie sedens pro tribunali ex-*
 celfo. Et de Sophistis Libanius: ἱδρυται μὲν ὁ δι- *Liban. Chr. 3.*
 δάσκαλος ἐφ' ὑψηλοῦ πρὸς ὡσαύτῃσι δικασταί, *residet*
magister in sublimi throno, quemadmodum & iu-
dicēs solent. Etiam apud Græcos Patres Episco-
 porum sedes θρόνος ὑψηλός, index honoris &
 dignitatis. Gregorius Theologus suo Basilio, *S. Greg. Naz.*
 ὁ θρόνος ὑψηλότερον σε ἡμεῖν ἀθρόως ἐποίησε, *pontifi-*
 cius thronus te repente supra nos euexit. Et epist.
 24. ἐπειδὴ σε πλεόντα ὄπι πρὸ ὑψηλοῦ θρόνον ἔγχεον.
 Iulianus Imperator in edicto ad Alexandri- *Iulian. in ep.*

nos, significat fuisse propriè appellatum ἑπισκοπῆς θρόνον. *Audio*, inquit, *Athanasium ἀντιλαβέσθαι τὸ λεγόμενον παρ' αὐτοῖς ἑπισκοπῆς θρόνον*. Et quidem ita nominat Zosimus hist. l. 5. pag. 801. Sed hæc vereor plus satis sint ad Sophisticum auditorium illustrandum. Addam hoc tamen vnum; sublimem illum thronum Sophistarum, ornatum fuisse videri aliquando σιαδίῳ siue conopeo. Id expressit poëta Pherecrates vnguentarium Sophum illudens his verbis: *μαθῶν παῖδε χεῖρ κατὰ μέτρον ὑψηλῶς ὑπὸ σιαδίῳ*, &c. Dalechampius ita vertit, *eum qui didicit artem, sedentem oportet in sublimi, sub conopeo, confessu hominum ad id congregatorum toto die cum adolescentibus confabulari*. Sed hoc quidem apud nullum alium legere me memini. Atque in ea re fortè æmulari Christianorum Pontificum dignitatem maiestatemque volebant, quorum thronos fuisse ornamentis illustres & venerandos accepimus. Sic D. Augustinus epist. 203. *cathedras velatas* Episcoporum appellat: & Pacianus, *sedem lineatam*. Id verò hominum opinione atque more ad honorem refetebatur. Pontius Diaconus ait morientis Cypriani sedile fortuito linteo fuisse tectum, *ut*, inquit, *et sub ictu passionis, Episcopatus honore frueretur*.

Athen. l. 33.

De inuitatione ad publicam Declamationem.

Ea res variè explicata. Ἀγίρπτης de circulatoribus Sophistis. Ἀγίρπται & ἀγίρπτες unde appellati veteres athlete. Ουροκοπιῖν. Formule inuitationis. Inuitare per nuncios. In crastinum aut diem perendinum facta vulgò inuitatio. Quantum appetere auditorum frequentiam. Magna sollicitudo dicturi Sophiste.

C A P. XIII.

IEBANT inuitationes ambitiosè, ad audiendas ἑπιδείξεις, & solennes eas Declamationes, quas Himerius orat. in Muson. πανδημοῖς ἀκούοις vocat. Eum morem attigere mul-

ti è Græcia doctissimi, & variè suis verbis expressere. Arrianus in Epicteto l. 3. dicit ἀκούοντες τῶν ἀκουστικῶν, qui audituri sunt aduocare. Dicunt etiam Latini aduocare. Fabius Fab. l. 2. c. 10. Quintil. l. 2. ait in Panegyricis permitti adhibere plus cultus, omnemque artem ostentare, etiam hominibus, inquit, in hoc aduocatis. Lactantius de fal. sap. l. 3. Apparet eos exercenda lingua causa, vel aduocandi gratia, artem c. 16. ipsam philosophiæ reperisse. Eodem sensu dixit

- Lucian. de Dom. Lucianus συγκαλέσας· πρὸς βελήτορας, inquit, συγκαλέσωτα λόγων ἐπιδείξειν ποιήσασθαι, optimates cūm audiendum euocasset, publica declamationis pompam exhibuit. Alio quodam modo in Prometheo: ἡμεῖς δὲ πρὸς πιαύτους ἢ ἀκροάσεων ἐπαγγέλλοντες, εἰδωλα ἅπτα ἐπιδεικνύμεθα, nos declamationes huiusmodi denuntiantes, &c. Synesius ep. 135. ἀγέρων ἐν πρὸς θεάτρους πρὸς νέους, adolescentes in theatris siue auditorijs congregare. Themist. or. 16. ἀγέρων θεάτρα, D. Basil. epist. 158. πάνδημον συναγέρων πανήγυριν, frequentissimam aduocare panegyrim. Synesius ἐπαγγέλλαι ἡκεῖ ἀκροασθῆναι, epist. 100. & aliās ἐπαγγέλλειν ἀκρόαμα, promittere declamationem. Iuuenal. Sat. 7. ——— letam fecit cūm stauis urbem Promisitque diem.
- Aristid. or. ult. Aristides το. 3. ὁ δὲ ῥήτωρ ἐὰν πρὸς λόγους ἀφῆς πρὸς ακουσουμένους συλέγη, si orator auditores colligat.
- Themist. or. 4. Sic etiam Themistius dixit συλέγη, & alio loco ἀδραε συναγέρων ad eandem rem significantam. Idem orat. 1. statim initio, ἀπλῶς sumit pro eodem ἀγέρων: vbi noster P. Petauius vir doctissimus ait signa iter ea voce vsum, quod nimirum circulatorum fuisse multi Sophistæ qui dicti ἀγέρωντες. Id sanè est verissimum: sic Eusebius nominat Apollonium Tyaneum scribens aduersus Hieroclem, σοφιστῆς τις ἐξηγῶς ἀγέρων καὶ πρὸς πόλιν, &c. nihil aliud quàm sophista quidam ciuitatum circulator & pro sopho magus deprehendetur. Quam tamen notam magnopere conabatur effugere, vt est in eius vita l.
- Philostr. in vit. 4. ὁ γὰρ Ἔρπος ἰσὸς ἐδάκει καὶ εἰδὲν εἰσὶν πρὸς ἀγέρωντας l. 4. c. 13.

vbi obscuriùs Interpres vertit *pecuniarum coactores*. Sic apud Maximum Tyrium *ἐν κώκοις* *Dissert. 2.*
ἀγύροιτες. Eadem ratione dicuntur *ἀγύρται*, cuius *ἀγύρται.*
 vocabuli si fontem & initia prima confidere-
 mus, aptè omnino in circulatores Sophistas
 conueniet. Nam, vt ait Ioannes Tzetzes, prius- *Τζετζ. Chiliad.*
 quam victoribus præmia fuissent in Græcia
 excogitata,

*Νικήσαντες διέτρεχον πῦρ ἀγυρῶν τὸ πῆθος,
 Καὶ ἔπα σπυραίνιζον χεῖματα τῆ ἀγύρει,
 Καὶ κλήσιν ἔχον ἀγύρῳ, ὡς ἐκ τῆ ἐν ἀγύρει,
 Ἀθροίζοντες λαμβάνοντες δῶρα τῆς νίκης χεῖν.
 Victores percurrebant cœtum, multitudinem,
 Et sic colligebant pecunias à cœtu,
 Et nomen obtinuerunt agyrtarum velut ex agyri
 Colligentes, accipientesque dona victoriæ ergo.*

Atqui Sophistæ nonnunquam Declamationes *Scholias. Eu-*
 habebant *ῥαυμάς*, de quibus verè dicas, *σπυραίνι-* *ripid.*
ζον χεῖματα τῆ ἀγύρει. fuerunt ergo agyrtæ. Era-
 rosthènes apud Scholiasten Euripidis in He-
 cuba, eam ipsam Athletarum consuetudinem
 memorans, vocat *ἀγύρονας*: *σπυραίνες*, inquit,
κώκω ἀεινοσοῦντας ἀγύρειν τὰ δίδόμενα, &c. Sed hæc
ἐν παρόδῳ.

Inuitabant ergo Sophistæ ad Declamatio- *Quando &*
 nem die predicta; idque fiebat vel progrāma- *quomodo*
 te, aut libellis sparsis, vel ij ipsi qui erāt dicturi *inuitabant.*
 ædes circumeundo ambiebant, quem ambitum illustriùs exponit Synesius cùm *Συροκοπίῳ* *Synes. in Dion.*
 appellat, quasi fores omnium adolescentium,
 qui in vrbe essent, pultandæ viderētur, ad illas
 inuitationes obeundas. Autor Dialogi de *Tacit. de orat.*
 orator. rem adumbrat, cùm de Basso, *Roqare,*

inquit, *υλτρο & ambire cogitur, ut sint qui dignentur audire.* Origenes autem contra Celsum consueuisse monet Philosophos *καλεῖν ἀπὸ τῆς τελέου*

Arrian. l. 3.

ἔπιωάζειν ἀκροαταί, vocare de trivio auditores. Formula quaedam invitationis ponitur apud Arrianum in Epiet. *δεῦτε καὶ ἀκούσατέ μου. Venite, & aures mihi dicenti præbete.* Et alio loco hanc ponit,

Philostr. l. 2. de vit. Soph.

ἄρχα καλὰ σε ἤθόντι ἀκούσαι, hortor venias ad audiendum. Nonnunquam missi quoque videntur nuntij, qui Declamationem indicerent. Philostratus in Adriano Sophista, in spectaculo φανέντος τῆς ἀκροάσεως ἀγγέλις, cum nuncius auscultationis fuisse visus, continuo senatus Equitesque assurgentes in Athenæum conuolabant.

Inuitatio in crastinum aut perendinum diem.

Porro inuitabant vel in crastinum, vel in diem perendinum. De crastino Themistius orat. 1. *Novum, inquit, atque insolens forte videatur, philosophum, δὲς πὲ ἀγρίοις ἐὼς εἶδαι, &c.* & pridie cætum hominum cogere esse visum, & nunc in sublimi throno considerare. Sic adolescens Eliensis, qui orationem de Iouis laudibus erat dicturus,

Vita Apoll. l. 4. c. 9.

Apollonium Tyaneum inuitavit εἰς αὐριον, in diem crastinum, ut est in eius vita. Tribus autem antè diebus id fieri solitum, ponit alio loco

Themist. or. 16.

Themistius, cum de Sophista: καὶ διατρεῖα ἤδη ἀγρίει καὶ πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα εἰς τὸ δικαστήριον σιωπῆσαι. Et theatra cogit, & triduo antè vti in forum conueniant denuntiat. In perendinum etiam inuitat Hip-

Plat. in Hip. maior.

pias ad ἑπιδρῆν apud Platonem, μέλλω ἐπιδρῆσαι εἰς πείπω ἡμέραν ἐν τῷ διδασκαλείῳ, &c. Rogat autem Socratem ut & ipse adsit atque alios secum

Gaudebant frequentia.

ducat, quæ omnia ἑστία. Incredibiliter enim gaudebant λαμπροτάτῳ διατρέφῳ, ut D. Chryso-

mi verbis vtar, *splendidissimo theatro*, siue audientium multitudine & copia: quod festiuo dialogismo ostendit Epictetus; inducit enim Sophistam cum vno de auditoribus colloquentem, *σήμερόν μου πολλὰς πλείονες ἤκουσαν*, &c. *Hodie plures me audierunt multo. Sanè permulti, videmur enim fuisse quingenti. Nihil dicis, mille pone auditores. Tot nunquam habuit Dion. sed vnde istud? Quia doctissime præceptor eleganti oratione capiuntur*, &c. Itaque destitui corona, Themistius ait rem esse magni mærotis, *ἔ ἀτύχημα σοφιστῶν*, & quandam *sophistæ calamitatem*.

Arrian. l. 3.

c. 23.

Themist. or. 1.

Interim cura, & euenti expectatione solliciti cruciabantur Sophistæ, animoqueangebantur, dum metuunt, ne non gloriæ respondere possint, & patræ iam existimationi, aut eruditæ auribus satisfacere; quod acrius eorum vitia animaduertebantur, qui præstare omnibus & excellere cupiebant. Verè Apuleius: *Reputet cum animo suo, quantum periculum conseruandæ existimationis hic adeat, qui contemni non consuevit, cum sit arduum & oppido difficile vel modicæ paucorum expectationi satisfacere*, &c. & paulò post: *Meum verò vnumquodque dictum acriter examinatis, sedulò pensiculatus, ad limam & lineam certam redigitis*, &c. Quare Sophista Polemon intuitus gladiatorem sudore perfusum, & in certamine de vita formidantem: *ἔπως*, inquit, *ἀγωνίας αἰς ῥῆσιν μέλλων*, ita sollicitaris & sudas, ut declamaturus Orator. Quo modo etiam Plutarchus ait M. Tullium, *tolere ὡς τὸ λέγειν μάλιστα ἀγωνίας*. Expressit eam curam Themistius: *si quis sit orationem habiturus, quam studio impenso &*

Declamaturi sollicitudo.

Apuleius l. 1.

Florid.

Philostrat. in

Polem.

Plut. in apophth.

Themist. or. 16.

cura elucubrauerit, multasque noctes insomnes ob id traduxerit, ac multa non paucos dies meditatus fuerit, &c. Synesius etiam grauius, ait non modò noctes insomnes ductas, verùm & ipsam animam propè *ὑποκαλάσαι ὑπὸ φροντίδων*, solitudine distillasse, vt Sophista lætum quidpiam, audientibusque iucundum posset adferre. Itaque libelli autor de oratoribus eleganter, famam pallentem oratorum nominauit. Nec insanum vltra & lubricum forum, famamque pallentem trepidus experior. Et diuinè S. Hieronymus exponens illa scripturæ verba, Melior est finis orationis quàm principium; Meliores, inquit, sunt in dicendo epilogi, quàm exordium. In his enim dicentis sollicitudo finitur, in illo incipit. Quanquam ne post epilogum quidem metu vacui quidam fuerunt. De Albutio Seneca: Tristis, sollicitus declamator, & qui de dictione sua timeret, etiam cùm dixisset. Quæ causa est, aiebat Epictetus, quòd Rhetor se quamuis bene scripsisse intelligat, & quæ scripserit rite commendauisse memoriæ, nec non suauius pronunciaffe, nihilominus est anxius? Causam refert in immensam laudis cupiditatem. Quam eandem adfert S. Chrysofomus lib. 5. de sacerdot. vbi eosdem cum mari componit vndis agitato. Neque modò Sophistæ, sed eorum etiam causa, metu amici conficiebantur. Iulianus Imperator tota nocte vigilauit, cùm postridie esset dicturus Libanius, quem summa beneuolentia complectebatur, cùm videlicet de euentu illius *ἄνδρα γέρας* foret sollicitus.

Synesius in Dion.

Autor Dialog.
de orat.

S. Hieron. inc.
7. Eccles.

Senec. præfat.
l. 3. contr.

Arrian. in
Epiet. l. 2.

S. Chrysol. l. 5 de
sac. c. 4.

De ingressu in publicum auditorium, deque vestitu & cultu Sophistarum. Loti accedebant ad dicendum & veste conspicui. Annulis decori. Quis primus è Sophorum numero sordes in vestitum induxit. *Κυροδοσία* Sophistarum. Alter humerorum neglectus. Ungues ferini. Is squalor index vanitatis irrisus. Quid sapientes de vestitu philosophico senserint.

CAP. XV.

ROBE instituti comparatique Sophistæ, tandem aliquando die constituta ad dicendum accedebant, & inprimis loti & nitidi in theatrum auditoriumque veniebant. Sic enim Synesius declamatorum pingit: *ὁ δὲ ἐξ ἡμέρας πρὸ τῆς κωρείας*, caterum is ante præscriptum diem lotus, & c. Deducebantur autem eximio comitatu *ὁμιλητῶν*, sectatorum; in quo inerat species quædam minimè contemnenda splendoris & dignitatis, qua de re Libanius: *ὅπως δὲ λαμπρότερος ὅτι τὸ βῆμα ἀδραπέμπονται*, ὅπως δὲ ἀπὸ τοῦ βήματος λαμπρότερον, ἢ νῦν ἀδὲ διδουκίμωσι; *quàm speciosè vero ad suggestum deducuntur? quàm speciosius etiam reducuntur, cum egregiè laudabiliterque dixerint?*

Loti & nitidi.

Synes. in Dion.

Liban. in Pro-
gymn.Honorifica
deductio &
reductio.

Atque ut locum ipsum declamationis quàm ornatissimum esse cupiebant, ita ut plurimum

Cultus Sophist.

Arrian. in Epict. l. 3.

Synes. in Dion.

Lucian. in fugit.

Philostr. l. 2. de vit. Soph.

Eunapius.

Ælian. de var. hist. l. 12.

ipsi culti & amictu specioso decorati, in lucem hominumque cœtum ingrediebantur. Autores omnium grauissimi id disertè produnt. Arrianus eos ait ἐν κομφῶν σολῶν διαδῆναι ἐπὶ πύλλινον, veste magnificè ornatos in pulpitum ascendere. Synesius ἐδῆτι καὶ χήμασι σοφῶν ὄσος, veste nimirum & cultu corporis ad superbiam & ostentationem opportuno: addit rationem, ἵνα θεάμα καλὸν ᾖ, vt splendidum & iucundum esset spectaculum. Sic enim audientibus gratiores, & mirabiliores se futuros opinabantur. De iisdem Lucianus: χήματι ζοιοὶ καὶ μετακομιῶσιν ἑαυτοῖς βῆ μάλα εἰκότως, formæ student, & oppidò quàm eleganter se exornant. Et vt aliquos nominatim citemus, de Adriano, qui Sophisticæ scholæ fuit Athenis præfectus, ita Philostratus: μεγαλοπρεπέστατα ἢ τῆ Αθηνῶν θρόνον ἐπιδύθη. ἐδῆτι μὲν πλείου ἀξίας ἀμπεχόμενος, θεηρικῶς τὰ θεαμασιωπέρας τῶν λόγων. Magnificentissimè oratorio Atheniensium throno operam dedit, veste pretiosissima indutus lapillis admirabilibus exornata. Sic Maximus apud Eunapium verè Sophista maximus, σολῶν ἀβροτέραν ἢ καὶ φιλόσοφον περιχόμενος, elegantiore ac molliore quàm philosophum deceret vestitu circumfusus, in Iuliani palatio volitabat. Viam ad hanc elegantiam, choragiūmque iam præuerant, illi primi veluti parentes satorésque Sophistarum, quos antiquitas omnium scriptorum monumentis celebrat. Nam Gorgiam & eidem æqualem Hippiam ἐν περφυραῖς ἐδῆσι περιεταί, unicus purpureis amictos prodire consueuisse, autor est Ælianus.

Quidam etiam haud contenti gloriosa vestium ostentatione, in suppellectili & reliquo

familiæ splendore, haud minimam exhibere pompam cupiebant. Polemon Sophista cum *Philostr. in Pole n.* prodeundū fuisset ex vrbe, ἐπὶ λαβύροις ἀργυροχαλίῃσι Φρυγίᾳ ἑνὸς ἢ Κελπιδῶς ἐπορεύετο, in bigis argenteo fr. o ornatis Phrygijs Celticisve quibusdam vehebatur.

Declamantes verò habuisse grandes annulos, quibus non modò manus, sed dictio quoque ipsa quodammodo illuminaretur, est veri simile. Certè Hippiam ostentauisse annulum in Olympiis, quem proprio ipse artificio esset molitus, Cicero, Apuleius, aliique memorarunt. Athenion Sophista prodiit in publicum, *Athen. l. 5.*

χλαμύδα λαμπρῶν ἐκτύρων, ἔχει δὲ χρυσοῦς δακτύλιον χρυσοῦς, splendidam vestem trahēs, & annulum gestans aureum, ait Athenæus. Aurelius Fuscus Rhetor annulos ex argento ferebat, vt Plinius animaduertit. *Plin. l. 32. c. 12.*

Quem morem etiam recitantes in Italia tenuere, quorum manus Sardonychatas in dicendo fuisse videmus. Notus est ille apud Satyricum Declamator, qui *Persius Sat. 7.* natalitia cum sardonyche albus, celso in pulpito multis audientibus os suum ostentat. Migravit ea consuetudo in forum, actoribusque causarum splendidae paraturæ cupidis inhæsit. Iraque negat Poeta æquis animis audiri patronum,

— nisi fulserit annulus ingens.

Iuuenal. Sat. 7.

& qui non habebant, causam acturi, commodatò accipiebant:

— conducta Paulus agebat

sardonyche, atque adeò pluri quam Gallus agebat. Tantum nimirum ad eloquentiæ lucem & dignitatem, in eo ornatu positum esse putabant.

Et quidem oratori suo concedit Fabius Quin- *Fab. l. 11. c. 3.*

tilian. vt aurea illa luce & splendore lapidum manus insigniant, modò eas tamen ornent potiùs quàm onerent. Quam eandem causam fuisse puto, cur Sophistæ id actionis decus ambierint, præsertim cùm res minimè noua fuerit, sed vetusta potiùs, vt eloquentiæ doctrinarumque amantes viri annulos ferrent. Nam Aristoteles *δακτυλίοις πολλοῖς φορῶν ἐκδημῶετο ὅτι τούτω*, *annulis ferendis se mirificè exornabat*, vt est apud Ælianum: quod tanquam inanitatis leuissque animi indicium Plato redarguere consueuerat. Socrates item, vt meminit Maximus Tyrius, *ἐκωμῶδε χίμα ἑρισῶν*, *sophistarum amictum & vestium elegantiam reprehendebat.*

Ælian. l. 3.

πικίλο

Insignis cultus Philosophorum.

Athen. l. 1.

Laert. l. 5.

Et tamen illi ipsi Philosophiæ magistri bene multi, vel tuendæ existimationis gratia, vel colligendæ auditorum beneuolentiæ, exquisitiùs se ornabant comebantque *ἑρισκῶς*. Athenæus scribit Theophrastum in peripatum ire solitum addocendum *λαμπρὸν ἢ ἁπλοῦς*, *corporis nitido & exacto cultu.* Lycon apud Laertium aded fuit huius elegantie studiosus, *ὡς ἀνὸς ἑλίτω χιῶν μαλακότητι ἱματίων*, vt *vestium incredibili molliæ ac nitore vteretur.* Heraclidem propter floridam insignemque vestem quam tulit, non *Ponticum*, sed *Pompicum* nominabant. Itaque Ehippus comica libertate in Platonicos inuehitur, *ὅτι πολυτελῶς ἠπεοῦτο*, quòd *sumptuosè vestitu superbirent*, vnũque ex Academia pingit, in quo liceat veluti Rhetorum nostrorum imaginem contueri. Adfuit, inquit, Byrson,

— *ἱματίων ἰσομέτρους χιῶν*
Ὁκῶ τὸ χλανίδος ὡς πεπωραμισμένος

Ἐχμ' ἀξιοχέωρ.

Tunicæ plicaturis æqua proportione distantibus

Pallio tumido venuste circumamictus

Gestu graui & venerando.

Dio Prufæus Sophista nobilis, quem nomina- Leonis pellis.

uere Chrysoſtomum, quiddam etiam infue-

tum in cultu, neque ab aliis vulgò vſurpatum

adhibere voluit: nam λεοντιῶ πολλὰκις ὀνημμένος Photius.

πιεῖσαι τιῶ περιόδον, leonina ſæpe indutus pelle, in

publicum prodijſſe dicitur, dum affectat σεμνότητι καὶ

πὸ ὄψια, è corporis amictu venerationem, vt ait

Photius.

Contrà verò multi è ſordibus, & contemptu Affectatæ for-

omnis elegantix, gloriolam aucupabantur. des veſtium.

Sophiſta Proæreſius cùm eſſet dicendi gloria

princeps, apud Imperatorem Iulianum gra-

tioſiſſimus, quiq; etiam Romæ ſtatuam pro-

pter ſingularem eloquentiam fuiſſet conſecu-

tus, tamen inanis καρτείας æmulator, λεπτὸν ἔχων Eunap. in Proæ-

ρεſιάνιον καὶ ἀουπόδητος, lacerna extrita & obſoleta ref.

utens, & ſine calceis, multas regiones obiuit, &

Galliæ niues calcavit, vt refert Eunapius. Idem Damasc. apud

fecit Iſidorus, de quo Damascius ita meminit: Photius.

ἀουπόδητος περιών τιῶ οἰκουμένην ὡς φάσαι λόγον ἅπαντα,

nudis pedibus vniuerſum propè dicam terrarum orbem

circumijt. Apollonius quoque Tyaneus, quem Philoſtr. in vit.

Itali nominabant σοφιστῶ, illam etiam ἀουπόδησιον Apoll. l. i. c. 6.

vltro excepit, ad intuentium animos commo-

uendos. Pari modo Socrates ibat ἀουπόδητος καὶ Xenoph. l. i.

ἀγῶν, vt teſtis oculatus ait Xenophon. Id fortè Ἰσομηνε.

ab illis factum Pythagoreorum imitatione, qui

primi ſordes in veſtibus amauerunt, quaſi ho- Pythagoreo-

minum mollitiem & inanitatem, communèſq; rum cultus.

mores vellent arguere. Illos enim *ῥυπαῖν ἐκότα*, squalere sordibus vitro consueuisse, ait Aristophanes. Quanquam nec Pythagoras, nec qui proximè illum consecuti sunt, laurum ex eo muftaceo petierunt: sed Diodorus quidam Aspendius, cùm ad Pythagoricam disciplinam animum appulisset, primus inusitatum corporis cultum inuexit, cùm ante ipsum, Pythagorei vti solerent *λαμωεῖ ἐσθῆτι*, splendida & eleganti veste, vt doctissimi viri meminerunt. Hunc deinceps alij imitati quidam. Theocritus:

Theocrit. Idyll.

14.

Τοιοῦτος ὄφθαλ πῆς ἀφίκετο Πυθαγορεὺς

Ὀχρὸς καὶ νυπόδατος.

Talis huc nuper peruenit Pythagoricus

Pallidus & nudus pedes.

Stoici & Cynici
quales in
cultu.

Antip. in An-
tholog.

Lucian. in
Cynic.

Ambitiosæ il-
læ sordes ir-
risæ.

Tertul. l. de
patien. c. 1.

Id institutum postea Zenonij Cynicique arripuerunt, qui non modò in durissimis pedibus & pædore, verùm etiam in trito sordidòque tribonio, sibi vehementer placebant. Illorum fuisse proprium *ῥυπόωντι πίνω πεπαλασμένον ἐσθῆς*, sordibus & illuuiæ conspurcatam habere vestem, poeta canit Antipater. Totam rem de illo grege vnus apud Lucianum ita exponit: *τὸ γὰρ ἐμὸν ὄχημα* *τοιοῦτόν ἐστιν, αὐχμηρὸν ἐστὶν, λάσιον ἐστὶν, περικρανα ἔχον, κομῆας ἀνυπόδηταιν.* Cultus verò meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, trito palliolo amiciri, promittere comam, sine calceis ingredi.

Id omne machinabantur immensa quadam honoris cupiditate, vt patientiæ laude clari, & rerum omnium humanarum despicientia commendarentur. *Omniem sapientiæ ostentationem de patientia præferunt*, ait grauissimus Tertullianus. Sæpe igitur fuerunt à doctissimis & san-

Altissimis Ecclesiæ patribus irrisi. Laus Gallia
 nostræ Hilarius comment. in Psal. *Cernimus nu-* *S. Hilar. in*
dis Philosophos corporibus algere, &c. subdit, *Totum* *Ps. 64.*
hoc inane atque ridiculum est, &c. S. Chrysostomus *S. Chrys. l. 1.*
 eos Sophistas orationis aculeis pungens: *Nullus* *cont. Gentil.*
apud nos πάνας ἀεὶ ἐδύο μίθους, vili ac lacero panno ob-
ectus per forum ingreditur: ea enim admirabilia esse
videntur laboréque multo ac summa ærumna plena,
ἐν αὐτῷ δὲ πικρὸς ἀπὲρ πικρῶν, sed indigna tamen sunt quæ
laudem mereantur. Illud idem objicit Tatian. *Tatianus orat.*
orat. cont. Græc. Quid magnum philosophi vestri *contr. Græc.*
faciunt? τὰ τέρα τῶν ὀμῶν ἐξ ἀδύσιν, &c. Incedunt altero
 ex humeris neglecto, capilliuum demittunt copiosum,
 barbam alunt, ὄνυχας μελιῶν ἀεροφόρους, ungues serinos
 gerunt. Sed elegantissimè Sidonius Apollinaris, *Sidon. l. 9. ep. 9.*
 Non pallio, inquit, aut claua, velut Sophisticis insigni-
 bus gloriari, aut affectare de vestium discretione su-
 perbiam, nitore pompam, squalore iactantiam. Quin
 illi ipsi mutuò se illudebant ea causa. Notum
 id Antisthenis, qui cùm fractum aliquando
 pallium de industria in hominum cœtu osten-
 tarat, Socrates qui tum aderat, Ὁρά σου, ἔφην, διὰ *Laert.*
 τῆς τοῦ ἑωυτοῦ κερδοδξίαν. *Video, inquit, per scissuram*
palliæ tuam vanitatem. Alio quodam modo rem
 eandem prodit Ælianus. Socrates cùm videret *Ælian. l. 9.*
 Antisthenem attritam partem vestis semper in *ποικίλο*
 conspectum protendere, *Quin desinis, inquit,*
apud nos te ipsum magnificè ostentare?

Itaque viri sapientes, cùm isti inanissima: *Sapientum*
 ostentationi eundem esse obuiam putarent, sic *monita de*
 à scholis dimittebant adolescentes, vt doce- *vestitu.*
 rent, neque laceris & sordidis nimium vesti-
 mentis esse vtendum, neque nimium elegan-

tibus & delicatis; quæ norma est canónque prudentiæ. Qua de re sic Epictetus: *Cum adolescentem è schola dimittimus, monemus μὴ ταπεινώσῃ αὐτὸν ῥάκη ἀειπνέοντα, μὴ ἐπιζητῆ κομμάτια, ne abiectionior appareat indutus laceris, ne nimis delicatus elegantibusque vestiatur.* Notauit eandem prudentiam & Suidas; *Philosophis, inquit, fuit curæ vestem etiam modeste induere, quique id negligerent, eos deridebant.* Est enim similitudo quædam animum inter & externam speciem, & compositum animum decorique amantem necesse est curam habere externæ honestatis. Quare Aristarchum reprehendebat Callistratus *ὅτι τῷ μὴ ἁγροῦ μὲς ἀμπίχεται, quòd indecora & sordida veste vteretur: quasi honestas illa vestium πρὸς τὴν ἑκείνου, ad doctrinarum peruestigationem conferret, ut memini dicere Athenæum.* Ea ipsa de re multa & præclara documenta ponit Seneca in Epistolis. *Non splendeat toga, ne sordeat quidem, &c.*

Arrian. l. 2.

Suidas.

Athen. l. 3.

Senec. ep. 5.

De tribonio seu Pallio Sophistico. Quis eius color & quomodo à Philosophico discreparet. Ἀδμήκειναι & repentini in pallium involantes. Quoritu dabatur pallium Athenis. Δέχεται τὸν τεύχων. Ἐχρησαμυδροί. Initiationes & πλεταὶ Sophistica. Honoris causa tributum Sophistæ nomen.

CAP. XVI.

SOPHISTAS fuisse palliatos, haud obscure docet Tertullianus, apud quem ita loquitur *Tertull. de pall. c. ult.* Pallium: De meo vestiuntur & primus informator literarum, & primus edomator vocis, & primus numerorum harenarius, & Grammaticus & Rhetor & sophista, &c. Græci vocant τεύχων ῥητορικόν, oratorium pallium, de quo Damascius apud Photium, λόγους, inquit, ἐπεδηνύμην πρῶτον τὸν ὄντι ῥητορικῆ τεύχων ἀειδέμενος, *Photius in Damasc.* oratione primum specimen edidi, siue publicè declamavi, Rhetoricæ pallium induens. Subdit Photius: ὥστε τῷ ἢ τεύχων ῥητορικὸς ὡς ἔ φιλόσοφος, quare pallium fuit etiam oratorium ut & philosophicum. Sed quæro num aliquod fuit inter vtrumque discrimen? Inprimis haud obscuram dissimilitudinem reperio in colore: nam, ut Grammatici Græci monent, Rhetorum τεύχωνες φοινικῶι, φοιοὶ δ' ἄρ' φιλοσόφων. *Pallium Sophistarum puniceum, fortè & candidum.* Oratorum pallia fuere punicea, subnigra autem philosophorum. Sed quòd φοιόν co-

lorem dant philosophis, vulgò est quidem verum, sed non in omnibus: candidum enim fuisse pallium Cynicorum, est notum in veterum scriptorum monumentis. Quare D. Gregorius Nazianzenus laudans Heronem philosophum Cynicum & Christianum, tribuit eius pallio colorem angelicum, nimirum *λαμπροσφοειαν & φαειρότητα τῆ ἀμύνης*, vestitus candorem atque splendorem. Quin & Rhetoras fuisse candidis vestimentis indutos ex Ammiano suspicari quis posset, quòd Sophistam in epigrammate nominet

Τέχνης ῥητορικῆς δαίμωνα λαμπροφόρον.

quo sanè ex loco Rhetoribus quidam eum colorem tribuunt. Fortè etiam in modo & compositione pallij fuit diuersitas. Nam Stoicorum & Cynicorum pallium fuit duplex, vt insueta illa effigies, hominum elegantiam illuderet: inuentum id Diogenis, si Laertio credimus, qui *πρῶτον διπλοῖσαι παρῶντες*, pallium primus duplicauit: in Cratetem id retulisse visus Tertullianus, *Pallio*, inquit, *nihil expeditius, etiam si duplex Cratetis more nusquam vestiendo componitur.* Nominat propterea *διπλοῖδα*, Antipater in Anthol. *διπλόπον*, & aliàs *διπλοον εἶμα Ἰσφοῖο*. Hesy chius *διόλον χλαῖναν*, hoc est *διπλῶν*, Plutarchus in Erot. *διόλαια*. Horatius eleganter *duplicem pannum.*

— quem duplici panno sapientia velat:
id est Cynicus gerens diploida, vt docti interpretantur. Latini vno verbo nominant *abollam*. Seruius in id poetæ principis,

Hæc fatus duplicem ex humeris reiecit amictum:

S. Greg. Naz.
et. 23.

Anthol. l. 2.
c. 46.

Tertul. de pall.
Diplois siue
abolla Philo-
sophor.

Horat. l. 1.
ep. 17.

Virgil. l. 5.

duplicem amictum, id est abollam, inquit. Stoico attribuit Iuuenalis:

— atque audi facinus maioris abollæ.

Stoicus occidit Baram, &c.

Iuuenal. sat. 3.

Vbi maiorem abollam, grandius pallium interpretatur Scholiastes, hoc est, altioris philosophiæ pallium, qualem profitebantur Stoici, de quibus agit. Qui in eo conueniebant cum Cynicis, ut sordido & vili pallio vterentur, ad patientiæ laudem & inanium omnium rerum contemptum ostentandum. Apud Hebræos fuit quoque philosophicum pallium, quod illi vocant *Adderethsear*, pilosum & rude pallium, quale fuisse volunt id celebratum Eliæ Vatis, quod Eliseo è sublimi demisit. Gregorius Nyssenus *διπλόδα* nominare videtur, cum de Samuele meminit.

*Philosophicū
pallium Hebræorum.*

*Greg. Nyss. ep.
de Pythou.*

Honestiùs autem amiciebantur eloquentiæ doctores Sophistæ, ferebantque, ut modò aiebam, phœnicei aut purpurei coloris pallium. Athenæus nominat *χλαμῶδα λαμπρῶν*, splendendam vestem, Eunapius aliique *τελεωτίον*: Laertius in Bione *σχολαστικῆν ἐσθῆτα*, scholarem vestem: in iure dicitur generatim *habitus philosophiæ*, de quo est Imperatoria lex Cod. Theodof. in hæc verba: *Reddatur vnusquisque patriæ suæ, qui habitum philosophiæ indebitè & insolenter vsurpare cognoscitur.* Hoc opinor Dominorum Edictum quorundam hominum temeritatem coercet, & importunam audaciam, qui sine eruditione & facundia pallium Sophisticum aut Philosophicum arripiebant, ut in doctorum hominum ordine censerentur: quod notat Epicætetus

*Cod. Theod. de
med. & prof. l. 7.*

Arrian. l. 4.
Repentini
Sophi.

S. Greg. Naz.
or. 29.
Isoc. cont. Soph.

Photius.

Solennis pal-
lij concessio.

Balnearis
pompa.

S. Greg. Naz.
or. 20.

apud Arrianum: *Multi, inquit, ὄδους ἀναλαβόντες
τεύχωνα, καὶ πώγωνα καθέντες, φασίν, ἐγὼ φιλόσοφος εἰμι.
Statim arripientes pallium, ἔσ barba promissa, se
ostentantes inquirunt, Philosophus ego sum. Aliàs
nominat eosdem, Adonidis hortos, qui exter-
nam habeant speciem, fructum nullum: Gre-
gorius Nazianzenus αὐθιμικενοῖς σοφοῖς, vnius
diei momento exortos; aliàs ὄξειος, repentinos; Iso-
crates νεωσὶ διαφουμβροῖς, fungino veluti genere
nocte vna enatos. Sed fuit tempus aliquando,
cùm Sophisticum pallium nemo impune ferre
potuit, nisi priùs initiatus, nìve illi quorum
interfuit, id ius & auctoritatem de more tri-
buisent. Quod Olympiodorus sic apud Pho-
tium commemorat: λέγει δὲ ἐπὶ τῷ τεύχωνος, ὡς ἐκ
Ἰσῆου καὶ τοῦ Ἀθηνῶν ἀπελευθερωθῆναι αὐτὸν πᾶσα καὶ μάστιγα
ξέρον, ὃ μὴ ἢ τῷ σοφιστῶν γάμων ἐπίστευε, ἔσ αἱ καὶ τοῖς
σοφιστικοῖς νόμοις πλεταὶ ἐβεβαίωσεν τὸ ἀξίωμα. hoc est,
De Pallio quoque Sophistico memoriae prodidit, nemini
(præsertim vero externo homini) Athenis id gestare
licuisse, nisi sophistarum suffragio eius gestatio illi
concessa, dignitasque ista sophistarum legum ritibus
esset confirmata.*

Ritus autem Sophistici fuere multi, in ea
veluti inauguratione: sed vnus communis om-
nium, qui in Græciam eruditionis causa venie-
bant, seu parui, seu grandiores fuissent; nimi-
rum ad publicum balneum deductio, quam subij-
ciunt ante oculos tum ex Olympiodoro Pho-
tius, tum verò copiosè doctissimus Gregorius
Nazianzenus, cuius ope atque studio, liberatus
fuit balneari illa pompa, alioqui permolesta
S. Basilius: tanta fuit etiam in adolescente

eximiæ virtutis & modestiæ veneratio. Rem eandem memorat Eunapius Sardonius in Proæresio. Lotus igitur publicis in balneis adolescens, varièque iactatus, pallium tandem eorum Sophistarum auctoritate capiebat, qui tum Athenis eloquentiæ præessent, quibus ille haud exiguam pecuniarum vim donabat. Hoc dicebatur *δέχεσθαι πλὴν τῶ περιβάνου ἄξιον*, vel, vt alij legunt, *δέξασθαι* apud Photium, vel, vt ait Gregorius Naz. *λαμβάνειν τὸν περιβάνον*, *Sophisticum pallium induere*. Qui hunc ordinem fuissent Initiati & legitimi. consecuti, seu Scholastici forent eloquentiæ legitimi. appetentes, siue iam ad docendum idonei, Ascriptitij. legitimi nominabantur & *ἐγχεγραμμῆροι*. Quò respexit Antidotus Comicus in fabula cui nomen Prochorus, vbi quendam de Sophistis parasitantibus ita loquentem inducit:

Κατὰ πλὴν γαστρὶν δὴ γαστρὶς ἀκροῦσθε μου,

Γεῖν ἐγχεγραφῶναι ἢ λαβεῖν τὸ χλαμῦδιον.

Vestro quisque loco audite me priusquam

In hunc ordinem ascribamini & induatis pallium.

Illud *ἐγχεγραφῶναι* sat apertè innuit, velut describi illos consueuisse, & referri in album. Hinc apud Philostratum, *ὃν σοφοῖς γράφεσθαι*. Sic poet. *Philostr. in* *Διαλεκτικούς τρεῖς* *Dionys.* *Athen. l. 4.* *ἢ παρεγχεγραμμένων*, *dialecticos tres falso inscriptos*, hoc est, non legitimos & initiatos. Et Themistius obscuros ait Sophistas *παρεγχεγράφοντας ἑαυτοῖς*, *qui se ipsi ascribunt*; quod non inuitus ad hanc consuetudinem retulerim. Fuere aliæ quædam initiationes, & sacra veluti Sophistica, consuetæque *πλεται*, quibus ad eam artem adiungebantur. Quod expressit in *Euphisticæ*. *Teletæ So-*

Plato in En-
thyd.

Athen. l. 5.

thydemo Socrates, ubi duos ait Sophistas Cliniam adolescentem expiare, mox sacris initiatos: Quare puta, inquit, ô Clinia, τὰ πρῶτα τῶν ἱδῶν ἀκούειν τῶν σοφιστικῶν, primas quasdam sacrorum Sophisticorum ceremonias celebrari. Sic apud Athenæum, ὁ μὲν Πρόδικος Θεραμπίῳ μαθητῶν ἐπέτελεσεν, sacris Sophisticis Prodicus discipulum suum imbuat Theramenem. Æschines quoque Socraticus Telaugen philosophum irridet πελάσσειν τὸν ῥήτορα, quòd Rhetorem quendam initiasset. Plutarchus item facit mentionem τῆς πελετῆς κατηργημένης φιλοσοφίας ἔκ τῶν πρῶτων καθαρῶν, ἢ δορυέων, mysteriorum philosophiæ primarumque initiationum ac tumultuum. Vbi καθαρῶν ἔκ δορυέων nominans, respicere videtur ad pompam illam balnearem Atheniensium, de qua superius diximus. Eodem fortè collineat Zacharias Scholasticus cùm Sophos principes nominat μυσταγωγούς, initiationum præfides & veluti quosdam Hierophantas.

Aristoph. ἐν
Νεφέλ.

Eunap. in
Aedes.

His perfectis initiorum solennibus ceremonijs, pallium Sophisticum induebāt: quod facetus innuit Aristophanes vna in fabula non semel, apud quem huiusmodi πελετῆς obit Socrates Strepriadem initians, quem primùm iubet confidere ἐπὶ τὸν ἱδῶν σκίμπεδα; tum ei coronam imponit; mox βύφημειν monet, dum precatur Deos; tandem iubet deponere φοιμαπὸς vestem, quod fieri solitum ἐπὶ τῶν μυηθῶν τὰ μυστήρια vetus ait Scholiastes. De quadam eorum veste, qui ad studia initiabantur, meminit Eunapius, apud quem divini senes dant Sofipatræ τὴν σολῶν τῆς ἐαδῆτος ἐν ἡ πετέλεσι.

amicum in quo sacris studiisque initiata fuerat. Et
 ut est in Concilio Trullano, *ελας δημοκότες πινεσ
 ενεδοντο τω μαθηματων αρχιδροισ.* quod Patres fieri
 vetuerunt, ut etiam animaduertit Zonaras in
 Can. 71.

Cæterum cum pallio dabatur ius ferendi Ius ferendi
nominis.
 nominis, & quidam satis eloquentia, & varia
 eruditione imbuti, honoris causa, in nume-
 rum Sophistarum cooptabantur, quod Græci
 vocant *αεγορηθῆναι σοφιστήν.* Quod dixi hono-
 ris causa tribui appellationem eam solere, è
 Philostrato liquidò possit intelligi, ubi de *Philost. l. 2. de
 liano* memorat: *Oblato*, inquit, *sibi ab ijs, qui vit. Soph.*
huiusmodi titulos conferre solent, Sophistæ nomine,
non elatus animo est, nec arrogantem tumidamque
*superbiam concepit, ἰσὼ τῷ ὀνόματι, ἔγω μεγαλου
 ὄντι, ex tanti nominis honore & dignitate, quin*
potius cum suas ipse vires expendisset, easque decla-
matoricæ palæstræ impares iudicasset, animum ad scri-
bendum appulit. Sed de Pallio & initiatione So-
 phistarum hæc satis: nunc quod erat institu-
 tum, de *ἑπιδείξει* & publica declamatione pro-
 sequamur.

Qualis fuerit publicè declamantium Sophistarum actio. Salutatio, & conciliatio beneuolentia. Sophistarum ὀρχήμων. ἑπιχορηγία in oratione & κροαίτην. Eorundem ὀρχήμων. Ἀκμαίτην, πηδύτην, βακχίτην, καρυδάτην. Quid sit αἰών in re Sophistica. Tribuebant sibi ἐνδουσιασμοῦν, seu diuinum afflatum in dicendo. Pleraque autorum loca emendata, illustrata.

CAP. XVII.

Salutatio.

Themist. or. 6.

VM in sedem oratoriam conscendissent, læto vultu atque gestienti, & vt plurimum arrogantia notis insignito, inprimis eum, qui principem inter auditores locum habebat, quadam honoris testificatione salutabant. Id perspicuè docet Themistius in hæc verba, οἱ ὡς ὅταν παρῆσαν εἰς τὸ ἴδιον θέατρον, &c. Illi cum in Musarum theatrum prodeunt, faciunt verò id assiduè ac sæpiùs, arident vobis ac blandiuntur, atque eum circumplexi salutant, qui principem inter spectatores locum habet. De blanditijs ad emerendam omnium beneuolentiam adhibitis, planum est, id studiosissimè ab illis factum, cum id vnum spectarent, vt placerent: sed præsertim in Panegyricis, de quibus Fabius l. 3. c. 8. ita Fabius: In Panegyricis petitur audientium sa-

uor, ubi emolumentum non in uilitate aliqua, sed in sola laude consistit. Verùm ut eorum in agendo & pronunciando rationem explicemus, Græcos ferè omnes singulari & eximia quadam venustate egisse, omnis omnium ætatum memoria significat. Vnde Græcos Iuuenalis eleganter, nationem comedam indigitauit, velut idoneam ad agendum, & ad theatri venustatem accommodatam. In scholis autem, cùm diuturna & quotidiana propè exercitatio meditatioque accessisset; dici vix potest, quàm parati in mediam lucem politique venirent. Sane etiam tacentes poterant audientium beneuolentiam captare, *διὰ τὸ δὴχμον*: quod Alexandro Sophistæ contigisse meminit Philostratus. Nam cùm Athenis declamationem haberet publicam, ad eloquentiæ pompam & ostentationem, adedè elegans & concinnus Atheniensibus visus est, *ὡς τὸ βόμβρον διήξαν αὐτῆς, ἐπὶ σωπῶντος ἐπαγεσάντων αὐτοῦ τὸ δὴχμον*, ut adhuc eo tacente, sit admurmuratio exorta omnium laudantium eius gestus modestiam.

Atque ut partitè quidpiam enuntiem, duo Duplex genus notanda mihi videntur actionis genera, quibus Sophistæ ut plurimum vterentur: quædam fuit remissa, commotionis quædam plena & contentionis. In priori genere, delicatum gestum adhibebant & exquisitum, ad tenendos, vnà cum flosculis, & pulchritudine orationis, audientium animos, & suauitate perfundendos. Scopelianus Sophista eximius *Idem in Scopel.* *διήγειτο δὲ τὸ αὐτὸ τῆ δρῶν ζωῆς ἀερόμην*, è suggestu delicatè differebat, ut in eius vita proditur. Tum

verò ab initio frons explicata, ridentes oculi,
 & iucunda volubilitate blandientes, os dul-
 ci pictum gelasino, totus vultus auditoribus
 delicias faciebat. Is quem modò nominaban-
 Sophista, prodijt vulgò ad dicendum ἀνδρῶν
 πρὸς πρῶτον, λέειν ἔρ soluta facie, ait Philostrat-
 tus, ἡσυχάζοντων τῆ τῆ εἰδοῖς βύθου, placida fron-
 tis statu coronam demulcens. Idem de Polemone,
 qui plurimum apud Imperatores Romanos
 eloquentiæ nomine potuit, παρῖεν μὲν ἐς τὰς ἑπι-
 δείξεις ἡλακρυρόν πρὸς πρῶτον, diffuso hilarique
 vultu, ad specimen eloquentiæ faciendum ac-
 cedebat. Atque vt florido amœnòque dicendi
 genere exultabant, sic & ipse liberior gestus
 quodammodo sese fundebat: quod Eunapius
 dicit ἐπιχορδύειν τοῖς λεγόμενοις. Nam de Proæresio
 Imperatoris donationem celebrante, sic ait:
 Ἐπὶ τοῖς λεγόμενοις ἐπιχορδύειν, ἐπιδοκίμως, εἰς τὴν
 ἰσοθέσιον. Doctus Interpres vertit non optimè
 hoc modo, demum exiliuit vbi perorasset, postea-
 quam arrepto themate specimen sui exhibuisset. Mens
 Eunapij & sententia hæc est: exultabat in ora-
 tione, in eo argumento sese magnificè ostentans. Cum
 ἐπιχορδύειν dicit, videtur respicere ad id quod
 paulò antè posuerat, Προαφρέσιος ὡσπερ ἵππος εἰς
 πῆλον κλισίας, vt equo similem oratorem esse
 velit, qui in libero spatio exultet. Sic Phi-
 lostratus Polemonem eximium eloquentiæ
 doctorem dicit, κραίνειν ἐν τοῖς τῶν ἰσοθέσιον χω-
 εῖοις ἕδεν μείον τῶ ἠρωϊκοῦ ἵππου, heroici equi more,
 in certis causarum locis gressus glomerare. Quæ mihi
 effigies non modò liberum orationis cursum,
 verùm etiam lætum, magnificum, & gestien-

Idem in vit.
 Polemon.

Eunap. in Pro-
 æres.

Quid ἐπιχο-
 ρδύειν in di-
 cendo.

Philost. in Po-
 lem.

tem quodammodo gestum videtur exprime-
re. Tatianus Assyrius fractos gestus atque mol-
liores illis attribuit: nam Crescentem notans
è Cynico tribonio Sophistam, *Vidi quendam,*
inquit, ἀβρωόμερον σφόδρα ἢ πάντως ἡλαλίωμερον,
ἔπειτα μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς μέρμερούωντα, ἔπειτα δὲ τὰ
χεῖρε λυγίζόμενον, perquam delicatè se iactantem, ἑ-
νάρησιν ἑνὸς ἑκάστου ὀφθαλμοῦ ἑνὸς ἑκάστου
varijs modis luxuriantem, dum partim oculis micat,
partim manibus gesticulatur.

Alterum genus actionis fuit Sophistarum,
cùm feruidiùs contentiùsque agerent: quod
apud Græcos est in oratione ἀκμάζην, cum vi- *ἀκμάζην*
gore agere. Philostratus etiam dixit pro eo *in dicendo.*
dem πύξην, grandius spirare. Idque fiebat; cùm
oratio haberet ὀρμήν impetum, quem addidisse
Gorgiam orationi ferunt: quo tempore exi- *Gorgia*
liebant, supplodebant, femur quatiebant, to- *ὀρμήν.*
to corpore commouebantur. Polemonem so-
litum ait Philostratus ἀναπνεύων ἢ σπώνων ἄρα τὰς
ἀκμαῖς ἢ ὑποθέσεων, è sede in causarum vigore exi-
lire: tantum in eo erat ὀρμῆς. De Scopeliano
idem autor ita scribit, *Vt sese atque audiores*
suscitaret, τὸν μὲν δὲ δεξιὰ ἐκλήπτεν, vertunt, sibi fe-
mur subinde plectebat. Plectere femur habet for-
tè aliquid mysterij quod non intelligo: dice-
rem ego simplicius, quaterere aut ferire. Arrisit
eadem vox Interpreti, in Iconibus Philostrati
in Como, Nam dextera contractis digitis subiectam
sinistram ad cauum plectit, in Græco est πλεῖν ἀρῆσ-
την πλῆσσει. Sed hoc obiter. Idem Sophistæ so-
liti in grauioribus causis στείθεσιν ἢ βακχίζην, cor- *Βακχίζην.*
pore omni concuti & propè bacchari: quod
in trophæis Medicis celebrandis, ei quem

Philostr. de vit.
Sophist.

Αγων in re
Sophistica
quid sit.

Plutarch. ὄψ.
τῆ ἀκού.

S. Basil. ep. ad
Liban.

paulò antè nominaui, Scopeliano euenire con-
sueuiffe, prodit eius vitæ scriptor. Eandem
ipsam ὁρμῶν exponens alio in loco Philostrat-
us, ait ἐρρωῶντες πρὸς τοὺς ἀγῶνας, in declamatio-
nibus valentiùs vehementiùsque agere. Ponam eius
locum, ne fraudi sit adolescentibus, quòd
Interpres versione illum sua deformarit. Sic
verò habet de Adriano Sophista, Cùm Seuerus
hunc calumnijs afficeret, vt in Sophisticis causis ἐκ-
κακχούοντα debacchantem, διὰ τὸ ἐρρωῶνται πρὸς τοὺς
ἀγῶνας. vertunt, quippe cùm in certamine acieque
forensi præpolleret, malè: ἀγῶν enim in historia
Sophistica vt plurimùm est ἐπίδειξις siue decla-
matio, & ἀγωνίζεσθαι declamare: hinc Sophistæ
nominati ἀγωνιστῆν λόγων declamatores, & πρὸ-
αγῶνες prælusiones oratoriæ. Quod quia non fuit
à plerisque animaduersum, futiles habent non-
nunquam, & etiam falsas Græcorum auto-
rum versiones. Plutarchus ita sumit lib. de
audit. qui, inquit, ad singulas syllabas differen-
tium acclamat, is plerumque ἑδὲ αὐτοῖς ἀπέσκει τοῖς
ἀγωνιζομένοις, αἰεὶ ᾧ λυπεῖ τοῖς ἀκροατοῖς. vertit
Xylander, ne ipsi quidem probatur actori, si actor
dici is potest, qui publicè in auditorio, cœtu
erudito audiente differit & declamat: rectè,
nam de huiusmodi agit Plutarchus: sed ma-
luissem ego quidem τοῖς ἀγωνιζομένοις vertere di-
centibus, differantibus, publicè orantibus, aut recitan-
tibus aut declamantibus, qui paulò post δελεηρόμενοι
ἢ ἀκροάσοι dicuntur. Sic D. Basilij Liba-
nij ῥητέτω siue ἐπίδειξις, publicè institutam ad
ostentationem eloquentiæ sæpe vocat ἀγῶνα.
Et apud Philostratum in Philagro ἀγωνίζεσθαι
ἔπαινον

ὑποθέσιν, *controuersiam declamare*. Doctus Interpres orationum Aristidis hoc non vidit: nam ille Sophista cū ostendere vellet, se & priuatas habuisse declamationes, & publicas ὑποθέσεις, ita loquitur: Ἐ μὲν τοῖς ἰδίᾳ σωθέναι αὐτοὺς δέσπον ἐκ ἀγωνιζόμενοι μόνον παρέχον ἑμαυτὸν, διὰ τὴν ἑσθλὰν ἔκκλιψαν ὑπεικός, &c. vertunt, *Quin & apud eos qui priuatim agere mecum cupiebant, non decertauim modò, sed & ea, &c.* Par lapsus in Isocrate, qui orat. contr. Sophist. ait eos qui infirmioris sunt ingenij, ἀγωνιστὰς ἀγαθοὺς ἢ λόγων ποιητὰς ἐκ δόξου πλεῖν, *neque orare bene posse, nec orationes scribere: quod paulò pòst commutatis verbis dicit λόγους λέγειν & σωθέναι: vertunt autem hīc malè ἀγωνιστὰς ἀγαθοὺς, qui dextrè in rebus gerendis versentur.* Hæc ad illustrandam Sophistarum historiam, non aliena penitus ab hoc loco videbantur: sed pergo de actione dicere. Vehemens in dicendo contentio Sophistis aliquando vocem & spiritum interclusit. Sanè Philagor cū Aristogitonem exhiberet, in conuentu Atheniensium Demosthenem accusantem, tanto impetu est elatus, vt iracundiæ vis pectus opprensus, seque in fauces opere nimio insinuans, vocem & orationem præcluserit: ἐσβέσθη, inquit Philostratus, τὸ φέσμα ὑπὸ τῆς χολῆς. Hinc Themistius suo more Sophistas vergens atque insimulans, eos ait κορυβαλιᾶν ἢ ἐξιδάναί, *fanaticos agere & veluti de statu mentis deiici.* Et Ioan. Tzerzes eosdem homines vocat θαλάσσιους ῥήτορας, *fanaticos oratores.* Confimili modo Socrates in Amoris laude, more Sophistarum dithyrambis vtens, à Platone in

Aristid. to. 3.
or. ult.

Philostr. in
Philagro.

Themist. or. 2.
Κορυβαλιᾶν.

Tzerzes in fine
oper.

Dionys. Halic.
ep. ad Pomp.

Phædro dicitur πολλάκις νυμφόληπτος, sæpe lym-
phatus, vt animaduertit Halicarnasseus Diony-
sius. Quæ causa etiam fuit, cur Nicetes Rhe-
tor dictus sit habere ἰδέαν ἰσώβακχρον, formam
quandam orationis bacchantis & quodammodo fu-
rentis. Eodem, meo iudicio, intuens Theseus
apud Euripidem, sic ait:

Euripides.

Βάκχουε πολλῶν γραμματίων πιδὲ καποῖς.
Bacchare multarum literarum colens fumos.

Illum orandi modum sæpe affectabant So-
phistæ, vt ingenij & naturæ præstantiam osten-
derent, & diuinitus afflati, & tanquam εν-
δοσιασµῶ loqui viderentur; in quo dignitatem
& maiestatem quandam inesse putabant. Dio-
nysius Lōginus ait quosdam ενδοσιασµῶς εκπνεῖν
ἢ οἶονε φοιβάζην πῶς λόγους, afflatu quasi diuino grande
quiddam atque magnificentum spirare, & vatium more
furentium incitari dicēdo. Plato quoque πολιτικοῖς,
non minùs quàm poetas, vult θεοῖς πῶς εἶναι
ενδοσιαζεν, ὅτι ποῖς ὄντας ἢ καπεχοῦροις ἐκ τῆ θεῶν, ὅταν κα-
τερῆωσι λέγοντες πολλὰ ἢ μεγάλα γραμματῶ, esse diuinos,
diuino instinctos numine & à Deo penitus occupatos,
cùm feliciter multa & præclara dixerint. Callistra-
tus in Ecphraf. in Bacch. Stat. εἰ ποῖς εἶναι ἢ ἐ λο-
γοποιῶν μόνον πνεύονται τέχαι ὅτι πῶς γλώττας ἐκ θεῶν
θεασµοῦ πῶς εἶναι. Non poetarum tantum & Rhetor-
um sermonisque opificum artes in linguas spirant,
cùm diuinus à Dijs afflatus incidit. Hinc Sophistis
acclamari solitum in declamationibus, θεῶς,
diuinè illos dicere. Excellentem illam in agen-
do vim & afflatum, Sophistæ Proæresio tribuit
Eunapius. Proæresius, inquit, ad alteram ora-
tionis partem transit, ενθουσιῶν ἢ ἐ πηδῶν, & ve-

Φοιβάζην.

Longin. τῶρ.
ὑψ.

ενδοσιαζην.
Plato in Me-
non.

Eunap. de vit.
Sopl.

hat concepto intus numine incitatur. Philo-
 lostratus ait quoque Æschinem θεοφορήτω ὄρμη,
 diuini numinis afflatu, pronunciare solitum, ὡσπερ
 οἱ τοῖς χροσμοῖς ἀσπείροντες, perinde ac qui cœlesti spi-
 ritu incitati fundunt oracula. Nec ferenda vide-
 tur eorum hominum vanissima, & superba
 iactatio, qui hunc sensum diuinitatis sibi attri-
 buebant. Interrogatus à Telesino Consule Ro-
 mæ Apollonius, quænam eius foret sapientia: *In vit. Apoll.*
 Θεομῶς, inquit, à diuino afflatu proueniens. Sic Θεομῶς
 Iamblichii Θεομῶν memorat Eunapius. Quare Soph.
 non secus ac poëtæ, sibi compleri Musarum
 numine pectus aiebant, & visis mirabilibus
 excitati. Quo in genere leuiculus sanè The- *Themist. or. 1.*
 mistius, qui cùm Platonem inuocasset, vt Phi-
 losophorum Deum, & cum Iouis comitem
 auditurum vota dixisset, subdit: *Imò iam au-*
diuit potius, ἰδοὺ τὸν ἀθάνατον, ὃ μακάριοι, τὸ εὖδος
ἔσονται πλάθειος, &c. ecce enim, viri optimi, pectus
 mihi impleri sentio, ac mihi repente vndiquaque in
 animam confluunt pulcherrimæ rationes, &c. Et in
 alia quadam oratione; *Idem or. 14.*
 Quanquam dum ego
 ea aggredi atque attingere volo quæ in Im-
 peratore reperiuntur, mirum quiddam in me
 atque inusitatum experior, *ἀγνοίηται τὸ μοι τὸ*
εἶδος, &c. Etenim pectus mihi, & cor aperitur, &
 pellucidior animus, &c. De hac re magnificè qua-
 dam in oratione gloriatus est Aristides, cùm *Aristid. or. de*
 diceret ἰσὺν ἔξ θεῶν πῦρ τὸ ἐν Διὶ, Iouis Tacrum *Paraphibeg.*
 & diuinum ignem occupare dicentis animum *Iouis ignis in*
 Soph.
 ab eoque mirificè agitari: Nam postquam, in-
 quit, diuinus ignis accessit, & per currum, quod dici-
 tur (quales à poëtis tribuuntur Musis currus) corusca-

uit, & oratoris animum instar potionis alicuius ex Apollinis fontibus delata possedit mox & calore illum & contentione cum animi serenitate implet, &c. Irridentur huiusmodi Enthusiastæ à Longino: πολλὰς ὀρθοισίαν ἑαυτῆς δοκοῦντες ἢ βακχούοισιν, διὰ πύζουσι, cum vulgo sibi videantur ceu dio afflato numine, non bacchantur, sed nugantur pueriliter. Sed hæctenus de actione; nunc prononciationem videamus.

Longin.

De prononciatione Sophistarum & vocis in declamando flexione. Tria maximè in eo genere notata. Quid Rhythmus linguae. Ψευδοποιός. Balbuties. Plasma. Λαρυγγίζειν de Sophistis usurpatum. Λαρυγγίζειν, λαρυγγισμάτων. Eorundem Tragacantha, λικύθιον, αεζαγωγία. Cantus in dicendo & tinnula declamatio. Id olim Asiaticorum proprium. Tatianus, Plutarchus, alij emaculati, illustrati.

CAP. XVIII.

MNINO dulcem quendam, & delicatum prononciandi modum, Sophistæ in publica declamatione sectabantur, quòd ea res iuaret plurimum, ad eam quam intuebantur audientium voluptatem, animosque titillandos. Videbant quosdam mirabiliter ea ratione placuisse, & bonam

audientium gratiam, & nonnunquam etiam famam & honores consecutos. Pollux quidem *Philostr. de vit.*
 Sophista Naucratis, cum audiente Comodo *Soph.*
 Imperatore declamationem instituisset, cum multi purpurei Dynastæ adessent, & lectissima hominum corona, omnes *μυζικῆ τῆ φωνῆ ἔξελε*, mellitæ vocis incredibili quadam suavitudine, & exquisita pronunciatione delinuit. Itaque illi Commodus regia munera donavit, & docendæ eloquentiæ prærogatiuam Athenis concessit. Hinc Rhetores quidam nominati *αιιδόνες*, *lusciniæ*, & quod de Æliano dicitur, *μυζιφοροί* & *μυζιγλωστοί*, & *Nestores*, & talia plurima, quæ suauiloquentes oratores commendent. Omnes igitur eò collineabant, ut quàm suauissimè & dulcissimè dicerent, & de singulis dici potest quod de Recitatoribus Latinis pœta: *Perf. Sat. x.*

— *vocem* —

Eliquat, & tenero supplantat verba palato.

Diximus hac de re multa in nostris Vacationibus Autumnal. & disertè pronunciationem Sophistarum illustrauimus: quo fit ut hîc breuior sim futurus.

Sic autem animaduerto, ab autoribus variè tonum Sophisticum & pronuncianti modum exprimi: & præsertim tria quædam fuisse, quæ diligentissimè & studiosissimè consecrarentur, *linguæ ῥυθμὸν, ἢ τὸ φθέγματος, seu* *Linguæ vocalitatem suauem & sonoram, & ὠδίω, hoc est*
cantum. Est enim in pronunciendo, certa quædam linguæ moderatio, quam Philostratus *ῥυθμὸν τῆς γλώττης* appellat, eamque eximiam fuisse monet in Phauorino; qua singulari ob-

lectatione animos audientium tenebat. Sanctissimus Ambrosius de pronunciatione disputans, *rhythmum affectare scenicum* dixit, cui *vocem plenam* *παισι* virilis opponit. Quo ferè sensu de Sophistis loquens Aristophanes, eos ait ἐγλωττοῦπιπιν. Lemnius Rhetor vocat κτύπον τῆς γλώττης, Tatianus vir eximiè doctus τῷ Ἀθιναίων φιλοσοφίαις, & objicit orantibus Sophistis, quòd is modus pronuncians multum à communi ratione differret. Verba illius hìc ponam, quòd non satis commodè ab Interprete mihi reddita videantur: *τί γὰρ ἀδραπέ τῷ γραμματῶν ἑκατόν τὸν πόλεμον; τί ἴ ὡς ἐν πολεμῇ σκληρῆς τῆς ἐκφωνήσεως αὐτῷ διὰ τῷ Ἀθιναίων φιλοσοφίαις, δέον σε λογεῖν φυσικώτερον;* quæ vertenda sic puto: *Cur, mi homo, in literas bellum instruis? cur velut in lucta & contentione, earum sonum collidis, Atticæ pronunciationis affectatione, cum potius naturali te modo loqui oporteat? Eos φιλοσοφίαις dixere quoque Latini balbutientem linguæ, quæ videlicet ad faciendas sit delicias comparata. Elegantissimè D. Hieronymus, Non delumbem matronarum salivam delicata secteris, quæ nunc strictis dentibus, nunc latius dissolutis, balbutientem linguam in dimidiata verba moderantur. Hinc apud Horatium, balbutire Scaurum, hoc est delicato quodam sono vocis appellare. Simile est quod severo carmine pungit Persius, tenero palato supplantare verba; quod fœmineum oris sonum delicatulumque redolet & in graui hominum cœtu exploditur. Eruditissimus Nazianzenus Gregorius βλακέρματα nominat & λυγίσματα, delicias, & vocum flexiones, quas vit ille magnus cum Athenis*

L. I. offic. c. 23.

Aristoph. in equit.

Φιλοσοφίαις.

Tatian. aduers. Gent.

Balbuties delicata.

S. Hieron. ep. 21.

Gregor. Naz. Carm. de vit. λυγίσματα.

publicè eloquentiam doceret, se minimè more Sophistarum, quos σοφοὺς appellat, secutum ait:

Nulla, inquit, cura me tenebat plausuum,

οὐδὲ βλακευμάτων τε ἔλυσιμάτων,

οἷς οἱ σοφοὶ χείροισιν ἐν πλῆθει νέων.

Nec flexionis delicatæ voculae,

Quali Sophista gaudet in iuuenum grege.

Alij doctissimi è Græcia viri, *πλάσμα τῆς φωνῆς* appellanti; quod primis temporibus in Demosthene fuisse Plutarchus notat; illi enim

Plasma in pronuncian- do.

ἀσυνές τὸ πλάσμα ἢ μαλακὸν tribuit: hinc doctor

elegantix Fabius, *plasmate effæminatam vocem* ab

Fab. l. i. c. 8.

honesto auditorio eicit atque repudiat. Sophista è Thessalia Philiscus, eo genere pronun-

ciationis, omnem propè nominis famam & existimationem effudit, qui audiète Antonino

Imperatore, cùm ad dicendum fuisset ingressus,

τὴν φωνὴν μίξοθηλις, ἢ τὴν γλῶτταν ὑπίος apparuit,

effæminata muliebriter voce & lingua supinus. Hic

obiter monere lubet, τὸ πλάσμα interdum malè

accipi à doctis viris. Nam Plutarch. l. *ἀφρ. ἀκου.*

multa esse dicit in orante quæ percellere au-

Philostr. in Philisc.

dientem possunt, qualia sunt, inquit, canities

dicentis, *πλάσματα, ἢ ὄφρις, ἢ πειλοτολογία, &c.* vbi

πλάσματα vertunt *gestus*. Sed omnino vocis mo-

dum autor intelligit, quo modo Perich tribuit

in eius vita *πλάσμα φωνῆς ἀδόρυτος*, sedatam vo-

cis modulationem.

Secundum quod notari in pronun-
ciatione

Sophistarum aiebam, fuit *ἢ γὰρ τὸ φθέγματος, plena*

ἤχος in pronunt.

quedam & eximia vocalitas: studio enim magno

ducebantur, vt omnia voce quàm possent &

maxima & suavissima dicerēt. Id Græci vocant

Ἀδρυγίζειν.

Gregor. Naz.
or. 3.

Idem in carm.
de vit. sua. &
or. 20.

Ἀδρυγίζειν. itaque Sophistas elegantissimus Gregorius Nazianzenus dixit κομψὰ ἀδρυγίζειν, scita & venusta sonoro gutture funditare. Et carmine de vita sua, eorundem artem vocat inanem eloquentiam:

Τὴν ἐν ψόφοις τε ἢ ἀδρυγίζει κειμήλιον,

In gutture sitam & dulcibus vocum sonis.

Et aliàs de Sophistarum auditoribus loquens,

περὶ ἀληθοῦς, inquit, πῶς τεύχωνται ἢ ἀδρυγίζειν περιμελετισσάμενοι,

Demosth. ᾠρ.
σεφ.

qui Sophistica pallia priùs sumpserunt, & liquido-gutture declamitarunt. Demosthenes invidiam concilians æmulo, qui quòd esset ὑπερφροντικός, Sophistarum more, voce plena & maximè resonāti gestiebat, sic describit, ἐπιείκεις

Gregor. presb.
in vit. Naz.

τὴν φωνὴν ἢ γρηγοῦς ἢ ἀδρυγίζων. Hinc Gregorius Presbyter in Theologi vita, Sophistarum tumidas & phaleratas orationes, σθεδρὰ ἀδρυγισμάτια vocavit. Eisdem ait Aristophanes ἀδρυγίζαν, ouantes gutture cornus imitari; quod dictū poëta

Tatian. or. ad-
uors. Græc.

Assyrius quoque Tatianus, dum Græcorum futilem sapientiam exagitat, in oratione sua posuit. Ad hanc autem parandam suauitatem claritatemque vocis, dulciter in conuentu resonantis, Tragacantham edebant, & paratum habebant seruulum cum λιχωθῶ, vt subinde os plasmate, seu dulci portione colluentes, liquidius pronounciarent; quod monumentis suis prodit Synesius. De recitatoribus Latinis poëta simile quiddam cecinit,

Synes. in Dion.

— liquido cùm plasmate guttur Colluerit.

Atque vt vetusti Romæ oratores, doctos habuere homines, qui ποροίω seu fistula eburnea, eum à tergo sonum infiarēt, quem res & causa

postulauisset; ita Sophistæ monitores in dicendo quosdam habebant, qui προσαγωγῆς nomineabantur, de quibus sic Aristides meminit: διὰ τὸ ἴσως αἰσθῆς με πύτων ἕνα ἢ σφιστῶν ἕν), οἷσ' οἱ προσαγωγῆς νεητέροι καλῶς ποιῶντες. sed vnum de Sophistis ijs, credo, me putasti esse, quos conciliatores admonent, & recte quidem: memini enim, &c.

Προσαγωγῆς
Soph.

Aristid. 10. 3.

Tertium in pronuntiatione eorum Rhetorum notabile fuit ὦδῃ, cantus, & molliores quædam flexiones, quibus sese in aures animosque insinuabant. Quod Themistius grauis censor in eorum dictionibus insinulat. Hi dicendi facultatem exercent, οἱ δ' ἄδοιοι ἔ' προσαδοιοι γλυκεῖαν τ' ἔ' μαλακῶ κατὰ χέοντες ὑμῶν ἀρμενίαν, canunt alij atque accinunt, suauisque vos ac molli conentione perfundunt.

ὦδῃ in pro-
nunc

Themist. or. 3.

De iisdem Plutarchus in hunc modum, τῶ φωνῶ ἐμμελείας ποί, ἔ' μαλακώτησι, ἔ' περιάσειον ἐφιδύοντες δεξιακχέοισι, &c. vocem accuratis quibusdam sonis ac mollitie & cantillationibus edulcantes, bacchicum in animis auditorum quiddam conciant, eosque transuersos abripiunt, pro vana quam adferunt voluptate, vaniorem etiam gloriolam reportantes. Et alio loco vocat σφιστῆς ἠδείας φωνῆς κατὰ δόνται, dulci voce in dicendo cantillantes. Epictetus quoque solitos ait Rhetores φωνῶ εἰσπέρεν ἠδείας. Iam inde à

Plutar. de au-
dit.

Arrian. l. 2.

scholis eam consuetudinem hauriebant, quod reprehendit Quintilianus, qui nullum putidius in oratore vitium, quàm illam scenicam modulationem putat, sic enim habet: sed quodcunque ex his vitium magis tulerim, quàm quo nunc maximè laboratur in causis omnibus scholisque, cantandi; quod inutilius sit an scædus nescio. Quid enim minùs oratori conuenit, quàm modulatio scenica? Seneca inclina-

Fab. l. 11. c. 3.

Senec. suas. 2.

Vocis inclina-
tiones, flexio-
nes.

Fabius l. 2. c. 3.
D. Hieron. præ-
fat. in Iob.

Petr. Damian.
opusc. 13.

Cantus repre-
hensus in di-
cente.
Philost. in Isæo.

tiones vocis appellat : Has, inquit, explicationes
Fusci, alius alia *inclinazione vocis*, vel vt sua quis-
que *modulatione* cantabat. Cicero dixit *vocis*
flexiones, quas principes eloquentiæ apud Græ-
cos, mutuò sibi obiecisse memorat : Philostratus
καμπὰς ἀσμάτων, *flexus cantuum*, Nazianzenus
Gregorius *λυγίσματα*. Hinc *tinnulos* videtur ap-
pellare oratores Fabius l. 2. de quibus doctissi-
mus Hieronymus, *Rhythmus ipse*, inquit, *dulcis*
est tinnulus. Venustissimè Petrus Damiani de eo
loquens, qui spreto mundo, sese in portum
religiøsæ vitæ contulit : *Non iam calleat urbana*
vel captiosa verba proferre, non rhetoricos colores in
usus tinnula declamationis assumere. Fuere tamen
inter Sophistas quidam moderati, & in do-
cendo seueriores, qui à discipulis cantum ad-
hiberi noluerunt. Isæus quidem Sophista, cùm
in schola haberet sua Dionysium quendam
Milesium, venustulum adolescentem, qui de-
clamando cantillaret, *μαίεσκιον, ἔφη, Ἰωνικόν, ἐγὼ*
δέ σε ἄδην ἐν ἐπαίδευσσι. *Heus tu*, inquit, *Ionice ado-*
lescens, ego te canere minimè docui. Et fortè in eo
potissimum adolescente, eam curam Isæus ad-
hibuit, quòd esset ab Ionia siue Asia, ne genio
quodam patriæ ad eas delicias abripi se ni-
miùm pateretur. Nam canere in pronuncian-
do Asiaticorum esse proprium, M. Tullius,
Fabius, & alij facundiæ magistri notarunt. Sed
de tota hac re, vt superiùs monui, alio in opere
copiosissimè à nobis est disputatum.

Alia publice Declamationis adiuncta, & quid perfecta Declamatione fieret, expositum. Superba illorum ostentatio in verbis, in gestu. Plat. in. Alex. & Socr. In unguis erigi. Quoniam Demosthenis. Post Declamationem osculis, laude, gratulatione excepti, speciosa pompa honorificè domum reducti.

CAP. XIX.

ROPRIA fuisse dicitur nota Sophistarum *δυσλογία*, superbia, tumidum fastidium, insolentia, de qua sepositus est nobis locus in Characteribus: nunc quomodo in publica illam declamatione proderent, est videndum; tum quæ in fine declamationis aliquando fierent, dicemus. Multis igitur modis in dicendo, tum gestu, tum etiam verbis, elationem animi significarunt. Nam ut omittam, quòd scire se omnia dicerent, quòd despicerent alios eloquentiæ professores, & præ se nihili putarent; audebant etiam in conuentu erudito pronunciare, si quid eximium vellent proponere, multos audientium futuros, qui rem non possent capere: quasi diuina ipsi oracula funderèt, aut alij omnes bardi & plumbei, soli ipsi forent sapientes. Id graphicè Epictetus apud *Arrian. l. 3.* Arrianum expressit, cuius verba hîc lubet apponere: *soph. arrogantia.*
Est reuera sophisticæ artis & elegantiae Rhetorum, gantia.

delectum habere verborum, deinde componere, postea
venientem pronunciare aut recitare suaviter. Quin-
etiam inter recitandum, subinde in hanc prorumpere
vocem, ὅτι τοῦτοις ἔ πολλοὶ δύνανται ἀβρακωλεῖν
Assequi ista multos non posse.

Sed in gestu arrogantiam illam sæpiùs, in-
flatique animi tumorem indicarunt: nam cello
& erecto capite, sese vndique circumspeciebant
magnificè & gloriosè, vt totius elegantia pro-
moscondos, solósque beatos, & tantùm non
Suadae veluti simulachrum, intuendum om-
nibus, atque venerandum obijcere velle vi-
debantur. Itaque doctissimus Gregorius Na-
zianzenus μεπεώροις & elatos Sophistas pingens,
has eorum notas ponit, σοβαρον φεγγεδαυ, μέγα
βλέπειν, βαδίζειν ὑψηλὸν ἢ μεπεώρον. Et Synesius
eamdem ob causam cum pauo illos comparat
superbissimo animante, qui oculos iniiciens in
pictæ spectacula caudæ, & plumarum varia-
tem insigni specie collucentem, efferri solet.
Sic ait Sophistas ὑπιάζειν ἢ ὠραίζεσθαι, καὶ ταῖς πο-
ταῖων ἀεραδρούωται εαυτὸν, supinare, seque pavonis instar
superbè oculos circumferentis venditare. Themistius
quoque Sophistam ait ὑψηλὸν ἔχειν αὐτὸν ἢ φρο-
ματισμοῦ ἐμπλαύδρον, sublimem sese attollere fastidiq̃
arrogantiaque plenissimum. Quippe in vngues sese
etiam in dicendo arrigebant, vt augustiores
viderentur, & os suum bono in lumine collo-
carent. Quo in genere fuit notata à clarissimis
scriptoribus, gloriosa & inanis Demosthenis
φιλοψυγία, qui cum plausu & laudatione affice-
retur, in media concione ἐπαρόμνος ὡς δὴ λόγος πρὸς
τὸν λαόν, sese attollebat, animo gestuens & exultans,

S. Greg. Naz.
ep. 131.

Sophistæ pa-
ui.

Synes. in Dion.

Themist. or. 1.

In vngues
erigi.

Ælian. Var.
l. 9.

ut ab omnibus conspiceretur. Hinc superbi & gloriosi ostentatores dicuntur Græcis ἐπὶ ἄκρων οὐραίων βαδίζειν, *summis vnguibus incedere*. Quod venustissimè D. Hieronymus in quibusdam adolescentibus irridet: *Formosuli nostri & torosuli* D. Hieron. l. 2. in Iovin.

vix summis pedibus adumbrantes vestigia. Et quidem vulgò illatos fuisse adeò que stolidos atque vanos existimatos, *Τοῖς ἐπαυροῦσιν καὶ ὀψαυροῦσιν*, *qui in ambulando sese erigunt cervicemque sublimem attollunt*, ait Plutarchus. Plut. de sua laud.

Finite etiam declamatione, eam ipsam laudis appetitionem vanitatè que indicabant: nam à throno pulpitoque descendentes exquirebant à singulis, quales in dicendo fuissent, ut suas iterum laudes & prædicationem exciperent. Quod nullus meo iudicio meliùs, quàm Arrianus explicuit, qui morem illum tanquam in tabella gravissimis suis monumentis repræsentavit; sic verò habet: *Proximè autem collaudatus obambulas & rogabas singulos, Quinam tibi sum visus?* Arrian. de Epict. l. 3. c. 23.

Respondet auditor, *θαυμάσιος κώρα, πτω̄ ἐπιτω̄ σαιμελας*, *Admirandus Domine, ita saluus sim. Tum Sophista, At de illo quemadmodum disserui? ut descripsi Pana & Nymphas? Ὑπερφουῶς, supra modum præclare.*

Cæterùm si placuisset declamatio, laude & gratulatione à suggesto excipiebantur, & verò etiam osculis poetarum more, de quibus illud est Martialis, Osculis excepti à gratulantibus.

— at circum pulpita nostra

Et steriles cathedras basia sola crepant.

Id sanè datù fuisse videmus Sophistæ Proæresio, summo in dicendo viro, de quo sic Euna- Eunap. in Proeres.

Laudes & gratulationes.

Isocr. in Panath.

Apud Arrian.

l. 3.

Domum reducti.

Liban. in Pro-
gymn.

Agell. l. 15. c. 1.

Eunap. de vit.
Soph.

pius: Post diuinam illam orationem cuncti qui aderant circumlambendo Sophistæ pectus velut simulacrum alicuius Dei, alij pedes, alij manus deosculabantur supplices: nonnulli Deum, quidam Mercurij eloquentiæ præfidi typum nominabant. Commune hoc fuit omnibus qui eximie dixissent, vt laudibus in cælum eueherentur, & ab amicis, & propè dicam ab omnibus gratulationes fierent. Quod Isocrates in Panathenaico suo perspicue significat, vbi quædam fieri ait, πᾶσι τοῖς ῥητόρων δὲ καὶ ἀκούων, omnibus eleganter orantibus. Exclamantur, inquit, quasi excellenter perorasset, factaque circa eum corona ἐπιθροῶν, ἐξήκων, ἐμακρότερον, laudabant, mirabantur, beatum prædicabant. Notat etiam eandem consuetudinem Epictetus his verbis; Deinde confidens ego in throno, commemoro sententiolas, & arguta epiphonemata pronuncio, ἢ ὑμεῖς ἐπιμαρτυροῦντες με δεῖν εὐχεσθαι, vt videlicet digressi vos me collaudetis.

Nonnunquam verò post declamationem, iidem Rhetores speciosissima pompa & lætabili domum reducebantur. Sanè Libanius auctor est consueuisse ῥητορικῶν ἀποπέρας ἐπιμαρτυροῦντες, honestissimo comitatu reduci post actiones gloriosas. Gemino id exemplo illustrare lubet. De Antonio Iuliano sic Agellius: Declamauerat Antonius Iulianus Rhetor præterquam semper aliàs, tum verò nimium quam delectabiliter & feliciter, &c. Nos ergo familiares eius circumfusi vndique eum proferebamur domū, &c. De Sophista Proæresio Eunapius, Proconsul verò eum omni satellitio sine copiis suis comitatum è theatro honorificè deduxit. Plutarchus auditos fuisse Tragædorum more So-

phistas in Declamationibus ait, placuisse enim dum in scena & theatro essent, postea in vulgo habitos, ἀναστῶτες, inquit, ἐπὶ τῷ Ἰσῶν, &c. Sophistæ ubi de suggesto descenderunt, librosque deposuerunt & institutiones suas, in serijs vitæ rationibus explicandis ieiuni sunt, & vulgo nihilo meliores. Et tamen eximiarum Declamationum fama, tanquam è theatro resonanti, in longè positas regiones ferebatur: quod vel Libanius docere potest, qui cum politam ἑρμηνείαν habuisset bellè & ingeniosè perfectam, tanta fuit illius declamationis celebritas, vt communi hominum sermone Antiochiâ vique in Cappadociam clarissima illius fama ad Magni Basilij aures peruenerit, vt è literis sancti illius Doctoris constar, quibus Libanio gratulatur.

Plutar. de
audit.

De plausu declamantibus Sophistis dato: ubi de tota plaudendi & acclamandi apud veteres ratione, enucleatè fusèque differitur.

C A P. XX.

SOPHISTICVM est plausum & laudationes avidissimè conlectari, in eoque positum esse auditorum iudicium, & suæ fructum existimationis putabant. Huius rei multi autores ex omni antiquitate meminere Græci Latinique; visumque proinde est pretium operæ futurum, si morem omnem plenius illustremus. Quod vt fieri

possit commodiùs, & ad intelligentiam aptiùs, in certa capita, seu vt vulgò dicunt, puncta res tribuetur.

I. *Quid sit plausus, & quibus nominibus dicatur.* Κρότος & θόρυβος quomodo differant. Κρότος in statua Sardanapali quis. Aduersa acclamatio.

PLAUSVM & acclamationem quibus in laude utebantur, multis nominibus appellare scriptores solent. Themistius orationis 1. initio vocat ἐκβοησάς τε & κρότους, clamores ac plausus, ὧν, inquit, θαυμά ἄπολαύσεις παρ' ὑμῶν οἱ δαιμόνιοι θεοὶ, cuiusmodi à vobis multa identidem in beatos Sophistas conferri solent. Simili ratione dixit orat. 4. κρότους ἢ ἐκβοησάς. Plutarchus lib. de audien. κραυγὰς ἢ θορύβους, & iuncta voce κροθθορύβους. Plato l. 6. de rep. φόρον τε & ἐπαῖνον. Philostratus in lib. de vit. Sophist. κρότον & ἦχόν· aliàs βόμβον, & lib. 8. de vit. Apoll. ἀρέντα ἑπαῖνον. D. Chrystomus hom. 17. in Matth. κρότον ἢ ἦχόν. Et in Psal. 46. κρότους ἢ πατήρους. Heliodorus lib. 10. Æthiop. ὠφήμες βοας. Dio Prusæus or. 31. & aliàs, ποταποσμέες. Plutarch. lib. non poss. viii. suauit. sec. Epic. ὀλοχυμῆς & κροθθορύβους. Et lib. 7. Sympos. 99. ἡδυσμῆς. Et lib. de aud. σημεία τῶν ἐπαίων. Euripides in Hecub. δημογύροις πμαί. Cicero in epist. ἐπισημασίας. Hinc apud Hermogenem ἐπισημαίνεσθαι ἢ θορυβεῖν, clamore & strepitu laudare. Dio in Pertinace dixit βιρὺθμος ἐκβοᾶν, modulatè acclamare. Plutarch. lib. de aud. περιπέζην, dicentibus cantillare: idem in Gracch. ἀεσθῶν βολὴν φή-

λιοι^ο alio loco ἀγαλᾶζεν. Themistius orat. 5.
 σωεπιχαῖν. Dio Chrylost. orat. 3. ἡμῶν πνα &
 προπαλίσι. Himerius Sophista apud Photium,
 διφύμω βοῦ ᾠροσιχαῖν. S. Gregorius Naz. ἐπιρροθεῖν,
 carm. de vit. sua. Latini huiusmodi laudem
 nominant *clamores*, ut cū ait M. Tullius 1. de
 orat. *Hæc sunt quæ clamores & admirationes in
 bonis oratoribus efficiunt.* Fabius l. 10. c. 1. *fauorem
 & laudantium clamorem.* Ennodius *reboantes ac-
 clamations.* Senec. ep. 59. *acclamationis secundæ
 fauorem.* Apud Macrobiū lib. 7. Saturn. est,
recitando fauorabiliter excipi. Vulgò *plausum* di-
 cunt: hinc *plausibilis oratio* apud eundem Sene-
 cam, numerosa videlicet & concinna, & mul-
 tis luminibus distincta, quæ laudem mereri
 possit. Quo modo *plausibilem structuram orationis*
 dixit Maximus Victorius Grammaticus. *Clausu-
 la*, inquit, *est compositio verborum plausibilis stru-
 cturæ exitu terminata.* Peritè hoc omninò dixit,
 nam in exitu clausularum maximè dari plau-
 sum consueuisse pòst videbimus.

Cæterùm omnis ea laudandi ratio ad *gestum* Κρότος & δό-
 & *voce* refertur, pro quibus vulgò κρότον & ρος quid.
 δόρυβον Græci vsurpant. D. Chrylost. ad pop. S. Chrysest.
 Ant. τί μοι τῶ κρότων ὄφελος τούτων, τί δὲ τῶ ἐπαύων & hom. 2. ad pop.
 τῶ δόρυβων; *quæ mihi horum plausuum utilitas? quæ Antioch.*
laudum & acclamationum? Sic Demosthenes; & Demosth. in
 δόρυβον & κρότον τρεῖσι ὡς δὲ ἐπαυούσις, ἔ & σιμναδέντις Midiam.
ἐποίησατε. *Clamorem atque plausum, qualis laudan-
 tium & gratulantium esse solet, excitastis.* Sæpe ta-
 men ista confunduntur, & δόρυβος quidem sæ-
 pe ad vtrumque refertur; κρότος item quamuis
 propriè de manuum plausu dicatur, tamen

nonnunquam pro ipsa quoque acclamatione sumi solet. Doctissimus Chrysostom. in Psal. 95. θηλαχμὸς δὲ εἶναι ὀπνίκιος ἐν πολέμῳ κρότος, iubilum est victorialis in bello applausus: vbi κρότον referri ad vocem ita significat: ὅταν γὰρ μὲν νίκης ἐν πολέμῳ στρατιῶται βοῶσιν, θηλαχμὸς εἶναι οὐκ εἶνος, & σημαίνει νίκης.

Quomodo fieret plausus.

Quo autem modo κρότος fieret, quæve manuum conformatione, iunior Philostratus in Icone τῆς Κώμου describit his verbis; ἢ δεξιὰ τῶν δακτύλων ὑπερεκτετακτοῖς ὑποκειμένῳ πῶ ἀριστερῶν πληθῆς εἰς τὸ κοῖτον, ἢ ὡσιν αἱ χεῖρες ζυμψωνοὶ πληθρόδραι, &c.

Dextera contractis digitis subiectam sinistram ad cauum ferit, vt percussæ manus cymbalorum more sonantes fiant.

S. Greg. Naz. or. 4.

S. Gregorius Naz. χερῶν ἀρσῆσιν ὀνήχον, canoram manuum actionem. Aristophanes in Ra-

Heliodor. Æthiop. l. 7. c. l. 10.

nis πὸ χεῖρε συκρῆσιν. Heliodorus Æthiop. πὸ χεῖρε

διεπέφαι, & aliâs κρότον τῶν χερῶν ὀπιτυπῆν. D.

Chrysostomus in Psal. 46. κραταλίζειν & ταῖς χερσὶ πατάσσειν. Hunc gestum expressum fuisse volunt

Statua Sardanap.

in ea statua quæ in tumulo Sardanapali visebatur: erat enim in subiecto Epigrammate, Τῆ

hospes ede, bibe, lude, cùm cætera omnia non sint τούτου ἀξία. Per τούτο intelligit ψόφον ὄντων αἱ χεῖρες

Arrian. l. 2. de exped. Alex.

ὅτι τὸ κρότω πῶσσι, inquit Arrianus in historia Alexandri. Et quidem de manuum plausu intelligit Pierius Valerianus. Ego tamen non

duarum manuum plausum, sed vnus tantum sonum puto intelligi, qui existit ex pollicis

cum medio digito compressione: quem gestum & strepitum digitorum etiamnum in Galliis

adhibemus, cùm vilissimæ rei contemptum lubet exprimere. Sanè rem eandem memorans

de Sardanapalo Athenæus, vocat ψόφον δακτύλων, strepitum digitorum.

Sed monere propè hoc exciderat, *δορυβοῖς* dici etiam de aduersa acclamatione, qua Oratorū dicta improbantur. Iulianus Imperator in Panegyri. *sepenumero è suggesto descendebant* [oratores Græci] *τὸ δὴ ἔτι δορυβοῦσάντας ὠχθοὶ τὲ πρέμονται,* populo infesto & reclamante pallidi, &c Plutarchus in Cæsar. vocat *δορυβοῖς πονηρός.* Idem in Græch. dixit *δοπκρῆεν λέγοντι* & alio loco de Catilina, *ἀρξ' ἰδὼς λέγειν ἐδορυβείτο,* dicere incipienti obstrepuerunt. Eodem sensu dixit Libanius ep. ad S. Basil. *βοήσασθαι & κειραεῖσθαι,* dicenti reclamare. Et S. Greg. Naz. *καταβοῶσθαι ὡς θεῶν,* clamoribus exagitari. Interdum autem non inimico quidem animo, sed honestatis amore potiùs, cùm res odiosæ dicerentur, eas voce & acclamatione se auersari & refugere testabantur. S. Chrystomus cùm Ethnicorum impios mores opinionèique describeret, dixit inter alia, consueuisse apud illos nudas virgines in virorum conspectu luctari: hîc meritò exclamauit honesta concio & pudoris amans: itaque vir eximius laudans populi iudicium, hæc addidit: *πολλὰ οὖν ἡοῖτο ἀγαθὰ, ὅτι ἴδὲ τὸ ῥήμα ἀκούουσι φέρε.* Multa vobis euentiant bona, qui ne quidem nomen ipsum audire sustinetis Sic M. Tullius cùm insolentem Antoni impudentiam grauissimè amplificaret, qui in statua se populi R. patronum intcripserat, concio rem esse indignam strepitu & acclamatione significauit. Hæc Ciceronis sunt verba: *Quinque & triginta tribus patrono populi Ro. Igitur est patronus L. Antonius? malam quidem illi peccem. Clamori enim vestro assentior.*

*Iulian. or. 1.
panegyri.*

*Aduersa acclamatione.
Plutar. in
Cicer.*

Ep. 152.

Or. 4. p. 131.

*S. Chrystom.
hom. 5. in Ep.
ad Tit.*

Cic. Philip. 6.

II. *Præter manuum plausum & clamorem, alia quedam ab auditoribus fieri ad laudem solita. Erumpere, subsultare, circummagi furenter, vestes mouere, &c.*

ALII quidam modi fuerunt ὀπισθησίας, præ-
Lucian. ἑπιπορ. **A**ter manuum plausum & clamorem: Lu-
διόωο. cianus ponit ἀναστῆναι, è subsellio exurgere, πιδῶν,
 exilire, tripudiare, χεῖρα ὀρέζειν, manuum intentus
ic. or. pro Sext. vocat Cicero in Sextiana. Commune maximè
Themist. or. 4. fuit ἀναπιδῶν. Themistius or. 4. ait auditores
☉ 14 suos ἀναπιδῶντας βοᾶν, exiliendo clamores excitare.
 Et orat. 14. dicit ἑκάμεσθαι. Plutarch. l. de audit.
θεσπορχεῖσθαι τοῖς λόγοις, tripudiare audiendo. Fabius
 Quintilian. exultare. l. 2. c. 2. Minimè verò permit-
 tenda pueris, ut sit apud plerosque, assurgendi, exul-
 tandique in laudando licentia. Doctissimus & ele-
 gantissimus D. Hieronymus subsultare & ap-
 plodere pedibus: sic enim epist. 75. Me dicente ex-
 latere subsultabas & plaudebas manus, & applodebas
 pede. S. Chrysostomus ἰσπαλοδῶντας πόδας vocat,
 pedes supplodentes. Nonnunquam etiam excur-
 rebant theatriali quadam insolentia, quam pro
 eo ac debuit grauissimè reprehendit Quinti-
 lianus: Nunc proni, inquit, & succincti ad omnem
 clausulam non exurgunt modò, verùm etiam excur-
 runt & cum indecora exultatione conclamant. Plu-
 tarchus appellat ἀόνοισι μὲν χεῖρας ἀπειροκάλεως
Plutar. l. de ἐπαυρον, eruptionem cum inepto gaudio ad laudandum.
audit. Qui hanc adhiberent, & similia quæ generatim
 vocat ille φορπικά ἔγνηματα, importunos gestus, eos
 ait ἀχρημοῦντι καὶ σολοικίζει ὡς τὴν ἀκρόασιν, turpiter &

indecorè se gerere in auditione. Lucianus dixit *Lucian. de*
ἐπαίνους ἀπερ' ἐπεσάτους, indecoras maxime laudes. Au- *saltas.*
 reus Chrysoſtomus *κροτήσῃ ἀκείρῃ πῖνι & ἀλορίῳ S. Chrysoſt. in*
ὄρμῃ, plaudere importuno quodam & temerario im- *Pf. iii.*
petu. Et vberius de hoc more agens homil. i. de *Idem de verb.*
verbis Isaiaë, φωνὰς ἀτάκτους ἀφιάσι & ἄλλ' μαγνοῦδρων *Isa. homil. i.*
ἕδ' ἐν ἀμεινον δάκνινται, ὄλω πῶ σῶμα π' δονήδρωι & ἀει-
φρόδρωι, incompositas voces emittunt, nihiloque me-
lius se gerunt his, quos habet insania, toto corpore
tumultuantes ac circumacti: & paulò πρότ, ἀτάκτως μὲ
ταὶ χεῖρας ἐπανατείνων κ' τοῖς ποσὶν ἐφθγγέδρωι, & ὄλω
ἀεικλώδρωι πῶ σῶμα π. De iis loquitur qui in sa-
 ctis templis concionibusque plaudebant. *Τι,*
inquit, mimorum & saltatorum mores huc inducis,
dum indecenter manus iactas, pedibus subsultas, toto-
que circumageris corpore. Iulianus quoque Cæsar *Julian. Pane-*
 propè fanaticos in plaudendo & *πυρροδοισίῳ, ταὶ* *37r. i.*
 facit; quanquam ille quidem ad laudem refert,
 & ad dicētis eloquentiam prædicandam: nam
 Constantij militarem concionem laudans,
ἀκμαζύσης, inquit, τῆς δημογοείας, πυρροδοισίων τῶ
λόγῳ πῶτες ἐπεκρόπω, in ipso concionis feruore, diuino
quodam impetu omnes correpti plausum dedere. Non-
nunquam in plaudendo vestes suas executie-
bant. Eunapius de causa perorata à Proæresio: *Eunap. in vita*
 Proconsul à sede sua repentè profiluit, & *Julian. Soph.*
ἀειπόρφυρον ἀλασίων ἐδῆτα, purpureamque togam ex-
cutiens iuuenis in morem Proæresium plausu excepit.
 Xiphilinus in Neron. Burrus & Seneca cum
 quid dixissent, *ταὶ τ' χεῖρας κ' τὰ ἱμάτια ἀρέσασον, plau-*
debant manibus & vestimentis. Iactata quoque
 fuisse in plausu oraria, veterum monumenta
 significant. Eusebius in historia Eccles. id vo-

cat κατεσσειεν τῆς ὁδοῦς : nam agens de Paulo Samosateno homine vanissimo, & superbissimo religionis corruptore, qui impiis conatibus ad Episcopi nomen & dignitatem irrepserat, ait illum publicè concionantem irasci consueuisse, & plenissima contumeliæ verba

Euseb. hist. Eccl.
l. 9. c. 24.

dicere τοῖς μὴ ἐπαυῆσαι, μηδὲ αἰς ἐν τοῖς θεάτροις μετασίοιαι τῆς ὁδοῦς, μηδὲ ἀμβοῶσιν ἢ ἐν ἀπαρηθῶσι, &c. ijs qui eum non efferrent laudibus, nec vt in theatris fieri solet oraria mouerent, nec acclamarent, neque exilirent, &c. Illud autem facientes ait ἀκόσμως ἀκροῦσθαι, indecorè audire: cui opponit σεμνοσπεπῶς ἔθιπάκτως ἀκούειν. Atque hæc imprimis exponenda videbantur, vt quid sit plausus, quem studiosissimè quærebant Sophistæ, liquidius intelligamus.

III. Sophistas plausuum atque laudum fuisse audidissimos. Dio Prus. illustratus.

SOPHISTAS iam inde à primis illis satoribus eloquentiæ, constat fuisse plausuum atque laudum perquam studiosos. Id Plato grauis autor sæpe ostendit. Nam de differente Euthydemo, Illius sectatores, inquit, ἄσπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς ἀποσημῶστος ἀμα διεδοῦβησαν, quemadmodum chorus innuente magistro, summo plausu conclamauerunt. Et in Protagora, cùm Sophista ille summa elegantia dixisse videretur, πολλοῖς δόρυβον παρήχε ἔπεινον ἢ ἀκούοντων & paulò post, εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτῷ, οἱ παρόντες διεδορυβήσαν αἰς δὲ λέγει, cùm hæc dixisset Protagoras, præsentis frequentis applausu acclamantes illius dicta comprobauerunt.

Hos deinde secuti alij, Sophisticæ eloquentiæ doctores, mirabili plausuum cupiditate fauorisque ardebant. Eos proinde Epictetus aiebat

χάσκοντες ἐπὶ τοῖς ἐπαγγέλλοις, *laudantium vocibus in-*

Arria n.l.3.6.

hiare. Themistius vocat ἀσπασ ἐπώνοις ἠνθούοις, *Themist.or.1.*

homines qui ardentem laudatiunculas venentur. Paria propè qui eodem florebat æuo doctissimus Gregorius Nazianz. Οἱ σοφισταί, inquit, ἢ δὴ

Greg.Naz.
or.27.

μυσίων ἠνθούοις κρότων, *populares plausus studio inflammato venantur.* Et in epist. ait illos ὑπὸ ἢ

κρότων αἰρεῖσθαι, *plausu & laudibus efferi.* Ea causa

Tertull. l. de
anima.

Tertullianus & S. Hieronymus Sophistas nominant *animalia gloriæ, & popularis auræ vilia*

S.Hieron. ep.ad
Pammach.

mancipia. Propter hanc ipsam plausuum cupiditatem, Rhetores dicuntur apud Dionem

Prusæum ὡς τὸν ἀπὸ τοῦ πλῆθους ὄρουβον κεχλωότες.

Dio Tarsic.
poster.

Vbi interpret non sat aptè vertit *multitudinis tumultui inhiantes*, quasi de seditiosis loqueretur; intelligit enim δημοσίους κρότους, vt loquitur

S. Gregorius, *populares acclamations, & subdit paulò pòst, καὶ τὸν κρότον αἰεὶ ἐπὶ τῷ βολῷ φέρονται, sem-*

per illi plausu & clamore efferruntur: eisdemque vocat δοξολόγους, *vana gloriæ cupidissimos.* Itaque

suos auditores in laudem & clamorem effusos, gloriosè lustrare oculis & circumspicere sole-

bant, atque nutu & animi gestientis lætitia concitare. De Sophista loquens Themistius,

Themist. or.16.

ὡς χεῖται ἐπαγγέλλοις ἢ ἀεινοῦσι τοῖς κεχεχλωτάς, *laudari se patiur, & acclamantes lustrat & circumspicit.*

Graue & permolestum esse aiebat Euripides, Euripid. in

ὄρεσθαι, *celebrari nimium atque laudari: at Sophistæ tantum abest vt multitudinis plausum*

Orest.

& clamores ferrent molestius, quin potius dolerent maximè, nisi theatrum illis dicentibus voce & applausu vehementissimè resonaret. Quare Sophista Aristides cùm fuisset à Marco Imperatore inuitatus ad declamationem exhibendam, se facturum ea conditione promisit, vt primùm noti & familiares interessent, deinde verò bona venia Imperatoris, eis liceret

Philostr. de vit. Soph.

ἔμελλον κ' ἀκροτεῖν ὅποσον δέωμαι ται, quantum vellens atque possent sese in laudes atque plausus effundere. De quo etiam proditum à Philostrato video, quòd οὐδέποτε χολῆς ἐπὶ τοῖς μὴ ἔω ἐπαίνε ἀκροατοῖς, minùs possit astumiracundiae moderari aduersus eos, qui sine plausu & laudatione ipsum auscultarent. Et quidem in oratione quadam sua de se gloriatur, nemini vnquam tot & tantos fuisse plausus, quàm

Aristid. 10.3.

αὐτὸν δὲ τῶν πῶ μείζους θορυβοῖς ἐκ συλλόγῃς ἐκίησαι nobis verò (propitius autem deducat sermonem Deus) quis adhuc maiores in concionibus plausus concitauit? Hinc fiebat vt qui nullos aut exiguos fuissent plausus in dicendo consecuti, ij demissis capitibus humiles & abiecti mærent. Quod non

Arrian. l. 3. c. 23.

dissimulat grauis Epictetus apud Arrian. Nuper, inquit, aliquanto tardiùs cùm auditores conuenirent, κ' μὴ ἐπιθεσασάντων σοι, nec tibi acclamarent, τεταπεινωμένος ἔειπες, humilis & abiectus

Philostr. de vit. Soph.

discessisti. Siquidem, vt verè dictum est à Philostrato in vita Heraclidis, excutit vocem & orationem Sophistis, & βεγαδὶ ἐπαυρος, & τὸ μὴ κροτῆσαι σωήτως, sera laudatio, plaususque negatus, qui de more tribuitur. Itaque apud Athenæum Cynulcus, cùm elegantem, vt ipsi quidem videbatur,

Athen. l. 4.

disputationem habuisset, ἐπεὶ μὴ ἀποτάλαιον ὑμῶν ἔσται, quia nemo applausisset, stomachatus est. Non est opus rem pluribus exemplis illuminare, cum hoc specimine, Rhetorum ille genius possit agnosci.

IV. *Quàm frequentes fuerint in Declamationibus plausus, quàmque vehementes. Illustratus Gregorius Magnus, Eunapius, aliique.*

NEQUE verò auditores in dando plausu, clamoribusque prædicandi gratia mittendis, parci & maligni fuerunt, sed effusi potius & immoderati. Sanè Themistius κροτῆς ἔκλυσις δαψιλῆς οἱ χορηγεῖσθαι ἔκαίοντο, vndique in se plausus & clamores copiosè & effusè conferri, orationis 4. initio prodidit. Non enim vna tantum orationis in parte plaudebant, sed fere in omnibus. In transitione quidem post exordium fuisse id frequens, ait Quintilianus & reprehendit. In fine clausularum, laudantium plausum extitisse, docti monuerunt. D. Hieronymus eleganter, *Ne à me queras pueriles declamationes, sententiarum flosculos, verborum lenocinia, & per fines capitulorum singulorum acuta quædam breuiterque conclusa, quæ plausus & clamores excitent audientium.* M. Tullius in Oratore perf. *Conciones sæpe exclamare vidi, cum aptè verba cecidissent.* Hinc apud Gregorium Magnum doctissimum & sanctissimum orbis terræ Pontificem clausula pro elegantia orationis sumitur, l. 1. ep. *Per scripta, inquit, vestra, clausulas de-*

Fab. l. 4. c. 1.

S. Hieron. ep. 2.

Fab. l. 2. c. 2.

Senec. proæm.
l. 4. controu.Plutarch. de
audit.

Themist. or. 4.

S. Chrysoft.
hom. 4. in
Genes.

clamationesque formatis. Quintilianus etiam lib. 2. notat, solitos eos ad omnem clausulam exurgere, & cum indecora exultatione cōclamare. Rem eandem exponens Seneca, ad omnem gestum datos fuisse plausus ait: *Cūm desijt illos ad omnem gestum plausus excipere.* Fortè hoc ipsum dicere quoque videatur Eunapius, tametsi eruditus Interpretes aliò rem trahit, sic enim politus ille scriptor: *Ἀρχεται μὲν ὁ Προæρέσιος λέγειν ῥύθμω, καὶ πῶν κρότων ἀπαύων ἐκάστω πᾶσιόδω.* *vertunt, Proærestus orditur flumen quoddam orationis singulas periodos pulsu manuum finiens.* Hæc autem prout ab Interprete sunt versa, oratorem significant ad singulas periodos complosionem manuum adhibuisse. Ego verò Eunapij sensum hunc esse puto; tam eximiè orasse Proærestum, ut singulæ illius dicentis periodi audientium omnium plausu exciperentur. Sed plausuum frequentiam Plutarchus mirificè ante oculos posuit; auditores enim *καὶ ῥήματα καὶ συλλαβὰς κεκροτάς,* ad omnem vocem atque syllabam, plausum & clamorem edidisse refert. Themistius de auditoribus suis loquens idem asseruit, *κεκροτῶτες καὶ ἐκβοῶντες ἐφ' ἐκάστω ῥήματι ὡς αὐτὸ λέγω,* vociferantes ad singula quæ à me dicuntur verba & exclamantes. Eloquentissimus Chrysostomus τῶν κρότων σωείχων appellat: sic enim in cap. 1. Genes. *ἡ τῶν κρότων σωείχια μέγιστη ἀπόδραξις ἐγγύετο τῷ μὲν ἡδοῦνός ὑμᾶς δέχεσθαι τὰ λεγόμενα,* perpetui illi plausus declarant maximè, quanta cum voluptate ea quæ dicuntur capiatis. Præterea non vnus tantum altèrve sonitum vocemque mittebat, sed omnium ordinum homines, summi, infimi, mediique plau-

debant. Sidonius Apollinaris in epist. *Ad Sidon. l. 9. ep.*
 φῶς meum non modò laticlavi, sed tribulium quoque 9.
 fragor concitaretur. Quare Plutarchus lib. de au-
 diend. reprehendit eos qui adducto superci-
 lio, & insolentis grauitatis specie in auditorio
 filerent, cùm laudem præstantibus ingenijs
 tribuere, humanitatis esse videatur. Hinc ne-
 cesse fuit oriri maximos è diuersissimis sonis
 clamores, quos poëtæ cùm explicare cupiunt,
 mugitus, fragores, boatus, tonitrua, & alijs conqui-
 sitis nominibus appellant. Et vt est apud Pla-
 tonem, αἱ τε πύργαι τε ὁ τόπος ἐν ᾧ αὐτῶν, ἐπιχρῶ-
 τες διπλάσιον ἄρουρον παρέχουσι ἢ ψόφου τε ἐπιπέδου.
 Parietes quoque & loca in quibus resonant, tumultum
 edunt duplo maiorem, quàm qui laudant & vitupe-
 rant. Oratoriè quidem illa M. Tullius, sed quæ
 rem tamen declarare possint: Clamores tanti fue-
 runt, vt ego eo breuior sim, quòd vsque isthinc exau-
 ditos putem. Plinius iunior, infinitos clamores com-
 moueri dicit. Eunapius τὸ θεάτρον βοᾶν ῥήγνυσαι,
 confessum clamoribus dirumpi. Quintilian. l. 4. c.
 2. omnia tumultu ac vociferatione concutere. S. Au-
 gustinus l. 3. contra Celsum, ore latissimo accla-
 mare. Dio in Nerone, πρὸς ἐκβοᾶν, acclamare
 vehemēter. Amphis Comicus apud Athenæum,
 πάντα ᾠγίζματα ἀαστραίνην κρότοις, applausu omnia
 sus deque miscere. S. Chryostom. homil. de rer.
 hum gubern. σφοδρότερον κρότον ἤε ῥήγνυσαι, vehe-
 mentiorem plausum erumpere. Zacharias Scholasti-
 cus disput. de mund. opif. ἀναβοᾶν πάμμεγα &
 ἀθρημῶν, ingenti voce exclamare. Lucian. lib. ad-
 uerl. indoct. χροαίων βαβάζων δίκτω δισκεκεχρησῶν
 & δισσαζλιῶν βοῶντας, terrestrium ranarum instar

Plat. l. 6. de
rep.

Cic. l. 1. ad
Attic.

Plin. l. 2. ep.

19.
Eunap. in Pre-
ares.

exclamare, & clamore disrumpi. Plato, *καρβόμορον*
τως ἐκβοᾶν ἔκροτον, *immensum plausum clamoremque*
tollere. Agellius l. 5. c. 1. *summo & soluto pecto-*
re obuias vulgatasque laudes effuere. Et l. 18. c. 5.
vocat ingentes clamores. Fabius l. 11. c. 3. *immo-*
dicas laudationum moras. Sextus Aurel. Victor
in Pertin. ingeminatos ad vsque defectum plausus.
S. Gregorius Nazianz. or. 18. κρότους ἐκμαίνοντας,
furiosos plausus. Seneca pater controuerf. 11. l.
 2. *scholasticorum summum fragorem.* Seneca filius
 epist. 108. *Nec aliter concitantur, quàm solent Phry-*
gij tibicinis sono semiuiri, & ex imperio furen-
tes. Denique ad rauim vsque acclamabant:
 venustè proinde Sidonius Apollinaris l. 9. ep.
 8. *raucum plausorem nominat: & l. 7. plausum*
maximum accentum, hoc est ἀκμῶν, feruorem. Sæ-
 pe tamen eueniebat vt leniores essent plau-
 sus clamoresque initio, deinde cum oratio-
 ne ipsa crescerent. Specimen eloquentiæ D.
 Chrysostomus id significat, qui in quadam
 oratione ait sibi dicenti sub finem concionis
ἤμαθροισ κρότους μείζους ἔλαμπερτέρας βοᾶς. & pau-
 lò post, in progressu orationis, *σφοδρότερος,* in-
 quit, *ὁ κρότος ἐξερρήγητο,* *vehementior plausus eru-*
pit. Appellat id Themistius *πάνυ βοᾶν* orat. 13.
Quæ, inquit, à me dicta sunt, ἐφ' οἷς πάνυ ἐξε-
βησατε, ob quæ magnos clamores sustulistis. Ean-
 dem varietatem & incrementum Iocrates in
 Panathenaica expressit, *ὡς ἐθορύβησαν ὁ πῖν*
εἰώθασιν πῖσι πῖσι χυμῶνως διεκλειμύροις, ἀλλ' ἀεὶβοῦσαν
ὡς καρβόμορον εἰρικότος. *Non applauserunt, quod*
omnibus eleganter differentibus facere solent, sed
exclamarunt, quasi excellenter perorasset. Ex quo

liquet, plausum aliquando fuisse datum sine acclamatione, hanc autem in mirabili & eximio dicendi genere extitisse. Sed quæ fuerint acclamationes iam videamus.

V. *Quæ acclamationes fieri solite ad dicentium laudem, tum apud Græcos tum Latinos. Emendata Luciani versio.*

VARIÆ laudantium acclamationes ad duo genera possunt reuocari: ad ea nimirum quæ ἐπιρρηματα, hoc est aduerbia dicimus, & ad alias ἀπορρίσις siue dicta & appellationes. In utroque genere hîc veterum consuetudinem exquiremus. Apud Latinos quæ dicerentur ponit M. Tullius l. 3. de orat. bene, præclarè, bellè, festiuè, non potest meliùs. Horatius in arte, pulchrè, bene, rectè. Persius, euge. Martialis l. 2.

Effectè, grauiter, citò, nequiter, euge, beatè.

Sophos quoque apud eosdem, solennis acclamatio, vnde ipsi laudatores venustè à Plinio *Plin. in epist.*

iuniore dicti Sophocles. Apud Græcos fuere maximè communia & tralatitia, καλῶς, σφῶς, ἡγιῶς, quibus laudum significationibus Platonem, Socratem, Hyperidem fuisse vsos ait Plutarchus: Theophrastus in Characterib. *Plutarch. de*

habet ὀρθῶς rectè, Ἰσοκράτης ὑπερβόλοντος, excellenter; Plato δὲ, ὑπερβ, benè, optimè. Epictetus apud *Theophrast. in Char.*

ARRIANUM, θαυμαστῶς mirabiliter, ὑπερφῶς supra *Arrian. in Epict.*

modum præclarè. Plutarchus δριμύτως, δὴφῶς, αἰ- *Epict.*

δρηπῶς, acriter, ingeniosè, floridè. Quædam non

- nimis nota & peruulgata sunt, ut apud Dio-
- Dio in Neron.* nem in Neron. εἶα. sic apud Arrianum in E-
 pīct. l. 3. εἶπ' μοι, εἶα ἔθ' θαυμαστῶς. Dic mihi, ohe,
 admirabiliter. Et alio loco, οὐκ εἶα πάντες ἐπιφων-
 μαῖα λέγουσι, tibi acclamant εἶα, in oratione epi-
 phonemata adhibenti. Apud Tertullianum est
Tertull. aduers. φεῦ, sic enim l. aduers. Valentin. c. 8. cūm de
Valent. Phosphoro declamante meminit: *Scholastici sta-
 tim familie Phosphori φεῦ acclamant.* Illud etiam
 rarum & insigne, cūm auditores inclamarent
 Στέφανος, *Coronæ*: quod sibi cūm publicè oraret
Aristid. or. de dictum fuisse prodit Aristides. Sic enim to. 2.
Concord. Cūm apud vos essemus, in concionibus non vna tan-
 tūm lingua, sed ἔτι voce plerumque si dicere licet,
 eadem vos vti videbamus, nam Ῥεκτή, *Coronæ*, ἔτι
 similia nobis sufficiebant. Vbi etiam animaduertit,
 consueuisse aliquando, πῶμα τῷ δημηγορῶντι
 ἀειπῆν, nomen ipsum Oratoris efferre. Eximix au-
 tem illæ fuerunt acclamationes θεῶς & θεοφο-
 ρήτης, diuinè, diuino impetu, quas ἕτερας φωνάς no-
 minauit Plutarchus, & terò, hoc est suis tem-
 poribus in scholas, auditoria, & confessum
Plutarch. de eruditum fuisse inductas scribit: atque aded
audis. in alio quodam libro reprehendit. Nam ῥήτο-
 εἰκοὶ σφικτῆς qui τῷ θεῶς ἢ δαίμονίως, ἢ τῷ μαζά-
 λως, sibi dici in declamationibus sustinent, τῷ
 ἀνδρωπίνως perdere, dum nimirum dignitatem
 in dicendo affectant, humanitate spoliari.
 Dissentit à Plutarcho Philostratus in earum
 vocum initis: nam τῷ θεῶς, fuisse primūm
 Ætchini Sophistæ impertitum, in eius vita re-
 liquit. Et istius acclamationis similitudinem
 etiam quandam mihi videor in diuinis literis

agnoscere, in illa Herodis concione, cùm *In Act. Ap.*
 omnes Dei voces acclamarent: qua ipse laude
 cùm vehementiùs insolesceret, ab vno de bea-
 tis spiritibus fuit confectus. In Homilijs Chri-
 stianorum atque pijs cohortationibus, pri-
 mo quidem Ecclesiæ nascentis ævo, si quid
 pulchrè & mirabiliter de pietate diceretur,
 solebant omnes auditores inclamare, *Amen,*
amen.

Præter hæc ἐπιρήματα, aliæ iactatæ fuere
 περὶ τῆς αἰδοῦσας ad dicentem cohonestandum. The- *Themist. or. 4.*
 mistius quidem auditores suos ait φιλοδώροισι & or. 14.
 ὀνομασίων, largos & benignos in tribuendis nomi-
 bus. Et alio loco, infinitam propè nominum va-
 rietatem in laudando fuisse, ἑκατόμυδροι ἢ μυ-
 είας ἰέντες φωνάς. Quid acclamatum sibi oranti
 fuerit, sic meminit Dio Prusæus: *Nōne vos Dion or. 48.*
 estis, qui sæpenumero nos laudastis, tota die, πῶς μὲν
 ἀριστεῖς λέγοντες, πῶς δὲ Ὀλυμπίοις, πῶς δὲ στωϊκοῖς,
 πῶς δὲ Ἑσπέας, alios quidem Principes & Optima-
 tes, alios Olympios, hos seruatores & Aliores di-
 centes. Aristides de se quoque refert, sibi ac- *Aristid. to. 3.*
 clamatum τῶν ἐλλήνων ἀκρότης, summum in Græ- *or. ult.*
 cia virum & principem esse. Lucianus has accla- *Lucian. in*
 mationes enumerat, ὡς τῆς καρότης, *Zeuxid.*
 ἢ ἀρεδοξολογίας, δυνήχειος ἀνθρώπος. O nouitatem!
 O Hercules! dictionem mirabilem & inauditam. O
 hominem promptum! Multa quæ præstantissimis
 Sophistis dicta in declamationibus fuerunt,
 habet Philostratus. Herodi Artico in Olym- *Philostr. varijs*
 pijs, εἰ ὡς Δημοσθένος. *Alter es Demosthenes.* Aliàs *loc.*
 vocarunt εἰς τὰ δέκα, è decem Græciæ oratori-
 bus vnum. Nicetem Sophistam verba facien-

Eunap. in Pro-
eres.

tem indigitabant *αἰδρα θαυμαστόν ἢ ῥήτορα*, ad-
mirandum oratorem. Antipatrum autem *θεῶν δι-
δάσκαλον*, Deorum doctorem, quod Seueri Impe-
ratoris filios erudisset. Aristidem *οἰκιστὴν Σμύρ-
νης*, alierum Smyrnæ fundatorem. Eunapius ait
in Proæresio in plaulu dictum *θεῶν*, Deum illum
esse: item *Ἑρμοῦ λογία τῶτον*, Mercurij præsidis elo-
quentiæ typum. Dicit non potest quàm multa
quàmque varia in hoc genere usurpauerint:
neque ipsi antiquitatis scriptores omnia suis
monumentis sunt complexi, sed nonnunquam
generatim tantùm rem innuunt, vt Philostratus
de Hippodromo, *βοῶντων ἐπ' αὐτῷ τῷ Ἐλ-
κίωνος ποταμῷ καὶ ἑσθίμα*, &c. Græci multa & magni-
fica ipsi acclamarunt, vt quod Polemoni diuino ho-
mini in dicendo esset æqualis. Interdum noua
quædam excogitabant: *ξένον ἔργον* vocat Lu-
cianus, & *τὸ φορικόν τῶν ὀνομάτων*. vbi Inter-
pres non satis aptè vertit onus verborum; me-
lius opinor insolentiam dixisset. Reprehendit
autem vt ineptum eum morem Lucianus.

Lucian. in
Rhet. Didasc.

V I. *Interdum clamor tantùm ἄσχημος fuit
plaudentium: is qualis fuerit
explicatur.*

Heliod. in Ac-
thiop. l. 10.

NONNUNQUAM vocem tantùm admi-
rationis indicem & clamorem sine vllius
vocabuli expressione mirantes edebant. Quod
in obstupèfactis rei miraculo hominibus He-
liodorus expressit his verbis, *θαμβος οὐκ πάντα
ἀμα κατέχευε· καὶ βολῶ μίαν ἄσχημον φῆρ καὶ ἀναρῶν, δι-
λωτικῶν*

λαλιῶ δὲ τὸ θαύματος ἀπιχασάτων. *Stupor igitur omnes cepit, & clamorem unum obscurum & inarticulatum admirationis indicem ediderunt. Quod alio loco dixit, ἢ ἀρτείας μόνης τὸ θαῦμα ἐκφωῶν, è sola arteria vocem promere demirationis restem.* S. Chrysostomus de plausu concionum *S. Chrysost. de verb. Isai.*
 disputans, vocat ἀσημοὺς κραυγὰς, clamores nihil certe significantes: & τὴν ἀτακτὴν τῆς φωνῆς ἐνήχιστ, *incompositum vocis boatum, tēnque totam reprehendit.* Synesius φωνῶν παρμιγῆν ἔα ἀδελκρίτων, *Synes. in epist. confusam vocem & quæ discerni non possit.* Id proprie fuit ἐπιρρόθην apud Græcos. Euripides in *Euripid. in Hecub. λαοὶ δὲ ἐπερρόθησαν, hoc est ἀσημῶς ἤχουσαν, Hec.*
 ait Græcus Scholiastes, & exponit hoc modo: τὸ γὰρ πλῆθος ὁμοῦ βοῶντες ἀγνώστον τῶς ἀκούουσι ὃ, π ἔ λέγει. *Omnis enim multitudo simul exclamans, ignotum quidpiam audientibus ore proferebat.* Sumitur tamen hoc vocabulum de quocunque plausu, ut apud D. Gregorium Nazianzenum, qui imitatus Euripidem *Gregor. Naz. carm. de vit.*
 Carm. de vit. sua, ita scribit, λαοὶ δὲ ἐπερρόθησαν οἷς ἐφθεγγζάμην, *Populus mea dicta plausu maximo excepit.* Vetus Interpres Euripidis in Orest. ἀσημῶς φωνὰς ait *Scholiast. Eurip.*
 fuisse ἄ ἄ. *Επιδαῖν, inquit, πὶ θαύματι περὶ αὐτοῦ ἄ ἄ ἄ ἄ ἄ ἄ.* Cum quis mirabile quidpiam adspexerit, nihil aliud exclamat quàm ἄ ἄ. *Cæterum clamor ille ἀσημῶς & nihil planè & disertè significans, aliquando fuit vehementior, quem S. Chrysostomus loco cit. cūnscribit: κραυγῶν σφόδρα ἢ τῆ βία τὸ πιδματε ὡήσῃ τὸ ἀσημῶν ἔχουσαν, clamorem vehementem, qui cum violento spiritus impulsu strepitum habeat nihil certi declarantem.* Aliquando verò fuit

mitior, cùm murmur tantùm confusum exaudiretur. M. Tullius, *gratam concionis admurmurationem* opinor diceret: Philostratus βόμβος

Philost. l. 2. de vit. Soph. Eunnap. in Proeres.

appellat, Eunapius μωκηθμὸν, *sonitum incertum & reboantem*. Alexander Sophista tam elegans & concinnus Atheniensibus fuit aliquando visus, vt consensu declamationis causa pulpito, priusquam aliquid diceret, omnium βόμβος, siue sonitus oriretur, ἐπιγεσάντων αὐτὸν τὸ ἄζημιον, *laudantium eius modestiam & decorem.*

VII. *Silentium auditorum nonnunquam ad Declamantium laudem. Intentionis silentium & μωκηθμὸς.*

QVIDAM saturi ea resonanti assentione, & immensis audientium clamoribus, iam pænè silentium anteponebant. Plinius iunior in epist. *Cùm dico, vel cùm recito, non minùs silentio quàm clamore delector; sit modò silentium acre & intentum, & cupidum vltiora audiendi.* Fabius, *intentionis silentium nuncupat, quod ab ineptis & vanissimis declamatoribus ait repudiari. Qui ad clamorem, inquit, dispositæ, vel etiam fortè circumfusæ multitudinis compositi, non ferunt illud intentionis silentium, nec sibi disertis videntur, nisi omnia tumultu ac vociferatione concusserint.* Est enim audientis silentium perspicuum argumentum seriæ & vehementis attentionis: quod laudans Eteonem Cyzicenum prodit Aristides:

Aristid. to. 1.

ἐκπρωαίδρος πίνω ἔτω σφόδρα τῷ λόγων ἰῶ, ὡς' ἐν
 ἐχόλαζεν ἐπαγνέιν, ἀλλ' ὡςπερ οἱ δειψῶντες σιωπῇ πίνουσι,
 &c. *Iam cum auscultabat, ita erat in ea quæ dice-
 bantur intentus, ut plausum dare non vacaret, sed
 ut qui sitiunt tacite bibunt, ita ipsi auditus efficie-
 bat. Hoc nimirum è præstabiliū rerum ad-
 miratione existit, cum tanta est orationis sua-
 uitas, tamque inusitata varietas & copia, &
 in delectis luminibus splendor, ut animi au-
 dientium abripiantur, & dulcedine obstupe-
 facti à dicentis ore pendeant. Vnde plausus
 sæpe admiratione compressos & restinctos
 videmus. Sunt illa principis oratoris in ora-
 tione quadam sua: De plausu autem quid respon- *Cic. pro Dicit.*
 deam, qui nec desideratus vnquam à te est, &
 nonnunquam obstupefactis hominibus ipsa admira-
 tione compressus est? Itaque Musonius Philoso-
 phus plausum in sapientiæ schola reprehē-
 debat, aiebátque magnam laudem non ab-
 esse ab admiratione: admirationem autem quæ
 maxima est, non parere verba sed silentium: quod
 Agellius posteritati mandandum putauit. *Pro- Agell. l. 5. c. 1.*
 æresio quidem certè publicè orante, silen-
 tium præ admiratione consecutum, propter
 eximia dictionis ornamenta constat. Euna- *Eunap. in Is-*
 pius σιωπῇ μυστηριώδη, mysticum veluti silentium *liis.*
 vocauit. Rariùs tamen, cum excellens quis-
 piam orator aut Sophista dicebat, silentium
 in laude ponebatur. Nam indocta quidem
 multitudo si non plausisset, eo ipso videba-
 tur contemnere: petiti autem & intelligen-
 tes, si tenerent silentium, arrogantes & su-*

Plin. l. 6. ep. ad
Rostros.

perbi habebantur. Plinius iunior sui temporis eloquentissimus quosdam huiusmodi reprehendit ut inuidiosos, ut præposteros, nec præditos humanitate, Duo, inquit, aut tres ut sibi & paucis videntur disertis, surdis cuiusque similes audiebant. Non labra diduxerunt, non mouerunt manum, non denique assurrexerunt saltem lassitudine sedendi. Quæ tanta grauitas, quæ tanta sapientia, quæ imò pigrizia, arrogantia, sinisteritas, &c. Hinc M. Tullius cum disertum & summis eloquentiæ copijs ornatum commendat, nullam ait orationis illius partem silentio auditam, cum fuisse continuos plausus vellet ostendere.

VIII. *Empti plausus, & dati in Agnitionibus. In eam rem chororum domesticum habuerunt. Eunapius emendatus.*

Plin. l. 2. ep.
173

HOc Italis recitatoribus fuit commune cum Sophistis, ut augendæ existimationi, & ornando falsæ gloriæ choragio plausus emerent, prece aut pretio, sportulæque distributa. Plinius orator venustè fraudem eam exagitat. *Hæc, inquit, duo nomenclatores mei ternis denarijs ad laudandum trahebantur, tanti constat ut sis disertissimus.* Et aliàs conductitios huiusmodi plosores nominat *Laudicenos.* Sed omittam de Romanis Recitatoribus dicere, de quibus Martialis, Persij, aliorumque poetarum doctissimi Interpretes

multa monuerunt. De Sophistis hoc pronun-
 cio; emptos ab illis fuisse aliquando plau-
 sus, & callida machinatione subornatos, quò
 præstitisse in dicendo viderentur. De ijs lo-
 quens Aristides, ἔχ' ὁμοίως πύποις τις ἀρρωεῖω τὸν *Aristid. or. de*
 ἐπαῖδ' ἀνευδρῶς, ἢ μόνον ἐν ταῖς ἐπιδείξεσιν, ἀλλὰ ἐ *parapsis,*
 ἐν ταῖς διατάξεσιν; Nonne illos vides, qui pecunia lau-
 dem, non modò in speciosis declamationibus, verùm
 etiam in theatris redimant? Huius rei exem-
 plum vnum lubet è Philostrato petere. Va- *Philostr. in Po-*
 rus Ionicus adolescens è diuite familia ortus, *lemon.*
 cùm pecunijs abundaret, eas scènore apud
 tenuiores bene multos, atque adèd studiosos
 literarum collocabat. Hic dulcedine gloriæ ti-
 tillatus, cùm Sophistas superare se omnes di-
 cendo putaret, sæpe declamationes indice-
 bat, & quò plures haberet eloquentiæ suæ
 laudatores, ijs quibus pecuniam credidisset,
 scenus remittebat, si adessent, si dicenti fa-
 uerent. Sed exempla nunc omittantur, rem
 ipsam videamus. Argenteus ille plausus fieri
 ἐκ ἀρχαῖας dicebatur, videlicet ex pacto &
 denunciatione, qui apud Themistium opponi- *Themist. or. 4.*
 tur ἀδόλω καὶ ἀγνητῶ ἐπαίῳ καὶ αὐτοκελεύσῳ, verè
 & minimè fucata laudi, quæque sponte ac sine
 ambitu ab hominibus tribuatur. Ab eo mu-
 tuatus opinor est Suidas qui rem eandem no- *Suidas.*
 tauit: κρόσις, inquit, ἀδρόσις ἐν ἐκ τῷ ἀρχαῖα-
 ματος, ἀλλ' ἐκ τῷ αὐτοκελεύσου τῆς παροχυμίας τῆς γε-
 μῶν, plausus frequens non ex edicto, sed studio
 spectatorum sponte excitatus. Ex ἀρχαῖας dixit *Eunap. in Pru-*
 Eunapius: ἐκ ἀρχαῖας καὶ ἀρρωεῖας τῆς κρό- *eres.*

- των σιωπηλῶν, quibus in verbis explicandis doctus alioqui & politus Interpres discedit à vero sensu. S. Chrysoſtomus qui mirum quantum eloquentiam illustravit, *διφημίαις ἀντιπαι* vocat, *emptos plausus & laudationes*. Atque in eam rem domi nonnunquam habebant chorum doctum & instructum, quemadmodum Xiphilinus ait Neronem habuisse ἴδιον αἰσημα Augustalium, qui, inquit, *ἔρχοντο ἐπαίνων*, qui laudes & acclamationes inchoarent.
- Xiphilin. ex Dion.
- Themist. or. 4. De choro Sophistico Themistius: *εἰ πῶτος ἐγὼ χορὸν τε καὶ χορηγὸν σιωπησάμενος, πῶς αὖ εἴλω σοφιστής*. Eiusmodi ego chorum ac chori suppeditatorem si mihi comparassem, essem omnino sophista. Quem chorum intelligat, proximis antè verbis ostendit, nempe *βωῶντων, κεκραγόντων, ἀκclamantium, vociferantium*, quique sint ad *cupus* illud ipsum mercede conducti. Eundem agnoscit chorum Lucianus in *ρητορ. διαδ.* vbi de Sophista differente: *Οἱ φίλοι δὲ πινδαπτῶσαν αἶε, & μηδὲν ἄλλ' δειπῶν λαοπιναπτῶσαν*, &c. Amici verò semper exilientes applaudant, & canarum pretium exoluant, &c. & paulò post, *καὶ τῆδε ῥητέω σοι, τὸν χορὸν ἔχειν οἰκείον καὶ σωμαδόντα*. Hoc tibi quoque præcipuè curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibi accinentem. Hunc χορὸν οἰκείον, Tertullianus vocavit familiam, vbi Phosphorum Carthaginienſem Rhetorem declamantem inducit, de quo sic habet; *Rhetor Latinus Phosphorus nomine, cum virum fortem peroraret, Venio, inquit, ad vos, optimi ciues, de prælio, cum victoria mea, cum felicitate vestra, amplius, gloriosus,*
- Lucian. in Rhet. διαδ. 4.
- Tertull. l. aduers. Valentin.

fortunatus, maximus, triumphalis: & scholastici statim familiae Phosphori φεῦ acclamant. Quintilianus vocat dispositam multitudinem ad plausum, l. 4. & lib. 10. corrogatos, atque à corrogatis laudari etiam quæ non placent. Eusebius σαλιώτης factionis veluti ministros. Sic histriones habuere delegatos vt plauderent, apud Comicum.

Fabius l. 4. c. 2. & l. 10. c. 1.
Euseb. l. 7. hist. c. 30.
Plaut. in Amphitr.

I X. *Quibus in locis plausus dari consueverit. Emaculatus Lucianus. De plausu Christianis in templis dato accuraté.*

DIUVS CHRYSOSTOMVS regij Vatis s. Chrysoft. in diuinissimos cantus exponens, aliquot Psal. 48. loca enumerat vbi plausus dari consueuisset: μέγα ἔστι δακρυῖ, τὸ καὶ ἐν θεάτροις, τὸ καὶ ἐν συμποσίοις, τὸ ἔ ἐν δικαστηρίοις κροτῶνται. Magnum esse videtur in theatris, in conuiujs, in foro iudicijque plausu excipi. De conuiujs probare Luciani fortè locus videatur in Nigrino, cùm luxum & digritum profusiones describit: Hos, inquit, illos esse qui preciosa ac cara opsonia emere solent, καὶ τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις, μὲν κρότων τε ἔ ἀρωμάτων ἀκρόασις. vertunt, vinumque in conuiujs cum plausu & odoribus effundant. Mihi dubium nullum est, quin mendosus sit iste locus, & legendum μὲν κρόκον: intelligit enim Lucianus quam sparsionem vulgò nominant, siue imbrem odoratum, qui ex croco fiebat vino vel aqua

diluto, non modò in theatris, verùm etiam in conuiujs: κρόκον ρανόμειρον Græci vocant, Ouidius *liquidum crocum*, *Corycium nimbium* Martialis. De huiusmodi croco & aromatibus

Plutarch, l. 6.

2:7.

vino mixtis, est splendidus locus Plutarchi in Symposijs, qui Lucianum maximè illuminare potest: sic enim ille, τὸν οἶνον οἱ μὲν ἄλοῦς χρῶνίζοντες, καὶ κινναμόμοις, ἢ κρόκοις ἐφιδύοντες, vinum aloë aut cinnamomo vel croco inficiunt. Id fiebat quidem ad spargendum odorem, & prodendam magnificentiam, sed ra-

Idem in Phocion.

riorem ego vsum animaduerto in vita Phocionis, vbi doctus scriptor ita habet: Ingressus in conuiuium, vidit ποδουπὴνες οἶνῳ δὲ ἀρωμάτων προσφραυμένοις τοῖς εἰσέουσι, pedum lauacra ex vino cum aromatibus conuiujs oblata. Id autem rectè ibidem appellat σὺβαραι ὀψακιδίω, *fastuosum apparatus*. Sed hoc obiter, vt plautum qui Luciani crocum omnem ebiberat, leuiter emendaremus. Illuc igitur redeo. Verissimum est quod eloquentissimus ille Pater aiebat, plausum in theatris, in conuiujs, in foro locum habuisse: neque mihi mens in eo probando hærete diutiùs, ne vageretur nimium oratio, quæ duntaxat oratores & Sophistas intuetur. A theatris vbi inter communes populi voluptates atque spectacula, illæ primum ἐπισημασιαὶ natæ videntur, ad magnos & clarissimos viros cohonestandos, in scholas, in auditoria, in sanctissima etiam templa Christianorum, plausus & acclamationes immigrarunt.

Plausus in scholis.

De scholis, è doctissimis scriptoribus constat.

Eruditissimum D. Augustinum sic dicentem *S. August. l. 6. de Musica.*

audio: *Turba cætera de scholis linguarum tumultuan-*

tium, & ad plaudentium strepitum vulgari leuitate

latantium, si fortè irruerit in has literas, &c. In scho-

lis autem Discipuli tum Rhetori Sophistæque

docenti plausum dabant, tum se mutuo in

scholasticis declamationibus plausu & accla-

matione prosequabantur. De doctoribus clarè

Philostratus qui Antipatri Sophistæ Hierapo-

litani fuit auditor; Eum, inquit, Deorum Do-

ctorem appellabamus *ὃν τοῖς ἐπιγίνοις τῆς ἀκροάσεως,*

in scholæ plausu & laudibus. Synesius idem signi-

cat: *βύλιον γὰρ ἂν ὁ διδάσκαλος ἀνὴρ βίδοιμωὶν ὃν τοῖς*

μαθηταῖς, καὶ ἰσοῦσεν ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὰ παιδαγῶγα.

Cuperet enim præceptor apud discipulos suos florere

existimatione, sibi que dicenti plausum à pueris dari &

acclamari. Ita locum hunc intelligo, nec tamen

doctissimi interpretis versionem repudio. Nec

dubitare etiam possumus, quin ipsi adolescen-

tes mutuo in schola se plausu exceperint. Rem

in summam inanitatem adductam, cum vt est

in prouerbio, mutuum muli scaberent, Quin-

tilianus reprehendit: *Illæ, inquit, vitiosissima*

quæ iam humanitas vocatur, inuicem qualiacumque

laudandi, cum est indecora & theatralis & seuerè in-

stitutis scholis aliena, &c. Sibilis quoque & cauil-

lationibus se aliquando insequébantur: cui rei

fidem faciet Lemnius Philostratus, qui de stu-

diis suis loquens, de que Proclo Sophista,

quem doctorem habuerat; *Erat bibliotheca domi*

quæ patebat nobis ad declamationes suis numeris ab-

solucendas, ὡς μὴ δὲ ἀνεπίτοιμα ἀλλήλων, μὴ δὲ σκεπτομένων.

Philostr. l. 2. de Soph.

Synesius in Diom.

Fab. l. 2. c. 2.

Philostr. in Procl.

ἀ ἐν ταῖς ῥῶσσοφιστῶν στωικαῖαις φιλεῖ γίγνεσθαι: ne vel in-
uicem exhibilaremus, vel mordacibus dictis illudere-
mus, quæ in Sophistarum scholis fieri solent.

Plausus in Au-
ditoriis.

Iam verò in splendidioribus auditoriis, & ut loquar cum Themistio, Musarum theatris, cùm in confessu hominum elegantium, ἠιδεῖς haberetur die prodicta, & ad pompam & ostentationem elaborata oratio, tum illi de quibus superiùs actum est, fragores exaudiebantur ad dicentium eloquentiam comprobendam.

Et in sacris
templis.

Hinc plausus etiam in templa Christianorum irrepsere, quibus auditores vim & copiam disertorum hominum, & diuinos sonos concionum adprobabant: quod Ecclesiæ iuxta Græcæ Latinæque fuit commune. D. Augustinus cùm elegantem sententiam de concupiscentia protulisset, subitò plausus & omnium audiètiùm clamor est elatus; itaque subiunxit, *Vnde omnes acclamastis nisi quia omnes agnouistis?* Sed apud Græcos ea maximè consuetudo inualuit; quod è multis, sed præsertim è sexcentis D. Chrysostomi locis declarari potest. Licere primùm Christianis id visum, quòd clarissimi religionis moderatores atque interpretes, ut plurimùm scientiis omnibus exculti, illustres sententias dicerent atque mirabiles, quas homines olim studiis scholisque assueti sine clamoribus atque laude transilire non possent. Præterea multi, qui ab impia idolorum superstitione ad Christi fidem accesserant, cùm viderent in fanis plausum delubrisque fieri, ad inanes Deos aut Principes cohonestandos, minimè dedecere putabant, si ad cultum au-

D. August. ser.
45. de temp.

In delubris
veterum plau-
sus.

gustæ religionis eum morem consecrarent. Profanos autem fuisse plausus in delubris atque templis docet Lucianus, apud quem Pan

Lucian. in Bis accus.

ita loquitur; Sacrificant mihi & epulantur, *μηδ' ἀπὸ πρῶστας τῶ κρότῳ, tenui quodam honorantes applausu.* Plato quoque *διφρημίας* in templis agnoscit. Heliodorus in Æthiop. Deducebatur in

Plat. Alcibiad.

templum Isidis senex *ὑπὸ κρότῳ καὶ διφρημίας πολλῆς, plausu multo & acclamationibus.* Iulianus Imperator ait se

Iulian. in Misopog.

ἐπιδέχεται σὺν βῶν μὲν κρότων λαμπερῶς ἐν τοῖς πεδύσεσι, ὡς περ ἐν τοῖς θεάτροις, excipi cum plausu & clamore magnificè in templis æquè ac in theatris. Eundem morem habet Curopalates: Repente, in-

Curopolat.

quit, *sublati velis διφρημοῦται, acclamationibus faustis excipiuntur Imperatores ab omnibus Catechumenis.*

p. 200.

Non igitur à concionibus sacris, & loci religione, alienum esse plausum Christiani opinabantur; quæ causa fuit, cur in audiendo sæpe laudem & clamorem profunderent.

Ea res meritò displicuit viris grauiissimis, singulari modestia excultis animique sanctimonia, qui studio Christianæ humilitatis conuitia multo lubentiùs, quàm suarum laudum præconia audiuiſſent. Nam eleganter S. Valerianus de animi demissione disputans: *Non studia*

S. Valerian. hom. 14.

laudis postulat, non fauorem vocis expectat, odit acclamantium choros. Tolerabant tamen, vel quòd difficillimum esset tollere, vel quòd attentos reddebat, vel quòd reprehendi possent liberius, qui non efficerent, quæ plausu & clamore approbauissent. Vnde illa sunt magni Augustini, *Laudes istæ vestræ grauant nos potius & in periculum mittunt: toleramus illas, & tremimus inter illas.*

Curviri sancti plausum permitterent.

D. Aug. ser. 5. de verb. Dom.

*Tamen fratres mei, istæ laudes vestra folia sunt arborum, fructus quæritur. Sic omnes Patres ad auditorum utilitatem plausus retulerunt. Quos imitatus Philosophus in primis grauis & moderatus Themistius; Neque verò, inquit, mihi strepitus ipse, per se & acclamatio placet, sed ideo tantum, quòd illud argumento mihi est, τὸ μὴ εἰκὴ λέγειν ἢ λέγειν, μηδὲ δῆλως ἄδην ἔπεσθαι ὑμῖν, non temere me quæ dicam effundere, neque frustra canere & accinere vobis, sed ad intima vsque ac cor ipsum pertingere. Verùm vbi inanissima hominum studia sic effervescentes cœperunt, vt perruptis modestiæ repagulis & honestæ pietatis, diuinam concionem turbulento quodam boatu obstrepentes, quasi politi alicuius Sophistæ declamatiunculam audire viderentur, tum boni clarique antistites grauiter inuehi, & istam arguere insolentiam institerunt. Hinc illa D. Chrysostomi in Acta Apost. *πολλὰκις ἐνόησα θεῖται νόμον τῶν κροῦοντα τοῖς κρότοις, &c. Sæpe cum animo meo cogitavi legem ponere plausus prohibentem, & suadentem vt cum silentio & decore prout par est audiatis. Rei indignitatem sic etiam D. Hieronymus prosequitur: Iam in Ecclesiis ista quæritur, omisssaque Apostolicorum simplicitate & puritate verborum, quasi ad Athenæum & ad auditoria conuenitur, vt plausus circumstantium suscitentur, &c. Eò tandem prouecta est quorundam hominum leuitas & audacia, vt insanos è theatro gestus & bacchantium vociferationes, in sacra templa inducerent. S. Hieronymus in epist. ad Ephes. *theatrate miraculum* vocat: S. Ioannes Chrysostomus rem pingit, & omnibus**

Themist. or. 16.

S. Chryf. hom. 31.

D. Hier. proœm. lib. 3. in ep. ad Galat.

Theatrales plausus in sacris templis.

Idem in c. 5. ad Ephes.

orationis aculeis pungit & exagitat: & quod me alibi legere non memini, ait omnia quæ à furentibus in Circo fierent, à clamosis & insanis spectatoribus, ea in locis numini consecratis à Christiano cœtu fuisse exhibita. Partem eius orationis hîc ponam ad rem illustrandam:

Neque prohibemus vocem laudis, sed præposteram & inconditam vocem, ac mutuas inter vos contentiones, *Isai.*

S. Chrysof. homil. 2. de verb.

manus incassum temerèque sublatis in aerem, pedes supplodentes, indecoros effæminatósque mores: quæ sunt eorum qui in theatris ac Circensibus ludis versantur, ludicra & delitiæ. Illinc nobis perniciofa inuehantur exempla, illinc irreligiosæ vulgaresque voces.

ἐκείθιν αἱ ὄψις ἁρῶν ἀπαξίαι, αἱ εἰσδες, αἱ φιλονεικίαι, & ἀπαρτα ἦν, illinc manuum ineptæ gesticulationes, conventiones, concertationes ac mores incompofiti, &c. Et

illas quidem εἰσδες, & πρὸς ἀλλήλοις φιλονεικίας, & manuum per aerem iactationes impotentes, quæ sunt imitamenta Circensium, non operosum fuit è sacrario pietatis eijcere: sed cùm vulgò honesta laus permitteretur, hæsit diu illa indoctæ multitudinis ἀπαξία, vt laudandi studio, illa etiã quæ minimè intelligeret plausu & clamore comprobaret. Qua de re festivum est acroama Nazianzeni Gregorij apud

S. Hieronymum epist. 2. qui etiam in cap. 9. Eccles. ait vulgus in Ecclesia magis dictis leuioribus delectari & commoueri. Hinc factum, vt multi summi viri hanc popularem leuitatem intelligentes, vulgi plausus habuerint semper suspectos. Phocio quidem ille vir bonus (ne Christianos tantùm memorem) cùm dicenti sibi

*S. Hieron. ep. 2.
& in cap. 9.
Eccles.*

Athenienses studiosius acclamantes videret,

Themiſt. or. 2.

Nunquid, ait, *imprudens mali aliquid dixi?* Par dictum fuit Antisthenis, cui cum diceretur, quod eum multitudo laudaret, *τί γὰρ, ἔφη, κακὸν ἐπίησα;* *quid enim vero mali*, inquit, *feci?* adeo constabat populum non in dictis modò lenioribus, verùm etiam & vitiosissimis plaudere consueuisse.

X. *Prohibitus aliquando Sophisticus plausus, damnatus hominum sapientum iudicio & repudiatus.*

Sueton. de clar. Rhetor.

Eunap. in Julian.

EA plaudendi acclamandique licentia, qua opere iam nimio feruebat, aliquando magistratum autoritate coercenda moderandaque fuit. Publico sanè in iudicio cum C. Albutius Silus oraret, à Licetore nimias laudantium voces fuisse cohibitas Suetonius autor est. Et cum Athenis studiosi turbulenti quidam Antisophisten Iulianum malè verberibus & contumelia violassent, & de eà re iudicium exerceretur, Proconsul Romanus turbam videns Sophistarum, qui parati ad dicendam causam venerant, præfari coactus est, & iam inde grauiter ab initio denuntiare, *μὴ δένα κροτῆσαν τῷ μαθητῷ τὸν λέγοντα*, ne vllus discipulorum dicenti plausum daret, vt memini dicere Eunapium. Quin de numero Sophistarum qui modestiores esse videbantur, remque iudicio expendebant, eos plausus quos Philostratus in literis ad Epictetum verè *ἀνοήτους* vocauit, sponte abiudicauerunt. Hippodromus è Thesstalia prudens & oratione limatus Sophista, in *ἑπι*

δειξάν, & splendidis suis declamationibus, soli- *Philostr. l. 2. de*
tus est ἐπικόπαιεν τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐπιπέων, superuacuas *vit. Soph.*
auditorum suorum laudes amputare. Et Athenis
 elegantem fertur habuisse orationem, qua si-
 lentij in audiendo laudem prosequutus est, à
 pauone exorsus qui propria laude nimis attol-
 litur. Latro Porcius eos quoque adolescen-
 tium sonitus clamorésque repudiabat, de quo
 Seneca parens quodam loco; *Cùm scholastici* *Senec. Contr. 19.*
magno clamore laudarent, inuectus est in eos ut de-
buit. Quo magis reprehendendi illi videantur
 Philosophi & explodendi, qui plausum etiam
 in scholis suis inflammato studio quærebant, &
 acclamantium laude nimium quantum afficie-
 bantur. Leuiculus sanè Epicurus, qui iacta-
 bat à suis familiaribus ad epistolia amicorum
κροτοπόροις γίνεσθαι, tumultus plausum excitari.
 Hanc Sophorum tam inanem appetitionem
 grauissimi & sapientissimi viri carpunt & illu-
 dunt. Ea causa Iustinus Martyr Crescentem
 philosophum eleganter appellat *φιλόσοφος ἔ*
φιλόκομπον, strepitus illius popularis & insolent-
 tis arrogantix studiosum. Ennodius eruditissi-
 mus suis temporibus Antistes tanquam ex
 oraculo id pronunciat, *Institutor virtutis plausum*
excludat. Epictetus quoque apud Arrianum
 suauissimè, *O amici, schola philosophi, officina est* *Arrian. l. 3. c. 23.*
medici: non plausu & læitia gestientes, sed dolore
affectedos, hinc abire oportet. Declamat in eandem
 rem multis Seneca: *Quid, inquit, turpius philo-* *Senec. ep. 52.*
sophia captante clamores? & paulò pòst, Quanta
autem dementia eius est, quem clamores imperitorum
bilarem ex auditorio dissipant? Deinde eam con-

fuerudinem amandat ad Sophistas; *Relinquantur istæ voces illis artibus, quæ propositum habent placere populo, philosophia adoretur.* Denique plena sunt magnorum autorum volumina sapientibus sententiis, quæ generatim plausum illud studium vanissimum esse declarent, & à præstantis animi dignitate alienum. Plato quidem, ut Themistiùs animaduertit, eum magnanimum atque alta mente præditum esse aiebat, qui strepitus illos populares & plausus contemnit, nec multùm ab eo fragore differre putat, quem illi littori fluctus emittunt. Seneca verò plausum & acclamationis secundæ fauorem inter oblectamenta fallacia & breuia reponit. Sed diuiniùs volubilem illam breuitatem inanityemque ostendit D. Chrysofomus. Nam quæso te, inquit, quis fructus esse possit è populari applausu? *τίς ἐπίτευξ ἡ καταλαβὴς, οὐδέως ὁ κρότος οὐκείνος ἢ ὁ θόρυβος ἅπαι μδραίνεται, succedente vespera, subito ille plausus & acclamantium strepitus omnis obsolescit.*

Themist. or. 14.

Senec. ep. 59.

*S. Chrysof.
hom. 3. de
Ann.*

De stylo Sophistico generatim. Eius mirabilis elegantia & pulchritudo variè à scriptoribus adumbrata, & composita cum Iunone, Sirenibus, auro, purpura, margaritis, &c. πομπή, κομψία, &c.

CAP. XXI.

EDIMVS vclut in theatrum orantes Sophistas & plausibus inhiantes; nunc de stylo & genere orationis est dicendum.

A M. Tullio sic in Orat. describitur. Est quoddam etiam insigne & florens, Cic. in Orat.
 pictum & expolitum orationis genus, in quo omnes verborum, omnes sententiarum illigantur lepores. Hoc totum è Sophistarum fontibus defluxit. Aliàs quoque de eadem re disputat copiosius, videturque significare nullam animo cogitari posse dictionis elegantiam & pulchritudinem, blandientisque auribus delicias, quæ non essent nimio quodam splendore lucentes in oratione Sophistarum. In eam curam omnes diligentissimè incubuerunt, iam inde à primis Sophisticæ artis parentibus, quos Philostratus quemcumque in locum appulissent, Orphei in modum atque Thamyris incredibili suauitudine loquendi pellexisse omnium animos ait. Princeps in eo Gorgias fuit, qui

Diodor. Sic.
l. 12.

Isidor. Pelus.
l. 2. ep. 42.

Themist. or. 7.

Max. Tyr.
Dissert. 7.

Plat. in Phedr.
Dionys. Halic.

Philostr. in vit.

Plat. in Apol.

communem loquendi rationem & *παιρτικοῖς λόγοις*, inusitatis ad eum diem modis illuminavit, & mirabilius exornavit. Ille primus *ξενίζοντα τὰς λόγους*, vt cum Siculo Diodoro loquar, nouo & insueto genere dicendi Athenienses in sui admirationem traduxit; quorum cum esset aurium iudicium superbissimum, tamen fateri cogebantur, nihil se vnquam audiuisse iucundius, nihil dulcius. Primus, ait Diodorus, *ἐξήγαγε τῆς λέξεως σχηματισμοῖς ἀειπότεροις, &c.* splendidioribus orationem suam luminibus distinxit: primus vt autor est Isidorus Pelusiota, politicae dictioni *τὸ ὑψηλόν*, sublimitatem adiunxit. De illo & Prodicō loquens Themistius, ait illos *πολυτελεῖς τε ὑπερβαῖνας ἢ γάμοινας ἡδονῆς λόγους*, ornatissimas atque omni suauitate plenas orationes publice ostentauisse. Cæteri quoque illi magni eodem æuo Rhetores, ex eadem styli magnificentia & ornatu, consecuti sunt omnium laudem & prædicationem. Maximus Tyrius Prodicō tribuit *καλλιλογία*, venusti sermonis elegantiam: Socrates Polo *μουσικὰ λόγους*, museum leporum, concinnitatem musicam: Thrasymacho verò Theophrastus *εὐροζυῖλως ἐκφύραται λέξι*, rotundam veluti constructionem artificiosæ dictionis: Hippia Philostratus, *λόγους ποικίλους & πεφροντισμένους ὄντες*, sermones insigni varietate florentes, & elaboratos eximie: denique Plato omnibus generatim concedit *κεκαλλιπηνδροῖς λόγοις ῥήμασι π & ὀνόμασι, & κεκοσμηδροῖς*, factam pulcherrimè & instructam orationem verborum nominumque elegantia.

Horum exemplum cum in oculis haberent, qui deinde floruerunt Sophistæ, non mirum est, si inflammato omnes studio & cupiditate mirifica illa ornamenta, & ut verbo utar doctissimi Nazianzeni *καλωπίαμα λόγων* ambierint. De quibus scriptores clarissimi cum agunt, naturarum omnium pulchritudinem videntur colligere, & exquisitas perfectiones, ut qualis sit oratio Sophistarum illustrent, & dicendo patefaciant. Themistius cum Homericam illam Iunone componit: *Iunonem*, inquit, *Homerus* ait, cum sese eleganter ornasset, ad Iouem venisse purpurea veste, flammeo atque inauribus, & ad hæc omnia cingulo ipso Veneris delicato instructam. Sic eiusmodi orationes plurimum exterioris ornamenti ex figuris atque nominibus circumfusum habent, &c. Cantus Sirenium quare dicit Eunapius: *Σηριῶν λόγοις* in Andromach. Euripides. Sic apud Libanium *καλλιῶν Ἀχελῷος θυγατέραν*, homo elegantior Acheloi filiabus. Cum pellucidis pretiosisque margaritis confert Ioan. Tzetzes, qui cum de vniuersa generatione disputauisset, ait eleganter quasdam esse conchas ratione insignes, easque se nominare *libros*; gemmas autem seu margaritas in eis emicantes, eloquentium hominum orationes videri. Hæc illius verba sunt,

Ὅσπερ γὰρ δὲ λογικὰ πρὸς βίβλους ὀνομαζώ·

Μαργάρους πάντως ἔσ' αὐτῶν, δοκῶ, τοῖς τοῖς λόγοις·

Idem propè dixerat M. Tullius stylum Sophistarum adumbrans; vocat enim insignem ornatum quasi margaritarum, præterea *calamistros*, Margaritas.

Varia symbōla
la cloquent,
Sophist.

Themist. or. 3.
Iuno Homērica.

Sirenes.

Liban. ep. 152.

Tzetzes. Chiliad. II.

Gemmas.

Aurum.
Argentum.

Fulgent. in
prefat.
Inter ep. S. Ba-
sil. 148.

Purpura.

Diademata.

Bractea,

Mel.

Ἡδονή.

Latices.
Musica.

& fucati medicamenta candoris & ruboris. Philostratus aurum & argentum, ad illustrem speciem oratoriae illius dictionis explicandam adhibuit. Nam de stylo agens Herodis Sophistae, Planè videtur, inquit, χρυσοῦ ψήμα ποταμοῦ ἀργυροδότην ἰσπαυαῖον, auri ramentum in liquido flumio argenteus vorticibus interlucens. Ita flumen orationis aureum dixit oratorum princeps, & auratum eloquium Fulgentius. Sic Libanius tribuit S. Basilio viro eloquentissimo πᾶς χρυσοῦ γλῶσσαν, linguam omnino auream. Et S. Chrysostomus totus & ipse aureus Maximi concionem laudans, tribuit illi πηλὴν ποταμοῦ ἀφείσσαν χρυσοῦ καθαροῦ, orationis flumen auro purissimo collucens. Alij purpuram nominant. Epicharmus apud Laërtium de Platone, cui Sophisticam elegantiam plurimi tribuunt, ait πορφυρὰν λόγοισι ποικίλαις καλοῖς, purpuram verborum egregiè distinguere. Sidonius Apollin. l. 2. ep. purpuram sermonum. Ennodius ostrum eloquiū, & aliàs, Diademata sermonum. Plinius in Panegyrico, bracteata dicta. Tertullianus l. de Anim. mella eloquentiae. Eunapius τὸ μείλιχον, melleum & dulce genus orationis. Hinc Sophista Dionysius nominatus ῥηγιχάτης. Quidam ἡδοναῖς illecebras, delinimenta voluptatis. Vnde apud Philostratum dicuntur Sophistae μεθύειν ὡς τὰ ἡδοναῖς, sese in delicias blandissimae orationis avidius ingurgitare. Et Pollucem Rhetorem ait habuisse, πινὰς ἡδονῶν λιβάδας ἀγνευκράτους τὸ λόγου, quosdam illecebriferos latices orationis eximie temperatae. Alij tribuunt illis musicam harmoniam.

μοισικωτέροις λέγειν, dixit Euripides in Hippoly- Harmonia.
 to. Isocrates or. contra Sophist. ὀφύμωτος ἢ
 μοισικῶς εἰπεῖν, *dulcibus numeris & concentu quo-*
dam musico in dicendo vii. Et eundem ipsum
 Isocratem ait Dionysius Halicarnass. ὀφωῖστο
 ὀφτείνην μοισικῆν. Eunapius de Eustathio suauis-
 simo politicissimoque Sophista; μοισικῶν ἢ ἀ-
 πῆχ' ὀφρώων, à cantronicibus & dulciloquis sirenib-
 us non multum aberat. Eruditissimus Nazian- S. Greg. Naz.
 zenus ἠδίστην τοῖς πολλοῖς ἄρμονίαν vocat, suavis- or. 9.
 simam & numerosam concinnitatem. Plato in A-
 xoch. πμπὴν ἔ ρημάτων ἀγλαίσκιον, pompam splen- Αγγλαίσκιος.
 dorémque verborum: Eunapius in Proæresio ῥη- Pompa.
 τεχνῶν πομπίαν: Cicero quoque Rhetorum pom-
 pam. Aliquando item scenam, hoc est elegan- Scena.
 tissimum apparatus, l. 3. de Orat. de verbis
 loquens: Neque ex alio genere ad usum quoti-
 dianum, alio ad scenam pompámque sumuntur. Sic
 Philostratus Sophistæ Polemonis σελωῶν vo-
 cat, speciem in dicendo magnificam & in-
 structam.

Sed Græci ferè omnes qui styli Sophisti-
 ci meminere, tribuunt illis κομψίτην, nimirum Κομψίται
 exquisitum & elegantiae plenum ornatum.
 Doctissimus Gregorius Nazianzen. μὴδὲ ὑπο S. Greg. Naz.
 πῆς ἑστ' λόγων κομψίας ἀφεισσεύεις, ἢ φρονῖον τὰ ἑστ' or. 23.
 Ἐλλῶων φρονῖῶπις, nec compta orationis elegantia
 distractus, ob quam ij qui Gentilium placita pro-
 fitentur sophistæ, animos attollunt. Hinc dicti Li- Liban. declam.
 banio Sophistæ, κομφοὶ ῥήτορες, scilicet & venusti 6.
 Rhetores: & eorum ars Epicteto κομψὸν πρῆξιον. Arrian. l. 3. c. 3.
 Dionysius Halicarnassæus illis tribuit κομψὸν

θεατρικόν, theatricam veluti pompam elegantiarum:

Themist. or. 1.

Gregor. Naz.

ep. 37.

Cyrus Theod.

Themistius λογάκια κεκομψυμένα: Nazianzenus Antistes κομψὰ ἢ ῥητορικά ῥήματα. Cyrus Theodorus ait eisdem κομψολογίαν, venuste verba funditare; sic enim in Sophistam Armenium scribit:

Σοφισμανεῖς Ἀρμένιος, πλεὺ μάλιστα,

Καὶ κομψολογίης, πλεὺ κενὸς χεῖρς ἴσους.

S. Greg. Nyss.

or. 12. in Eunom.

Eadem mente S. Gregorius Nyssenus κομψίαν ἢ σοφισμάτων tribuit hæreticis, vt verissimis Sophistis, qui mellita oratione venenum impietatis condiebant: τῆς ἐπ', inquit, κομψίης ἢ σοφισμάτων τὸ φθοροποιὸν δόγμα οἷόν περ μὲν κατὰ χρώστωτες, festiuis enim argutiarum & captionum inuitamentis, dogma letiferum vt melle quodam illitum, &c.

Pictura.

Cic. in Orat.

Ennod. l. 1. ep. 10.

Eundem stylum propter insignium luminum pulchritudinem, quidam picturam nominant. Cicero: Verba ita disponunt vt pictores varietatem colorum: & aliàs, eorum oratione nihil ait esse pictius. Eleganter Ennodius, delensificam orationem, & picta verborum artificia nuncupat. M. Tullius quasi Phrygionum opus intueretur multis & magnificis rebus variegatum, purpuram cum auro mixtam. Et elegantissimè D. Basilij frater πολυχρόστην & πολυχρωμον ἢ λόγων ἑνὸς φάσμα, varijs coloribus artificiosè depictam & distinctum sermonum textum. Laërtius in Biographie ἀφηνά, floridum amiculum. Propter eandem varietatem, opinor, Philostratus cum pratis componit: Quæ ab Antiphonte, inquit, dicebantur, ὡς ἀπὸ πηλοῦ ἢ πιδῶν τοῖς λεῖοις, pratis expo-

Greg. Nyss. or. 6. contr. Eunom. p. 189.

Prata.

litissimis perquam similia sunt. Dionysius Halicar- Dionys. ep. ad
 nass. de Platonice dictionis elegantia, iucundum Pomp.
 quendam florentemque ac tempestuum florem edit, Flores.
 & quasi à fragrantissimis pratis aura quædam suaui
 ex ea manat. S. Basilus de Libanij stylo: *Τὴν* S. Basil. ep.
scriptiῶν αἴσθησιν εἶχε τὴν ῥόδου, ὅλον ἡμῶν τὸ ἔαρ τῆς 149.
ὀσμῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς Ver.
πικτικῆς ἐλοκνῆς Rosæ. *στέφανος*, *στέφανος* *ἡμῶν* *τῆς* *ῥόδου*, non-
 nulli orationes eius Gratias nominauerunt, ob ora-
 tionis gratiam & venustatem. An igitur est ve-
 mirandum sit alicui, si docti viri qui Rhetorum
 eorum memoriam suis monumentis sempiternam esse
 voluerunt, eos sæpe cum Orpheo, cum Thamyride
 componant, quos incredibili cantus suauitate præ-
 stitisse cognouimus? Hinc nimirum vacuæ & deserta
 officina, omnibus ad audiendum conuolantibus,
 cum Sophista esset dicturus cuius foret summa
 in populo existimatio: hinc completa fora &
 Basilicæ, auditoriæque permagna, mirabili
 hominum frequentia, qui Sirenium illarum
 symphoniam, eam pompam scena bracteara
 fulgentem, eas Gratias vnionibus coronatas,
 nouam illam diuitemque texturam auro &
 purpura micantem, ea prata peregrino flore
 distincta, ver beatum roseis corollis illisque
 pictum, inexplicabili animi suauitate capti &
 delinuti mirabantur.

Duo quidam fontes Sophistarum unde mirificum orationis genus exuberavit. Σοφιστικῆς ἔννοιαι siue animi conceptus noui, suaues, mirabiles; hinc ἁγδοξολογία, Σπυματολογία. In eorundem oratione ὄρημα, unde oriebatur σπυματολογία ἔμπροσθεν. Sæpe lenior fuit spiritus in verborum flumine. Horoscopus Sophistarum. Plures autores emendati, illustrati.

CAP. XXII.

V o fuerunt, in quibus Sophistæ machinandis, & specie quadam mirifica elaborandis, ingenij sui neruos intendebant, νοήσεις & ἐπιπέσεις. Vocant νοήσεις vel νοήματα, inuenta quædam, &, quos vulgò nominant conceptus, quos habere eiusmodi connitebantur, in quibus auditor obstupesceret. Dicuntur etiam sæpe in historia Sophistarum ἔννοιαι, aliquando νόματα: quod Philostrati Interpres minùs animaduertit, vt de Polemone qui ex tempore declamationem instituerat. Audiens, inquit, Herodes, viri obstupuit τὸ γὰρ ἔπειτα αὐτοχρόδιος καὶ τὸ νόματιον. vertit νόματιον sententiam ingeniosam: sed αὐτοχρόδιος νόματιον hîc significat promptas animi notiones & excogitationes dicendorum; celeres ingenij motus vocat Cicero.

Philostr. de vit.
Soph.

Hinc apud eundem Philostratum *γῶνας*, excogitare, inuenire, &, vt alio loco dicit, *ἐπιθυμητικῶς*. Secundus, inquit, *σοφιστα γῶνας μὲν ἀπειθῶς, ῥηλυδῶσαι δὲ, ἀπειθῶς*, in excogitando eximius, in sensis animi exprimendis impar. Vbi distinctè illa duo ponit quæ illustrare contendimus, *ὀνομαστικῶς & ῥηλυδῶσαι*, quæ D. Hieronymus de stylo Sophistico memorans, breuiter in hunc modum circumscribit: *Oratio distincta inuentionibus, & ornata flore verborum.*

S. Hieron. p̄fat. in l. 3. in ep̄. ad Gal.

Appellant *ῥηλυδῶσαι* Rhetores modum explicandi notiones animi sui oratione, qui in quibusdam solet esse magnificus & illustris, in aliis obscurus humilisque. Ab iisdem nominatur sæpe *ἀπαγγελία*, enunciatio & explicatio notionum, quam Hermogenes ait esse *ἀπὸ τοῦ λέγειν διὰ τὴν ἀπαγγέλλεσθαι τὰ ὑπονοήματα*. Vbi quidam interpretantur *ῥηλυδῶσαι*. Haud ratò dictionem illam ponit Philostratus, cùm disputat de genere orationis vniuscuiusque proprio, vt in Antiphonte, *σημὴν τὴν ἀπαγγελίαν ἢ ἐπιθυμητικῶς ποιεῖται ὀνομαστικῶς*. Vbi *ἀπαγγελία* nihil est aliud quàm notionum animi explicatio, dictionis ipsius cursus & orationis quidam veluti color illustris, pulcherrimis nominibus distinctus, propter quem Sophistæ oratio placebat. Similis in Eudoxo locus, quem Interpres inobscurauit. Eudoxus, inquit, *ἐνεργῶσαι τῶν ῥηλυδῶσαι ἐπὶ τὸ κόσμῳ τῆς ἀπαγγελίας*. vertunt, *professionis ornatum*. Atque hæc animaduersio aliorum etiam autorum loca illustrare potest. Plutarch. l. *πρὸς ἀκού.* carpit eos iuuenes, qui alio differente tantùm laudant *λέξεις ἢ ῥήματα, & τὸ καλῶς ἀπαγγέλλειν τὸ ἢ ἀπαγγελλόμενον, εἶτε*

Philost. l. 1. de vit. Soph.

Plutar. l. de audiend.

χρησιμον, εἴτε ἀχρηστον, non quærunt. Xylander ἢ
καλῶς ἀπαγγέλλειν vertit quod bene pronounciatur,
& τὸ ἀπαγγελόμενον, id de quo pronounciatur. Sed
constare è notatione nostra potest quid sit
καλῶς ἀπαγγέλλειν. Galli dicerent habere pulchram
explicatiuam, quod ad orationis modum est re-
ferendum. Par lapsus in voce Σμυρεία apud
eundem Plutarch. l. de educat. puer. vbi ora-
torem ait stylo & scriptiori assuetum seruare
semper τὸν αὐτὸν τῆς Σμυρείας χαρακτῆρα, eundem
orationis modum atque cursum: vertunt meo iudi-
cio haud rectè, interpretationis formam. Hæc præ-
mittenda videbantur, vt nominum ratione
percepta, liquidius deinde constaret, quales
Sophistæ in iis duobus veluti fontibus ape-
riendis fuerint, vnde splendor & dignitas ora-
tionis, & incredibilis suauitudo manabat.

Idem ἄρ. παρ' ἡμῶν.
ἀγῶγ.

Ἐννοιαί Sophi-
starῶν ἄρ' ἡμῶν
ξοι, nouæ, mi-
rabiles, &c.

Igitur siue ἐννοιαί consideremus, hoc est in-
uenta animique notiones excogitatas, siue
earundem expolitam enunciationem, quam
ἐπιμυρίαῖαν siue ἀπαγγελίαῖαν vocari diximus, in iis
Sophistæ omnia habere cupiebant noua, incun-
da, mirabilia; quibus fiebat vt tenerent audien-
tium animos, & singulari voluptate perfunde-
rent. De admirabilitate sic Philostratus signifi-
cat, cum de stylo & ingenio Critiæ, τὸ ἀρετῶδες
μὲν οὐκ ἔστιν ἡμῶν, ἀρετῶδες δὲ ἀπαγγέλλαι, Κεῖν δὲ ἀγῶν.
Mirabiliter excogitare, & animi sui cogitationes
haud vulgari modo enunciare, proprius Critiæ sudor
fuit & ingenij contentio. Hinc ἀρετῶδοι ἐννοιαί ab
eodem nominantur, diuini quidam & mirabiles
conceptus: de Nicete Sophista eleganter, τὰς
ἢ ἐννοιαίς ἰδίαις πῶς ἀρετῶδοις ἐκιδίδωσι, ὡσπερ οἱ

Βακχίοι θύρσοι τὸ μέλι, ἢ τὴν ἐσμοίαν τὸ γάλακτος. *Notiones autem proprias & admirabiles, non secus atque bacchantium thyrsi mel, & examina lactis, edit.*

Aliàs σοφιστικῶν dicuntur ἐννοίαι, quæ nimirum

Ἐννοίαι σοφιστικῶν.

splendidæ sint, audaciores, & admirabilitate plenissimæ: quemadmodum Galli vulgò excellentia oratorum ingenia ad excogitandum acuta prædicantes, vocant *des iolies, belles & hardies conceptions*.

Sic Herodes Atticus tribuebat Alexandro Sophistæ τὴν ἀεὶ τὰς ἑριστικὰς ἐννοίας τὸ ληµαν, in *Sophisticis inuentionibus audaciam*.

Dionysius Longinus vir doctissimus appellat ξέναι νοήσεως, nouas & inusitatas; quas dum nimium affectat in historia Timæus, sæpe, inquit, in iuuenilem dicendi rationem delabitur: vbi

Longin. ἀεὶ ἰψ. sect. 3.

authoris mentem sanè Interpretes minimè assecutus est. Sectione deinde 4. nominat

Idem sect. 4.

καρὸσπουδον ἀεὶ τὰς νοήσεως, *Studium nouitatis in formandis animi conceptibus*; circa quod, inquit, huius æui scriptores

κορυθαυλιῶσι, maximè insaniant: quod de Sophistis omnino intelligit. Quos Iulianus quoque Imperator animaduertit studiosissimè

Iulian. or. 1. Paneg. 37.

quærere solitos μῦθον ἕνα κενότροπος τοῖς ἀεθλοῦν ἑπινοηθέντα, *genus quoddam orationis à nemine hæctenus excogitatum, eo modo auditores, τὰ ξένη ψυχασυζη-*

σάτες, nouitate recreæτες. Notauit idem Philostratus vbi de Attico Herode, ἐννοίαι, οἷαι μὴ ἐτέρῳ ἐπινοηθένται, excogitata animi notiones eæ fuerunt, quales alteri faciliè in mentem non venirent. Dicuntur ab eodem autore

Philostr. l. 2.

πυνηγελκοὶ ἐννοίαι, aptæ ad pompam & deliniendam audientium coronam: in quibus ait vulgò Sophistas ὑπερβαλλόντων, vt

Ἐννοίαι πύνηγελκοί.

Longinus κορυθαυλιῶν. Sed plurimùm eas secta-

bantur, quæ multum haberent suauitatis au-
résque tenerent, idque moderatiores facie-
bant intra modum; qualis fuit Dionysius Mi-
lesius, qui *μυζήρωτατος παρὰ τὰς ἑνοίας, ἐν ἐμείδου παρὰ
τὰς ἰδέας, ὡς περ ἐν τοῖς ἱεροῖς*, cum in notionibus
inuenisq; foret suauissimus, non ut plerique Sophi-
starum, voluptatum & earum deliciarum blandimentis
indulgebat. Cæterum id studium ortum inde est
à Gorgia, quem primum aiunt Sophistis auto-
rem fuisse *Ἐραδὸξολογίας*, inquit Philostratus.
Hinc apud Synesium *Ἐραδὸξολογία*. At-
que hæcenus de inuentionibus Sophisticis.

Qualis So-
phist.
Ἐρμωεία.

Ὀρμή.

Quod attinet ad *ἔρμωείαν* & inuentorum ex-
positionem, siue totius orationis stylique mo-
dum, eum quoque venustate & dulcitudine
plenum, & mirabilem esse cupiebant. Audacio-
ribus enim inuentis sæpe respondebat in ora-
tione *Ὀρμή*, impetus quidam magnificus & exultans,
quem etiam à Gorgia inductum volunt: *Ὀρμῆς
τοῖς σοφισταῖς ἤρξε*, ait Philostratus, qui paulò post
etiam *πρόμα* vocat, & quasi interpretans, ait
primum Gorgiam visum *τὰ μεγάλα μεγάλως ἐρ-
μωβεῖν*, magna magnificè exponere. Sophisticus
idem impetus Græcis Rhetoribus aliquando
dicitur *ἰσχύς, ἀκμή, χολή, θυμὸς*, vnde mirificā di-
gnitas oriatur, & quo de Polemone dicit
Philostratus, *σεμνολογία ἔμπροσθεν ἢ ἀμωρεῖ ὡς περ ἐν
πείποδος*, grauitas quædam splendida & Apollinis
quasi è tripodè inspirata: paulò verò antè eius ora-
tionis ideam ait fuisse *θερμὴν ἢ ἐναγωνίον*, calidam
& agentem. De Alexandro Sophista idem,
θαυμασίω ἢ ἰσχυρῶ ἐπέδειξατο, vim in dicendo mirabi-
lem ostendit. Sæpe autem dulcior idem spiritus

Σεμνολογία.

fuit & placidior, vt in Critia, de quo in eius vita; τὸ δὲ τῷ λόγῳ πρόμα ἐπιπέτερον μὲν, ἢ δὲ δὲ, ἔχειον, ὡς περὶ ἢ τῷ Ζεφύρῳ ἀνεῖα. Orationis spiritus sæpe defectior, veruntamen dulcis & Zephyri aura suavior. Huius generis multi fuerunt Sophistæ, quorum dictio leniter fluens & copiosa, & vt ait de Isocrate Dionysius Halicarnassensis, χειρὶν πλοιαίας, atque in modum placidi fluminis latè stagnans & effusa, argenteis veluti vndis nitida & pellacens, in ambitus ferebatur humanissima quadam voluptate. In ea vt in læto & diuite prato, omnigena varietate flosculi, vt in littore Erythræo gemmæ vnionésque lucebant: in eadem omnium venerum illigatus lepos, vel potiùs ipsa Venus cum delinimentis, cum cæstu myrotheciòque suo ridebat. Nec mirum Sophistas adhibuisse in dicendo veneres, qui horoscopum in Virgine habuisse credantur à Venere dulciter illuminata, à quibus μεταωρολόχοι illi vanissimi orbium cœlestium inspectores, fieri dicunt φιλολόγοι & eloquentia præstantes. Qua de re ita Firmicus: *Horoscopus in Virgine, & in eodem Mercurius & Venus & Mars partiliter collocati eloquentissimos facit: talis Hermodori & Demosthenis fuisse genitura proditur à veteribus. Sed ante illum poeta Manilius idem cecinerat:*

Horoscopus
Sophistarum.

Firmic. Mater.

Manil. 16.

Ora magisterio nudòsque coercita Virgo
Ad studium ducit mores, & pectora doctis
Artibus instituit.

Illam decus linguæ faciet regnūmque loquendi.
Sed quæ fuerint Sophisticæ dictionis ornamenta, nunc partitè via & ordine videmus.

De multiplici Sophistica dictionis ornatu, & primùm, de Verborum delectu.

C A P. XXIII.

I. *Verba Sophistarum mollia, meretricia, florida. Propter orationis ἀφροδίτου nominati Sophiste.*

TRIA omnino sunt, vt Theophrastus memoriae prodidit, è quibus dictioni granditas, splendor & magnificentia quaedam accedat: primùm delectus verborum, deinde quæ ex illis efflorescit concinnitas, postremò figuræ quibus hæc includuntur. Hæc quàm fuerint in Rhetoribus insignia, ordine & ascitis clarorum virorum testimoniis ostendamus, à verborum delectu sumentes initium. Verba autem Sophisticae orationis non vnus generis fuerunt, sed multiplicia: & quia floridè in primis dicere cupiebant, cura illis fuit ἀφροδίτου, *florida*, & suauia deligere. Plutarchus id eleganter expressit, cùm vocat orationem *ῥαψωδικὴν πανηγυρικὴν ἢ σεφαιπλοκομῆν* & ἀπαλῶν ἢ ἀφροδίτων ὀνομασίων, *ad pompam & scenam expolitam, veluti corollam ex delicatu ac floridis vocabulis vndequaue colligentis. Quam rem vocat σοφιστικὴν ἀφροδίτην, redundantem & exquisitam nimis sophistarum industriam. Aliàs vocat ἀφροδίτην ἢ ῥαψωδικὴν ὀνομασίων, florida & luxuriantia vocabula;*

Plutar. de civil. institis.

*Idem l. de au-
diem.*

& Lucianus *ῥημάτων πλεονεξία*, verba plusquam
meretricia. Ita verò nominant, quòd ex iis bellè

Lucian. in
Piscat.

& exquisitè coagmentatis, existeret quædam
oratio, fracta, elumbis, & delicata, quæ blan-
do illapsu audientium animos titillaret. Quo
modo Synesius Rhetorum sermones nominat

Synes. o. deregn.

χλιδώντας, delicata molliue luxuriantes. & aliàs,
ἀσχημένους ἐν ἡδονῇ τὰ μειράκια, qui libidine volupta-
tis adolescentium animos afficiunt. Fabius Quinti-
lianus eloquentiam libidinosam appellat, quam
in poetis insequitur grauis Perlius:

Fab. l. 5. c. 12.

cùm carmina lumbos Inirant, &c.

Apud Senecam Controuers. 14. est lasciuus di-
cere. Hinc eruditissimus Nyssenus Gregorius

S. Greg. Nys. or.
12. in Eunom.

Sophistam Eunomium ait *ἐν σαπυρῶν ῥήμασι*, lu-
xuriari verbis solutiúsque lasciuire. Eandem mol-
lissimam Rhetorum phrasim Clemens Alexan-
drinus oratione depingens, *κνήδοντες*, inquit, &

Clem. Alex. l. 5.
Strom.

*ἐπαρῆστοντες ἐν ἀδριτικῶς ταῖς ἀκοαῖς ἢ κνίτασαι γλιχο-
μένων*, eos quibus aures pruriunt, non satis viriliter
demulcentes & titillantes. Planè *ἐπαιεκάτῃ τρυφερά*
ἢ οἰουμάτων explicat. Eunapius in Libanio dixit

λέξεις κοπεγλωπίσιδμας, dictiones quæ illecebras meras
& suauia spirarent. Latini fractum & emollitum
genus orationis nominant: Seneca maior in

Senec. Controv.
19.

Controuers. Non tantum emollitæ compositionis
sunt, sed infractæ. Laudans Synesius, propter ex-
quisitam verborum delectum, illis tribuit
ἀφροδίτων, veneres aut venustatem. Illorum, inquit,

Synes. in Diog.

oratio *πολλὸν τιτὸ ἀφροδίτων ἐπαγομένη*, incredibili
quædam venustate expolita: subdit autem propter
καλλὸς οἰουμάτων iis Sophistarum fuisse nomen
impositum: *ταῦτη ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἢ ἀδριτικῶν, ἢ ἀδριτικῶν*

ἐκπλοῦν τῶν καὶ λέει τῶν ὀνομάτων, ἢ ἕξιστό το τῆς ἀποσημειώσεως
 τῶν σοφιστῶν, ideo ab hominibus, quos singulari dictionis
 pulchritudine elegantiaque mulcerent, Sophistæ nomen
 habere meruerunt. Eandem ob causam dicuntur
 etiam Eunapio εἰς ὑπερβαίνει λόγον ἐπαφροδίτη, in
 declamationibus floridi & veneribus omnibus affluen-
 tes: & à S. Basilio οἱ ἀπὸ τῶν λόγων τρυφῶντες, qui
 deliriantur verborum elegantia.

S. Basil. ep. 146.

II. *Vocabula poetica. Gorgias primus adhi-
 bit, deinde plerique omnes. Pater So-
 phistarum Homerus, mater Tragædia. Id
 studium reprehensum. Plato illustratus.*

V N V M Sophistæ & poetæ finem intuentur,
 audientium voluptatem: frequens igitur
 poeticorum nominum vsus apud Sophistas,
 ut Musarum eos alites pro ingenio quisque suo
 imitarentur. Ο περὶ λόγος, ait Strabo, ὃ γὰ κατὰ
 ἀδυσμαρτὸς μίμνηται τῶ ποιητικῶ ὄρεϊ. Soluta & pedestris
 oratio comptius elaborata, poeticæ elocutionis imita-
 mentum est. Itaque Plato in definitione Sophistæ
 ponit τῆς ποιήσεως ἀφαιεσµόν ἐν λόγοις τὸ δαυματοποιῶν
 μέρος. cuius sententiam loci vereor ut doctissimi
 interpretes sit affecutus; vertit enim, huma-
 næ effectionis determinatam progeniem. Vult Plato
 Sophisticam esse imitationem, atque ad eam cer-
 tam & definitam esse partem poeticæ, non di-
 uinitus afflatæ, sed humanæ, quæ verbis ut
 præstigiis audientes illudat.

Strab. l. I.

Plat. in Sophist.

Gorgias au-
 tor.

Id autem studium arripuerunt Sophistæ
 Γοργίᾳ ἀρχαίως, ut Dionysius Halicarnasseus pro-
 dit

dit in Lysia vita, qui cum Athenis legatione
 fungeretur, orationem habuit flosculis poeti-
 cis nominibusque distinctam, ornatamque
 mirabili suavitate, qua Græcorum omnium
 animos obstupescit. Illius poeticæ imitationis
 causam subtilius inuestigavit Aristoteles, & in
 libris Rhetoricorum posuit. Nam cum poetæ
 qui primi sibi audientiam fecisse dicuntur, ta-
 mersi quædam inania & futilia canerent, sum-
 ma tamen omnium voluptate audirentur, ob
 dulcem numerosæ dictionis ornatum nomi-
 numque splendorem ingeniosa quadam ma-
 gnificentia in hominum cœtum inductum,
 acutus è Sicilia Gorgias ad delinendos audi-
 torum animos, similitudinem eorum quan-
 dam asciscendam esse putavit. Quare, inquit
 Aristoteles, *ποιητικὴ ᾠδὴ ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως, ὅτι ἡ Γοργίας*
poetica prima extitit elocutio, ut Gorgia. Capit. 3.
 eiusdem libri poeticorum nominum adfert
 exemplum promptum è Gorgia, qui *πρωχόμευσον*
κόλακα dixit insolenti, affectata & poetica com-
 positione: & paulò post noua & audaci meta-
 phora *χλωροὶ ἔδωκαν τὰ πράγματα*, *negotia pallida*
& exanguia. De eodem Gorgia Philostratus,
Verba, inquit, poetica ad venustatem & grauitatem
adiecit.

Ab hoc autem initio, dici vix potest, quanta
 omnes cupiditate ad eas orationis delicias ani-
 mum appulerint. Antiphontis oratio *ἐπινησιόδω*
ποιητικαῖς ὀνομασίαι, poeticis nominibus effloruit. Et vni-
 uersim de Sophistis ita meminit Isocrates: *Ora-*
Isocr. or. de
tiones eas scribendas suscipiunt, quas nemo est quin permus-
carminibus quæ musica ratione ac numeris constant,

quàm forensi dictioni similiores esse fateatur. Nam & sermonis genus habent magis poeticum & maiorem rerum varietatem continent, &c. Ea fortè causa

Homerus pater Sophist.

Homerum, Tragediam autem matrem; & ad Homerum adiungebant etiam Archilochum ut parentem alterum, ad vim, & ardorem animi generosum, & heroicam sublimitatem. Itaque Hippodromus Sophista Homerum quidem aiebat σοφιστῶν πατέρα, Archilochum autem esse πρῶτον, ut ab illo suavitatem & inexplicabilem quandam varietatem, ab hoc sonitus in dicendo maiores altitudinèmq̃ sumerent. Sanè Eustathius grauitèr pronunciat

Eustath. in Hom.

Iliadem Homeri γέμιονσαν μωρίων καλῶν φιλοσοφίας, ῥητορίας, &c. indèque maximè hauriri posse εὐχομίων μῶδους, laudationum vias & rationes, & panegyricarum orationum artificium, in quibus Sophistarum exultabat & dominabatur

Hermog. l. 2. de for. c. 10.

Max. Tyrius dissert. 16. & 31.

industria. Idem sentit Hermogenes, qui Homerum non modò facit ποιητῆς ἄριστον, verùm etiam ἢ ῥητόρων. Quare Maximus Tyrius Platonem ait Homero sermonis sublimitatem sui debere. Et alio quodam loco, Platonis δὴ ῥήματα ἢ ῥήματα ex eodem illo fonte musico manuisse, quemadmodum, inquit, ex Oceano Mæotis, ex Mæotide Pontus, ex Ponto Hellepontus, ex Helleponto mare defluerunt. Ab hoc igitur capiebant Sophistæ & νοήσεις mirabiles & dictionum venustatem: & si meritò Dion Prusæus appellare Socratem potuit Homeri discipulum, iure illos dicere queam fuisse Homeri amafios & alumnos. Eandem ob causam suauiabantur &

Tragœdiam, quam Nicagoras Sophista σοφιστῶν *Tragœdia*
 μιπέει dicebat. Hinc Philostratus ait Tyrium *mater.*
 Sophistam Adrianum è tragœdia hausisse &
 notionum splendorem, & in causarum exor-
 natione varietatem.

Hoc studium styli poetici & imitatio, primis *Reprehensum*
 temporibus ita placuit, vt de suo quidem æuo *id studium.*
 dicat Aristoteles, eos omnes qui illo modo in
 dicendo vterentur, existimatos à plerisque
 omnibus fuisse ἀγλαέροισι καίμισα, pulcherrimè ve- *Aristot. l. 3.*
 nustissimèque dicere; quorum ipse opinionem ar- *rhet.*
 guit, nec veretur nominare ἀπειθέους. Diony-
 sius quoque Halicarnasseus Platonem eam ob *Dionys. Halic.*
 causam reprehendit, qui ad eisdem scopulos *ep. ad Pomp.*
 φιλοποιίας suæ nauem illiferat. Nam cùm lecto-
 rem conciliare suum vellet, poeticis ab hortu-
 lis strophiola texebat, & versicolores veluti
 toros coronarum, atque aded earum lusciniarum
 vti v oculis & dulcitudine conabatur,
 ζηλώσει τις τῶν ἐν Γοργίῳ λόγῳ, ait Dionysius; quod
 appellat ποικιλῶν ἀπειροκαλίῳ, poeticam ineleg-
 gantiam.

Nec tamen complurium reprehensiones ab *Latini quo-*
 his delitiis prohibere Sophistas potuerunt, *que Rhetores*
 quin facti Latini etiam Rhetores μουσοληπτοί, μουσοληπτι-
 dum ad eadem poetarum suavia diuertunt. De
 suæ tempestatis oratoribus loquens Tacitus, *Tacit. Dialog.*
 ait notatum probatumque fuisse ab auditori- *de orat.*
 bus, si quis locus exquisito & poetico cultu enituisse.
 Exigitur, inquit, iam ab oratore etiam poeticus decor,
 non Accij aut Pacunij veterno inquinatus, sed ex Ho-
 ratij & Virgilij & Lucani sacrario prolatus, &c. Ar- *Fabius l. 2.*
 guit illos Quintilianus & refutat, *A corruptissimo proam.*

quoque poetarum figuras seu translationes mutuamur, &c. & lib. 10. id quoque vitandum (in quo magna pars errat) ne in oratione poetas nobis imitandos putemus. Arbitratur in Satyrico vocat morbum: Rogo inquam quid tibi vis cum isto morbo? non minus quam duabus horis mecum moraris, & sapius poetice quam humanè locutus es.

III. *Tumida* ἢ διδραμῶδης *Sophistarum dictio. Tumidum oppositum sano. Hinc orationis insania, furor, ἀπένδυρος. Vomitus morbus. Fanatici Oratores. Gregor. Nyssen. emendatus.*

Dionys. Long.
ἀρ. ὑψίς.

DIONYSIVS Longinus prudenter asseruit, πῶ οἰδεῖν μάλιστα εἶδ' δυσφυλακτότατον, longè omnium esse difficillimum, timorem in dicendo vitare. Cùm enim omnes ipsius naturæ impulsione, in granditatem altitudinèmq; ferantur, sit nescio quo lenocinio magni animi, & præclara molientis, vt Orator in vitium præcipitet. In Sophistis id euenisse aliquando, clarissima hominum testimonia significant, quos aiunt magniloquentiam condescendentes, prætumidam exhibuisse orationem & inflatam, quam meritò viri sapientes repudiarent. Dat exemplum idem Longinus: *Hinc, inquit, illa Gorgie Leontini videntur, Ξερόξης ὁ ἄρ' Περσῶν Ζεὺς, Xerxes Persarum Iuppiter, & Vultures animata sepulchra.* Hæc ait Criticus non ὑψηλά, sed μετώρεα esse. Quam ob causam Clearchus ab eodem nominatur φλοῖωδης ἀήρ ἢ φυσῶν, homo inflatus & laxo cortice exu-

φλοῖωδης & φυσῶν.

berans. Modum huius vitij ibidem ponit, τὸ μὲν οἰδοῦν ἡσυχίᾳ βέλεται τὰ ὑψηλὰ, tumidum illud & inflatum orationis granditatem superare contendit. Idem reprehendit in Sophistis Hermogenes, quos *Hermog. l. 1. d. e.* appellat contumeliosè ὑπερβυλοὺς σφισαί, *forms.* rhetores subligneos, qui, inquit, nominant *Vultures sepulchra animata*: quod dictum est Gorgiæ, quem tamen minimè nominat. Subdit eos morbum illum hausisse à Tragedia, in qua multa magnificentius elata, quæ reprehendi in oratore debeant. Et tamen ut superius ostendimus, à poetis mutuabantur plurima, & præsertim magnificos illos sonos strepitumque amabant. Dionysius Halicarnass. ψόφον appellat & κόμποι, *Dionys. Halic. ep. ad Pomp.* nam reprehendens poeticum quandam ambitum & inflatum Platonis, ψάροι τὰ τ' ἐστὶ δὲ διδυεμβοὶ κόμποι ὀνομασιῶν πολλῶν, τοῦ δ' ὀλίγον ἔχοντες. *Strepitus hi meri sunt & dithyrambi, tumore nominum multo, & exigua prudentia constantes.*

Quòd dithyrambos meminit, eò spectat ut intelligamus Sophistas adhibuisse grandia & *Διδυεμβώδης.* sesquipedalia verba, & inusitata compositione fabricata, à quibus appellatus fuit Rhetor Niceses *Διδυεμβώδης ἔστι τὸ ὑπερβαχός.* Hinc *tympana eloquentiæ* apud Quintilianum: eosque tumidos oratores doctissimus Hieronymus ita describit; *D. Hieron. ep. 100.* *Cava verba & in modum vesicarum tumentia buccis trutinantur inflatis.* Itaque laudans Apollonium *Cava verba.* Tyaneum Philostratus, hunc hæuam dictio- *Philostr. l. 1. c. 13.* nis ab eo remouet: λόγων δ' ἰδέου ἐπίσκοποι εἰ δὲ διδυεμβώδης ἔστι φλεγμῶδης πομπηκοῖς ὀνόμασι, *utebatur dicēdi genere non dithyrambico aut poeticis nominibus intumescente.* At Sophistæ ut grande quiddam

Aristoph. in
Ran.

pleniùsque maiestate funderent, βόηα ῥήματα, ut cum Aristophane loquar, studiosè legebant, ὀφθαλμοὺς ἔχοντα ἔ λόφοις, quæ comantes cristas haberent & supercilia. Propter quæ facerissimus idem poeta Æschylum illudens nimio tumore sonantem, vocat κομποφακελοῦρηματα, ampullosis verbis turgidum. Quare doctè Suidas animadvertit, olim artem Sophistarum dictam fuisse οἰδοῦσαι, verbis insolentiùs tumentem. Cuius imaginem nescio an quispiam elegantius, quàm eloquentissimus Gregorius Nyssenus expresserit, cum Sophistam Eunomium arguit. Nam orat. 6. vocat λογορράφι φυσαλίδας, scriptitatoris ampullas, & πομπουλάς ἀσπράδες, spiritosas bullas: & paulò post ἀσπράδη ὄγκον, spiritosum tumorem. Idem or. 12. eius sermonem similem esse ait *pulmonibus marinis tumorem habentibus*, & esse φλεγμαίνοντα: vbi turgidum malim vertere, quàm cum Interprete aestuantem. Et aliquantò post, ἀελοπύων, inquit, ἔ τῷ σόμφω ἦδ' λεξείδιων καλωπιζόιδρος, vularum graui sono perstrepens, & fucum faciens. Ad eundem lapidem Sophistæ etiam Latini impegerunt. Seneca pater elegantissimè nominat vomicum morbum Sualor. 12. & Præf. l. 5. Controu. de illo grege vnum ita pingit. *Musa Rhetor multum habuit ingenij, nihil cordis: omnia vsque ad vltimum tumorem perducta, vt non extra sanitatem, sed extra naturam essent.* Extra sanitatem dicit esse quæ sunt inflata: vnde apud S. Augustinum eloquentiæ antistitem, l. 3. contra Petilian. *tumidum opponitur sano.* & peritè S. Chrysoft. τὸ φλεγμαίνον ἔ φαεινὸν ὑγμάνειν; quod turgidum est, non sanum dicimus. Hinc oratione tumidi insanire di-

Vomicus
morbus.

D. Aug. tom. 7.
l. 3. contr. Petil.
c. vlt.
S. Chrystom.
17. in 1. ad Ti-
moth.

cuntur Græcis Latinisque. Cicero in Bruto: *Insulsitatem enim & insolentiam tanquam insaniam* *Insania orat.*
quandam orationis odit. Eodem sensu *furorem* dicit
 in *Controuersis* Seneca: *In iis si minus est insanix,* *Controuers. 25.*
minus spei est. Illi qui tument & abundantia laborant,
plus habent furoris, sed plus etiam corporis, &c. Long-
 ginus vocat *παρὲν θυρόν*, insaniam, à thyrsis Bac-
 charum. Idem quem modò laudauit Seneca *Senec. Contr.*
 eos tumidos oratores, fanaticos indigitauit, sic *34.*
 enim loquitur: *Rhetor Romanus multo vehemen-*
tius insanit, quàm nostri fanatici.

IV. *Prisca verba & obsoleta. Eorum usus*
apud Sophistas. *Μορμολύβεια, Στεῖματα, Περπ-*
λορία, monstra & portenta verborum.

QV o doctior & venerabilior esse quodam-
 modo videretur oratio, vetera quoque &
 obsoleta vocabula in orationem suam induce-
 bant, putà è Dosiadæ ara, Lycophronis Ale-
 xandra, aut Philænidis libris hausta & libata,
 quæ dicenti maiestatem conciliarent. Id in-
 primis notat his verbis Themistius: Cùm in *Themist. or. 1.*
 exquisitiore loquendi ratione peregrinos esse
 nos atque hospites animaduertant, *ἐπιμαρτυρία*
παμπάλαια τε & ἀνιγματοδὴ ὑπὸ χρόνῳ, *voculas quas-*
dam obsoletas, & diuturnitate temporis obscuras colli-
gentes aures nostras diuerberant. Idem ait Lucianus, *Lucian. in*
 eaque nominat *ἀράρης & ἀεαχίαν μέσση,* *situ &*
araneis oppleta, quæ solent, inquit, πησάσκειν τῶ
σωόντων & ὄτα, *intelligentium aures vulnerare.* Et
 alio loco ineptum Rhetorem instruens, vt *Idem in Rhet.*
 gnauiter ineptiat, *μὲ δ,* inquit, *δοτόρηται & ζῆνα* *precept.*

ρήματα, & παλαιὰς ἰσὶ τῶ παλαιὸν δὴ ρηθῆναι, &c. Deinde ubi obsoleta & peregrina, rarò que ab antiquis usitata collegeris verba, hæc expedite in audientes eiacularis; ita enim te frequens populus venerabitur & admirandum suspiciet. In Sophista Libanio licet eam consuetudinem animadvertere, de quo ita scribit Eunapius;

Eunapius.

λέξιν δὴρῶν πνα περὶ τῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων τῶν ἀγλαυθάνων, ὡς ἀνάγκη π παλαιὸν καὶ θαύρων, εἰς μίσην ἦγε. Novas aliquas & inuolutas tenebris antiquitatis voces adinueniens, ceu donaria quedam prisca sæculi deterfa in medium protulit. Id si modo & ratione fiat, dictionem ornare monent elo-

Fab. l. 1. c. 6.

quentiæ magistri: *Vetera*, inquit Fabius Quintilianus, *quædam*, & *ut sic dixerim*, *religio commen-*

Cic. 3. de Orat.

dat. & M. Tullius de inusitatis loquens; quibus, inquit, loco posuis, *grandior atque antiquior oratio sæpe videri solet.* Sed idem tamen pauld post ita subdit; *Vetustum verbum sit, quod tamen consuetudo ferre possit.*

In hac sanè re fuere liberiores Sophistæ, & audaciùs ex vltima antiquitate repetita iactabant, quæ Themistius amariùs illudens vocat

Themist. or. 1.

ἀπαραμολύμια, *terriculamenta*; adèd ut auditores, inquit, ipsi cohorreant, & terrore consternentur, pænèque vox illos deficiat, quemadmodum iis accidere dicunt, qui primi à lupo visi fuerint. Imitatur fortè Comicum Aristophanem, qui huiusmodi ἰήματα vocat ἀπαραμολύμια eodem sensu. Lucianus dixit ἀρεμθνας τῶν λόγων, *vana*

Aristoph. in Ran.

Senec. præfat. l. 5. Controuers.

& *nugatoria verba.* Expressit *μολύμια* Seneca, nominatque *portenta*, cum de Musa Rhetore loquitur à communi dicendi ratione longiùs abeunte.

Æschin. in Ctesiph.

Æschines vocauit θαύματα; sic enim in

Demosthenem: *Ἡς, ὁ bellua, cuius sunt ῥήματα ἢ θύματα, verba aut monstra?* Poëta Græcus in Anthologia, *Ἐξέσημα, prodigiosa.* Hinc apud Lucianum *περὶ ἑλλογίας φιλοσόφων,* & in Agellio *monstrum verbi,* qui duos oratores omnium irrisione illusos meminit, quòd *apludam & flocces & bovinatorem,* verba iam inusitata & obsoleta, ad orationum ornamenta legissent. *ἀπιροκάλοις* ipse vocat, & eorum vitium, *ὀψμαθίας, seræ eruditionis.*

Lucian. in Phila
lopatr.
Agellius l. xi.
c. 7.

V. *Novata verba. Sophi & Sophiste ὀρεταὶ λόγων. Τεχνολογικὴν scientia. Detorta à communi loquendi ratione vocabula Rhetorum. Ψυχὸν seu frigus in dicendo & γρηγοῖον. Tertullianus leuiter emendatus. Illustratus aliquoties Gregor. Naz.*

SOPHISTÆ quoque arbitrio suo quædam nouabant, & modò nata in disputationes suas, quasi donata ciuitate mittebant. Quo modo Crantor *ἀγνὸς ὀνομασπιῆσαι* dicitur apud Laërtium, & Bion *φορτικὸς ὀνομασι χριάμερος.* Itaque Rhetores solitos ait Lucianus *ποιεῖν κατὰ τὴν διόκοτα ὀνόματα, noua & monstrosa nomina fingere & componere.* Et Isocrates innuit opinor Sophistam, cùm ait *λόγων ὀρετιὰ,* verborum opifcem; sic enim in Euagora: *πὶς ἂν ἢ ῥήτωρ, ἢ ποιητὴς, ἢ λόγων ὀρετὴς ἀξίως ἢ πεπεραγμένων ἐπαγέσεων;* quis orator, aut poëta, aut verborum opifex, pro rerum gestarum dignitate collaudarit? Photius

Laërt. de vit.
philos.

Lucian. phil.

διδασκ.

Isocr. in Euag.

Photius Cod.

μ.

quàm Sophisticè declamitabat, *ὀνειρώδης ὁ πᾶσα χόδ πῶς ῥήμασι*, &c. *novis verbis iuueniliter exultat, ut equi pullus saltibus gestiens.* Sed præfertim ij Sophistæ quos *ἐστιακοὶ* suprâ diximus, quique laqueis captivibûsque utebantur, Philosophorum imitatione, suo quodam iure nova cudebant. In hoc enim vanissima quadam ingenij ostentatione elaborabant, sua ut mysteria ijs verborum involucris & integumentis inobscurarent. Sophos enim illos veteres ait Eunapius arcana sua consuevisse *καλύπτειν ἀσαφεία*, *obscuritatis latebra ut poetas fabulis involuere.* Itaque Synesius reprehendendos putat, qui arcana dogmata [*δόγματα ἀφῆρητα*] tractant *λόγῳσι περιδίοσι*, *trivialibus verbis.*

Eunap. de vit. Phil.

Synes. in Dion.

Pythagorei affectabant obscuritatem.

Antiquissimum id Pythagoreorum fuit institutum, quorum in disciplina ita fuit commendata obscuritas, & in magnis rebus exponendis difficilium verborum contextus, ut qui non facerent, vulgò reprehenderentur. Sanè Hipparchum Pythagoreum scimus accusatû, quòd apertè scripssisset decreta Pythagoræ, expulsûmque fuisse è schola, & propter ipsum tanquam mortuum factam fuisse columnam. Idem quoque secutus Anaxagoras, commentarium emisit cui titulum fecit *ἡμῶντα*: meminit D. Gregorius Nazianz. Eruditissimus Bilius vertit *Cingulum*: meliùs opinor apud Eliam Cretensem *Lorum*: librûmque interpretatur abstrusis verbis obscurisque difficultatibus refertum, quibus ut loro animos legentium implicabat. Alij deinde è varia porticu Sophistæ, ab eadem officina quædam etiam nova

S. Greg. Naz. or. 3.

Stoici quoque novorum opifices.

prompserunt, quorum esset vulgò intelligentia obscurior, & literatis quoque hominibus ignota. Hinc illa proegmena & apoproegmena, de quibus M. Tullius aliique: hinc *συμβάμα*, *ἡρασύμβάμα*, excogitata à Chrysippo, quæ Lucianus more suo bellè irrisit. Et Theologus Nazianzenus de Herone, Huius, inquit, philosophiæ fructus non sermone fictæ ciuitates,

Lucian. in Vitar. auct.

S. Greg. Naz. or. 23.

σκηδαφοί πρες ὡς αὐτί φασι, ἢ τραγέλαφοι, ἢ γλάσσοι μόνῃ συνέθενται. Et paulò post, *ἔδὲ συμβάματα ἔῳρα συμβάματα, ἢ ἡ ψυχολογικὴ σοφία.* Vbi iudicio meo *ψυχολογικῶν* appellat istam sapientiam, non tam *argutatricem*, vt doctissimus Billius vertit, quàm *verborum opificio gloriosam*: quod ea quæ ponit vocabula noua & inusitata declarant. Cui expositioni fauere omnino videatur quod ait Nyssenus Antistes non facundia minùs quàm sapientia nobilis, qui Sophisticam artem circumscribens, vocat illam *πρὸ ἐπισημῶν ἀντονομαστικῆς ψυχολογίας*, Rhetorices artificium alia pro alijs nomina excogitantis.

S. Greg. Nyss. or. 10. contr.

Eunom.

Quo nomine Clemens Alexandrinus carpit Stoicos, quòd obscuriùs rem definitent cum dilucidè perspicuèque possent. Ita enim Solem finiebant *ἀναμμοῦ νερόν ἐκ θαλασσιῶν ὑδάτων*, intelligens *vinculum ex aquis marinis*: quanto foret illustrior ea notatio, *λαμπρότατον ἢ κατ' ἕστατον ἰόντων*, *splendidissimum eorum quæ caelum ob-
eunt?*

Clem. Alex. l.

5. Strom.

Sophistæ quòd sapere apud indoctos viderentur, sæpe quædam huiusmodi excipiebant velut incude modò fabricata, aut aliena à communi ratione. Quod sine causa & ne-

- Liban. ep. ad Basil.* cessitate illos fecisse, Libanius quod negare non potuit fateretur, scribens ad Magnum Basilium, *σρωτήρων δόμας, κάμακας δ' αὐτῶν χείρας* δῆλος εἶπε ὁρισης, ὁ χείρων, &c. trabibus contratorijs opus habeo, *camacas aut characas* aliquis alius *sophista* diceret, non ad necessarium usum verba usurpans, sed verborum pompæ magis ascititiôque splendori, quàm necessitati seruiens.
- Isidor. l. 3. ep. 42.* Isidorus quoque Pelusiota illos ait *καρσοφοῖς ἢ ὑψηλαῖς λέξεσι ἢ τὰ σαυῶν ὀποκιάζεν*, *Sophisticis & sublimibus verbis ea etiam quæ clara & dilucida sunt obscurare.*

Quædam etiam affectabant insolenter à communi significatione detorta, ut aures animosque audientium insuetâ nouitate quaterent. Sic Demades Sophista puberes appellabat *ἕαρ τῶ δήμου*, ver *populi*; muros autem *εἰδητῆ τῆς πόλεως*, paludamentum ciuitatis; & tubicinem, *κοινὸν Ἀθηναίων ἄγέτορα*, publicum *Atheniensium gallum.*

Frigus in oratione. Hinc læpe oriebantur ea quæ *ψυχρὰ* dicuntur à Græcis, hoc est *frigida*. Est autem frigidû quidquid est nimium in ornatu & affectatum, vel longiùs ductum & euocatum, vel non suo loco positum, quidquid demum *καρποζυρία* nomine continetur. Atque hîc mihi emaculandus obiter est doctissimus Tertullianus, qui sic habet lib. contr. Valentin. *In scholis Carthaginensibus fuit quidam rigidissimus Rhetor Latinus Phosphorus nomine: omnino legendum, frigidissimus Rhetor: cuius deinde periodum adfert* *ἔραρονχῶ & μετὰ κωδῶν. Venio, inquit, ad vos, optimi ciues, de prælio cum victoria mea, cum feli-*

Tertull. l. cōtr. Valent. c. 8.

cuate vestra, ampliatius, gloriosus, fortunatus, maximus, triumphalis. Ob hunc ἄμφορον tumoremque puerilem iure sanè frigidissimus. Hoc vitium

Dionysius Longinus in Timæo notavit, in Platone, in Xenophonte, & Dionysius Hali-

carnass. in Isocrate, his verbis; τὰ πλεῖστα γίγεται ψυχρὸς, ἢ τὰς πρῶταις λαμβάνειν, &c. hoc est, saepe friget, vel quia longius quaedam accersit, vel quia rebus non satis congruentes figuras miscet, vel quia modum excedit. Huiusmodi nominata etiam aliquando fuere à doctissimis hominibus γοργία. Gorgiazum.

Nam cùm primis temporibus Gorgias, audaciores quasdam metaphoras & insignem dictionis ornatum adhibuisset, qui propter inusuetam novitatem, & aurium delectationem tum probabatur, & deinde leuiores Sophistæ sese auidius in eas delitias immitterēt: illa quæ prius ornamenta suspiciebātur, propter vltim puerilem dicētium, postea frigida nuncupata sunt & γοργία. Synesius in ep. ad Triph. Τείφωμι

τὴν χρυσά, δὲ ἰδὸν ἔ ἐν πύποις ψυχρὸν εἶπεν ἔ γοργίαον. Triphoni aureo, nam me oportet aliquid etiam frigidum & Gorgiazum dicere. Idem habet epist. 82.

ad Chrysem, quem vocat χρυσὸν Χρῦσον, aureum Chrysum: vbi præter annominationem, est etiam epithetum Sophisticum, quippe qui vulgò res quas ornarent aureas appellarent. Quæ causa fortè fuit cur Plato nominavit χρυσάου Γοργίαν apud Athenæum. Socrates apud Xenophontem. Si verò nos pueri exiguis calycibus, πικρὰ ἔπιψυχαίωσιν, ἵνα ἔ ἐγὼ ὡς Γοργίαιοι ῥήμασιν εἶπω, frequentius irrorent, vt Gorgie verbis hoc ego dicam.

Dionys. Longin.

ἄρ. ὕψ.

Dion. Hali-
de Isocras.

Gorgiazum.

Synes. epist. 133.
ἔ ep. 28.

Athen. l. II.
Xenoph. in
Cognit.

VI. *Attica vocabula in penu Sophistarum. Laudati vulgò ἀτιμίζοντες. Nimia affectatio illusa. Iidem Rhetores Platonicas & Demosthenicas voculas studiosè captabant. Luteus Plato.*

Philost. l. i. de
vit. Soph.

Max. Tyr.
Dissert. 15.

S. Basil. ep. 163.

Lucian. in Re-
uivisc.

MAGNA quondam laus fuit ἀτιμίζου, Attica vti in dicendo ratione. Quod Philostratus eleganter significat, ἰδέω Critiᾶς seu stylum laude sua exornans: ὡς περ ἀκτῶν αὐγῆς, τὰ Ἀττικὰ ὀνόματα διαφάνεται τῷ λόγῳ, sicut radiorum fulgores, sic Attica verba in oratione relucet. Tyrius quoque Maximus probari à vulgo quoque maximè consueuisse αἰτ ρήματα Ἀττικὰς voces Atticas. Neque modò vulgus, sed viri quoque elegantissimi id laudabant. S. Basiliius in epist. ad Libanium Sophistam, τί γάρ ἢ εἰποῦμεν πρὸς ἑτῶς ἀτιμίζουσαν γλῶσσαν; Quid enim habemus quod ad linguam tam vehementer Atticè loquentem respondeamus? Eo nomine Xenophon Ἀττικὴ μούσῃ dictus fuit. Et Lucianus Platonem laudans ei tribuit καμισθονίαν δεινῶς Ἀττικὴν & πικρῆσιμὸν & πειθοῦς μέτρον, eloquentiam Attico lepore plenam, flexanimam & venustam. Sic eidem Platoni atque similibus Zacharias Scholasticus tribuit ἀττικῶν ὀνομάτων ἀρμονίαν τε & συνήθειαν, Atticarum dictionum concinnitatem & compositionem. Itaque magnam quoque in hac re diligentiam adhibuere Sophistæ, vt delectis exquisitè nominibus, Atticus lepos orationem omnem exornaret. Atticismo autem maximè

utebantur in Declamationum celebritate, cum de plausu & victoria inter se contenderent. Doctè Photius de Heracliano: *Atticismo in familiari sermone utitur, ἡ παίδων ἡγουμένη εἰς ἀμίαν καὶ ἡσαμύνην ὡς ἂν εἴποι τις τῷ ὑπαρξισμῶ, ac velut doctor puerorum in certamine, etiam vi ita loquar plusquam Atticismo.* Sed egregiè notat Philostratus esse βάρβαρον, intemperanter & nimium uti Atticis: & Plutarch. l. de audit. vocat νόσημα: quod plurium Sophistarum fuit vitium, qui excellèdi cupiditate omnes vndique flosculos gemmâsque legebant.

Et sanè ea gratia ab eruditissimis hominibus vexantur & illuduntur. Lucianus ineptos declamatores *μικτῆρ Αττικῶ* irrident, Attica, inquit, selige tibi quædam verba, hæcque diligenter exercens in summa lingua prompta habe, τὸ ἀπία, ἔ μὲν, ἢ ἀμεγέτη, ἔ λάσει, ἔ τὸ ποιῶτα. Et paulò pòst, Assiduè sit in ore τὸ ἀπία, ἔ τὸ δῆπουθεν. Earundem vocum affectationem etiam carpit Themistius in Sophistis; Cùm, inquit, hæc voces δῆπουθεν utique, & καὶ πῖτα exinde, & τὸ Διοσκόρω, Dioscoros, sæpius evolverit, cursu inde se proripiet, &c. Illud autem vocabulum λάσει quod inter alia ponit Lucianus, familiare fuisse Polo Agrigentino Sophistæ, Plauto significat apud Philostratum, sic enim dixit; ὦ λάσει Πῶλε, ἵνα προσείπω σε καὶ σέ. O Pole optime, ut tuis verbis alloquar te. Quem locum imitatus videtur S. Gregor. Nazianz. aduersus Iulianum qui eandem vocem vsurpabat: Hoc tibi, inquit, sit munus, ὦ λάσει ἢ σιωπέτατε, ἵνα σὲ προσείπω τοῖς σέως. Similium vöcularum textit

Lucian. in πρόλ.
διδασκα.

Themist. or. 1.

Philostr. in
Polo.

indiculum & festiuè ludit Ammianus poëta

Anthologia:

Anthol. l. 2.

ε. 51.

ὦ γὰρ, ἔ μὴ οὐ, καὶ ποὶ δὴ, καὶ πόθεν ὦ τῷ,
καὶ θαμὰ, καὶ φρεῖ δὴ, ἔ κομδῆ, καὶ ἴη,
καὶ γόλιον, μάλιον, παρώνιον, ὀμῆς ἕξω,
Ἐκ πύτων ἢ νῶν διδομιεὶ σοφία.

Et Cerellius item Musarum alumnus dixit egregiè, non Sophistam illum pulcherrimè & elegāntissimè declamare qui Attica verba quinque pertexuerit, aut ignota & obsoleta monstri similia.

Antholog. l. 2.

ε. 48.

Οὐ τὸ λέγειν ὡρεῖσθαι καὶ Ἀπικὰ ῥήματα πέντε
Εὐζήλως ὅτιν ἔ φρονίμως μελετῶν.

Irridet Iulianum Imperatorem doctissimus Gregorius Nazianzenus, quòd similia quædam Attica sibi tantùm atque suis propria esse vellet. *si enim*, inquit, hæc verba σαρδάλιον καὶ τὸ κοναβίζην, ἔ τὸ μῆρ, ἔ τὸ δῆπουθεν, ἔ τὸ ἀπια, καὶ τὸ αἰμωσγῆπος, solius linguæ sunt, &c. Vbi eadem propè quæ Themistius Lucianúsque recenset: ut intelligamus in Rhetorum ea sæpiùs ore fuisse. Repertos quoque in Latio qui studio Atticissimi & illius nominis gloria ducerentur, constat è M. Tullio, qui stultam & inanem eorum gloriationem sæpe repressit.

Gregor. Naz.
or. 3.

Cic. in Orat.

Quidam etiam reperiebantur Sophistæ, qui se pulchros & beatos putarent si Platonicis vti nominibus viderentur. Festiuè carpit eos Synesius, qui ad captandam hominum opinionem solebant πρὸς τοὺς ἀπομόσαι καὶ κατομόσαι Πλατωνικῶς. Nec minùs argutè magnus Basilus Libanij Sophisticen irrisit, qui γειπίζην vocem haud satis notam in oratione sua posuerat;

Lucei Plato-
nes.

Synes. ep. 153.

S. Basil. ep.
135.

quam

quam dictionem, inquit, ἐκ τῆς Πλάτωνος ἀδύτων
ἢ σοφιστικῆ σου ἡμῖν παρεχέσσιαι, è Platonis adytis no-
bis tua Sophistice deprompsit. Hinc opinor factum
est vt Alexandrum Sophistam vulgò nomina-
rint Πηλοπλάτωνα, quasi lutum Platonem dicas.
Hic Athenis cùm publicam declamationem
habuisset, Herode Attico audiente, & delectis
adolescentibus Græciæ, rogatus vnus quid de
illo sibi videretur, dixit agnouisse quidem se
πυλόν, hoc est lutum, Platonem autem non vi-
disse.

Philostr. in vit.

Alij denique in Demosthenicis verbis colli-
gendis, inque oratione sua intexēdis, omnem
curam industriamque posuerunt, tūmque sci-
licet eloquentiæ se coryphæos opinabantur,
si haberent quamplurima, & quæ maximè
apud illum Oratorem sunt obuia. In ijs festi-
uè illudendis salem pœteticum insumpsit Am-
mianus, dum pingit Critonem Sophistam:

Πολλοὶ δὲ, ἢ σπιν, ἢ πεις παρ' ἕκαστα, δικασταί

Anthol. l. 4.

Ἄνδρες· ἢ, λέγε δὴ τὸν νόμον ἐνθάδε μοι,

Καὶ τῶπι, ἢ μῦθ, ἢ πεπλάσκατα, ἢ ἄλλα, &c.

Vbi Ioannes Brodæus notat πολλοὶ δὲ, & cæte-
ra quæ hîc ponuntur, esse Atticas voces De-
mostheni frequentes, quas Criton sæpenu-
mero inculcandas & infarciendas summi oratō-
ris exemplo docebat. Sed hætenus de verbo-
rum delectu satis, nunc reliqua ornamenta
lustremus.

De figuris Sophistarum. Gorgias in ijs princeps. Quantum exornent orationem. Aliquot exempla. Iis abusi permulti. Inde frigus, τὸ παρεξαιόμενος, ἀεὶ ψία, Cacozelia, quæ docti viri illuserunt.

CAP. XXIII.

NULLUM fuit genus figurarum, aut eloquentiæ clarissimus ornatu, qui non insigni quadam specie & pompa in Sophistarum orationibus illuxerit. Testatur

Fabius l. 8. c. 3. id inprimis Quintilianus, cuius hæc de ornatu est monitio: *Illud genus ostentationi compositum, solam petit audientium voluptatem: ideoque omnes dicendi artes aperit, ornatumque orationis exponit, &c.* subdit: *Quare quidquid erit sententijs populari, verbis nitidum, figuris iucundum, translationibus magnificum, compositione elaboratum, velut institit quidam eloquentiæ intuendum dabit.* Ante Gorgiam nulla aut perexigua figurarum fuit cognitio; sermo tantum audiebatur dicentium, & natius atque verus, non fucatus orationis nitore: nullus tantum veluti poeticum, & numeros, & exquisitiorem ornatum induxerat: peracutus & elegantissimus Gorgias venustatem illam progenit, quam stupens novitate Græcia nimium quantum mirata est. Sic enim Diodorus Siculus de illo prodit: *Hic nouo peregrinoque dicendi artificio Athenas obstupescit: primus*

Ante Gorgiam ignorantia figurarum.

Diodor. Sic.
l. 12.

namque eximias dictionis figuras & singulari artificio
*Antitheta, Isocola, Parisa, Homæotela, & id ge-
 nus alia quædam lenocinia orationi suis adhibuit.*
 Idem habet M. Tullius: Nam paria paribus ad- *Cic. in Orat.*
 iuncta & similiter definita, itémque contrarijs relata
 contraria, quæ sua sponte, etiam si id non agas, ca-
 dunt plerumque numerosè, Gorgias primus inuenit.
 Eadem ipsa orationis lumina numerantur ab
 alijs quoque scriptoribus, qui Gorgiæ memi-
 nerunt, nisi quòd nominum varietate inter se
 dissentiunt. Nam *πίερα, παειωσής, ομοιόληκτα,
 ομοιοτέλεστα, ομοιοκατάληκτα* Rhetores quidam ea-
 dem esse opinantur: sic enim aiunt Philoso-
 phis nominari *πίερα*, Grammaticis *ομοιοκατά-
 λεκτα*, quæ Rhetores *γοργία* vocant.

Dici vix potest, quanto plausu & omnium
 assensione, illa primùm è Gorgiæ fonte ma-
 nantia orationis ornamenta sint excepta. Nam
 velut splendidissimi cæli effigies auratis lu-
 minibus intermicans, sic ille splendor in di-
 cendo collucens mirabiliùs audientium ani-
 mos recreabat. Verè etiam dixit Hermogenes *Hermog. l. 1.
 παειωσής* aliâque illa *ορήματα*, pulchram & il-
 lustrem orationem efficere. Illorum vsum no-
 minat Philostratus *αγλαίην τῶ λόγου*, splendorem *Philostr. de
 Soph.*
 & venustatem orationis. Illa eadem orationis de-
 cora cùm adhibentur, auditorem, vt Isocrates *Isocr. in Pana-
 then.*
 ait, compellunt *ὀπτημαίνεσθαι & θορυβεῖν*, plausu &
 clamore dicentem prosequi. Dionysius Halicar-
 nass. vocat *ορήματα θεατρικά*, ad pompam eloquen-
 tiæ opportuna, datque exempla è Panegyrico
 Isocratis, *πλείων μὲν ἀγαθῶν αἰτίοις, & μεγίστων ἐπαί-
 των αἰτίοις*: vbi, inquit, non tantùm membrum

membro respondet, sed etiam verba verbis, videlicet πλείων & μέγιστον, ἀγαθῶν & ἐπικύνων, ἀλίους & ἀλίους. Alia subiicit ubi πάροισα & ἀπίθητα frequentius inculcantur. A Suida id exemplum adfertur; ἥλιον κρυπτεσθαι, ἀστρα δεικνυσθαι, solem occultari, astra demonstrari. Sed luculentissimus locus est apud Philostratum ex oratione quadam Apollonij Sophistæ promptus, qua suadebat Atheniensibus, ne corpora quæ sepelienda videbantur, igni absumerent: sic igitur elegantissimus Apollonius; ὑψηλῶ ἄρον ἀνδρωπιπῶ δάδα. πὶ βιάζεις & κατὰζεις καίτω ἐν βασιλείζεις τὸ πῦρ; ἕσάνιον ὄσι. πρὸς τὸ συγχενὲς ἔρχεται. ἀθροισθῶν ὄσι. ὑπὸ τὸ πῦρ ἐ κατὰζεις νεκροῖς, ἀλλ' ἀταζεις θεοῖς. Ἰὼ Προμηθεὺ δαδούχε & πυρφόρε, οἷα σου τὸ δῶρον ὑβείζεται; νεκροῖς ἀγαθήποις ἀναμίγνεται. ἐπάρηζον. βοήησαι. κλέφον εἰ δωσαπὸν κακείθεν τὸ πῦρ. In his paucis quorum numeros & suauitatem vix Latina aquet oratio, dulcium Rhetorum ille insignis ornatus apparet. Nam & membra sunt Musarum veluti pollice artificiosè dimensa, blandientemque cient harmoniam: in ijs paria paribus adiuncta & similiter cadentia, in ijs splendidæ paronomasiæ, apostrophe, aliæque eius generis.

Sophistæ, quasi heros Gorgias signum aliquod sustulisset ad nouum genus triumphantis eloquentiæ, studio incenso conuolauerunt ad eas orationis, vt vocat Cicero, festiuitates, vt Philostratus, ἡδοναίς. Et quidem propriæ illæ figuræ Sophistarum habitæ sunt, peritæque, vt solet, Gregorius Nazianzenus epistolarum stylum instruens, ἀνέθηκα ἃ & πάροισα & ἰσοήλια σο-

Philostr. in vit.
Apollon.

S. Greg. Naz.
ep. 209.

ἡρώδης ἀπορρητόματα. Tyaneus quoque Apollonius *In vit. l. 2. c. 2.*
 Sophisticæ proprium exercitationis esse aie-
 bat, πάλαι ἑπιμαθεύειν καὶ αἰετέτα, &c. comparibus
 ἔντιμητις, orationem suam refecire. Itaque vti *Nimius vltus*
 illa suauitidine intemperatiùs, auidiusque de- *figurarum re-*
 licias illas secuti, rem in summam contemptio- *prehensuz,*
 nem adduxerunt: & quod erat primis tem-
 poribus gloriosum & excellens, propter co-
 piam abutentium oratorum, factum est, vt
 cum Siculo Diodoro loquar, κατὰ γέλασον irri-
 dendum, vel vt alij doctissimi viri dicunt, μετε-
 κινάδες puerile.

Hinc meritæ sapientum reprehensiones,
 quibus notant eam ornamentoꝝ veluti pro-
 fusionem plenissimam ambitionis. A quo næ-
 uo haud immunis fuit Plato, cùm delicatos
 illos Gorgiæ cantus & musea dicta audiuisset.
 De quo ita scribit Dionysius Halicarnass. cri- *Dionys. Halic.*
 ticatorum longè optimus: *Figuris poëticis quæ*
summam satietatem afferunt, ἔντιμητις Gorgianis,
intempestiuè ac nimis pueriliter gloriatur, &c. Iso- *ep. ad Pomp.*
 crates fuit quoque reprehensus, ἡτὰ τὸ μεροκο-
 μῆς καὶ περισώσεων, propter membrorum equalium ad
 fastidium vsque copiam, ait Photius. Earundem *Photius.*
 figurarum scitamenta Lucilius l. 5. Satyrarum
 illudens nominabat μετεκινάδην, & ex illo Agel- *Agell. l. 18. c. 8.*
 lius rancida, insipida, ἔντιμητις puerilia. Seneca *Senec. Suas. 7.*
 pater vocat in Suasorijs Cacozelem, intempesti-
 ui ornatus copiam: multi μετῆρας, affectatio-
 nem: alij ψυχρόν, frigus, & ἀναλλήλων φρονήως, im-
 portunè ijs dicendi luminibus vti. Figurato morfu
 attigit eandem ob causam Ciceronem Lactan- *Lactant. l. 3.*
 tius: ita enim l. 3. diuin. instit. *Ad philosophiam* *c. 13.*

conuersa oratione, tāquam se declamatorio dicendi genere iactaret, O vitæ philosophia dux, inquit, o virtutis indagatrix, &c. Pungit & Eunomium S. Gregorius Nyssen. eloquentissimus Antistes, quod dithyrambica & homœoteleuta Sophistarum ineptè ambitet. Nam cū illa paria membra posuisset similiter definita, *ὄφελον πῶς οὐκ ἀπὸ ἡγομένην ἰσχυροῦσαν, ἀλλὰ πῶς ἄρα ἡπατημένην ἀγνοῖαν*, subdit, *αὐταῖς γὰρ χρῆσομαι τὸ διδυραμειοῦ τῆς ὁμοιολιπτικῆς φωνῆς*, vitæ enim ipsius dithyrambista similiter desinentibus vocabulis. Prudenter igitur Dionysius Sophista Milesius eas compæ orationis delicias moderabatur, cū familiaribus suis diceret, *ὅτι γὰρ τὸ μέγιστον ἄκρον δακτύλον, ἀλλὰ μὴ χεὶρ μέγαλον*, mel summo digito, non caua manū libare oportere. Nimius amor & affectatio figurarum Albutium exegit è foro, & causam illi de manibus eripuit: quod memorat l. 3. Controuers. Seneca. Cæterum non dulcia tantum illa ornamenta, quæ hic posuimus, adhibuit in dicendo Gorgias, & deinde Sophistæ, *ἀντίθετα, ἰσοχώρα, &c.* sed instructum etiam omnem supellectilēmque *ρητορείας*. Nam de Gorgia ita Suidas: *Hic tropis & metaphoris & allegorijs & Hypallagis & abusionibus & traiectionibus & conduplicatis & repetitionibus, & apostrophis & comparibus vsus.*

S. Greg. Nyss.
or. 12. contr.
Εὐνομ.

Senec. in pro-
em. l. 3.

Suidas.

Concinnitas in oratione Sophistica. Quantum in ea delectationis aucupium. Fallit aures animumque elaborata concinnitas. Exemplis id illustratum. Sophiste in hoc genere consecrando nimij, & eo nomine reprehensi.

CAP. XXV.

VIT quoque plurimum suavitatis & gratiæ in oratione Sophistarum, ex cōcinnitate, cuius item parēs videtur fuisse Gorgias. De qua re sic in Oratore M. Tullius; *sed finiuntur aut com-*

Cic. in Orat.

*positione ipsa & quasi sua sponte, aut quodam genere verborum, in quibus ipsis concinnitas inest, quæ siue casus habent in exitu similes, siue paribus paria redduntur, siue opponuntur contraria, suapte natura numerosa sunt, etiam si nihil est factum de industria. In huius concinnitatis consecratione Gorgiam fuisse principem accepimus, &c. Adfert deinde exempla quædam, in quibus lucet illud speciosum in 4. Accusat. in Verrem, *αὐτὰρ ἐπεὶ* eximia suauitate contextum; *Conferre hanc pacem cum illo bello; huius Prætoris aduentum, cum illius imperatoris victoria; huius cohortem impuram, cum illius exercitu inuicto, &c.* In his est cōcinnitas quædam & pœticus veluti cantus atque numerus, quæ sine dicendi luminibus artificiosè quæsitis splendorem orationi concilient. Delectant enim præsertim vbi contraria contrarijs opponuntur, & læta quadam varietate, audientis animum in-*

explicabili & humanissima voluptate ad di-
 versa referunt. Hinc doctissimus & suauissimus

D. August. de
 Civit. l. 11.
 c. 18.

Augustinus ait mundi ædificatorem Deum,
 ordinem sæculorum, tanquam pulcherrimum
 carmen, ex quibusdã quasi antithetis honesta-
 uisse. *Antitheta enim quæ appellantur, inquit, in
 ornamentis elocutionis sunt decentissima.*

Vis concinnæ
 orationis.

Et hæc quidem orationis concinnitas quan-
 tam vim habeat ad tenendos auditores & sua-
 uitate capiendos, vel ex eo liquere potest, quòd
 nonnunquam ab oratore quædam vitiosè di-
 cuntur, quæ quia dicuntur bellè & concinnè,
 dici vitiosè non putântur, dum mens eo lenoci-
 nio delibuta sequitur aurium voluptatem. Ele-
 ganter in eam rem Seneca; *Triarius compositione*

Senec. contro-
 vers. 19. & 25.

*verborum bellè audientium, multos scholasticos delecta-
 bat, omnes decipiebat.* Et alio loco adfert Tetra-
 colon Murrhedij vitiosum, in quo tamen co-
 rona exclamauisset: *seruiebat forum cubiculo, præ-
 tor meretrici, carcer conuiuio, dies nocti.* Nouissima,
 inquit, *pars sine sensu dicta est, ut impleretur circui-
 tus: quem enim sensum habet, seruiebat dies nocti?*
 Eandem vim cõcinnitatis in decipiendo & de-

Agellius l. 11.
 c. 13.

liniendo, notauit apud Agellium Castritius, in
 oratione C. Gracchi, cuius amœna & modu-
 lata illa videbatur esse periodus; *Quæ vos cupi-
 dè per hosce annos appetistis atque voluistis, ea si te-
 mere repudiarit, abesse non potest, quin aut olim cu-
 pidè appetisse, aut nunc temere repudiasse dicamini.*
 Cursus hic & sonus rotundæ volubilisque sen-
 tentiæ, eximiè omnes & vnicè delectabat, vt
 memorat Agellius: sed monuit eloquentiæ
 doctor, in ea concinnitate sensum esse inanem:
 quæ res ab eodem fusiùs explicatur.

Itaque Sophistæ qui vim illius venustatis animaduerterunt; delectationis id aucupium studiosissimè habere cupiebant: cuius videmus etiamnum insignia apud Tyrium Maximum; lucent etiam quædam in Apuleio, qui concinnè magis quàm Latinè loqui voluit. Plura exempla haberemus, si cultissimæ Rhetorum orationes ad nos venire potuissent. Duntaxat vnum hîc exemplum proferam Cœnomarchi Sophistæ, è nobili Declamatione, qua sic loquentem inducebat amatorem statuæ pulcherrimè affrabefactæ; ὦ κάλλος ἔμφυχον ἐν ἀψύχῳ σώματι! τίς ἀεὶ σε δαιμόνιον ἐδημιόρησεν; πειθῶ τίς, ἢ χάρις, ἢ αὐτὸς ἔρωσ ὁ δὲ κάλλος πατηζῶς πάντα σοι προσέσθην ἐν δὴμῶναι; προσώπου σάσις· χροῖα δῦδος· βλέμματος κέντρον· μεῖδισμα κεχαιρομένην· περιών ἄρδος· ἀκοῆς ἴχνος. ἔχθρῃ δὲ φωνῶ μένυσται αἰεὶ. τάχα πῦρ καλεῖς. ἀλλ' ἐμὸδ μὴ παρόντος ἀνέργε, ἔε βάσκαρε, πρὸς πῶν ἔρασθην ἀπίστῃ, δέξομαι μοι μετῖδοντας ῥήματα. hoc est; O animata pulchritudo in exanimò corpore: quisnam te Deus effinxit? quænam suadela, vel Gratia, vel Amor ipse pater venustatis? Quàm omnia tibi reuera insignitè ad-sunt, vultus status, flos coloris, luminum aculeus, risus amabilis, genarum vigor, auditus vestigia. Est tibi quoque semper in statione sua parata vox, & fortasse aliquid etiam vocas: sed me non presente, o amoris expers & liuide, apud fidum amantem infidelis, nulla mecum verba fecisti &c. Hæc Latina plurimum absunt à Græcorum festiuitate, in quibus primum illud membrum poeticum habet numerum, & senarius cum sit, versus tamen non videtur propter volubilem cursum & gratiam dictionis. Continet etiam ἀπίσταν, ἔμφυχον, ἀψύχῳ.

quemadmodum & paulò pòst ἀρέσασιν & ἑρεσίν, πρὸν & ἀπρε opponuntur. Ipsa verò in descriptione formæ incisa planè gemmantia, oppidò quàm suavia & venusta sunt: denique in omnibus irradiat quædam elaborata concinnitas quæ delectet.

Intemperantiùs vñ concinnitate.

In hoc decore confectando nimij sanè fuere Sophistæ, & de plurimis dici id potest, quod de Polo Philostratus, eos ἀσλάα τῷ λόγῳ καπακχῆσαι, hoc splendore orationis fuisse abusos. Nam fere vbique illum aspergebant, & non modò lætissimis in rebus atque splendidis, sed in mœrore quoque atque luctu significando, concinnitudinem illam & veluti musicam adhibebant. Agatharchides prudentia nobiliscam eloquentiæ labem in Sophista Hegesia reprehendit, qui cùm Thebas clarissimam Græ-

Apud Photium.

ciæ ciuitatem euersam lugeret, O magne, inquit, Alexander, simile quidpiam fecisse videris Thebas diruens, ac si Iuppiter ex aliqua cœli parte Lunam sustulisset; relinquo enim Athenis solem, duæ enim hæ ciuitates Græciæ sunt ocelli, &c. Similia quædam venusta in Monodia sua collegerat. Quæ cùm attulisset Agatharchides, ait sibi videri Sophistam potius σκώπειν, in ijs iocari & delicias agere, quàm ὀλοφύρεσθαι, luctuosam earum ciuitatum calamitatem deplorare. Par aculeus in Satyrico sapiente, notante Pedium oratorem ineptum, qui de repetundis accusatus, in iudicio anticipi & periculoso,

Persius Sat. I.

— crimina rasis
Librat in antihetis. doctus posuisse figuras
Laudatur.

Ad struendam autem illam concinnitatem, mi-

nutis sæpe utebantur membris, & in versuum similitudinem cadentibus, quæ sono & æquabili dimensione iucundissimè ad aures accederent. M. Tullius ornamenta Sophisticæ elocutionis attingens in Orat. perf. *Minuta, & versiculorum similia quædam, nimiumque depicta* vocat. Quod studium avidissimè excepit Hegesias Rhetor, & qui nominati sunt Asiatici oratores, de quibus Theon Sophista in Progymsiasm. vbi monet fugiendam esse vitiosam compositionem, & maximè *πὺ ἐμμετρῶν ἰσορρυθμῶν λέξιν, ὡς ἐὰν πολλὰ τῶν Ἡγησίου τῶ ρήτορος, ἔστω Ἀσιατικῶν καλῶν ῥητόρων.*

Exquisitum periodorum artificium in apparatu Sophistarum. Scalpta, rasa, & tornata periodus. Rotundus Orator. Orbis seu κύκλος propè definitus circino. In quadrum directæ sententiæ. Modulamenta orationis & ὁρθομῆα. Quales numeros ambirent Sophistæ.

CAP. XXVI.

N periodis artificiosè componendis, multum quoque studij ab illis & industriæ ponebatur: quam eorum diligentiam viri docti explicare variè solent.

Aiunt enim eos *λογομαθῆσαι*, vt manu, sic artificio eleganti atque opere *tornare* periodos consueuisse. Philostratus quidem *Po-*

Tornata periodus.

Philostr. in vit.

lemonem ait Sophistam, qui auro suo propè
 omnes eloquentia superavit, eximia quadam
 ratione ἀποτέριβέειναι ἀειόδοον. Et Plutarchus ait
 laudatum à Platone Lyfiam oratorem concin-
 num, ὅτι σφοδρῶς ἕκαστον ἀποτεπέριβεται, quòd singula
 in eius oratione tornata forent apè & rotundè. Vo-
 lunt significare eorum oratorum ambitus ita
 scitè & venustè politos, vt nihil possit cogitari
 animo perfectius: quemadmodum etiam Ho-
 ratius malè tornatos versus dixit illepidos, &
 ἀμύτους. Duriùs fortè in eadem re exponenda
 dixisse videatur Gregorius Turonen. cùm
 scalpere orationem ait: sic enim l. 8. histor. Prætex-
 tatus Rothomagensis Episcopus orationes quas in exilio
 positus scalpsit, coram Episcopis recitavit. Sed homo
 doctus, & Atticæ elegantix non expers, id
 ipsum poni sciebat à magnis Græciæ scriptori-
 bus, cùm maximè de elocutione Sophistarum
 memorant. Nam Dionysius Halicarnasseus
 ait Demosthenem γλυπίοις & τερβυπίοις εἰκότας ἀκρῶς
 λόγοις, scalpis, poluis, & tornatis elegantissimè operi-
 bus similes orationes inducere. Sed concinnè omni-
 no Plutarchus, qui Isocrati periodos suas mi-
 rificè elaboranti scalprum & dolabram tribuit,
 ἀπὸ δὲ τῆς ἢ πύεισσι & ὁμοιοπλάκω κολλῶν & σωπῆεις, μονοῦκ
 κολαπῆροι ἢ ἔυσῆροι τὰς ἀειόδοις ἀπολεαίων ἢ ρυθμίζων
 ἐνέεισε, figuras glutinans, & componens, & tan-
 tum non dolabris atque scalpellis periodos leuigans &
 complanans consenuit. Metaphora ducta est ab
 eorum hominum arte, qui pulcherrimas sta-
 tuas atque simulachra dolando poliendoque
 efficiunt: à quibus etiam Latini mutuati, di-
 cunt radere periodum, hoc est summo artificio

Plutar. de au-
 dition.

Gregor. Turon.
 l. 8. c. 20.
 Scalpta.

Plutarch. de
 glori. Atheniens.

Rafa.

polire: quo modo *antitheta rafa* dixit Persius. *Pers. Sat. 1.*
 Alij solitos aiunt Sophistas *rotundare orationem*,
 quæ dimenso & volubili cursu aptè in homi-
 num aures & suauissimè allabatur. Sædonius
 Apollinaris dixit *erotundatam*, Seneca *circuntor-* *Erotundata.*
sam, Ausonius *fandi rotam*, peritè, nam ducitur
 rotûdum à rota, vt autor est Nonius. Maximus
 Tyrius vocat *περίοδοις διγαμπίαις*, *rotundas periodos.* *Max. Tyrius*
 M. Tullius eleganter: *Thucydides autem præfra-* *Dissert. 15.*
ctior, nec satis vt ita dicam rotundus: & paulò antè *Cic. in orat.*
 de eodem dixerat; *In Thucydide orbem modò ora-*
tionis desidero, ornamenta comparent,

Orbem vocat rotundam periodum artificio *Orbis oratio-*
 númeroque definitam, de quo orbe sic alio *nis.*
 loco: *In eo quod appellamus ἑπιθετικόν*, placet om-
 nia dici *Isocrateo Theopompeòque more*, illa circun-
 scriptione ambituque, vt tanquam in orbe inclusa cur-
 rat oratio, quoad insistat in singulis perfectis absolu-
 tisque sententiis. *επιθετικὸς ἐκφραστὴν λέξι* nominant
 Græci, cuius primum architectum fuisse Thra-
 symachum, suis monumentis reliquit Theo-
 phrastus. Eundem orbem dicunt etiam *κύκλοι*:
 sic apud Dionysium Halicarn. complecti ani- *Halicarn. in*
 mi cogitationes *περίοδος ἢ ἢ κύκλω ῥυθμοειδέϊ πᾶν*, *Isocr.*
orbe & ambitu numeroso planè versutumque simillimo.
 Et quia rotundi orbis, volui proprium est,
 apud Rhetores *volui & volubilis* dicitur oratio:
ἐπιθετικὸν ῥύθμῳ τῆς λέξεως Græci vocant. Hinc illa
 Ciceronis: *Sæpe etiam in amplificanda re, concessis*
omnium funditur numerosè & volubiliter oratio.
 Idem puto Sophistarum artificium, in hoc or-
 be conficiendo, Plutarchus intuebatur, cùm *Plutar. de ciuil.*
eis circinnum attribuit; ait enim illorum περίοδος *insist.*

ἡ δὲ κανὼν καὶ ἀκριβὴς ἀκριβοῦς, esse ad normam
 & circinum accuratissimè exactas; quam rem vo-
 cat σοφιστικὴ ἀκρίβεια, Sophisticæ diligentia
 abundantiam.

Quadrata pe-
 riodus.

Cic. in Orat.

Diuerso modo rem eandem eloquentiæ Ro-
 manæ pater expressit, cùm dixit periodos aut
 orationem quadrare: sic enim habet in Orato-
 re; *sunt hi pedes inter se miscendi & temperandi: sic
 minimè animaduertetur delectationis aucupium &
 quadrandæ orationis industria.* Sophistarum id
 fuisse proprium, & quidem omnium, alio loco
 asseruit: *Nemo qui aliquo esset in numero, scripsit
 orationem generis eius quod esset ad delectationem
 comparatum, remotumque à iudiciis forensique certa-
 mine* (ἑταίριον & Sophisticum intelligit) *quin
 redigeret omnes fere in quadrum numerumque senten-
 tias.* Quadrum & orbis hîc planè idem signifi-
 cant: nam cùm orbis sit rotunda illa verborum
 constructio, quæ sententiam aptè & numerosè
 compleat, id fieri suauissimè posse putarunt, si
 quatuor veluti versiculi intexerentur, vnde ni-
 mirum Chiasmus rhetoricus & quadrum exi-
 stit. Atque in iis quidem membris dimetiendis,
 & Sophistica pæne dicam ambitione compo-
 nendis, tam morosus, tam religiosus fuit Iso-
 crates, vt Plutarchus in eo libro, quem de
 gloria Atheniensium reliquit, cum dicat vehe-
 mentissimè timuisse, ne quod membrum arti-
 ficiosi ambitus, syllaba vna breuius esse videret-
 tur. Vbi etiam eidem ascribit σοφιστικὴν μικροπρο-
 σωβίαν, minuti animi sophisticam ieiunitatem, vt qui
 nonam ætatis partem in vnus orationis com-
 positione posuisset. Eiusdem in struendis cla-

Chiasmus.

Plutarch. de
 glor. Athen.

borandisque periodis nimium studium reprehendit & euentilat Dionysius Halicarnass.

Hæc porro, inquit, sæpe dictionem illius producant longius, dum includere periodis omnes sententias & iisdem figurarum formis complecti periodos conatur, &c. Subdit, ea ratione fieri, vt voces ad exemplendum numerum quasdam inculcet, quæ rei nihil seruiant.

Dionys. Halic.

Ad illum autem orationis orbem, tam exquisita diligentia fabrefactum, vt aureum crystalino vasi emblemata, sic *dulcem numerum* Sophistæ adhibuerunt, vnde manabat in clausulis & ambituum volubilitate suauitas. *Εὐφωνίας* & *modulamenta orationis* vocauit Agellius lib. I. Noct. Attic. & lib. II. *modulatum currentis facundie sonitum.* Taurus Philosophus nominauisset quendam veluti *cantilenam rhetoricam lepidis & venustis vocum modis vinctam*, vt est apud eundem alio quodam loco. Græci dicunt *σώζεισιν ῥυθμῶν*, vel *ἁρμονίαν μουσικῶν*, item *ῥυθμίσαν τὸ λόγιον* & τὸ *ῥυθμιστέες* in oratione. Quo modo à Dionysio Halicarn. in libello *περὶ σωθῆσ. ὁρομ.* dicitur *Πλάτο ἀνὴρ ῥυθμίσαν τε καὶ ῥυθμίσαν σωθεῖν δαμνονώτατος*, qui numerum dictionis veluti musicum & cadentem suauissimè, excellenti & diuino propè ingenio videbat.

Dulces numeri.

Agell. l. I. c. 7.

Idem l. II. c. 13.

¶ L. 10. c. 19.

Quantum autem hic oratorius numerus ad delectationem & aurium voluptatem faciat, eloquentiæ docent Magistri & commendant. Mihi sanè vera dixisse videtur Dionysius Halicarn. lib. *περὶ Δημοθ. ἁγν.* cùm vocat *ρυθμὸν, ἀπαύτων κλειώτατον ἅψ' ῥητεῦσιν δωμαδίων, κλεῖν τὰς ἀκοαί,* *palmarium* & *potentissimum oratorum artificium* &

Vis numeri Orat.

Dionys. Halic.

*machinationem, ad mulcendos & quibusdam veluti
 prestigis deliniendos auditores. Itaque iam inde à
 Thralymacho inuentore atque duce, & Isocra-
 te qui numeros molliores & iucundiores effe-
 cit, Sophistæ omnes in hoc decus victricium
 orationum diligenter incubuerunt. Nam om-
 nem dictionem esse volebant, vt Rhetoris Græ-
 ci verbis vtar, ὡσπερ ἐν ταῖς μοισιχαῖς συμφωνίαις ἡδύται
 & λιγυραῖν, veluti quodam in concentu musico dulcem
 & suauitudine plenam: membra ipsa μαλακώφωνα
 & λεία, πολὺ τὸ κοπίλον ἔχοντα, læuia molliâque & quæ
 delitiis vberimis abundant: clausulas denique pe-
 riodorum iucundissimis numerorum sonis in-
 signes.*

Numerorum
 varietas.

Porro est animaduertendum in facundiâ
 scholis ῥυθμοῖς dici multiplices; quidam enim
 sunt ἡμιῶμοι, ἀξίωματικοί, ἀνδράδεις, ὑψηλοί, μέγεθος
 ἔχοντες, quos etiam Philostratus appellat inter-
 dum σωφροεσέροισι, aliâs κεκολασμένους, quales tri-
 buuntur Demostheni & clarissimis oratoribus,
 qui summo dictionem suam iudicio & mode-
 ratione temperant. Alij proprij sunt malorum
 aut ineptorum dicentium, ἀγνήεις, ἑσπίνοι, ἀσέμνοι.
 Alij denique sunt μαλθακοί, μοισιχοῦτεροι, χροῖεσάλοι
 numeri mollissimi & iucundissimi, quos So-
 phistæ ad satietatem vsque ponebant, ob id
 vulgò reprehensi. Sibi tamen quidam mode-
 rabantur: de Herode Attico Philostratus; ἢ δὲ
 ἄρμονία τῷ λόγῳ, ἱκανῶς κεκολασμένη, numerus eius ora-
 tionis & concinnitas admodum castigata fuit.

Quid

Quid κρότος, ἦχος siue ἦχος in dictione Sophistarum. Ea res variè à scriptoribus explicata. Sophiste amantes sonoritatis. Τιμπαρίζειν in oratione ἔκ κρότωνος pulsare. Νεαρονίχης stylus. Κρότος, κρόπος, ροθμός linguae. Λαμπαρῶσι ἠχίσται quid. Scriptores quidam illustrati, emendati.

CAP. XXVII.

VIT quoque in oratione Sophistarum κρότος, ἦχος vel ἦχος, de qua re dicam eo lubentius, quòd scriptorum Græcorum Interpretes dum nūnùs ad consuetudinem hanc respiciunt, falluntur, & adolescentes nondum satis eruditione ornatos in fraudem possent inducere. Nam ecce tibi apud Eunapium in Acacio; *ἃ ἡ λέξις μὲ κρότου παρὰ τὸν Eunap. de vit. ῥηταῖον ἐπίσχοιφε ἔργον.* vertunt, *Dictio eius ad ma-* Sophist.
nuum plausum prisco dicendi generi accedit. In quo fanè falsus est politicissimus Interpres: neque enim κρότος, ibi significat *manuum plausum*, sed linguae potiùs, & ipsius dictionis siue orationis certam affectionem. Rem igitur non nimis obscuram, à nemine tamen quod sciam explicatam, breuiter illustremus.

Κρότος in oratione Sophistarum fuit sonoritas quædam, qua fiebat, vt non modò elegantia sua titillaret animos, sed quandam etiam haberet dignitatem. Is κρότος existebat, tum

ex lectis verbis atque sonantibus, & genere ipso τῆς σιωθῆκης, quæ propter exquisitam structuram, & membrorum atque periodorum plenam dignitatis coagmentationem, dulcem quendam & magnificum habebat concentum: tum etiam ex linguæ pulsu, & ipsius vocis conformatione atque magnitudine: quæ si omnia mirabiliter in vnum & eundem oratorem convenissent, facile poterant audientes in admirationem rapere. Pluribus autem quantum meminisse potui nominibus, apud veteres appellatur: interdum enim vocant τὸν ἦχον, aliquando πλεῖον ἦχῶ, præterea κτύπον τῆς γλώττης, τὸν οὐθριστικόν, ὑπόσημοι πλεῖον λέξις & ἦχοῦσαν, πλεῖον ἦχῶ τῆς ἀειλέξεως, σοβαρώτερον λόγον, διδυραμβώδη σεμνολογίαν, ἰδίαν πανηγυρικὴν, τῆς γλώττης κρότον. Idem significabat Dionysius Halicarn. cum Isocrati εὐφωνίας μουσικὴν attribuit. Et Herodianus in proœmio historię cum sic habet, *Maximam scriptores curam habuerunt φερέσιως τὴν καὶ εὐφωνίας*. Politianus vertit, *exornandæ componendæque orationis*. Corrigit Henricus Stephanus, & εὐφωνίας reddit vocalitatem: rectè quidem ille, obscuriùs tamen nisi res teneatur. Est enim hęc εὐφωνία nihil aliud quàm κρότος sive ἦχος in oratione: Priscianus vocat sonoritatem, M. Tullius sonitum, in Orator. *Eloquentia quæ cursu magno sonitūque feratur*. Significantiùs Agellius *claros canorosque sonitus*, & apud illum Castritius *eloquentiæ doctor modulatum currentis facundiæ sonitum*, Quintilianus *sonum sublimiorem*. Hinc scriptores qui maiorem quendam habent sonitum, hoc est ornatum & magnificentiam orationis, dicuntur

Εὐφωνία.

Sonoritas.

Canorosi sonitus.

Agell. l. II. c. 13.

à Cicerone inflare vehementius, à Quintiliano magna flare: nam l. 12. c. 16. *tumorem magna flandi Sophistis & declamatoribus attribuit. Quo modo Dionysius Halicarn. Xenophontem ait* διεγείρει πῶς φέρον ἢ μάλλον ἐμπνέουσαι. Seneca præfat. l. 2. *Controuers. magno animo inspirare: Dio Chrysofostomus or. 32. μείζον ἐπέρων φέρεσθαι. Phor-tius de Himerio Sophista, τῆς μεγαλείῳ μᾶλλον ὑψοῦσαι, magnifico dicendi genere magis attolli. S. Augustinus cothurnum sermonis appellat, l. 5. contr. Iulian. cap. 3. Tanquam magnum aliquod bonum cothurno sermonis exornas. Epictetus apud Arrianum l. 2. c. 6. ψόφον & κόμπον κενῶν ὀνομασιῶν, strepitum & pompam inanium verborum. Seneca præfat. l. 3. Controuers. superuacuum strepitum: ita enim de Albutio declamatore, Nihil detrahebat ex superuacuo strepitu. Doctissimus & sanctissimus Augustinus l. 3. cont. lit. Peril. c. 13. fragorissimum strepitum. Eundem κρότον appellat canorum l. 4. Annal. Cornelius Tacitus; Haterij, inquit, canorum illud & profluens cum ipso simul extinctum est. Imitatur principem Oratorem qui l. 3. de orat. C. Carboni profluens quiddam & canorum tribuit. Hinc de poetis magnificè carmen pangentibus, bonus poeta:*

-- neclit quicunque canoris

Eloquium vocale modis:

duo dicit quæ eodem referantur, canoros modos, & eloquium vocale. Ita Seneca pater vocales sententias & splendidas. *Canorius* dixit eruditissimus Hieronymus præfat. in Chronic. *Quid*, inquit, *Psalterio canorius?* & quasi se ipse explicans præfat. in Iob, *Psalterium ait solutam esse oratio-*

Inflare vehementius.

Magna flare.

Ἐμπνέουσαι

Μείζον φέρεσθαι

Μεγαλείῳ

ὑψοῦσαι

Cothurnus sermonis.

Ψόφος. κόμπη.

ἄφρο

Strepitus.

Canorum.

Eloquium vocale.

Ἰωνικαί. Σαβ. 7.

Magna sonare.

Inclamare.

Exclamare.

Tuba Sophist.

Ἐκφωνεῖν.

Plausus.

S. Hieronym.

ep. 139.

Greg. Turon.

nem *charactere poetico animatam*. Apud quosdam illud idem est *magna sonare*. Iuuenalis Sat. 7. de *Causfidicis*, *Ipsi magna sonant*. Quintilianus ait *inclamare*, l. 2. c. 10. *Si*, inquit, *in ostentationem comparetur declamatio, sanè paululum aliquid inclamare, ad voluptatem audientium debemus*. Et c. 11. eodem sensu *exclamare*: *Hi beneficio ingenij præstantes multa etiam memoria digna exclamauerunt*. Rem eandem explicantes alij, sonitus illos Sophistarum magnificos & diuinos cum tubæ cantu conferunt. Philostratus de stylo Polemonis; *Idea*, inquit, *orationis Ἐρὸν ἠχοῦσα, ὡς αἴσαρ ἢ Ὀλυμπικὴ σάλπιγξ, olympicæ tubæ modo clarè sonans*. D. Gregorius Nazianz. ep. 194. *ταῖς Τυρρῆνικαῖς Ἐκφωνεῖν σάλπιγγας, Tyrrhenicas tubas oratione superare*. Hinc apud Philostratum Oratores dicuntur *Ἐκφωνοῦντες*, & alio loco *ῥήτορες λαμπρῶν ἠχοῦντες*, *splendidè & clarè sonantes*. Doctissimi viri propriè vocant *plausum*, non manuum, sed orationis atque linguæ. D. Hieronymus ep. 139. *Tibi edisseram non composita verborum oratione plausûque populari, qui solet imperitos auditores decipere atque palpare*. Apuleius de Deo Socratis eleganter; *Igitur homines ratione pollentes, oratione plaudentes*. Peritè quoque Turonensis Gregorius l. 5. histor. *plausum cantus* attribuit Gallis: sicut & *plausum lingua* hominibus Apollonius Tyaneus, vt est in eius vita l. 8. c. 2. cùm Sophistas ait *κροτάλα δίκλω πτωπὴν τῆ γλώττῃ*, *crepundiorum more lingua plaudere*. Non inutile mihi videbatur, hæc sub aspectum veluti vnum conijcere, tum ad rem ipsam intelligendam, tum ad scriptorum complurium loca illustranda.

Nunc ostendamus κρότον, ἦχον, ἦχόν, seu quo alio nomine vocare libet, in Sophistarum dictione repertum; quod difficile non est intuenti in Philostratum, Eunapium, Photium, Dionysium Longinum, aliosque. Philostratus imprimis dat Polemoni Sophistæ τὸ ἑπικροτον καὶ τὸ ὑψηλὸς τῷ λόγῳ, orationis altam & plaudentem sonoritatem, & eius rei magnificentiam illustrans, comparat cum heroico equo superbè gressus glomerante: nam de eius stylo rogatus aliquando Herodes Atticus poeticum illud respondit:

Philostr. in
Polemon.

Ἰσπανὶ ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος ἕατα βόησει.

Quadrupedum sonitus circum mihi verberat aures. ubi per κτύπον significare volebat, ait Philostratus, τὸ ἑπικροτον & ὑψηλὸς summi illius oratoris. In vita Apollonij Tyanei lib. 1. c. 13. τὰ λεγόμενα ἦχόν ἦχον, ὡς περ ἀπὸ σκῆπτρου θεμιστευόμενα, quæ ab eo proferebantur sonoram quandam maiestatem habebant velut à Rege dicta. Dionysius Longinus cum vocalem Demosthenis sententiam attulisset artificiosè compositam, ait illa τῆ δρῦμοῖα πρῶτη δαμ, & ipsam harmoniam τῷ ὑψηλωτικῶν. & sequenti sect. propter illam ipsam compositionis harmoniam membra orationis esse φωνήεντα sonora. Photius de Halicarnasseo Dionysio, τῆ τε σωθῆκη καὶ τῆ λέξει ἦχόν ἔνα πέμπτον, compositione ipsa & dictione sonorus; hunc enim locum ita malo vertere. Sic Philostratus de Dione Prusæο, βλέπων ὃ παρὸς πλὴν Δημοσθένους ἦχόν καὶ Πλάτωνος, vertunt dicendi morem, quod non satis mihi videtur rem exprimere. S. Basilii homil. 19. p. 516. de perfecto loquens oratore, ait eum

Longinus
τῷ ὑψηλῶν.

Photius in Bi-
bliotheca.

ἦχος ἑνὶ κεκορημένῳ κατακτιπὴν τὰς αἰκασί. Et paulò post, genus ipsum dictionis explicans vocat τὸ τῆς λέξεως πομπικόν ἢ πρὸς ἁρμονίαν κεκορημένον. Quae omnia Interpres magis præteruisse quàm explicasse videtur.

Dionys. Halic.

Sophistas autem canorum hoc & magnificos orationis sonos avidissimè quæsisse, ex multis potest intelligi. Dionysius quidem Halicarnassæus ait Isocratem concursus vocalium summa cura vitasse, quòd soluerent ἁρμονίαν ἢ ἦχων. Sophista Eunomius cùm vana mente se ad oppugnandam pietatem armareret, sonoram maximè compositionem, & superuacuo strepitu exultantem, leuitate quadam iuuenili affectauerat, quem irridet Gregorius Nyssenus eloquentia maximus; κατὰρχί, inquit, τῷ κρότῳ ἢ λέξει δὴ ἐπισημαίων τὸς ῥήμασιν, insultat dictiuncularum plausu & sono lasciuens. Photius ait eundem Eunomium κόμπον ἑνὰ περὶ τὸν ἦχον ἢ ἡχοῦ sectari consueuisse. Eo sine nouata etiam verba sæpe excogitabant: De Sophista Malcho Photius; Neque nouatas voces prætermisit, ὅσαι τὸ ἐμφατικόν ἔστιν ἢ ἡχον ἢ μεγαλεῖον ἔχουσι, quando illa vehemens quid ἔστι sonorum, aut granditatem aliquam habent. Itaque in ea re mutuo concertabant Rhetores; Eunapius enim disertè ait Sophistas in theatris auditoriisque suis πρὸς κρότον ἔφωνης ἀγωνίζεσθαι: vbi φωνὴ idem est quod ἦχος. Hinc Dionysius Longinus ait Hyperidem esse Demosthene πολυφωνότερον. doctus Interpres vertit, verbosiozem: putem ego spectari suauissimi oratoris stylum canorum, numerosum & sonantem, qualem eodem loco explicat magnus

Gregor. Nyssen.
or. 12.

Photius in Biblioth.

Eunap. in
Julian.

Longinus
πρὸς ἕψιν.

Criticus, qui eidem Hyperidi vt Pentathlo summa omnia tribuit, & maximè ἀμίμντων ἐπιφρόδιτον, *elegantiam & venustatem*, qualem vix vllus imitari queat.

Cæterùm qui intemperantiùs κρότω & ἦχω abuterentur, dicebātur *τυμπανίζεν*. Sic memini Quintilianum inflato nimis oratori *tympana Fabius l. 5.* orationis tribuere: & Dionysium Longinum Sophistis *κρόδονας*, *sonoria tintinnabula, aut crotala*, quæ passim adhibere velle in dicendo, ait esse *λίαν σοφιστικόν*. Et quidem Scopelianum Sophistam aiebāt æmuli in declamationibus de Marathone *τυμπανίζεν*. Reprehensus quoque Phila- *Apud Philostr.*
de vit. Sophist.
ger in Sophistico grege non vltimus, quòd *ἡλέξιν νεαροῦχῶ*, *iuuenilem sonoritatem* in dicendo affectaret, vt meminit Philostratus. Qui iudicio vtebantur Sophistæ, κρότον quidem adhibebant in oratione, sed moderatum, qualis fuit in Herode Attico, de quo sic in eius vita; κρότος ὃ οὐκ ἀσφαλεία ἐκ καταζήσια ἦχώ, *plausus cum securitate*, hoc est à summo refugiens & decorus, *et similis Critiæ sonoritas*; quem Critiam habuisse quidem *τυμπανολογίαν* accepimus, sed non bombis tympanorum resonantem.

Vnum addo ad rem Sophisticam intelligendam non inutile; κρότος, ἦχον siue ἦχώ, tametsi *κρότος & ἦχος*
an differant.
vulgò rem eandem significant, cùm ad Rhetorum dictionem referuntur: sic tamen poni aliquando apud Philostratum, vt differre videantur; quæ remora esse posset legenti. Sic verò habet in Adriano Sophista: *πῶς ὃ πρῶτον σκεδύω τῆς λέξεως ἀπὸ τῶν ἀρχαίων σοφιστῶν πειλεῖσθαι, ἦχον προσάγων μᾶλλον ἢ κρότον*. In his similibusque

locis ubi aliqua poni videtur intervtrumque distinctio, alterum ad μεγαλοφωνία referretur & modulata veluti linguæ pronunciationem: alterum ad genus compositionis altæ, magnificæ & sonoræ, siue ἀρμονίαν πρὸς ἤχον. Vocis & linguæ plausum plurimum ad eam venustatem & eloquentiæ gloriam potuisse, clarum est. Rhetores vocant κρότον γλώττης, aut etiam κρότον ῥυθμῶν,

κρότος, κρόπος,
vel ῥυθμὸς τῆς
γλώττης.

Ἠχὸς τῆς
γλώττης vel
φθέγγματος.

λαμπερὸν
ἤχηον.

S. Greg. Naz.
ora. 20.

tores vocant κρότον γλώττης, aut etiam κρότον ῥυθμῶν, vel Ἠχὸς τῆς γλώττης. De Phavorino sic in eius vita; ἐκείνοις ἔδελγη τῆ τε ἤχῳ τοῦ φθέγγματος, & τοῦ ῥυθμῶ τῆ γλώττης, eorum animos optima vocalitate ac lingua modulatione delectabat. De Polemone idem φθέγγμα ὡς αὐτῷ λεπτόν καὶ ὀπίπνον, κρόπος θαυμαστός οὐς αἰπεκτύπει τῆς γλώττης. Vox erat ei tenuis et laboriosa, diuina quædam mirabilisque sonoritas linguæ pulsæ moderata. Hunc vocis & linguæ ῥυθμῶν haud omnes habuere; præcipua omnium diligentia fuit in parando magnifico illo sonitu orationis & canoro, propter quod λαμπερὸν ἤχηον dicebantur. Sic Philostratus ait Ptolemæum λαμπερὸν ἐν σοφισταῖς ἤχησον. vertunt, illustrem inter Sophistas sono vocis exiisse; mallet sonum orationis dicere: nam idem autor de Antipatro, qui fuit ab epistolis Severi Imperatoris, λαμπερὸν πρὸς αὐταῖς [ἐπιστολαῖς] ἤχησεν, clarum quiddam atque resonans in epistolis exhibuit; quod de stylo intelligi est necesse. Quò alludens S. Gregorius Nazianzenus ait ῥητορικὴν ὑψηλὸν πρὸς ἀγαυοῦστον ἤχησον, Rhetoricam altæ, magnificæ claræque resonare.

Restat ut hic quædam loca indicem malè ab Interpretibus exposita; quod mirum non est, cum in iis quæ propria sunt artium, doctissimorum etiam animus non satis attentus labi

queat. Philostratus in Aristocle p. 566. ubi de *Philostr. de vit. Soph.*
 stylo ipsius & genere orationis loquitur, quam
ιδεαν τῆς λόγου ἀπηνίξασαν vocauerat, statim sub-
 iungit, αὐτῇ δ' ἢ ἀπηνίξασιν εἰ πρὸς τὴν Ἡρώδου γλώσσαν
*βασανίζοιτο, λεπτολογεῖσθαι μᾶλλον δοξει, ἢ κρότου δ' ἢ ἡ-
 ἤχου συλκείσθαι.* vertunt, *Atque Atticismus ipse, si*
cum Herodis lingua expendatur, exiliter de tenui re
differere potius videbitur, quam plausum & acclama-
tionem mereri. Si quid mei iudicij est, bis hęc
 peccatum. Nam primùm τὸ λεπτολογεῖσθαι hoc
 loco, non est de tenui re differere, cùm non
 ad materiam, sed πρὸς ἰδεαν referatur: neque
κρότος & ἡχώ, acclamationem plausumque au-
 ditorum significant, cùm πρὸς τὴν ἀπηνίξασιν, de
 qua sermo erat, pertineant. Locum igitur sic
 reddendum puto; *Exilis potius ieiunaque eius esse*
videbitur oratio, quam grandis, magnifica, & sono-
ra. Idem Philostratus in Scopeliano; E So-
 phistis, inquit, maximè cum Gorgia Leontino
 versatus est, *ριπτόρων δ' ἢ πῆς λαμπροῦ ἡχοῦσι.* ver-
 tunt, & cum his quoque Rhetoribus qui splendorem
 haberent. Videtur Interpres legisse ἔχουσι; non
 ἡχοῦσι: quid sit autem λαμπροῦ ἡχῆν, iam expli-
 cuimus. Eunapius in Iuliano pag. 126. ita ha-
 bet de Proæresio publicè orante; *Proconsul ob-*
stupuit, ἢ τὸ βάθος τῆς λόγου, & τὴν δύκολίαν ἢ τὸν κρότον.
 Interpres quem politissimum ego iudico, hęc
 propèrans ita reddit; *pondus atque acumen obstu-*
puit, præterea morum comitatem & aptam manuum
plausionem. Geminus error: nam δύκολίαν retulit
 ad mores, κρότον ad manuum plausionem, cùm
 vtrumque, quemadmodum & id quod proximi-
 mè antecedit βάθος, πρὸς τὴν λόγον pertineat.

Est verò hîc κρόπος, *dictionis sonoritas*: βύκολία αὐ-
 tem in dicendo *facilitas*, quam Philostratus τὴν
 βύγλωπίαν, vel βύροισιν appellare solet. Ita cùm lo-
 quitur de Hermocrate pag. 607. εἰδίδου π χ
 ἢ βύροισιν, καὶ ὁ τῆς γλώττης κρόπος: vbi idem planè
 dicit quod Eunapius. Idem Eunapius p. 166.
 de Himerio Sophista, κρόπον δ' ἔχει τὸ ἦχον ἢ σω-
 φηκὴν πολιτικόν. vertunt, *compositio ab urbano strepi-
 tu plausiueque non dissonat*. Hoc planè dictum
 obscuriùs: quid enim est non dissonare ab ur-
 bano strepitu? Reserit dilucida, si intelliga-
 mus esse duplex orationis genus in historia
 Sophistica: alterum πολιτικὴν λέξιν, alterum σο-
 φιστικὴν nominant. Vtrumque genus proprium
 quendam habuit κρόπον siue ἦχον: nam in illo
 quidem πολιτικῶν, sonus est moderatus & amans
 ἀμνησθ, neque repetiuntur istæ pompæ tubæ-
 que Sophistarum, quæ tono veluti heroico
 sonantes admirabilitatem efficiunt: est igitur
 apud Eunapium κρόπος siue ἦχος πολιτικός, ciui-
 lium orationum sonus, vel oratorius plausus
 in eo genere dictionis.

Quid magni viri de stylo Sophistarum senserint. Laudatur à quibusdam, ab alijs carpitur. Sancti Patres duas ob causas illum repudiant. Ea de re quedam illorum effata atque sententia. Heretici κόμπος, Sophistico vtuntur. Emendatus Gregorius Nazianz.

CAP. XXVIII.

RAVES quidam & præstanti iudicio viri Sophisticum stylum & amarunt & laudibus in cœlum extulerunt, qualem miratur & depingit Eunapius Sat-

dianus in Eustathio his verbis: τὸ ὅτι τῆ γλώσσης *Eunap. in A. desio.*

ἔ τῆς χίλεσσιν αἰμώλιον ἐν ἕλω γυνταίας ἐδδραει, &c.

Linguae facundia labijsque insidens lepor, simile quid- *Qui mirati stylum So-*
dam præstigijs magicis obtinebant, sermo effloresce- *phisticum.*
bat suavis & placidus, & tanta cum gratia effunde-

batur, vt qui vocem hominis audirent, oblitii sui,

tanquam qui Lotum degustassent, à verbis illius pen-

derent: adeò non multum aberat à Sirenibus musica

suauitate loquentibus. Philippus Macedo ad eos

Sirenarum scopulos hæsit, qui cum esset in

adolescencia cum doctissimis Græciæ viris &

dicendi laude clarissimis versatus, sic illam

dicendi rationem hausit, vt ea magnificè glo-

riaretur. Φιλίππος, ait Plutarchus, λόγου δεινότητι *Plutarch. in*

σοφιστικῆς καλωπιζόμενος, Sophistarum more facun- *Alexand.*

Dio Chrysofost.
or. 4. de reg.

diam suam ostentabat. Doctior illo Alexander filius, mirabatur σοφιστῶν λόγοις ὡς ὑψηλοῖς ἔχοντες μεγαλοφρεπίαις, ait Dio Chrysofostomus. Hippocrates tamen non caperetur Sophistica leuitate, inter Sophos tamen, eos ait ut plurimum superiores, ὡς δὲ πύξι μάλιστα ἢ γλώσσα ρυεῖσα πρὸς τὸν ὄχλῳ, quibus potissimum volubilis lingua est ad popularem auram accommodata contigerit. Xenophon tanquam Herculem Ogmium catenulis auris omnes deuincientem, sic Prodicum vidit Sophistam; qui cum esset carcere detentus in Bœotia, corporis vade constituto, ad Prodicum audiendum incredibili suauitate & orationis copia differentem accedebat; tantus erat tamque mirificus eloquentiæ splendor, tantum lenocinium, tam diuina Suadela. Hinc Sophistæ nominati θαυμάσιοι, θαυμάσιοι, diuini, admirandi, & alijs nominibus affecti ad præstantem gloriam significandam: hinc etiam cum Orpheo & Thamyride compositi, qui feruntur non homines modò atque belluas, verum etiam inamabiles inferorum vmbrae museo quodam lepore domuisse.

Repudiatur à
summis viris.

Sed hæc fortè in eos conueniant, qui primi eius artis fundamenta iecerunt, & in alios præterea quosdam, qui excellèti ingenio præditi propter nouum & inusitatum genus dicendi omnibus luminibus ornatum, commendationem habuerunt. Nam doctos & sapientes ferè omnes video Sophisticum stylum repudiantes; nec erit ab instituto alienum, quorundam hîc audire sententias, ut in Curia augustoque Senatu. Plutarchus vocat αἰωφγέας ἔχοντες

Plutarch. l. de
audis.

αἰσθητικῆς, ἡδέϊας δὲ φωνῆς καὶ ὁδύτων ὄφιστων, dulces
 quidem & delicatas voculas delinientium sophista-
 rum, sed expertes omnis utilitatis. Sic Phocion *Idem in A-*
 Leosthenis orationem similem esse aiebat eu-
 pophth.
 pressorum, quæ cum sint pulchræ & proceræ,
 fructum tamen nullum ferunt. Socrates *πλάττω*
 λόγους, hoc est more Sophistarum in comenda
 oratione sudare, dixit esse *μειρακιδῶδες*, pueriles *Arrian. l. 3^a*
c. 23.
 delicias: quod eius effatum Epictetus suo calcu-
 lo & opinione comprobat. D. Hieronymus *D. Hieron. ep.*
 pueriles declamationes. Cicero *fucum puerilem*. Ea *2.*
 causa Maximus Tyrius vocat Sophistas *ρήτο-*
ρας ἐκλελυμένους ἢ ὀπτηγίσεις ἢ πῶ πέρην, dissolu-
 tos & artificio suo fucatos. *Max. Tyr.*
 Lasciuientis veluti *Dissert. 15.*
 meretriculæ fucum eis attribuit doctissimus
 Hieronymus; sic enim eleganter: *Quasi ad A-*
 shenæum & ad auditoria conuenitur, vt plausus cir-
 cunstantium suscitantur, vt oratio rhetoricæ artis fu-
 cata mendacio, quasi quædam meretricula procedat
S. Hieron. pref.
in l. 3. com. ad
Galat.
 in publicum, non tam eruditura populos, quam fauo-
 rem populi quæsitura, & in modum psalterij & tibie
 dulce canentis, sensus demulceat audientium. Pingit
 quoque vt meretriculam Fabius his verbis; *Fab. l. 5. c. 13.*
 Quapropter eloquentiam, licet hanc (vt sentio enim
 dicam) libidinosam resupina voluptate auditoria pro-
 bent, nullam esse existimabo, quæ ne minimum qui-
 dem in se indicium masculini & incorrupti, ne di-
 cam grauis & sancti viri, ostendet. Et in Procem.
 l. 8. Illa translucida & versicolor quorundam elocu-
 tio, res ipsa effæminat, quæ illo verborum habitu
 vestiuntur. Itaque Sophistas componit cum mā-
 cipiorum negotiatoribus, qui formæ puerorum
 virilitate excisa lenocinantur. Quod idem est apud

Max. Tyr.
Dissert. 12.
Idem Dissert.
15.

Maximum Tyrium, qui similes eos ait ἀδραπέδων καπλήοις, *mancipiorum mangonibus*. Et alio quodam loco ad eos illudēdos facetissimi poetæ dictum adhibet: *Vulgus*, inquit, *in oratione nihil ampliùs quàm linguam promptam, dictionem volubilem, voces Atticas, periodos rotundas, mollem compositionem laudare solet. Quæ omnia nihil aliud sunt secundum Comicum quàm ἑπιφυλλίδες ἢ σαρωμάματα, χελιδόνων μουσικία, λώβη τε πίχνης, inutiles rancemuli & loquatitas, hirundinum musea, dedecus*

Liban. declam. styli. Dicuntur etiam à Libanio ρημάτων συμοχθὸν παρέχουσα κεντὼ, *verborum inutilem contextum & delectum exhibere*, qui eorum quoque disciplinam opponit παιδεία ἀγνητῆ. Antoninus Imperator illis quoque per contemptionem dat

Philostr. de vit. Sophist. & ἡ μικρὰ ἢ δόξια λοχάεια, *minuta & infelicia verbula*: vit. Apollon. l. & Apollonius Tyaneus βωμολόχοις ἰδέας, *quasi mimicum & scurrile dicendi genus*.

SS. Patrum
sententia,

Sed mirum est quanta consensione Patres omnes Christianæ Ecclesiæ lumina stylum eundem Sophisticum abiecerint & damnarint. S. Basilius serm. de Hamil. μή μοι κόμπους ἐν λόγῳ σοφιστικοῖς, &c. *Ne mihi ampullas in oratione sophisticas arrogantiemque tumorem vsurpes*. Eadem mente

S. Chrysof.
homil. 15. in
1. ad Timoth.

S. Chrysofostomus, de Christiano loquens oratore, quem D. Paulus laborare monet in verbo & doctrina, Quem, inquit, sermonem dicit? ἢ τὸν κομπώδη, ἢ δὲ τὸν τὴν κομψικίαν ἔχοντα τὴν ἔξωθεν, &c. *Non qui fastu sophistico tumidus, externæ peritiæ venustatem lenociniūmque sequitur*, &c. S. Gregorius Nazianz. graviter: *Prima sapientia est, sapientiam aspernari sitam ἐν λόγῳ, ἢ σφοδαῖς λόξεων, ἔ τῆς κωδύλοισ ἢ ἀερίαις ἀνιδείστον, in sermone ac*

S. Greg. Naz.
or. 15.

dictionum strophis, atque fucata & superuacua Rhetorum concinnitate. Hic αἰεθίστος doctissimus Bilius vertit disputationes; sed clarum est intelligi Sophistarum αἰεθίστες, de quibus actum superius. Zacharias Scholasticus aduersus Ammonium disputans, Non enim nostri Theologi, κεκαλλιπτηδούσις λόγους, ἢ ρημάτων κομψίας, &c. misco lepore verborum, non Atticarum dictionum modulata compositione, non picto genere elocutionis veluti praestigijs auditores illiciunt. S. Hieronymus *S. Hieron. ep. in epist.* Non cothurnatam affectas eloquentiam, nec ^{26.} more puerorum argutas sententias in clausulis struis. Citò turgens spuma dilabitur. spumam eleganter vocat Sophistarum κόμπων. Sic elegantissimus Petrus Chrysológus, Philosophus ab opinionibus *S. Petr. Chrysol. serm. 110.* suis spumosis & inanibus detumescat. Et S. Augustinus, *S. August. l. de anim.* Habemus iam quosdam spumeos in sermone. Sic Fulgentius, spumare orationem dixit. Quidam appellant vesicam. D. Augustin. contra *Idem August. Petilian. Vidésne tandem quemadmodum ista tua, l. 2. contr. lit. non sententia sed vesica, non solum inani sono, sed Petil. c. 101. etiam in capite vestro crepuerit? Alio quodam loco Ibid. c. 8. vocat fumum: Omnis, inquit, este verborum ingentium fumus repente dilabitur. Hinc apud suauissimum Bernardum, qui verbis dediti elatione *S. Bern. praefat. in vit. Malach.* fumant. Nonnulli vocant inanem pompam & illudunt. D. Hieron. ep. 22. Nulla erit rhetorici *D. Hieron. ep. 22. & proem. in ep. ad Ephes.* pompa sermonis: & aliàs, In communibus locis pompaticum iactare sermonem. Alij nominat phaleras. S. Prosper de vit. contempl. Prudentibus viris *S. Prosp. l. 3. c. vlt.* non placent phalerata, sed fortia. Et apud Fulgentium, non phaleratis sermonum studentes somnijs. Symmachus summus Pontifex in ep. ad Lau-*

rent. Episc. Mediolan. sine phaleris est omne quod dicitur affectio: ad unguem fabricantur illa, quæ volumus non tam speciem recti habere, quam similitudinem. Ibid. etiam vocat picta eloquia. Ennodius Diacon. in Apologet. pro defens. Symmach. picta verba, & peniculo artis colorata. S. Hieronymus dixit vana foliorum umbracula: sic enim in cap. 10. Ecclesiast. In templo Dei prohibetur plantari nemus, & vana foliorum, id est verborum tantum sonantium spernuntur umbracula.

Cur autem sanctissimi & doctissimi Ecclesiæ Patres hanc κομψίαν & κόμπων Sophistarum abijciendum esse putarint, causæ duæ sunt. I. Quod tumidæ illæ spumæ Rhetorum & vesficatum sonantium pompa, plena esset inanitatatis, & haberet iuvenilem elegantium vocalarum copiam, sine fructu animos audientium titillantem. Et ut cum magno dicam Origene

Philocal. p. 127. ἄδὲν πρὸς εἰλικρινῆ δισέξασιν ὠνήσεν τοῖς ἀντιχρηόνταις, nihil conferret audientibus ad puram sinceramque

Isidor. Pelus. l. pietatem. Nam, ut ait Isidorus Pelusiota, oratio
I. ep. 62. & ep. 108. quæ sola voluptate audientium & plausu definitur, ἡχὸς ἔστι χαλκοῦ τοῖς μεγάλοις ψόφοις πλεῖν ἀνοσιῶν ἐπιχρῶν, artis sonus est magno strepitu aurem personans. Itaque huiusmodi oratorem vocat κόμψος τῆ

σπητῆ ἢ τῶν θεάτρων ἀρμόδιον, & alio loco, κόμψος ὁ δῆμαζον, cymbalum theatricum & de mimo. Scitè &

S. Prosp. de vit. venustè Prosper Aquitanicus: Alia est ratio de-
cont. l. 5. c. 24. clamatorum, & alia debet esse doctorum. Illi elucubrata declamationis pompam totis facundia suæ viribus concupiscunt, &c. & paulò pòst, Illi plausibiliter dicunt, & nihil auditoribus suis declamando proficiunt;

proficiunt, &c. Idem habet D. Cyrillus l. 7. contra Iulianum.

Altera causa est, quòd Hæretici qui aduersus Ecclesiæ Catholicæ dignitatem stylum excuerant, ex hortulis Sophistarum summa contentione flosculos carperent, fucum ex arcubulis & meretriciæ formæ lenocinia promerent, ad impietatem colorandam, vt illo bracteata eloquentiæ cultu vestitum mendacium ad indoctæ multitudinis aures iucundius afflueret. Iustinus Martyr præstabili vir iudicio & doctrina id animaduertit, atque illos qui nefarijs mundum erroribus imbuerunt, facundiam *ὡπὶρ π δέλεαρ*, vt illecebrosam quandam escam adhibuisse. Itaque monet vt ad illorum *δὲ γλωσσίαν*, ex antiqua fabula obstruamus aures cera, ne vlla pestis cõtatione afflemur. D. item Gregorius Nazianz. vocat *ἀκοῆς π δέλεαρ μέγχι τῆς ἡδονῆς ἰσοῦδρον*, quandam aurium illecebram vltra voluptatem hand se porrigentem. Origenes de aureo calice Babylonis disputans; Sæpe, inquit, vidi aureum calicem in pulchro sermonis ornatu, & dogmatum venena considerans deprehendi calicem Babylonis. Itaque Cyrillus Alexandrinus comparat huiusmodi homines cum illo, qui aureo cochleari dat helleborum pestilentem. Et Theophilus Antiochenus Patriarcha impiorum illam elegantiam componit cum pharmaco mortifero, melle, vino, aut alio quodam liquore amabili temperato. Sic quem supra nominavi Zacharias vocat *δλητικὸν τῶν κώλικα μὲν ἔστω τὸ ζῆλον ἡμῶν ἢ τὸ εὐχέλαιον*, mortiferum poculum melle temperatum & circumlitum. Hoc

Iustin. Mart. in Paren. ad Gr.

Or. 1.

Origen. in c. 2. Hierem.

Cyrill. contr. Iulian. l. 7.

Theophil. Ant. l. 2. aduers. Ant. 101.

Zacharias.

bombo Sophistico Eunomius clarescere voluit, quem refert Gregorius Nyffenus collegisse
S. Greg. Nyss. or. 12. contr. Eunomo. τὰς ἀνιχοπέρας φωνὰς ἐκ συζητημάτων πᾶν, resonantes maximè voces è Commentarijs alienis, vt palmarium illud opus, & vt ipse opinabatur, omnium gemmarum atque vnionum nitore collucens efficeret, in quo multa in diuinitatem enouit. Simili fūco gestiens Faustus Manichæus ad imperitæ multitudinis commendationem profluxit, quem disertum; omnibus in dicendo veneribus affluentem, & Sophistarum ἀστὴν gloriosum fuisse accepimus. Cuius pictis venustisq; mendacijs magnus Augustinus respondens, ita loquitur: *Nec me tua lauta & lepida antitheta, quibus luteum sermonem quasi colorare ac pingere voluisti, vllō modo ab hac fidei veritate deterrens.*

S. August. l. 16. contr. Faust. c. 15.

Neque tamen summi illi nostræ religionis heroes omnem eloquentiam ornatūque dictionis sepeliendum aut exterminādum esse voluerunt: absit enim vt de illis hoc cogitemus, qui magnam adolescentiæ suæ partem in studijs humanitatis, & paranda elegantia posuerunt, quisque diuino beneficio datum esse hominibus fatētur, vt animi sui notiones eloquenter explicare possint. Quorum mentem

S. Chrys. l. 5. de sacerdot. c. vlt.

instar omnium vnus explicabit Ioan. Chrysostomus: ἢ οἶδας, ὅσος τῆς ἡλ' Χριστιανῶν ψυχῆς λόγων ἔργως εἰσεύματα νῶν; &c. Ignoras quantum iam ornate copiosēque dicendi amor, quantum studium in Christianorum animos inuadat ac tanquam debacchetur? quantoque iam in pretio habeantur, qui studium id excoluerunt, non apud externos tantum, sed

etiam apud eos qui Christiana pietatis partes sequuntur? Sed nimirum eos cincinnos orationis fluentes & *μυροεργεῖς*, quales Augustus in molli & effeminato Mæcenate ridebat, amputare, eum fumum per inane volantis eloquentiæ diffilare, lasciuiam coërcere, moderari iudicio phaleras, amouere tympana, myrothecia dispensare, temperate flosculos atque lumina, delitijs modum ponere, denique meretriculam muliebri mundo luxuriantem, cyclade versicolore tectam, Phrygionum arte pictam, gemmis & corollis radiantem, compellere in gyrum modestiæ cupiebant.

Sueton. in
Octau.

THEATRI VETERVM
 RHETORVM, ORATORVM,
 Declamatorum, quos in Græ-
 cia Σοφιστὰς nominabant,
 LIBER QVARTVS.

*Sophistæ professores quonam modo lecti fue-
 rint. Thronus Sophisticus Athenis Impera-
 torum beneficio stabilitus. Quando id pri-
 mùm factum, quisve primus illi eloquen-
 tiæ ludo præfectus. Προσώτες ἑρῶν lecti aut
 Imperat. iudicio, aut principum suffra-
 gijs. Nominum professio. Inauguratio.
 αἰαροφύλαξ σοφιστῶν, ἰδρυέας, &c. Ἀκρομήται.
 Προσώται διδασκαλίας, &c.*

CAP. I.

HACTENVS Declamantes exhi-
 buimus Sophistas, & oratione
 gestientes: nunc docentes intuea-
 mur est necesse, & Scholarum
 disciplinam, communelque exer-
 citationes explicemus. Atque imprimis qua ra-

tione lecti fuerint ad docendum, & Sophistico throno præfederint, operæ pretium est anquirere. Sophocles Amphiclidæ filius legem olim Athenis tulerat, *μὴδὲνα ἔσθ' φιλοσόφων σχολῆς ἀφηναισθαι, ἀδ' οὐκ ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δόξῃ*, ne quis philosophorum præesset scholæ, nisi id senatus populûsque decreuisset; qui secus faceret, capitale fore. Non diu post antiquata lex illa fuit, nec sapientes utile fore putarunt, studiûsque accommodatum, florentium artium cursum in angustum redigi & coërceri. Sophistæ imprimis, liberum in ea re campum, & longè parentem habuerunt. Nam in quamecumque delati urbem fuissent, poterant orationem habere, iuuentutem illicere, docere, declamare: *ἐφῆτο*, inquit Themistius, *τῷ* Themist. or. 1.
βελουδρῶν παροισία ἀπὸ τοῖς ὑμῖν καὶ ἐλευθέρας μὲν πολλῆς ἐλευθερίας, cuiuslibet enim prodire licet coram vobis in vniuersa collectis, atque omni cum libertate disserere, ut in ampla & libera ciuitate. Hinc factum est, ut quidam pluribus in locis docuerint, vel propria animi inductione impulsî, vel à ciuibus euocati: in eoque maximè spectabant frequentiam vrbis, adolescentium multitudinem, spem lucri & commodorum, & præsertim gloriæ vehicabatur suæ, in qua excellere pulchrum & beatum putabāt. Sic videmus professorem eloquentiæ Victorem Mineruium Constantinopoli docuisse, deinde Romæ, tandem in Gallia:

Illustres quondam quo præceptore fuerunt

Constantinopolis, Roma, dehinc patria.

Auson. in Profess.

Sed quòd in patria natalique solo docere voluerit, id à plerisque repudiatum, qui ab exteris nationibus opinabantur, plus se laudis &

gloriæ collecturos. Itaque Sophistam Scopelianum cum rogarent Clazomenij, ut declamationes domi suæ faceret, urbemque suam exornaret, venustè recusavit, dicens *πὺ ἀνδρῶν ἐν οἴκῳ* *κίσκε μὴ ἄδῃν*, in cauea minimè canere Philomelam.

Philostr. l. i.

Thronus Sophisticus
Athenis.

Tandem Imperatores Romani, cum bonarum artium propagationem ad suam curam pertinere cogitarent, *σοφιστικὰς θρόνους* in Græcia esse voluerunt, & præsertim Athenis, suggesta videlicet oratoria, & officinas eloquentiæ, quibus qui præessent publicis donis salariisque ornarentur. Id primùm effloruisse videtur sub Antoninis Imperatoribus, quorū ævo plurimi fuere Sophistæ magna gloria celebrati. Certè Xiphilinus à M. Aurelio Antonino Imperatore constitutam fuisse Athenis refert, *μυδὸν ἐτήσιον πῆς διδασκαλῆος ἐπὶ πάσῃ λόγων παιδείᾳ*, annuam mercedem doctoribus liberalium artium. Quo modo intelligendus est Philostratus, qui Lollianum ait Sophistam Ephesium primum Athenis Sophistico throno præsedisse. *Λολιμιὸς ὁ Ἐφεσῖος πρῶτος ἦν ἂν Ἑλληνισθῶν θρόνον σοφῆος*. Ante illum plurimi quidem Athenis eloquentiam docuerant, sed ille primus Imperatorū beneficio vsus suggestum obtinuit, primus è fisco præmia est cōsecutus.

Xiphilin. ex Dion.

Philostr. in Lollian.

Huius fortè imitatione, constitutus Romæ quoque est *σοφιστικὸς θρόνος*, cum præmijs amplissimis ab iisdem Imperatoribus decretis, quæ in genere *φωῆς ἄλλα* nominavit Philostratus: non quòd tum primùm eloquentia Romæ tradi cœpta est, aut quòd antea nulla fuerint è fisco salaria depensa Rhetoribus: nam quid memoret de Vespasiano Suetonius meminimus (de quo postea cum de salario disputabi-

mus) sed quòd longè fuerit illustrior Antoninorum benignitas, & in donando magnificentia, quàm qui ante imperij habenas tenuissent. Itaque noua propè res visa: noua quoque exiit contentio doctorum hominum & eloquentium, qui perfrui ea liberalitate & honore cõtenderent. De Romano igitur throno, sic meminit Philostratus in Euodiano: *πὰ δὲ τῆς φωνῆς ἄλλα εἰς τὴν Ρώμην ἔπιν ἐκείθεν θρόνον, præmia porro ἑοχίς Romam adduxerunt, & ibidem sophisticò in throno constituerunt.* Idem in Philagro Sophista, qui sub Marco Imperatore, cum Herode Attico de bene dicendi gloria certauit, cùm aliquandiu suggestum Athenis tenuisset, ὕστερον ἐπέσχετο τῷ Χρῆστῳ τὴν Ρώμην θρόνον. Hoc autem amplissimæ urbis suggestum Sophistici muneris insigne, vocabāt τὸν ἀνω θρόνον, *supremum thronum.*

Erant & similes in alijs ciuitatibus eloquentiæ throni. S. Gregorius Nazianz. Cæsareæ σοφιστικῶν θρόνοις memorat, & Byzantium ait ἠδὲ *S. Greg. Naz. or. 20.* κρημνοῦ σοφιστῶν τε ἔφιλosophῶν τελευταίους. Ab Æschini quoque temporibus Rhodi fuit σοφιστῶν φροντιστήριον, vt historiæ annales ferunt. Σοφιστῆς item Massiliæ fuisse in Gallia, mercedibus euocatos, cùm publicè tum priuatim, ait Strabo, cùm *Strab. l. 3.* passim qui inter ciues erant omnium elegantissimi, appellerent animum πρὸς τὴν λέξαν ἔφιλοσοφῆν, vt eximij scriptoris verbis vtar.

Sed vt pertexam quod institueram quærere, Professores atque doceam, quonam modo Sophistæ puldati ab Imppp. pito atque scholæ præficeretur, quod ad thronum quidem Atheniensem attinet (παιδευτικὸν θρόνον vocat Eunapius) Romani Imperatores,

post illam publicam beneficentiam, eius præfecturam donabant, & quem vellent moderatorem scholæ præficiabant. Id constat ex eorum commentarijs qui vitas Sophistarum nobis reliquerunt: M. Antoninum ait Philostratus δίδωται τὸν Ἀθηναίων θρόνον Philisco. Idem alio in loco: Athenienses Senatusconsulto decreuerunt legatum pro Chresto mittendum, τὸν Ἀθηνῶσι θρόνον ἐκ βασιλείας ἀπαιτῶτες, per quem Athenis oratorium thronum ab Imperatore peterent. Et in Sophista Polluce: Dicitur quoque melliflua voce pronunciaſſe, qua cùm Imperatorem Commodum alexiſſet, τὸν Ἀθηνῶσι θρόνον παρ' αὐτοῦ διεξαίρει, scholæ eloquentiæ principatum eius beneficio est consecutus.

Sed non diu hæc ratio tenuit, idque munus deligendi, ab Imperatoribus derivatum est in optimates, & viros principes ciuitatis, qui communi suffragio probatos renunciabant. Id quo modo fuerit peractum, obiter significabo. Publicè dies præſcribcbatur, quo die omnes qui eloquentiæ ludo præeſſe cupiebant, ſiſtere oportuit, vt cognita vniuſcuiusque dignitate, legitima fieret electio. Nomen igitur qui voluiſſent profitebantur; tum fiebat in eum numerum inquisitio, ſuffragia colligebantur; tum ij quorum interfuit, à cætu grauiffimo lectos pronunciabāt. Morem hunc attrigit Lucianus in Eunuch. Cæterùm, inquit, demortuo ex his doctõribus quopiam, aliquis alius in eius locum ſubrogandus eſt, δοκιμασθῆναι ἴσθωσιν ἢ ἀεστῶν, qui ſit calculus Optimatum probatus. Sed pleniùs de eadem re Eünapius in hunc modum: Mortuo Iuliano, cùm ciuitas Athenienſis incenſa foret ſtudio deligendi ſuc-

Philostr. in
Philisc.

LECTI ab opti-
ma ib.
Nominis
professio.
Examen.
Suffragia.
Inauguratio.

Lucian. in Eu-
nuch.

Eunap. in Pro-
eres.

efforem, qui in docendo prerogatiuam referret, plu-
 rimi docendæ Sophisticæ munus ambientes, nomen suum
 professi sunt: *ἄπονομάται ἢ δόγμα δίντες ἀπὸ σταυρὸς κείρου*
Προαρετίου τε & Ἡφαιστίων ἢ Επιφάνους, &c. Omnium
 calculus comprobati per suffragia deliguntur *Proare-*
sus, Hephæstion, &c. Hoc autem fuit νόμον κείρου
διδόναι ἐκ ἡρώδου, suggestum, & docendæ eloquentiæ
principatum suffragio dare, vt loquitur eloquen-
tissimus Gregor. Nazianzen. Ipsi autem lecti *s. Greg. Naz.*
 principes dicuntur à bonis autoribus *ἰδρυέσθαι, Carm. de vit.*
ἀρχορροβέσθαι σοφιστῶν, εἰς ἑφαιστίων ἄπονον δὲ ἀγέσθαι, ἑπι-
πάνησθαι τῶν κείρου. Olympiodorus in histor. huius-
 modi scholarum præfides ait fuisse nominatos
Ἀκρωμίτας. Helychius interpretatur *μειζονας:*
 vulgò autem dicebantur *προεστῶτες τῷ ἄρονι, vel Ἀκρωμίτας.*
διδασκαλοῖς, vel etiam τῆς κείρου. Photius de Hi- *Photius.*
 merio Sophista, *τὸ ἐν Ἀθῆναις ἐπὶ ῥητορικῶν ἑρῶσιν*
διδασκαλεῖν, Athenis eloquentiæ ludo doctor præfuit.
 Rem ipsam inaugurationem vocat Tertullianus
 his verbis: *Et ab eius officij societate, duæ scholæ Tertull. l. adu.?*
protinus, duæ cathedræ, inaugurationis quædam, &c. *Valens.*
 Romani quoque non ablimilem habuere le-
 gendi consuetudinem aliquando, & Sophistæ
 priuilegiis frui non potuerunt, qui non essent
 amplissimi ordinis iudicio probati, de qua re
 leges imperatoriæ sunt in Cod. Theodos. l. 6. de
 profess. & eod. Cod. de medic. & profess. sic edicit:
Iubeo, quisque docere vult, non repente nec temere pro-
filiat ad hoc munus, sed iudicio ordinis probatus decre-
tum curialium mereatur, &c. Eorundem etiam iu-
 dicio amoueri à docendo potuerunt, si minùs
 satis fecissent, vt est in Cod. Iustin. de profess. &
 Medic. l. 2.

*Docentium Sophistarum discrimen quoddam atque varietas. Quidam nominati ὀπλί-
στοι, alij δωατώτεροι, eminentissimi. Hi re-
gnare dicti. Φιλοπρία, & contentio ἀντιποφισάν.
Ab ipsa iuuentute quidam in Sophisticum
Thronum euecti.*

C A P. II.

LLIS suffragiis, de quibus su-
periore capite monui, plures
simul Athenis legebantur So-
phistæ: oportebat enim ex in-
stituto Romanorum Athenis
vicissim alios dicere, alios au-
ditores esse, vt ait Eunapius; qui de Proæresio
loquens, sex omnino vna lectione doctores
fuisse renunciatos prodit. Sed illi tamen non
perinde omnes dignitate præstantes duo in
genera diuidebantur. Quidam erant ὀπλίστεροι
[ita nominabantur Athenis] quasi Minorum
gentium dicas & Simpliciores, quorum ius &
autoritas subsellis & throno definiebatur:
alij δωατώτεροι, præstantiores quidam & Maio-
rum gentium Sophistæ, qui orbem vniuersum
quasi Triumviri quidam, & λόγων πύρανοι, sic
inter se diuidebant, vt quædam prouinciæ
huic, aliæ illi discipulos submitterent. Consi-
mitem habet differentiam Iulius Pollux, &
quosdam insigniores Sophistas ait fuisse, quos
vocat μείζους, μεγαλομίθοις, δημοτελεῖς, alios ἡγάτους

Duo genera
professorum
Sophist.

Pol. Poll. l. 4. c. 6.

ἄπλης. Et Fabius Quintilianus eandem haud *Quintil. l. 2. c. 3.*
 obscure diuisionem innuit, cum in docentium
 Rhetorum numero, quosdam esse ait longè in
 dicendo & præcipiendo clarissimos, quos ap-
 pellant *Eminentissimos*, alios autem *Minores*. Illi
 autem coryphæi primariique Athenis Sophi-
 stæ dicebantur *μεγαλῶν*, regnum quoddam elo-
 quentiæ possidere. Eunapius de Iuliano So- *Eunap. de vit.*
 phista: *ἐπιμαρτυρεῖ γὰρ ἅδ' Ἀθησίων, ὅτι ἄσπι τῶν ἢ πᾶσα* *Phil. & Soph.*
κείτης πύλας ἔχον ἐχώρησε. Regnum quoddam Athenis
 obtinuit: nam vniuersa vndecunque iuuentus ad eum *Regnū Sophi-*
 confluxerat, colens atque obseruans virum, ob dicendi
 vim & ingenij magnitudinem. Idem de Proæresio
 inter Sophistas fama & honore triumphante,
 πὸ δὲ Προαρείου *μεγαλῶν ἰδοῦναι πρὸς ἴδ.* Sic aliàs de
 æmulis Proæresij, πῶς ἐπὶ λόγους βασιλείαν ἔχον,
 regnum in dicendo obtinuerunt, postquam nimirum
 professorum aliorum seditione ex vrbe fuit
 eiectus. Hoc enim sæpe eueniebat, vt gliscente
 inuidia inter Sophistas, & æmulatione sese
 longiùs efferente, turbæ & contentiones exo-
 rirrentur; siue cum *μεγαλῶν ἰδόνον* ambirent
 communi iudicio celebratum, siue etiam cum
 docerent.

Eam autem ambitionem in ea honoris sede
 obtinenda, non modò Athenis, verùm etiam
 Romæ fuisse versatam, historiarum monu-
 menta sæpe declarant. Theodorus Gadareus
 Sophista, vt Suidæ verbis utar, *σωκεῖν ἐπὶ* *Suidas.*
σοφιστικῆς, & Romæ in ipso imperij domicilio,
 cum Potamone & Antipatro certauit sub A-
 driano Cæsare. Epictetus eum ambitum, &
 cathedræ importunam cupiditatem, vt erat vir

fapiens, repudiabat, & refugiendam monebat.

Arrian. Epist.
l. 2.

Cogita, inquit, amabo te, quantum sit pro maxima aut pro cathedra prærogativa, possidere animi æquitatem, in qua longè maior est felicitas. Cùm verò plures simul docerent. & essent laudis gloriaque ap-

Antisophistæ.

petentissimi, & quamplurimos auditores habere vellent; fieri non potuit, quin de se magnificè prædicarent, aliorum nomen & estimationem obtererent, contenderent sapiùs, & oratione pugnarent. Adrianus Sophista qui sub M. Antonino florebat, æmulam Aristidi Rhetori scholam Athenis habuit, ut ait Suidas. Fronto Emesenus orator *ἀντιπαύσειος*, æmulus fuit in docendo Philostrato Athenis. Cynomarchus, Adrianus & Chrestus summi omnes Sophistæ, simul ibidem eloquentiæ præfuerunt, ut autor est Philostratus. Longo post tempore Atheniensem item scholam publico suffragio unà moderati sunt Proæresius, Epiphanius, Diophantus ex Eunapio, qui vel tantillum æmulis cedere suis non potuerunt, quin labem nomini suo inurerent, & propè in oculis omnium nationum & conspectu, infamiam

Fama Sophistarum latè patens.

Greg. Naz. or.
20.

quàm innocenti Gregorio Nazianzeno: *Ἐξ ὧν τῶν πρῶτον μὲν ἵδ' οἱ ἡμέτεροι παλαῖται, Ἐξ ὧν ὅσους ἂν θύαι, præceptores quidem nostri apud tot homines celebres erat, apud quot Athenæ. Hinc nimirum ea quam dixi φιλονικία, & de principatu contentio.*

Cæterum quod dixi de lectione Sophistarum, ad eos referendum est, qui scholæ præerant imperiali munificentia locupletatæ, cum alioqui multi ad docendum etiam Athenis alia quadam via & ratione profluerent. Nonnumquam ipsa iuventus præstantes ingenio viros Athenis, manu propemodum iniecta inuitosque retinebat, & Sophistico in throno ponebat. Quod Gregorio Nazianz. vni omnium eloquentissimo contigit, eadem fere tempestate qua Proæresius, aliique magni Sophistæ, omnem Græciam fama sui nominis complebant. De illo Gregorius Presbyter in eius vita memorat in hunc modum: *Gregorium adolentes consertis veluti manibus retinebant, neque illi abeundi potestatem faciebant, τὸν δὲ σοφιστικὸν θρόνον ἀποκαλοῦσι δέχεται.* Sic Eunapius cum discendi causa in Græciam fuisset profectus, & mirifici dicendi vbertate & copia excelleret, illam docendæ eloquentiæ prouinciam suscepit adhuc adolecens, & matutinis quidem horis, in didendi artificio explicando versabatur; post meridiem, Chrysanthium clari nominis philosophum, de grauioribus rebus ipse audiebat. Sic Olympiodorus narrat studio curaque sua *Leontium εἰς τὸν σοφιστικὸν θρόνον διαχίτωναι ἔπιθελοντα, ad sophisticam sedem euectum, tamen si ille quidem repugnaret.*

A iuuentute lecti profectores.

Gregor. Presbyt. in vit. Naz.

Eunap. in Chrysanth.

Photius.

Qua salaria Throno Sophistico adiuncta fuerint. Imperatorum ea de re constitutiones, & quis primus honorarium Sophistis attribuerit. ἑρῶνος duplex Athenis, πολιτικός & σοφιστικός. Philostrati versio tribus locis emendata. Ipse variique autores illustrati. ἄπειρα Sophistarum.

CAP. III.

RPICVRVS eleganti ioco Platonem indigitabat χρυσοῦ, aureum, quòd aurum studiosissime captaret. Eodem modo aureos diceremus Sophistas, non tam quòd aureum flumen orationis funderent, quàm quòd ipsi pecuniarum fontes haurirent. Haud dissimili ioco Phædrus eos appellabat βασιλικὴ ἰσθμῶς, regios homines, quòd, vt ait Plato, homines soleant δωροφορεῖν αὐτοῖς ὡς βασιλεῦσι, illis tanquam Regibus offerre dona. Non hîc dicam quantum ab auditoribus suis petierint, quantas opes haud obscura cupiditate collegerint, quantam inuidiam ea causa sustinuerint; aptior erit dicendi locus cùm de illorum avaritia disputabitur. Nunc tantùm quæro, quibus salariis Imperatores Romani Sophisticum thronum ditarint, quibus præmiis ad docendam eloquentiam eos pellegerint. Et quidem magnam eorum Principum fuisse curam & prouidentiam, vt Doctoribus sua præmia red-

Plat. in Phædr.

derentur, ius & leges declarât. Cod. Theod. de Medic. & profess. l. 1. & Cod. Iustin. de Profess. l. 6. Sic edicunt Imperatores de professoribus liberalium artium, *Mercedes etiam eis & salaria reddi iubemus, &c.* De mercedibus professorum agebatur etiam in prouinciis diligenter, ab ipsis Præsilibus, qui de more extra ordinem de salario Rhetorum siue Sophistarum cognoscebant. Ita enim habet Ulpianus D. de extraordin. cogn. *Præses prouinciæ de mercedibus ius dicere solet, sed præceptoribus tantum studiorum liberalium.* Paulò post qui eorum præceptorum nomine contineantur explicat, nominâtque primo loco Rhetores. Et ne fortè vnius sæculi modò illam prouidentiam fuisse putemus, tanto post tempore Athalaricus Italiae Rex Senatui vrbis Romæ commendat, vt salaria doctoribus eloquentiæ Præfecti Urbis studio & cura sine vlla diminutione præbeantur. Hinc quorundam Imperatorum tantus amor in eos facundiæ Magistros, vt Sophistas inter præcipuos amicos haberent, & Sophistæ propè dici velle viderentur. Adrianum quidem scimus nominari *Ἐπίσημον* à Iuliano in Cæsaribus. Numerianus tanti fecit illam gloriam, vt cùm eloquentiæ causa plurimum placuisset, & statuum esset commeritus, non tanquam Cæsari, sed vt Rhetori inscribi illam voluerit. Sed vt à proposito non recedam, in iure & legibus præmia Sophistarum variè nominari vido: dicuntur enim *mercedes, annonæ, salaria, honor siue honorarium, emolumenta, commoda, constituta summa, annonaria commoda, immunitates, &c.* Sed quanta

Senator l. 9.

ep. 21.

Flav. Vopisc. in
Numerian.

salaria illa fuerint, ius opinor non dicit, res ab historia est petenda.

Aliquot igitur vetus memoria prodit Augustos, qui Sophistis honoraria constituerint, quorum primus à Suetonio fuisse dicitur Vespasianus, de quo sic meminit; *Primus è fisco Latinis Græcisque Rhetoribus annua centena constituit.* Vbi Græci Rhetores non alij quàm Sophistæ, quo modo sæpe in iure sumuntur, & in historia Augusta, vt apud Lamprid. in Alexandro Seuer. *Ad Athenæum, audiendorum & Græcorum & Latinorum Rhetorum causa frequenter processit;* hoc est, ad Sophistas & eloquentiæ Romanæ doctores audiendos. Hæc sanè illustris & prædicanda est magnificentia; nam annua centena si ad nostrum putandi modum reuocet, aureorum coronatorum efficient millia duo, & præterea fere centum. Et vero simile mihi est, eam attributam summam fuisse professoribus tantùm Urbis æternæ; in prouinciis enim multo fuisse minorem, pòst videbimus. Scio maiorem fuisse constitutam à Diocletiano & Maximiano Imperatoribus Eumeniò Rhetori profidenti in Gallia: sed munus extraordinarium fuisse puto ad clarissimi viri dignitatem augendam, non commune omnium Rhetorum stipendium: sic Eumenius ipse rem explicat; *salarium me liberalissimi principes ex huius reip. viribus in sexcentis millibus nummùm accipere iusserunt.* Sexcenta millia nummùm, duodecim millia sunt & sexcenti fere coronati nostrates: quæ summa luculenta sanè videri debet, & pro magistro eloquentiæ grandior, nisi, vt dixi, doctif-

*Suet. in Vespas.
c. 18.*

*Lamprid. in
Alex.*

Annua centena pro salario.

*Eumen. pro
schol.*

doctissimi illius viri, qui in palatio iam honoribus functus erat, singulare fuisse ornamentum putetur. Cæterùm à Suetonio dissentit Cassiodorus, qui principem illius liberalitatis Cassiod. in autorémque facit Domitianum: *Quintilianus*, Chron. inquit, *ex Hispania primus Romæ scholam publicam & salarium è fisco accepit.*

Sequuti sunt deinde Antonini Imperatores, qui maximè intuendi nobis sunt in hac disputatione, quòd ab illis Athenis, vnde orti Sophistæ, & vbi summa gloria semper viguerunt, Sophisticam scholâ locupletatam, & doctoribus attributa salaria fuisse credo. Nam de Marco Aurelio Antonino apertè Dio ait illum Xiphil. in *μωδὸν ἐπίσιον*, Sophistis annua commoda proposuisse; quæ qualia tandem fuerint, vt meliùs capiatur, animaduertendum est, duos Athenis fuisse *ἑρῶντες* ad docendam eloquentiam institutos, *πολιτικὸν & σοφιστικὸν*, & cuique certam propriamque fuisse mercedem. In politico Auditorio id docebatur genus facundiæ, quod foro ciuilibusque causis fuit accommodatum: in quo vis potiùs atque robur dictionis, & *τὸ ἀγωνιστικὸν*, quàm ornatus, & luminosæ orationis splendor, & concinnitudo spectabatur. Qui huic præerant annuo salario, talentum habuerunt, vt è Philostrato liquidò intelligimus, qui loquens de Apollonio Sophista, *Athenis*, inquit, *docuit τὸ πολιτικὸν ἑρῶν τελευτῶν*, Talenti salarium. & ciuili magistratù præfuit talenti salario; erat enim in ciuilibus rebus clarus & insignis. Reperti sunt in veteribus Sophistis qui tantundem à discipulis Athen. l. 12. suis peterent. Alexis enim Comicus de Aristip-

pro loquens, quem vocat σοφιστήν, de quo eius discipulo sic insit apud Athenæum;

Τὸ τῶ ἑλασίου σοῦ μαθητῆς γίνεται.

Fit discipulus Aristippi talenti mercede.

Aristoph. in Nub. act. 3. sc. 1.

Alludit & Aristophanes qui Hyperbolū ait talēro didicisse, quomodo fraus & persuasio esset adhibenda iudicibus ad causam obtinendam.

Καίτοι ἑλασίου τῶτ' ἔμαθεν ὑπερβολος.

Atqui hoc talento didicit Hyperbolus.

Plutarch. in Pomp.

Itaque Pompeius Magnus Rhodi cū Sophistas omnes adijisset, ἐκάστῳ ἑλασίου ἔδωκεν, vnicuique donauit talentum: vt videatur magnificentissimus ille copiarū ductor, pro acroasi vna, tantum illis tribuere voluisse, quantum magni quidam eloquentiæ institores pro totius artis perfectione capiebant. Nec contemnendum fuit hoc docentium præmium, quippe cū talentum nostratibus aureis nummis sexcentis æquiualeat, vt Budæus quidem voluit, pro ratione æui sui numerans: sed si hodiernam æstimationem intueamur, tantum quingentis, vel sex millibus drachmarum apud Græcos. Plus quidpiam σοφιστικῶν δρόνων fuit additum: nam commune honorarium Sophistarum Athenis fuit μωείαι, decem millia drachmarum, hoc est aurei nostri octingenti triginta tres cum assibus aliquot Turonensibus: drachma enim verus regali Iberico pondere ex æquo respondet. Hoc autem quod posui emolumentum atque summam, disertè Lucianus & Philostratus indicant, & tantum non Marcum Imperatorem illius instituendæ autorem pronunciant. Τέτακτο, inquit Lucianus, ἐκ βασιλείως μωδοφορέης, &c.

Commune honorarium μωείαι.

Lucian. in Eunacho.

Et paulò pòst, quale id stipendium fuerit definiens, ait fuisse *μυριάς χ' τὸν ἑνιαυτὸν*, decem millia denariorum siue drachmarum in singulos annos. Eandem mercedem habet Philostratus, cuius mentem haud dubiè eruditus Interpres non cepit: *Philostr. in Theod.* ita enim ille in Theodoto Sophista, qui biennio Sophisticum thronum occupauit: *περὶ τῆς ἐκ τῆς Ἀθηνῶν νεότητος ἐπὶ τῆς ἐκ βασιλέως μυριάς* vertunt, *Hic iuuentuti Atheniensium primus praefectus fuit super innumeris à Rege institutis: debuit dicere, decem millium salario ab Imperatore concesso; nam idem omnino significat quod Lucianus.* Consimilis hallucinatio videri potest apud eundem Philostratum in Damiano: *ἡκροάσατο*, *Idem in Damian.* inquit, *ἀμφὸς ἐπὶ μυριάς*, vertunt, *ambos exhibita innumera mercede audiuit; dicerem ego, decem millium mercede.* Tertio in eodem erratum. Ait Philostratus decreuisse legationem Athenienses ad Imperatorem, vt Chresto eloquentiæ *Philostr. in Chrest.* *ἑρέου* peterent. Dissuasit legationem Chrestus, neque enim decem millium salarium virum attrahere: non, inquit, *αἱ μυρίαὶ ἄδρα*, vertunt malè, *tot millia virum non faciunt.* Atque in hoc constituendo Sophistarum præmio, mihi videtur sapiens Imperator respexisse ad principes antiquitatis Sophistas; à quibus in docenda eloquentia sæpe tantum fuisse petatum meminerat. Nam à parente istius artis Protagora, decem millibus denariorum didicisse artem quam edidit Euathlus dicitur à Quintiliano. *Fab. l. 3. c. 1.* Isæus hoc idem à Demosthene obtinuit, de quo sic Plutarchus: *καθηγήσατο Δημοσθένους ἑπτάς* *Plutarch. in Isæo.* *τῆς γολῆς ἐπὶ δραχμαῖς μυριάς*, decem millium

drachmarum mercede docuit Demosthenem à schola abductum.

Philosopho-
rum salaria.

Ab iisdem Imperatoribus grandior etiam merces præfinita est Philosophis: nam Tatianus Assyrius, qui sub Marco & filio eius Co-

Tatian. or. cōtr.
Græc.

modo vixit, ita refert; ὥστ' ἄρα τῷ Ρωμαίων βασιλέως ἐπιτοίῃ χρυσοῖς ἑκατοσίοις λαμβάνει πνας, &c. aded ut à Romano Principe annuos plerique sexcentos aureos accipiant. Aureos Romanos intelligit, qui hodierna æstimatione centum supra mille coronatos nostros efficiunt. Post Antoninos principalem etiam munificentiam in Sophistas Alexander Seuerus ostendit, quem ait Lampridius Rhetoribus salaria instituisse & audioria decreuisse; sed qualia ea salaria fuerint, non liquet.

Lamprid. in
Alexand. Seuer.

Immunitates
thrōni Soph.

Addo ad extremum, præter illa quæ diximus comoda, Throno Atheniensi fuisse adiunctam λειτουργιῶν ἀπέλειαν, immunitatem, quæ tamen perpetua fuisse non videtur. Cùm ea spoliaretur Sophista Philiscus, qui septem annos oratorix sedi præfuerat, ad Commodum Imperatorem, ipsi alioquin infensum prouocauit, cui etiam publicè ausus est dicere, σὺ μοι λειτουργιῶν ἀπέλειαν δέδωκας, δίδῃς τὸν Ἀθηνῶσι θρόνον. Cùm tu mihi scholæ præfecturam donasti, etiam immunitatem cōcessisti. Sed iratus Imperator negauit aut illum aut quenquam docentium esse immunem, indignum esse dicens, ut ciuitas consuetis functionibus priuaretur διὰ μικρὰ & δόσηνα λογάγια, propter misellas & tenues Sophistarum oratiunculæ. Idem ipse tamen Imperator Philostrato Lemnio λειτουργιῶν ἀπέλειαν ὅτι μὲν ἐπισημασθε, ut habes

Philostr. in
Philisco.

lib. 2. de vitis Sophistarum Itaque beneficium
 tum quidem id videtur quorundam fuisse Im-
 peratorum; at qui deinde consequuti sunt Cæ-
 sares, multas Rhetoribus immunitates conces-
 serunt, à tutelis, à Gymnasiarchiis, aliisque
 huiusmodi, de quibus in iure & legibus mul-
 ta. De Valentiniano vndecima sua oratione
 Themistius, *Quis tanta præmia proposuit? quis elo-* *Themist. or. xl.*
quentia laude celebres, cum illustribus virtute bellica
ducibus parem ad dignitatis gradum euexit? Paria de
 Mauricio Imperatore Suidas: Dicitur, inquit, *Suidas.*
 eloquentiam maximi fecisse, & in optimis qui-
 busque disciplinis versatos maximis honoribus
 affecisse.

*De Schola docentium Sophistarum. Ea vel
 publica, vel priuata. De utraque notatum.
 Ordo sessionis in auditoribus, qui æris cam-
 pani sono aduocati & dimissi è schola.
 Quoties in die Sophistæ docuerint. Qui-
 dam scholas duas complexi.*

CAP. IV.

SCHOLAS Sophistæ & domi- Scholæ pu-
 cilia habuerunt ad docendum, blicæ.
 tum publica, tum etiam priua-
 ta. Publica nomino à præfidi-
 bus reipublicæ cōstituta, qualia
 Romæ tum Athenæū, tum Capitolinæ scholæ,
 de quibus in iure & in historia frequens men-

Privatæ
scholæ.

De illustr.
Gram.

Plutar. in 10.
orat.
Philostr. de vit.
Seph.

Greg. Naz.
or. 4.

Tacit. de orat.

uo: qualia item & Athenis & aliis in urbibus
Gymnasia, vbi multi simul Sophistæ separatis
in exedris iuventutem erudiebant. Privatæ
etiam fuere scholæ siue dicendi officinæ, quas
sibi pro animi arbitrio deligebant Sophistæ,
cùm sedem in aliqua ciuitate fixissent. Euna-
pius *ῥεατρα ἰδιωτικὰ* nominat: Themistius *δωμά-
των*. Sic domestica in pergula scholas habuisse
Crassitium autor est Suetonius. Neque tamen
semper domi, sed nonnunquam in templis do-
cebāt. Id quidem à Megistia Smyrnæo Sophista
memorat factum in Hippodromo Philostratus:
ἰερὸν δὲ καλεῶν τὴ παιδαγωγικὴν προσκαθημένης, &c. Et
paulò pòst, *ἔωικεν ὅπαι παιδευοῖ τις ἔνδον*, venit ei in
mentem fieri posse vt aliquis ex illustribus doceret
intus. Locum autem in quo adolescentiam
instituerent, Græci vulgò *σχολῶν* & *σχολῆον* vo-
cant: Æschinis apud Rhodios scholam Plutar-
chus nominat *διδασκαλεῖον*, Philostratus *σοφιστῶν
προπηλακῆον*, vt etiam Aristophanes, cuius Scho-
lastes hanc ponit animaduersionem: *φροντιστήριον*
vocatur apud Atticos *δαίκος*, locus videlicet
εἰς τὰ πολλὰ συνῆχοντα σκελεῖδροι, quò multi ad discen-
dum & meditandum conueniunt. Themistius or. 7.
φροντιστῆς αὐτὸν ἢ μουσίον. Himerius apud Pho-
tium, *βασιλεία μουσίων*, regalia scholarum. Grego-
rius Nazianz. vocat *παιδευτήριον*. Attici *χορηγίος*,
apud quos, inquit Ammonius, *χορηγός, ὁ διδά-
σκαλος*. Alij *ἰσχυραῖων*, quidam etiam *σκηνῶν*, Lati-
ni etiam nuncupant aliquando *scenas*. Autor
Dialog. de Orator. *At nunc adolescentuli nostri
deducuntur in scenas scholasticorum, qui Rhetores
vocantur*. Frequentissimum est vt dicantur *Am-*

ditoria, quemadmodum & à Græcis interdum ἀκροάσεις· sic apud Philostratum in Hippodromo, *Veni vs̄ discerem τὸ ἦθος τῆς Ἰωνικῆς ἀκροάσεως, auditorij Ionici morem.* Pythagorei ὀρχηστῆον nominabant, hoc est auditorium, apud Clementem Alexandrinum: aliàs λέξιον, vnde λεξιῶται discipuli apud Laertium. Vitruvius exhedras in quibus rhetores disputant. Cicero ludum: Strabo σχολὰς τῶν ἀπὸ λόγων περὶ τῶν. Alij alio modo vocitant.

I. I. Strom.

Vitruv. l. 5. c. 11.

Strab. l. 14.

In iis scholis sedilia fuisse commoda ad vsum studiosæ iuuentutis, ex iis potest intelligi facile, quæ suprâ de theatro Sophistico diximus, & ex eo item loco Plutarchi: ὅτιν ὄραν ἔσιν αὐτοῖς ἔδρας πρὸ τῶν πρώτων ἐν ἀκροάσει καταλαμβάνοντας, itaque videre licet primas in auditorijs sedes occupare. Certos autē in eadem schola discētium ordines habuerūt, vel, vt Fabius appellat, classes: neque tantum pro scientiæ & cognitionis modo, verum etiam pro ætatis ratione dabatur sessio. Quam rem exponit Philostratus, de studiis suis loquens in hunc modum: ἐκαστὴν μὲν ἑσκαλιθῆντες, οἱ μὲν παῖδες ἔσιν οἱ περὶ δαγῶν, &c. In scholas accersui sedebamus, pueri quidem eorumque rectores medij, ex altera verò parte adolescentes ipsi. Placuit ea ratio Quintiliano, cuius illud est effatum, Pueros adolescentibus sedere permistos non placet mihi: cuius dicti rationem ibidem exponit. Quod verò ait Philostratus, venisse in scholam ἐσκαλιθῆντας, aduocatos, ad eam consuetudinem meo iudicio pertinet, quæ etiamnum in vsu vbique est, vt intelligamus, iuuentutem æris Campani sono aduocatam, & ἐσκαλιθῆντας fuisse. Cuius

Plutar. de Dial.

Philosty. in Procl.

Fab. l. 2. c. 2.

moris vestigia animaduerto in vita Hippodromi Sophistæ, qui cum Smyrnâ aliquando venisset, ingressus auditorium est, ubi docebat Megistias: *Ἐλεγκθῶνιστος ἦν ὁ Μεγιστίας τὰ μειράκια, &c.* Tum Megistias, inquit, adolescentibus tintinnabuli sono dimissis, &c.

Cæterum bis in die docuisse ut plurimum videntur. In Colloquiis antiquis Græcolat. *ἡεῖσθικῶς ἔπειρῆται πάλιν εἰς πύθολω, post prandium iterum ad scholam redit.* Plutarchus lib. de adulat. Ammonius, inquit, præceptor noster *ἔδλην ἑσπερινῆν*, in conuentu pomeridiano, cum animaduertisset discipulorum aliquos vsos esse prandio non simplici, &c. Bene tamen dicendi facultatem artificiumque declamandi fortè semel docuere tantum in die, aliis temporibus alia. Sic videmus Aristotelem cum *εωθινὸν* haberet & *δελινὸν ἀειπατόν*, matutinis quidem horis *ἐκρομαστικά* & retrusa in media philosophia tradere solitum, post meridiem autem *ἑσπερικά*, Rhetoricam, poeticam, aliâque leuiora. Sic Eunapius manè docebat Rhetoricam, à prandio ipse auditor erat Chrysanthij, qui tum in philosophia præstare videbatur. Sic enim de se ipse memorat: *τὰ εωθινὰ μὲν ὁ σὺλχεαφείς ἐπὶ ρητορικῶς λόγους, ἐπιποεῖ ξυλιῶν ἔτι δὲ δευτέρους ἐπιπιδείσιν, &c.* Scriptor matutinas horas alius impendebat, ac volentes docebat artem Rhetoricam, deinde mox à meridie ad primarium suum præceptorem se conferens in cælestibus philosophicisque studiis erudiebatur. Aristodemus quoque Nysæus, quem Strabo docentem audiuit, Rhodi scholas habuit duas, & manè quidem Rhetoricam, vesperi Grammaticam tra-

Plutar. de adul.
ab amic. dign.

Eunap. in
Chrysanth.

Strab. l. 14.

Et abbat. Sanè vtrumque munus tum eloquentiæ explicandæ, tum Grammaticæ, sustinuerunt interdum Sophistæ: quæ fortè causa fuit, cur Grammatici & oratores pro iisdem in iure sumantur, vt Cod. de Profess. & Med. l. 2. *Grammaticos seu oratores decreto ordinis probatos, &c. vbi quidam iuris Interpretes, Rhetores, legendum censent. Sed quid Sophistæ docuerint, accuratiùs est videndum.*

Quid in scholis Sophistæ profiterentur. Antiquissimi scientias omnes complexi. Mediæ ætatis Doctores orbe humanitatis definiti. Διδακτικὰ tradebant, Grammatica magnam partem, Poeticam, Historiam, Eloquentiam. ῥητορικὸι ῥήτορες. Sophistæ plura quàm Latini Rhetores docuere.

CAP. V.

QUID Sophistæ docuerint in scholis, quàmque latè patuit eorum professio, dici vno verbo non potest, quòd in diuersis ætatibus haud exigua fuerit eorum in docendo varietas. Primi illi qui Sophisticam in cœlum præstantis ingenij magnitudine sustulerunt, ἑσικλαομαιδείαν atque omnem doctrinarum veluti concentum videbatur esse complexi. De quibus sic est apud M. Tullium, *Cic. 3. de Orat.* *Veteres illi vsque ad Isocratem omnem omnium rerum*

quæ ad mores hominum, quæ ad vitam, quæ ad virtutem, quæ ad rempub. pertinet, cognitionem & scientiam, cum dicendi ratione iungebant. Plato quamuis illis propter φιλομμίαν, vt docti viri memoriæ prodiderunt, iniquior, magnos tamen fuisse viros & excellenti scientia fatetur. Ait verò in Protagora, illos Arithmeticen, Astrologiam, Geometriam, Musicam, ciuilem quoque scientiam & Æconomicam docere cõsueuiffe. Disputarunt de virtutibus, de vitijs, de deorum immortalium natura, vt innuit Maximus Tyrius; *Negat, inquit, Socrates se scire quidquam, nec quæ de virtute, nec quæ de dijs traduntur, nec quicquam denique eorum, ἐφ' οἷς οἱ σοφισταὶ ἐκόμουν, quæ cum fastu profitebantur Sophistæ.*

Et Gorgias quidem Isocratis præceptor, non eloquentiam modò illum docuisse, sed Astrologiam quoque videtur, & cœlestium rerum cognitionem: cuius rei fuit insigne ad perennem memoriã in Isocratis monumẽto incitium, vbi expressus fuit Gorgias, qui in globum cœlestem intueretur, adstante Isocrate. Itaque licet illis tribuere cum Dionysio Halicarnass. πανεπιστημοσυνίω φιλοσοφικὴν, cum rerum diuinarum humanarumque scientiam ostenderent. Neque tamen Grammaticam resque alias minutas contemnebant. Protagoras, vt meminit Aristoteles, primus genera nominum distinxit, aliãque dixit virilia, alia muliebria esse; nonnulla item alia σκευὴν tanquam vasa & instrumenta, quibus intelligebat neutra. Socrates item cum Hippia colloquens, eum affirmat acutissimum omnium hominum intelligere li-

Plato in Protag.

Max. Tyr. Dissert. 8.

Aristot. l. 3. Rhet.

Plat. in Hipp. maior.

rerarum syllabarúmque distinctiones. Apud Themistium Prodicus & Protagoras Abderi- *Themist. or. 4.*
 ta, alter quidem ὀρθοῦς πειρᾶν τε καὶ ὀρθοῦς ῥημοσιύων, *rectam locutionis ac verború rationem*, alter Simonidis aliorúmque scripta poëtarum adolescentibus explicabat. Plato etiam in Cratylo eundem ait Protagoram docuisse auditores suos τῶν ὀρθῶν τε, *nominum rectitudinem*.

Iam qui deinde consecuti sunt nominatúque Sophistæ, duas veluti gentes profeminaverunt. Quidam enim cum viderent eos principes in ἐπιστημῇ fuisse clarissimos, quid ea de re suis monumentis reliquissent, non modò legendum, verùm etiam tuendum omni sibi cõtentione putabant. Et quidem artem illi contradicendi excogitarât, & pollicebâtur omnes efficere ἀμφοτέρωθεν, adeoque scripta eorum extabant, in quibus ea ponebantur, quæ aduersus singularum artium professores contentionis studio adferri debeant. Quo in numero ponuntur τὰ Πρωταγόρου, *Protagoræ monumenta*, in *Plato in Sophist.*
 quibus de palæstra deque cæteris artibus multa memoriæ prodidit, vt ait Plato. Hanc igitur scientiæ Sophisticæ partem quidam arripientes, non veritatem intuebantur, nec aliquod genus vtile cognitionis, sed eos cum quibus inibant disputationes, compositis literarum nominúmque tendiculis in laqueos induere nitebantur. Quos ait Themistius magnificè & glori- *Themist. or. 1.*
 osè disseruisse *de synonymis, homonymis & paronymis*. De his actum est superiùs copiosè, nec est cur pluribus agendum esse videatur hoc loco, in quo quærimus, quid Sophistæ in schola

docuerint. Nam artem illi quidem *ἡν ἐλάττωσαν* cui se dediderant, post Aristotelem, qui genus illud Sophistarum repressit, haud opinor docebāt: sed cū essent imbecillo animo & malitioso, turbulentæ naturæ fluctu, tanquam aliqua tempestate iactati, ad eos scopulos cōtentionis latrantēque Scyllam ferebātur, & populari ambitione cōtenti, non minū irretientis dolosē hominibus gaudebant, quā si clarus quispiam Timotheus, adminiculante fortuna, multas vrbes retibus inuoluisset. Hi nomini Sophistarum æternam ignominiaē labem inusserunt, à quibus etiamnum appellantur illi Sophistæ, qui tortuosis & fallacibus conclusionibus minū doctos in fraudem inducunt.

Alij fuere Sophistæ, qui vt plurimū difficiles arcanāque Philosophorum disputationes omittentes, ad studia humanitatis omnes vitæ suæ rationes conferrent; qui cū maximis ornatissimisque in vrbibus docerent, eorūque scholæ incredibili adolescentium concursu & copia celebrarentur, non fuit ab instituto alienum quærere, quam potissimum scientiam traderent, quidve profiterētur. Breui dicam, mihi videri partem omnem humaniorum literarum attigisse quæ excellenti & perfecto oratori essent necessaria. Grammaticam igitur docuerunt, poëticam, historiam, civiles controuersias, dicendi facultatem, Iunior Philostratus cū Lemnium sibi cognominem Sophistam vellet ostendere magnum fuisse in omni professione Sophistarum, eximium illum esse monet *ἐν διασκευαίσις, ἐν δημιουργίαις, ἐν συγγραμμάτων, ἐν*

Quæ doce-
rentur à So-
phistis.

ῥηγέτης, ἢ ῥηδίων λόγῳ, in foro, in concione, in scriptio-
ne, in declamando, in subitanea dictione.

Illud ἢ δικασθεῖς refertur ad causarum fo- Ciuiles con-
rensum cognitionem, quas sæpe summa elo- trouerunt.
quentiæ gloria & omnium comprobatione
egere Sophistæ. Cuius rei historia Sophistica Philostr. de vit.
plena est. Scopelianus sine mercede reis sui co- Soph.
pnam faciebat, quibus vitæ periculum create-
tur. Polemo duorum talentorum præmio fuit
conductus ad nobilissimam causam agendam.
Heliodorus à M. Antonino Imperatore vni
causæ omnium quæ tum Romæ fuerunt maxi-
mæ præfectus, quam patrocinio suo tueretur,
ὡς ἑπιπροδρόμος δικασθεῖς ἢ δικας, vt iudicis & cau-
sis aptissimus, ait Philostratus. Itaque vt plurimū
simul δικανικὰ & σοφιστικὰ siue ῥηγέτω tractabāt,
vt Damianus Ephesinus, de quo sic in eius vi-
ta; ὡς δὲ δικανικὸς ῥητὸς σοφιστικῶς, σοφιστικὸς ἢ δι-
κανικῶς, fuit vt in iudiciali genere magis Sophisti-
cus, sic in Sophistico magis iudicialis. Et subdit in-
grauescente illum senectute ἀμφὶ τὰς ἀουδας,
vtrūque studium omisisse. Sic Apollonius Sophista
dicitur ἰκανὸς τὰ δικανικὰ & τὰ ἀμφὶ ῥηγέτω, in fore-
sibus & rhetorica declamatione probatus. Sic etiam
M. Tullius Molonem Rhodium quem eloquē- De clar. Orat.
tiæ ducem habuit, & actorem summum causarum,
& magistrum appellat. Huiusmodi Sophistæ
dicti videntur aliquando à Græcis νομικοὶ ῥητορεῖς,
quo nomine Platonem Gerasenum vocat Ste- Stephan. de or-
phanus, quem etiam ἢ ῥόνῳ, in commédatio-
nem legum intentum fuisse ait: vbi per ῥόνον,
ciuiliū opinor orationum suggestum siue
πολιτικὸν ῥόνον intelligit, cui Athenis Sophistæ

Apollonius præfuisse dicitur & publicè in eo docuisse talenti salario, vt est in eius vita.

Historia.

Nec minor cura illis fuit historiæ, quam vt officij sui partem excolerent. Hinc exhibitæ ab illis ἱστορίαις in historia; quod fecisse Antiochū meminit Philostratus: hinc nominati συγγραφεῖς: hinc in eorum laude positum, quòd hoc etiam studio excellerent, vt in eo loco quem paulò antè posuimus de Philostrato, qui magnus fuisse dicitur ἐν συγγραμμάσι. Sic Dio Præfatus, vt eius vitæ scriptor memorat, ἰσοῦντο ἰκανὸς τῷ συγγραφῆν. Sic Antipater Sophista specimen sui editurus in historia, res Seueri Imperatoris

Fabius l. 2. c. 4.

gestas ornandas suscepit. Vidit hoc Quintilianus, & inter Rhetorum exercitationes ponit

Cic. in Brut.

historiam. Etiam M. Tullius, *Cōcessum est, inquit, Rhetoribus ementiri in historijs.* Sophistas intelli-

Liban. declam. 29.

git: & Libanius, οἱ τὰ λέγειν διαφθόροντες, εἰς γραφῶν ἐκείνωνται ἀριστεροί, qui in dicendo excellunt, literarum monumentis actiones inserunt.

Grammatica.

Iam si de Grammatica loquamur, sic in ea docenda versabantur, vt haud vereat illis *Methodicam* & *historicam*, vt vocant, nimirum illius scientiæ partes concedere. Nam vt capite superiori monuimus, quidam manè cūm præcepta eloquentiæ tradidissent, à meridie cœtum adolescentium in Grammaticis erudiebāt.

Themist. or. 1.

Itaque æmulus eorum Themistius, ad minuentam eam gloriam, quam docendo consequerentur, Sophistam ait ἀποκαταστάς τῆς συλλαβῆς, & ἐπισητεῖ, &c. syllabis esse affixum, nominum syn- copas & elisiones meditari, & vocabula ad vnguem excutere: quæ minuta homini grauitatis amanti

Sophoque videbatur. Cùmque in Italia Grammatici & Rhetoris sic partita distinctaque essent officia, vt pueri apud Grammaticos Suasorias & laudationes declamarēt, aliàque id genus *ωεγυμνάσματα*, apud Rhetores quæ grauioris in eloquentia forent momēti, Sophistæ vniuersam declamādi rationem sustinuerunt, nec alijs doctrinarum mystagogis vllam illius partem reliquerunt.

De Poëtica, quin ipsam quoque publicè Poëtica. exposuerint, dubitari non potest, cùm ab illis Simonidis & aliorum poëtarum versus summa diligentia explicatos, libris suis Plato fateatur. Hic memini scribere Amphilochium, Basilium Magnum cùm aliquādo venisset Antiochiam, vbi Sophista Libanius scholam habebat, offendisse de grege adolescentium vnum mœrore confectum, quod Homeri versus consequi intelligētia non posset, cùm tamen doctor Libanius enodare illos iussisset. Doctissimus Basilius quietum esse adolescētē iubet, tum mirabili facilitate rem omnem alioqui tenebris inuolutam & abstrusam illuminauit. Quo deinde meo iudicio factum est, vt Libanius daret literas ad sanctissimum & eruditissimum illum Patrem, vt diuini Poëtæ mystagogum & oraculū literarum, quibus ad Homericæ poëseos adyta viam ab illo pandi sibi orabat. Extat epistola Epistol. 152. inter Basilianas, cuius hinc partem lubet apponere: Cùm in prætorio vnà tecum essem, equidem non semel rogavi *διὰ τῆς οἷς σοφίας, εἰς τὸ βάθος τῆς Ομήρου μανίας εἰσελθῆναι*, &c. vt per istam tuam illustrem sapientiam, liceret pertingere ad Homericæ diuinationis alti-

rudinem. Quòd si totam consequi fas non est, tū vel in partem sortis huius nos introducito, &c.

Eloquentia.

Plat. in Protag.

Sed præsertim in tradenda eloquentia, & dicendi fontibus apèriendis elaborabant Sophistæ: vnde Hippocrates Atheniensis apud Platonem, Sophistam vocat ὀπισθέπιδω τῆ ποιήσαι δεινὸν λέγειν, præceptorem eloquentiæ facultatisque dicendi. Hinc nominati λογοδιδασκαλοὶ & παιδοὶ διδασκαλοὶ, persuasionis & facundiæ magistri, ῥητορικοὶ, πηχίται λόγων: à Cicerone, Fabio, cæterisque, Præceptores eloquentiæ, & dicendi artifices. Hinc sophisticè & eloquenter signare sermones. Atque in hunc finem magnam partem scholasticarū exercitationum referebāt, de quibus modò est agendum.

Ruffinus præsbys.

Scholarum exercitationes apud Sophistas. Μυῖται siue ἀσκήματα τῆς ῥητορικῆς. Declamationes umbratiles. Quis declamandi primus autor: eius rei cupidi olim Sophistæ. Rhetoris proprium declamare. Commeletare. ἐμποιεῖται ὡς ἰδιότης. Puerorum scholasticæ declamationes. In ijs plausus. Augent eloquentiam.

CAP. VI.

Platarch. l. de audiend.

Dionys. in Method. γαμνη.

INTER præcipuas exercitationes, quæ in scholis Sophistarum adhibebantur, ponuntur Declamationes, quas Plutarchus σοφιστικὰς ἰδιότης vocat: Dionysius Halicarn.

γαμνη.

γυμνάσματα τε ἔα ἀσκήματα τῆς ρητορικῆς. Photius *Photius in Bi-*
 γυμνασιακοῖς λόγοις. Aristides Smyrnæus Sophista *blioth.*
 ἀγωνίσματα διαπειλών, & quasi interpretās Priscia- *Aristid. de*
 nus, certamina rhetorica, lib. de præx. Rhet. S. *Smyrn. to. 2.*
 Gregorius Nazianz. πλάσματα, Ausonius *Priscian. l. de*
præexerc.
 lites quas schola ferit. Autor Dialogi de Orator. S. *Greg. Naz.*
 fictas controuersias: & alio loco, scenas scholastico- *ep. 57.*
 rum. Nyffenus Gregor. ἐν γυμνασίῳ πρὶ χολαστικῆς *Auson. ep. 11.*
 ἐπιχρησίδρα. Ennodius dicendi simulacra. Eume- *Tacit. de Orat.*
 nius Rhetor secreta studiorum exercitia. Arbitr *S. Greg. Nyss-*
 controuersiam umbrantibus sententiolis pictam. Agel- *in Hexam. p. 5.*
 lius decursus ludicros & simulacra præliorum vo- *Ennod. l. 1. ep. 7.*
 luptaria: & opponit certamini ubi omnia discipli- *Eumen. de*
 narum rhetoricarum arma atque subsidia mouentur. *Schol.*
 Vulgò nominantur vt Græcis ῥητέται, sic Latinis *Agell. l. 7. c. 3.*
 Declamationes, & ῥητέται est declamare. Hyginus *Hygin. in fab.*
 græcissans nouè dixit commeletare.

Princeps autem inuentorque ῥητέται fuisse *Inuentor*
 dicitur Æschines qui Rhodi eloquētix ludum *ῥητέται.*
 aperuit, de quo ita Photius: λέγεται δὲ εὖτε ἄριστος *Photius in Bi-*
 ἐκείσε χολαζῶν τὰ πλάσματα καὶ τὰς λεγομένης ῥητέταις σω- *blioth.*
 θῆναι. Fertur ibi [Rhodi] primus & fictiones, &
 quas ferunt declamationes in otio composuisse. Hunc
 secuti Sophistæ auidissimi fuere ῥητέται: aie-
 bant enim Homerum fuisse filium Μηνῆος Mele- *Homeri pa-*
 tis, & proinde sese velle cōferre ad eius patrem. *ter.*
 Cócinnè, vt multa, Maximus Tyr. Mercator au- *Dissert. 19.*
 rum, ebriosus vinum, delicatus amores, cātum musicus,
 dicendi studium Rhetor sequitur. Et quidem docti
 viri propriam exercitationem non minùs Rhe-
 toris esse putant declamare, quàm mederi Me-
 dici: de qua re sic Asper Iunior: *Ars est compre-*
 henso præceptorū ad vilitatem vsui accommodata per *Asper in*
Gramm.

artificis sui exercitationem, medendi vt medici, declamandi vt Rhetoris, legendi vt Grammatici. In hoc excellere cupiebāt Sophistæ, in hoc ostētare vim ingenij & orationis copiam, ex hoc denique approbationem & hominum laudem cōsequi. Hinc S. Basilius proprijs laudibus ornans Libanium celeberrimi nominis Sophistam, ait cum τῆς ὑψηλῆς ἐμπομπῆς, in declamādo triumphare, splendida quadam & magnifica veluti pompa, quæ omnium oculos in se conuertat. Vnde Quintilianus ostentationem declamatoriam appellat; Ennodius, pomposam recitationem.

Atque vt Sophisticæ Declamationis quandam veluti faciem ante oculos ponamus, hoc inprimis est intelligendum, rem antiquam vario temporum lapsu, variam quoque formam induisse. Antiqui enim Rhetores in Declamationibus suis *communes veluti locos* tractabant è philosophia decerptos, de virtutibus, vitijs, paupertate, exilio, alijsque huiusmodi, quæ omni orationis copia vel laudari vel redargui poterant: vocabāt θεοὺς, Σεβαστὰς ἕκαστους nominat Philostratus. *An ignoramus* (ait Quintilianus) *antiquis hoc fuisse ad augendam eloquentiam genus exercitationis, vt Theses dicerent & communes locos, &c.* Præclarum id quidem fuit institutum, & humano generi fructuosum, quo virtutis commédatione, & turpitudine vitiorum ante oculos posita, mores componerentur, si ipsi mores suos composuissent Sophistæ. Nam Aristoteles ὡς ἐστὶν. asserit eos honestissimis quidem orationibus vti, sed contraria facere. Et Maximus Tyrius ait se minimè Oratorem cum probare,

S. Basili. ep.
155.

Fabius l. 4.

Communes
loci.
Theses.

Philostr. de vit.
Soph.
Fab. l. 2. c. 1.

Aristot. de re-
prehens. Soph.
c. 12.
Max. Tyr.
Dissert. 15.

ἢ μὲν ἄλλοι λέγοντα, κοινὸν ὄντα, &c. qui in impuros
 Fortatores, scortator ipse, aut de cōtumelioso contume-
 licus ipse declamet. Seneca perquam venustè eos Seneca.
 in conuictum suum disertos atebat, & componebat
 cum medicis, quorum tituli remedia habent, pyxi-
 des venena. Eos pupugit aculeata quoque ora- Lactant. de
 fals. sap. l. 3.
 tione Lactantius; si quis mores eorum diligenter
 inquirat, inueniet iracundos, cupidos, libidinosos, ar-
 rogantes, proteruos, & sub obtentu sapientiæ suæ vitia
 celantes, domi facientes ea quæ in scholis arguissent.

Huiusmodi Declamationibus ἑσπεύων, successer-
 re deinde *Controuersie* ad similitudinem causa-
 rum forensium; quod primùm fieri cœptum
 Demetrii Phalerei temporibus, siue ille ipse po-
 litissimus in dicendo & ingenio abundans, siue
 quispiam alius excogitauerit; nam incertum
 esse prodit Fabius l. 2.

Ad extremum delectæ sunt materiæ ex omni
 propè re atque negotio, in quibus explicandis
 exigua pro veris causis foróque vtilitas fuit, co-
 pia verò ingenijque exercitatio magna. Hoc in
 vltimo genere ῥητορῶν, omnium vulgò Sophista-
 rum diligentia & labor infumebatur, in eo-
 dem adolescentes erudiebant & studiosissimè
 exercebant.

Neque enim ipsi modò Sophistæ eloquentiæ Discipulorum
 ῥητορῶν
 professores, sed discipuli quoque in schola de-
 clamitabāt: quibus in declamationibus fiebant
 plausus acclamationesque laudatium, non mi-
 nùs quàm in publica ὀπιδείξει. Hinc Plutarchus Plutarch. de
 audien.
 Plausus in
 scholis.
 illa quæ ab audientibus iactabātur, ad laudem,
 εὐφωίας & αἰθρῶς, Ingeniosè, Floridè, ait esse τῶν
 παιζόντων ἢ παινηρευόντων ἐν τῇ σχολῆς καὶ ῥητορῶν φωνῆς,

ludentium & in iuuenili declamatione exultantium voces. Sed eam plaudendi consuetudinem infimulat iure Fabius, quòd eò iam prouecta erat leuium adolescentium licentia, vt etiam vitiosissima laudarent, & successum declamationis atque fructũ κρότου & βοῶν magnitudine definirēt. Nunc, inquit, proni atque succincti ad omnem clausulam non exurgunt modò, verumetiam excurrunt, & cum indecora exultatione conclamant. Id mutuum est, & ibi declamationis fortuna. Pari quoque leuitate se mutuò sibilis excipiebant, & aduersa acclamatione in schola, si quid displicuisse; quod in scholis Sophistarum fuisse frequentissimum, de pueritia sua loquens autor est Philostratus: nam Ægyptij Procli doctoris sui vitam scribens, ait eum bibliothecam habuisse domi, quæ pateret omnibus ad ornandas poliendâsque declamationes, ne vel inuicem, inquit, exhiberemus, vel cauillaremur, ἀ ἐν ταῖς τῶ σοφιστῶν σιωπῆσι φιλεῖ γίνεσθαι. Itaque Plutarchus monet grauissimè, ita instituendos esse pueros, vt dum alius dicit, μὴ σιωπῆσαι πῆδον, μηδὲ ἑυλακτεῖν πρὸς ἕνα, non cieant turbas, neque elatrent singula inuidiosè; quòd modestiæ & humanitati repugnare id videatur. Neque tamen declamabant singulis diebus omnes adolescētes, sed ordine quodam & pro modo eruditionis atque doctrinæ; qua

Fab. l. 2. c. 2.

Plutarch. de
audien.

Fab. l. 1. c. 2.

& l. 2. c. 1. 2.

&c.

Lactant. l. 1. c.

1. diuin. Instis.

de re multa Quintilianus l. 1. & 2. Institut. Orat. Vtiles autem fuisse illas declamationes ad parandam & augēdam eloquentiam, cùm ipsa docuit experientia quotidiana, tum qui artem illam diu factitauit Lactantius suo testimonio comprobauit: Multum tamen nobis, inquit, exer-

citatio illa fictarum litium contulit, vt nunc maiore copia & facultate dicendi causam veritatis peroremus. Sed quæ hæctenus à me explicata sunt, intelliguntur de ijs declamationibus quas ipsi adolefcetes ingenio propriòque marte poluissent. Nam primis scholarum initijs apud Rhetorem pueri non sua, sed quæ Sophista ipse doctor elucubrauisset, in schola recitabât, vt autor est Theon Sophista, qui sic monet; Oportet præceptorẽ exercitationes quàm optimè & pulcherrimè cõponere, & *μετὰ τὰς πρὸς τοὺς μαθητὰς λέγειν*, iubere deinde adolescentibus vii eas recitent, vt exemplo illo instituti atque informati imitari facilius queant.

Declamationum scholasticarũ varietas atque diuisio. Suasorie inter rudimenta dicendi.

Quid πλάσμα. Πραγματικὸν λόγος, sign. èta Rhetorum. Eorum autor Æschines. Cõtrouersia colorate, ἐπιμαυλισμένης, figurate. Figura causidicorum, figurati morsus. Suspiciosa ætio. Silentium & significatio in Cõtrouersia, & in silentio νέμειν. Quando figuranda oratio. Primus id fecit Iseus. Illustratus Gregorius Nazianz. aliique.

CAP. VII.

VTOR Dialogi de Oratorib. Declamationes Rhetorum in duo genera est partitus: quædam suasorie, aliæ Cõtrouersia nominantur. Illæ putabântur leuiiores, *Tacit. de Orat. Suasorie.*

hæ robustioris iam ætatis: vnde Suasoriæ nonnunquam in scholis etiam Grammaticorum dicebantur, cum in Rhetorum ipsi officium irruissent, vt ait Quintilianus. De ijs loquitur piger ille apud poëtam:

Fab. l. 2. c. 1.

Persius Sat. 3.

*Sæpe oculos memini tangebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Dicere.*

Suasoriam intelligit declamatam in schola patre audiente;

Iuuenal. Sat. 1.

Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Itaque mirum est virum doctum istius loci interpretem aliò rem traducere. Simile est illud Iuuenalis:

*Et nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus vt altum
Dormiret.*

Fabius l. 2. c. 1.

Hoc genus declamationis ponit Fabius inter rudiméta dicendi apud Rhetorem: facillimum enim est puerisque accommodatum, in quo detur locus iuuenili redundantia, excessui ad ornandum, latioribus descriptionibus atque pompæ; præsertim cum ad illud idem genus periti quidam eloquentiæ doctores *Laudem & Vituperationem* referant.

Controuersia.

Controuersia autem quæ iudiciorum quandam imaginem continent, argumétosæ & longè difficiliore habebantur & maturo iudicio dignæ, in quibus & sententiarum acumen & exquisitus quidã ornatus adhiberetur. Doctissimus Hieronymus Comment. in Epist. ad Galat. *Controuersiam* ponit pro elaborata & flosculorum elegantia picta & expolita scriptione,

D. Hieron. præfat. in lib. 3.

cùm ait se non scribere *Panegyricum* aut *Controversiam*, sua vt verba laudètur, sed *Commètarium*. Hæc partitio Latinorù propria est Rhetorum, quam Sophistæ, qui, vt iura loquuntur, *facundia græcitatæ polleat*, non venditant: nam vtrumque genus communi appellant nomine, aut *ῥητορικῆς*, aut *ἀγωνίας*, aut *ὑποδείσεως*, nec partem vllam declamationis Grammaticis relinquebāt: itaque apud illos Narrationes, Chriæ, Sententiæ, Loci communes, *ἠθροποιίαι*, & similia dicebantur, quæ *περογυμνάσματα* veteres appellant, quibus ad excipiendam eloquentiæ maiestatem, pueriles animi disponi solent.

Igitur Sophistæ, nam de illis hîc quærimus, ῥητορικῆς quædam nominabant simpliciter ὑποδείσεως ῥητορικῆς, alias *ἐρησιασμοίνας*, nonnunquam etiam *πλάσματα*. Fictas enim cōtrouersias, vel vt *Πλάσματα* Rhetorum vocant alij fallas, ab otiosis & ingeniosis hominibus excogitatas, in quibus erudiebant adolescentulos, dicunt *πλάσματα*. De quibus ad Sophistam Eudoxium scribens, ita meminit, qui Sophistarū mysteria omnia cognorat D. Gregorius Nazianz. *πῶς ζοιδοὶ ἐν μετρηκίσοις, ἔ πλασμοισι*, D. Greg. Naz. ep. 57. *ἔ ὑπο ῥητορικῆς ἀγορεύματα*. eruditissimus Billius vertit, *inter adolescentulos fabulas ludimus*: quod sanè dictum est obscurius. Idem eloquētissimus Pater Carmine de vita sua Declamationes Sophistarum describens itidem vocat *πλάσματα*, quæ non minùs obscurè Billius vertit *meras fabulas*;

Τῶν μὲν γὰρ εἰσιν εἰς ὀπίσθηξιν οἱ λόγοι
 Ἐν μετρηκίσοις συλλόγοις ἔ πλασμοισι,
 Ἐν οἷς μὲν ἔδεν ἀπυχῆν ἢ πύχνην.
 quæ sic ego nudè, sed clarè vertam:

Idem carm. de
 vit. pag. 20.

sophista cultos sermones ostentant

In iuuenum catu & fictis controuersis,

In quibus bene an secus eueniat parum interest.

Or. 1. pag. 41. Aliàs tribuit Sophistis, τὸ κομψὸν τῶν πλασμάτων,

Tacit. Dialog. de Orat. figmentorum venustatem. Exprimit rem elegantem Tacitus in hunc modum: *Intelligebant opus esse, non ut Rhetorum scholis declamarent, nec ut fictis, nec villo modo ad veritatem accedentibus controuersis linguam modò & vocem exercerent, &c.*

L. 2. contr. Euzom. initio.

Quintilianus l. 10. c. 5. *falsas rerum imagines & inania simulacra dixit. Quo modo Sanctus quoque Basilius πλασματά, quæ εἰς μὲν ἄνω ἀδολογίας proponi ait, vocat σκιαμαχίαν; & rem liquidius explicans; Est enim, inquit, pugna aduersus accusatores qui nusquam sunt, ad accusationem non prædictam responsio, ad iudices qui nulli esse vidètur oratio. Eorum inuentorem Æschinem in Rhodiaco orio atque umbraculis fuisse prodit in Bibliotheca Photius: Primus, inquit, dicitur composuisse τὰ πλασματά καὶ τὰς καλεῖσθαι μὲν εἰπέται.*

Photius.

Idem Photius πλασματικοῖς καὶ γυμνασματικοῖς Libanij λόγους nominat: & inter Himerij Sophistæ commentationes ponit πλασματικοῖς & πανηγυρικοῖς λόγους. Eruditissimus Hieronymus verbum ex

D. Hieron. Apolog. 1. in Ruffin.

Figmenta.

S. Greg. Palamas to. 6. Biblioth.

verbo nominare videtur *figmēta*: Quasi, inquit, non cirtatorū turba Milesiorū in schola figmēta decātet. Clariùs etiam S. Grègorius Palamas Archiepiscopus Thessalon. *figmenta sophistarum.* Declamationes enim duas per prosopopœiam animi corporisque exhibiturus in Protheoria sic ait; *Nec quispiam nouitatis crimen inferat orationi, haud nescius quo pacto & ad imaginum & personarum figmēta sophistarum ac declamantium medita-*

iones prouectæ sunt. Ex quo loco intelligimus ad *πλάσιν* Sophistarū referri *ἠδονομίαις* & *πρωτοπομίαις*, cuiusmodi sunt Declamationes Sophisticae duæ Max. Tyrrij, qui Vitam Activam & Cōtemplatiuam disputātes, & causam agētes suam inducit. De Hesychio presbytero Constant. viro docto & eloquenti Photius; *ἐστὶ δὲ λόγος εἰς ἑπίδειξιν διασκευασμένος ἢ ἐν ἠδονομίαις εἰς δὲ μετρητικῶδες, ἐν οἷς δημιουργεῖται ἢ δὲ τεχνικῶτα τῆ Μωσείως πρὸς τὸν λαόν,* &c. *Sermo illi ad sophisticam ostentationem comparatus, & concitandis affectibus (mallem Ethopœiæ forma) meditatus videbatur, &c.*

Maxim. Tyr.

Dissert. 5. & 6.

Photius.

Habuerunt quoque Sophistæ controuersias in Scholasticis suis declamationibus, quas nominant *ἐχηματισμῶδες*, quarum modum & rationem sanè obscuram, neque satis euolutam à scriptoribus, lubet hîc in adolescentium gratiam clara in luce ponere: sine qua meo iudicio vix Senecæ Controuersias satis intelligent. Igitur *ἐχηματισμῶδες*, siue, vt nonnunquam Philostratus appellat, *κτ' ἐχηματισμῶδες ἕται δέσσης*, eodem sensu; Latini Rhetores *figuratas controuersias* dicunt: apud quos tamen *figuratum* est polysemum. Est enim aliquando *figuratum* quod habet dicendi genus *ἑρραμῶδες*, cui opponit Fabius *sermonem & rectum sonum*: Sic enim loquitur extremo lib. II. *Neque Demosthenes per Marathonis & Platearum & Salaminis propugnatores recto sono iurauit, nec Æschines Thebas sermone deflexit. Vult figuratè locutum, non recto sono. Et quidem Longinus & Halicarnassæus Dionysius multas in eo principis oratoris loco figuras agnoscunt. Hoc modo Græci quoque*

Philostr. in

Antioch.

Figuratum

multis modis

dici. 1.

Fab. l. 9. c. 1.

ἐξ ημετέρας orationem vocant quæ sit à simplici atque in promptu posito dicendi modo poeticè vel oratoriè mutata, vt loquitur Fabius.

2. Modus.

Præterea figura Controuersiæ aliquando est conformatio quædam modûsque declamationis, qui noua & minimè trita ratione ferit oculos.

Senec. Contr. 2.

Apud Senecam patrem ita capitur Controuers. 2. *Silo Pompeius*, inquit, hac figura narrauit. Et lib. 2. *Cestius* hac figura declamauit. Fortunatianus quoque modum quo tota causa agenda est ita vocat: sicut & D. Augustinus figuram vel faciem controuersiæ, pro specie quadam, modo, & conditione causæ posuit. *Sunt igitur*, inquit, *Themata*, id est figuræ controuersiarum quatuor, *ἐνδοξον*, *ἀμφίδοξον*, &c. Et paulò post, *Quarta est facies controuersiæ*, &c.

Idem Contr. II.

S. August. in Princip. Rhet.

Themata, id est figuræ controuersiarum quatuor, *ἐνδοξον*, *ἀμφίδοξον*, &c. Et paulò post, *Quarta est facies controuersiæ*, &c.

Thema. figura vel facies controuers.

Terriò figuratum dicitur tectum, absconditum, & dissimulatione insignitum, quando aliud dicitur, aliud intelligitur, non contrarium vt in Ironia, sed artificioso quodam silentio in eorum qui audiunt cognitione intelligentiâque reponitur. Quo modo figuratæ controuersiæ sunt quæ à Latinis Rhetoribus nominantur *Coloratæ*, à Græcis *ἐξ ημετέρας*, de quibus agit copiosè Fabius l. 9. c. 1. & 2. atque genus esse causæ, in quo per quandam suspicionem, quam non dicimus, accipi volumus aliud latens, & auditori quasi inueniendum: quod, inquit, iam fere solum schema à nostris vocatur, & inde figuratæ controuersiæ dicuntur. Seneca rem describit variè l. 2. Controuers. 9. vbi de Othone Iunio: *solebat hos colores adhibere qui silentium & significationem desiderant*. Et sub finem

3. Modus.

Terriò figuratum dicitur tectum, absconditum, & dissimulatione insignitum, quando aliud dicitur, aliud intelligitur, non contrarium vt in Ironia, sed artificioso quodam silentio in eorum qui audiunt cognitione intelligentiâque reponitur. Quo modo figuratæ controuersiæ sunt quæ à Latinis Rhetoribus nominantur *Coloratæ*, à Græcis *ἐξ ημετέρας*, de quibus agit copiosè Fabius l. 9. c. 1. & 2. atque genus esse causæ, in quo per quandam suspicionem, quam non dicimus, accipi volumus aliud latens, & auditori quasi inueniendum: quod, inquit, iam fere solum schema à nostris vocatur, & inde figuratæ controuersiæ dicuntur. Seneca rem describit variè l. 2. Controuers. 9. vbi de Othone Iunio: *solebat hos colores adhibere qui silentium & significationem desiderant*. Et sub finem

Coloratæ
Controu.

Quid suspicio, silentium & significatio in Controu.

Senec. l. 2. & 3.
Controuers.

quod, inquit, iam fere solum schema à nostris vocatur, & inde figuratæ controuersiæ dicuntur. Seneca rem describit variè l. 2. Controuers. 9. vbi de Othone Iunio: *solebat hos colores adhibere qui silentium & significationem desiderant*. Et sub finem

Controuersia, *suspiciosam actionem* vocat, quam opponit *rectae & aperta*. Idem l. 3. controu. 16. *Fuerunt & alij qui non quidem palam dicerent, sed per suspicionem & figuras*. Hinc apud Suetonium *Causidicorum figura*: apud Macrobiū *morsus figurati*. Eruditissimus quoque Sidonius Apollinaris materiam Satirici ponit *figuratum*. D. Hieronymus *obliqua dicta* vocauit: *Obliquus*, inquit, apud Hebraeos *totus liber fertur & lubricus*, & quod Graeci Rhetores vocant *ἐχημαποιδίος*, dum quis aliud loquitur, aliud agit. Igitur in eo quod dicitur hoc genere *Controuersia*, est *χρῆμα* siue *Color, schema, figura, silentium, suspicio*, & *obliquus morsus*. Quod eleganter pulcherrimo dicto suo Philostratus illuminauit; *δὲ γὰρ ἐν ταῖς κτ' ἐχημαποιδίαις ἢ ἰστορίαις, τοῖς μὲν λεγομένοις, ῥημάτων, τοῖς δὲ σιωπομένοις, κέντρον, in causis quae secundum figuram compositae sunt, & dicendis habenas, & tacendis aculeum dare conuenit*. Hoc autem eximie praestitisse Rufum Perinthium Sophistam ait, cuius prudentiam commendat, *ἢ κτ' ταῖς ἐχημαποιδίαις μάλιστα ἢ ἰστορίαις ἐχρησάτω*. Paria dicit de Hermocrate Sophista, & rationem quoque ἢ ἐχημαποιδίαν mirifice illustrat: *Omne, inquit, genus Declamationum egregie tractauit: καὶ γὰρ δὴ καὶ ταῖς ἐχημαποιδίαις ὅς διέδειπε, ἀμφιβολίας τε πλείστας ὑπονοήσας, καὶ τὸ σημεῖον ἑκαταμίξας τῷ ἀφαιρέσει*. Hic locus inquam est illustris, & ad ea quae Latini Rhetores de hoc genere Scholasticæ *Controuersia* docent, facit plurimum. Nam quod illi *suspicionem*, & *suspiciosam actionem* vocant, hic *ἀμφιβολίας* aut causam plurimis *ἀμφιβολίας* distinctam: quod illi *silentium*, hic *τὸ ἀφαιρέσει*,

Sueton. in
Vespas.
Macrob. l. 7.
Satur. c. 3.
Sidon. l. 4. ep. 1.
Morsus figurati.

Philostr. in Rufo
& Hermocr.

Senec. Contr. 9.

Colores schemata.

Σχηματισμ.
Figurare.
Philostr. l. 2.
p. 559.
Senec. prefat.
l. 3.

quod illi *significationem*, hic τὸ σημασιόμορον. E quibus facile intelligi potest locus ille Senecæ, quem superius adduximus de Othone Iunio: Solebat hos colores adhibere qui silentium & significationem desiderant. Alio loco commutatis paululum verbis idem significat, cum nominat *Controuersias*, in quibus inter silentium & actionem medio temperamento opus est: ubi actio nihil aliud est quam τὸ σημασιόμορον. Quos dicit colores, *Controuersia* II. nominat *schemata*. *Hermagoras*, inquit, solebat interdum diu *schemata* prosequi, interdum breuiter & fortius attingere. Atque in hoc conueniunt Græci Latinique, quod uocent genus hoc figuratum σχηματα. hinc σχηματισμ. eo dicendi artificio uti. Philostratus de Herode Attico, σχηματισμὸς τὸν λόγον. Seneca simili ratione de Albutio, figurabat egregie.

Peritè autem in hac obliqua & suspiciosa dicendi ratione versari, non cuiusuis hominis fuit, sed præstantis limatiquæ penitus ingenij, & exquisitæ facundiæ. Vnde Polemo tamen foret in dicendo Sophista clarissimus, hoc tamen genus refugere dicebatur, ὅτι τὸ δύσροπον ἐστὶ τὸ ἐπιπλεονεξέων, ob difficilem tractationem earum actionum. Fuit tamen necesse adhibere aliquando, atque adedò triplicem eius usum fuisse mouent Rhetores: vnum, si palam dicere parum tutum est, ut cum Reges aut Dynastæ metuendi potentia, dictione oratoris ad sanio mentem reuocantur: hîc enim quidquid de perdita vitæ ratione tetigeris vlcus est, nisi excogitato artificio utaris. Alterum, si apertè dicere non decet. Tertium, qui venustatis modò

gratia adhibetur, & ipsa nouitate ac varietate magis, quàm si relatio sit recta, delectat, vt auctor est Quintilianus. Hinc natae Rhetorum præceptiones tum Græcorum tum Latinorum de figuratis controuersis. Sanè Græcus Dionysius Halicarnassæus *περὶ τῆς ἐπιγραμματικῆς* doctrinas monitiones reliquit. Cæterum hoc declamandi genus ab Isæo primùm inductum volunt, de quo Plutarchus & post illum Photius, *περὶ τοῦ ἐπιγραμματικῆς ἡρῶντος*, figuratas primus controuersias adhibuit. Adde ad extremum, eos qui hoc genere dicendi vterentur, *ἐπιγραμματισταὶ* appellari consueuisse. Gregor. Nazianz. cùm tropo in dicendo multiplici vsus fuisset, oratione quadam sua de Theologia, subdit ea sic dicta propter *ἐπιγραμματιστάς*, ne soli sibi sapere videantur; eos intelligit qui Sophisticum orationis modum adhibebant. Vbi vertunt *ἐπιγραμματισταὶ*, *enigmatum studiosos*, quod fortè videatur esse dictum obscurius. Sed Origenes rem clarè & scienter explicat homil. 13. in Num. *Ænigmatistas enim ait nominari, qui figuratè loquuntur.*

Plutar. in 10.
Orat.

Greg. Naz. or.
35. sub fin.

*Modus & οἰκονομία Declamationis Scholasticae
exponitur. Præfatio qualis. Poscere con-
trouersiam. Προαγών, προθεωρία, diuifio. Quo-
rumdam ambitio petentium à quo verbo
inciperent. Initium à iureiurando. Ο καλὸς
ἄρτος ὁ ὀρος in Declamatione. Ο εὐλόγηται ἰσοθέτης.
Digressiones in plausibilem locum. Quæ
probabantur in Sophistarum Declamatione.*

CAP. VIII.

RXPOSITA pingui Minerua
Declamationum varietate, con-
sequens est, vt ipsius Declama-
tionis modum & οἰκονομίαν, quam
tenere vulgò solebant, exquiramus,
atque ante oculos ponamus. Inprimis
hoc in more fuit positum, vt cùm Rhetor in
pulpitum ascendisset, Præfationem haberet se-
dens ad aucupium delectationis elaboratam,
qua sibi conciliaret omnium animos, audien-
tiàmque faceret. Attigit eum morem Plinius
orator in epistolis cùm de Isæo declamante
loquitur; Præfationes tersæ, graciles, dulces, graues
interdum & erectæ. Eius Præfationis materia fuit
liberrima, & pro cuiusque ingenio & erudi-
tione excogitata. Valerius Licinianus vir Præ-
torius & elegantissimus in dicendo, cùm in
exilium missus eloquentiam profiteri cœpisset
in Sicilia, Præfationes vulgò suas à fortunæ
iniquitate ducebat, vt idem auctor est Plinius

Præfatio in
controu.

Plin. l. 2. ep. ad
Nepot.

I. 4. *In Sicilia, inquit, nunc profitetur, seque de fortuna Præfationibus vindicat. Et alio loco; Itaque ipse in præfatione dixit dolenter & grauitè; Quos tibi fortuna ludos facis? facis enim ex professoribus Senatores, ex Senatoribus professores. Sed commune fere omnium fuit, in sui commendationem aliquid pertexere. Agellius de adolescente Neapolitano, qui ad Declamationem audientiam eruditissimorum hominum cœtum inuitauerat, Introit, inquit, adolescens, & præfatur arrogantiùs & elatiùs, quàm ætati eius decebat, ac deinde iubet exponi controuersias.*

Idem l. 4. ep. ad Minucian.

Agell. l. 9. c. 15.

Postrema hæc verba, quid fieret absoluta Præfatione declarant: *poscebant enim controuersias; quod αἰτεῖν ὑπόθεσιν* dixit Philostratus. Id fiebat maximè in *αὐτοπροσδιω λόγῳ*, summa dicentis fiducia, quam Isæo quoque tribuit loco superius citato Plinius: nam cùm de eius præfationibus dixisset, hoc addit; *Poscit controuersias plures, electionem auditoribus permittit, sæpe etiam partes.*

Poscere controuersiam.

Proposita hoc modo materia, vel proprio arbitrio delecta, priusquam ad declamationem accederet, ipsam materiam siue genus causæ Rhetor exponebat: *Thema* vocant, *ζήτημα*, quæstionem, siue scholasticam materiam. Seneca de Portio Latrone: *Antequam dicere inciperet, sedens quæstionem eius quam dicturus erat Controuersia proponerebat.* Fabius l. 4. *Ante declamationem velut imago litis exponitur.* In hac velut declamationis futuræ pompa, cùm totius quæstionis statum prodidisset, diuidebat illam in partes, & quæ illi minores quæstiones (*κεφάλαια* Græci nomi-

Expositio
Thematis seu
Prælocutio.

Senec. præfat.
l. 1. Controu.

Fab. l. 4. c. 1.

Diuisio.

nant) subijcerentur, explicabat. Eunapio *ἡλικριστὶς ζήτημάτων* dicitur in vit. Sophist. Epiphanius, inquit, *ἡλικριστὶς ὅτι τὰς ἡλικριστὶς δόξας ἡλικριστὶς ζήτημάτων*, in diiudicandis quaestionibus peritissimus. Dicebat breuiter & dilucidè, quibus coloribus, argumentis, *ἰδέα*, cautione, prouidentia tractari possent: nonnunquam etiam in quo alij aberrauissent, quid frigidè, quid ineptè fuisset dictum, quid alienum à iudicio, quid inutili colore figuratum. Hæc *περὸ κλήματος* expositio, quæ extra controuersiam tota fuit, dicitur vulgò ab antiquis, *Prælocutio, sermo, diuisionis, διαίρεσις, προαγωγῶν, προθεωρεῖα*: in qua diutiùs quidam hærebant, quod haud obscurè è Seneca potest intelligi, qui de Albutio ita memorat: *Rarò totam controuersiam implebat: non posses dicere diuisionem esse, non potes declamationem: tanquam declamationi multum deerat, tanquam diuisioni multum supererat.* Hi tamen *προαγωγῶν* non æquè ab omnibus adhibebantur, & præloquendi consuetudo, cùm aliquot annorum spatium durauisset, penitus obsoleuit.

Senec. præfat.
lib. 3.

Themate exposito & ea ratione illustrato ad Controuersiam aggrediebantur, cùm paululum spatij ad cogitandum cepissent. In quo iuuenilem quorundam hominum audaciam & temeritatem Quintilianus notauit, cuius uerba hic repræsentò: *Declamatores quosdam peruersa ducit ambitio, ut exposita controuersia protinus dicere uelint: quin etiam quod est imprimis friuolum ac scenicum, uerbum petant quo incipiant, &c.* Mos autem aliquando fuit, ut inciperent Controuersiam

Inanis ambitio.

Fab. l. 10. c. 7.

Senec. Suasor. 7. à iureiurando, ut notat Seneca pater in Suasoriis.

Exem.

Exemplum pōnit Sophistæ Gargonij, qui cum Cicerone declamabat: & paulò ante Gardini adolescentis. Fortè imitatione veterum oratorum, qui vulgò à Ioue & dijs immortalibus dictionem ordiebantur, vt notat Sornius Grammaticus in id Virgilianum,

Præfatus Diuos solio rex insit ab alio:

& M. Tullius Diuinatione in Verrem significat.

Iam quod ad ipsam Declamationem attinet, curæ illis fuit, ne fines à se, aut ab aliis pactos, impetu quodam liberè volitantis & excurrentis eloquentiæ transilirent, sed suo veluti gyro continerentur. Nam quoniam multis modis de eadem re dici potest, & in tractando magna potest esse varietas, certos fines terminosque Declamationi circundabant, quod Græcis *ὄρος* dicitur, cuius meminit

*ὄρος in
Declam.*

Eunapius. Hinc *ὀριζόμενος ὑποθέσας* apud Philostratum l. 2. de vit. Sophist. qui etiam ostendit

*Eunap. in
Proeres.*

mutari consueuisse aliquando *τὸν ὄρον*, & quosdam fuisse declamationes *δευτέρου ὀριζόμενος*. Sic enim habet de Philagro Sophista: Cùm ad

*Philostr. l. 2.
in Philagro:*

Herodem fama peruenisset quòd Philager *ταῖς μὲν πρῶτον ὀριζόμενος ὑποθέσας αὐτοπροσώτοις ταῖς δὲ δευτέρου ἰκέπαι*, &c. vult dicere, eum Sophistam vno tantùm modo solitum controuersiam agere.

Idem in Ptolemo.

Idem etiam autor Ptolemæum Naucraticem Sophistam reprehensum fuisse ait, *ὡς μὴ διαορίσσει ταῖς ὑποθέσας, μὴδὲ ὅπου ζῶντες αὐτῶν, ἢ μὴ*, quòd causas non definiret, neque vbi constituta fuissent, aut vbi non. Huiusmodi ὄρον appellare videtur Suidas *ὁ ὄρος*. Mos, inquit, est Sophistis, si quem in-

Suidas.

doctum alicunde ingressum nacli fuerint periclitantem robur eloquentiæ; *Ἐξάσθην ἔκκαλον τῶν ἀνδρῶν, τῶν πρῶτων, &c.* perturbare illum et confundere, opposuis, finibus, &c. Alias disputationibus quoque Philosophorum tribuit *ἀφορισμὸν*, vt & Agellius, *fines*. Minimè tamen his cancellis impediabantur Sophistæ, quo minùs frequenti excessu & digressionem vterentur in varias descriptiones, in historias, in acroamata, & alia huiusmodi, quæ mirabiliter distinguebant orationem & iucunda varietate pingebant: quemadmodum Pindarus solet aliique poetarum filij in laudationibus, Deorum fabulas intexere. Hinc factum, vt etiam Oratores in foro hanc consuetudinem animos audientium captantem imitati aliqua ratione fuerint: quod Fabius animaduertit l. 4. *Plerisque moris est prolato rerum ordine protinus utique in aliquem letum ac plausibilem locum quàm maximè possint fauorabiliter excurrere. Quod quidem natum ab ostentatione declamatoria iam in forum venit, &c.*

Agell. l. 2. c. 8.

Fab. l. 4. c. 3.

Quæ probantur in Declamat.

Dionysius
πρὸς ὑποκρίσεις.
sect. 6.

Cæterùm in Declamatione commendabantur *νοήσεις* siue *νοήματα*, inuentiones, quæ vel fuere dulces & venustæ, nouitate ipsa recreantes, vel alti quidam & viuidi generosæ mentis conceptus, magni animi excitatiq; specimina. Dionysius Longinus πρὸς τὰς νοήσεις ἀδρεπτικῶλον nominat, & prodesse plurimùm ait ad ὑψηλοτάτην, magniloquentiam oratoris. Eminebant etiam *πύχνη* & *φύσις*, & Sophistæ quidem aliqui in vtraque præstantes fuerunt, aliqui verò plus natura voluerunt quàm arte; qualis Adrianus Sophista, qui cum inuentiones haberet splendidas

& eximia varietate, ἔμιμω πετασμένος γε, ἔδδ' ἢ τῆ τέχῃ *Philostrat. in*
 ἐπιπόδμος, neque ordinem lucidum, neque artem secutus *Adrian. &*
 est. Talis & Pollux de quo ita Philostratus; *Polluc. l. 2.*
 σοφιστικοῖς λόγοις πόλμη μᾶλλον, ἢ τέχῃ ξυπέδωκε διεπρήστας
 τῆ φύσῃ. *sophisticas orationes magis audacter, quàm*
artificiosè composuit. Eorum proprium hoc tuit,
 qui à natura habebant ὁρμῶν siue πνέυμα, quibus
 πόνον σοφιστικόν tribuit Eunapius; & inprimis Aca- *Eunap. in*
 cio qui de palma gloriâque eloquentiæ cum *Acacio.*
 Libanio certauit, πόνον, inquit, σοφιστικῶν ἔπνέματος
 εἰς τὸ πνεῦμα γέμων, *sophistica contentione & spiritu, si*
quisquam alius, plenus. Philostratus τὸ ῥόζον τῶ λόγου *In vit. Ptolem.*
 in simili re dixit. In partibus Controuersię
 spectabatur ἀσασθὴν ἢ ἰσοπέπων, ἄξις, οἰκονομία,
 bona & elegans dispositio, tum vniuscuiusque
 ἡδυσία, expositio. In phrasi atque stylo τὰ καλά ἔ
 ἀδύη ἔ δὲ φωνα ὀνόματα, pulchra, suauia & sonantia
 vocabula: deinde in compositione suauitas
 quædam numerosa, & quæ Isocrati vulgò tri-
 buitur ἀρμονία μουσική, vt etiam σεμνότης πομπική &
 ποιήλη, & quæ vno verbo dicitur σοφιστική ἰδέα.
 Denique in ipso dicente placebāt ὕρσια, ἄστυμία,
 ῥυθμὸς τῆς γλώττης, ὄρεα, χάρις, τὸ ἀρέπον, τὸ ὕψημον, με-
 γαλοπρεπέσια, ἀξίωμα, &c. De quibus similibusque
 rebus Philostratus, Eunapius, Dionysius Hali-
 carnass. Hermogenes, alij, qui de Rhetoribus
 & dicendi facultate quidpiam literis & me-
 moriæ commendauerunt.

Vulgares materie Declamationum in schola.
 Επιθαλάμιοι λόγοι & Μονωδία Sophistarum.
 Ἐγκωμίων certamen. Suspectæ illustrium vi-
 rorum laudationes propter Sophistas. Fictæ
 declamationes de summis viris ex omni
 antiquitate. Μελέται Christianorum. Προβλη-
 ματὰ Sophistis à viris principibus obiecta.

CAP. IX.

DIVINGAM de materia scho-
 lasticæ declamationis hîc quid-
 piam, sed breuiter, quòd multa
 sint à nobis allata superiùs, quæ
 illustrare eam rem possint. Vt in
 tristibus æquè ac lætis rebus
 oratione celebrandis, versari possent facilè &
 commodè, & varietate abundare, nuptias ali-
 quando gratulatione prosequerentur: hinc
 Επιθαλάμιοι λόγοι, quales scripserunt Sophistæ
 Himerius, Choricus, aliique, vt videre est
 apud Photium. Et opus non modò poetarum,
 sed etiam Rhetorum esse proprium Dionysius
 Halicarnasseus ostendit, à quo descriptum
 Epithalamiorum artificium videmus. Erant
 autem Epithalamia orationes omni splendore
 & incunditate refertæ, & ad communem om-
 nium lætitiã accommodatæ. Quis enim est
 Orator, inquit Nyssæ Pontifex Gregorius, tam
 stultus adeòque ridiculus, qui ad nuptias gaudio &
 lætitiã plenas vocatus, apto genere orationis præter-

Epithalamia,

S. Greg. Nyss.
 or. 3. de resurr.

missio, quod dici lætitiæ augere possit, tristitia quædam pronuntiet, &c.

Interdum *Μονωδία* conficiebant, non tantum *Μονοδία*. ad clarorum hominum funus laude cohonestandum, sed ad cladem aliquam luctuosam amplificandam. Talis fuit Libanij Sophistæ *S. Chrysof. or. de S. Babyl.* *Μονοδία*, qua Daphnæi Apollinis incendium omnibus eloquentiæ viribus copiæque defleuit.

Panegyrici in schola fuere, hominumque, re- Laudes, rum, negotiorum, frequens vituperatio: in eoque genere declamationis Rhetores suos diligentissimè exercebant. Hinc certamen *ἡ δὲ ἐπιγραμμάτων* institutum, præmiæque iis proposita qui dicendo alios superauissent. Plutarchum *Plutar. l. 8. Sympos. q. 4.* dicere memini, ad Herodem Sophistam æui sui nobilem, accessisse quendam liquida lætitiæ delibutum, qui deferret *εὐφρανὸν ἕνα ἡὲ πλεονεξίῃ καὶ φοινίκῃ*, palmam & coronam plectilem, quam eius discipulus in laudationis certamine victor retulisset. Id studium & consuetudo Sophistarum non exiguum incommodum attulit, tum historiæ, tum verissimæ hominum laudi. Nam cum vndique genus omne amplificationum colligerent, ad eam rem laude & prædicatione efferendam, quam ornandam suscepissent, clarissimisque illam mendaciis attollerent, factum est deinde, ut præstantium hominum laudes suspectæ haberentur. Quod notauit S. Gregorius Nyssenus: *Humilioribus*, inquit, *S. Greg. Nyss. de studijs* (*Sophisticam artem maximè intelligit*) *Virgin. c. 1.* oratio pro fundamento proposita, aliquam magnitudinis opinionem artificio laudum adiungit.

ὅθεν πολλὰ κτλ ἐγκωμίων κατὰ σκευαζόμενον θάυμα, ὡς
σεοφισμὸν καὶ τοιοῦτον ἔχει ἡ ἀνθρώπων. Itaque fit
plerumque, ut admiratio quæ encomiis comparatur,
veluti commendata ab hominibus suspecta habeatur.

Vituperatio-
nes.

Max. Tyrius
Dissert. 33.

Stafiones.
Dissuafiones.

Orosius l. 2.
hist. c. 18.

Iuuenal. Sat. 7.

Plausibiles quoque reprehensiones induce-
bantur, in quibus exultare posset liberius di-
centis oratio, putâ Voluptatis, vbi Sardanapa-
lus, & ab Ionia luxus, & Sybariticæ delitiæ, &
aliarum gentium effusæ libidines commemo-
rari potuissent. Maximus Tyrius in Declama-
tione quam habuit de Voluptate, τὰ ἢ ὑπὸ ἡ
σοφιστῶν ἐρυλλόμενα ἐπὶ αὐτῶν, &c. Quæ, inquit, vulgò
à Sophistis obijciuntur Voluptati, Sardanapali luxus,
Medicæ delitiæ, mollicies Ionica, mensæ Siculæ, syba-
ritica tripudia, Corinthiæ meretriculæ, &c.

Sed maximè in suadendo aut dissuadendo
versabantur, atque etiam in accusando: & ut
foret actio longè splendidior, excitabant è situ
& puluere magnos Reges nobilissimòsque dy-
nastas, quibus consilium suum impertirentur,
vel quos fictis criminibus onerarent. Agebant
cum Dario moderatoribúsque Asiæ, cum Pe-
ricle Atheniensi, Conone, Themistocle, cum
Macedonè Alexandro, cum Pæno Hannibale,
cum Scipione Romano: atque eadem propè in
schola Sophistarum & in scena theatrorum au-
diebantur. Vnde peritè Orosius, cum de Cyro,
Dario, &c. memorauisset, subdit: *Hæc ipsa facta
sunt nobis exercitia ingeniorum, & oblectamenta fa-
bularum.* Iuuenalis de puero apud Sophistam
declamante:

— cuius mihi sexta

Quaque die miserum dirus caput Annibal implet:

*Quidquid id est de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, &c.*

Maximus Tyrius eas fictiones de clarissimis *Dissert. 15.*
viris deprimit, iisque longè superiorem esse
vult sermonis philosophici Rhetorem, non vt
quædam, inquit, de Themistocle qui iamdiu obiit
adferre possit, aut apud sæculi illius Athenienses lo-
qui, aut ducem aliquem qui nusquam reperitur com-
mendare, &c.

Sed fictæ lites maximè in declamationibus *Fictæ lites.*
locum habuerunt: fingebant leges, inducebant
Tyrannos, nouercas, meretrices, vxorésque
perfidiosas, miscebant venena, gladios obline-
bant sanguine: ea denique quæ nec facta fuis-
sent, nec fieri commodè potuissent, excogita-
bant. Prostant exempla apud Declamatores
Quintilianos, Senecam, aliósque: & fuisse
communem scholarum materiam poeta si-
gnificat.

Fusa venena silent, malus ingratusque maritus, *Iuuenal. Sat. 7.*

Et quæ iam veteres sanant mortaria cæcos.

Vbi vetus Scholiastes optimè, Themata esse ait
quæ in auditoriis recitantur; vt si, inquit, vxor
venenum triuerit, maritus recipiat oculos, &c. Huc
ista Sidonij Apollinaris referuntur ep. ii. l. 8.
& tyrannicarum declamatio controuersiarum.

Sed præter hæc, Christiani in scholis Sophi- *Christianorū*
stæ quædam habuere *ἀδύτητα*, à pietate non ab- *ἀδύτητα.*
horrentes, quibus S. Gregorius Nyssenus *λόγους* *S. Greg. Nyss. de*
αἰφορίας, hoc est orationum argumenta, ait fuisse *profess. Christ.*
ἀδύτητα καὶ εὐπειρίαν ἐν ποικίλαις καὶ ἁποστέλαις, medita-
tiones ad virtutem & exercitationes ad Dei cultum &
pietatem. Sanè Hesychius qui ornatissimas de-

clamationes reliquit, frequentes Mosis *διευχόμε-
λαις τοῖς τῶν λαῶν*, ad Hebraeum populum conciones
elaborauerat, vt est apud Photium in Biblio-
theca. Qui etiam alio in loco refert Chori-
ciam & Procopium Gazæum duos Sophistas
facundia longè nobilissimos, sæpe *ἐν μὲν ἑταῖς* ad-
hibuisse rerum piarum commendationem. Sic
D. Hieronymus epistolam quam de vitando
suspecto contubernio scribit ornatissimam, vt
scholasticam materiã se fatetur elaborauisse. Talis
quoque est D. Basilij oratio in *διτεσκέτες* seu diuites
auaros, quam vt *ἐν μὲν ἑταῖς* omnium fama celebratã
Libanius scripta ad eum epistola commendat.
Tales meo iudicio fuerunt vtriusque Gregorij
Nazianzeni & Nysseni orationes de pauperum
inopia subleuanda, in quibus amplificationes,
descriptiones, hypotyposes elegantissimæ, &
diuino quodam artificio politæ visuntur. Quin
& ipsi quoque Ethnicis, tametsi alieni à fide,
argumenta suarum declamationum sæpe à
dogmatis Christianæ religionis non inuiri ar-
ripiebant, vt notauit Magni Basilij frater con-
tra Eunonium disputans: *Ἐ πολλῶν ἔστιν ἀκούειν*

Orat. 10, contr.
Eunon.

ἑαυτοῖς εἰς λόγον ἀμύλλαν τὸ ἡμέτερον δόγμα.
Multos etiam licet audire, qui pro hypothesi siue di-
ctionis subiecto, sibi ad orationum concertationem no-
strum dogma proponunt.

Porro Sophistis quæstiones etiam (*πρωβλήματα*
aut *ζητήματα* nominant) à principibus viris
nonnunquam proponebantur, de quibus ar-
bitrio suo pro laude gloriæque certarent. Sic
Anatolius Præfectus prætorio veniens in Græ-
ciam, *πρωβλήματα τῶν σοφιστῶν πρὸς ἑαυτὸν*, iis qui

Eunap. in
Proeres.

Athenis eloquentiam docebant Rhetoribus misit problema, vt narrat copiosè Eunapius; & erat, vt idem ait, τὸ προεκλήματος ἢ καλεωμένης σεσίς, in qua subtiliter inuestiganda plurimum elaborabant; quod futile & ridiculum inuentum putat Eunapius. Atque in ea re præstitisse videtur Nymphidianus Sophista, qui ex eodem ^{Idem in Nymphid.} autore κρείττων καὶ τὰς καλεωμένας ἐθέτας καὶ τὰς ζητήματα, in scholasticis declamationibus, quæstionibusque tractandis fuit egregius.

Sophistæ ob discipulos gloriosi. Quanto ardore multitudinem eorum affectarent. Hinc fatalis inter illos inuidia. Quibus artibus conciliarent discipulos. Atheniensium Sophistarum in ea re consuetudo. miranda. Σοφιστομανοῦντες. Προεγωγοὶ λημμάτων. Illustratus Plutarchus, Tzetzes, aliique.

CAP. X.

NATVM propè est omnibus docentibus, vt auditorum multitudine recreentur. Verè Quintilianus: Optimus quisque præceptor frequentia gaudet, ac maiore se theatro dignum putat. Et Syne-

Fabius l. I. c. 2.

Synef. in Dion.

sus: βέλαιε γὰρ εἰς τὸν διδάσκαλον ἄνθρωπος βίβουμιαν ἐν τοῖς μαθηταῖς, in discipulis doctor omnino cuperet hominum opinione florere. Spectat id enim facitque plurimum ad augendam eorum hominum

Laus Præceptorum à Discipulis.

S. Chrysoſt.
hom. 2. in 1.
ad Corinth.
Accurf. in pro-
am. D.

dignitatem, qui alios erudiunt. S. Chryſoſto-
mus ait eſſe autoritatis habere diſcipulos. Et
Accurfius in explicãdo iure clariffimus, *Honor,*
inquit, *eſt Magiſtri, bonos habere Scholares.* Certè
ob frequentiam numerùmque diſcipulorum,
fama in Græcia fuiſſe inclytum honoratùm-
que Theophratum, monumenta hiftoriarum
produnt. Quem cùm Zeno eo nomine videret
in omnium eſſe admiratione, nec par eius
eſſet gloriæ, ieiuni animi debilitatus inuidia
dixiſſe fertur, *Ὁ δὲ κείνου μὲν χορὸς μείζων, ἕμους δὲ
συμφορώτερος.* Chorus eius maior eſt, meus melius con-
cinit. Atque vt cauſam fuiſſe intelligamus, cur

Plutarch. de
profec. virt.

ea cauſa Theophrati nomen & ſchola cele-
braretur, eam diſcipulos habuiſſe *πρὸς δὲ χιλιάδας,*
ad duo millia, ſcribit Laërtius l. 5. Nec mino-
rem fortè laudem eſt confectus ſimillimo ex

Theophrasti
& Iſocratis
diſcipuli.

Cic. 3. de Orat.
Idem in Brut
Iſocr. or. *ὡς*
ἀνδρῶν.

choſo Iſocrates, quem M. Tullius ait floruiſſe
nobilitate diſcipulorum; & alio loco, eius do-
mum cunctæ Græciæ quaſi ludum patuiſſe.
Itaque audet idem ipſe quadam oratione glo-
riari, nemini vnquam plures quàm ſibi diſci-
pulos fuiſſe. Cùmque tria ſint pulcherrima in

Pauſan. in
Attic.

Iſocrate à doctis hominibus animaduërſa, hoc
primum ait eſſe Pauſanias, quodd cùm octo &
nonaginta annos vixiſſet, *ὅποτε κατελύθη μαθη-
ταὶ ἐχόν,* nunquam diſcipulos habere deſijt. Et ta-
men cùm numerum diſcipulorum eius Plu-
tarchus recenſet, ait tantùm fuiſſe *εἰς ἑκατὸν,*

Plutarch. in
10. Orat.

centum aut paulò plures. Quin & eum tam alie-
num ab oſtentatione fuiſſe refert, vt de tri-
bus ad ipſum audiendum aliquando venien-
tibus, duos retinuerit, tertio in poſterum diem

reiecit, cùm diceret : *νῦν ἀπὸ πὲρ θεάτρῳ ἔτι ἐν ἀκαθήμείῳ*, sibi theatrum iam venisse ad summum, hoc est, se duobus esse contentum, plures non admittere : malè Xylander vertit, sibi nunc theatrum esse in auditorio, quasi esset ἀκαθήμείῳ. Et meo iudicio Tzetzes in eodem numero inuestigando labitur : ait enim Hocratem ita fuisse meticulosum, vt neque duos discipulos simul doceret, solitumque vni ex illis dicere, *σήμερον πύτω λέξαι, σὺ δὲ παρὰ πῶ αὐτίον*. Hunc erudiam hodierna die, te crastina.

Ioan. Tzetx.
Chiliad. 11.

Sed vt omittam de Hocrate quærere, dictu propè est incredibile, quanto ardore Sophistæ, audientium illam copiam multitudinẽmque ambierint : qua ex re duo quædam magna emolumenta capiebant, laudem & pecunias, quibus solis in tradenda humanitate vulgò omnes velificabantur. Illum æstum cupiditatis scriptores elegantes suis monumẽtis perspicuè declarauerunt. Dio Prusæus ait πολλοὶ σοφιστῆς δόξῃ ἢ μαθηταῖς ἐπαυρομένους ὄψιν ἡρώδης, multos Sophistas gloria & discipulis elatos, quasi pauones quosdam volitare. Et orat. 4. de Regn. Gaudent μαθηταῖς, ἔ ποίωται ἀεὶ αὐτοῖς ὄχλω. Epictetus sapienter, sic, inquit, deprauatus, & inhians laudatoribus, ἢ ἀειμένῳ πρὸς ἀνούρηται σου, numeransque auditores tuos, vis alijs prodesse? Tum inducit gloriantem Sophistam ob eam ipsam rem cum auditore quodam suo : Hodie plures me audierunt multo. Sanè quidem, ait iuuenis; videmur enim fuisse quingenti. Nihil dicis. facile numerare potes mille : tot nunquam habuit Dion Sophista ille magnus atque omnium eloquentissimus, &c. Quare The-

Quantum ambierint copiam discipulorum Sophistæ.

Dio Chryf. or. 12.

Idem or. 4. de reg.
Arrian. l. 3. c. 23.

Themist. or. 1.

mistiùs eleganter, paucos habere auditores, vocat ἀνὸς μακροσφιστῶν, calamitatem Sophistarum. Propè expressit doctissimi Cypriani scitum illud elogium de ambitioso; frequentiori comitatu officiosi agminis honestatus, pœnam putat esse cùm solus est.

S. Cyprian.
ep. 2.

Sophistarum
inuidencia.

Plin. ep. ad
Mauric. l. 2.
S. Greg. Naz.
ep. 61.

Ex ea tanta Sophistarum appetitione, cùm multi eadem in vrbe docerent, simultates propè necessariò suscipiendæ videbantur, cùm liberos suos genitores in eloquentiæ scholam mitterent, vt iunior Plinius in epistolis suis meminit. Et sanctissimus Gregorius Nazianzenus significat, in Eustochij facundiæ præceptoris se grauissimam offensionem incurrisse, quòd Nicobulum affinem suum, Athenas studiorum causa proficiscentem, ad Stagirium Antisophisten potiùs, quàm ad illum misisset. Hinc etiam fiebat, vt quòd suos quisque discipulos retinere quàm diutissimè posset, de alijs contumeliosè loqueretur, de fama & opinione detraheret, nihil ipsos humanitatis, nihil admodum literarum scire diceret, neque vllius scientiæ cognitione esse nobiles. Id Synesius diuino quodam & mirabili sermone depinxit; simul, inquit, atque sibi auditores deuinxit, nihil iam ab alio dictum probabit; alioqui periculum est, ne & contemnatur, & auolantes à schola adolescentes retinere non possit. Et paulò post, huiusmodi Rhetori ait esse fatale, φθόρος ἔστι, inuidiæ peste afflari.

Synes. in Dion.

Duobus modis conciliabant discipulos.

Duos autem generatim modos habebant quibus sibi discipulorum frequentiam adiungerent, & amorem conciliarent, Eruditionem

videlicet atque *Fraudem*. Eruditio potuit esse 1. Mod.
 huiusmodi, quæ latè sparsa & clarissimo ru-
 more disseminata, vndique adolentes euo-
 caret; quod euenisse multis historiarum anna-
 les monent. De Scopeliano Sophista Lemnius
 ita Philostratus: *Scopeliano in Smyrna eloquentiæ* Philostr. l. i. de
 vit. Soph.
studia celebrante, non magnum quidem fuit in eam
Ionas, Tydos, Cares, Maonas, Æliosque: itémque
ex Mysia & Phrygia Græcos conuenisse, cum ijs gen-
tibus finitima sit Smyrna. Atqui huc Cappadocas,
Affyrios, Ægyptios, Phœnices, itémque Achiuorum
probatissimos, & vniuersam Atheniensem iuuentu-
tem induxit. Idem Polemoni tribuit, ad quem,
 inquit, audiendum è continente atque insu-
 lis delecta iuuentus affluebat. Paria de Hero-
 de Attico, de Heraclide Lycio memorantur.
 Ad Sophistam Iulianum, qui, vt ait Eunapius,
Eunap. in Iu-
 lian.
ἐπιεικὲς γὰρ ἦν Ἀστιαῶν, in astu regnum quoddam
eloquentiæ obtinuit, vniuersa vndecumque iu-
 uentus magno studio conuolabat, hominem
 colens & obseruans propter eximiam dicendi
 artem & ingenij magnitudinem. Atque hic
 modus pulcherrimus mihi videtur & maximè
 opportunus ad parandam auditorum frequen-
 tiam; quo nullus meo iudicio esse potest in-
 genuo & studijs humanitatis perpolitò homi-
 ne dignior.

Alter, vt dixi, pertinebat ad fraudem, quam 2. Modus
 duplicem facio, priuatam & publicam. Fraus
 priuata in eo sita fuit, quòd reperiabantur So-
 phistæ, qui blanditijs muneribusque inescan-
 rent adolentes: quo nomine malè audijit
 Themistius, quem aiunt beneficio Imperato-

ris ditem & opulentum, frumentum complu-
ribus dedisse, à quibus eius schola frequenta-
retur: quam labem omnibus ingenij viribus

Themist. or. 4.
Autor Dial. de
de Orat.

oratione quadam sua conatur eluere. De hu-
iusmodi Rhetoribus Tacitus; *Colligunt discipu-
los non seueritate disciplina, nec ingenij experimento,
sed ambitione salutantium & illecebris adulationis.*

S. Hieron. ep. 4.

Doctissimus Pater atque sanctissimus Hiero-
nymus: *Nec mirum, si qui multos inescare solitus
erat, facto cuneo circumstrepentium garrulorum pro-
cedebat in publicum.* Eisdem ait Athenæus

Athen. l. 5.

*με-
εσμία σχολαίκα ἡμοῦν*, à quibus non modò lau-
dem consequantur, sed lautas quoque pecu-
nias & mercedes emungant.

Fraus publica Athenis visibatur & licentia,
quæ profectò coërcenda legibus & puniendâ
videretur, ni patrona defenderet consuetu-
do. Nam cùm essent plurimi in ea vrbe Doctores,
quisque certos habebat homines sibi ad-
dictos, quos *περπαγορεύς ἢ λιμμάτων* vocabant,
qui in itineribus adolescētes, studiorum causa
in Atticam venientes, priusquam urbem at-
tingerent, excipiebant, & ad Doctorem illos
suum & scholam deducebant. Quin illi ipsi
canes venatici exploratorésq; iuuenum, quos
Nazianzenus Gregorius verissimè nominat
ἄφιστομανοῦσται, & Eunapius *εἰς διδασκαλίαν με-
μνῶσται*, longius cupiditate & audacia prouecti,
excurrebant in montes & portus maritimos:
sic nullus effugere potuit adolescens, quin
fraude eorum hominum subornatus, & pæne
captiuus, nolens volens in aliquem literarum
ludum compingeretur. Sic Libanius adolescēs

S. Greg. Naz.
or. 20.
Eunap. in Pro-
oref.

fuit exceptus infidijs ab auditoribus Diophanti: cui si legere ex animi sui sententia Doctorem licuisset, non est dubium, quin vel se ad Proæresium audiendum tum Athenis celeberrimum contulisset, vel ad popularem suum Epiphanium magni nominis & eloquentiæ virum: sed ab istis emissarijs captus, & in scholam Diophanti plectus fuit.

Inter auditores Sophistarum discrimen. Quidam simpliciter Discipuli, alij etiam Sectatores, qui dicti ἀκόληθοι, ὁμιληταί, ἐταῖροι, ἐξεταί, τέκνα, &c. Prodeuntem Sophistam comitabantur & dicenti plaudebant. Bionis ambitio & commentum. Laërtius alijque illustrati. Lege coërcita iuuenum affectatio, &c.

CAP. XI.

MAM inter Sophistarum discipulos quoddam fuit discrimen, de quo pretium operæ est vt hîc etiam moneamus. Quidam enim discipuli tantum, alij sectatores nominabantur: quæ distinctio in veterum monumentis haud obscure lucet. Porphyrius de Plotino: *Porphyr. in vit. Plotin.* Auditores quidem multos habuit, imitatores autem *Plotin.* & gratia philosophiæ valde familiares, *Amelium, Sueton. de illust. Gram.* Tuscum, & alios. Suetonius de M. Valerio Pro-

bo; *Hic non tam discipulos, quam sectatores habuit.*
Discipuli dicebantur μαθηταί, γωεῖμοι, φοιτηταί,

Agellius l. 15.
c. 10.

Themist. or. 4.

&c. Taurus philosophus apud Agellium, nominabat ρητορικός. Sectatores autem, proprie à Græcis vocantur ἀκόλυθοι. Themistiùs de suis discipulis loquens, κὶ ἕδεις ἀπὸ τῶ ἐπειταί μοι ὡσπερ ἀκόλυθος, ἕδὲ συμπράξῃ τῷ τεύχωνος ἐξημμένος, οἷα πῖς σοφιστῆς ἔδος πολλά ἐπολαύειν τῆς τέχνης, nec vllus me tanquam assecla comitatur, nec pallio adhærens simul vagatur, qualem ex arte sua fructum sophistia sæpiùs reportant. Damascius apud Photium συστασιώτας, Philostratus σιτωακλερυώτας νέους appellat:

In vid. Apollon.
l. 8. c. 8.

& alio loco sectatores Apollonij ὀμιληταί, quos etiam in Græcia nominabant Ἀπολλωνίῳ ἡκίας. Ab alijs vocantur ἐπαίροι. Ædesius, vt in eius vita proditum est, post concertationes literatas prodire ad deambulandum solitus fertur, quo tempore semper τῶ ἐπαίρων παρῆσαν οἱ πρῶτοι, honoratiores, quique de sodalibus eum comitabantur. Ea verò appellatio in Academia & philosophorum omnium scholis trita fuit; qua de re ita Suidas, Plato & cæteri philosophi, πῖς γησιόις ἔρασαι τῶ λόγων ἐπαίροις ἐκδύω, germanos eruditionis amatores sodales vocabant. Ijdem,

Plutarch. de
virt. moral.

vt notauit Plutarchus, dicti sunt ἔρασαι. Adolescentes, inquit, vbi scitis præceptoribus se dederunt, principid eos vsus gratia sectantur atque æmulantur, postmodum autem eos diligunt, ἀπὶ γωεῖμων ἢ μαθητῶ, ἔρασαι καλλέμοι ἢ ὄρες, & de familiaribus discipulisque Amatores & sunt & dicuntur. Hinc etiam nominati sunt τέκνα, filij, vt meminit Eunapius. Fortè quòd loco filiorum haberentur, aut etiam adoptarentur

Eunap. in Lu-
lian.

rentur

rentur à Sophista. Id enim fieri ab ijs aliquando in Sophistæ Bionis vita prodit Diogenes, de cuius auditoribus loquens, εἶπεν, inquit, νεανίσκων πᾶν ὑπόθεσις ποιεῖσθαι, consuevit adolescentes sibi adoptare. E discipulis dicti etiam quidam aliquando παιδικῶς, magistri delitiæ. Damascius in vita Isidori apud Photium, de Procli discipulis loquens: Talis etiam Zenodotus fuisse dicitur, παιδικῶς τῷ Πρόκλῳ καλεῖσθαι μόνος ἀξιώθης, qui solus dignus fuit delitiæ Procli vocari.

Eorum proprium fuit ἀπωτᾶν ἢ μετέχειν, vt loquitur Aristides, adesse, audire, versari cupidius cum doctore. In forum euntem prosequabantur fausta omnia inclamantes, prædicantes. Quod ex Themistio licet intelligere, cuius hæc est oratio, δορυφορεῖ με ἐμβόημοντα εἰς τὴν ἀγορὴν ἢ συρφετὸς τοῦτο ἔστι ἢ χερμαίαια, κεκραγότες ἔστι ἐκβοῶντες, &c. scilicet ea me colluies in forum procedentem comitatur, ad singula quæ dicuntur à me verba exclamans atque vociferans, &c. addit id esse proprium Sophistarum. Præterea iidem ἀκόλαστοι varias vrbes & regiones obeuntem eloquentiæ ducem, speciosa veluti pompa sedulo prosequabantur; quod iam inde fuisse factum ab illius artis initio, Plato meminit, cum agit de Protagoræ discipulis, ἐς ἀγὰς τῆς ταγ. ἐκαστῶν πόλεων δὲ ὧν διέρχεται, κηλῶν τῆς φωνῆς, ὡς οὐκ Ὀρφεὺς, quos singulis ex oppidis per quæ circumuagatur secum ducit, incredibili eloquentiæ dulcedine eos mulcens tanquam Orpheus quidam, & all-

Aristid. 10. 3.

Orat. 4.

Plato in Pro-

tag.

Philostr. in

Scopel.

λαμπερὰ ξυμμοκλήσασιν ἐς Ἰωνίαν, σοφίας ἐρῶντες, iu-
uenium cohors præclara & sapientiæ cupida, eum in
Ioniam secuta est. Idem Adriano Sophistæ dat
πομπὴν τῷ πατρὶ ἔχοντα Ἐμλωκοῦ, *luculentum ex omni
Græcia comitatum.*

Hoc instructu apparatusque Sophistæ tol-
lebant videlicet animos, & circumferebant
se magnificè & gloriosè, nihilque præ se Re-
gum illustrium fortunas opinabantur. Et mi-
rum est quanta inanitate & puerili propè am-
bitione, cùm eius chori non adesset copia,
eius pompæ imaginem quandam speciémque
expresserint. Hic mihi venit in mentem Bio-
nis, qui Rhodum cùm venisset, & se dare
vellet in conspectum ornatissimo & frequen-
tissimo comitatu, hoc callidè excogitavit. Per-
suasit nautis atque remigibus, ut sumpta scho-
lari veste, se quasi magnarum artium studiosi
sequerentur. Hac igitur caterua septus, atque
pompa (φάλασξον vocat Laërtius, non sat bene
præstigium reddit Interpres) venit in Gymna-
sium, & ἀειβλεπὸς ὤν, sectatorum illa inani
ostentatione omnium in se oculos conuertit.
Eodem ipso choragio superbiebat Tyaneus
Apollonius, quem cinctum χορᾷ φιλοσόφων, per
Italiam volitasse eius vitæ scriptor memorat.
Festiuo illum dicto pupugit aliquando De-
monax, προσέρχεται, ἔφη, ὁ Ἀπολλώνιος ἢ οἱ Ἀρ-
γοναῦται αὐτῷ, ut est apud Lucianum. Dubium
an ludere in voce Ἀργοναῦται voluerit, ut ar-
gutus ille apud Latinos poëta,

Non nautas puto vos, sed Argonautas;

Bionis ambi-
tio.

Laërtius,

L. 4. c. 12.

Lucian. in De-
mon.

an delectos heroes & Græciæ florem significare.

Istam ambitionem gloriosorum hominum notasse lege & edicto, & coërcuisse Imperatores videntur, sic enim est Cod. Theod. *Vniuersos qui vsurpantes sibi nomina magistrorum, in publicis magistrationibus cellulisque collectos vndecumque discipulos circumferre consueuerunt, &c.* Plinius A-
rellium Fuscum Rhetorem ait motum equestri ordine fuisse ob insignem calumniam, quòd eum celebritate affectarentur adolescentium scholæ. Irtisit eisdem Epictetus, qui negat boni & præstantis viri esse proprium, numero auditorum & multitudine gloriari: nam de philosophi disputans officio, *πὶ βῆρον καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ; μαθηταὶ πολλοὶ ἔχουσιν ἰδρυμῶς.*

Cæterùm discipuli inde etiam gloriolam aucupabātur, si præceptorem habuissēt omnium opinione excellentem, studio & eruditione clarissimum. De Pythagora illud inprimis ait Isocrates: *Tantum enim nobilitate cæteris excelluit, ὥστε ἔτι καὶ τῶν νεωτέρων ἀπαντὰς ἐπιθυμῶν αὐτὸν μαθηταὶ εἶναι, ut* *adolentes omnes eius discipuli esse cuperent.* Et paulò post: *Nam etiam nunc qui se discipulos eius esse profitentur, eos magis tacentes admiramur, quàm alios eloquentiæ gloria præstantissimos.* Æschines Academicus se venditabat gloriosiusque efferebat, quòd doctorem habuisset Carneadem, in dicendo & sentiendo ferè omnium principem & coryphæum; quod illudentes Sophistæ homini obijciebant: *σοφιστῶν, inquit Plutarchus, πρῶτον λέγουσιν ὅτι θεωροῦνται χειρότερα Καρ-
seni gor. resp.*

νεάδου, μὴ γοργῶς μαθητής, &c. Cum sophista qui-
 dam dicerent, eum fingere se Carneadæ fuisse, cum
 non fuerit, discipulum, &c. Contrà verò Bion
 quem σοφιστὴν πικίλον nominat Laërtius, cum
 sordibus esset auaritiæ atque libidine pollu-
 tus, ἔδειξεν μαθητὴς αὐτοῦ ἐπιγράφεται τοσούτων αὐτοῦ
 γελασάντων, nemo illius discipulus inscribitur, quibus
 tot habuerit sui auditores, ut est in eius vita.

THEATRI VETERVM

RHE TORVM, ORATORVM,

Declamatorum, quos in Græ-
cia Σοφιστὰς nominabant,

LIBER QVINTVS.

ΘΟΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ.

De vitijs, quibus infamati olim
fuere Sophistæ.

*Propria nota Sophistarum ἀλαζονεία & tumidi
animi elatio. Illorum ars φιλωτός & ἀλαζών.
Ambitiosi institores eloquentiæ. A sui lau-
de vulgò exordia orationum ducebant. An-
te scipiones & trabeas ponebant ἢ σοφιστή.
Exempla quedam Sophisticæ ἀλαζονείας.*

CAP. I.

FECIT quorundam Sophistarum im-
portuna & impunita licentia, vt quæ
tantum aliquorum propria fuere vi-
tia, ea fuisse omnium videantur. De
ijs magni scriptores multa sparsim suis monu-

mentis reliquere, neque plena hæc videbitur esse commetatio, nisi & nos illa quoque hîc attingamus; quod breuiter & dilucidè faciundū erit. Princeps autem fuit eorū vitium *ὑψηλοῦς*, superbientis animi elatio, fastus, arrogantia, & velut in scena & theatro gloriosa ingenij & facundiæ ostentatio, quam in luce urbium & nationum, atque omnium oculis & ore figebant. Itaque proprio veluti nomine appellantur *ὑψηλοὶ* apud Clementem Alexandrinum, D. Gregorium Nazianz. Platonem, Lucianum

Themist. or. 4.

& alios passim. Themistius orat. 4. *Ὁ γὰρ σοφιστὴς ἔῤῥω δὲ καὶ κενόπρεμος ἀεὶ ἔστιν ὡς Σωκράτης οὐκ ἔστιν ἄλλος.*

In vit. Apollon. 1.7. c. 8.

apud Domitianum Imperatorem in causa Tyanæi, *Verè, inquit, ὁ Imperator, κενόπρεμοι οἱ σοφισταὶ γένεια, ἔῤῥω δὲ καὶ κενόπρεμοι ἢ τέχνη, sunt pleni sermonum inanum futilissimique sophista, & eorum ars mera est*

Philostr. de vit. Soph.

iactantia. Philostratus quoque in Hippodromo Sophista, nominat *τέχνην φιλατὸν ἔῤῥω δὲ καὶ κενόπρεμοι.* Festi-

Lucian. in Euzit.

uissimus argutissimūque Lucianus spurios ait philosophos, *ἐν μέσῳ ὑψηλοῦς ἔῤῥω φιλοσοφίας* consistere, hoc est, inter v. ἔῤῥω philosophantes Sophistāque esse medios. Hinc *ὑψηλοῦς* sumitur nonnunquam ἀπὸς pro Sophista: Aristoteles

Aristot. 1. 4. Ethic.

1. 4. de morib. *ἐκ ἐν τῇ δυνάμει εἶναι ὁ ὑψηλὸς, ἀλλ' ἐν τῇ ἀπειρίᾳ.* Quam sententiam repetens lib. 1. Rhet. loco *ὑψηλοῦς* ponit σοφιστήν, vbi de Syllogismo: *ὁ γὰρ σοφιστὴς ἐκ ἐν τῇ δυνάμει, ἀλλ' ἐν τῇ ἀπειρίᾳ.* Vim nominis explicat Suidas; *ὑψηλοῦς*, inquit, propriè vocant mendaces, cum se de rebus quas ignorant dicturos profiterentur: hinc *ὑψηλοῦς κενόπρεμος*, arrogans tumidusque

Suidas.

nugator. Sumpfit meo quidem iudicio à Scholiaſte Ariſtophanis pag. 129. *ῥαζόντας*, inquit, nominant, ἐπὶ λέξην ἐπαγγέλλονται πρὸς ἄνδρα ἴσασι. Sed meliùs idem ipſe in act. 2. Equit. vbi Ariſtophanes Cleonem *ῥαζών* vocat *ῥαζόντα*: *ῥαζών*, inquit, ὁ μείζονα τῆς ἑαυτοῦ ἀξίας κομπάζων ἢ φρονῶν, qui glorioſiùs de ſe quàm par eſt ſentit, & nimia iactatione prædicat. Sophiſtam omnino pingit, quemadmodum & doctiſſimus Ioannes Chryſoſtomus: *ῥαζών* ἑστὶν, ὁ ὅτι τοῖς μικροῖς κομπάζων. Hinc etiam κομπάζοντες eadem notione dicuntur. Eufebius appellat Philoſtratum κομπάζοντα ἀμνηστῶς & ψεύστην ἢ γόητα. Euphrates etiam philoſophus Apollonium κομπαστὴν ἔφη & περὶ τῆς εἰς ὕβρεσιν σοφίας, iactatorem tumida inanitatis plenum. Quæ cauſa fuit cur S. Baſilius ferm. de Humilitat. κόμπους σοφιστικῶς nominet, & κομπῶδι λόγον illis tribuat S. Chryſoſtomus, vt alio loco diximus.

Sed vt omittamus de nominibus quærere, multi excellenti homines eruditione rem expreſſerunt. Quintilianus *tumidum ac ſui iactantem & ambitioſum inſtitorem eloquentiæ Sophiſtam* indigitat: & Agellius, *inanes ſtantem glorias*: & latius vnum huiuſmodi *ῥαζόντα* deſcribens, qui præ ſe vno, inquit, cæteros omnes linguæ Atticæ principes, gentemque omnem togatam, totumque nomen Latinum, rudes eſſe & agreſtes prædicabat. Plutarchus ait Sophiſtas *ὀκνοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ἢ μεγαλιγοροῦντας*, ſua nimium extollentes, & cum faſtu ſupercilioſe iactantes. Iam inde ab ipſius artis initio Plato id animaduertit, qui loquens de magnis illis ſatoribus parentibuſque Sophiſta-

κα; ἐπινοῶσι ἑσθ', inquit, πάντα ἃ πολλοῖσι, lau-
dant illi quidem sua omnia, quæ pro mercedibus ado-
lescentiæ cauponantur.

In horum deinde vestigia qui postea varijs
ætatibus consecuti sunt introeuntes, sic afflati
sunt eo morbo & contagione, vt pauci in eo
essent numero, quin importuna sui opinione
& laude insolescerent. Itaque Philostratus hoc
in Hippodromo Sophista mirandum & prodi-
gij instar esse putat, quòd cùm artem profi-
teretur ille φίλων ἐ ἀλαζόνα, sic enim loqui-
tur, hoc est, cæco sui amore fragrantem & mi-
nistram arrogantiae, neque suæ laudi indulsit
vnquam, ac superuacuas laudes amputauit.
Quin eius quædam ferebatur elaborata & or-
natissima declamatio, qua Rhetores cum pa-
uonibus comparabat, qui propria laude ni-
mis attolluntur. Thrasonibus & militibus glo-
riosis, qui in Comœdia inducuntur, similli-
mos aiebat esse Themistius. Plutarchus lib. de
audiend. ijsdem attribuit ἀειαυτολογίαν, sanè me-
ritissimò: constat enim ijs in orationibus, quas
ad pompam & ἐπίδειξιν habebant, non aliunde
vulgò exorfos, quàm à sua fama longè latèque
fusa, & omnium hominum prædicatione. Id è
vita Polemonis facilè colligitur, qui cùm pri-
mam Athenis orationem habuit, non ab vrbs
laudibus fecit initium, neque de fama sua am-
plè locutus est, καὶ πρὶ ἐ τῆς τοιαύτης ἰδέας ὠφελέσθαι
τοὺς σοφιστὰς ἐν ταῖς ἐπιδείξεσι. tamen, inquit Philo-
stratus, huiusmodi oratio Sophistis in speciosis decla-
mationibus admodum opituletur. Sic denique se &
suam artem efferebant, vt Sophistam esse plus

Themist. or. 4.
Plutarch. or.
ἀκου.

propè ducerent quàm Romæ triumphare. Pa-
 tet hoc in Libanio, cui cùm Imperator amplif-
 simam dignitatem, nimirum aulæ suæ palatij
 præfecturam dedisset, repudiauit, cùm diceret,
 τὸν σοφιστὴν ἔδωκεν ἡμῶν, Sophistam illo esse honore maio-
 rem. Quod mihi reuocat in memoriam dictum
 illud gloriantis apud Ennodium Rhetoricæ, *Ennodius.*
Ante Scipiones & trabeas est pomposa recitatio.

Atque vt obiter quædam hîc exempla So-
 phisticæ ἀλαζονείας ponamus, de Polemone sic
 eius vitæ scriptor: Ita cum ciuibus agebat, vt inter
 omnes præstantissimus; cum Principibus, vt haudqua-
 quam inferior; cum Dîs, vt æqualis colloqui videretur.
 Interrogatus à Telefino Consule Romæ Apol-
 lonius, quænam eius foret sapientia, σοφίας,
 inquit, hoc est, à diuino afflatu proueniens. Sic Cal-
 listratus in λογοποιῶν, hoc est Rhetorum linguas
 incidere aiebat ἐκ θεῶν σοφίας, diuinum afflatum. *Callistr. in
 Æphras.*
 Remnius Palæmon arrogantia fuit tanta, vt
 M. Varronem vnum omnium Latinorum do-
 ctissimum, porcum appellaret, secum & natas, &
 morituras literas iactaret. *Sueton. de
 illust. Gram.*
 Eunomius quem
 Sophistam fuisse aiunt, eò superbix tumidique
 fastidij processerat, vt διὰ τῆς ῥητορικῆς πυχρόμα-
 τα, vt loquitur S. Gregorius Nyssen. se Magno
 Basilio formidabilem esse gloriaretur. Sed *S. Greg. Nyssen.
 contr. Eunom.
 p. 423.*
 exemplorum satis.

Arrogantes Sophistarum pollicitationes & επαγγέλματα. Eorum commune elogium, πάντα εἰδέναι. Nolebant videri à quoquam didicisse. Communi sapientum voce illorum vanitas reprehensa.

CAP. II.

M

AGNIFICA dicta fuere Sophistarum in prædicanda scientiæ suæ magnitudine, & arrogantes omnino pollicitationes, quibus *δυσχερεια* prodebant. Isocrates proprium illorum esse ait *μεγάλας υποχέσεις ποιείναι*, qui cum Rhetores haud obscure mordeat, & eorum leue nomen euentilet, initio tamen orationis Panegyricæ, laudem suam prædicat *σοφιστικῶς*, & se dicturum ea pollicetur, quæ nemo alius vnquam excogitauerit: denique fateretur se *μεγάλας υποχέσεις ποιείναι*, quod in Sophistis alio loco illudit. De iisdem Seneca filius: *Quid disceditis ab ingentibus promissis, & grandia locuti, effecturos vos vt non magis auri fulgor, quam gladij perstringat oculos meos, &c.*

Atque vt grandia illa distinctius ponamus ob oculos, tamen si forent vt plurimum omnium vitiorum maculis notatissimi, strenuè tamen pollicebantur, *Virtutem, sapientiam, beatitatem*, quæ in humanis bonis & maxima videri debent atque optima. De singulis prostant clarissimorum hominum testimonia: & de

Isocr. in Panegyr.

Senec. ep. 48.

*Quæ pollice-
rentur Sophi-
sta.*

Virtute quidem ait Plato, gloriari eos solitos, non priuatam modò, sed ciuilem quoque virtutem se docere, & ἵπποχρείδαι ποιεῖν δούρας ἀγαθοῖς πολίταις, vt loquitur in Protagora. Et in Sophist. Idem in Sophist. vocat genus Sophistarum τὸ ἐπαγγελματῶν ὡς ἀρετῆς. *Idem in Sophist.*
 τῆς ἐνεκα τῆς ὁμιλίας ποιῶμενον, quod tradendæ virtutis gratia cum hominibus se versari profiteatur. Et in Menone, ἄριστοι μόνους ἐπαγγελματῶν διδασκῶντες εἶναι ἀρετῆς. *Menon.* Quos ibidem multis rationibus & testimoniis poetarum, & illustrium virorum exemplis refutat, & hominum insolentium vanitatem redarguit. Isocrates item Polycratem Sophistam vt ineptum illudens, Tu quidem, inquit, te putas, etiam tibi profus alienos, ἂν σοὶ πλησιάζωσι, βελτίους ποιῶσιν, si te magistro vtiuntur, optimos esse redditurum. *Isocr. in Busirid.*

Eisdem quoque *sapientiam* pollicitos in regis ad Nicoclem monitis significat: οἱ μὲν δὲ τῶν σοφῶν λόγων, &c. alij contentiosis disputationibus, alij præceptis eloquentiæ, alij per alia quædam suis auditoribus sapientiam pollicentur. Zacharias Scholasticus de Ammonio; βραβεύομενος εἶναι σοφὸς ἐκ τῶν ἀλλοῦ σοφῶν ἐμυδιῶς ποιεῖν ἐπάγγελματῶν, &c. *Insolentiùs* sibi nomen sapientis arrogans disertè pollicetur, se alios effecturum sapientes, qui ad illum accedant, atque aures modò præbeant. Illam autem sapientiam tantam esse aiebant, & eò in audendo prouehabantur, vt etiam ἀλλοῦ σοφῶν μελλόντων εἰδέναι, scientiam quoque futurorum sibi arrogarent, vt est in orat. κτ' ἄλλοις. quod non esse maleuolentis animi calumniam, Tyaneus probat Sophista, qui audiente Babylonix Rege, *In vit. Apoll.* de se ita prædicauit: Οὐ γινώσκω τὰ ἀρχαῖα μόνον, l. 1. c. 20.

ἀλλὰ καὶ προηγήσασθε, quæ agenda sunt non solum agnosco, verum etiam præcognosco, ut est in eius vita.

3. Felicitatem. Denique Felicitatem pollicebantur; addit Isocrates *μονοὺν ἀθανάτου ἔτι*, tantum non immortalitatem. Vetus illud est *ἐπαγγελμα* Sophistarum, de quo non modò illorum in dicendi laude quondam æmuli, verum & sanctissimi viri meminere. S. Gregorius Nazianz. scribens ad Sophistam Adamantium, *Apud vos magno in honore ac pretio sunt Cynegiri & Callimachi ac Marashonis & Salaminis trophæa, ob quæ ἀποίτε διδασκόμενες ἔτι νομιζετε, & ποιῆν τοῖς νόις, & felices vos ipsos existimatis, & felicitatem adolescentibus adferre.* Athenagoras in legat. pro Christian. Qui syllogismos resoluunt, & ambigüe dicta dissoluunt, & origines dictionum exponunt, quique homonyma & synonyma, categoremata & axiomata docent, διδασκόμενας ἀποτελεῖν διὰ τούτων καὶ τῶν τούτων λόγων ὑπερηχούστων τοῖς σωόντας, his & similibus effecturos se beatos auditores suos pollicentur.

Πάντα εἰδέναι. Nihil iam restare videbatur, quàm ut omnia scire se dicerent; quod strenuè fuit quoque ab illis iactatum. Circunforanei Sophistæ, inquit Isocr. in Panath. Isocrates, πάντα ἀσκόνητες εἰδέναι. Dion Chrysostomus; Videmini mihi frequenter divinos audiuisse homines, οἱ πάντα εἰδέναι φασί, & ἀεὶ πάντων εἶναι, qui se omnia nosse putant, deque omnibus dicere posse. Maximus Tyrius illudens, τὸ ἄσφ σοφιστῶν ἕως τὸ πολυμαθὲς ἄπο καὶ πολυλόγον & ποικίλων μέσων μαθημάτων. Sophista nostri, multiscij hi dico & multiloqui, quorum pectus saturum est ebullisque doctrinis. De Adriano Imperatore qui certabat cum Sophistis & eo-

S. Greg. Naz.
ep. 199.

Athenag. pro
Christ.

Isocr. in Panath.
Dion or. 33.

Max. Tyr.
dissert. 16.

rum consuetudinem induerat, ita Zonaras: *Zonar. in Immensa ambitione honoris omnia affectabat, & νύχι Adrian. μὴδὲν ἀγνοεῖν, seque nihil ignorare profitebatur. Eandem ἀλαζονείαν tribuit hæreticis verissimis Sophistis Gregorius Nazian. οἱ πάντα εἰδέναι τε & Greg. Naz. or. διδάσκειν ἵνα ἰχθῆιδε λίαν νεανίχῳ & ἠναιώς, &c. qui 33. p. 530. scire vos omnia & docere profitemini perquam fortiter ac generosè. Celsum proinde iure vexat & multis arguit Origenes, quòd σοφιστικῶς illud iactauisset, Πάντα γὰρ οἶδα, Omnia quippe noui. Hinc verò duo quædam consequiebantur, vt & omnium hominum sapientissimos se crederet, quod difertè Plato asseruit: Volunt, inquit, persuadere ἅς εἰσι πάντα πάντων ἀντι σοφώτατοι, se vnos in re omni esse omnium sapientissimos: & vt præterea videri nollent à quoquam didicisse. Qualem Eurhydemum Sophistam in Memorabilibus delineat Xenophon, quem ait φυλάττειν μὴ δόξῃ Xenoph. l. 4. μανθάνειν τι ὀρθῶς τοῦ, omni ratione cauere, ne videatur abs quoquam aliquid discere.*

Atque hæc qui apud se diligentius reputauerit, omnino intelliget fuisse causam cur Sophistæ nominarentur ἀλαζονεῖς, superbi, arrogantes, studio ambitionis laudisque vanissimi. Hoc nomine vexantur omnium sapientum reprehensione & conuicio. Tertullianus & S. Hieronymus gloriæ animalia, & popularis auræ vilia mancipia nominant. Doctissimus Augustinus inanum gloriæ mancipia; & lib. 1. contr. Academic. illorum disciplinam vocat professionem ventosam. Eisdem ait D. Ambrosius phaleratis sermonibus artem suæ iactare prudentiæ. Lepidè Aristophanes in Comœdia fingit tumidas inanésque Nubes

Tertull. l. de an.
S. Hieron. ep. ad
Pammach.
S. Aug. ep. 56.

D. Ambros. l. 7.
in Luc.
Aristophanes in
Nub.

ad Prodicum accedere: vbi vetus Scholiastes, Irridet, inquit, Prodicum, qui de se tantam opinionem conceperat, ὡς ὅτι πάντες ὦν τῆ σοφία, quasi omnes antiret sapientia. Itaque scienter diuiniſſimus Chryſoſtomus in Matth. διαζοειας nihil aliud esse ait, quàm εἰδέν τι νομιζεν πάντες ἀσπράτους σοφός εἶναι, nihil præ se omnes homines existimare. Themistius in eadem vanitate reprehendenda multus est, nauseamque parere omnibus ait sui iactationem. Cui suffragatur id principis oratoris effatum; Nam cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenij atque eloquentiæ multò molestissima. Hinc illud præceptum 2. de orat. Vitanda est ingenij ostentationisque suspicio. Et longè antè sapienter id monuerat Theognis vers. 359. μηδὲ λίαν ἐπιφανε, Ne nimis ostenta. Et Phocylides vers. 48. μὴ γάρου σοφίη, ne efferaris sapientia. Sed documenta hæc splendida luscii διαζοεις haud videbant, qui eo ipso à Philosophia magistra pudoris atque modestiæ arcendi fuissent. Sapiens mihi videtur Gymnosophistarum institutum, qui cum legere adolescentes maxima industria tolerent, qui ad discendam sapientiam viderentur esse idonei, si quem deprehendissent διαζοειας, repellabant ὡς μὴ κερταρον, vt memini scribere Philostratum.

Themist. or. I.

☉ 4.

Cic. I. in Verr.

Theognis.

Phocylid.

Philostr. de vit.

Apollon.

Auaritia Sophistarum in docendo. Quis Musam primus effecerit mercenariam & Mercurium ἐμπολαγον. Sophi φιλοχρηματι. Cupiditas Sophistarum variè à doctis expressa. Ἀλιεὶς σοφιστῶν. Iidem Venatores. Socratis κυνηγεσιον quale. Ἐγχε de flagitio. Magna mercede nihil discere, miserandum. Illustratus Lucianus, &c.

CAP. III.

LIA nota communium Sophistarum fuit *Auaritia*, & pecuniarum ingens cupido, quas vt gnauiloquentiæ institores, cauponésque scientiarum, docendis adolescentibus vndique affluenter & auidè colligebant. Vetus ille nœuus est, & antiqua sapientum querela, qui sacrilegium propè inexplicabile ducebant, sacra Humanitatis cimelia, Musarumque mundum, vt in foro, docentium publico præconio diuendere. Neque enim primis temporibus beatissimóque sæculo id fiebat, quo lingua potius quàm supellex fuit aurea, hominésque ipsi, vt canit Hesiodus, χρυσοὶ δῶδες. Apud Veteres, vt Thebanus ait poeta, quæ præest orationi & elegantiae Musa, ἢ φιλοκαρδῆς ἰώ, ἢ δὲ Στάτης, ἢ δὲ ἐπὶ τῷ γλυκεῖαι Τερψιχόρου δαίδαλῃ, nondum lucri cupida erat, neque mercenaria, neque vendebantur à Terpsichore dulces mellifonæ cantilenæ. Sed tandem, in-

Lingua non fuit olim in quaestu.

Pindar. Isthm. od. 2.

quit, id sapientis Argiui dictum locum habuit, Χρήματα χρέματ' ἀνή'.

O ciues ciues, quærenda pecunia primum est.

Plutarch. quod
princip. cum
Philosoph.

Mercurius
ἐμπόλαμος.

Pindari mentem sequutus Plutarchus, id poetæ oraculum verum comprobat, atque ob inscitiam & ignorationem honesti, κοινὸν Ἐρμῆος, communem antea Mercurium factum fuisse ἐμπόλαμος ἢ ἐμμοδοῖν, mercenarium & venalem. Nec Vraniam, Calliopen, aut Clio gaudere ijs ἐν ἀργυρίῳ δεξιτέροις τὸν λόγον, qui pecuniæ gratia doctrinam profiterentur.

Fabius Proæt.
lib. 1.

Simonides
argenteus.

Tzetzes Chilian.
liad 8.

Caupo eruditionis.

Plato in Protag.
Philostr. de vit.
Soph.

Hinc nimirum eloquentiæ decus & reuerentia concidit. Nam ut primum, inquit Fabius, lingua esse cæpit in quæstu, institutumque eloquentiæ bonis malè vti, curam morum qui disertis habebantur reliquerunt, ea verò destituta infirmioribus ingenijs veluti prædæ fuit. Primum autem Simonidem fuisse poetam qui Musas cupidine deuenustarit, melicus Anacreon, & Callimachus, & complures eloquentissimi viri produnt. A quibus Ioannes Tzetzes capiens,

Lyrici, inquit, prius scribebant absque argento,

Ἦρξαντο παρὰ τοῦ ὅ μισθοῦ χράσθαι ὁ Σιμωνίδης.

Primus autem cæpit mercede scribere Simonides.

Hinc factum, ut diceretur vulgò Simonides ὑπαργυρεῖα πᾶσαν χράσθαι πῖσιν, argenteam omnem scriptionem elaborare. Et quidem cum puerorum laudes panxisset, magnas inde opes, & immensam propè diuitiarum vim consecutus est. Alij verò istius nundinationis fuisse primos inuectores dicunt Sophistas. Id Plato in Protagoram perspicuè retulit: & Philostratus in eius vita: τὸ ὅ μισθοῦ διὰ λέγειν παρὰ τοῦ μὴ εὖρε. quod

glorian-

gloriandum esse facinus Lemnius ille Rhetor
 putat, nominatque *αρετήμα & μαθητόν*, rem minimè
 reprehendam, vt quæ sit utilis adoleſcentibus,
 & viuidam ingeniorum vim exſuscitet. Nam
 ea, inquit, ſtudia quæ ſumptu comparamus,
 longè amplectimur cupidiùs, quàm quæ gratis
 exequimur. Honestum ſibi videtur parape-
 taſma oppandere, ad inumbrandam auaritiæ
 cupiditatem. Sic Ariſtippus cùm è ſchola pe-
 cuniam acciperet, aiebat ſe id non facere, quòd
 ea vteretur, ſed vt illi à quibus accipiebat,
 diſcerent, in quos vſus habere pecuniam oporteat.
 Sed virorum ſapientum omnis Senatus
 hoc inſtitutum ab animo nimium anguſto &
 minimè liberali proſectum cenſuit, & Sophi-
 ſtas in eo inſimulat, quòd virtutem ſe docere
 profiterentur, quam mercedibus & auaritia
 polluerent. Itaque apud Xenophontem eſt
 demirans Socrates, ſi quis virtutem in ſchola
 proſeſſus, *ἀργύριον ἀρετῆσιν*, pecuniam exigat. Et
 alio quodam loco non dubitauit contumelio-
 ſo nomine appellare Sophiſtas *πρόποις*, ſcorta
 catamitos, qui ſapientiam pro pecunia cuius
 proſtituerent. Plato qui mercimonij illud ge-
 nus flagrare ſtudio & cupiditate videbat, plu-
 rimum ſalis in eis illudendis conſumpſit, cùm
 eum quæſtum in eloquentia cæterisque diſci-
 plinis docendis arguit, & ſumma orationis
 varietatè exagitat.

Et tamen quod ex orientis artis Sophiſtica
 initio ab illis ſapientiæ columinibus repudia-
 batur, adeò mox dulce iucundùm que viſum
 fuit, vt omnium ſectarum magiſtri ad illius

*Illustratio de
Phil.*

*Xenoph. l. 1. c. 3.
Memorab.*

*Πρόποις
Sophiſt.*

veluti prædæ communionem aureamque messem accurrerent. Speusippus qui Platoni in docendo successit, ita non abhorruit ab eo lucro, ut Dionysius illum diceret *δασιμολογῆν ἐ παρ' ἐκόντων ἢ ἀκόντων λαμβάνειν*, tributa exigere, *ἢ ἂν* *volentibus nolentibusque discipulis accipere*, ut autor est Laertius. In eodem Speusippo, aliisque plurimis, qui vitæ suæ tabernaculum in Philosophia posuerant, illam ipsam cupiditatem, & *χευσὴν μανίαν* Tyrius Philostratus in Apollonij vita notauit. Etiam Stoici in mercedem imminentes, auro inhiabant. Agathocles quidem certè nō minùs quàm Protagoras, de mercede discipulum in ius vocauit, Luciano teste. Apud quem etiam alio loco, Chrysippus qui fulcire porticum Stoicorum dicebatur, accipere non diffitetur. Quare Nigrinus vir sapiens, non sine stomacho & fastidio, hos atque similes coloribus suis pingebat, &, ut idem notat Lucianus, *βραστήρια ἐκάλει ἐ καπηλεία τὰς τούτων διγασείας*. vertunt, *ergastula* [malim ego, *meritorias officinas*] *ἢ* *cauponas* illorum *scholas* nominabat. Sic Apollonius Tyaneus Euphratem Sophum aiebat *καπηλεύει σοφίαν*, ut in eius vita meminit Philostratus.

Enimuero tamen si res propè facta fuerat omnium docentium communis, nescio tamen quomodo in Sophistis ea minùs honesta cupiditas eminebat: vnde illorum discipuli propriè *ἑμιμαδοὶ ἀκροαταὶ* fuere dicti: & Protagoras eo ipso nomine *λόγος ἑμιμαδος* appellatus, ut ait Suidas. Hinc M. Tullius 4. Academic. Sophisten cum fuisse nominatum ait, *qui ostentationis aut questus causa philosopharetur*. Hunc eorum

Laert. l. 4.

Philostr. l. 7.
c. 21.

Lucian, in
Icaromenipp.
Idem in vit.
auct.

Idem in Nigrin.

In vit. Apollon.
l. 1. c. 10.

Auaritia Sophist. viuis coloribus expressa.

hominum morbum plurimi autores Græci Latinique tetigerunt. Synesius ep. 59. γλώσσαν ὠνιον, linguam venalem ait esse ἀζώμιον τῶν ῥητόρων, merces oratorum & Sophistarum. De iisdem Maximus Tyrius: ἀρετὴ πωρεῖται ἀρετῆς, ὠνιον τὸ χεῖμα, nundinationem illi virtutis instituunt, prostat apud eos virtus. Gregorius Theologus illis tribuit τὸ πᾶσι πλείοτος μάχεσθαι, de augendis facultatibus pedibus manibúsq; pugnare. S. Basilius eos comparat cum liguritoribus dulcium placentarum. Scribens enim ad Libanium Sophistam, *Quis*, inquit, mercenarios discipulos constituit, nisi vos οἱ πωρηθέντες τοῖς λόγοις ὠνία, ὡσπερ οἱ τῶν ῥητόρων ἐπιμαχία; qui lucrum è sermonibus schoísque vestris sectamini, quemadmodum placentas mellitas ij qui melle delectantur? Ipse Libanius veteres Sophistas cum famelicis ouiculis componebat, ἔς ὃ μὲν δὲ ἐπὶ πᾶν χωρίον εἴλεκεν, ὡσπερ ὁ θαλῆος τὰ πινῶντα πωρεῖται, quos docendi merces ad omnia loca trahebat, velut famelicas oves ramus oleagineus. Sumpsit opinor à Philostrato: Ita, inquit, proposita veste & argento illum Sophistam ducebant, καὶ δὲ οἱ τὰ πινῶντα τῶν δρεμμάτων πρὸ θαλῆος ἀγορεύς, ut qui famelica pecora virga oleaginea ducunt.

Quidam piscatoribus simillimos esse dixerunt, qui non quidem Auratam piscem quærerēt, quem ab aurato supercilio Græci nominare χρύσοφρων, sed nummatos opulentósq; iuvenes, quos deinde exenterarent, cum vnam aut alteram declamatiunculam aut pauculos Homeri versus explicuissent: quo iacta se feliciores putabant, quàm Polycrates fuerit Samius, cui annulum aureum captus in mari

Maximus Tyr.
Diss. 16.

S. Gregor.
ep. 117.

S. Basil. ep. 155.

Liban. Declam.
29.

Philostr. in
Adrian.

Suidas.

Themist. or. 1.

Plat. in Sophist.

Dion Prusæ.
or. 12.

Idem orat. 65.

Philostr. l. 1. de
vult. Soph.

Athenæus l. 5.

piscis reuexit. Hinc apud Suidam *θηϊεῖς σοφιστῶν*
Piscatores Sophistæ: quod in numerum Adagio-
 rum venire potest. Themistius eò respiciebat
 cùm *φιλοζημιάτους* illos pingit. Si quos, inquit,
 discipulos *ἐπιξίν ὀλίγας καὶ δάσπ' ἰχθῆς δειλαοδίνας,*
paucis crinibus veluti pisces inescatos ceperint, tamen
piscibus elinguiorens abs se dimittant, pecuniam tamen
cogunt pendere. Platonem suum imitatur, qui
 Sophistarum artem dicit esse *hamatoriam*. At-
 que hinc Lucianus suum etiam meo iudicio
 Piscatorem expressit. Petronius in Satyra ele-
 ganter: *Eloquentiæ magister nisi tanquam piscator*
eam imposuerit hamis escam, quam scierit appetituros
pisciculos, sine spe prædæ moratur in scopulo.

Alij venatores indigitarunt, non qui ceruam
χευσπέρω cursu & clamore sequerentur, de Her-
 culeis ærumnis vnam; sed tumidis & crepanti-
 bus facculis auditores. Plato hoc perspicuè,
 qui definit artem Sophisticam *νέων πλουσίων ἢ*
ἐνδύτων ἡγορεύων ἡγεῖται, diuitum adolescentium vena-
 tionem. Dion Prusæus homo sui temporis elo-
 quētissimus ait Sophistas *διὰ τὴν εὐχρησίαν*, prædæ se
 accingere, cùm magnus cœtus auditorum affluit.
 Et alio loco, *Θηϊεῖς λεγόμενοι δήμοις ἔσονται πάντες, ἢ*
μαθηταὶ διηροῦντες, qui nominantur Sophistæ, plebes &
 satrapas & discipulos venantur. Tam magnus illo
 artificio Prodicus fuit, quàm cœlestis Orion;
 sic enim de ipso meminit Philostratus: *ἀπὸ γένους*
ἢ εὐγενεῖς ὅτι πατρὸς δὲ τῶν νέων, &c. nobiles patritios &
 antiqua profapia adolescentem, ita velui odorando
 inuestigauit, ut hac venatione multa sit nactus hospitia.
 Athenion quoque Sophista qui Messanæ at-
 que in Thessalia docuit, non leputculos, sed

pusiones venabatur, *μειράκια χολαστικά θηρῶων*,
 vt loquitur Athenæus, vnde magnam pecunia-
 rum vim collegit. Maximus Tyrius attribuit *Max. Tyr.*
 quoque Socrati *κωμικήσιν*, venationem Alcibiadis: *dissert. 8.*
 de quo item Plutarchus; Alcibiadem adole- *Plutar. in*
 scentem *ὀκωμικήτω*, fortè vt ab illo & potentissi- *Alcibiad.*
 mo & omnibus rebus abundanti omnia sup-
 peditarentur. Nam de Socrate eiusque sociis
 ita illo ipso audiente protulit Aristophanes:

Οὗτοι διδάσκουσ', ἀργύριον ἡ πρὸς δίδω.

Hi docent, si quis modò pecuniam dederit.

Verùm Dion Prusæus Socratem nihil accepisse *Dion Prus.*
 contendit, licet à pecuniis imparatum: Eun- *or. 54.*
 dem monet Aristides *ἀμύδων ἀρετῶν* adolescenti- *Aristid. to. 3.*
 bus tradidisse, quod Plato antè memorauerat.

Denique apud Xenophontem est, eum per *Xenoph. in*
 contumeliam vulgò *πένυτα*, pauperem fuisse no- *æconom.*
 minatum. Igitur aliò referenda est Alcibiadis
 illa venatio, nimirum ad impuri hominis fla- *Venatio de*
 gitiosam cupiditatem, qua pulchellos vena- *nequitia.*
 batur. Socrates enim publicæ libidinis doctor

πυθραστῶν & lenonium artificium docebat,
 quo instructus Alcibiadem irretire cupiebat,
 quem vnum omnium venustissimum & pul-
 chritudine oris mirabili fuisse accepimus. Sic *Heliodor. Æ-*

apud Heliodorum nominantur *ἡμετέρα ἀφρο-*
δισια. Sic doctissimus & sanctissimus Chryso- *thiop. l. 2.*
 stomus adultero qui Veneris prædam sectatur, *S. Chrys. in*
 tribuit *ἄγχαν*, venationem. Allusit ad Socraticam *Pf. 49.*

illam venationem elegantissimè Gregorius
 Nazian. *Ἄεί καλὸς ἐγὼ καὶ καλῶν θηρῶν, ἵνα πρὸ*
καυθίσταμαι. Pulcher ego, pulchrorum venator sum *S. Greg. Naz.*
 semper, vt inueniunt aliquid dicam. Eodem refero *ep. 187.*

quod de Bione Sophista prodit Laertius;
Ἰν εὐστοχίῳ μετ' ἐξήκοντον.

Agell. l. 6. c. 10.

S. Gregor.
 ep. 56.

Cic. 2. Philip.

Sed hoc obiter; redeo ad Sophistas, quibus nihil sagacius dici potest in opulentis nummarisque discipulis inuestigandis, quos docendo pecuniis emungerent. Id commune plurimorum fuisse Taurus Philosophus apud Agellium docuit; *Nunc, inquit, videre est philosophos vltro currere, vt doceant, ad fores iuuenum diuitum, &c.* Sed eueniebat sæpe vt illusi adolescentes, nihil boni, plurima expensa pecunia discerent: quod esse miserandum ait Gregorius Theologus scribens ad Eustochium Sophistam in hunc modum; *Ne iuuenum spei insidias comparate, qui profecto grauissima iniuria afficientur, si literarum studia colentes vitium addiscant, & quidem in ἀμείβοις, non sine mercede.* Simile id effatum M. Tullij in Antonium, *Duo millia iugerum Rhetori assignasti, vt pro tanta mercede nihil sapere disceres.* Enimvero quæ hoc capite à me allata sunt clarissimorum hominum dicta, eò referenda mihi videntur, vt tantum illam immensam & infinitam habendi sitim auaritiàmque reprehendant: nam licere doctoribus scientiarum humanitatísque magistris sui laboris honestissima præmia consequi, nationum omnium iudicia consentiunt. *Qua de re alio huius operis loco est à nobis via & ordine, prout res petebat, expositum.*

Quantam mercedem peterent ab auditoribus Sophiste. Varia illa fuit, μίσθαι, χιλιαί, &c. Vnde orta varietas. Schola ῥητορικῆς & διδασκαλικῆς. Merces vulgò semel data: nonnunquam pro singulis lectionibus, quæ ἰερατικῆς & ἑπιμυθεῖαι ἐπιδίδυται, siue ἀεροποιῆς. Ostentatio Sophistica, ἢ ταυλαῖα ἐπὶ τούτῳ τῆς ἀναγωγῆς. Quorumdam in discipulos tenuiores benignitas. Suidas, Plutarchus alitque emendati, illustrati.

CAP. IV.

RANDEM fuisse mercedem à Rhetoribus Sophisque petitam in erudienda iuuentute, magni autores sunt qui significant. In primis D. Augustinus qui antiquitatem omnem norat vsúmque scholarum; *Hæc, inquit, omnia quando à magistris docentur, pro magno habentur, magno pretio emuntur, magna iactatione venduntur. Breuissimè, sed luculenter planè Sophisticum morem illuminauit. Aufonius de Exuperio Tholosano Rhetore:*

— pueros grandi mercede docendi
Formasti Rhetor.

Philostratus de Gorgia Polum Agrigentinum iuuenem ditissimum imbuente, *Ἐπισητὴν ἑξ ἑμῶν ἔσται πομπῶν ὡς φασὶ χημῶτων, magna vi pecunie illum in declamando instituit.*

D. August. l. 4.
de doct.
Christ. c. 7.

Auson. de
Professor.

Philostr. in
Pol.

Quanta verò fuerit illa merces quam à discipulis suis peterent, quærebam. Sed profectò dici vno verbo nō potest, cū non vna ab omnibus exigeretur: cuius varietatis tres animaduerto fuisse causas. Mutabat enim mercedis rationem, tum docentis nomen clarissimo rumore dissipatum, & quæsitæ eruditione autoritas, tum varietas & magnitudo earum rerum quæ docerentur, tum denique audientium conditio. Itaque in scholis, cū vulgò omnes ad pendendam pecuniam adigerentur, tamen diuites & patrimoniis opulentos plura dedisse fere constat. Sanè id clarè de Scopeliano Philostratus; *Declamationes quæstu agitant: ὁ δὲ μισθὸς ἰσθὺς ἀπὸς ἀπὸς, ἢ ὡς ἐκαστος οἴκου εἶχε, alius aliam mercedem pro cuiusque familie ratione dependit.* Præterea vt varia à variis docebantur, sic diuersa fuisse doctrinæ præmia & emolumenta certum est. Nam de Sophistis quidam tantum docuere *μυθεύειν* seu declamandi rationem, qui *ὀμιληταὶ τῶν νέων* dicebantur, vel vt loquitur D. Gregorius Naz. *πυροῦ πρὸς λόγον*. alij verò *διδασκαλικὰς* scholas exhibebant. Qui vtramque genus docerent, ampliolem sanè mercedem petebant. Id in Sophista Lolliano patet, de quo sic in eius vita: *μισθὸς δὲ ἡγενοῖς ἐπὶ ἀπὸς, τὰς σπουδαίας ἔμμετρον, ἀλλὰ ἔδιδασκαλικὰς παρέχον.* quæ Ant. Bonfinius ita vertit; *mercedes generosas petebat, cū congressus non declamatorios tantum, sed etiam præceptorios exhiberet.*

Lib. i. de vit.
Sophist.

Mineralam-
plissimum
μυθεύει.

Atque vt aliquid dicamus in hoc genere exquisitius, amplissimam mercedem reperio vulgò à veteribus Sophistis petitam, fuisse

decem millium drachmarum, siue centum minarum Atticarum: cuius rei non leuiter pressa reperiuntur vestigia in doctorum hominum monumentis. De Protagora Quintilianus: *A Protagora decem millibus denariorum didicisse artem quam edidit Euathlus dicitur: quod idem ponitur ab Agellio lib. 5. De eodem Laërtius: Protagoras* *Agell. l. 5. c. 10. Laërt. p. 663.* *ἑκατὸς μισθὸν ἑκατομμύριον μινᾶς ἔκαστον.* vbi centum minarum sunt decem millia denariorum, siue, vt loquuntur Græci, drachmarum. Eandem summam petijt à discipulis suis Gorgias, de quo Diodorus Siculus ita refert; *Tantum in sophistica excelluit, ὥστε μισθὸν λαμβάνειν ὡς τὰ ἄλλα μισθὸν μινᾶς ἑκατὸν.* Suidas de eodem Gorgia, *Cepit à singulis discipulis μινᾶς ρ', minas centum: vertit malè Interpretes, nonaginta.* Consimile planè *διδασκῶν* notat Plato: *Pythodorus, inquit, & Callias Zenonem au-* *Plato Alci-* *dierunt, vterque ἑκατὸν μινᾶς πλείους, centum minas Zenoni dedit.* Par summa in Plutarcho de Isæo memorâte, quem ait Demosthenem instituisse *Plutarch. in* *ἑπὶ δραχμαῖς μυριάς, quod diceret Fabius de-* *Isæo.* *decem millibus denariorum.*

Cùm calentia Rhetorum illa studia deferbuissent, quæ gloriosi primi illi Sophistæ summa eruditionis & eloquentiæ laude incendebant, meritò illa merces grandiot visa. Imminuta igitur fuit, cœperuntque petere mille drachmas, siue Atticas minas decem. Hoc mineral colligebat Isocrates, quem Plutarchus discipulis ait solitum suis dicere, *ὡς αὐτὸς μὲν δέκα μισθὸν διδάσκει, &c. se docere quidem decem minarum mercede, sed ei qui ipsum audacem & vocalem docendo redderet, daturum se δεκακισχίλιας, minarum decem* *Idem in Isocrat.* *Χίλιας.*

millia; malè Interpres ponit, *duodecim millia*. Nec minori docuisse pretio, Demosthenis factum & honestissimi studij contentio significat. Qui cum arderet facundiæ cupiditate, ad Isocratem tunc eo artificio præstâtem accessit, orans humanissimè, vt quoniam χιλίας, id est mille drachmas [tanti enim ille docebat] dare non posset, ducentas acciperet, & quintam artificij sui partem doceret: tum Isocrates; *Nos*, inquit, *non in frustra tribuimus artem, sed eorum more qui bonos pisces totos vendunt agimus*. Commune id fuisse docentium pretium ex quodam loco Plutarchi licet colligere in Lycurgi oratoris vita: quem cum argueret quispiam quoddam mercedem Sophistis penderet, respondit, si quis promitteret se filios ipsi meliores redditurum, ei se non χιλίας, mille drachmas, sed dimidium bonorum suorum daturum. Est etiam quidam in libro *ὅτι πρὸς ἀγαθῶν*. quod illud ipsum comprobat. Ad Aristippum paterfamilias quidam accessit, & sciscitatus est quantum mercedis pro filij sui institutione posceret: χιλίας, ἑπὶ, ἑκαχμιά. Mille denarios, respondit. Exclamat ille, *Hercules*, vt valde nimium exigis, cum possim mille denarijs seruum emere. Fortè non ille solus fuit qui tantam vim pecuniæ nolle Sophis & Sophistis pendere, quæ luculentior aliquanto videatur, quàm vt in mediocrem familiam possit cadere.

Plutarch. in
10. orat.

Idem l. de li-
ber. educ.

Quinque mi-
na.

Isocr. *ὅτι*. σ-
φισ.

Et quidem à plerisque id minerval di-
midio fuit imminutum, qui tantum quinque
minas, seu drachmas quingentas peterent. Isocra-
tes in Sophistas inuectus, Pollicentur, inquit,

adoleſcentibus felicitatem, *πένταρας ἢ πέντε μνᾶς*
ἢ ἄρ' ἑπτὰ ἀλφειῶντις, quatuor aut quinque minas pro
 mercede petentes. Sic Euenus Parius è veteribus *Plato in Apo-*
 Sophiſtis vnus *ἰδίδασκε πέντε μνᾶν*, quinque minis *log.*
 docebat, vt ait in Apologia Socrates. Tandem
 reperti ſunt qui minam modò vnā, vel quod
 idem eſt, drachmas centum poſcerent. Philoſtra-
 tus de præceptore ſuo Proclo Naucræſite So- *Philoſtr. l. 2. de*
 phiſta loquens, Inſtitutum, inquit, declama- *Soph.*
 tionis huic viro peculiare, ita ſe habuit: *ἑκατὴν*
δραχμᾶν ἀπαξ κατὰ λόγον ἔκλυ ἀκροᾶſαι τὸν ἀεὶ χρόνον,
 ei qui centum drachmas ſemel ſoluiffet, ſemper au-
 dire licebat.

Atque ex his colligi duo quædam poſſe vi-
 dentur: primum eſt, quafdam fuiſſe ætates, in
 quibus par omnium propè merces in docendo
 notaretur, putâ *μειράς*, vel *χλίας*, &c. Alterum,
 eam tamen neque lege neque hominum con-
 ſenſione definitam, ſed incertam videri. Nam
 quo tempore primi illi Sophiſticæ profemi-
 natores decem millia drachmarum capiebant,
 Euenus Parius drachmis tantum quingentis
 ſcholas habebat. Philoſtrati quoque tempeſta-
 te cum Proclus drachmas centum poſceret,
 Damianus Ephēſius cum eſſet domeſtico pa-
 trimonio diues, Adrianum & Ariſtidem illo
 æuo clariffimos in docendo Sophiſtas *ἑπὶ μω-*
είας ἡκροᾶſαίς, decem millibus denariorum au-
 diuit, cum diceret eſſe multo ſuauius ad eas
 delicias, quàm in pulchros & pulchras, vt ple-
 tique faciunt, pecunias erogare.

Quin & talentum Sophiſtarum fuiſſe mi- *Talentum.*
 nerual comperio. Sanè Timotheus Athenien-

Plutar. in 10.
Orat.
Aristoph. in
Nub.

sis talentum Isocrati doctore suo dedit, ut au-
tor est Plutarchus. Aristophanes cum res eas
memorauisset, quas docerent Sophistæ, sub-
iungit;

Καίτοι πάλαι πεντήτα ἔμαθεν ὑπὸ σοφοῦ.

Sic Aristippo qui, ut paulò antè videbamus,
χλίας petebat, vulgò talentum dedere: sic enim

Athenensl. 12. Alexis Comicus apud Athenæum asserit,

Τούτω πάλαι πεντήτα διδασκαλίας γίνεται.

Longè minor fuit doctentium Rhetorum
merces apud Latinos: sestertia ut plurimum duo
ponit Iuuenalis, hoc est paulo plus quam au-
reos nostros quadraginta; sic enim ille Vates:

Iuuenal. Sat. 7.

Hos inter sumtus sestertia Quintiliano,
Ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
Constabit patri quàm filius.

Neque tamen certam fuisse mercedem idem
poëta significat, qui cum Rhetore pacifcen-
tes inducit.

Quantum vis stipulare & protinus accipe, quid do,
Ut toties illum pater audiat. hæc alij sex
Aut plures vno conclamant ore Sophistæ.

Hactenus de pretio diximus quod semel pen-
deretur: nam interdum pro singulis scholis
& declamationibus pecuniam corrogabant
Sophistæ, quas ideò vocabant ἑσθητικὰς ἀκροάσεις,
quòd auditores singuli darent symbolam, ut
adesse possent. Hinc dicti ἑπιδείξεις ἐμμέδοις
ποιείσαι, qua de re tertio libro dictum est à no-
bis vberius. Nobilis in hoc genere fuit Prodi-
ci declamatio, quam vocabant ἑπιδείξιν πεντηκον-
τάδραχμον, quòd ad eam audiendam admitte-
rentur, qui drachmas omnino quinquaginta

ἑσθητικὰς ἀ-
κροάσεις.

ἑπιδείξεις ἐμ-
μέδοις.

Aristot. l. 3.
Rhet.

perfoluerent, quæ summam haud exiguam pecuniæ conficiunt. Sic verò suas omnes scho-
 las atque disputationes æstimasse videtur glo- Ambitiosa
auaritia.
 riosi tumidique Sophistæ, vt cuique pretium
 veluti suum constituerent. Si quid dicerent,
 quod esset tralatitium & commune, neque fi-
 dem & opinionem superaret, id deprimebāt;
 tum iactabant illud peruulgatum, ἢ λαμβάνω
 ἐνὶ πότῳ τῷ ἀγαθώματι, *Pro hac lectione nihil
 magnopere à quoquam peto, vt notauit eruditus
 Scholiastes Aristophanis.* Sed hoc ambitioso- Scholiast. A-
ristoph. in
Nub.
 rum fuit, qui sordes auaritiæ specie quadam
 magnificentiæ obtegebant: vulgus enim So-
 phistarum etiam lucra minima captabat, vt
 disertè ait Philo Iudæorum omnium elegan- Philo de Gi-
gantib. pag.
225.
 tissimus: *Nόννε, inquit, in propatulo sunt probra-
 istorum, qui se vocant sapientes, dum sapientiam vili
 pretio tanquam sub hasta in foro venditant, nunc
 præsentī lucro exiguo, nunc blanditijs suauiloquis, nunc
 pollicitationibus quouis somno vanioribus?*

Nonnulli tamen auditorum suorum ratio-
 nem habebant, vt à tenuioris fortunæ adoles-
 centibus parum aut nihil poscerent. *Isocrates à
 nullo ciue mercedem reperijt, ait Plutarchus: me- Plutarch. in
10. Orat.
 diocrem intellige & obscura familia natum;
 nam talentum à Timotheo accepisse, paulò
 antè videbamus. Sophista Lollianus in anno- Philostr. de vit.
Soph.
 næ caritate τὴν μισθὸν τῆς ἀκροάσεως suis auditori-
 bus remisit, vt in eius vita proditur. De So-
 phista quoque Damiano ita Philostratus me-
 minit; οἷς ἂν ἀπόδοι ἀποροῦντας ἢ ἰσχυροὺς ἢ ἐδνῶν
 ἡκούτας, ἠφίε πάντας τὴν μισθὸν τῆς ἀκροάσεως. *Quos
 pauperes & ab vitimis gentibus profectos esse cogno-**

rat, ijs auscultationis mercedem dimisit, ne pecunijs destituti laterent. Sed non omnium ista fuit benignitas, verum eorum tantum, quos humanitas animi moderationem docuisset.

Alij quidam modi quibus pecuniam conficiebant Sophiste, & auaritiæ sordes exponuntur. Acromitis data pecunia. Calendaria strenæ & Saturnalia sportula. Εξήμεροι λόγοι. Fæneratores Sophiste. Pactio de mercede cum syngrapha. Eorum in probandis nummis ἀγωνία. Docendo opulenti facti. Rhetorice villa Heraclidis.

CAP. V.

RÆTER illam consuetam scholarum mercedem, aliæ quædam pecuniæ Sophistis numerabantur, in quibus, non minùs quàm in mercede, repetendis, auaritiæ sæpe suæ magnitudinem sordèsque prodebant: qua de re breuiter quoque in hoc loco est dicendum. Inprimis qui Athenis inter legitimos Scholasticos accensebantur, & pallium Sophisticum accipiebant, quod aditis publicis balneis & quasi mystica expiatione fieri consueuisse grauissimi scriptores testantur, magnam pecuniæ vim in eos conferre solebant, qui inter Sophistas princi-

Acromitis data pecunia.

patum obtinerent. Id paucis Olympiodorus *Olympiodor.*
 expressit; Exinde cum pallio è balneo egreditur ho- *apud Photium.*
 norifica stipatus pompa, *Ἰσχυρῶς ὄντινός τε φασὶς εἰς*
τὴν Ἰσχυρῶν ἀεθλοῦν τὴν λεγομένην Δικωμίαν, de-
 cretis luculentis sumptibus in scholarum antistites, qui
 dicuntur *Acromiæ.*

Calendis etiam munera ad Sophistas mitte- *Calendarie*
 bantur à discipulis: quod video à Libanio no- *strenæ.*
 ratum in Calendarum descriptione. Funditur, *Sacurnalitia*
 inquit, alijs aurum vndequaue, quando hi quidem *sportula.*
 Patronos imitantur, alij verò simul & semel largiun-
 tur: è quorum etiam numero sunt qui sapientiæ stu-
 dio dant operam, siquidem statuunt tunc temporis
 mercedem huiusmodi in festi gratiam. D. Hierony- *S. Hieron. in c.*
 mus in epist. ad Ephes. eruditè; Pecuniam in *6. ep. ad Ephes.*
 Calendariam strenam & Saturnalitiã sportulam, &
 minervale munus Grammaticus & Orator accipit.

Adolescentes præterea in digressu à schola
 Sophistarum, & pecunias dabant, & agebant
 gratias. Quò videtur alludere Plato cum ita *Plato in Cra-*
 loquitur: *Ab his qui sciunt hæc perquire, oblati* *yl.*
pecunijs & gratijs insuper actis. Hi verò sophistæ
sunt, quibus frater tuus Callias multis erogatis pecu-
nijs sapiens euasisse videtur. Et quidem cum ali-
quandiu scholam celebrauissent, & redeun-
dum in patriam videretur, habitas fuisse ab
adolescentibus orationes, quibus Doctori age-
rentur gratiæ, locupletissimi sunt qui testen-
tur. D. Gregorius Nazianzenus in omni eru- *S. Greg. Naz.*
ditione limatus vocat Ἰσχυρῶν λόγους, cum ait *or. 20.*
illo die quo magnus Basilus iam doctrinis sa- *Ἰσχυρῶν λό-*
turatus Athenas reliquit, fuisse factos Ἰσχυρῶν *γῶν.*
λόγους, ἀεθλοῦν, ἀτακτοῦς, οἰμογενῆς, &c. Sanctus

ipse Basilius lib. de Spirit. Sanct. ad hunc modum alludit, cum ait Athenogenem virum pio & fortissimo animo præditum, cum ad mortem Dei causa raperetur, reliquisse discipulis suis hymnum, *ὡσανπερ η̄ ἄλλο ζήτησιον*, ut aliquod aliud valedictionis genus diuiniorémque orationem. Sic Gregorium mirabilium rerum effectorem, qui postea Neocæsareæ fuit Antistes, cum Originis scholam relinqueret, eximiam habuisse orationem ferunt, vbi inter cætera doctus & humanissimus adolescens gratias Numini egit maximas, quod eius beneficio atque munere, tantum tamque in omnem partem diuinum magistrum habere licuisset.

Fuerunt & alij modi amplificandæ pecuniæ, quos nostri illi Rhétores atque Sophi aucupabantur. Cleodemus ita quosdam recenset apud Lucianum: *Nihil aliud spectatis quàm ut ipsi plurimum pecuniæ possideatis, atque ob eam causam, ἀμφὶ πλοῦσιος αἰεὶ ἐχρῆς ἐ δαρείζετε*, &c. Semper apud diuites hæretis, feneratis atque vsuris incumbitis, & mercede docetis. Lycon Peripateticus modum quendam alium colligendarum opum excogitauerat. Nam in schola magistratum quendam instituit, quem nominabat *μουσῶν ἐπιμελητῆς*, qui opiparas cœnas institueret & sacrificia. Ad sumptus autem faciendos, & symbolæ ab omnibus auditoribus colligebantur, & is fiebat *ἐπιμελητῆς*, qui locuples & amplo esset patrimonio diues aut nobilis. Et si fortè præterea quispiam è numero adulatorum visendæ scholæ gratia accederet, ille quoque in eam rem symbolam suam dabat, ut est apud Athenæum.

Lucian. in
Conuiu.

Athen. l. 12.

Iam verò in mercede pecuniisque repetendis, multa fiebant ab illis Doctõribus fœda, Illiberales
Sophistæ.

& ab animo liberali, humano, ingenuo penitus aliena, quæ verecundus quilibet atque sapiens repudiet. Scripto imprimis atque syngrapha de argẽto recipiendo & docendi mercede sibi cauebant. Hinc illa Plutarchi, Quo-

*Plutarch. de
Stoic. repugn.*

nam modo aut sapiens vel pecuniæ erit contemptor, *ὡς οὐκ ἀποδέχεται τὸ ἀργεῖον τῶν ἀποδιδόντων,* &c. qui confecta syngrapha pro argento virtutem tradat, & ut non tradiderit, tamen mercedulam exigat, vel cui damnum inferri nequeat, qui cautione vitatur ne mercedula defraudetur, &c. Huiusmodi multa

eveniebant in obeunda pactione de pretio, quæ declarent, animos Sophistarum lucris inhiantes, cupiditatibus inflammatos, & in aurum nimium imminentes fuisse. Itaque Apol-

*Philostr. l. 2. de
vit. Soph.*

lonius Sophista Naucratis laudatur, *ὃς βαρὺν ἄπο μισθοῦ συμβεβῆκας,* quòd nunquam de mercede perciscenda gravis molestusque fuerit, ut est in eius vita.

Sed illud planè fœdissimum in accipienda mercede, quòd immani terrore verborum solerent

μὴ ἀποδέχων τις σαρπηχὸς ἐνθῶν καὶ ἐνθεν, μὴ παρὰ τὸν νόμον τῆς ἐνδεῆς, &c. Stateres in hanc & illam *Themist. or. 2.*

partem sæpius vertere atque diligenter explorare sine ne adulterini atque iniusti ponderis, ut memini scribere Themistium. Qui etiam paulò pòst addit, discipulos nonnunquam fuisse ab illis inhumanè tractatos, *ὅτι οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν τοιοῦτων,*

*Theophrast. in
Charact.*

propterea quòd numo sordidum aliquid inerat. Theophrastus id inter signa *τῆς ἀρεμίας* ponit: *ἀργεῖον δὲ ὡς τὸ πῦρ λαβὼν ἀποδοκιμαζέτω, ἵνα οὐδὲν αὐτῶν ἴδῃ.*

ὃ ἐπεὶ ἀμα διὰ πένεσσι, argentum quod ab aliquo
acceperit, quasi tenue aut nimis asperum solet reijcere,
aut ut alio id sibi mutetur postulare. Hoc fortasse

Philostr. l. 2. de
Soph.

aut similia intelligebat Philostratus, cū mul-
tos reperiri ait sapientes (philosophos & So-
phistas intelligit) ποικὰ ἔ ἀγούρεα ἰσὶ χηνμάτων
πρεζάρται, qui multa pecuniæ gratia ab inge-
nuo liberóque homine aliena fecerunt. Imò
etiam, ut monuit Themistius, crudelitatem ex-
promebāt suam in eos adolescētes, qui propter
inopiam aut parentum solitudinem, non pos-
sent totam mercedem persolvere. Quanto ho-
nestiùs agebat olim moderatiùsque Protago-
ras, qui de sua consuetudine in Platonis Dia-
logo ita prædicat: *Exactionis autem mea hæc est
conditio: postquam aliquis à me didicit, si vult ille
quidem, retribuit quantum exigo argentum. Sin mi-
nùs, ingressus in templum iureiurando concepto asti-
mat quanta mercede digna sibi mea documenta vi-
deantur, tantùmque exponit.*

Plato in Pro-
tag. p. 200.

Immanes
opes & lucra
Sophistarum.

Ex hac tanta cupidorum hominum dili-
gentia, non mirum est, si plurimi ad magnas
opes & rerum omnium affluentiam peruene-
rint; quam ad rem principes illi antiquissimì-
que Sophistæ viam munierant, quos incredi-
biliter fortunis auctos & locupletatos volunt.
Athenæi locus maximè huc facit. Non frustra
sanè, inquit, discipulos habet innumeros ad-
mirādus Blepsias, aut diuitias sibi parauit tan-
tas ex hac præclara sapientia, ut opibus Gor-
giam ac Protagoram superet. Hippias χηνμάτε
πλείστα ἐζήξε, ait Philostratus. Isocrates ἀργύριον
ὅσον ἑδεις σοφιστῶν ἀπόρησεν, argentum quantum nemo

Athen. l. 3.

Plutarch. in
10. Orat.

alius Sophistarum confecit, autore Plutarcho. In omnibus propè ætatibus huiusmodi reperiuntur docèdi artificio bonis ad inuidiam circumfluentes. Acusilaus cùm Athenis & Romæ eloquentiam docuisset, ingentibus copijs locupletatus, Atheniensibus moriens reliquit centum millia drachmarú ex vsuris. Sophista Heraclides prædium emit suburbanum Smyrnæ, sex milium aureorum pretio ἐκ τῆς ἀκροάσεως, vt eius vitæ autor loquitur, quos è scholis declamationibusque suis collegerat: & ad æternam memoriam artificij, eam ipsam villam nominauit Ρητορικὴν, Rhetoricen. Itaque Lucianus comica libertate Atticòque ῥωπῆι pungens Philosophos atque Sophistas, quos videbat auro superbos, latifundijs & supellectile gloriosos, nomina excogitat, quibus eorum auaritiam notet. Non multum, inquit, aberrabis, si ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἐχρῆσιν εἰς τὰ κτήματα, ab immuni cupiditate ἔχουσι possidendi desiderio eos vocaueris, κτήματα, ἢ κτησάτωρις, ἢ κτησικλέας, ἢ ἐκπύμονας, ἢ πολυκτῆτοις, vel Possidonios, aut Possidippos, aut Possicleos, aut Possifundos, aut Possidoros. Quæ si quis apud se reputet, prope modum verum opinabitur, quod est dictum à Chrysippo, esse tres modos rei augendæ & amplificandæ, tresque fontes vnde maximè diuitiæ hauriti possent, è regno, ex amicis, ex arte sophistica: quod Plutarchus vir sapiens & consideratus improbat.

Rhetoricæ
villæ nomen.

Lucian. in F
git.

De crudelitate Sophistarum in extorquenda à discipulis pecunia, quos eo nomine variè excruciabant. Castigandorum adolescentium modi. Απορροπιονίζειν. πατιζειν. Solea castigati pusiones. Scutica, Supplicium, taurea. Ea ex anguilla, vel canino aut bubulo corio. Leuis ferula cur dolorem infligat magnum. Qualis ferula verberatio. Pueri olim castigati ampelopraso, porri scapo & caule, myrto, malua folijs, palma, &c. Varij scriptores quà emendati, quà illustrati.

CAP. VI.

MAGNA fuit Sophistarum quorundam acerbitas immanitâsque naturæ, in pecunia à discipulis repetenda: quos mercedem ex animi sui sententia non soluentes inusitatis modis cruciabant, & tantùm non fidiculis atque equuleo torquebant. Rem habemus in veterum monumentis expressam haud dubia clarorum hominum significatione, in eâque liquidiùs explicanda paululum nobis immorandum erit, tum quòd eò nos inchoata ferat disputatio, tum quòd mihi est animus, ex occasione modos hîc attingere, quibus modis studiosa olim iuventus plecti in

scholis consueuerit. Quod fieri meo iudicio non potest, quin plurimi variorum autorum loci illustrentur.

Dico igitur adolescentes qui soluendo non essent, aut qui pactam nollent pecuniam reddere, à mercenarijs Philosophis & Rhetoribus, quos, vt aliàs dixi, communi vno nomine dicunt Sophistas, raptatos miserandum in modum fuisse, verberatos, exquisitis supplicijs affectos: quæ res inflammata eorum hominum cupiditatem & habendi sitim, aurique sacram famem in omnium luce ponebat. Duomihî in eo probando assidui erunt testes, Lucianus atque Themistius: quorum prior ita loquitur, agens de Philosopho qui Dionem auditorem suum contumeliosissimè durissimèque habuerat, ἐπεὶ τὸν μισθὸν μὴ ἀπέσδδου χεῖρα, &c. Cùm fortasse non reddidisset illi mercedem in tempore, ad Prætorem paulò ante rapuit miserum, pallio eius collo iniecto vociferans & excandescens admodum, & nisi è familiaribus quidam è manibus furiosi adolescentem eripuissent, periculum erat, ne nares misero mordicus auellisset senex, adè impotenter debacchabatur incensus iracundia. Addit eundem semper durum & implacabilem esse cõsueuisse, si quis non in tempore pactam mercedem enumeraret. Apud eundem alio quodam loco Cleodemus cum antisophiste contendens, Neque drachmis quaternis, inquit, fænero, εἰδὲ ἀσχοτὸς μετὰ μαθητὰς τῶν μὴ χεῖρα ἔσποδῶν δότο δῶρον μετὰ μαθητῶν, nec præstrieta gula discipulos meos præfoco, nisi in tempore mercedem persoluerint.

Illustratus
crudelitas
Soph. in ex-
torquenda
pecunia.

Lucian. in
Hermotimo.

Idem in Cons-
tatio.

Themist. or. 1.

p. 17.

Idem pag. 37.

p. 38.

Themistius autem τραγικότερα longè memora-
 rat: nam oratione quidem prima ait Sophistas
 μιεγείκια ἀποτυμπανίζην: & respicere eis παιήδους ἢ
 ἱμάτια, ad paxillos & lora. Et longè post in ead.
 orat. παιδάκια δυστυχῆ περὶ ἀποτυμπανίζην, ἰσθμὸν πενίας ἢ
 ὀρφανίας καταπορεύειν τὸ μισθοῦ, infelices pueros palis
 alligare, qui præ inopia & orbitate mercedem soluere
 nequeunt: & in eam rem adhibere ρυτίδας, lora.
 Et seq. pag. μιεγείκια ἀνηλεῶς κατὰ χερσίδην ἐν ταῖς
 βασάνοις, ὅτι ρύπου πὲρ ἠέσθην τῶ νομισματι, crudeliter
 adolescentes torquere in tormentis, propterea quòd
 nummo sordidum aliquid inesset. Themistius idem
 orat. 4. respondens illi calumniæ, qua diceba-
 tur sibi auditores largitione adiungere, Omni-
 no, inquit, in egentes discipulos erogare ali-
 quid multo mihi magnificètius videretur, ἢ σοε-
 βλοῦν τὴ ἀσπίδι & κατὰ πείρην ἢ ἀλγὴν ἀνακαταζόντα ἀπο-
 τυμπανίζην μὴ ἀσπίδι τὴ ὄπτις, quàm torquere, distendere, præ-
 focare, ut, quam nequeant mercedem præstare cogan-
 tur. Hæc omnia sunt, ut cuique perspicuum est,
 grauissima, τυμπανίζην, κατὰ χερσίδην, ἀποτυμπανίζην,
 σοεβλοῦν, ἀλγὴν: item παιήδους, ἱμάτιας, ρυτίδες, &c.
 Quæ impotentis animi crudelitatem, & insa-
 num pecuniæ augendæ studium & contentio-
 nem declarant. Et operæ pretium est, ea ut
 obiter hîc expendamus, ne quod nostræ quæ-
 stionis proprium est, obscurius attigisse potius,
 quàm explicuisse videamur.

Αποτυμπανί-

ζην.

Ad Hebr. 11.

Quid igitur est ἀποτυμπανίζην; an tympanis
 & fidiculis tanquam in equuleo extendere?
 sic enim apud D. Paulum sumitur in epist. ad
 Hebr. ἄλλοι δὲ ἐν τυμπανίσθησαν, doctus Interpres
 reddit, distenti sunt. Non aliena hæc fortè vi-

deatur explicatio; nam si fidiculæ quæran-
tur, nominat *ἰμαίταις ἢ ῥυτίταις*, lora, funes, fidicu-
las: & adiungit alio loco *καταχρηστικῶν ἐν ταῖς βα-
σαιοῖς*, distendere & vexare in tormentis, quæ pla-
nè in eum sensum conueniunt. An potius *ὑπο-
τυμπανίζω* erit fuste aut bacillis verberare, quod
sæuientium & iratorum fuit proprium? nam
τύμπανα sunt aliquando *βακτημαίαι*. Damascius
de Sophistis quibusdam loquens qui malè
mulctati fuerant, *Iulianus*, inquit, silentio exce-
pit atque patienter, *ταῖς πομαῖς ἐπὶ τῷ ῥώπῳ δὲ ἰσθ-
τυμπανιστῶν πληγῶν, ἔτι δὲ πολλαῖς ἐπιπέτο βακτημαίαις*,
tulit multas in tergo plagas tympanis illatas, nam mul-
tus fustibus casus est. Hoc etiam diceret quispiam
ad verisimilitudinem accedere, quòd The-
mistius conquisitis de industria nominibus,
eorum hominum crudelitatem ponere ante
oculos velle videatur. An denique mitius quid-
piam lubet accipere, vt *ὑποτυμπανίζω* τὰ *μειρα-
νια*, sit adolescentes virga, scutica, ferula ca-
stigare, mulctare? sic enim sumi eam vocem
apud sanctum Gregorium Nyssenum virum
doctissimum video, qui de pueris dicit *ὑπο-
τυμπανίζονται τὰ σκύπη*, scutica verberari. Hæc eius
verba sunt lib. aduers. eos qui castigat.
ægrè ferunt: *ἀλλὰ δὲ ὑποτυμπανισθῆναι τὰ σκύπη, ἢ δρα-
σιώπειν τῇ πληγῇ, ἢ δὲ ταῖς δέλταις τὰς διδασκαλίας
περὶ ῥηζῶν ὑποφορῶν*. Puer si verberibus afficiatur,
plagis contumax non efficitur, neque perfractis tabellis
à magistro abit, &c.

Et quidem scuticam fuisse in vsu apud So-
phistas è Libanio licet intelligere *Iulianum*

Imperatorem alloquente: Si Sophista, inquit, tu esses, & tuorum discipulorum aliquis ignavè & nequiter ageret, num permitteres? nequaquam, ἀλλ' εἰσηγείαι αὐτὸν τὸ σκώπτος. vertunt non optimè, *At induceretur corium*: malim, scutica. Luciano dicitur σκούλα: Plutarcho ἰμάτιον μακρὸν, quòd in libera corpora adhiberetur. Vulgò ἰμάτια vocant. D. Chrysofostomus in Psal. 8. ὁ πόρ τὸν ὄντιν ἰμάτιον τὰ παιδῶν, τὸ πρὸ μέλιον ἀνθρώποις. ἰμάτιον est lorum, scutica, flagellum. Hinc Ovidius scuticæ habenas dixit, de Hercule puerorum more castigato.

Plutarch. ad-
uers. Colot.
S. Chrysof. in
Psal. 48.

Ovid. in He-
roid.

*Crederis infelix scuticæ tremefactus habenis
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.*

Plutarch. an
sensu ger. resp.

Quam scuticam hîc Ovidius, appellare virgas Plutarchus videtur, lib. εἰ περιεσπούτερον πολιτευτῶν. Istam enim Herculis contumeliam attingens sic habet: Nonnulli Herculem ioci causâ ineptè pingunt apud Omphalen in veste crocota sedentem, ἑπιδούλα Λυδαῖς ἑξαπαυσίαι ῥαπίδι ἐπιών. vertunt, seque verberandum ancillis præbentem. Significantius opinor fuisset, seque virgis verberandum. Est enim ῥαπίς virga vel fustis, unde fit ῥαπίδιον. Helychius: ῥαπίς, ῥαπίδος. & paulò post, ῥαπίσι, ῥαπίδι, πηξίαι. Et ne quis fortè dici à Plutarcho putet, Herculi fuisse inflatos colaphos, quòd ῥαπίδιον id aliquando significet: Iustinus Martyr corporis partem verberatam ponit ob oculos de eodem ipso loquens Hercule: ὑπὸ Λυδῆς γελώσης καὶ γλαφίῳ τῆς ὀφθαλμοῦ ἤδετο, à Lyde ridente se in nates cædi letabatur.

Iustin. Mars.
adhort. 2. ad
Græc.

Quantum & *πάμψεν* hoc Plutarchi loco alia forte ratione interpretari licet, ut sit *crepida* siue *solea* castigare. Nam doctissimus Euangeliorum Interpres Maldonatus, cum attingit eum locum Matth. 26. *οἱ δὲ ἔρράμισαν αὐτὸν*, quæ vulgò ita redduntur, alij autem *palmas* in faciem eius *derunt*; spectata vi vocis reddi posse ait, *Crepidid eum ceciderunt*: quòd *πάμψ* non modò virgam, sed *crepidam* etiam significet. Peritè: est enim difertè apud Hesychium, *πάμψιδες*, *ὑποδήματα*. Et quidem est in manibus Lucianus, qui de eodem Hercule, in Deorum Dialogis, ubi Æsculapius Herculem vituperat, ita clarè, *παρόμοιον ὑπὸ τῆς Ομφάλης σαρδάλω*, sandalio ab *Omphale* cæsum, more videlicet puerorum, qui sandalio siue solea castigabantur. Idem Lucian. in Philopseud. *ἐπὶ σαρδάλω γε χευσσά ἐς ταῖς πυγὰς ὡσπερ τὰ παιδία παῖεσθαι ἀξιῶν δὲ εἶεν*, siquidem digni sunt, quibus ut puellis aurea solea pulsentur nates, &c. Perlius:

— solea puer obiurgaberubra.

Perf. Sat. 5.

Sed hæc per soleam castigatio minorum modò puerorum fuit propria; grandiores scutica excipiebantur, ut dicere paulò antè cæperam. D. Hieronymus scitè, *Nec tibi ut dicis ferulas adhibeo, neque Athenogeronta meum scutica & plagis literas docere contendo*. Theodoretus de prouident. *Apum genus nec doctorum & discipulorum ordinibus distinctum est, nec per lora & ferulas artem didicit*. Vbi duo nominant instrumenta, quibus doctores vulgò omnes ad pueros castigandos utebantur, *scuticam & ferulas*. Libanius etiam iungit, vocatque *ἰμάτια* siue *σκύπτις* & *βακτηρία*. Sic enim Chria 2. *Si puer improbus est*

S. Hieron. aduers. Ruffin.

Theodor. serm. 5.

Liban. Chria 2.

Maldonat. in Matth.

Lucianus in Deor. Dialog. & in Philopseud.

atque officium negligit suum, πάρεστιν ἰμας, ξάνε κτ' ἢ
 νῶτον πλάσι· φοβείσθω τὴν οὐκ βακτηρίαν, adest scutica,
 impinge tergo crebra vulnera, extimescat ille ferulā &
 Idem Chria 3. virgas tuas. Idem alio loco ait pædagogum sem-
 per ἐνοπλον, armatum insequi pueros, & βακτηρίαν
 ἢ σπύρις ἐν τῇ δεξιᾷ προφέρειν, virgam aut scudicam
 dextra præferre.

De scutica
 pænæ.

Lucian. in
 Somno.

Et ne fortè quis opinetur ea fuisse leuiora, si
 quando esset opus, alicuius perditæ adolescen-
 tis inusitatam audaciam temeritatè que ple-
 dtere; Lucianus de se fatetur, scutica cæsum
 τοῖς μάλωσις, hoc est vibices in corpore reti-
 nuisse. Pænæ quoque liquidius intelligetur
 acerbitas, si quid ferulæ scuticæque fuerint

Scholiast. Iuue-
 nal. in Sat. 6.

cogitemus. Vetus Scholiastes Iuuenalis scuti-
 cam ait esse lorum latum, corium non confectum:
 Aristophanes generatim vocat βυσσίλιον. Sed non
 è quocunque fiebat corio, verùm è durissimo,
 & ad doloris sensum inutendum opportuno.
 Eam in rem canina pellis adhibebatur. Aristo-
 phanes in Equit. κωλοκοπήσω ἑὸν τὸ νῶτον, tibi dolabo

Aristoph. in
 Equit. act. 2.

terga flagris, hoc est, inquit Interpretæ Græcus,
 κωλοῖω σε δέρματι πάσιτω. reddit rationem, ἐστὶ γὰρ
 πρᾶχότατον, nam caninum lorum est asperrimum. Fie-
 bat & è corio bubulo: lego apud eundem Comi-
 cum in Acarnan. ἰμαίνας ἐκ κειπέρον, sup. βοῶν,

Idem in Acar-
 nan. act. 3.

quorum δέρματα ἰσχυρὰ εἶναι ait Scholiastes. Hinc
 scutica dicitur Iuuenali taurea. Nonnunquam
 ex anguilla fiebant corio: in Isidori Gloss. An-
 guilla est qua coercentur in scholis pueri, quæ vulgò
 scutica dicitur. Ea quidem manus verberantur,
 vt constat è Plutarcho, vbi agit de Lupercis
 qui ferebant scuticas: Nobiles, inquit, femina

Iuuenal. Sat. 6.

παράχρισιν ὡσπερ ἐν διδασκαλίᾳ τὸ χεῖρ ἢ πληγῆς, manus *Plutarch. in*
scutica ferientibus, vt in ludo literario præbent. Sed *Cæsar.*

non manus modò, verùm etiam tergum puerorum eadem aliquando lacerabatur, vt adducta superiùs loca significant. Demus igitur vel anguillam, vel lorum illud latum & τραχύτατον in manus Sophistis, qui infana opum cupiditate pecunias à discipulis repetant igneo quodam ardore succensi: an non satis magna videatur esse acerbitas, quam Themistius grauissimis illis verbis expresserit, *μεγέθυια ἀπονηματίζει;*

De ferula idem etiam dici potest, rem per se leuissimam, tamen acerbum doloris sensum generare potuisse. Vidit hoc Aristoteles qui in Problematis quærit, cur ictus ferulæ vehementiorem doloris sensum efficiat, quàm rerum duriorum. Respondet autem id fieri, quòd in ictu ferulæ *διπλασίᾳ γίνεται ἢ πληγῇ, semper geminæ percussiones contingant.* Itaque ad ipsos quoque homines verberandos assumebatur, vt ostendit Apollonius Tyaneus apud Philostrat. l. 8. & in vit. Sophist. Gorgiæ dictum satis significat, qui reprimens Chærephontis hominis impudentissimi temeritatem, proposita quæstione insolentis, *οἶδα ἔτι ἢ γῆ τοῖς ναρθηκῆς ἔπι τοῖς τοῖσπις φῦει,* scio, inquit, terram in tales homines edere ferulas. In scholis autem frequens earum vsus: & pœnam intulisse grauem & acerbam, clara illustrium hominum testimonia produnt. *Tristes ferulæ* dicuntur poetæ, quòd fletum adolescentibus dolorémque cierent. Iis vtentem Orbilium Grammaticum vocat D. Hieronymus *sæuien-*
tem. Memini, inquit, me ad Orbilium sæuien-

De ferula.

Arist. sect. 9.
 probl. c. 8.

Philostr. in vit.
 Apoll. l. 8. c. 2.
 Idem l. 1. de vit.
 Soph.

Martial.

S. Hieron. Apol.
 in Ruffin.

Horat.

rem de auix sinu tractum esse captiuum. Et alterum cognominem Orbilium Horatius eandem ob causam *plagosum* nominauit. Porro cum ferulas dico, virgas quoque volo intelligi, quarum eadem pœna fuit aut certè simillima: communiter etiam Græci *ραβήκη, ράβδον, βακτηρία, ῥάβδον* in huiusmodi animaduersionibus declarandis adhibent. Et quidem ferulæ & virgæ sæpe in doctorum monumentis iunguntur. D. Augustinus contra Faustum Manich. *Miranda hæc & omnino diuina eloquentia, & neminem Grammaticum aut Rhetorem audierunt, nec inter lacrymas ferularum atque virgarum ista didicerunt. Ipsæ lacrymæ supplicij grauitatem indicant, vt non malè sensisse poeta videatur, qui Achillem etiam grandiore factum doctoris tamen sui virgam exhorruisse canit:*

Iuuenal. Sat. 7.

— metuens virgæ iam grandis Achilles.

Fulgent. præfat. l. 1. Mythol.

Sanè tumidas ferulis manus fieri consueuisse, testis optimus rem expertus ait Fulgentius; *Scholaribus rudimentis tumidas ferulis gestaueram palmas. Itaque iam pœnæ securus & gaudens opinor id poeta, & ab illo sumentes alij iactarunt: Et nos ferula manum subduximus.*

Apuleius l. 9. Metamorph.

Aliæ etiam corporis partes ijsdem pulsabantur. Apuleius in Alin. *Altissimè sublato puero, ferula nates eius obuerberans, Tu autem, inquit, & c.*

Aristoph. in Ran.

Leuior tamen antiquissimis temporibus puerorum fuit castigatio, cum pro virgis atque ferula, ad eos feriendos adhiberetur, aut *allium*, aut *porrum* & *ampeloprasus*. Cuius moris meminit Aristophanes, *Omnia, inquit, supplicia exprome,* — *ἢ μὴ ῥαβδῶ*

Μὴ πῆτε τῶπι, μὲνδὲ γυτίω γέω.

hoc est, solummodo porro ne hunc feri aut recenti
 gethio. Quem in locum Græcus Scholiast. οἱ
 ἕβ' ἕροι πρὸς τούτου ἰδόντων παρὰ τοῖς & σκοπόδιδις, pueri
 olim ingenui porris allisque verberabantur. Et paulò
 pòst, τοῖς ἕβ' ἕροις πᾶσδας πρὸς ἐκκαλλιμάδι τῷ παρὰ τοῦ
 πῶπιωσιν, ἢ πρὸς γυτίω. Etiam verisimile est myrto aut
 malua cæsos fuisse; cuius rei coniecturam capio
 ex Luciano, qui scribens aduersus Indoctum,
 Μυσα, inquit, te non ferrent, ἀλλὰ μῦρρην ἢ, ἢ γ'
 μαλάχης φύλλοις μαστιγῶσιν ἀπιλλάζων, sed potius myrto
 casum vel folijs malua è sua sede eijcerent. Nonnun-
 quam verò palma tantùm pulsabantur. S. Pe-
 trus Chrysologus, Palma paruulorū sunt verbera,
 non virorum. Per palmas omnino manus intel-
 ligit, non palmeas virgas, quæ longè acerbissi-
 mum doloris sensum inferebant, & sontibus
 castigandis adhibebantur. S. Athanasius cūm
 de furore Arrianorum disputat, Virgines, inquit,
 quas antea flammis admouerant, ἕτω κόψαντες πληγαῖς
 πῦρ ἀπὸ φοινίκων ῥάβδιδις, ὡς, &c. ita palmarum flagellis
 verberauerant, vt quinto die alie perirent, alie sub
 Chirurgorum manibus ob stimulos palmarum corpori-
 bus impactos, grauiore morte dolores paterentur.

Lucian. πρὸς
 ἀποκρίσει.

S. Petr. Chrysol.
 ser. 38.

S. Athan. ep. ad
 solitari.

Amplius de adolescentium castigatione dictum. Ærumna olim puerorum in studijs. Παιδεία cur disciplina dicta. Potestas Præceptorum in discipulos. Προσπαθᾶσθαιεν pueros apud Themistium, & καταχρᾶσθαιεν ἐν ταῖς βασιλείαις. Ad palum deligari & verberari. Voluntaria Sophorum supplicia. Paxillus cur in os iniectus. Φιμός. Epigrus. Fune, ferro, ligno, spongia, panniculis os damnatis obturatum.

C A P. VII.

QUAE de Scutica, virgis, ferula, sunt à nobis paulò antè explicata, si quis ad Themistianum dictum referat, cùm ait Sophistas ἀποτυμπανίζεν τὰ μισθία, à vero, meo quidem iudicio, haud longè discedet. Quæ verò Themistius idem adiungit, multo sunt gravissima, προσπαθᾶσθαιεν τὰ παιδεία, καταχρᾶσθαιεν ἐν βασιλείαις, σφελουῖ, κατεπίνειν, ἀρχιν. Hæc omnia oratorio mihi more per amplificationem dicta videbantur, quòd Sophistas in extorquendis pecunijs acres & excitatos, pares propè faciat cum crudelibus immanissimisque tyrannis, qui virtute præstantes omni supplicio excruciatos necabant. Ita illi studiosos literarum adolescentes palis alligare soliti sint, lacerare in tormētis, in rota, in catasta, in equuleo fidiculis disten-

dere, quòd pecuniam pendere nequeant aut nolint.

Scio tamen non apud Sophistas modò, verùm etiam apud omnes literarum doctores, pueros olim ingenuos magna interdum fuisse acerbitate castigatos. Xenophon imprimis lacrymarũ flumine, quas multas ipsi adolescentes fundat, quasi allabi in teneros animos scientias putat oportere. Est enim hoc illius acroama in Cyropæd. *καταμασι διδάσκαλοι παρὸν ἀγαθὴ μαθηματὰ μυχαιῶνται*, fletu præceptores animis puerorum disciplinas honestas student imprimere. Paria scribit magni Basilij frater de puero loquens: *τῆ ἀγρυπνίᾳ πικρὸν ὄπισθ' ἕξας τὸ δάκρυον, ἔχειται τῶ μαθημάτων*, suo dolori amaras instillans lacrymas disciplinis adherescit. Præceptores, ait magnus Chrysostomus, *τὰ παιδία φοβῶσι ἔ τιπίοισι καὶ δέδακρυδιῶτα πρὸς ταῖς μητέρας ἀγγεμίπτουσι*, puero; terrent & verberant, & lacrymantes ad matres remittunt. Petrus Chrysologus fanè eleganter: *Ut apices literarum cognosceres, addictus magistro, scholis affixus, totus patiens laboris & pænæ.* Theodoretus in Genesim, *Pueri tum terriculamentis, tum etiam loris & virgis indigent.* S. Gregorius Nyssenus: *iuuenes σφοδρῶτερας πινδαρωϊάδου τῶς υἰασιξίῃν*, acerbioribus castigari flagellis consueuisse prodit. Hinc puerorum dura rudimenta apud Ausonium in Idyllio de vit. human. & tanto antè Plato asseruerat, adolescentulis *κακῶν ἀμειψέας*, malorum iliadem esse tolerandam, & inter alia ponit *πάλλους* Gymnastiorum virgas. Itaque eruditissimus Augustinus scitè animaduertit, *μαθησίαν* id est apud Græcos eruditionem, propriè esse per molestias eruditionem: & proinde Tra-

Erumnae olim puerorum in studiis.

Xenoph. in
Cyropæd.

S. Greg. Nyss. de
castig.

S. Chrys. homil.
6. ad pop. Ant.

S. Petrus Chry-
solog. ser. 101.

Theodoret.
q. 18.

S. Greg. Nyss. de
vit. Mos.

Auson. de vit.
hum.
Plato in
Axioch.

S. August. in
Ps. 118.

ctatores Ecclesiasticos παιδείαν sæpe vertere
disciplinam, hoc est molestam & laboriosissimam
instructionem.

Potestas Præ-
ceptorum in
discipulos.

Atque ut verum fatear, omnes in vniuer-
sum præceptores ac pædagogi, si quando res
postularet, ius olim & auctoritatem habue-
runt durius statuendi in malè moratos adole-
scentes, eosque veluti in equuleo & acerba
quæstione excrucianti. Id colligere haud ob-
scure videor posse è Libanio, qui permitti
vulgò à parètib; ait Pædagogis liberum suo-
rum, eos πάειν, ἀρχειν, σπρεβλουῶ, pulsare, oborto collo
premere, propè dicam præfocare, tormento vexare:
quæ eadem illa sunt quæ paulò antè è The-
mistio ponebamus, suntque omnino grauissi-
ma. Addit Libanius, habere in eosdem non pa-
triam modò potestatem, sed illam etiam quæ
dominorum est in seruos. Sunt hæc eius verba,
ὁ γὰρ τὸ πρὸς τὸ πάειν, καὶ ἀρχειν καὶ σπρεβλουῶ, καὶ ἂν ἴπῳ δεσποτῆ-
τος τοῖς οἰκέταις, ταῦτα καὶ ἴπῳ γέων τοῖς ἐφεσῶσιν ἀξίως
ἴσῃ ἀρχειν.

Liban. in
Chrys.

S. August. l. 1.
confess. c. 9.

S. Chrysofost.
serm. 6.

Hinc tormenta puerorum apud D. Augustinum:
Parentes, inquit, nostri ridebant tormenta, quibus
pueri à magistris affligebamur. Vocat etiam ibid.
arummosas vias discendi. S. Chrysofostomus scri-
bens in ep. i. ad Timoth. ait pueros in scholis
non modò verberari consueuisse ὁ γὰρ τιμὴν ῥαθυ-
μίας, verum etiam κόπτεσθαι ὑπὸ ἴπῳ πληγῶν, concidi
& dilaniari verberibus, & ἀποθνήσκειν ὑπὸ τῷ θεοῖς, &
propè metu emori. Vnde apud Cassiodorum li. 8.
Doctorem terror. Ad eam durissimam vitæ con-
ditionem, & scholarum seueritatem, videtur
alludere Strepsiades apud Aristophanem, cum
se in

se in disciplinam Sophorum traderet: Nunc ergo, inquit, utantur me vii libitum est, ego meum hoc corpus παρέχω τύπειν, πεινῆν, ἀσιτὸν δεῖναι, &c. præbeo ad percutiendum, esuriendum, & excoxiandum pelle. Vbi etiam non sine causa esuriem nominat: solebant enim fame quoque pueri castigari, vt perspicuè docet Nyssenus Antistes in hunc modum: *σι ἀδολέσκειν ἰουενίλιτερ ἀβ ὀφφίτιο δεστέκατ,* κελδέεται μδρην ἀ πωρόσιπας, & τῷ λιμῷ τῷ ραθυμίαι κα-
παδιδάξεται. ἀσσιτὸν δὲ τῷ διδασκαλίῳ ἕ μόνος, &c. à
 cibis abstinere iubetur, & famis pœna propter socor-
 diam damnatur. Permanet verò in schola etiam solus,
 alijs ad prandium discedentibus pueris, præceptum
 timidè & religiosè obseruans.

Aristoph. in
Nub.

S. Greg. Nyss. de
castig.

Atque ex his clarissimorum virorum testi-
 moniis, quæ adduximus, faciliè mihi persua-
 deo, non Rhetoricè magis, quàm verè dictum
 à Themistio, solitos Sophos & Sophistas *πυδά-
 εια πωραπιδόθειν & κατεχορθεύειν*, hoc est pueros
 palis alligare, lorisque inhumanè constrictos verberare:
 vnde & eosdem respicere identidem ait *πωρῶς
 πιδόθους & ἰμάτους*, ad paxillos & lora. Id autem
 castigandi genus expromi in seruos olim
 consueuisse, è veterum monumentis constat.
 Cleon apud Aristophanem minitatur Ago-
 tacrito,

Palis alligare,
Loris verber-
rare.

Εν τῷ ἔυλω δησῶ σε τῆ πῶν ἑσενόν.

Vbi ἔυλον videtur significare τὸν πῶναλον. & do-
 ctus quidem ita sumit Interpretes qui sic reddit,
 Palo alligabo te per cælum & cælites. Sic iratæ ma-
 tres familias excepturæ flagris ancillulam, quæ
 quidpiam deliquisset, eam ad lecticam alliga-
 bant. S. Chrysostomus in epist. ad Ephes.

Aristoph. in
Equit.

S. Chrysost.
hom. 15.

χρημάσαι τὰς κόρας ἔ πὼν ἄδρα ἔπὶ τούτω καλέσαι
 δεσμοῖσι πολλάνις πρὸς τοῖς σκίμποσι. Addit eandem
 ἔπὶ τούτῳ μαιζην, ὡς μὲν αὐτῆμερὸν τοῖς μάλωπις
 σβέννυσαι, tam acerbè scussisse flagellis, ut vibices eo
 die exuri non possent atque deleri. Sic igitur facie-
 bant Sophistæ, ut scholarum & lectionum
 suarum mercedem extorquerent; pueros pri-
 mùm deligabant ad palum, mox vehementissi-
 mè validissimèque pulsabant.

Voluntariæ
 Sophorum
 pœnæ.

Et in Philosophiæ quidem umbraculis πρὸς-
 πατῆλαισι aliquam eruere videor, seu deliga-
 tionem & flagella, è Luciano, apud quem sa-
 piens quidam damnat eos Philosophos, qui
 eiusmodi virtutis exercitationem imponere
 solebant adolescentibus, ut se duritie quadam
 laboriosa frustra conficerent. Quare, inquit,
 πῶ μὲν δεινὸν οἱ πολλοὶ κελθόντες, δῆλοι δὲ μαιζυῶντες, οἱ δὲ
 χειρότεροι ἢ σιδῆρω τὰς ὀπιφανείας αὐτῶν κατὰξύνοντες,
 multi ligare se iubebant, alij corpus flagellis diuerbe-
 rabant, elegantiores etiam ferro superficiem corporis
 radebant. Superianus Sophista cùm serò ad dis-
 cendum accessisset, adè fuit laboriosus & di-
 ligens, ut monumenta hominum eloquentium
 peruolutans, & operam dans liberalibus disci-
 plinis, à seipso illa per vim exigeret, nec obiur-
 gationibus nec flagris parcens. Itaque sæpe in
 balneis à sese flagris cæsus videbatur. Quò re-
 feram haud inuitus illa Senecæ verba l. 5. de
 benefic. Cæcidit homo se, iniuriarum cum quo agat
 non habet: alligauit & clausit, de vi non tenetur. Sed
 de voluntariis illa suppliciiis & patientis animi
 specimine capiuntur. Solebant enim philoso-
 phiæ studiosi, quò domitas corporis appetitio-

Lucian. in
 Nigrin.

Swidas.

Senec. l. 5. de
 benef. c. 8.

nes & obedientes haberent, & victores inanium voluptatum in beato cursu virtutis & studij rectissimi hærerent, dura quædam & grauiam vltro suscipere veluti supplicia, aut imposita à Doctoribus obire. Iulianus Pomerius Toletanæ sedis Diaconus de institutione B. Hildefonsi loquens, ait eum ferro constrictum fuisse in adolescentia quò melius erudiretur. Hæc eius verba sunt Præfat. in lib. Hildefonsi de laud. B. V. *Directus à sancto ac venerabili Papa Eugenio Toletanæ sedis metropolitano Episcopo ad Isidorum doctorem Hispalensem metropolitanum Episcopum, cum sibi iam sciolus videretur, adeo ab eo tenus & climatus est, & ut ferunt tempore aliquo ferro constrictus, ut si quid scientiæ deerat plenius instructus, &c.*

Iulian. Pomerius.

Sed redeo ad Themistium, qui Sophistas ait frequenter *πρὸς παλιὰς & νεώτας* respicere. Video enim τὸ παλιὰς usum fuisse alium quendam in merita pœna repetenda. Solebant enim paxillum in os immittere, ad clamores eorum qui cædebantur & vocem cohibendam. Eum morem expressit Aristophanes, qui faciem veteris æui singulari venustate pingit. Ita verò apud illum in Thesmophor.

Paxillus in os immittitur.

ΕΥ. *ἢ κέ εἶπες; ἐμὲ τῶν σοῦ παλιῶν
ὡς μὴ σιωπῆς.*

Aristophanes. in Thesmoph. Equit.

Quid clamasti? inuicem tibi paxillum nisi taceas. Et in Equitib. dicit etiam immitturum *παλιῶν εἰς τὸ στόμα τὸ ἐπιχρῆσθαι γλῶσσοις*. Atque hæc quidem ratio non abhorret à moribus Sophistarum, de quibus Themistius, qui cum illa importuna cupiditate læuirent, verba & vocem doloris.

que insignia volebant opprimere. Fuitque veluti quædam imitatio publicorum iudiciorum, quibus in os damnatorum funis aut quidpiam aliud immittebatur: *σπαρπίον* vocat S. Chrysoſtom. de incompreh. Dei nat. Fuit, inquit, *inter eos quidam dignitate princeps, qui damnatus σπαρπίον ὄντι τῷ σώματι λαβὼν ἔληγετο πῶς ὄντι θάνατον ὁδόν*, fune in os accepto, duceretur, &c. Alij *κημόν* & *φιμόν* appellant: vnde *κημόσσι* est *συγκλείσαι*. Adhiberi autem cōsueuisse ad locutionem impediendam, Lucianus quoque significat: *ἔσιωπῆν ποιά, φιμόν αὐτῆς ἀειτῆς*, silentium impono iniecto ori *camo*. Græcam vocem Latini quidam retinuerunt & *finum* dixerunt: in epistola Theodoretī recitata in Act. 5. Synod. 5. quam exscripsit Baronius illustrissimus ita habetur: *Vidit Deus & non despexit, immisit verò finum in os eius, & franum in labia eius*, &c. Locum Isaiæ exprimitere voluit cap. 37. *ἐμβόλω φιμόν εἰς πῶς ῥῖνά σου*, &c. Sed ego quidem ad vitandam amphibologiam, maluissem hîc *camum*, *funem*, *capistrum* aut aliquid simile dicere, quàm *finum* in os immittere. In Græcorum Menologijs etiam vocant *καμόν*, *χάμον*, *ιμανῆα*: item aliquando *ξύλον*, vt, *ἔξύλον ἐμβόλῃε εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ*: vbi noster P. Andreas Schottus vir doctissimus *χοῖνον* pro *ξύλον* tentabat: peritè, nam Xenophon *κημόν* describens, ait esse *πέλεκμα πικρὸν χοϊνῶν ἡμόρων*. Ego tamen nihil magnopere causæ video, cur id mutetur. Est enim ibi τὸ *ξύλον* idem quod *πάθος*, quem in os immitti consueuisse τὸ *ἐπέχει διακραυγῶν* ex Aristophane paulò antè docuimus. Quin & idem ipse Aristophanes in Nu-

S. Chrysoſt.
hom. 3.

Baron. ad an.
553

Aristoph. in
Nubib.

bib. apertè ξύλον vocat, sic enim loquitur :

Εἶτα φημιώσπετε τούτου τῷ ξύλῳ τὸν αὐχένα.

Cleonem taciturnum ait, si Athenienses os eius φημιώσασσι τῷ ξύλῳ. Etiamnum in Gallia paxillum ferreum conscleratis hominibus qui ad mortem rapiuntur, solent in os immittere, si quando periculum est, ne dicto quopiam pestilentem auram impietatis afflent spectatori: vulgus *baillonem* appellat; opinor ex eo quod oscitantem veluti hominem efficiat. D. Chry-
 fostomus ad pop. Ant. γλωττισπέδλω nominavit: Seneca *epigram*, qui l. 2. de benef. Nisi, inquit, in os Senatoris iniecisset Imperator pigros suos: vbi doctissimi legunt, *epigros*. Sunt enim apud Isidorum *epigri clavi lignei quibus lignum ligno adheret*. Quibus sanè noster ille quem illustramus πᾶσιδος exprimitur. Et de eo fortè intelligendus etiam est Corn. Tacitus in Annal. vbi de falso Agrippa, *Vinctum*, inquit, *clauso ore in palatium traxere*. Nisi fortè de obstructis faucibus debeat intelligi: nam idem scriptor l. 4. sic de Sabino memorat: *Trahebatur damnatus, quantum obducta veste & astrictis faucibus niti poterat clamitans*. Caius Imperator *spongias & pannos* in os reorum immittere iubebat ad eorum vocem cohibendam: quod solenne consuetumque non fuisse declarat Seneca, qui rem arguit vt nouum genus crudelitatis in libris de Ira. Sed hæc fortè iam extra rem; igitur desino.

S. Chrysofost.

homil. 2.

Senec. l. 2. c. 12.

Isidor. in Glos.

Tacit. l. 2.

Annal.

Idem l. 4.

Senec. l. 3. de

Ira c. 19.

De Sophorum & Sophistarum impura libidine. Flagitiosi praeceptores quantum iuuentuti noceant. Spurcus Socrates. Cinædus Prodicus aliique. Amiculae Sophistarum & scorta. Plato dictus Σάκτων, qui obscænos impiè collocavit in cælo. Phraote Indiae Regis dictum. Veteres Sophi & Sophiste adulteri. Lex in Grecia laudabilis. Δουμια Σίτης.

CAP. VIII.

DIXIMVS de auaritia Sophistarum, nunc de impura eorum libidine monendum est: nam simul duo illa vitia illis obiecta esse video à summis viris. Dionysius literas scribens ad Speusippum in Academia doctorem mollem & mulierosum, inter alia illi exprobrat φιλαργυρίαν ἢ τὴν λαϊσθένειαν τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως, auaritiam & amorem Arcadice Laestheniae, vt est apud Athenæum. Talis ille fuit in Bithynia qui se antistitem philosophiæ profitebatur, verum ita vitiosus (Lactantij verbis utar) vt continentiae Magister, non minus auaritia quam libidinibus arderet. Tatianus vir doctrina & religione clarissimus de Crescente loquens; Crescens, inquit, Megalopoli nidulatus, παιδεγαστὴρ μὲν πάντων καὶ λωέλκων, φιλαργυρία δὲ πάντων ἀσπαρχὸς ὢν, maximè omnium, puerorum incesto amori deditus & pecuniæ studio addictissimus erat. Sed

Athen. l. 11.

*Lactant. l. 5.
diuin. inst. c. 2.*

*Tatian orat.
contr. Grec.*

non par horum duorum vitiorum in ijs hominibus fuit cōditio. Nam reperti quidem multi sunt, qui opes aut à se abijcerent, aut non nimium appetere: cūm vix vllus in veteribus illis sapientiæ & eloquentiæ doctoribus sit inuentus, qui non se flagitioso amore polluerit. Hoc effatum est eloquentissimi Chrysofomi D. Pauli doctrinam explicantis; & ἡ φιλosophῶν πολλοὶ γηνιαίων μὴ κατεφρόνησαν, γυναικῶν δὲ ἔκλειπ. *Ac plurimi quidem è philosophis pecunias contempserunt, mulieres non ita.* Exemplum habemus clarissimū in Cratete, à quo magnam pecuniæ vim demersam aiunt generosa quadam animi contentione: qui, vt scribit Theodoretus, cūm aureas quasdam sententias de fuga voluptatis protulisset, libidinibus deinde furens Hipparchiam Maronitida publica in luce duxit uxorem, communēsque nuptias in varia Porticu celebravit. Itaque cūm peruagata esset illa pestis per omnes Academias Græciæ, scholasticæque urbium plurimarum, sapienter monet Fabius, in deligendo præceptore, & teneræ iuuenturi præficiendo, magnam esse cautionem & diligentiam adhibendam: aitque fieri non posse, vt iuuentus in studiis & moribus aliquam vtilitatem percipiat, si doctor impudicitæ labe notetur.

Et sanè dici non potest quantam morum honestatisque perniciem impunita illa professorum licentia impudensque libido inuexerit: atque vtinam in hoc etiam sæculo non inuenirentur humaniorum literarum magistri, qui poetarum explicatione & spurcitiæ fabellarum,

S. Chryf. hom.
4. in ep. ad Tit.

Theodoret. l. 12.
de Græc. affect.
cur.

Fabius l. 2. c. 2.

Lucian. in
Conui.

Idem Eunuch.

Liban. declam.
29.

S. Greg. Naz.
et. 3.

Scholias.
Aristoph.

Lactant. l. 3.
dum. instit.
c. 15.

& nequissima linguæ pruritu, in aures cupida
iuuentutis obscæna studia inculcarent. Etæ-
mocles philosophus de Diphilo apud Lucia-
num memorat, flagitij & nequitia potius lu-
dum, quàm scientia habuisse, & discipulos tur-
pitudinem docuisse; quam rem meritò ille de-
testatur. Hinc Socrates publica infamia con-
tumelia dicebatur *ἡγεφείρειν τὰ μετρώμια* & ea
causa iure apud Libanium dicitur *μαρὸς σοφιστῆς
& λυμῶν τῶν νέων*, spurcus & impurus sophista &
adolescentium pestis. Omnes propè eius hominis
disputationes aureo Platonis ore compositæ
eò tendunt: & vt sanctissimus Gregorius Na-
zianzenus animaduertit, cùm *φιλοκαλίαν* pulchri
amorem extollit, honestiore vocabulo *πειδεγείαν*
inumbrat & excogitata fraude suadet. Et mi-
rum est quàm non rectè nec dissimulanter
lasciuiam illam artem obscænique amoris osten-
derit. Nam totos dies in palæstris posuisse il-
lum accepimus, vbi formosi greges puerorum
fuerunt, cum quibus iocabatur, quos blandi-
tiis lenociniòque titillabat, & aspectu putres
oculos animùmque pascebat: *ἐκεῖ γὰρ ἐφοίτα*, ait
doctus Scholiastes Aristophanis, *ὡς γυμνασίῃ τοῖς
παῖδας ὄραν*, iuabat in Gymnasia vt nudos & luctan-
tes pueros ibi conuerteret. Aristippus cùm libidinis
suae næuum & turpitudinem colore aliquo
vellet obtegere, aiebat se *Laidem* habere, non ha-
beri à *Laide*: quem Lactantius vir in dicendo
summus irridet. In quo sanè, inquit, *sapientior
meretrix fuit, quæ philosophum habuit pro lenone, vt
ad se omnis iuuentus doctoris exemplo & autoritate
corrupta, sine vllò pudore concurreret.* Atque ex his

constat, quàm prudens Quintiliani fuerit monitum, & nihil esse verius, quàm labem adolescentiæ importari ab inuerecundi doctoris cupiditate. Hinc grauiſſimus Tertullianus *Tertullian. l. de an. c. 1.* sapientiam Christianam opponens antiquæ & profanæ lib. de Anim. *Hæc sapientia, inquit, de schola cæli, &c. nec adolescentiam vitians, sed omni bono pudoris informans.*

Iam si lubet in Theatrum Sophistarum ingredi, nihil vulgò illis impurius, nihil flagitiosius comperiemus. Prodicus Sophista, vt Interpretes Aristophanis meminit, *ὡς μεταρολόγος, ἢ κωμῶν δὲ διέδομητο.* Prodicus igitur fuit cinaedus. Isocrates *ἐψηλο τῶν πρὸ ἀποδοτῶν κατὰ φύσιν,* ait Plutarchus. De Phauorino Sophista sic Philostratus: *Ἐψηλὸς ὡς τὸ ψάλλειν.* Sophista Libanius propter obscœnitatem & flagitiosæ libidinis vitium, cuius ducem auditoribus se præbebat, ignominiosè Constantinopoli fuit eiecius, vt scholæ vomica, vt pudicitia hostis, vt nequitia architectus, cum ea in vrbe aliquandiu eloquentiæ scholam habuissèt.

Plutarch. in 10. Orat. Philostr. de vit. Soph.

Eunap. de vit. Phil.

Deficeret me dies, omnes enumerantem; resque fuit tam nota in Græcia atque omni orbe terrarum, vt Sophistarû propè omnium amicalas boni scriptores suis monumentis consignarint. Nicarete meretrix Stephani Rhetoris amica fuit, Lysia verò Sophistæ Metanira. Stratoclis Rhetoris scortum fuit Paroramos cognomento Lime: Lais Aristippi, Phryne Diogenis, Aristotelis Herpyllis, Speusippi Lasthenia. Quin & quidam varijs in locis habuere varias, vt quocunque se contulissent,

Amicalas Sophistarum & scorta.

ibi expressa libidinis suæ vestigia relinquerent. Sic Hyperides eloquentiæ nomine clarus Myrinen sumptuosissimum habuit scortum Athenis, in Piræo Aristagoram, in Eleusine Philam. Idem quoque Phrynem quam deperibat publico in iudicio oratione defendit. Alij verò bene multi in amiculis suis oratione celebrandis, vt Venerij oratores, omnes veneres & dicendi lumina & pigmenta insumpserunt. Alcidas Laites Gorgiæ discipulus Naidis meretricis laudationem composuit. Cephalus Rhetor Lagidem scortum delicata oratione & omnibus ingenij opibus elaborata, vt Venerem ipsam cohonestavit. Ipse Gorgias librum de scortis scripsit, vt est apud Athenæum. Melesermus Atheniensis Sophista meretriciarum epistolarum libros 14. reliquit, ait Suidas. Philostratus Lemnius Sophista literas suas quas delitijs suis mittebat cupidineo stylo exaratas, in hominum luce esse voluit, non sine opinor infamia, quam apud æquos & honesti retinentes lectores sibi conciliat.

Suidas.

Philosophi
quoque li-
bidinosi.

Athen. l. 10.

Nec multo castiores fuere illi quos Philosophos dixerunt, sed veriùs Sophistæ nominarentur, ea notione, qua illa vox in sapientiæ larvas & dedecora conijci solet. Platonem sunt qui eximiè laudent, vt virtutum omnium ducem & parentem, eumque Θεόν, Θεωπέσιον, diuinum hominem indigent: sed is tamen adeò intemperanter in omnem libidinem voluptatis erat effusus, vt qui illius ætate viuebant summi viri, non Πλάτωνα, sed Σάθωνα haud obscuro genere contumeliæ vocarent. De illo

mirabile quiddam est apud Tertullianum lib. *Tertull. l. 1. de de Anim. Plato, inquit, post mortem animas philosophorum in caelo ponit, non tamen omnium, sed eorum qui philosophiam scilicet exornauerint amore puerorum: adeò etiam inter philosophos magnum habet priuilegium impunitas, &c. Philosophi quidam, ait Sextus Empiricus Pyrrhon. hypoth. l. 3. cum aliena uxore misceri indifferens esse aiunt. Sed de veterum Sophorum impudica impudicitia, videndus idem Tertullianus in Apologetico, D. Hieronymus in cap. 2. Isaiaë, S. Chrysostomus lib: de S. Babylla contr. Gentil. D. Basilius in cap. 10. Isaiaë, Lactantius l. 3. diuin. instit. c. 15. ex Cornelio Nepote, & alij passim.*

Ea fama vsque ad Gangem & in vltimum Orientem manarat. Sanè Phraotes Indiaë Rex, vt commune vitium obijciebat Græcis, quòd Philosophi apud ipsos sese omnes dederent *ῥασοὶ ἢ ἀφροδίταις*, vt est in Apollonij Tyanei vita l. 2. Et verè quidem ille; nam ne longè abeamus, ipsius Tyanei magister Euxenus *ῥασοῦς ἦν τῶν ἑ ἀφροδίταιων*, natus abdomini & spurcum Veneris mancipium fuisse dicitur, apud eundem Philostratum lib. 1. Quid Romani aliaëque nationes senserint prodit Seneca, qui Philosophis vulgo *amicas solere obijci*, scribens ad Lucilium ait. Quare Themistius de Sophistis loquens summæ gloriæ tribuendum opinatur, si quis *ἢ δὲ ἐπιχειρῶν ἐδύω*, meretriculam nullam depereat. Et à Lemnio Rhetore Dionysius Sophista celebratur, quòd *ἢ δὲ ποτε τιῶν ῥασοῦν ἀνέλαθεν*, nullum crimen vnquam ob amores subiisset: quasi illius sceleris contagio ad plerosque

an. c. 54.

Sext. Philosoph. l. 3. c. 24.

Philostr. l. 2. c. 12.

Idem l. 1. c. 5.

Themist. or. 1.

Philostr. de vit. Soph.

omnes pertinèret. Sciebat enim adulterij reos
 fuisse multos aut ignominia notatos aut me-
 rito supplicio affectos. Phauorinus de adulte-
 rio causam dixit à viro nobili accusatus, vt est
 in eius vita. Flagitiosus orator Moschus Hila-
 rij Antiocheni vxorem corruptit, ait Suidas.
 Minucius Felix in Octauio: *Philosophorum su-
 percilia contemnimus, quos corruptores & adulteros
 nouimus, &c.* Seneca de Philosophis: *Ostendet
 mihi alium in adulterio, alium in popina, alium in
 aula.* Tertullianus item grauissimè; *Audio &
 quendam spensippum de Platonis schola in adulterio
 peruisse.* Lex olim fuit in Græcia, quam lauda-
 bilem & etiamnum retinendam esse putarem.
 Inquirebatur in Oratores rempub. gerentes
 & decreta scribentes, num pudicè vixissent,
 atque hi *δουλοειδεις* vocabantur. Sic foret è
 communi re, meo quidem iudicio, si nemini
 aditus ad docendum pateret, qui corruptor
 esset aut corruptus, Veneris amasius, Cupidi-
 nis administer, leno suæ voluptatis, qui que
 non dictis atque vita pudicitiam & laudatæ
 verecundiæ honestatem polliceretur.

Suidas.

*Minucius Fe-
 lix.*

Senec. ep. 29.

*Tertull. in A-
 polog. c. 46.*

Alienorum scriptorum fures Sophistæ. Autolyçi. Æsopiÿ gracculi. Declamatores Romani sacerrimam eloquentiam violantes. Veteres Sophi diuinorum dogmatum fures. Lauerniones quoque Pœtæ. Exemplis illustrata omnia.

CAP. IX.

ET VSTISSIMA est eruditissimorum hominum querela, quosdam esse tam inuerecundos & audaces, ut inuenta & lucubrationes aliorum sublegant, & earum sese autores indignissimè gloriantur. Plinius maior ait se contulisse autores diligenter, & deprehēdisse, à iuratissimis & proximis veteres transcriptos ad verbum, neque nominatos: additque illud grauissimè; *Obnoxij profectò animi & infelicis ingenij est, deprehendi in furto malle, quàm mutuum reddere.* De huiusmodi hominibus Priscianus Grammaticorum propè omnium literatissimus ita scribit: *Festinantius quàm volui hos edere me libros compulerunt qui alienis laboribus insidiantur, furumque & quasi per latrocinia scripta ab alijs surripientes, vnus nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione totius operis gloriam in se transferre conantur. Id si fiat in viuentium operibus, longè est impudentius, quàm si quis in veterum monumenta inuolet,*

Plin. prefat.

Priscian. in ep.

& legitimis dominis eripiat. Sed utrouis tamen fiat modo, iniquum est & illiberale, & in quo iure cum Polliano exclames,

Antholog. l. 2.

Μιστὴ λαοποδύτας δημοτέων ἐπέων.

Versuum alienorum fures odi. Id quale sit facinus,

Synes. ep. 142.

memoranda gnome docuit Synesius, quam lubens hîc apponam. ἡ γούμαι δ' αἰσεβέστερον ἀποταλόντων λόγους κλέψην, ἢ δοιμάδια, ὃ κλεῖται τιμωροῦχην. *Magis autem impium esse arbitror, mortuorum lucubrationes quàm vestes furari, quod sepulchra perfodere dicitur.*

Et tamen eiusmodi impiorum turba fuit maxima in natione Sophistarum, de quibus liceat poëtæ oraculum illud canere:

Martial.

— nihil est furacius illis:

Non fuit Autolyçi tam piceata manus.

Themist. or. 1.
Autolyçi Sophistæ.

Et quidem cum Autolyco à Themistio componuntur, qui de Sophista ita scribit: λογάρια κερκομηνυδρά ὑποσπασίους & ἀεικρίτους τε & μεταμορφώσους, ὡσπερ ὁ Ἀπόλλυιος τὰ φάεια, τὰ αὐτὰ παρὰ τοῦ συμπεριφέρει, &c. *Voculas scitas & elegantes furtim subtrahens & circumagens atque interpolans, velut Autolyçus furta sua, eadem ubique circumfert, exultans apud eos insolentérque sese venditans, qui verum istius orationis dominū ignorant.* Autolycum

Plat. l. i. de rep.

ait Plato ex Homerica poëti κερκοδοτὴ κλεπτοσίων, furandi quodam artificio nobilitatum fuisse. Eundem scribit Eustathius à parente Mercurio περὶ κλεπτοσίων edoçtum, varijs coloribus quæ furtipuisset induere, ne furta vlla ratione deprehenderentur: quod idem propemodum

Hygin. fab. 20.

habet Hyginus. Vult ergo Themistius, laueriones Sophistas memorabiles variorum au-

torum locos didicisse, quos deinde ascititijs pigmentis & colorum incredibili varietate pictos, & fucata eloquentia bracteatos venditarent; esse proinde Autolycos geminos & germanos. Huiusmodi pingit Eunomium impium impudentemque Sophistam Gregorius

S. Greg. Nyss.

or. 12.

Nyssenus, videlicet *απεισμηγόνα ταις διηχοπέριαις φωναις ἐκ συζητημάτων πινών*, sonantiores quasdam voces ex alienis scriptis colligentem: & eundem cum mendiculo comparat, qui propter vestis inopiam, ex laceris & detritis quibusdam panniculis, tunicam sibi consuit & consarcinat: ita, inquit, hic aliam aliunde dictionem decerpens, sibi quendam orationis centonem contexit, non sine miserando labore vuculas eas conglutinans & compingens. Et ne quis hæc

Idem or. 8.

inimico potius animo, quam verè dicta putet, alio loco ipsum ait Philonis Hebræi disputationem *ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως*, ad verbum, in orationem suam transtulisse, & cuilibet esse *κατὰ φασὶ τὴν κλοπὴν*, Eunomij furtum manifestum. Photius de Ioanne Philopono cognomine Scholastico, *ἀμαχόθεν ἐκκλέψας τὰς θυρέσσας*, aliorum inuenta compilans sibi vendicavit. Et paulò pòst, ait illum habuisse *ὑποβολιμαῖα*, alienos ingenij fœtus, quos non peperisset. Itaque de Sophistis solebat dicere Seuerus Cassius, similes sibi videri furibus poculorum ansas mutantibus: quòd multi inuenirentur qui detracto verbo aut mutato aut adiecto, putabant se alienas sententias lucrifecisse. Seneca parens de sui

Senec. pref. l. i.

Cont.

inquit, à disertissimis viris factas facile in tanta

hominum desidia pro suis dicunt, & sacerrimam eloquentiam quia præstare non possunt, violare non desinunt.

Lauerniones
ab omni ævo.

Antiquissimus hic morbus fuit hominum-
que φιλοζυμία, qui cùm viderent quosdam esse
in admiratione, propter exquisitarum senten-
tiarum genus, aut orationis splendorem &
dignitatem, & æquare eorum hominum glo-
riam non possent, aut inuentis proprijs æmu-
lari, alieno flumine suos hortulos irrigabant,
& flosculos furtim emendicatos solo infere-
bant suo. Gorgias mirabiles in Græcia plausus
exceperat, & eius ob os, qui tum erant sapien-
tes & disertis, omnes ora obuerrebant sua: sed
præsertim dictionis politissimæ lumina, & in-
sueta picturatæ orationis dulcedo & varietas
omnes capiebat. Tetigit id hominis eloquen-
tissimi decus Isocratem, quem ferunt Panegy-
ricam suam orationem μεταλωχάναι ἐκ τοῦ Γοργίου
& Λυσίου, è Gorgia Leontini & Lysia scriptis ingeniosè
transstulisse, vt Plutarchus & Philostratus memi-
nerunt. In gente quoque Autolyçi eundem
ponit Photius: Isocratem, inquit, fortè etiam
quis ἀνιδόσθητο κλοπῆς, furti redarguat, quòd mul-
ta in Panegyricis, ex epitaphijs sermonibus
Archini, Thucydidis & Lysia sit mutuatus.
Sophista Aristides idem sibi licere putauit in
Isocratem, qui pulcherrima quæque ex eius
Panathenaica vel mutuatus est, si fatetur; vel
si negat, improbè & malitiosè furatus. Nota-
uit hoc Ioannes Tzetzes; Scripsit, inquit, Iso-
crates in Panathenæa maximam orationem,
ἢ ὡς τὴν νουμῶ ἐσυλῆσεν ὅλον ὁ Αἰσίδαδης. Platon quoque
Lauernæ

Plutar. in 10.
Orat.
Philostr. de vit.
Soph.
Photius in Bi-
blioth.

Tzetzes, Chi-
liad. 11.

Lauernæ propitiæ litauit, de quo sic est apud Athenæum; *Plato ex Aristippi colloquijs & Aristhenis scholis, plurima ex Byrsonis Dialogis furatus est. Idem Philolai librum cum fuisset nactus in Sicilia, ex eo κλέπτις τὸ πᾶν ὄσον ὅτι οὐδὲν ἔφυγε ἢ ἔτε-
εα μωρία, sublegit omnia quæ de animo reliquit. & alia propè infinita, vt est apud Tzetzem. Quin ille Academiae princeps sacrilegij veluti reus arguitur, quòd in sacros diuinorum vatum commentarios inuolauerit: Numenius enim Pythagoreus in eum palam inuehitur, quòd plagio surripuerit è Mosaicis libris quæ de Deo & mundi generatione prodidit, eaque de causa dicebat, Quid est aliud Plato quàm Moses Atticissans?*

Athen. l. 12.

Illustratus de

Phil.

Suidas.

Hoc illi commune fuit cum Philosophis sapientia nomine gloriosis: qui cum multa Christianorum aut Prophetarum voluminibus cepissent, de diuinitate, de virtutibus atque vitijs, de arcanis rerum causis, & vt breui dicam, ἐπικλοπηδεῖα, maluerunt argui furti, quàm in fontes vnde hausissent digitum intendere. Quo nomine à sanctissimis Ecclesie Patribus, & alijs doctissimis hominibus iuste reprehenduntur. Proclum sententias & inuenta B. Dionysij Areopagitæ furatum ait Suidas: Phocylides, inquit idem, scripsit Paraneses atque Gnomas, κερήματα vulgò inscribunt, εἰν δὲ ἐκ τῶν Σι-
βυλλιαίων κεκλαμμένα, sunt autem è sibyllarum carminibus furto subducta. Hinc grauissimus Tertullianus furatores veritatis, Sophos appellat: tum addit, Quis poëtarum, quis sophistarum, qui non omnino de prophetarum fonte potauerit? inde

Profani sacra-

rum litera-

rum fures.

Tertull. in A-

polog. c. 47.

Clem. Alex.
l. 1. Strom.

igitur philosophi suum ingenij sui rigauerunt, &c. Eadem mente Clemens Alexandrinus eisdem vocat κλέπτας ἑληστας, quòd veritatem ab Hebræis explicatam, furtim exceptam adulterarent, multa indoctè velut sapientes σοφιστῆες: & proinde rectè ab Aristotele πῶ σοφιστικὴν nominatam fuisse κλεπτικὴν σοφίας.

Euseb. contr.
Hierocl.

Neque hæc furandi consuetudo vna modò in ætate inuenta est, sed per omnes propè grassata. Eusebius Cæsariensis Hierocli iure obijcit, impio & insano scriptori, σφόδρα ἀγαθῶς δὲ ἑτέρων ἐχ' αὐτοῖς μονονεχ' νοήμασιν, ἀλλὰ ἔρήμασι, ἔ συλλαβῆς ἀποσουλμηδρά, scripta ex aliorum non sententijs modò, verùm dictionibus quoque ipsis, ac

Aristid. to. 3.
or. 1.

pæne syllabis impudenter subducta. Aristides suis quoque temporibus ait fuisse quosdam ἐν πῆσι λόγοις τὰ ὑπὸ ἑτέρων εἰρημδρά ἢ περκατικημδρά κλέπτοντας ἐ διδόντας ὡς αὐτῶν, qui orationibus habendis aliorum dicta furati pro suis recitarent. Lucius Patrensis suas Metamorphoses è Luciano συλλήσας

Photius Cod.
119.

audacissimo furto subducens, tantùm non Lucianum ipsum descripsisse videtur, ait Photius quoddam loco. Sed nescio an in hoc genere impudentiæ vlli cedat Hephæstio: hic vt mi-

Athen. l. 15.

mini me apud Athenæum legere, Menodoti opusculum, Andræti libros, Theophrasti & Antiphontis quædam commentaria sibi ascripsit, nec erubuit tanquam proprii ingenij monumenta venditare. Vexatur eo etiam nomine

Muret. in Senec.
l. 3. de benef.

Macrobius, de quo elegantissimi Mureti verba non pigebit hîc ascribere; Totam hanc disputationem de seruis, num dominis beneficia tribuere possint, partim ex hoc Senecæ loco, partim ex epist. 47.

partim ex Valerio consarcinatam Macrobius lib. 1. Saturnal. pro sua venditauit. sed & ex Agellio, & è Plutarchi Sympotiacis tam multa, nullo pudore, in l. 7. Saturn. suorum transtulit, vt appareat eum factitasse eandem artem, quam plerique hoc saculo faciunt, qui ita humani à se nihil alienum putant, vt alienis æquè vtantur ac suis. De Sophistis Declamatoribusque Romanis ita Seneca maior in *Senec. Suasor. 2.* Suasorijs; Tam diligentes tum auditores erant, ne dicam maligni, vt vnius verba surripi non possent. At nunc cuilibet orationes inuertere tuò licet pro suis.

Nec minor licentia in versibus aliorum furto excipiendis, in eiusdem populi Romani luce & conspectu. Quidam enim modestiæ repagula perrumpentes, in Palatinam Bibliothecam irruebant, & inde pro animi sui sententia quædam capiebant, quibus deinde vt autores gloriabantur. Itaque monet Horatius Celsum, *Horat. ep. 3. l. 1.*

*Priuatas vt quærat opes, & tangere vitæ
Scripta Palatinus quæcunque recepit Apollo:*
ne ridèda cornicula fiat aut Æsopius gracculus.
Longè patuit illa furacium poetarum cõtagio,
à qua non immunis princeps Maro. Perillius
Faustinus Virgilij furta collegit libello ea de
re scripto, vt Donatus in eius vita prodidit:
cùmque à quibusdam res illi obijceretur, Asconius
Pædianus respondere solitum ait, *Cur non
illi quoque eadem furta tentarent?* Varrus id quidem
audaciùs meo iudicio tentauit, qui Thyesten
Tragediam Virgilianam edidit pro sua. Martialis
iure indignatur sibi viuo ac videnti ver-

*Donat. in vitæ
Virgil.*

Tzetæ, Chi-
lini, 8.

sus surripi ingenij sui fœtus à Fidentino, quem furem vt publica in columna proseribit. Par querela & indignatio Ioan. Tzetæ, quòd enarrationem suam in Lycophronem ἐσοπεύ-
ζεν πρὸς, furto quidam auertit, qui eam discipulis suis venditabat ὡς οἰκεία τέκνα λογισμοῦ. Huius occasione de Autolyco furum principe disputa-
tur, & de gracculo, qui se auium pennis exorna-
uisset, & præterea de fucis, qui expertes la-
boris mel apum exhaustiunt.

S. Chrysostr. l. 5.
de sacerdotibus.

Ex hac porrò consuetudine Sophistarum olim eueniebat, vt ipsi etiam Christiani concionatores, si quid in oratione sua posuissent elaboratum ab alijs, vulgò malè audirent. Quam rem sic explicat S. Chrysostr. lib. 5. de sacerdotibus. Si quem fortè ex concionatoribus contigerit partem aliquam eorum, quæ ab alijs elaborata fuerint, suis ipsius concionibus intertexere, πλείονα ἢ τὰ χεῖματα κλεπτόντων ὑφίσταται ὀνειδίη, pluribus opprobrijs obnoxium se reddidit, quàm qui alienas opes suffurantur. Imò verò sæpe fit, vt concionator ne aliunde quidem mutuatius quicquam, sed ea de re tantum suspectus, instar furis aliquis in ipso furto deprehensi habeatur.

*Vanissimi Sophistæ & mendaciorum consar-
cinatores. Πρωτοὶ τῶν καλῶν τῶν Ἰουδαίων. Qua-
lia fuerint aut in quibus Sophistarum men-
dicta. Veritas ὁπίσθεν, & propugnaculum
Philosophiæ. Sapientes quanti eam fece-
runt. S. Basilius emendatus, illustrati alij.*

CAP. X.

ANISSIMI quoque fuere So-
phistæ, portentiloqui, & men-
tiendi callido artificio nobiles,
qui mendacium exquisito ora-
tionis fucò & pictura colorarent;
& verisimile est, ea causa fuisse nominatos
ῥητορας, præstigiatores. De illorum vanitate gra-
ues autores ipsa antiquitatis lumina prodide-
runt. S. Gregorius Nyssenus elegantissimè vo-
cat illos *μεγαλιδίους τῶν μαθωνικῶν τῶν Ἰουδαίων*, men-
daci verisimilitudine *cataphractos*, quòd vestirent
mendacium speciosa & fucata probabilitate.

Idipsum doctissimus Pater Hieronymus intel-
ligebat. *Oratio, inquit, rhetoricæ artis fucata men-
dacio.* D. Ambros. l. 1. de Abrah. c. 2. *ambi-
tiosum eloquentiæ mendacium.* Et Lactantius l. 3.
diuin. Instit. ait homines mendacio crede-
re, captos orationis ornatu lenociniòque ver-
borum. Et lib. 1. de falsa relig. c. 1. *argutam*
malitiam vocat: *In Oratoria, inquit, diu ver-*
fati non ad virtutem, sed planè ad argutam ma-
litiã iuuenes erudiebamus. Hinc Tati- nus Assy-
rius oratione contra Græcos de Christiana

S. Greg. Nyss.
contr. Eunom.

D. Hieron.
presat. l. 3
in epist. ad
Galat
Lactant. l. 3.
c. 1.

Idem l. 1. de
fal. relig.
Tatianus.

facundia loquens: ἢ ἡμεῖς μὲν λέγοντες, ἢ ψευδο-
 μῖα, & nos quidem in dicendo mendacia non sequi-
 mur. Quod idem à Iustino Martyre doctissimo
 viro dicitur, cohortatione item ad Græcos:
 ubi ait diuinissimos Vates qui interpretes &
 internuncij fuerunt diuinæ mentis, non di-
 cendi artem professos, neque verbis ad per-
 mouendum atque persuadendum compositis
 fuisset; hoc enim, inquit, ἴδιον ἦν τῶν ἀλη-
 θεῶν κλέπτειν ἐθέλοντων, eorum est proprium, qui ve-
 ritatem suffurari studio habent. Sophistas intelli-
 git, quibus etiam paulò post attribuit τὸν ἦν
 ἔχον φασσαῶδη φόρον, ampullas tumorisque sonitum
 ad fucatum splendorem comparatum. Eisdem ait
 S. Basilus declamationum materias propone-
 re solitos adolescentibus, εἰς μὲν τινα τῶ ἐν τῷ
 ψῦσματι πθανοῦ, vt verisimilitudinem in mendacijs
 tueri condiscerent.

S. Basilus l. 2.
 contr. Eunom.
 imit.

Isocr. in laud.
 Helen.

Vidit hunc Rhetorum næuum Isocrates,
 qui cum Gorgia & alijs eloquentissimis ho-
 minibus versatus est, & ipsius philosophiæ
 professione gloriosis: neque dubitat τὸ ψευδο-
 λογίην illis tribuere, videlicet mentiendi studium,
 quod etiam audacia propè non ferenda in
 dies amplificarent. Verùm quoniam suauissi-
 mus idem Isocrates rem nonnunquam mira-
 biliùs exornabat, & rhetoricè attollebat ora-
 tione, sic vt eodem ipso crimine insimulari
 posse videatur, quod in Sophistis arguit, le-
 pidam sui defendendi rationem excogitauit
 in Panathenaica: quandam enim ψευδολογίαν
 agnoscit, sed αἰθὲ καλίας, quæ dictionem sin-
 gulari venustate pulchritudinèque distinguat,
 & eos qui audiunt humanissima voluptate

Idem in Pa-
 nath.

oblectet. Aded verum est, Rhetoris nomen sustinere illum minimè potuisse, quin sequi genus se quoddam artificiùmque mentiendi confiteretur.

Itaque summi viri in Sophisticum hunc Rhetorum morem intuentes, Rhetorum facultatem tantum non mentiendi artem definierunt. Grauius & diuinè S. Basilius adolescentes erudiens ita monebat: ῥητορῶν ὃ τίω αἰεὶ τὸ ψεύδεται 24. *πῶτε ἢ μυσσοῦντα, &c. Artem verò oratorum ad decipiendum institutam nequaquam imitabimur: nam nec in iudicijs neque in alijs actionibus accommodum nobis est mendacium, viam vitæ rectam ac veram ingredientibus, &c. Omnes denique omnium sæculorum scriptores, qui literis cogitationes suas mandauerunt, si quando in hoc genus disputationis delapsi sunt, vt Grammaticorum, sic & Rhetorum proprium esse mentiri pronunciauerunt. Eruditissimus Augustinus scitè illud & ex communi opinione; Nec sic offendamus Grammaticos, quomodo paulò ante negotiatores: quia & Grammaticus potest in arte sua honestè viuere, non peierare, non mentiri. Hinc in Sophistas id vulgò iactatum conuicium, quod in Comædia positum videmus ab Aristophane, ψευδῶν συκοφαντῆς, mendaciorum consarcinator. Quare Gregorius Presbyter qui magni Theologi vitam nobis reliquit, in laude ponit clarissimorum & eruditissimorum hominum Gregorij Nazianzeni & Basiliij, quòd cùm essent magnam eloquentiæ vim cõsecuti, & omnibus orationis ornamentis abundarent, τὸ ψῆδος ἕκκλησιῶν, Sophisticam mentiendi libidinem vitarint. Et*

Rhetorum
propria
mentiri.

S. Basil. homil.

24.

S. August. in
Psal. 70.

Aristoph. in

Nub.

Gregor. presb.
in vit. Naz.

priuatim de ipſo Theologo aliàs, ipſum ait fu-
 gere acerrimè conſueuiſſe σοφιστικὸν τόπον ἔν ῥητό-
 ρων ψεύδει, tumidos ſophiſtarum ſpiritus & iactatio-
 nem & mendacia Rhetorum; quæ duæ labeſ in
 moribus Sophiſtarum principem locum meo
 S. Greg. or. 20. iudicio tenuerunt. Et ni fallor, per ἡν ῥητόρων,
 eas maximè intelligit Gregorius Nazianz. ea
 oratione qua magnum Baſilium μακαριώτερον exi-
 miè cohoneſtauit, cùm ita loquitur: *Quis in*
Rhetorica, illa, inquam, vim ignis ſpirante cum eo com-
parandus, ei ἔν τὸ ἡδος αἰτῶν μὴ ἔν ῥητόρων ἡδῶ, tameſi
illius mores à Rhetorum moribus diſſiderent. Subij-
 ciam pulcherrimum locum S. Baſilij, & eo
 lubentiùs, quòd ab interprete ſit corruptus.
 Homil. in Prouerb. p. 460. trium artium ὕλην
 ſiue materiam ait eſſe τὸ ψεύδος, nimirum Poëti-
 cæ, Rhetoricæ & Sophiſticæ. Reddit rationem:
 ἔτε τὸν ποιητικὴν συστήται δεινότητα, ἄδου τὸ μῦθου· ἔτε
 ῥητορικὴν, ἄδου τῆς ἐν τῷ λέγειν τέχνης· ἔτε σοφιστικὴν, ἄδου
 τῆς ἀλογισμῶν. vertunt, *Nam neque poëtica ſine*
fabulis conſiſtere poteſt, neque rhetorica ſine arte di-
cendi: hoc malè, nam hîc τέχνη non dicendi ar-
tem ſignificat, ſed fraudem, fallaciam, & quam
Latini Græcorum imitatione vocant, technam.
 Eam rhetoricam Sophiſtarum ait paulò pòſt
 μιλία κατὰ χημικὰ ζέδου, vertūt *mille figurare inuolu-*
ta: ſignificantiuſ Galli dicerēt, auoir vne infinité
de deſguiſemens, quod in mendaciloquam illam
 artem planè conuenit. Apud eundem epift. 63.
 πηχικόν eadem notione ſumitur, quod etiam In-
 terpretem fugit: ſic enim de Gregorio loqui-
 tur Neocaſarienſi: *Abominatus eſt, ψεύδῃ λόγον ἔν*
πηχικόν. vertunt, *faſſum ſermonem & artiſticioſum,*
malim ſubdolum & malitioſum.

Sed hîc fortè quæret aliquis in quo præfer-
 tim ea Sophistarum mendacia conlucen-
 tur. Varia est doctorum hominum eius rei ex-
 plicatio. Lactantius genus quoddam mendacij
 ita proponit; *Bonum est autem recta & honesta
 præcipere, sed nisi & facias, mendacium est: & incon-
 gruens atque ineptum est non in pectore, sed in labijs
 habere bonitatem.* Hoc genus in Sophistas eos
 aptè conueniebat, qui cùm de virtutibus &
 vitijs conquisito genere orationis disputarent,
 sæpe in fordibus atque cæno volutabantur.
 Isocrates eò refert, quòd cùm artes pollicerentur
 & eruditionem adolescentibus, inutilia
 quædam & λογισμαχίας traderent. Præterea sibi
 ad dicendum sumebant incredibilia argumen-
 ta, quæ longissimè abessent à veritate, quale il-
 lud Gorgiæ, qui ausus est proponere nihil esse in
 rerum natura, quod sit: quale & Zenonis, qui pro-
 bare conatur eadem posse & non posse fieri: &
 similia, in quibus vim ingenij magnitudinè-
 que experiebantur. Sancti Patres hoc menda-
 cij genus in Sophistis atque Rhetoribus no-
 tant, quòd vim dicendi, atque vberem illam
 copiam & suauitatem, qua multi præstiterunt,
 ad turpium rerum commendationem, & in-
 dignissima quædam suadenda accommoda-
 rent. Itaque monet S. Basilus, ne in legendis
 Rhetorum libris *τὸ ἡδὺ τὸ ἐπιχαιρῶδες*, quod dul-
 ce iucundumque fuerit tantùm persequamur:
 sed imitandas esse apiculas floribus insidentes,
 vt sobrij & sapientes quântum nobis congruum
 fuerit, & vt ipse loquitur, *οὐκ εἰς τὴν εὐχρηστικὴν κα-
 πiamus.*

Lactant. l. 3. di-
 uin. inst. c. 16.

Isocr. in Encorm.
 Helen.

S. Basil. de le-
 gend. profan.

Themist. or. 1.

Themistij
subtilior
disputatio de
mendacio
Soph.

Themistius paulò copiosius de mendaciò Sophistarum, & subtilius philosophorum propè more disputat. Nam cùm germani Philosophi notam ex Platone posuisset τὴν ἀψευδίαν, partitur in duo genera mendacium. Et vnum quidem in pactis conuentis & mercimonijs, atque in hominum inter se communione admitti ait, aliud autem in scientijs. Prius illud summopere à Philosopho abhorrere vult, cuius turpitudinem etiam ostendit exemplo Lyfandri & testimonijs poetarum. Alterum genus quod est positum in doctrinis artium, bipertitum efficit: aut enim de industria remminuit, & vocatur εἰρωνεία, aut nimiùm extollit, & ἀλαζονεία dicitur: inter quæ mediam ponit Aristoteles τὴν ἀνιδίαν. Hoc vltimo genere insignes fuere Sophistæ, de quorum ἀλαζονεία dictum à nobis est pluribus superius. Vult igitur & contendit, Sophistas minimè esse philosophos, quòd Veritatem oderint, aut non admodum sequantur; quam, inquit, νομοθέτου prudentia statuit esse ὡς σπίνκον, vt murum & propugnaculum Philosophiæ. Platonem intelligit, qui cùm dixisset l. 7. de rep. Dialecticam esse ὡς αἰετὸν σπίνκον εἰς μαθήματα, Themistius id ad Veritatem retulit.

Plat. l. 7. de rep.

Idem lib. 6.

Sed de Veritate quidem multa Plato cùm alijs in locis, tum lib. 6. de rep. vbi etiam tanquam ex oraculo profert, ἀδύνατον εἶναι τὴν αὐτῶν φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ φιλοψευδή, fieri non posse vt eadem natura philosophica sit & mendax. Idem omnium sapientum fuit iudicium atque sensus. Pythagoras inter ea dona quæ diuinitus homini-

bus euenirent, palmarium esse putauit τὸ δὴν-
 δεύειν. Eadem opinio apud Ægyptios sacerdo- *Ælian. in Var.
 hist.*
 tes, non disputationibus modò eruditis, sed
 magnis quoque ceremonijs inclusa ferebatur:
 nam in solenni Mercurij pompa, cùm mel & *Plutar. in Isid.*
 ficus edissent, solebant exclamare, Γλυκὴ ἡ δὴν θάλα.
 Hoc studium cognomen etiam peperit Anaxa-
 goræ, vt ἴσς & ἀληθία diceretur.

*De importuna Sophistarum loquacitate. Βασι-
 εῖται. In balneis quoque se & sua tinnie-
 bant. Thrasymachus Sophista cur dictus
 balneator. Iis attributa cymbala Dodonæa,
 crotala, δωδεκάκρουσον ἄσμα. Sanctorum Pa-
 trum ea de re testimonia. Emendatus Egin-
 harius. Aristophanis Scholiastes alijsque
 illustrati.*

CAP. XI.

NTER notas Sophistarum
 haud postrema fuit loquacitas
 abundansque sermo, quo plu-
 rimis sanè molestiam creabant.
 Musæ, vt est apud Hesiodum,
 ἀῶδρα πολυφροδόντα πηΐσαι, ἡ ἀπίστον,
 αὔδοντα, hominem faciunt multa verba funditantem,
 diuinum, vocalem. Quæ interpretans Clemens *Clem. Alex.
 L. 1. Strom.*
 Alexandrinus, tria quædam notari à Poeta in
 homine erudito animaduertit; nam πολυφρο-
 δόντα, inquit, vocat abundantem & copiosum

in dicendo, verbis opulentum; αὐθιγὰ verò sonorum & vehementem: θαύσιον denique, philosophum & veritatis cognitione præstantem. Et quidem primum illud si cum ratione adhibeatur, in laude est, quòd in verbis beata quædam felicitas affluensque facilitas vim prompti & fœcundi ingenij demonstrat. Sic Eginhartus de Carolo Magno: *Atque adeò quidem facundus erat, ut dicaculus videretur: ita legitur in optimo MS. cùm in excusis omnibus sit didascalus.*

Eginhart. in
vit. Carol. M.

At Sophistæ vna πολυλογία contenti, reliqua palmaria negligebant, ut qui ubique αὐτοχρησίζεν vellent, & ea re gloriarentur. Hinc Maximus Tyrius τὸ ἴσσισιον ἥθος vocat πολὺ μὲν, multi-
Idem dissert. 15. loquum. Et alio loco eorundem ὀφίαν ait esse πολυρήμονα ἔλαλον, verbosam nimium ἔσ loquacem.

Max. Tyr.
dissert. 16.

Idem dissert. 15.

Lucian. in Bis
accus.

Themist. or. 1.

Βατᾶειζεν.

Lucianus cùm philosophos δόξοσοφοίς describit, non omittit dicere πῆ λαλοῖς, loquaces. Qui Sophistas coloribus suis pingit Themistius, læpe hoc eorum vlcus attingit: nam prima oratione ait illos βατᾶειζεν, hoc est βατῆολογίῃ seu φλυαρεῖν, nugari, blaterare, inanium verborum fluxum & copiam effundere; in quo Sophistæ tanquam in regno suo triumphabant. Aliàs dicit eosdem ad nauseam vsque prædicare solertiam & acumen ingenij sui, memoriam, copiam & doctrinæ varietatem, se continuò & laudē suam tinnire, inculcare in aures, omnes obtundere loquacitate, nulla temporis atque loci habita ratione garrere, καὶ ἐν συλλυσιμῶσι αὐθιγὰ καλῆς, qui ne in balneas quidem vocati, abstinere à quotidianis illis suis cantilenis pol-

sint: quod indicium est ἀπειροκάλως. Nam Theophrastus in Characteribus inter signa τῆς ἀρροικίας ἤθικ. χαρ. κλ. ponit ἐν βολυαείῳ ᾄσαι, in balneo cantare.

Quem morem poetæ Latini Satyrico dente notarunt, vt Horatius cùm recitantium pruriginem diluit :

— in medio qui

Scripta foro recitent sunt multi, quique lauantes.

In quem locum eruditissimus Torrentius profert Senecæ locum similes ineptias notantis. Martialis pingit nobis geminum Ligurinum malum & importunum poetam, qui etiam in thermis lauantes garrindo vexaret :

Et stanti legis, & legis sedenti.

In thermas fugio, sonas ad aurem:

Piscinam peto, non licet natare.

Non dubitarim eiusmodi Sophistas balneatores appellare, ita enim olim vocabantur πολυ-
περὶ μόνος & ἀειρέροι, homines curiosi & futiles.

Fortè quòd in balneis vulgò magna & perennis loquacitas. D. Chrysostomus in epist. 1. ad Timoth. Videas loqui mulieres in Ecclesia, ὅσα ἔτι ἐν ἀγορᾷ, ἔτι ἐν βολυαείῳ, quantum neque in foro, neque in balineis. Itaque Plato Thrasymachum Sophistā balneatorem dixit. Hæc, inquit, locutus Thrasymachus in animo habebat discedere,

ὡς περ βολυαείῳς ἡμῶν καταπλήσας καὶ τὸ ὠπὼν ἀδρόον & πάλω πὸν λόγον, cœu balneator quispiam effusus in aures copiosus ac multis verbis. Pergit Themistius eorūdem hominū loquacitatem exponere: Neque istos, inquit, absque illa importunitate salutare licet,

εἰ μὴ διθύς ἰσχυρὴ τὸ δωδωναίον χαλκείον, sed statim Dodonæum
Dodonæum cymbalum sonat. Dicit hoc solet in im- cymbalum.

Horat. Sat. 4.
lib. 2.

Martial.

Balneator.

S. Chrystom.
2. p. 1564.

Plat. l. 1. de
repub.

pendiò loquaces & ἀειπνώφους, qui Archytæ crepitaculo & Romanorum Citeria sint molestiores, qui plurima loquantur, pauca dicant, ut lusit eleganter Eupolis:

λέγειν ἀειπτοί, καὶ ἀδυνατώτατοι λέγειν.

Crotala.

Hinc illa crotala à doctissimis hominibus irrisa: nam inter maledicta quæ in Sophos conijciebantur, Aristophanes ponit κρόταλον, hoc est βύσμον καὶ βύγλωπρον, ὡς τὰ κρόταλα λέειν, inquit Scholiastes. Eodem sensu in alia fabula nominat χελιδόνων μουσεῖα, hirundinum musea, cum Sophistas πολυλόγους describeret. Philostratus in re simili dixit κροτάλιον διὰ τὴν κτυπὴν τῆς γλώττης, crotali in morem lingua perstrepere. S. Gregorius Nyssenus in Eunomium scribens ei tribuit διάκενα κρόταλα σοφισμάτων, quod verbosus Sophista foret impudensque dialecticus.

Alij quoque sancti Patres hoc idem vitium Sophistarum perspicuis suis oraculis notarunt. Synesius illi tribuit ἀβυσσὸν πηνα φλυασιᾶς, profundam loquacitatis voraginem. Apud S. Chrysostomum λόγων ἀμαχοὶ σοφισταί, verbis inexprugnabiles. D. Hieronymus Sophistam verbosum dixit, cum agit de scriptura sacra; Hanc delirus senex, hanc Sophista verbosus, &c. Iustinus martyr de Christo loquens, Breues, inquit, eius & compendiosi fuerunt sermones. Et veluti rationem reddens adiungit: ἔτι σοφιστὴς οὐκ ἦρχεν, neque enim Sophista fuit. Squavissimè & elegantissimè D. Basiliius in epistola ad Leontium Sophistam: Lingua tua, tametsi nemo adsit, secum ipsa disputabit, σιωπήσῃ δ' ἔδαμψῃ σοφιστικὴ καὶ ἔσσα καὶ ἀπικη, ἔτι μᾶλλον καὶ ἐπὶ αἰσθητοῦς ἔσται τὸ ἔργον αὐτῆς πρὸς ὠφέλειαν ἀραγήσῃ, nusquam autem

Aristoph. in Nub.

Idem in Ranis.

Philostr. in vit. Apoll.

S. Greg. Nyss. sr. 3.

Synes. in Dion. S. Chrysoft. l. contr. Gentil.

D. Hieron. in ep. ad Paulin.

Iustin. Mart. Apol. 2.

S. Basil. ep. 83.

filebit, cum Sophistica sit atque Attica, non magis quam
 lusciniæ quas vernum tempus ad cantum excitauerit.
 Hinc Sophista Polemon ægritudine confe-
 ctus, cum se viuum in monumentum includi
 mandasset, ad eos qui aderant, *Inducite, indu-
 cite*, inquit, μή μ' ἴδοι με σιωπῶντα ἥλιος, ne me sol
 videat tacentem, vt est apud Philostratum. Quasi
 puderet etiam morientem in hominum luce
 conticescere. *Vrsus* in vita Magni Basilij de
 Libanio Sophista loquens, illum ait protendisse
 verborum rhetoricas. Qui genere ipso loquendi
 imitatus mihi Platonem videatur, qui sic habet *Plato in Protag.*
 in Protagora; Rhetores breue quiddam inter-
 rogati *ἄλλοτερον καὶ μακρῶς τὸ λόγον*, protendunt longis-
 simam orationem. Euphrates Philosophus co- *Philostr. in vit.*
 ram Domitiano accusans Apollonium Tya- *Apoll. l. 8. c. 2.*
 neum, statim ab initio clamabat: *Metire aquam*
 Imperator: si enim prolixitatem orationis illi
 concesseris, ἀπάξει ἡμᾶς, nos omnes strangulabit.
 Et Cratinus eleganter apud Suidam: *δωδεκά-* *Suidas.*
κρουων στόμα, duodecim fistulis ebullit os, *Illisum in*
faucibus esse dixerim: nisi quis os ei obturauerit, κατα-
κλύσει τῶν λόγων, verborum affluentia nos obruet. Ita-
 que in ea immensa & interminata copiosorum
 hominum loquacitate, commoda fuisset Athe-
 nienſium consuetudo, qui Oratorum foren-
 sium dictionem ita moderabantur, vt si quis
 ultra spatium lege & consuetudine definitum
 nugari pergeret, eum præco bacillo coerceret.
 Sic enim tribuit in Vesp. Aristophan. Scholia-
 stes: Cum, inquit, aqua omnis clepsydæ ad
 foramen vsque fluxisset, tum ἐπιγον τὴν ῥήτορα,
 virga veluti Censoria feriebant Oratorem, ne

cæteris, qui verba etiam facturi videbantur, spatium dicendi præriperet. Ita quidam eruditi viri capiunt. Mihi tamen semper locus ille suspectus fuit de mendo, & lubentiùs ἔπιπαινον πῶς ῥήπαινε, quàm ἔπιπαινον legerem. Neque enim modò Oratores, qui legitimum suum tempus in dicendo posuissent, solenni more finiebant orationem, aiebântque, *Dixi, εἶρηκα*, vel vt est apud Iulianum Imperat. *εἶρηται ὁ ἐμὸς λόγος*: verùm etiam *Præcò* è formula clarè pronuntiabat, *Dixerunt*: & hoc modo rectè Scholiastes de ijs diceret, ἔπιπαινον πῶς ῥήπαινε, Sed hoc obiter sit notatum.

Sophistæ maledicentissimi, in conuitiando exercitati. Eorum ἀσέβητοι λοιδορεῖαι, quarum artem factitabant. Φαυρολοίδοροι. Ἀγέρωχοι. Ars Sophistica ὕβρις. Λοιδορεῖα eorūdem acropolis. Impudentes habiti. Mores Rhetorum qui dicantur. Ipsorum maledicentia reprehensa. Proprium quoque Hæreticorum id vitium.

C A P. XII.

Themist. or. 1.

HEMISTIVS iure, meo iudicio, Sophistas nominat κακηγόρους, maledicos, & conuitiandi quædam libidine gestientes. Id vitium iam inde à Philosophiæ principibus notatum fuit clarissimisque scriptoribus, qui eos integumentis suis nudatos in omnium

omnium luce posuerunt. Plato quidem lib. 6. *Plat. l. 6.*

de repub. eos ait *λοιδορευιδρις καὶ φιλαπεχθμιόνως έχοντας, & αὐτὸ ἀπὸ ἀνθρώπων τοῖς λόγοις ποιιδρις, &c.* qui conuitijs passim laceſſunt & quasi inimicijſ deleſcentur, semper de hominibus colloquantur, rem agentes Philosophiæ minimè congruam. Queritur Iso-
cratès se à Sophistis calumnijs appeti, cùm ta-
men ipsi orationes eius legerent, ab eo exem-
pla peterent, eius præceptis in docendo ute-
rentur. Viget etiamnum eorum Sophistarum
posthumà soboles, quæ illos à quibus didicit,
atque ornata fuit eruditione, maledictis atque
omni genere contumeliæ indignissimo quò-
dam modo lacerat. Dicuntur ab eodem Iso-
crate aliàs *ὀπιπυαὶ & βασιλαρεῖν πὰ τῶν δειῶν μειδη-
κότες*, qui studium omne suum in eo consumant,
vt dicta aliorum cauillentur atque exagitent.

Nasutus Lucianus & in moribus describendis
venustus hoc eorum vitium vt penicillo sape
& graphicè delineauit. In Eunuchō scribit
ὄλας ἀμαξίας βλασφημιῶν καὶ σατιρὰς δειῶν, eos ple-
na conuiciorum plaustra in se mutuo solios effundere.

Et ea de re pluribus agens *ὁ δεσπ.* eos ait no-
ua quædam genera conuiciorum excogitasse,
vt prompta essent & in ore volutarentur,
*λοιδορίας κατὰ ἐκδηγετήσαντες, ὡς ἀπὸ χειρὸς εἶεν, & ἀπὸ
στόματός τῶν μόνων ἑμελοῦς έχοντες.* In eam rem ha-
buere Lexica, & plena veluti promptuaria sin-
gulari diligentia confecta, vnde vocabula pro-
merent ad conuitiandum & maledicendum
opportuna. Phrynichus centè Arabius Sophi-
stici apparatus libros scripsit, in quibus cùm
vocabula certas in classes tribuisset, quædam

*Isocrat. in
Panathens.*

*Lucianus
in Eunuch.*

Idem in Fugit.

*Photius in bi-
blioth.*

ait εἰς ταῖς σκωπτικὰς ὑπόγραφαις ληθιαῖς, *illudentium conuitijs subseruire.*

Quin & scholas ea de re nonnunquam habuisse videntur, vt non exemplo modò suo literarum studiosos, verùm etiam & præceptionibus ad calumniam contumeliámque imbuerent. Medius quidam quem Plutarchus in maledicendo & summis viris calumnia onerandis σοφιστὴν κορυφαῖον nominat, iubebat suos audacter calumniam iacere & iisdem mordere alios, docens ὅτι καὶ θεραπεύσῃ τὸ ἔλκος ὁ δεινυμένος, ἢ ἕλη ἰμῖται τῆς ἀφελολῆς, *tametsi morfi vlcus confanaretur, tamen calumnia cicatricem mansuram.* Gregorius Nyssenus magni Basilij frater in libris contra Eunomium, meminit Sophistæ Prunici qui eiusdem Eunomij doctor & magister fuisset, à quo, inquit, didicerat ἀσωαρτήτοις πινὰς & ἀαρμότοις ὕβρεων ἢ ἐ λαιδορμύτων ὀχλαῖδας, *inconcinnae quasdam ineptiasque & incongruas contumeliarum & conuitorum octadas.* Itaque verè & eleganter Nyssenus idem Gregorius περὶ τῶν σοφιστῶν ait esse ὕβριζιν. Et festiuè Lucianus πῶ λαιδορίαν vocat eorum ἀκρόπολιν. Pamphilus martyr in Apolog. pro Origen. huiusmodi homines nominatos à Græcis φαιλοδοροῖς ait. Ioannes Tzetzes ἀγροῶχος diceret: nam eam vocem cùm multa significare ait, tum ὕβριστιν, *calumniatorem*, quasi, inquit ἀγροῖοχον, videlicet ἄγαι ὅτι εἰδῶν ὀχυρόδρον. Eloquentissimus Gregorius Nazianzenus qui eorum hominum venam tentarat penitúsque cognoscebat, linguam Sophisticam describit γλώσσειν πρὸς τὸ κακῶς λέγειν ἐπιμοτέραν, *ad maledicendum paratissimam.*

Plutar. de adulat.

S. Greg. Nyss.
or. 4. aduers.
Eunom.

Lucian. in
fugit.
Pamphilus
martyr.

Tzetzes Chil. 8.

Greg. Naz.
ep. 56.

Fecit opinor eorum hominum consuetudo
 vt ῥήτωρ idem olim fuerit quod ἀσέβητος, calum-
 niator. Thomas magister ex veteribus Gram-

maticis, ἔστι δ' ὅτι ὁ ῥήτωρ ἐπὶ τῆς ἀσεβείας λαμβάνεται.
 Res enim in impudentem quandam licentiam
 venerat, vt etiam in conuentu vniuersæ Græ-

ciæ, in Isthmiis, eam artem facitarent. Dion
 Prusæus sic eius rei meminit: Tūc quoque cir-
 ca Neptuni templū

ἡ πλειὸν ἑσπεῖων κατακαυμένων,
 βοῶντων & λοιδοριῶν δειλῆ τοῖς, &c. multa turba aderat
 infelicitium Sophistarum clamantium, & mutuò conui-

cia ingerentium, pariterque discipulorum alius aduersus
 alium pugnantium. Hinc etiam impudentes nomi-
 nati Rhetores: S. Gregorius Nazianz. in epist.

ad Eudoxium Rhetorem quem ad perfectam
 philosophiam inuitat, Iam, inquit, quod eru-
 bescere scis, ἢ καὶ ῥήτορας, non Rhetorum in eo morem
 refers. Et paulò post, Verùm cūm Rhetor voceris,

quidnis tamē potius, quàm quod ad mores attinet, inter
 Rhetores censeris: hoc est, procul abes ab obtre-

ctatione, maledicentia, impudentia, quibus
 vitijs Rhetores vulgò & Sophistæ laborant.

Eisdem etiam impudentes vocat Dion Chryso-
 stomus: Nemo, inquit, eorum erat ἀζών ἐδὲ
 ἀναδής ὡς περ οἱ ἀμαθέστατοι τῶν σοφιστῶν, arrogans aut
 impudens, vt indoctissimi Sophistæ.

Atque in fundendis quidem conuitijs, & ma-
 ledicendo, adhibitam fuisse ab illis summam
 animi impotentiam, id etiam declarat, quòd
 cūm ex ijs plurimi in scholis eloquentiam pro-

fiterentur, artificium in eo tamen non tene-
 rent, vt inhumanam illam acerbicatem aliquo
 veluti parapetasmate cōtegerent. Est enim, vt

Dion Prusæus or. 8.

S. Greg. Naz.
ep. 57.

Dion. or. 56.

*Hermog. l. 2. de
form.*

docet Hermogenes, quædam methodus, quæ facit vt conuitians non sit molestus, si nimirum casu potiùs & è re nata, quàm consultò ad conuitiandum paratus, venisse videatur. At Sophistæ summa confidentia, sine vlla dissimulatione præ se id ferebant, & studio etiam illo gloriabantur. Hoc fuit opinor ingenium Orbilij, de quo ita Suetonius de illustr. Gram. *Fuit nature acerba, non modò in antisophistas quos omni sermone laceravit, &c.*

*Sueton. de il-
lustr. Gram.*

Sed vniuersum genus ponit ob oculos Plutarchus, & eorum consuetudinem insimulat, cum de Colore & sectatoribus eius loquitur, & catalogum veluti quendam eorum conuitiorum pertexit, quæ in clarissimos, & communi fere omnium iudicio excellentes viros iacta-

*Plutar. non pos-
suavit. vi.*

bant. Congesta, inquit, in vnum quæ inter homines habentur scèdissima vocabula, βωμοποχίας, λικωπισμοίς, θυλαροειάς, ἐπαρησίης, &c. scurrilitates, ampullas, arrogantias, scortationes, homicidia, graues gemitus, multorum perditionem, cerebri grauedines, in Aristotelem, Socratem, Pythagoram, Protagoram, Theophrastum, Heraclidem, Hipparchum, denique neminem non virorum illustrium effuderunt vniuersa. Addit grauissimè Plutarchus illos hoc solo nomine lógissimè arcendos à sapientia videri, διὰ βλασφημίας τούτων, propter ista maledicta. Pár fuit aliorum quoque sapientum iudicium, à quibus Sophistica hæc labes damnatur. Seneca parens de Osco Rhetore, *Ab eloquentia multùm aberat, natus ad contumelias omnium ingenijs inuendendas.* Fabius Quintil. meritò eos oratores reprehendit, qui conuiujs, inquit, implent vacua causarum, nec curant fictæ

*Senec. præfat.
l. 5. controu.*

Fabius l. 12. c. 9.

an vera sint quæ dicunt, modò sit materia ingenij mereaturque clamorem cum dicitur. Et paulò post, id vocat *turpem voluptatem & inhumanam*. Eiusmodi homines qui conuitijs dele-

ctarentur, Scopelianus eleganter *χαίριστα ἐκείνη μὲν οὐκ ἔστι καὶ λυσιπῶντα*, *temulentas vetulas & rabiosas*, ut meminit Philostratus. Et apud eundem

Adrianus Sophista, maledicta eorum Rhetorum nominabat *κώρων δειγματά*, *cimicum morsus*.

S. Gregorius Nazianz. ad Sophistam Eustochium scribens, qui conuitijs *ἀπὸ τεχνον* suum

quendam onerauerat, eum morem sapientibus verbis insectatur: *μέχρι πῶς γὰρ ταῦτα; καὶ ποῦ ἐπιπέσει τῆς σοφιστικῆς ἐπιτελείας;* quousque enim ista? nun-

quàmne huic *sophisticæ obtrectationi & maledicentiæ finem statuemus?*

Animaduersum est à doctissimis viris, hæreticorum id vitium esse proprium, quos semper pro maledicentissimis Sophistis habuerunt.

Eusebius Cæsariensis Paulum Samosatenum non Episcopum nominandum esse contendit,

sed *ἑρμηνεὺς καὶ γόητα*, velut Sophistam & præstigiato-

rem, ut qui diuini verbi interpretes impia lingua præciderit, & de seipso magna ver-

ba iactarit. In Sophistam Eunomium disputans eloquentia planè diuina Gregorius Nyssenus, Exercitata, inquit, ad maledicendum

voce *δυσώδη καὶ ἠμιῶδῶς λοιδορεῖται ἐκπίσει*, *feridum contra nos conuicium expuit*. Aliàs tribuit illi

ἀμαίεσσι τῆς λοιδορείας, *conuictiorum cloacam*. Et or. 12. *τὰ τῆς ὑβρεως ῥήματα*, quæ Sophista ille fundebat,

vocat *ἀχαιὴν ἀμοιρίας*, καὶ *κοπεώδη ἀνὸς καὶ βεβολιτωπέδω φωνῶν*, *illepidam inscitiam, & velut fimo ac*

Philostr. de vit. Soph.

S. Greg. Naz.

Euseb. l. 7. hist. cap. 24.

S. Greg. Nyss. l. 12. contr. Eunom.

stercore maceratam vocem. Omnes denique à religione deuij semper eandem Camarinam mouerunt, & cupidè sese in omne maledicendi genus ingurgitarunt.

Contentiosi in disputando Sophistæ. Eorum quæstiuncule, λογομαχίαι, clamores, sibili. Γλώπη πολερμίζεν. Cum ranis comparati. Audientium febres, discipulorum pernicies. Damnata eorum consuetudo. Σιωπία. Canicula. Latrare.

C A P. XIII.

QUÆ secundo libro dicta sunt de Sophistis Eristicis, ad materiam hanc illustrandam valent: sed nostro more Senatam hîc sapientum aduocemus ex antiquitate, qui de Rhetorum λογομαχίαις censeant. Quæstiones sæpe inter se ventilabāt Sophistæ, quarum nullum esset operæpretium, & vt cum Agellio dicam, *nugalia*, sic tamen vt mirabili contentione se, & audientes molestia propè enectos vexarent. Themistius, Plutarchus aliq; harū quæstionū meminerūt, vt de Æschylo, de patria Simonidis, de Priami matre: vtram Veneris manū Diomedes vulnerauerit: vtro pede claudicauerit Philippus: cur A primum obtineat locum inter literas? Huiusmodi ζητήματα referuntur multa, in quibus & qui rogabat, & qui respondebat, meras nugas agebant σκιαμα

χοῶντες, licuitque Demonactis illud dictum in
 eos iacere, *Hic mulcet hircum, ille supponit cribrum.*
 Irridet & contemnit huiusmodi sæpe ineptias
 (ita enim vocat) Seneca: *Quid te torques, inquit,*
& maceras in ea quaestione, quam subtilius est con-
tempfisse quàm solvere? Et ep. 117. *disputatiunculis*
inanibus subtilitatem vanissimam agitare dixit. Idem
 in lib. de breuit. vit. morbum nominat: *Græcorum*
iste morbus fuit, quærerere quem numerū remigū vlysses
habuisset, prior scripta esset Ilias an Odyssea, &c. De
 his similibusque Fabianus eloquentia pariter
 & philosophia nobilis dubitare se aiebat, an
 fatius esset multis studijs admoueri, quàm his
 implicari.

Senec. ep. 49.

Ep. 117.

Idem l. de bre-

uit. vit. c. 13.

Ep. 14.

Sed huiusmodi disputationes si pacatæ fuif-
 sent, non magnopere fortè reprehendendæ
 viderentur, in Græculis & otiosis hominibus,
 qui ad fallendum tempus inane studium exco-
 gitauissent. Nunc autem quantus animorum
 impetus, quanti clamores fuere Sophistarum,
 sæpe de syllabâ vna toto quod aiunt pectore
 certantium? Rem describit Plato in Gorgia
 vberius; *si contendant, inquit, de aliquo, neque*
concedant alter alteri vt vel verè vel perspicuè loquan-
tur, excandescunt, & per inuidiam dictum putant,
 φιλοτιμοῦσιν ἀλλ' ἔζηπῶντες τὸ ἀεγκλιθεῖον ἐν τῷ λόγῳ,
 studio potiùs contentions elati, quàm quod erat propo-
 situm inquirentes. Tum addit: *Nonnunquam verò*
tandem adeò turpiter discedunt, cum iurgijs mutuisque
maledictis, vt etiam pigeat pæniteâque auscultantes,
quod eiusmodi homines audiendos putauerint. Itaque
 Plutarchus in Symposiac. lib. 7. vocat ἀμύλλαι
 ἀπρητὴν & ἀζῶνα ὀφιστικόν, *iniucundum inanimèque*

Plat. in Gorgia.

Plutarch. in

Symp. l. 7. c. 8.

Idem l. 1. q. 1.

certamen & contentionem sophisticam. Et l. 1. q. 1.
illud poeticum ait vulgò iactari *πῶς τοῖς ἐρίζοντες*
& *σοφιστῶντες*, in contentiosos & Sophistico morbo
laborantes:

Νῦν δ' ἔρχεσθ' ὅπι δειπνον, ἵνα ξυμάζωμεν ἀφ' ἡμῶν.

Ite citi ad mensam durumque lacescite martem.

Theophr. in
Charact.

Sed ex illo quaestionum flutu, non nugacium
Sophistarum caedes, sed audientium febres orie-
bantur, vt est apud Theophrastum *πρὸς ἀδολοχῶν*.

Aristoph. in
Nub. & Scho-
liast.

Quippe non decretorijs armis, aut lucente
ferio id duellum agebatur, sed lingua: hinc
apud Aristophanem inter notas Sophistarum
est *τῆ γλώτῃ πολεμίζειν*: vbi Scholiastes, *τῆ γλώτῃ*,
inquit, *πολεμοῦσι τοῖς ἐναντίοις οἱ ῥήτορες*. Rem nimis
restringit ad *ῥήτορας*, cum omne genus Sophi-

Max. Tyrius
Diff. 15.

starum poeta intelligat. Maximus verò Tyrius
Sophistarum acies in campum veluti producit
ferocientes, & vt ipse appellat, *φιλοσόφων στρα-
τόπεδα ἀποπταγμένα δήμοις & ἀντιπαρωρίζοντα*, *exercitus*
aduersis frontibus pœanem martium frementes. Addit,
λόγων μὲν πάντα μιστὰ & ψιδυεσμάτων σοφιστῶν σοφιστῶν
συμπιπτόντων, *verborum plena sunt omnia, sibili undique*
exaudiuntur sophisticarum in se mutuò incurrentium.

Philostr. l. 2. de
Soph.
Dion Chryso-
stom. or. 2.

Solebant enim *σεύθεν & σκώπην ἐν ταῖς τῶν σοφιστῶν*
συνουσίαις, vt ait Philostratus. Quin & multo
graviora fieri ab illis consueta Dion Prusæus
autor est, qui loquens de conuentu Græciæ in
Isthmijs, & *πάλιν*, inquit, *ἐδορῦσσαν οἱ σοφισταὶ, καὶ δάπρ*
ὲν πύματι βάλτεσθαι τὸν ὕδραν ἔχ' ὀφῶντες, ac rursus tu-
multuabantur *sophistæ quemadmodum rana in cœnoso*
stagnò hydrum non videntes. Vbi etiam narrat So-
phistarum discipulos illis contentionibus in-
flammatos, non iam verbis velitare, sed pu-

gnorum pugnam ciere consueuisse. Iure proinde dicebat Aristides Sophista, eos doctores *Aristid. or. de concord. initio.* qui rixa & tumultu disputationum capiuntur, auditores suos minimè meliores efficere. Et sapienter S. Chrysostomus in epist. ad Hebræ. *S. Chrysost. ho- Discipuli, inquit, in certaminibus magistros attēdunt. mil. 18.*

Hinc præstantes virtute viri & excellenti rerum cognitione, Sophisticum nomen oratione sua depresserunt, quòd viderent eos homines latam aperire ianuam, & pronos aditus iuuentuti ad aud. iam, ad animi confidētiam, ad clamoriam imperitiam conseruandam, & in philosophiæ professione rem facerēt à sapientia plurimū alienam. Synesius quidem Philo- *Synes. ep. 116.* sophiam monet procul ab animo genus omne contentionis arcere, & Homero vate sapientissimo autore, φιλονεικίας κακὰ, esse abiicienda

Εἰς ὄρος, ἢ εἰς κύμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,

In montem, aut pelagi resonantes murmure fluctus.

Epictetus apud Arrian. non dubitauit asserere *Arrian. l. 4. c. 5.* notam boni & honesti viri esse, abstinere à Sophistica rixa, & alios à contentionibus auocare. Dat exemplum in Socrate, qui cum Polo, Thrasymacho, cæterisque Sophistis ita semper egit, vt mirificè se ab omni pugna alienum esse ostenderet. Et diuinè, vt solet, Gregorius Nazianz. prudentis hominis atque moderati esse *Naz. or. 9.* ait, *μη πάντα νικᾶν*, non vndecunque victoriæ palmam exquirere: quam sententiam vberius exponit Pachymeres in Epist. magni Dionysij Arcopagitæ. In eos *φιλονεικίας* molestosque disputatores magnus Origenes id vatis diuini oraculum accommodauit: *Gladium euaginauerunt pec-* *Origen. in Psal. 36.*

- catores: sic enim in eius loci interpretatione: Si videas gentiles aduersum se in disputationibus dimicantes, & diuersas contra se inuicem impietates dialecticæ artis versutij's astruentes, potes tunc dicere competenter quia gladium euaginauerunt peccatores. Eosdem Plato ea causa nominauit *σκλάβια*, rabiosas caniculas, quibus, inquit, iucundum est *ἔλκειν ἢ ἀπὸ ἐαυτῶν*, distrahere alios & lacerare. Quæ verba etiam Plutarchus lib. de profectu in virt. ad eos refert, qui *ὄντι τὰς εἰσάδας ἔ τὰς ἀποδείας ἢ τὰ σοφισμὰτα χοροῦσιν*, ad lites, diuisiones obscuras & sophismata se conferunt. Hinc Sophistæ dicti eleganter à Seneca conlatrare philosophiam, quod caniculæ in morem latrent, mordeant, & ringantur. Venustè quoque Agellius, *Theorematicus*, inquit, tantum mugalibus dilatrantes. Themistius non absimili ratione dixit illos *ὄλακτιν*, latrare. Sed inest in huius vocabuli notione non modò iniucunda in disputando procacitas, & furiosæ mentis agitatio, verum etiam in maledicendo animi quidam impetus nocere cupientis. Quo modo B. Hieronymus Celsum, Porphyrium & Iulianum, *rabidos aduersus Christum canes* vocat. Et aduers. Vigilant. *Huiusmodi*, inquit, *oratores contra Apostolos pertonant, imò tam rabidi canes cōtra Christi latrant discipulos*. Sic D. Chrysofom. de Iuliano Parabate loquens, *In cælum respiciens ὄλακτιν ἔ τὴν μαγροδύοις τῶν κυνῶν*, rabidorum more canum allatrabat. Sic caninam exercere facundiam dixit Lactantius. Est lepidum Epigramma poetæ Græci de Marco Sophista, quem demortuum minimè ab inferis exceptum fuisse canit, quòd ijs Cerberus vnus sufficeret, nec altero cane foret opus.
- Plato l. 7. de rep.
- Plutarch. de prof. virt.
- Senec. l. de beat. vit.
- Agell. l. 1. c. 2.
- S. Hieron. de script. Eccl. & aduers. Vigil.
- S. Chrysof. homil. de S. Babyl.
- In Antholog.

De inuidia Sophistarum in Condoctores. Hesiodi versus, Καὶ κερμαὶς κερμαῖς, &c. è mente sapientum explicantur. Ὁμότεχοι quomodo αἰτίπεχοι. Fatalis Sophistis inuidia. Ea de re quid viri grauisissimi censuerint.

CAP. XIII.

NOSTRUM est à doctissimis hominibus, Sophistas haud obscura semper inuidia in ὁμότεχοις æmulósq; arfisse: vnde opinor factum, vt qui primùm dicebantur ὁμότεχοι, postea nominarentur αἰτίπεχοι.

Tatianus Allyrius hoc cõmune vitium Sophistis Græciæ obijcit: *μοῦτι ἰδὴ γὰρ ἔπερος πῖν ἔπερον, αἰτιδοξοῦσι δὲ ἑαυτοῖς, διὰ τὴν ἀλαζονείαν ἴπποις ὀπιληθῆναι ποῖς παροῦχτας.* *Tatian. or. contr. Grec.*

Alter odit alterũ, & gloriæ causa æmulus est, & propter insolentem arrogantiam quisque locum præstantiorem quaerit.

Themistius in eo Sophistarum vitio exagitando, summa copia & orationis varietate vitur: *Themist. or. 1.*

καλεπώτερον τῆς ψυχῆς νόσημα, aliàs κῆρα pestem, item καλεπώτερον λούκῆς νόσημα, morbum vitiligine molestiorem.

Sic D. Gregorius Nazianz. de Sextis & Pyrrhonibus loquens qui Sophistarum more

εἰσιτικοῦ genere delectabantur, eorum αἰτίπετον γλώπῃ vocat νόσημα θνῖον ἐ κακόντης, grauem quendam & malignum morbum. *S. Greg. Naz. or. 21.*

Pindarus item ἔλκος inuidiam dixit, nam in Pythijs de inuido, ἐνέπει-

ξεν ἔλκος ὀδυσαρὸν ἐξ καρδία, suo cordi triste inflixit *Pindar. Od. 2. Pyth.*

vlcus. Præterea eo nomine Themistius arcet à Philosophia & humanitate Sophistas, quòd φθόρος & βαρκαρία labes sit, à Musarum dulci concordia, & sapientum consociatione alienissima. Nam Musæ quidem, inquit, cùm no- uem sint, ἕδεμια αὐτῆς ἀζανακτιῶσθε τὰς ἄλλας, nulla tamen aduersus cæteras commouetur, quòd neque sola sapiens sit, neque sola à Poëtis implorecur. Quin neque Calliope citharam sibi vendicat, nec Thalia tibias, ne- que lyram Terpsichore, sed vnaquæque quod suum est in communem chorum amat contribuere, canúntique sese inuicem excipientes, aut Poëta, nusquam impedi- entes symphoniam, ἢ βαρκαίνοσσι, nusquam inuidentes. Non sic adulterini isti, falsóque nomine dicti Philoso- phi, &c. Profert & Hesiodum oraculum de minorum opificum & poëtarum inuidentia, vt fatale id Sophistis quoque fuisse videatur.

Hesiodus il-
lustratus ex
veterum Sa-
pientum do-
ctrina.

Quem etiam versum alij eruditissimi viri protulerunt, ad Sophisticum hunc morbum illustrandum. Cùm Secundus Atheniensis So- phista Herodem Atticum discipulum videret summa gloria & hominum existimatione flo- rentem, dissimulare inuidiam minimè potuit. Vnde Herodes cauillabatur ipsum, ait Philo- stratus, Hesiodum illud proferens,

Καὶ κερμαίς κερμαί, &c.

Platarch. l. 1.
Sympos. 1. 2.

Plutarchus in simili re, σοφιστὴν ἢ κερμῶν συγκατα- κληθεὶς σοφιστῆ, &c. Sophistam vero aspidere Sophista, aut poëtam poëta nolo :

Πρωτὸς τὸν πτωχὸν κατὰ τὴν αἰδοῦς αἰδοῦ.

Vbi monere clarissimus ille philosophiæ ma- gister videtur, fieri non posse, vt Sophista con- cilietur beneuolentia & amore cum alio So-

phista, cum inter eiusdem artis & opificij homines flamma inuidiæ facilè excuscitur. Certè negat S. Chrysoftomus amicitiam inter ὁμοτέχους esse εἰλικρινῆ, puram & sinceram: reddit rationem, ἔχ' ἑδρ' πρὸς τὴν ζῆλον & βασκανίαν. Docet idem Magnus Basilius: Non Ægyptio, inquit, vir Scythia inuidebit, sed suæ genti quilibet: & in eadem gente, non ignoris, sed familiaribus & vicinis ἢ ὁμοτέχοις, & eiusdem artis hominibus, aut alia de causa coniunctis, & his denique coæuis, cognatis & fratribus. Sic Plutarchus l. de fraterno amore, rarò caufidicis inuidere Sophistas ait, sicut militū ducem oratorem: sed eandem artem facitantes, si mali sint atque vitiosi, perinde se habere, ac si duo aliqui eandem amantes mulierem, se in omnibus superiores esse contendant. Itaque Philostratus ex eo probat Phauorinum in Sophistis numerandum, quòd aliquando cum Sophista inuidiosè certauerit. Subdit, τὸ γὰρ φιλόπμοι ὅτι πρὸς ἀνιπέχοις ποιεῖ, etenim ambitio eiusdem artis emulatores inuadit.

Sed eloquentissimus Gregorius Nazianz. dictum illud Hesiodi minimè probat: nam in epistola quadam ad Præsidentem prouinciæ, ἐκ ἐπιγράμ' τὸν Hesiodon, ὅτι πρὸς ὁμοτέχοις ἀνιπέχοις ὠνόμασε, Καὶ κρεαμαῖς κρεαμαῖ κοπέῃ, λέγων, & τίκτονι τέκλων. Neque enim, inquit, mea quidem sententia magis inuidet, quàm accurrit & exosculatur, ac velut familiarē & necessarium conplectitur: αἰοιδὸς vero eo magis αἰοιδῶ adiungitur, quòd eorum opera circa vocem & sermonem versatur. Vult igitur causam esse, cur se poëtæ & homines literati potius ament, quàm vt obtrectent sibi mutuò atque inui-

S. Chrysoft. homil. 1. in ep. ad Coloss.

S. Basil. homil. de inuid.

Plutarch. de am. frat.

De vit. Soph. l. 1.

S. Greg. Naz. ep. 44.

Dion. Prus. or.
77.

Themist. or. I.

Aristid. to. I.
or. funebr.

deant. Et quidem Dion Prusæus distinctionē
adhibita sic Hesiodi versum explicat, vt de mi-
noribus & vilioribus artibus verum esse conce-
dat, neget de maioribus. Quem secutus The-
mistius, *Concedamus*, inquit, *si ita lubet, Poetas,*
cæterosque artifices si quis dixerit à se inuicem disside-
re, & inuidiosè in se mutuò inuehi. Etenim artium illis
præmia, harum quidem pecunia est, illarum verò præ-
ter pecuniam laus, quibus peræquè qui inferior in ijs
sit perfrui minimè potest, &c. Addit in maioribus
scientijs id minimè euenire, in quibus intenta
mens in cognitionis delitias, quibus nimium
quantum recreatur, ad eas quoque perfruen-
das inuitat alios. Itaque Aristides orator in
Rhetorum artificio, id poëtæ acroama, etiam
falsum aliquando esse contēdit. Nam expolita
& extructa oratione commendans Sophistam
Alexandrum, *μόνος δὲ τὸν Ἡσίοδον ἠλεγξεν ἔργω*
ψευδῶσπον, &c. solus præterea Hesiodum mendaciij
conuicit, qui poëtam poëtæ inuidere dixerat: ὡς γὰρ τῷ
ὁμοπέλοις ὅτι πατὴρ κοινός, erat enim eorum qui eandem
colebāt artem, tanquam pater communis, nec minorem
in illo omnes, quam in se quisque spem positam habe-
bat. Magna sanè laus in Sophista, caruisse illo
vicio, quod per illam hominū nationem graf-
fabatur, vt eloquentissimus ille Rhetor summo
iudicio mihi dixisse videatur, *μόνον solum* cum
Sophistam hoc præstitisse. Constat enim vulgò
illos omni ratione molitos, vt *ὁμοπέλοις*, si quo-
modo possent, & à schola, & docendi munere
exigerent, quò soli hominum commédatione,
& mercedibus adolescentium fruerentur. Id
Aristides in eadem laudatione declarat, *ὡς πικ*

ἄλλοις ἀπετέροι ἢ τῶν δευτερώων, ἀλλὰ συμπράττων ἐκάσταις,
 &c. Quare Synesius in arte Sophistica dixit in- *Synes. in Dion.*
 iudiam penitus insitam & iniustam videri: quod
 sit necesse, nomen vt suum & auctoritatem
 tueantur, de alijs in docendo occupatis, malè
 & loqui & sentire, & cum nota aliorum con-
 tentione laudem suam coniungere.

Quàm latè ea contagio patuerit, tum anna-
 lium monumèta significant, tum excellentium
 hominum reprehensiones. S. Gregorius Na- *Gregor. Naz.*
 zianz. literis ad Eustochium Sophistam datis, *in ep.*
 eum modestè, & non sine diuina quadam &
 sapienti grauitate reprehendit, quòd ἀπίτεχός
 multis conuicijs onerauisset: *Coroplathos* illos
 tuos, inquit, & *Telchinas* (his vocabulis ad con-
 tumeliam Sophista erat vsus) *minimè laudo, qui-*
bus insectaris τὸν ἀπίτεχόν. ἐπειδὴ νεύειναι πρὸς ὁμο-
 τέχοις ἀπίτεχοις καλεῖν, quandoquidem vsus obtinuit,
 vt eiusdem artis professores, ἀπίτεχοι, *amuli* & ad-
 uersarij nomenclentur. Quos vocat ἀπίτεχοις, Fabius,
 Suetonius, aliique dicunt *antisophistas*, B. Au- *D. August. l. 1.*
 gustinus *condoctores*, lib. 1. Confess. vbi de suo *conf. c. 9.*
 præceptore: Qui si in aliqua quæstiuncula à con-
 doctore suo victus esset, magis bile atque inuidia tor-
 queretur, quàm ego cum in certamine pilæ à collusore
 meo superabar. Vbi apertè Sophisticam inuidiam
 depingit. Plato in libris de repub. autor est, de *Plat. l. 6. de*
 Sophistis olim dici propriè consueuisse ἀπί- *rep.*
 τέχοις, sic enim scribit: Ἐκάστον τῶν μαθητηνομήτων ἰδίω-
 τῶν, ὅς δὴ ἔπι σοφιστῶν καλοῦσι, ἢ ἀπίτεχοις ἠγροῦνται,
 &c. Quisque eorum qui priuatim accepta mercede
 homines erudunt, quos quidem *sophistas* & *amulos*
artium appellant. Sed hæc de nomine obiter; rem

Gregor. Naz.

autem ipsam loco citatoq; magnus ille Theologus deprimit, & grauissimè pronunciat, esse quiddam ἀσχεπές ἢ πτωχότατον ἀνθρώπου, inhonestum planè atque sordidum. Eadem mente S. Chrysostomus inuidiæ maculam ab amatore sapientiæ remouet. Scribens enim in Epist. ad Ephesios quærit, πῶς γὰρ ὄσιν εἶπέ μοι φιλοσόφος; inter alia respondet, φθόνος ἢ παντὸς πάθους ἀσώτερον ἢ, inuidia atque omni animi perturbatione superiorem esse.

Haëtenus de vitijs, quæ multorum communia fuere Sophistarum, non omnium: sed fecit eorum multitudo, qui ad eos scopulos adhæserant, vt propè omnes in eadem fuisse nauis crederentur. Quod intelligendum maximè est de ijs temporibus, quibus nondum Christiana lux magnas vrbes, & doctrinarum ea columina illustrauerat. Nam post legem & religionem Seruatoris, per omnium oras terrarum felicissimè dissipatam, ij Rhetores eloquentiæque magistri suam vitam composuerunt, quibus vt cum S. Gregorio Nazianzeno loquar, ἡθὸς ἡμῶν καὶ ῥήτορες, & non modò suæ dictionis, verùm etiam vitæ ornamenta Scholis reliquerunt.

F I N I S.

Soli Deo honor & gloria.

INDEX RERVM ET VERBORVM.

A

- Bolla philosopho-
rum. 246
 Acclamatio aduer-
sa. 275
 acclamabant vsque ad ra-
uim laudantes. 283.284
 acclamationum ad laudem
duo genera. 285
 ἀκμάζειν in dicendo. 255
 ἀκόλουθοι Sophistarum disci-
puli. 432.433
 ἀκρόασιν ἐπαγγέλλειν, indicere
declamationem. 170
 ἀκρόασις quid. 177. duo eius
genera. *ibid.* ἀκρόασις ὀπι-
δεικτικὴ & σοφιστικὴ. *ibid.*
 ἀκρόασις ἐρασιμαί. 178. ἐμί-
δοι. *ibid.* ab ijs abhorre-
bant sapientes. 179
 ἀκρωϊται qui. 377. ijs data pe-
cunia. 462
 actio declamantium qualis.
253. &c.
- admirabilia Sophistarum.
101
 Adrian. Imperat. Athenas
instaurauit. 31. Sophista
dictus. *ibid.*
 adulteri philosophi. 492
 Ægyptij callidi & veterato-
res. 28
 Æolus Sophista. 27
 Ærumnæ puerorū in Scho-
lis. 479. ærumnosæ viæ
discendi. 480
 Ætates 4. Sophistarum. 26.
 & deinceps. ἀγίρειν quid.
232
 ἀγόρευι vnde nominati. 233
 ἀγωνισται πρὸς λόγους. 117
 agones anniuersarij ob Ma-
rathoniam pugnam. 196
 ἀγων, declamatio. ἀγωνίζεσθαι,
declamare, &c. 256
 Agrippem theatrum Athe-
nis, vbi recitationes. 219

INDEX RERVM

- αἰολοῦν*, varium & versutū. 27
αἰρησιάζειν. 28
ἀλαζονεία propria nota Sophistarum. 438. *ἀλαζόνες* qui dicantur. 439. *ἀλαζονείας* exempla. 441
ἀλαζόνες dicti Sophistæ. 85. 86. 91
ἀλοπίας artem profitebatur Antipho. 26
 ambages fallaciōsæ Sophistarum. 130
 ambigua studiosè confectabatur Sophist. 122. 125. 126
 ambitiosi Sophistæ. 36. & vulgò eloquentes. *ibid.*
 ambitiosi Sophistæ & gloriæ libidinosi. 85
 ambulatorij Episcopi, *ὀρειοδευταί*. 167
 amiculæ & scorta Rhetorum. 489
 Amor dictus Sophista à Platone. 76
 amplificare parua vel deprimere magna propriū Rhetorum. 83. 84. est utilis ea exercitatio. *ibid.*
 Anaxagoras irreligiōsus. 72.
 lapidibus appetitus. 73.
 coniectus in carcerē. *ibid.*
ἀνὲξ ἐλεγκτῶν tributum Sophist. hoc est, non facile posse conuinci. 143
 annuli declamantium. 239
 anstæ, vnci, nodi, de Sophismatis. 126
ἀντιλογομαχίαι. 117
 Antipho an primus artis scriptor. 44. dictus Nestor. 45. eius *ὑπερθεῖς ἀκροάσις*. *ibid.* primus scripsit orationem. *ibid.*
 Antiphontes duo. 45
 Antisophistæ. 380. dicti *ἀντιπεχνοί*. 521
ὁμίπεχοι vocati, qui sunt *ὁμίπεχοι*. 525. 527
 Antoninus Pius *ζητυλικός*. 31
ἀνυποδυσία Sophorum & Sophistarum. 241
ἀπαγγελία. 313
ἀπαπῶνες & *ἀπαπιλοί* dicti Sophistæ. 91
ἀπορα, captiones Sophist. 134
ἀποπαισιάζειν μειρένια quid. 470
ἀρῆς λόγων, laquei, de Sophismatis. 126. *ἀσύντομοι λόγοι* de iisdē. *ibid.* *ἀνισήδραμα*. 125
ἀρῆς λόγος inter captiones. 140
 Aristoteles metu profugit in Chalcidem. 73. è fontibus Gorgiæ hausit. 40
 argumentatio Sophistica,

lorum, frænum, vincula.	attonitos facere proprium
132. 133. σοφίσματα δυσμήχανα	eloquentiæ Sophist. 98.
ἔ παρούργα. <i>ibid.</i>	99
Arrogantia Sophistarum	auaritia Sophistarum viuis
pingitur. 439. & deinceps.	coloribus expressa. 450.
arrogantia odiosa. 446	451. auaritiæ sordes. 465
arrogantia Sophistarum in	aucupia verborum. 123
dicendo. 268. 269	auditorij Sophistarum seu
ars Sophistarum φαντασική.	Rhetorum modus & de-
113. είδωλοποιητική. <i>ibid.</i> κακο-	lineatio. 223
πηνία. 114. κλεπτική. <i>ibid.</i>	Aulæ commodatæ ad decla-
ψευδοποιητικά. <i>ibid.</i> ματαιο-	mationes. 221
πηνία. 115. ambitiosa. 86.	Aurelius Antonin. Imp. è
duo quædam complecte-	nimio studio æger. 32
batur. 94. 95. ex quibus	Autolyçi & fures Sophistæ.
confletur. 96. laudata. 49	494
artigraphi, artium tradito-	αὐτοχέδοι. αὐτοχέδιαζεν, &c. 210
res & technici. 153	
artificium rhetoricum sus-	
pectum. 74	B
artium earûdem æmuli vul-	B Alneator Sophista, de
go inuidi. 525	loquaci. 509
Athenæum Romæ, & Audi-	in Balneis olim perennis lo-
torium Capitolij. 220. in	quacitas. <i>ibid.</i>
Athenæo Rhetores &	balnearis pompa Scholasti-
poetæ sæpe dicebât. <i>ibid.</i>	corum. 248
Athenæ euerfæ, instauratæ.	βαλχύνειν in dicendo. 255
31. aureæ S. Greg. Naz. 32	balbuties delicata. 262
Atheniensium propria laus	Βασινίης cur dicta oratio
è Marathone. 195	Themistij. 24
ἀθηνίζεν olim valde lauda-	in Basilicis publicæ decla-
tum. 334. atticismi affe-	mationes. 222
ctatio reprehensa. 335	βατταείζεν & βαττολογείν. 508

INDEX RERVM

- βάθρα siue Sedilia in auditorijs Rhetorum. 223
 βόμβος, concionis admiratio. 290
 βραχίς λόγῳ Sophistarum qui. 131
 bracteata dicta. 308
 Bufiridis & Clytemnestræ laudes. 204
- C**
- K** ακαδαίμονες, κατὰ πλοῦσι, κατὰ δαίματα dicti Sophistæ. 92.93
 κακοτεχία Sophistarum. 114
 καινόσπουδον Sophistarum. 101
 Calendarix strenæ data Rhetori. 463
 κελίνικοι, triumphales inter Sophistas vaferrimi. 134
 calumniæ impudētium Sophistarum. 512
 Cancer Sophista victus ab Hercule. 129
 caniculæ rabiosæ Eristici. 145
 caniculæ contentiosi Rhetores. 522
 canina facundia. *ibid.*
 canorum in oratione & canorosi sonitus, siue ὄφω-
 νία, ἦχος. 354.355
 cantus in dicendo. 266. repudiatus à quibusdā. *ibid.*
 captatio verborum. 122
 captiones Sophistarū inutiles, araneorum telis similes. 140.145
 Carneades in vtrāque partem disputans exercebat τὸν ἥττονα λόγον. 81.205
 cathedræ velatæ Episcoporum, & Sophist. 230. cathedra Professorum. 227
 cathedra Sophistarum. *ibid.*
 cathedrarii, ὀπιδίφροι qui. *ibid.*
 Cauillatrix, Sophistice. 14
 Cauillatores. 117
 caupo eruditionis primus. 448
 causas agere prohibiti Sophistæ. 75
 causam inferiorem superiorem reddere exercitatio Sophistarum. 78.79. *et c.*
 causas egere Sophistæ. 56
 κεκαλυμμένος λόγος siue Oper-
 tus, captio. 136. quis eius inuētor. *ibid.* Zenonis exemplū explicatum. *ibid.*
 κενεολογία Hippix Sophistæ. 35
 Ceratinæ, captio Sophistica. 137
 chorus Sophistarum ad excitandos plausus. 294
 Cicero Rex oratorum. 52

- circulatores Sophistæ. 166
 circumlocutiones Sophistarum. 130
 ciuilibus scientia tradita à Sophistis. 108. ea dicta verissima philosophia. *ibid.*
 ciuitatibus publicè donati Sophistæ. 55
 clamores plaudèrium olim maximi. 283
 clamor ἀσπικος & non articulatus laudantium. 289
 classes & variij ordines in Scholis Sophistarum. 391
 clausula pro elegantia orationis. 281. in clausulis datus plausus. 281. 282
 κοιδανες in oratione. 359
 κολοβόν in oratione. 128
 coloratæ controuersia. 410
 κομπαιζοντες dicti Sophistæ. 439. hinc κόμπτοι σοφιστικοί. *ibid.*
 κομψίτης de stylo Sophist. 369.
 κομψοὶ ῥήτορες. κομψὸν τεχνίον. κομψὰ ῥήματα. κομψολογίη. 310
 κομψοὶ ῥήτορες. 65
 concertatoriæ declamationes Sophistarum. 170.
 certamen detrectare infame. 171
 cōcinnæ orationis vis. 344.
 concinnitate vsi intemperantiùs Sophistæ. 346
 contentiosorum Sophistarum scopus. 120. 121
 cōtētiosi Sophistæ. 116. 519.
 variè expressi. 117. 118. 119
 constricti ferro adolefcetes vt meliùs discerent. 483
 cōtrouerfiam sæpe incipiebant à iureiurando. 416
 controuersia inter declamationes præcipua. 406
 conuiciis delectati Rhetores & Sophi. 516. 517
 Cornua sæpe in ore veterum Sophistarum. 137
 κορυβαλωτῶν in dicendo & βακχυόν. 257. 258
 cothurnus sermonis. 355
 χυσὴ μαρία. 163
 Crocodilus genus argumentationis captiosæ. 135
 crotala, de loquaci. 510
 κρότης, plausus, quid sit. 273.
 quomodo fieret. 274
 κρότης siue ἠχὼ in oratione quid. 353
 crudelitas Sophistarum in extorquenda pecunia. 468.
 & seqq.
 κωβεία Sophistarum, pipexie. 120. Ἰνδολογικὴ τετρακτρία, vni en de gobbelets. *ibid.* præstigiatorum acetabula & calculi. *ibid.*

INDEX RERVM

- cunei, siue cuneata subsellia in Rhetorum auditorijs. 223
- cultus Sophistarum seu vestitus. 238
- cultus philosophorum. 240
- Curia aliquādo locus declamationum celeberrimum. 222
- weibaw*, Dominans, captio Soph. 139
- D
- D**æmon primus Sophista. 29
- Damon Sophista Periclis magister. 7. Sophisticam occultauit. *ib.* ostracismo eiectus. 43
- decem millia denariorum commune salarium Sophistarum. 387
- declamatio inuenta à Gorgia. 47
- declamationem eandem sæpiùs dicere aliquādo irrisum. 209
- declamatores siue declamandi magistri. 151
- declamationes speciosæ siue *ὀμοειδέες* sæpe in Aulis gradioribus. 221. in theatris. 216. 217. *et c.* in Curijs & Basilicis. 222
- declamationes in Schola. 400. earum formæ quædam. 402. utilitas. 404
- declamationes adolescentium certis diebus. 404. earum varietas. 405
- declamationem indicere. 170
- declamationis Scholasticæ modus & *οὐκονομία*. 414. in ea quæ probarentur & laudarentur. 418. 419. materia declamationū multiplex. 420
- declamaturi sollicitudo maxima. 235
- decreta Technicorum, præcepta eloquent. 153
- δειξέας* artificum. 174. *δειξέων* tempus. *ibid.*
- δεινοί πύμπες* in malam partem dicti Sophist. 89
- Demosthenes cur dictus Sisyphus. 27
- Demosthenes ambitiosè se in dicendo attollebat. 268
- Demosthenis æmuli Sophista. 337
- deuia iurisperitorum responsa. 129
- deuorare ac deglutire dicebantur Sophistæ eos aduersum quos dicebāt. 121

INDEX RERVM

tiōfi.	36	ὀπισθέμμενες dicti Sophistæ.	50
eloquium vocale.	355	epithalamia inter declama-	420
εἰδῶλων ᾠροσάται	Sophistæ.	tiones Scholasticas.	420
εἰδῶλα quæ dicantur apud		ἑρᾶσαι nominati discipuli	
Platon.	ibid.	Sophistarum.	431
empti plausus.	292	Eristici Sophistæ.	96. & fu-
ἐμπυροῖζχοςμός de dialecticis		sè 116	
fallaciloquis.	124	Eristici ab omnibus dam-	
ἐννοιαί siue conceptus Sophi-		nati.	145
starum admirabiles.	314.	Eristicorum inuentor quis.	
ἐννοιαί σοφιστικαί & πανηγυρικαί.		141	
315		ῥωμεία quid.	313. ea in So-
ἐνδοσιαστικός Rhetorum.	258	phistis qualis.	316
ἔωλα ῥηγεῖν, declamare ve-		ῥωπῶν ἀφουκία.	124
tera & pridiana.	209	ῥωπικὰ Sophismata.	145
ἐπαγγέλλειν ῥηγεῖν vel ἀκρόασιν.		ῥώπημα est argumentatio.	
170		134. ῥωπῶν λόγους arguari.	
ἔφοδος διαλεκτικῆ.	124	ibid.	
ἐπιχρησθῆναι in dicendo.	254	ἑρωτήματα δυσάλλαβα, μικρὰ,	
ἐπιδείξεις ἐπιλοδοί.	178. Prodicti	κομματικὰ, ἰσοῦν, λεπτά.	131
ἐπιδείξεις πεντηκονταδραχμῶς.		errones Sophistæ lucri cau-	
178. ἐπιδείξεις olim fre-		sa. 164 vel propter am-	
quentes. 179. ab iis ab-		bitionem. 165. erratici.	
horruerunt sapiētes. ibid.		166	
lege prohibita.	ibid.	ἐχρηματοποιεῖν controuersia.	
ἐπιδείξεις, declamationes ad		409. 410	
pompam. 175. ἐπιδείξιν ποι-		Eucliaē templum ob pugna	
εἰδῶται, ἐπιδείκνυται.	ibid.	Marathoniam.	196
ἐπιδείξεις siue Panegyrici in		ἔπιθελαι λόγοι.	463
olympiis.	180. 181	ἔξω φιλοσοφῆν.	115
epiguus in os immissus. 485		Eugenius tyrannus fuit Sophi-	
epistolarum usus pro ἐπι-		sta.	59
δείξει.	207	exilire, exultare, exurgere,	

- erumpere in plaudendo. 276
 exquisitæ ambiguitates. 126
 extemporalis audacia declamatorum. 213
 extemporales declamationes Rhetorum. 210. earum inuentor. 211. earum olim magnum studium. 213. cur laudatæ. *ibid.* reprehensæ à quibusdam. 214
 Exercitatio Sophistarum, causam inferiorem superiorem efficere. 80
- F
- F**ama docentium Sophistarum latè patens. 380
 fama pallens Oratorum. 236
 fame castigati olim pueri. 481
 fanatici Oratores. 257. 327
 febris quartana laudata à Phaurino. 203
 felicitatem pollicebantur Sophistæ. 444
 ferula castigati pueri. 475.
cur leuis ferula grauem
 doloris sensum adferat. *ibid.* quæ partes corporis ferulis verberabantur. 476
 fictæ lites in Scholis. 423
 fictæ controuersia, figmentata, fabulæ. 407. falsæ rerum imagines. 408
 figurarum nimia affectatio Albutio nocuit. 342
 figuratæ controuersia. 409. quas ob causas adhiberentur. 412
 figuræ Caussidicorum. figurati morsus. 411
 figurare, *ομιλιζειν* quid. 412. quis inuentor. 413
 figuræ in dicendo Sophistarum. 338. eæ mirificum ornatum pariunt. 339
 finis Sophistica quis. 97
 flagellis puniti adolescentes. 479
 flexiloqua verba. 123
 florida Apuleij, *ἄμεινον*. 206
 florida verba in declamationibus Sophist. 318
 fœneratores Sophistæ. 464
 frequentia auditorum delectabantur Sophist. 234.
 235
 fractum & emollitum genus orationis. 319

INDEX RERVM

figus in oratione. 332
 frivola iactatio, de pomposa
 declamar. 176
 Funebres orationes ad ostē-
 tationem. 190
 Fures alienorum scripto-
 rum. 493
 furatores veritatis & sacra-
 rum literarum antiqui So-
 phi. 497
 furor & insania orationis.
 327

G

Gemma de stylo Sophi-
 starum. 307
 gestus Rhetorum in dicen-
 do plenus arrogantie. 268.
 269
 gloriosi Sophistæ & laudis
 avidissimi. 445
 Γλωττα nominati Sophistæ.
 65
 Γλωττοπέδη, paxillus, epigrus.
 485
 Γλωττη πολεμίζεν de contentio-
 sis Rhetoribus. 520
 γέντης nominati Sophistæ.
 90. 114
 γουπεύειν dicti Sophistæ. 76
 γουνασιμὸς ἐπῶν. 129
 γουνασία. 333

Gorgias primus figuræ &
 lumina dicendi excogita-
 vit. 338. 342. idem autor
 concinnitatis. 343. quan-
 tam mercedem acceperit.
 457
 Gorgias primus poeticis vo-
 cabulis vsus in declam. 320
 Gorgias inuentor Eristico-
 rum. 142. eius Panegyri-
 cus in Olympiis. 181. 182.
 quo in loco illum habuit.
 184. 185. laudavit Mara-
 thonomachos. 197. inuen-
 tor extemporalis decla-
 mationis. 212. purpurea
 veste amiciebatur. 238.
 primus ornatum oratio-
 nis eximium induxit. 306.
 autor *ἑραδοξολογίας*. 316
 Gorgias quantus. 39. publi-
 cè in Olympijs dicit. *ibid.*
 aureus in Pythij templo.
ibid. eius orationes dictæ
 Lampades, & dies qui-
 bus illæ habitæ, Festa. *ibid.*
 eum imitati præstantissi-
 mi. 40. ab eo dicta γέρρα.
ibid. & γουναίσει hoc est ῥη-
 πορεύειν. 41. eius ῥητορεία &
 stilius mirabilis. *ibid.* inue-
 nit πέχας. 46. declamandi
 morem induxit. 47

Grammatica tradita à Sophistis. 398
 Grammatici Latini in Rhetorū munera inuaserūt. 18
 gratulationes post declamationem. 270

H

Hebreorum Sophistæ. 9.
 philosophicum palium. 247
 hæretici Sophistæ. 29. successu disputationis insolentescunt. 120. 121
 hæretici lenocinio orationis Sophisticæ vtuntur. 369. pulchro sermone tegunt venenum. *ibid.*
 hæretici *πικροὶ ζήτηται*, & fallacibus inuentis abundantes. 131
 hermæ collocatæ Sophistis.

55

Herões antiquissimi Sophistæ. 28. 29
ἥρωες vnde nomē habeāt. 28
ἡρώων λόγος quis sit. 78. 79. *ε*. c.
 Hippix Sophistæ *κενεολογία*. 35. ambitiosa ostentatio in olympijs. 36
 hippocentauri cur nominati Sophistæ. 109. hippo-

centauri dicti Catholici à Fausto Manichæo. 110
 historia pro epidixi & publica declamatione. 209
 historiam docebant Sophistæ. 398
 Homerus pater Sophistarum. 322
 honoraria qui Sophistis cōstituerint. 384
 honores quibus donati Sophistæ. 54
 hordearius orator. 92. 93
 horoscopus Sophistarum. 317
 hymnus de oratione commendate Imperatorē. 189
ὕψιλος de suggesto sumitur *ἀπλῶς*. 229. *ὕψιλον βήμα* Magistratuū, Episcoporum & Sophist. *ibid.*

I

Iactatio friuola, de pompa declamationis. 176.
 iactare proprie de Soph. 186
 immunitates attributæ Sophistis. 388
 Imperatores admiratores Sophistarum. 32
 implicare dicti Sophistæ dia-

INDEX RERUM

- lectici. 124. implicaturæ.
 125. implicatus sermo.
ibid. implicare orationē.
ibid. implicationes expeditionum. 131
- impudētes existimati Rhetores. 515
- impuri Sophi & Sophistæ.
 486. & *seqq.*
- impuri collocantur in cælo à Platone. 491
- impurus Socrates. 488. item Plato. 490
- inauguratio professorum Athenis. 376. 377
- inclamare de stylo, vel exclamare, *ὑπερωρεῖν*. 356
- infames materiæ declamationum. 200. ex dictæ *ἀδελφοί, ἀδελφοὶ, ἀπὸ τοῦ, &c.* *ὑπερωρεῖς* *ibid.* cur eas Sophistæ laudarent. 201. earum materiæ indiculus. 203. reprehensum id studium. 204
- inflare vehementiùs, *μᾶλλον ὑπερωρεῖν* de stylo. 355
- initiationes Rhetorum & teletæ. 249. 250
- infantia orationis & furor. 327
- interrogationes, id est, argumentationes. 134. in-
- terrogatiunculas nece-
 re. *ibid.*
- inventiones siue conceptus mirabiles & novi in declamationibus Rhetorum. 314
- inuidia aliena à Musis. 524. dedecet Philosophum. 528
- invidia Sophistarum. 523. & *seqq.*
- inuitatio ad *ἑμιδελξίν* siue declamationem. 231. quando & quomodo inuitatio illa fieret. 233. inuitatio in crastinum aut perendinum. 234. inuitationis formula. *ibid.* inuitatio per nuntios. *ibid.*
- Iouis ignis in Sophistis. 259
- Iris imago Sophistica. 50
ἰσοῦσται de peregrinationibus. 163
- Isocrates imitator Gorgiæ. 40
- Isocrates fur alienorū scriptorum. 496
- Iupiter Sophista princeps. 26
- iuratum olim Athen. per Marathonios. 196
- ius ferendi nominis Sophistarum. 251

inuidia Sophistarū ob dis-
cipulos. 428

L

Labyrinthi de Sophisma-
tis. 127

lacrimis instillari doctrinas
in animos puerorum. 479

λαρυγγίζεν de pronūciatione
Rhetorū. 264. λαρυγγίσματα.
ibid.

latrare dictum de Rhetori-
bus contentiosis. 522

laudationes meretricū scri-
ptæ à Rhetoribus. 490

laudes venabantur studio-
sissimè Rhetores. 279.
laudibus efferebātur. *ibid.*
445

laus rerum vilium vsurpata
à Sophistis exercitationis
vel gloriæ causa. 201 202

laus Deorum, hominū, ciui-
tatum, frequens in decla-
mationibus Sophistarū.
187

Legati lecti Sophistæ. 56. 57
legendorum Sophistarum
ratio qui præessent sug-
gesto eloquentiæ. 375. 376
leonis pellem ferebat Dio

Prus. 241
λέξις πολιτική. 22

lex olim Dialecticorum in
disputando qualis. 138.
eiusdem legis exceptio.

ibid.

Libanij celeberrima decla-
matio. 208

Libanius prætulit Sophisti-
cam Præfecturæ. 51

ληύθιον Sophistarum. 264
linguæ ῥυθμός. 261

locus rhetoricus. 193. locus
plausibilis, idem. *ibid.*

λογογράφοι. 64

Logographi in iure Tabu-
larij. 158

λογογράφοι scriptitantes ora-
tiones. 154. 155. logo-
graphus & logopæus an
differant. 155. quis pri-
mus Logographus. 156.
quæstus Logographorū.
156. 157. inuidiosi ob
eum quæstum. 157

λόγιοι apud Pindarum qui.
λοιδεῖα Sophistarum acro-
polis. 514

loquacitas Rhetorum im-
mensa. 507. & seqq.

loris castigati olim adoles-
centes. 479. 481

lorum dictum Sophisma. 132

Ioti & nitidi accedebant ad dicendum.	237	<i>ῥητόρων</i> Rhetorum siue declamationes scholasticæ. 401.
<i>νοξὰ</i> verba siue obliqua quæ.	128	autor <i>ῥητορῶν</i> quis. <i>ibid.</i> eorum per quã studiosi Sophistæ. 402. <i>ῥητορῶν</i> discipulorum. 403. <i>ῥητορῶν</i> Christianorum. 423
lucra Sophist. ex scriptatione.	156	
Lusoria, argumentationes Sophisticæ.	130	Mendacia Rhetorum. 501. qualia ea fuerint. 505

M

M aledicentissimi Sophista.	512. 513	Mentiens inter captiones Sophisticas. 139
Marathon, campus Rhetorum.	193	mercede quis primus docuerit. 448
Marathonij triũphi cur tam sæpe laudati. 194. proprii illi Atheniẽsium. 195. laudarũt poetæ, Philosophi, Sophistæ. 197. ridiculi in ea laude Sophistæ. 198. Ptolomæus Sophista cognominatus Marathon. 199		mercedem grandem petebant ab auditoribus. 455. varia illa fuit merces. 456. <i>εἶς seqq.</i>
materiæ variæ <i>ὑποδείξεων</i> recensentur. 207		Mercurius olim communis, post mercenarius cum doctrina vendi cepit. 448
medici olim dicti Sophistæ. <i>μεγάλα ταπεινά πείσσαι</i> & contrã, proprium Rhetorum. 83		meretricia verba in oratione Sophist. 319
Melanuri. 127		<i>μεμνηται λόγων</i> , declamatores Soph. 153
<i>μεταπίπλοντες</i> inter captiones. 140		<i>μεθόρια</i> cur dicti Sophistæ. 109
		metu propè emoriebantur pueri in Scholis. 480
		<i>μικρολόγος ὄψια</i> . 131
		minutię quæstionum. 131
		minerual Protagore & Gorgiẽ datum. 457. Isocrati. <i>ibid.</i>

in mercede petenda mos Protagorę laudatus. 466	gnificant recensentur. 89. & deinceps.
minutiloquium apud Iren. quid. 131	nouatis verbis delectati Rhetores. 329
<i>μείαι</i> commune salarium Rhetorum. 386	nudis pedibus quidam So- phi & Sophist. 241
<i>μωηται</i> , Sophistę eloquen- tes. 153	nugę solertissimę dialecti- corum. 129
Monodię inter declamatio- nes Scholasticas. 421	numeri oratorij vis. 351. nu- merorum varietas. 352
monstra & portenta ver- borum. 328	numerosa oratio Sophist. 351
Musę alienę ab inuidia. 524	nummorum pondus expen- debatur diligenter à So- phistis. 465. 466
Musei <i>σπησεις</i> siue publici vi- ctus. 59	nuptię Cratetis philosophi in Stoa. 487
Musici dicti Sophistę. 4	

N

N ηπειθεϊς ἀκροάζεις, disputa- tiones quę sint amu- leta luctus. 27
<i>νοήσεις</i> & <i>νοήματα</i> , siue conce- ptus Sophistarum noui, admirabiles, &c. 312. 314. 315
nodi artificij veternosissimi, de Sophismatis. 126
<i>νομικοὶ ῥήτορες</i> . 397
nomina honorata Sophi- starum. 61. & deinceps.
nomina Sophistarum quę eorum contemptum si-

O

O υῶ, acclamatum in lau- de. 286
obliqua & obliquata, <i>λοξά</i> , dubia. 129
obscuritas orationis affe- ctata à Sophis. 330
obsoletis vsi Rhetores. 327. ea irrita. 328
obstupefacit auditorē duo- bus modis eloquentia. 99
<i>ὠδή</i> in pronunciando. 265
odij in Sophistas causę. 1. ex religione, 72. 2. ex

INDEX RERVM

- artificio. 73. 3. causa. ὄρος in declamatione quid.
 78. 4. caus. 85 417
 ὀλυμπικοὶ λόγοι. 182 os damnatorum obturatum
 in Olympiis ostentatio om- varijs rebus. 484
 nium artium. 183 oscula data victori Soph.
 olympica celebritas sacra & aut feliciter declamanti.
 omnium maxima. 183. 173
 olympicæ orationes de osculis excepti post decla-
 Concordia. 184. locus mationem. 269
 vbi illæ haberentur. *ibid.* ostentatio, ἑπίδειξις siue pom-
 omnia scire se aiebant So- posa recitatio. 176. ostenta-
 phistæ. 444. 445 tatio declamatoria. *ibid.*
 ὀμιότεχοι cur vocati ἑπίτεχοι. ostentatio vulgaris quæ
 525. 527 appelletur in iure. 179
 Onocephalus in arcanis li- ostentatores gloriosi Sophi-
 teris quid significet. 167 stæ. 85. 86
- P
- opinionem pro veritate se- Π ἄγχι laquei Sophistarum.
 ctabantur Sophistæ. 112. 124
 113 παιδία, discipuli Rhetorum,
 oraria mota in plausu. 278 & Sophorum. 433
 orbis orationis. 349 παιδεία est per molestias eru-
 orationes civiles scriptæ à ditio. 479
 Sophistis pro alijs. 156 palis alligati olim adoles-
 orator quî differat à Sophi- centes castigandi. 481
 sta. 25 pallium philosophicû num
 orchestra pars auditorij differret à Sophistico.
 Rhetorum. 224 245. pallium Rhetorum
 Origenes cur dictus Ada- cuius coloris. 246
 mantius. 96 pallij Rhetorum solennis
 ἔρμη in dicendo. 255. diser- concessio. 248
 tius explicatur. 316 palmeæ

palmeæ virgæ adhibitæ ad castigationem. 477	<i>παράγοντες</i> inter captiones. 140
Panegyrista quis. 6.186	peregrinationes eruditæ. 162.163
panegyrici in olympijs. 181	Pericles quomodo perfe- ctissimus orator. 43. cur dictus Olympius. <i>ibid.</i>
panegyricus quid sit. 186.	mirificè adiutus ab Ana- xagora. <i>ibid.</i> audiuit So- phistas. 43. 44. autor <i>εχιδίου λόγου</i> ex quibusdam. 211
triplex genus panegyric. 187	
Panegyrici dicti Impera- toribus, Consulibus, &c. à professoribus eloquen- tiæ. 189. etiam absentibus. 188. reiecti à quibusdam Imperat. 190	<i>περιοδευταί</i> , circulatores So- phistæ. 166. in iure medi- ci <i>περιοδευταί</i> qui. <i>ibid.</i> <i>πε- ριοδευταί</i> Episcopi. <i>ibid.</i>
<i>παρεπιστημοσύνη φιλοσοφική</i> indu- cta ab antiquis Sophistis. 105	periodos cauponantes. 157
<i>παινησειν</i> , ad pompam ora- tionem instituire siue <i>ἐπιδείξαι</i> . 175	periodi dimensæ & artifi- ciosæ Rhetorum. 347. 348.
<i>πανήργος</i> Sophista. 29	349
<i>πρωτόδοξα</i> Sophistarum & <i>πρωτοδοξολογία</i> . 101. 102.	phaleræ de ornatu oratio- nis. 367
<i>πρωτόδοξοί ἐννοιαί</i> . 102	<i>φθ</i> acclamatum in laude. 286
<i>πρωτόσημοι</i> Sophistæ. 92	Philetas mortuus ob ca- prionem Sophist. 139
<i>παρένδυρος</i> in oratione. 327	<i>φίμος</i> , frænum, de Sophis- tate. 133
pauonum laus in <i>ἐπιδείξει</i> . 207	Philosophi nomen olim in- uidiosum. 7
pauoni comparati ostenta- tores Rhetores. 268	Philosophi politici. 20
paxillus in os immissus. 483	philosophi libidinosi. 490.
pedibus applodere in plau- su dando. 276	<u>adulteri</u> . 492. <u>furati</u> <i>sa-</i>

INDEX RERVM

- cras literas. 497
 Philosophi mercenarij &
 φιλοζήματα. 449. 450
 Philosophi aduersus So-
 phismata se diligenter
 exercebant. 144
 Philosophorum amatorix
 quæstiones. 146
 philosophiam præ se tulerunt
 Sophistæ. 105. 106
 philosophiæ proprium con-
 temnere diuitias. 111. 112
 philosophia mater Sophi-
 starum. 106
 Philosophi plausum quæ-
 rentes vituperantur. 303
 philosophorum salaria. 388
 philosophus quomodo dif-
 ferat à Sophista. 24. 25
 φιλομαθείς olim dicti philoso-
 phi. 107
 φημιός in os immissus. 484
 phrasis πολιτική. 22
 φρονιται, doctores. 152
 piscatores dicti Sophistæ ob
 auaritiam. 457
 πλαγιασμός orationis. 129
 πλασματα Rhetorū quæ. 407
 plasma in pronūciando. 263
 πλαῖνται Sophistæ, vagi. 162
 Plato imitatus Gorgiam. 40
 Platonis simia. 336. 337
 Plato poetica vocabula
 Gorgiæ imitatione adhi-
 buit. 323. nimis affectator
 figurarum. 341
 Plato impuros locat in cæ-
 lo. 491
 Plato ex inuidia carpit So-
 phistas. 35. quid in vno-
 quoque reprehenderit.
 ibid.
 plausus in scholis. 403. 404
 plausus quid sit. 272. 273.
 quomodo fieret. 274. in
 plausu dando quæ alia
 fiebant. 276. 277. plausuū
 auidissimi Rhetores. 278.
 279. 280 frequentissimos
 olim fuisse plausus. 281.
 etc. quæ acclamationes
 fieri solitæ. 285. clamor
 ἀσπυμὸς plaudentium. 288.
 289. empti plausus. 292.
 plausus in theatro, foro,
 conuiujs. 295. in scholis.
 296. in Auditorijs. 298.
 in templis Christianorū.
 298. 299. 300. 301. plausus
 lege prohibitus. 302
 plausus linguæ. 356
 πλοκαί, implicationes Sophi-
 starum. 124. πλέκειν λόγους.
 125. ὠδρακρούσις de ijs-
 dem. 125. πλεκταίαι. 127
 Pluton Sophista. 27

ET VERBORVM.

præna Sophorum volunta- ria. 482	περαγώνες & περιδωλείαι. 416
poetæ vagi & erronei. 167	περὸ ἀλλοτε veterum Sophi- starum ἐπίσημα. 212
poetæ spectant auditorum ἐκπληξιν siue stuporem. 99	Predici mirabilis ἐπίδειξις. 178
Poetæ nominati Sophistæ. 5	Prodici καλλιλογία. 36. quan- tus is fuerit. 37. eius sty- lus. 42
poeticam docebant Sophi- stæ. 399	præfatio in Controverſia Scholastica quid. 414. vnde præfationes duce- rentur. <i>ibid.</i>
poetica vocabula in oratio- ne Sophist. 320. 321. &c. φοιβάσει τοὺς λόγους. 258	professores electi ab Impe- ratoribus Romanis. 376. deinde ab optimatibus. <i>ibid.</i> interdum ab ipsis a- dolescentibus. 381
πολιτικός apud Ciceron. quis. 19. apud Græcos. 21	professorum duo genera. 378
πολιτικοὶ olim dicti sapientes. 20	professores qui appellentur. 150
politici generis dicendi au- tor. 22	professio ventosa Rheto- rum. 445
πολιτικός ἄρτος Athenis. 23	Prometheus ambitiosi So- phistæ imago. 86
politici hippocentauri. 109	pronuntiatio Sophistarum qualis. 261
pollicitationes arrogantes Sophistarum. 442. 443	propagines quæſtionum a- pud hæreticos. 131
pompa publica excepti in ciuitatibus Sophistæ. 52	προσαγωγίς monitores So- phist. 265
pompa orationis. pompa- ticus sermo. 367. 368	προσαγωγὴ λιμμάτων. 430
πυγυραὶ ὑποθέσεις. 204	Protagoras quantus. 38. ma- jor
principes huius sæculi dicti Sophistæ. 160	
priscais verbis quatenus vte- dum. 328	
præceptorū potestas in dis- cipulos. 480	

INDEX RERUM

- gos Persarum audiit. 38.
 eius acroama philosophicum. *ibid.* quadraginta annos docuit. *ibid.*
 Protagoras atheus. 72. in exilium eicitur. 73. scripta eius comburuntur. *ibid.* naufragio perijt. *ibid.* autor ἠπυρος λόγου. 79. eius ἀπὸ βέλους reprehensum. 81. eiusdem Communes loci de laude & vituper. 83. dictus ὀπίμυθος. 110. insincerus philosophus. *ibid.* inuentor Eristicorum. 142
 Protogorion, argumentatio. 135
 Proteus Sophista. 28
 φωνισμός in pronunciando. 262
 φουδολογία proprium Rhetorum. 502
 Pseudomenon, captio Sophistica. 139
 pueri castigati solea siue sandalio. 473. allio, porro, ampelopraso. 476. myrto, palma. 477
 puluini Rhetorum. 226. puluinus in supellectili scholastica. *ibid.* puluinus odoratus Isocratis. *ibid.*
 purpura sermonum. 308

Q

 Quæstionum architecti hæretici. 131
 quæstionum stolones inutiles. 132
 quadrata periodus. 350
 quæstiones, προβλήματα, ζητήματα proponebantur Sophistis à summis viris. 424
 quæstiuncula & λογομαχία disputantium Sophistarum. 518. & seqq.

R

 Radere periodum. rafa antitheta. 349
 recitabant ostentationis causa etiã aliorum scripta. 209
 Regium nomen impositum Sophistis. 52
 regnum obtinere inter Rhetores qui dicebantur. 379
 repentini Sophi in pallium inuolantes. 248
 retia argumetationum. 127
 rhetoricari. 193
 ῥήτωρος nomen quomodo sumatur apud Græcos. 16.
 17. 18

Rhetorum campus de Ma-	scalpere orationem.	348
rathone.	193	scenæ scholasticorum, ex-
Rhetores Latini quantam	dræ, scholæ.	390
mercedem caperent. 460	schemata & <i>οργανίζω</i> de	
Rhetorice villæ nomen è	controuersia Scholastica.	
Sophistico lucro ædifica-	412	
tæ.	467	Scholæ Sophistarum vel
Rhetorum proprium men-	publicæ, vel priuatæ. 389.	
tiri. 503. eorum <i>μελέται</i> de	390. in ijs sedilia.	391
tuendo mendacio. 502	Scholastici nominati decla-	
Rhetor idem quod calum-	matores. 158. scholastici	
niator.	olim quicumque periti.	
Rhetor vulgo habitus im-	159. scholastici Theologi.	
pudens.	<i>ibid.</i> id nomen tandem in	
Rhetor politicæ eloquen-	contemptum venit. 160	
tiæ doctor.	18	scholastica elegantiâ. 159.
Rhetorici doctores Sophi.	scholastico flore depin-	
10. rhetoricè dicere. <i>ibid.</i>	gere.	158
rhetoriffare.	<i>ibid.</i>	<i>σκηναί ἀπάται</i> Dialecticorū.
rixa Sophistica dānatur. 521	125. <i>σφοδρά, πικρόπικτες.</i> <i>ibid.</i>	
rosa de stylo Sophistarū. 311	<i>σραγισαίαι δογμαίων.</i> 126	
rotundus orator. rotun-	scorta Rhetorum. 489	
dare orationem. 349	scriptitare orationes ad	

S

Salaria Sophistis siue elo-	quæstum. 155. 156. qui pri-	
quentiæ doctoribus	mi id fecerunt. 156. lucra	
constituta. 382. <i>εξ deinceps.</i>	ex scriptit. 157. res facta	
salis laudatio frequēs apud	contumeliosa. <i>ibid.</i>	
Sophist.	203. 204. 205	scutica verberati adoles-
Saturnalia sportula data	centes. 471. è qua mate-	
Rhetori.	463	ria fuerit. 474
<i>σάλισται κωείαι</i> quæ.	128	sedentes vulgò declama-
		bant: in ardore exurge-
		bant. 228

INDEX RERVM

- sedere, inter auditores cen-
 seri. 224
 sella Rhetorum, thronus
 siue cathedra. 227
 sepiam cur dictus Aristoteles.
 127
σέπια, subitariae dictiones,
 schedia. 210
 sibili in scholis. 297. in dis-
 putationibus. 520
 Sirenes nominati Sophistæ.
 64. eorum stilus Sireni-
 bus adumbratus. 307
 spongia os damnatis clau-
 sum. 485
 spuma, & spumeus sermo
 de stylo Sophistæ. 367
στυλαφείς dicti Sophistæ. 158
 silentium aliquando ad lau-
 dem dicentium. 290. id
 dictum *intentionis* silen-
 tium, & *μυστηριώδες*. *ibid.*
συνέσις δραστηρίου. 21
 Sisyphus Sophista 27. Sisy-
 phi machinæ. 28
σισυφύης cur dictus Calchas.
 27 & Demosthenes Sisy-
 phus. *ibid.*
 Socrates doctor libidinis.
 453
 Sociates discipulus Sophi-
 staum. 36. Sophisticam
 exercuit. *ibid.* *ρητορικός*.
 37. Philosophus rhetori-
 cus. *ibid.* docere vetitus.
ibid. docuit *πὴν ἡθλονα λόγον*.
 81
 Socrates obscærus & libi-
 dinosus. 488
 solea castigati pueri. 473
 sollicitudo maxima So-
 phistæ. ante declamatio-
 nem. 235. 236. solebant
ἀγωνίζεσθαι. vigilare de nocte,
εἶς.
 Solon primus dictus Sophi-
 sta. 6
σοφοί dicti Sophistæ in ma-
 lam partem. 82. 114
σοφιστομανοῦντες. 117. *σοφιστοί* *σοφιστοί*.
 150.
 Sophisticam artem dissimu-
 labant antiquissimi alte-
 rius artis velamine. 7
 Sophista apud Latinos cau-
 po doctrinarum. 9. elo-
 quentiæ magistri. 10. in
 iure Græci Rhetores. *ibid.*
 & 11. professor. 13. pro-
 gymnasmata tradens.
ibid. Philosophus. *ibid.*
 Sophistica, ornamenta ora-
 toria. 13
σοφιστής & *ρήτορ* distincti. 15.
 vnum discrimen explica-
 tum. 16. vterque iuuentur

tem docuit.	17	in Sophismatis quàm exer-
Sophista Ecclesiarum.	19	citati Sophistæ.
Sophista dictus S. Augusti-		143
nus.	19	Sophista perhonorificum
Sophistæ quæ docuerint.		olim nomen.
393. 394. &c.		49. 51. 53
Sophistæ eloquætiæ docto-		Sophistica cum Iride com-
res. 149. ij pluribus nomi-		parata.
nibus vocati, ἀγωγιστῆς λόγων		50
ῥητορικῶν. 153. Declamato-		Sophista primus Dæmō.
res. 151. Disertores. <i>ibid.</i> δι-		29
δάσκαλοι ἀσκήσεως. <i>ibid.</i> Do-		Sophistæ quando primùm
ctores eloquentiæ. 152. λο-		exorti.
γοδαίδαλοι. 150. μεμνηται λό-		30
γων. 153. Professores. 150.		Sophisticæ primi professo-
πιδούτῃ διδάσκαλοι. 151. ῥητο-		res.
εῖκοι. Rhetorici. 150. π-		34
πειμμένοι πᾶσι πῶ ῥητορικῶ.		spiræ categoricæ de Sophif-
<i>ib.</i> τεχνηται λόγων siue Tech-		matis.
nici.	152	125
Sophista à philosopho quo-		Stoici nouatores verborū.
modo discrepet.	24. 25	330
Sophistæ heroica proles. 26		statuis honorati Sophistæ.
σοφιστῆς olim quilibet artifex.		54. 55
4. dictus de Musicis. <i>ibid.</i>		stupor audientium finis So-
de medicis. 5. de poetis. <i>ib.</i>		phistæ.
eloquentiæ doctor.	9	100
Sophismata δυσμήχανα & πα-		stylus Sophistarum ornatif-
νοῦργα.	132	simus. 305. eius varia sym-
Sophismatum variæ species		bola, gemmæ, marga-
explicantur. 133. & seqq.		ritæ, aurum, purpura,
Stoici Sophismatum in-		Sirenes, luno, &c.
uentores.	133	307.
		308. 309
		stylus Sophistarum in ad-
		miratione apud multos.
		363. repudiatus à mul-
		tis. 365. sancti Patres dam-
		nant ob duas causas. 368
		Suasoriæ inter exercitatio-
		nes scholarum.
		406
		subsellia in Auditorijs
		Mm iij

Rhetorum. 225. qui Sophi nulla subsellia habuerunt. *ibid.*

subtililoquentia fallacium. 129

suspicio & suspiciosa actio in Cōtrouersia quid. 411

Sycophanta ab oratore quī differat. 25

T

Talentum pro salario. 385. 459

teleta Sophisticæ. 249. 250
 τέχαι καλούμεναι. 46. τῶν τεχνῶν
 scriptores. *ibid.*

τέχνηται λόγων siue τεχνικοί,
 Technici. 152. 153

tendiculæ Dialecticorū. 125
 tendiculæ literarum. 125

τέχνη in oratione, monstra
 verborum, & τετραλογία
 Philosophorum 329

θαμβος siue stupor, finis orationis
 Sophisticæ. 100

θαύματα Sophistarum. 101.
 τέχνη. 102. θαυματοποιεῖν τῶν
 λόγων. *ibid.* θαυμάζειν, dis-
 cere. 103

θέατρον, theatrum, locus speciosarum
 declamationū. 216. θέατρον μουσῶν. 217. δια-
 ορισμός de Oratore ornato

& apto ad pompam. 218.
 θεαίσματα. *ibid.*

theatrum & locum siue auditorium, & cœtum coactum significat. 218. 219

theatra celebria declamatorum numerantur. 219

theatra priuata & domestica Rhetorum. 220. 221

θηασμός Rhetorum. 259

thematis expositio ante declamationem Contro-
 uersie. 415

θῆσις genus declamationum. 402. 403

θηροῦσις λέξις, siue θηρολέξις, & θηρολογία συλλαβῶν. 122

Thrasymachus Sophista qualis. 48. eius inuenta. *ibid.* fuit Chalcedonius. *ibid.*

thronus siue suggestū Sophistarum. 214. fuit sedes excelsa. 225. multis alijs nominibus dicebatur. 226. & seqq.

thronus sublimis proprius magistratum, Episcoporum, Rhetorum. 225

θρόνος ὀπισθοκοπῆς. 230

Thucydides emulator Gorgia. 40. ab eo sumpsit ornamenta. 47

tinnulus orator. 266.	tinnula declamatio. <i>ibid.</i>	Sophistis. 38
Tisias sophista. 38.	quid inuenerit ad locupletandā eloquentiam. 47	vagi Sophistæ. 164. 165. 166
tornare periodos. 347	tortuosum disputandi genus. 133.	vanissimi Rhetores & cupidi laudis. 269
tortæ argutarum strophæ. 126.	torta Chryssippi. <i>ibid.</i>	vanissimi & mendacissimi Rhetores. 501. & seqq.
tractoriæ donatæ Sophistis. 60	tractatores dicti Sophistæ. 160.	venatores dicti Sophistæ ob auaritiam. 452
tractatores ex usu ecclesiæ sūt eloquētes. 161	Tragacantha utebantur Rhetores ad vocem molliendam. 264	venatio de turpitudine & flagitio. 453
tragœdia mater Sophistarum. 323	tribonium Sophisticum & philosophicum. 245	venditatio, <i>ἡμιότις</i> ad pompam. 176
tubę nominati Sophistæ. 67	tumida & infana oratio Rhetorum. 325	ventilare syllabas. 122
tympana orationis. <i>τυμπανίζειν.</i> 359	tympanis verberati adulescentes. 471	verbosi Sophistæ. 510
		veritas nota Philosophi. 506.
		ea olim arcanis symbolis commendata. 507
		vesica de oratione. 367
		vestes excussæ in plausu dādo. 277
		vestes initiationum apud Sophos. 250. 251
		vestitus sordidus Sophorum irrisus. 242
		vestitus philosophorū qualis. 240.
		in quibusdam affectatæ sordes. 241
		victor in contentione Sophist. exultabat. 172. 173.
		victus mærens & abiectus. 172

V

VAcationes à publicis muneribus concessæ

viginti annis qui docuissent, publicis honoribus

INDEX RERVM ET VERB.

- ornabantur. 58 266
vincere, suaue. 172
vincula, δεσμά de Sophismatis. 133
vitia odiosos effecere Sophistas. 85
vituperationum ὀπιδείξεις. 191
vinci arte perplexitatis inferti, de Sophismatis. 126
in vngues se erigere in dicendo. 268
volubilis oratio, & volui cur dicatur. 349
voluptatis laus pro ὀπιδείξει. 207
vomere de subitaria & extemporalideclamatione. 214. 215
vomitus laudatus ὀπιδείξει. 204
vocis flexiones in dicendo.
- vox mellita Sophistarum. 261
Vtis captio Sophistica. 136
- X
- X**enia seu strenæ Calendaræ datæ Rhetoribus. 463
ξένος ἔπιτιμος. 288. ξέναι φωναί. 286
ξενίζων λόγος allatus à Gorgia. 306
- Z
- Z**enonis captio dicta κεκαλυμμένος λόγος. 136
ζητήσις & λογομαχία Sophistarum & hæreticorum. 131

INDEX AUCTORVM QVI laudantur, emendantur, illustrantur.

A

+ A CCURSIVS. II. 68. 426.	96. 125. 129. 199. 225. 227. 250. 262.
ALIANUS. 43. 71. 129. 203.	326. 328. 445. 460. 466. 474. 481.
238. 240. 243. 268. 507	483. 503. 510
+ Æ LCHINES. 27. 155. 328.	+ A RISTOTELES. 38. 39. 74. 81. 95. 99. 115.
+ Æ LCHYLUS. 28	117. 121. 125. 128. 131. 142. 143. 153.
+ A GELLIUS. 79. 86. 92. 111. 121. 128. 130.	155. 172. 178. 321. 323. 402. 438. 460.
131. 135. 137. 138. 152. 166. 177. 174.	475
200. 201. 203. 207. 270. 284. 291.	+ A RNOBIUS. 119
329. 341. 344. 351. 354. 401. 415. 418.	+ A RRIANUS. 62. 120. 121. 127. 139. 140.
432. 439. 454. 457	142. 145. 157. 162. 197. 223. 226. 231.
A LBINUS FLACCUS. 153	234. 235. 236. 238. 244. 248. 265.
+ A LCAINOUS. 24. 116	267. 269. 270. 274. 279. 285. 286.
A LCUINUS. 37. 109	309. 355. 365. 380. 427. 435. 521
A LEXIS COMICUS. 87	+ A SPER GRAMMATICUS. 401
A MBROSIUS. 126. 132. 226. 262. 445.	A THANASIUS. 477
501	A THENAGORAS. 444
+ A MMIANUS MARCEL. 44. 47. 197	A THENÆUS. 4. 53. 55. 76. 88. 139. emēd.
A MMONIUS. 155	145. 174. 178. 191. 226. 230. 239.
+ A NTHOLOGIA GRÆCA. 66. 70. 129. 183.	240. 244. 249. 250. 274. 280. 283.
198. 242. 246. 329. 336. 337. 494. 522.	332. 333. 386. 430. 452. 460. 464.
+ A PHTHONIUS. 135	466. 486. 490. 497. 498
+ A PULEIUS. 210. 217. 222. 223. 231.	+ A UGUSTINUS. 13. 99. 110. 116. 117.
A RISTIDES SOPHISTA. 27. 67. 93. 108.	120. 126. 132. 141. 147. 149. 153. 160.
175. 82. 187. 191. 194. 197. 2. 9. 222.	186. 189. 230. 283. 297. 298. 299. 326.
232. 257. 259. 265. 280. 286. 287.	344. 355. 367. 370. 410. 445. 455.
290. 292. 401. 433. 453. 498. 521.	476. 479. 480. 503. 527
526	+ A ULONIUS. 13. 64. 167. 349. 373. 401.
+ A RISTOPHANES. 28. 64. 66. 81. 91. 92.	455. 479

B

B asilii.	29. 33. 35. 121. 143. 151. 152. 153. 154. 208. 232. 256. 311. 320. 334. 336. 357. 402. 424. 451. 464. 502. 503. 504. 505. 510. 525
+ Bernardus.	367
+ Boetius.	14

C

+ C allistratus.	258. 441
+ C assiodorus.	68. 151. 152. 161. 383. 385. 480
+ C ebes.	114
+ C hrysoſtomus.	15. 52. 93. 96. 124. 160. 163. 177. 219. 229. 236. 243. 272. 273. 274. 275. 277. 282. 283. 284. 289. 294. 295. 300. 301. 304. 308. 326. 355. 366. 370. 421. 426. 439. 449. 453. 479. 480. 481. 484. 485. 486. 500. 509. 510. 521. 522. 525. 528
+ C icero.	9. 10. 19. 21. 30. 46. 48. 61. 65. 80. 83. 99. 123. 125. 126. 133. 134. 139. 140. 151. 152. 156. 176. 193. 210. 212. 215. 273. 275. 276. 281. 283. 285. 290. 291. 305. 307. 310. 317. 328. 338. 343. 347. 349. 350. 354. 393. 397. 398. 426. 446. 454

Claudianus Mamer.	19. 131
+ C laudianus poeta.	99
+ C lemens Alexandrinus.	5. 24. 92. 94. 97. 100. 112. 113. 117. 122. 123. 124. 126. 144. 319. 331. 391. 498. 507
+ C oelius Rhodiginus.	152
+ C odex Iuſtiniani.	12. 179. 377. 393
+ C odex Theodoſij.	58. 120. 247. 377. 435
+ C oncilium Conſtantin.	167
+ C oncil. Laodic.	166

Concil. c. Oecum.

161

Concil. Sardicenſe.

159

Concil. Trull.

251

Curopalates.

299

Cyprianus.

161. 428

Cyrillus Alexandrinus.
 63. 126. 131. |

196. 227. 369

Cyrus Theod.

310

D

D amaſcius.	115. 241
D emosthenes.	92. 164
D io Caſſius.	31. 210. 272. 283. 286
D io Pruſaeus.	15. 64. 86. 90. 92. 106. 110. 272. 279. 287. 364. 427. 444. 452. 453. 515. 520. 526
D iodorus Siculus.	16. illustratus 46. 47. 56. 98. 306. 338. 457
D ionyſius Halicarnaſſ.	35. 40. 41. 84. 98. 105. 107. 108. 142. 151. 180. 218. 259. 309. 311. 320. 323. 325. 341. 349. 351. 354. 355
+ D onatus.	499

E

E ginhartus.	508
E nnodius.	102. 223. 273. 303. 308. 310. 368. 401. 441.
+ E pictetus.	179. 215
+ E piphanius.	33. 211
E umenius.	384. 401
+ E unapius.	28. 51. 52. 61. 65. 67. 125. 128. 151. 163. 172. 173. 198. 217. 221. 223. 238. 241. 250. 254. 258. 269. 270. 277. 282. 283. 288. 291. 293. 302. 307. 308. 309. 319. 328. 330. 353. 361. 362. 363. 376. 379. 381. 390. 392. 416. 417. 419. 424. 425. 429. 430. 433. 441. 489

INDEX AVCTORVM.

X Euripides. 63. 64. 75. 82. 115. 126.
127. 153. 258. 272. 279. 289. 307.
309

X Eusebius. 73. 105. 127. 232. 277. 295.
439. 498. 517

X Eustathius. 422. 494

F

X Firmicus Matern. 317

X Fulgentius. 127. 308. 367. 466

G

+ Geneleos lib. 29

Gennadius. 159. 213

Glossarium verus. 150. 151. 185

Gregorius M. 281

Gregorius Nazianzen. 16. 18. 26.

51. 52. 65. 68. 69. 76. 80. 110. 113.

115. 122. 126. 127. 130. 131. 139. 147.

153. 177. 190. 193. 218. 225. 228. 229.

246. 248. 262. 264. 268. 27. 289.

330. 331. 335. 336. 360. 366. 375. 377.

380. 401. 407. 413. 444. 445. 453.

454. 463. 488. 504. 515. 517. 521.

523. 525. 527

Gregorius Nyssenus. 64. 84. 102.

109. 124. 129. 180. 186. 214. 247.

310. 326. 331. 342. 358. 370. 401. 420.

421. 423. 424. 441. 471. 479. 481.

494. 501. 510. 514. 517

Gregorius Palam. 408

Gregorius Presbyter. 22. 264. 381.

503

+ Gregorius Tholosan. 166

Gregorius Turonensis. 14. 151. 348.

356

H

Heliodorus. 226. 229. 272. 274.
288. 299. 453

Hermias. 38

Hermogenes. 22. 23. 25. 45. 63. 92.

182. 194. 210. 272. 322. 325. 339. 516

X Herodianus. 354

Helychius. 4. 8. 89. 91. 103

X Hieronymus. 29. 40. 52. 116. 122.

125. emend. 126. 127. 29. 149. 150.

158. 181. 189. 193. 227. 236. 262. 266.

269. 276. 279. 281. 300. 301. 313.

325. 355. 356. 365. 367. 406. 408. 424.

463. 473. 475. 501. 510. 522

Hilarius. 243

Himerius Sophista. 50. 51. 219. 231.

273

Hincmarus. 150

Hippocrates. 364

Homerus. 26. 126

Horatius. 245. 262. 499. 509

Horus ÆGYP. 168

Hyginus. 40. 494

I

Illustrius. 102. 449. 497

+ Irenaus. 72. 93. 12. 513

Isaias. 69. 484

Isidorus Pelusiota. 41. 62. 100. 114.

115. 130. 147. 158. 172. 306. 332. 368

Isidori Gloss. 474. 485

+ Ilocrates. 6. 22. 46. 63. 81. 83. 87. 92.

101. 107. 117. 118. 127. 145. 155.

156. 173. 175. 181. 194. 201. 202.

204. 210. 248. 270. 284. 309. 321.

329. 339. 435. 442. 443. 444. 502.

505. 513

+ Julius Firm. 91

INDEX AVCTORVM.

Julius Pollux. 19. 152. 378

Julianus Caesar. 31. 62. 65. 67. 75.

83. 97. 101. 102. 109. 125. 159. 179.

229. 275. 277. 299. 315

Julian Pomer 483

Iustinus Martyr 114. 3. 73. 369. 472

502. 510

Iuuenalis 13. 216. 222. 224. 227. 232.

239. 247. 355. 356. 406. 422. 423

460. 476

L

Lactantius. 61. 63. 71. 80. 162.

189. 201. 232. 341. 403. 404.

486. 4. 8. 501. 505

Laertius. 37. 92. 110. 128. 135. 133. 136.

137. 142. 178. 183. 213. 24. 243.

247. 308. 310. 329. 426. 433. 434.

436. 454

Lampridius. 190. 210. 384. 388

Leo Magnus. 132

Libanius 52. 62. 65. 73. 84. 70. 98. 1. 2.

118. 150. 152. 153. 164. 205. 228. 229.

237. 270. 307. 308. 309. 332. 366.

398. 399. 451. 472. 473. 474. 480.

488

Longinus. 99. 101. 75. 19. 258.

260. 315. 324. 327. 333. 357. 358.

359. 418

Lucianus 53. 56. 70. 95. 98. 1. 2. 109.

113. 118. 126. 127. 129. 131. 134. 135.

144. 177. 198. 231. 238. 242. 276.

277. 283. 287. 288. 294. 295. 299.

315. 327. 328. 329. 331. 334. 376. 386.

434. 438. 450. 45. 467. 469. 473.

477. 481. 484. 88. 508. 513. 514

Lucilius. 174. 341

Lycophron. 27. 119

M

Macrobius. 100. 176. 273. 411

Maldonatus. 478

Manilius. 317

Martialis. 125. 211. 227. 269. 285.

475. 494

Martianus Capel. 129

Maximus Tyrius 7. 8. 25. 35. 36. 77.

106. 108. 121. 124. 207. 227. 233.

306. 322. 334. 349. 365. 366. 394.

401. 402. 409. 422. 423. 444. 451.

453. 508. 520

Maximus Victorinus. 114. 152. 273

Minutius Felix. 492

Muretus. 498

N

Nonius. 10

O

Oecumenius. 9. 63. 114

Olympiodorus. 95. 381. 463

Origenes 73. 115. 140. 234. 368. 309.

413. 445. 514

Orosius. 422

Ouidius. 472

P

Pachymeres. 521

Pacianus. 230

Pamphil Mart. 512

Pandecta. 10. 112. 166. 167

Paulinus. 159

S. Paulus 63. 69. 130. 131. 167. 470

Pausanias. 31. 36. 39. 47. 62. 65. 105.

167. 426

INDEX AVCTORVM.

- + Persius. 225. 239. 261. 264. 319. 346. 349. 406. 473
 + Petronius. 401. 452
 + Petrus Chryfologus. 161. 367. 477. 479
Petrus Damian. 117. 266
 + Philo Iudaeus. 90. 108. 143. 221. 461
 + Philostratus passim laudatur & illustratur, sed maximè his qui sequuntur locis emèdatur. 28. 98. 184. 255. 263. 312. 313. 360. 361. 387
 + Phocylides. 446
 + Photius. 96. 108. 126. 129. 161. 197. 207. 241. 245. 248. 249. 311. 329. 335. 341. 346. 357. 381. 401. 408. 409. 424. 433. 471. 496. 498. 513
Pindarus. 5. 6. 150. 447. 523
Plato. 7. 26. 28. 36. 43. 47. 50. 74. 76. 83. 95. 97. 109. 113. 119. 120. 125. 126. 130. 155. 164. 170. 178. 187. 190. 212. 224. 234. 250. 258. 272. 278. 283. 299. 306. 320. 382. 394. 395. 400. 433. 439. 443. 445. 448. 452. 457. 459. 463. 466. 498. 506. 509. 513. 519. 522. 527
 + Plautus. 126. 295
 + Plinius maior. 66. 176. 239. 435. 493
 + Plinius iunior. 213. 218. 283. 285. 290. 291. 414. 415. 428
Plotinus. 144
 + Plutarchus. 21. 30. 40. 44. 53. 60. 80. 106. 139. 143. 145. 153. 157. 163. 171. 172. 179. 186. 188. 192. 196. 202. 212. 214. 221. 224. 256. 263. 265. 271. 276. 282. 286. 296. 313. 314. 318. 348. 349. 363. 364. 387. 391. 392. 404. 421. 426. 432. 435. 448. 458. 461. 465. 466. 475. 489. 514. 516. 519. 522. 524. 525
Pontius Diac. 230
Porphyrius. 431
Piscianus. 554. 401. 498
Prosper. 122. 367. 368
Prudentius. 13

Q

Q Vintilianus. 13. 21. 58. 79. 114. 137. 152. 153. 156. 176. 187. 201. 204. 210. 212. 215. 31. 239. 252. 263. 265. 266. 273. 276. 281. 282. 283. 284. 290. 295. 297. 319. 323. 324. 328. 338. 354. 355. 356. 359. 365. 379. 387. 391. 398. 402. 404. 409. 415. 416. 418. 425. 439. 487. 516.

R

R Abbi Moses Aeg. 68
Ruffinus. 400
Rupertus. 29

S

S Scholiastes Aristophanis. 9. 28. 91. 96. 107. 125. 119. 215. 250. 439. 446. 461. 474. 467. 488. 489. 510. 511. 520
Scholiastes Euripid. 63. 117. 155. 157. 233. 289
Scholiast. Iuuenalis. 13. 129. 223. 423. 474. 497. 511
Scholiast. Lycophron. 27
Schol. Thucyd. 9
Seneca Declam. 15. 160. 176. sapius. 213. 28. 236. 265. 282. 284. 305. 319. 3 6. 327. 328. 342. 344. 355. 410. 412. 415. 416. 495. 499. 516
Seneca Philosoph. 10. 14. 84. 120. 126. 129. 130. 134. 137. 145. 166. 176. 218. 224. 244. 273. 284. 303. 403. 442. 482. 485. 492. 519. 521.

INDEX AVCTORVM.

✓ <u>Seruius Gram.</u>	417	✓ <u>Themistius.</u>	6. 42. 49. 58. 65. 66. 72.
<u>Senecus Corn.</u>	66		77. 91. 92. 100. 106. 109. 117. 118.
✓ <u>Sextus Aurelius Viç.</u>	284		127. 132. 136. 145. 157. 158. 162. 164.
<u>Sexcus Empiricus.</u>	38. 73. 88. 105.		166. 169. 188. 207. 211. 217. 223.
	135. 137. 491		225. 227. 229. 232. 234. 235. 249.
✓ <u>Sidonius Apollinaris.</u>	13. 36. 124.		252. 257. 259. 265. 268. 272. 273.
	127. 150. 186. 194. 203. 223. 227.		276. 279. 281. 282. 284. 287. 293.
	243. 283. 284. 308. 349. 411. 423		300. 306. 307. 310. 327. 335. 373. 389.
✓ <u>Stephanus.</u>	79. 197		385. 398. 428. 438. 446. 452. 465.
✓ <u>Strabo.</u>	33. 110. 158. 162. 183. 191. 213.		470. 491. 494. 506. 508. 509. 512.
	320. 375. 391. 392		523. 524. 526.
✓ <u>Suetonius.</u>	12. 58. 93. 156. 177. 302.		Theon Sophista. 84. 199. 347. 405
	371. 384. 390. 411. 431. 441. 516		Theophilus Antioch. 369
<u>Suidas.</u>	5. 9. 43. 45. 48. emendatus		Theophrastus. 48. 124. 221. 226.
	48. 61. 67. 83. 86. 105. 121. 142. 155.		285. 465. 509. 520
	178. 183. 227. 244. 293. 326. 342. 379.		Thomas magist. 515
	389. 438. 482. 490. 497. 511		Tzetzes. 28. 46. 78. 79. 93. 127. 150.
✓ <u>Symmachus Pap.</u>	367		152. 155. 200. 203. 213. 257. 307.
✓ <u>Symmaehus Conf.</u>	36		427. 448. 496. 497. 500. 514
✓ <u>Synelius.</u>	67. 92. 113. 165. 179. 192.		
	204. 207. 209. 214. 217. 219. 232.		
	233. 236. 237. 238. 264. 268. 289.		
	297. 319. 330. 333. 336. 425. 428. 451.		
	494. 521. 527		
			V
			✓ <u>Valerianus.</u>
			299
			✓ <u>Virgilius.</u>
			246
			✓ <u>Vitruuius.</u>
			391
			✓ <u>Vlpianns.</u>
			108. 112. 151
			✓ <u>Vopiscus.</u>
			383
			✓ <u>Vrluta.</u>
			511
			X
			✓ <u>Xenophon.</u>
			241. 333. 445. 449.
			453. 479
			✓ <u>Xiphilinus.</u>
			32. 277. 294. 374. 385
			Z
			✓ <u>Zacharias Scholasticus.</u>
			225.
			283. 334. 367. 369. 443
			✓ <u>Zenaras.</u>
			159. 162. 251. 445
			✓ <u>Zolimus.</u>
			59. 230

FINIS.

И. П. ПУШКИН
И. С. А. М. А. П. И. Н.
И. С. А. М. А. П. И. Н.

